

SAVĒS PAŽINIMO MOKSLAS

Jo Dieviškosios Kilnybės
A.C. Bhaktivedantos Svamio Prabhupādos knygos

Lietuvių kalba

Bhagavad-gītā, kokia ji yra
Śrīmad-Bhāgavatam, 1–4 giesmės
Kṛṣṇa, Aukščiausiasis Dievo Asmuo
Viešpaties Caitanyos mokymas
Atsidavimo nektaras
Savęs pažinimo mokslas
Śrī Īsopaniṣada
Anapus laiko ir erdvės
Pamokymų nektaras
Yogos tobulybė
Akistata su mirtimi
Kelionė į savęs atradimą
Anapus gimimo ir mirties
Tobuli klausimai, tobuli atsakymai
Gyvybė kyla iš gyvybės

Anglų kalba

Bhagavad-gītā As It Is
Śrīmad-Bhāgavatam (pabaigta mokinių)
Śrī Caitanya-caritāmṛta
Kṛṣṇa, The Supreme Personality of Godhead
Teachings of Lord Caitanya
The Nectar of Devotion
The Nectar of Instruction
Śrī Īsopaniṣad
Light of the Bhagavata
Easy Journey to Other Planets
Teachings of Lord Kapila, the Son of Devahūti
Teachings of Queen Kuntī
The Science of Self-Realization
Perfect Questions, Perfect Answers
Life Comes From Life
The Path of Perfection
Beyond Birth and Death
Kṛṣṇa Consciousness: The Topmost Yoga System
The Perfection of Yoga
Kṛṣṇa Consciousness: The Matchless Gift
On the Way to Kṛṣṇa
Rāja-vidyā: The King of Knowledge

SAVĒS PAŽINIMO MOKSLAS

Jo Dievišķoji Kilnybē
A. C. Bhaktivedanta Svamis Prabhupāda

Tarptautinēs Krišnos sūmonēs bendrijos ģkūrējas-ācārya

THE BHAKTIVEDANTA BOOK TRUST

The Science of Self-Realization (Lithuanian)

Skaitytojus, susidomėjusius knyga, Tarptautinė Krišnos sąmonės bendrija kviečia rašyti arba apsilankyti centruose:

ISKCON

Raugyklos g. 23-1, 01140, Vilnius
tel. +370-5-2135218
www.krishna.lt

ISKCON

Savanorių pr. 37, 44255, Kaunas
tel. +370-37-222574 • krsna.info@gmail.com
www.nitaigauracandra.lt

Kauno Vedų kultūros centras
Panerių g. 187, 48437, Kaunas
tel. +370-37-360710 • info@veducentras.lt
www.veducentras.lt

Knygas anglų kalba galima užsisakyti adresu:
Bhaktivedanta Library Services
Petite Somme 2, 6940 Durbuy, Belgium
www.blservices.com

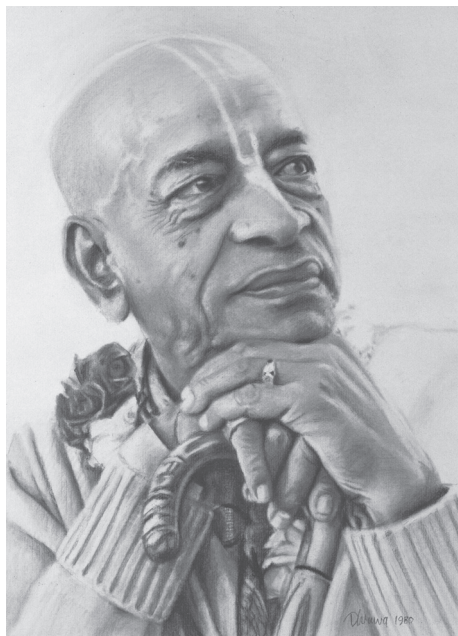
Tekstas © 1992 The Bhaktivedanta Book Trust

Iliustracijos © The Bhaktivedanta Book Trust,
The Bhaktivedanta Book Trust International, Inc.

www.krishna.com
www.bbt.se

ISBN 978-91-7149-691-1

Knyga atspausdinta 2012 m. Indijoje

*Skiriame
mūsų mylimam dvasiniam mokytojui, globėjui,
vadovui ir draugui – Jo Dieviškajai Kilnybei
A.C. Bhaktivedantai Svamiui Prabhupādai*

Materialiu požiūriu, Śrīla Prabhupāda 1977 metų lapkričio 14 dieną pasitraukė iš šio pasaulio, bet iš tikrųjų jis tebėra su mumis. Jis ne kartą yra nurodęs, kad egzistuoja du bendravimo su dvasiniu mokytoju būdai: betarpiškas bendravimas (vapuḥ) ir bendravimas vykdamas dvasinio mokytojo nurodymus (vāṇī). Kartais mes turime galimybę betarpiškai bendrauti su dvasiniu mokytoju, o kartais ne, tačiau visad galime bendrauti su dvasiniu mokytoju, vykdydami jo nurodymus.

Leidėjai

Turinys

Leidėjų žodis	<i>ix</i>
Pratarmė	<i>xi</i>

I. Mokslas apie savąjį „aš“

Sielos atradimas	3
Kas yra Kṛṣṇos sąmonė?	10
Dievo apibrėžimas	18
Sielų persikūnijimas ir būtis anapus	25
Tiesa ir grožis	36
Menas mirti	39
Sielos tyrinėjimai	47

II. Kaip pasirinkti dvasinį mokytoją

Kas yra guru?	53
Šventieji ir sukčiai	61
Absoliutus būtinumas turėti dvasinį mokytoją	70

III. Prie ištakų

Nemirtingasis „Bhagavad-gītos“ nektaras	83
Kaip Kṛṣṇos sąmonę pagrindžia šventraščiai	91
Kṛṣṇos sąmonė: induizmo kultas ar dieviškoji kultūra?	107

IV. Kṛṣṇa ir Kristus

Kṛṣṇa, Christos, Kristus	115
Jėzus Kristus buvo guru	123
„Nežudyk“ ar „Nepadaryk žmogžudystės“?	125

V. Yoga mūsų amžiuje

Supersąmonė	131
Viešpaties Caitanyos apsireiškimas	136
Apie Hare Kṛṣṇa mantrą	149

Kr̥ṣṇos sąmonė – mūsų amžiaus yoga	152
Meditacija ir vidinis „aš“	161

VI. Materialios problemos ir jų dvasinis sprendimas

Kaip kovoti su nusikalstamumu?	171
Žmonių bendrija ar gyvulių banda?	178
Altruizmas: laikinas ir amžinas	187
Deklaruoti priklausomybę nuo Dievo	190
Taikos formulė	197
Dvasinis komunizmas	199
Ankštas šiuolaikinio mokslo pasaulis	218

VII. Žvalgant dvasios horizontus

Śrīla Prabhupāda atvyksta į Ameriką	237
Kurkite savo valstybę dvasiniu pagrindu	241
Šventųjų gailestingumas	250
Kaip apsiginti nuo iliuzijos	261
Suvokti, kas geriausia ir gražiausia	266

VIII. Tobulumo pasiekimas

Gyvenimo tikslo paieškant	279
Tobula meilė	288
Savęs pažinimo tobulumas	301

Apie autorių	315
Śrīlos Prabhupādos veiklos vertinimai	317
Kaip kartoti Hare Kṛṣṇa mahā-mantrą	322
Mitybos yoga	327
Žodynėlis	332
Cituotų posmų rodyklė	346
Kaip tarti sanskritą	349

Leidėjų žodis

Žmonės dažnai klausia: „Kas yra Śrīla Prabhupāda?“ Atsakyti į šį klausimą visada sunku, nes Śrīla Prabhupāda niekada netilpo į siaurą sąlygiškų įvardijimų rūbą. Įvairių žmonių jis buvo vadinamas skirtingai – mokslininku, filosofu, kultūros pasiuntiniu, produktyviu rašytoju, religiniu lyderiu, dvasiniu mokytoju, socialiniu kritiku ar šventuoju. Śrīlai Prabhupādai tinka visi šie apibrėžimai, tačiau jis buvo dar kažkas daugiau. Žinoma, Śrīlos Prabhupādos niekas nesusainios su vienu tų apsukrių *guru*, kurie vyksta į Vakarus su patraukliai įpakuotais mokymais, maža ką turinčiais bendra su tikrosiomis Rytų dvasingumo tradicijomis (kad patenkintų mūsų norą bematant pralobti ir pasinaudotų mūsų gerai žinomu naivumu dvasios reikaluose). Śrīla Prabhupāda buvo tikras šventasis (*sādhū*), pasižymėjęs ypatingu proto ir dvasios jautrumu. Jam skaudėjo širdį dėl visuomenės, kuriai taip trūko tikrojo dvasingumo.

Trokšdamas šviesti žmoniją, Śrīla Prabhupāda išleido apie aštuoniasdešimt tomų didžios indų dvasinės klasikos vertimų ir apžvalginių studijų. Jo darbai pasirodė anglų ir kitomis kalbomis. Be to, dar 1944 metais Śrīla Prabhupāda savo jėgomis ėmė leisti žurnalą „Back to Godhead“ („Atgal pas Dievą“), kuris šiandien kas mėnesį vien anglų kalba išeina daugiau kaip pusės milijono egzempliorių tiražu. Beveik visi interviu, paskaitos, apybraižos ir laiškai, parinkti „Savęs pažinimo mokslui“, pirmiausia buvo paskelbti žurnale „Back to Godhead“.

Knygos puslapiuose Śrīla Prabhupāda skelbia senųjų Indijos Vedų raštų žinias – tas pačias žinias, kurias prieš tūkstančius metų išdėstė didis išminčius Vyāsadeva. Turėsime galimybę įsitikinti, kad Śrīla Prabhupāda labai dažnai ir laisvai cituoja „Bhagavad-gītā“, „Śrīmad-Bhāgavatam“ ir kitus klasikinius Vedų tekstus. Šiuolaikine anglų kalba jis dėsto amžinąsias tiesas, kurias didieji save pažinę mokytojai skelbė tūkstančius metų, tiesas, kurios atveria mums savojo „aš“, gamtos, visatos ir Aukščiausiojo „Aš“, glūdinčio visur ir anapus visko, paslaptis. Śrīlos Prabhupādos kalba paprasta, labai aiški ir įtikinama. Jis įrodo, koks svarbus savęs pažinimo mokslas nūdienos pasauliui ir mūsų gyvenimui.

Savęs pažinimo mokslas

Tarp trisdešimt šešių straipsnių, parinktų šiai neįprastai knygai, rasime jaudinančią Šrilos Prabhupādos poemą, kurioje pasakojama, kaip jis atvyko į Ameriką, jo susirašinėjimą su garsiu kardiologu dėl „sielos paieškų“, interviu Londono radijo kompanijai apie sielų persikūnijimą, pastabas, pareikštas Londono dienraščiui „Times“ dėl tikrų ir netikrų *guru*, pokalbį su vokiečių vienuoliu benediktinu apie Kṛṣṇą ir Kristų, išvalgias Šrilos Prabhupādos mintis apie supersąmonę bei *karmos* dėsni, diskusiją su žymiu rusų mokslininku dėl dvasinio komunizmo ir atvirus pašnekesius su savo mokiniais apie šiuolaikinio mokslo klastotes.

Šią knygą galite skaityti iš eilės arba pradėti nuo to skyriaus, kuris pirmiausia patrauks jūsų dėmesį. Žodynėlis knygos gale paaiškins nežinomas sąvokas ir vardus. „Savęs pažinimo mokslas“ sudomins kiekvieną skaitytoją, suteiks peno apmąstymams ir praskaidrins jūsų būtį.

Pratarmė

Jau iš pat pradžių žinojau, kad Jo Dieviškoji Kilnybė A.C. Bhaktivedanta Svamis Prabhupāda – pats įstabiausias iš visų mano kada nors sutiktų žmonių. Pirmą kartą jį pamačiau Niujorke 1966 metų vasarą. Draugas pakvietė mane į Bauerio rajoną Žemutiniame Manhatane pasiklausyti „vieno senyvo Indijos *svāmio*“ paskaitos. Smalsaudamas pamatyti *svāmį*, kuris skaito paskaitas kažkur lindynėse, nuvykau į tą vietą ir apgrai bom ėmiau kopti laiptais. Aplink buvo tamsu nors į akį durk. Man belipant, vis garsiau ir aiškiau skambėjo ritmingas, į varpelio skambesį panašus garsas. Pagaliau įkopiau į penktą aukštą, pravėriau duris ir pamačiau jį.

Svāmis sėdėjo ant mažos pakylos kitame ilgo tamsaus kambario gale, maždaug už penkiolikos metrų nuo tos vietos, kur stovėjau aš. Jo veidas ir šafrano spalvos rūbai blausioje šviesoje spindėjo. Jis buvo nejaunas, atrodė gal šešiasdešimties metų, sėdėjo sukryžia vęs kojas, tiesus, majestotiškos povyzos. Nuskusta galva, didinga veido išraiška ir rausvi, raginiai akiniai teikė jam panašumo į vienuolį, kuris didžiąją gyvenimo dalį skyrė studijoms. Užsimerkęs jis tyliai giedojo paprastutę sanskrito maldą, pritardamas sau būgneliu. Negausus susirinkusiųjų būrelis kartkartėmis įsiterpdavo į giedojimą, atkartodamas jo maldą. Kai kas grojo mažutėmis lėkštelėmis, ir aš supratau, kad tai jų garsas priminė man varpelius. Sužavėtas, tylutėliai atsisėdau kambario gale ir ėmiau laukti, mėgindamas giedoti drauge su kitais.

Netrukus *svāmis* pradėjo savo paskaitą. Kalbėjo angliškai, matyt, iš didžiulio sanskrito tomo, kuris gulėjo atskleistas priešais jį. Kartkartėmis jis cituodavo iš sanskrito knygos, bet dažniausiai – iš atminties. Nepažįstama kalba skambėjo labai gražiai, o kiekvieną pastraipą jis papildydavo kruopščiais ir išsamiais paaiškinimais.

Jis kalbėjo kaip mokslininkas, jo žodyną puošė įmantrūs filosofiniai terminai ir posakiai. Elegantiški rankų judesiai ir gyva veido išraiška teikė jo kalbai dar didesnio įtaigumo. Paskaitos tokia rimta tema man dar neteko girdėti: „Aš nesu šis kūnas. Aš nesu indas, jūs nesate amerikiečiai... Mes visi – dvasinės sielos...“

Savęs pažinimo mokslas

Po paskaitos kažkas man padavė Indijoje išleistą brošiūrą. Nuotrauka vaizdavo *svāmį*, įteikiantį tris knygas Indijos ministrui pirmininkui Lal Bahadur Shastri. Po nuotrauka buvo cituojami pono Shastri žodžiai apie tai, kad šias knygas turėtų įsigyti visos Indijos bibliotekos. „Jo Dieviškoji Malonė A. C. Bhaktivedanta Svamis Prabhupāda atlieka didžiulį darbą, – kalbėjo ministras pirmininkas, – o jo knygos – svarus indėlis į žmonijos išvadavimą.“ Aš nusipirkau šias knygas, kurias, kaip sužinojau, *svāmis* atsigabeno iš Indijos. Perskaitęs knygų aplankus, brošiūrėlę ir kitus leidinius, ėmiau suprasti, jog būsiu sutikęs vieną pačių garbiausių Indijos dvasinių mokytojų.

Tačiau aš niekaip nesupratau, kodėl toks įžymus džentelmenas gyvena ir skaito paskaitas būtent Baueryje. Be jokių abejonių, tai buvo labai išsilavinęs žmogus, ir visa jo išvaizda liudijo, kad jis gimė Indijos aristokratų šeimoje. Kodėl gi jis gyvena tokia skurde? Pagaliau, kas atvedė jį čionai? Po kelių dienų, vieną pavakari, aš stabtelėjau ten, norėdamas su juo susitikti ir išsiaiškinti mane kankinusius klausimus.

Didelei mano nuostabai, Śrīla Prabhupāda (taip vėliau ėmiau jį vadinti) rado laiko pasikalbėti su manimi. Net atrodė, kad jis pasiruošęs kalbėti ištisą dieną. Jis buvo malonus ir draugiškas, ir paaiškino man, kad 1959 metais Indijoje davė atsižadėjimo įžadus, kad jam nevalia turėti ar užsidirbinėti pinigų savo asmeninėms reikmėms. Prieš daugelį metų jis baigė mokslus Kalkutos universitete, vedė, užaugino vaikus, o po to, kaip senosios Vedų kultūros reikalaujama, paliko vyresnius sūnus rūpintis šeima ir verslo reikalais. Davęs atsižadėjimo įžadus, artimų draugų padedamas, jis išsirūpino nemokamą kelionę Indijos kroviniu laivu (laivas vadinosi „Jaladuta“ ir priklausė „Scindia Steamship Company“). 1965 metų rugsėjį jis išvyko iš Bombėjaus į Bostoną, su savim tepasiėmęs septynių dolerių vertės rupijų sumą, lagaminą knygų ir šiek tiek drabužių. Jo dvasinis mokytojas – Jo Dieviškoji Malonė Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura patikėjo jam skleisti Indijos Vedų mokymą angliškai kalbančiose šalyse. Štai kodėl, sulaukęs šešiasdešimt devynerių metų, jis atvyko į Ameriką. *Svāmis* pasakė man, kad nori mokyti amerikiečius indų muzikos, kulinarijos, kalbų ir įvairiausių kitų menų. Mane tai gerokai nustebino.

Man krito į akis, kad Śrīla Prabhupāda miega ant nedidelio čiužinio, o jo rūbai, sukabinti ant virvių kambario gilumoje, džiūsta vasaros popiečio kaitroje. Jis skalbėsi pats, o maistą gaminosi įmantriu

Pratarmė

prietaisu, kurį savo rankomis pasidirbo Indijoje. Šiuo keturių aukštų aparatu galima buvo gaminti vienu metu keturis patiekalus. Kitame kambario gale, sukrautos aplink jo senamadišką nešiojamą rašomąją mašinėlę, gulėjo šūsnyš spausdintų lapų. Beveik visas laisvas nuo miego valandas, – kaip vėliau sužinojau, maždaug dvidešimt valandų per parą, – jis praleisdavo rašydamas mano nusipirktosios tritomės knygos tęsinį. Tai buvo jo rengiamas spaudai šešiasdešimties tomų rinkinys, pavadintas „Śrīmad-Bhāgavatam“, kuris iš esmės turėjo tapti dvasi-
nio gyvenimo enciklopedija. Aš palinkėjau jam sėkmės leidžiant savo knygas, o jis pakvietė mane lankyti šeštadienines sanskrito pamokas bei vakarines paskaitas pirmadieniais, trečiadieniais ir penktadieniais. Priėmiau pakvietimą, padėkojau ir išėjau, stebėdamasis neįtikėtinu jo ryžtu.

Po keleto savaitių, – tai buvo 1966 metų liepą, – man teko laimė padėti Śrīlai Prabhupāda persikelti į bent šiek tiek padoresnį rajoną Antrojoje Aveniu. Su keliais draugais, sutaupe šiek tiek pinigų, išnuomavome pirmame aukšte esančią parduotuvę bei to paties namo trečiame aukšte esantį butą, kurio langai žvelgė į mažytį vidinį kiemelį. Śrīla Prabhupāda ir toliau rengė paskaitas bei giedojo, ir po poros savaitių parduotuvė (jau tapusia šventykla) ir butu rūpinosi sparčiai didėjantis prijauniančiųjų būrys. Dabar Śrīla Prabhupāda savo pasekėjams nurodydavo spausdinti ir platinti lapelius, o įrašų kompanijos savininkas pakvietė jį įrašyti ilgai grojančią plokštelę su Hare Kṛṣṇa giesme. Śrīla Prabhupāda sutiko, ir įrašas susilaukė milžiniško pasisekimo. Savo naujoje pamokslavimo vietoje jis mokė giedojimo, Vedų filosofijos, muzikos, *japos* meditacijos, vaizduojamojo meno ir kulinarijos paslapčių. Iš pradžių maistą gamino *pats* – jis visada mokė savo pavyzdžiu.

Śrīla Prabhupāda ruošdavo nuostabiausius pačius vegetarinius valgius, kokius tik man teko kada nors ragauti. (Jis net patiekdavo viską *pats*!) Dažniausiai tai būdavo ryžiai, daržovių patiekalas, *capātī* (rupių kvietinių miltų paplotėliai) ir *dālas* (pikantiškais prieskoniais pagardinta *mang* pupų arba skaldytų žirnių sriuba). Prieskoniai, svarbiausias patiekalų komponentas *ghī* (lydytas sviestas), didelis dėmesys virimo temperatūrai ir kitos smulkmenos – visa tai valgiams suteikdavo visai nepažįstamus skonius. Aš visiškai pritariau kitų nuomonei dėl šio maisto, kuris vadinosi *prasādam* („Viešpaties malonė“). Vienas „Taikos korpuso“ darbuotojas, kuris, beje, labai gerai mokėjo kinų

Savęs pažinimo mokslas

kalbą, mokėsi pas Šrilą Prabhupādą tapyti klasikiniu indų stiliumi. Mane labai nustebino aukšta jo pirmųjų drobių kokybė.

Filosofiniuose debatuose ir logikoje Šrila Prabhupāda buvo nenu-rungiamas ir nepailstantis. Jis liaudavosi vertęs ir leisdavosi į diskusijas, kurios kartais trukdavo iki aštuonių valandų. Būdavo, kad mažyčiame, nepriekaištingai švariame kambarėlyje, kuriame jis dirbo, valgė ir miegojo ant kelių centimetrų storio porolono čiužinio, sausakimšai susėsdavo septyni ar aštuoni žmonės. Šrila Prabhupāda nuolatos pabrėždavo ir savo pavyzdžiu rodė tai, ką jis vadino: „Kuklus gyvenimas ir iškilnus mąstymas.“ Jis akcentavo, kad dvasinis gyvenimas – ne šiaip sau sentimentai ar aklas tikėjimas, o mokslas, kurį galima pagrįsti sveiku protu ir logika. Ilgainiui jis ėmė leisti mėnesinį žurnalą, o 1966 metų rudenį apie jį ir jo pasekėjus „The New York Times“ išspausdino palankų ir išsamų fotoreportažą. Netrukus po to pasirodė televizijos filmavimo grupė ir nufilmavo siužetą žinių laidai.

Šrila Prabhupāda buvo labai įdomi asmenybė. Nežinau, kodėl – ar trokšdamas iš *yogos* ir *mantrų* giedojimo kokios nors naudos, ar tiesiog iš jaunatviško susižavėjimo – aš panorau sekti kiekvienu jo žingsniu. Jo planai plėsti judėjimą buvo drąsūs ir iš anksto nenusakomi, ir vis dėlto jie visada nuostabiai išsipildydavo. Septyniasdešimtmetis, Amerikoje svetimšalis, atvykęs čia beveik tuščiomis, per kelis mėnesius jis vienui vienas pradėjo *judėjimą*! Tai buvo tiesiog neįtikėtina!

Vieną rugpjūčio rytą šventykloje, esančioje parduotuvės patalpose Antrojoje Aveniu, Šrila Prabhupāda mums pasakė: „Šiandien Viešpaties Krišnos apsireiškimo diena.“ Mes visą parą pasninkavome ir neišėjom iš šventyklos. Tą vakarą į šventyklą atsitiktinai užklydo keletas svečių iš Indijos. Vienas jų, vos ne su ašaromis akyse, išreiškė begalinį susižavėjimą, atradęs šį autentišką Indijos kampelį kitame pasaulio krašte. Net savo drąsiausiose svajonėse jis nesitikėjęs išvysti ką nors panašaus. Apibėręs Šrilą Prabhupādą dosniais pagyrimais ir išreiškęs jam nuoširdžią padėką, žmogus paaukojo pinigų ir nusilenkė prie jo pėdų. Tai nepaprastai visus sujaudino. Vėliau Šrila Prabhupāda šnekėjo su tuo ponu hindi kalba, ir aš, nors ir nesuprasdamas žodžių, pastebėjau, kaip kiekvienas Prabhupādos žodis ir gestas smelkėsi tiesiai į žmogaus sielos gelmes.

Kiek vėliau, tais pačiais metais apsistojęs San Franciske, nusiunčiau Šrilai Prabhupādai jo pirmąjį lėktuvo bilietą, ir Šrila Prabhupāda išskrido iš Niujorko. Nemažas mūsų būrys pasitiko jį aerouoste, giedoda-

Pratarmė

mas Hare Kṛṣṇa *mantrą*. Po to mes nuvežėme Śrīlā Prabhupādą į rytinį Golden Geit parko pakraštį, į neseniai išnuomotą butą ir buvusios parduotuvės patalpose įrengtą šventyklą, – visa tai buvo labai panašu į Niujorką. Mes jau sukūrėme savo tradiciją. Śrīlos Prabhupādos džiaugsmui nebuvo ribų.

Po kelių savaikių iš Indijos į San Franciską atkeliavo pirmoji *mṛdaṅga* (ilgas molinis, mušamas iš abiejų galų būgnas). Kai aš pakilau pas Śrīlā Prabhupādą ir pranešiau naujieną, jo akys išsiplėtė ir sujaudintu balsu jis liepė man greitai leistis žemyn ir atidaryti dėžę. Kai liftu nusileidau į pirmąjį aukštą ir buvau beeinas prie laukųjų durų, pasirodė Śrīla Prabhupāda. Jis taip nekantravo pamatyti *mṛdaṅgą*, kad nubėgo žemyn laiptais, aplenkęs net liftą. Paprašęs mūsų atidaryti dėžę, jis nuplėšė nuo savo šafraninio drabužio medžiagos skiautę ir apvyniojo ja būgną, tepalikęs atviras abi membranas. Po to pasakė: „Niekada nenuvyniokite“, ir ėmė mums smulkiai aiškinti, kaip groti instrumentu ir kaip jį prižiūrėti.

Ten pat, San Franciske, 1967 metais Śrīla Prabhupāda iškilingai pradėjo Ratha-yātrą (Vežimų festivalį), vieną iš švenčių, kurią Jo dėka žmonės dabar švenčia visame pasaulyje. Indijoje, Jagannātha Puryje, šis festivalis kasmet švenčiamas jau du tūkstančius metų, o 1975 metais Vežimų festivalis taip išpopuliarėjo tarp San Francisko gyventojų, kad miesto meras viešai paskelbė „San Francisko Ratha-yātros dieną.“

1966 metų pabaigoje Śrīla Prabhupāda priėmė pirmuosius mokinius. Pirmiausia jis pabrėždavo, kad niekas neturi laikyti jo Dievu, o tik Dievo tarnu. Jis kritikavo *guru* apsišaukėlius, kurie leisdavo savo mokiniams garbinti juos kaip Dievą. „Tie dievai labai pigūs“, – sakydavo jis. Kartą kažkam paklausus: „Ar jūs Dievas?“, Śrīla Prabhupāda atsakė: „Ne, aš ne Dievas, aš – Dievo tarnas.“ Po to, kiek pagalvojęs, pridūrė: „Iš tikrųjų aš *nesu* Dievo tarnas. Aš tik *stengiuosi* juo būti. Būti Dievo tarnu – tai ne taip paprasta.“

Aštunto dešimtmečio viduryje Śrīla Prabhupāda ėmė dar daugiau verst, pasirodydavo vis daugiau jo knygų. Tada pasipylė palankios viso pasaulio mokslininkų recenzijos apie jo knygas, beveik visi Amerikos universitetai ir koledžai įtraukė jas į savo mokymo programas. Iš viso Śrīla Prabhupāda parašė apie aštuoniasdešimt knygų, kurias jo mokiniai išvertė į dvidešimt penkias kalbas ir išplatino beveik penkiasdešimt penkių milijonų egzempliorių tiražu. Įvairiose pasaulio šalyse jis įsteigė šimtą aštuonias šventyklas ir išventino apie dešimt tūkstančių mokinių,

Savęs pažinimo mokslas

o bendras jo pasekėjų skaičius siekia milijonus. Šrila Prabhupāda rašė ir vertė iki paskutiniųjų savo dienų šioje žemėje (iki aštuoniasdešimt vienerių metų).

Šrila Prabhupāda nebuvo šiaip sau vienas iš daugybės orientalistų, *guru*, mistikų, *yogos* mokytojų ar meditacijos instruktorių. Jis įkūnijo ištisą kultūrą ir šią kultūrą diegė Vakaruose. Man ir daugeliui kitų jis buvo pirmiausia nuoširdus ir neabejingas žmogus, kuris visiškai paaukojo savo gyvenimo patogumus žmonių labui. Jis neturėjo asmeninio gyvenimo ir gyveno tik dėl kitų. Daug žmonių išmoko iš jo dvasinio mokslo, filosofijos, sveikos nuovokos, menų, kalbų, vediskosios gyvensenos dalykų – higienos, mitybos, medicinos, etiketo, šeimyninio gyvenimo, žemės ūkio, socialinės organizacijos, pedagogikos ir ekonomikos. Man jis buvo mokytojas, tėvas ir pats brangiausias draugas.

Esu be galo skolingas Šrilai Prabhupādai ir tos skolos niekada nesugebėsiu grąžinti. Tačiau aš galiu nors iš dalies atsidėkoti Šrilai Prabhupādai, kartu su kitais pasekėjais vykdydamas slapčiausią jo troškimą – leisti ir platinti jo knygas.

„Aš niekada nemirsiu, – kartą pasakė Šrila Prabhupāda. – Aš visad gyvensiu savo knygoje.“ 1977 metų lapkričio 14 dieną jis pasitraukė iš šio pasaulio, tačiau iš tiesų jis gyvens amžinai.

Michael Grant
(*Mukunda dāsa*)

I
Mokslas
apie savąjį „aš“

Sielos atradimas

Kas tu? ... Kūnas? Protas? O gal kas nors daugiau? Ar žinai, kas esi, ar tik tariesi žinąs? Ir ar turi tas žinojimas prasmę? Klausimus apie tikrąjį, aukščiausiąjį „aš“ mūsų materialistinė visuomenė ir jos neapsišvietę vadovai iš esmės paverė tabu. Užuoat juos kėlę, mes švaistome savo brangų laiką, puoselėdami, puošdami ir paikindami kūną vien dėl jo paties. O gal yra ir kitas kelias?

Kršnos sąmonės judėjimas turi nepaprastą svarbą. Jo tikslas – išgelbėti žmoniją nuo dvasinės mirties. Šiuo metu žmonija eina klystkeliais paskui aklius lyderius, kurie nežino, kad vienintelis žmogaus gyvenimo tikslas – pažinti save ir atkurti prarastą ryšį su Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu. Štai kas išleidžiama iš akių. Kršnos sąmonės judėjimas stengiasi šviesti žmones šiuo svarbiu klausimu.

Pagal Vedų civilizacijos principus žmogaus gyvenimas tobulas tada, kai jis suvokia savo ryšį su Kršna, arba Dievu. „Bhagavad-gītā“ – knyga, kurią visi transcendentinio mokslo autoritetai pripažįsta Vedų mokslo pagrindu, pasakoja, kad ne vien žmonės, bet ir visos gyvosios esybės yra neatsiejamos Dievo dalelės. Dalys pašauktos tarnauti visu- mai, kaip kad kojos, rankos, pirštai ir ausys pašaukti tarnauti visam kūnui. Mes, gyvosios esybės, būdami neatsiejamom Dievo dalelėm, esame susaistyti pareiga tarnauti Jam.

Iš tikrųjų mes visada kam nors tarnaujame: šeimai, kraštui arba visuomenei. Jei neturime kam tarnauti, laikome katę ar šunį ir tar- naujame jiems. Tai rodo, kad iš prigimties mes pašaukti tarnauti, tačiau, kad ir kiek stengiamės, pasitenkinimo nepatiriame. Nepaten- kintas būna ir tarnystės objektas. Tarnaujant materialiai, nusivylimas neišvengiamas. Taip yra todėl, kad tarnaujame ne tam, kam reikia. Pavyzdžiui, norėdami padaryti gerą darbą medžiui, laistome jo šaknis. O jei vandenį liesime ant lapų ir šakų, iš to bus maža naudos. Jei tarnausime Aukščiausiam Dievo Asmeniui, savaime patenkinsime ir visas Jo neatsiejamas dalis. Taigi tarnaudami Jam mes atliksime pareigą visuomenei, šeimai bei tautai ir duosime visiems daugiausia naudos.

Savęs pažinimo mokslas

Kiekvieno žmogaus pareiga – suvokti savo prigimtinių santykių su Dievu ir pagal jį veikti. Jeigu mums tai pavyks, gyvenimas bus nugyventas sėkmingai. Tačiau kartais mums norisi maištauti, ir mes sakome: „Dievo nėra“, „Aš esu Dievas“ arba „Man Dievas nerūpi.“ Tačiau maištavimas mūsų neišgelbės. Dievas yra, ir kiekvieną akimirką galima Jį matyti. Jei atsisakome matyti Dievą kol esame gyvi, Jis stos prieš mus kaip negailestinga mirtis. Nenorime matyti Jį vienokį, pamatysime kitokį. Aukščiausiasis Dievo Asmuo egzistuoja įvairiausiais pavidalais, nes Jis – pirminė viso kosminio pasaulio priežastis. Tam tikra prasme, pabėgti nuo Jo neįmanoma.

Kręšnos sąmonės judėjimas yra ne aklas religinis fanatizmas arba nežinia iš kur atsiradusio išsišokėlio sukeltas maištas, o autoritetingas mokslinis metodas patenkinti mūsų amžinam poreikiui bendrauti su Absoliučiu Dievo Asmeniu, Aukščiausiu Besimėgaujantiu Subjektu. Kręšnos sąmonė – tai mūsų amžinasis ryšys su Juo ir iš šio ryšio kylančių pareigų Dievui vykdymas. Kręšnos sąmonė leidžia mums pasiekti aukščiausią gyvenimo tobulumą, kurį galima pasiekti tik turint dabartinį – žmogaus pavidalą.

Mes turime nuolat atminti, kad šią ypatingą žmogaus gyvybės formą dvasinė siela įgyja po milijonus metų trukusios evoliucijos persikūnijimų ciklu. Turint šią gyvybės formą, materialinės gerovės problemas spręsti lengviau negu turint žemesniąsias – gyvūnų formas. Kiaulių, šunų, kupranugarių, asilų ir kt. materialiniai poreikiai tiek pat reikšmingi, kaip ir mūsų, tačiau jie tenkinami primityviai, tuo tarpu žmogui gamtos dėsniai suteikia visas galimybes gyventi patogiai.

Kodėl žmogui leista gyventi geriau už kiaulę ar kitus gyvulius? Kodėl aukštas pareigas einančiam valstybės pareigūnui sudaromos patogesnės gyvenimo sąlygos negu eiliniam klerkui? Atsakymas labai paprastas: aukštas pareigūnas eina atsakingesnes pareigas už eilinį klerką. Taigi ir žmogus turi aukštesnį pašaukimą negu gyvulys, kuriam labiausiai rūpi prikimšti alkaną pilvą. Tačiau gamtos dėsniai lėmė, kad šiuolaikinės civilizacijos sugyvuėjimas tik dar labiau apsunkino pilvo pasotinimo problemą. Kai šie rafinuoti gyvuliai kviečiami gyventi dvasiškai, jie atsako, kad vienintelis jų noras – dirbti, kad būtų sotus jų pilvas, o domėtis Dievu nėra jokio reikalo. Vis dėlto, nepaisant jų pasiryžimo išsijuosus dirbti, jiems nuolat gresia nedarbas ir kyla daugybė kitų kliūčių, kurias lemia gamtos dėsniai. Nepaisant to, jie užsispyrę kartoja, kad gali apsieiti be Dievo.

Mokslas apie savąjį „aš“

Žmogaus gyvybės forma mums duota ne tam, kad sunkiai dirbtume kaip kiaulės ar šunys, bet kad pasiektume didžiausią gyvenimo tobulumą. Jei tobulumo nesiekiame, gamtos dėsniai privers mus sunkiai dirbti. Kali-yugai (dabartiniam amžiui) baigiantis, žmogus tarsi asilas turės išsijuosęs dirbti dėl duonos žiauberės. Tai vyksta jau dabar, ir kasmet už vis mažesnę uždarbį reiks dirbti vis sunkiau. Betgi žmogui neskirta sunkiai tarsi gyvuliui dirbti. Jei jis nevykdo savo, žmogaus, pašaukimo, gamtos dėsniai privers jį transmigruoti į žemesnės gyvybės rūšis. „Bhagavad-gītoje“ labai vaizdžiai aprašyta, kaip gamtos dėsnių sąlygojama dvasinė siela gimsta materialame pasaulyje ir gauna atitinkamą kūną bei jutimo organus, kad galėtų mėgautis materija.

„Bhagavad-gītoje“ taip pat teigiama, kad tiems, kurie labai stengėsi, bet nepasiekė Dievo, kitaip sakant, tiems, kurie nesusilaukė visiškos sėkmės Křšnos sąmonėje, suteikiama galimybė gimti dvasios aukštumų pasiekusių žmonių arba pasiturinčių prekių šeimose. Ir jeigu net nevyskusiems dvasios ieškotojams suteikiama galimybė laimingai gimti, tai ką kalbėti apie patyrusius sėkmę? Taigi pastangos grįžti pas Dievą, net ir ne visiškai sėkmingos, laiduoja gerą gimimą kitą gyvenimą. Ir dvasiškai, ir finansiškai stipriose šeimose sukuriama palankios sąlygos dvasinei pažangai, nes jos sudaro puikią galimybę tęsti pradėtą tobulėjimo kelią nuo tos vietos, kur jis nutrūko praeitą gimimą. Žengiant dvasinio tobulėjimo keliu, gera šeimyninė aplinka skatina siekti dvasinio pažinimo. Laimingiesiems – tiems, kurie gimė geroje šeimoje, – „Bhagavad-gītā“ primena, kad laimė jiems nusišypojo dėl devotų praeities darbų. Deja, *māyos* (iliuzijos) suklaidinti tokių šeimų vaikai nesikreipia į „Bhagavad-gītą“.

Gimus pasiturinčioje šeimoje, žmogui nuo pat pradžių nereikia rūpintis, kaip pramisti, o ir vėliau jam gyventi kur kas lengviau ir patogiau. Tokia padėtis suteikia puikią galimybę dvasiškai tobulėti, tačiau, kaip tyčia, neatsispyrę dabartinio geležies amžiaus (užtvindyto mašinų ir žmonių-robotų) poveikiui, turtingų tėvų atžalos nuklysta jutimų tenkinimo keliais ir pamiršta turį puikią galimybę dvasiškai tobulėti. Todėl gamta pagal savo dėsnius sukelia šiuose „auksiniuose“ namuose gaisrą. Taip pelenais virto aukso miestas Lankā, kurį valdė demonas Rāvaņa. Toks gamtos dėsnius.

„Bhagavad-gītā“ – tai knyga, kurioje išdėstyti transcendentinio Křšnos sąmonės mokslo pagrindai, ir atsakingi valstybės tarnautojai, kurdami ekonomines bei kitokias programas, turi ja remtis. Mes gimėm

Savęs pažinimo mokslas

ne tam, kad spręstume ekonomines problemas, balansuodami ant net-virto pagrindo; priešingai, mūsų pareiga – rasti sprendimą svarbiausioms gamtos dėsnių sąlygojamoms būties problemoms. Be dvasinio judėjimo sustoja civilizacijos raida. Siela verčia judėti kūną, o gyvas kūnas – pasaulį. Mums svarbiausia kūnas, o juk mes nieko nežino-me apie dvasią, kuri verčia jį judėti. Be dvasios kūnas nejuda, kitaip sakant, yra negyvas.

Žmogaus kūnas – puiki priemonė pasiekti amžinąjį gyvenimą. Tai ypatingas ir neįkainojamą vertę turintis laivas nežinios vandenynui – materialiai egzistencijai – perplaukti. Šį laivą vairuoja patyręs kapitonas – dvasinis mokytojas. Dieviškosios malonės dėka laivas skrodžia vandenį, genamas palankaus vėjo. Kas gi, esant šiems palankiems veiksniams, nepasinaudos galimybe perplaukti nežinojimo vandenyną? Žmogus turi žinoti, kad praleisdamas šią puikią progą jis pats save žudo.

Be abejonės, pirmos klasės keleivinis vagonas – labai patogus, bet kokia nauda iš kondicionuojamo kupe, jei traukinys nejuda į tikslą? Šiuolaikinė civilizacija pernelyg daug dėmesio skiria materialaus kūno patogumams. Žmonės nieko nežino apie tikrąjį gyvenimo tikslą – grįžimą atgal pas Dievą. Mums nevalia vien sėdėti patogiam kupe, mes turime pasirūpinti, kad judėtume į tikrąjį kelionės tikslą. Galų gale kokia nauda iš to, kad mūsų materialiam kūnui patogų, jei užmirštame pirmutinį gyvybinį poreikį – atgauti savo prarastą dvasinę esmę. Taip jau sukurtas žmogaus kūno laivas, kad jis turi judėti į dvasinį tikslą. Deja, žmogaus kūnas prirakintas prie materialios sąmonės penkiomis stipriomis grandinėmis. Tai: 1) prisirišimas prie materialaus kūno, kurį lemia dvasinių tiesų nežinojimas, 2) kūniškų ryšių sąlygojamas prisirišimas prie giminaičių, 3) prisirišimas prie gimtinės ir materialios nuosavybės: namų, baldų, valdų, turto, vertybinių popierių ir kt., 4) prisirišimas prie materialaus mokslo, kuris stokoja dvasinės šviesos ir todėl nieko nepaaiškina, ir 5) prisirišimas prie religijos formų bei apeigų, nepažįstant Dievo Asmens ar Jo bhaktų*, kurie ir pripildo šias formas bei apeigas šventumo. Išvardintieji prisirišimai, kaip inkarai laikantys žmogaus kūno laivą, išsamiai aptarti penkiolik-tame „Bhagavad-gīto“ skyriuje. Čia jie lyginami su gilia šaknis įlei-

* *Bhaktas* (sanskrit.) – atsidavęs Viešpaties pasekėjas. (Vert. past.)

Mokslas apie savąjį „aš“

dusiu banjano medžiu, kuris augdamas užima vis didesnę žemės plotą. Išrauti su šaknimis tokį tvirtą medį be galo sunku, tačiau Viešpats pataria: „Tikrosios šio medžio formos materialame pasaulyje suvokti neįmanoma. Niekas nesupranta, kur jis baigiasi, kur prasideda ir kur jo pagrindas. Tačiau atsižadėjimo ginklu reikia ryžtingai nukirsti šį giliai įsišaknijusį medį, po to surasti šalį, į kurią patekus niekada negrižtama, ir ten pasišvęsti Aukščiausiam Dievo Asmeniui – tam, kuriame viskas prasideda ir kuriame viskas egzistuoja nuo neatmenamų laikų.“ [„Bhagavad-gītā“ 15.3–4]

Nei mokslininkai, nei spekuliatyvūs filosofai dar nieko nežino apie kosmoso sąrangą. Vienintelis jų darbo rezultatas – daugybė įvairiausių teorijų, ir tiek. Vieni jų teigia, kad materialus pasaulis realus, kiti sako, jog tai sapnas, o dar kiti – kad jis amžinas. Taigi materialistų mokslininkų nuomonės įvairios, tačiau viena aišku – nė vienas mokslininkas ar spekuliatyvus filosofas nenustatė nei kosminio pasaulio pradžios, nei jo ribų. Niekas negali pasakyti, nei kaip jis atsirado, nei kaip laikosi erdvėje. Teoriškai jie numano egzistuojant tam tikrus dėsnius, pavyzdžiui, gravitacijos dėsni, bet pritaikyti jų praktiškai nepajėgia. Stokodamas tikrų žinių, kiekvienas uoliai gina savo teoriją šlovės vardan, tačiau tikrovė tokia, kad materialus pasaulis kupinas kančių, ir jų kurdamas teorijas neišvengsi. Dievo Asmuo, tobulai pažįstas visą Savo kūriniją, mums skelbia, kad mūsų pačių labai mes turėtume trokšti išsivaduoti iš šio menko, kupino kančių pasaulio. Turime atsiriboti nuo visko, kas materialu. Didžiausią naudą iš blogo sandėrio išpešime visiškai sudvasinę savo būtį. Geležis nėra ugnis, tačiau ugnies veikiamą ji gali įgauti ugnies savybių. Taigi ir atsakyti materialios veiklos tegalime veikdami dvasiškai, o ne pasiduodami materialiai inercijai. Materiali inercija – tai negatyvi materialaus veiksmo pusė, o dvasinis veiksmas ne tik atmeta materialų veiksmą, bet ir žadina mus tikrajam gyvenimui. Mes turime siekti amžino gyvenimo, arba dvasinės būties Brahmane, Absoliute. Amžinoji Brahmano viešpatija nusakoma „Bhagavad-gītoje“ kaip amžina šalis, iš kurios niekas nesugrižta. Tai Dievo karalystė.

Sužinoti, kaip ir kada prasidėjo mūsų materialus sąlygotas gyvenimas, kaip mes nupuolėme į materialų pasaulį, neįmanoma, o ir nėra būtina. Pakanka suprasti, kad, šiaip ar taip, materialus gyvenimas tęsiasi nuo neatmenamų laikų ir kad šiuo metu mūsų pareiga yra atsiduoti Aukščiausiam Viešpačiui, kuris yra pirmutinė visų

Savęs pažinimo mokslas

priežasčių priežastis. Savybių minimumą, kurio reikia norint sugrįžti atgal pas Dievą, aprašo „Bhagavad-gītā“ [15.5]: „Kas atsisakė tuščio garbės siekimo, iliuzijos ir netikusios draugijos, kas perprato amžinybę ir sutramdė materialius geismus, kam nedaro įtakos laimės ir kančios priešybės ir kas žino, kaip atsiduoti Aukščiausiam Asmeniui, tas pasiekia šią amžinąją karalystę.“

Kas gerai suvokė savo dvasinę esmę ir atsikratė materialios būties sampratos, kas laisvas nuo iliuzijos ir transcendentalus materialios gamtos *guṇoms*, kas nuolat siekia dvasinio žinojimo ir yra visiškai atsiribojęs nuo jutiminių malonumų, tas gali grįžti atgal pas Dievą. Toks žmogus yra *amūḍha*, jis skiriasi nuo *mūḍhos*, arba kvailio ir tamsuolio, nes laimės ir kančios priešybės jo neveikia.

O kokia yra Dievo karalystė? „Bhagavad-gītā“ [15.6] ją aprašo taip: „Aukščiausios Mano buveinės neapšviečia nei saulė, nei mėnuo, nei elektra. Kas ją pasiekia, tas niekada nebegrįžta į materialų pasaulį.“

Nors kiekvienas kūrinių kampelis yra Dievo karalystės dalis (kadangi Viešpats yra aukščiausias visų planetų šeimininkas), Viešpats turi ir Savo asmeninę buveinę, kuri visiškai nepanaši į tą pasaulį, kuriame mes dabar gyvenam. Asmeninė Viešpaties buveinė vadinama *paramam* – aukščiausia buveine. Net ir šioje planetoje vienu šalių gyvenimo lygis yra aukštas, kitų – žemas. Be mūsų Žemės, dar yra nesuskaiciuojama daugybė kitų planetų, plačiai išsibarsčiusių po visą visatą. Vienos jų laikomos aukštesnėmis, kitos – žemesnėmis, tačiau kad jos galėtų egzistuoti, visoms šioms planetoms (priklausančioms išorinės energijos – materialios gamtos sferai) būtini saulės spinduliai arba ugnies šviesa, nes materiali visata – tai tamsos sritis. Tačiau už jos ribų plyti dvasinė karalystė, kuri, pasak šventraščių, egzistuoja paklusdama aukštesniajai Dievo energijai. Upanišados taip nusako šią karalystę: „Jai nereikalingi nei saulė, nei mėnulis, nei žvaigždės; jos neapšviečia nei elektra, nei kitokia ugnis. Dvasinės šviesos atšvaito pakanka apšviesti visoms materialioms visatoms, ir kadangi aukštesnioji gamta pati skleidžia šviesą, tas švytėjimas pasiekia mus net ir tamsiausią naktį.“ „Hari-vaṁśoje“ Pats Aukščiausiasis Viešpats taip nusako dvasinę gamtą: „Akinantis beasmenio Brahmano [beasmenio Absoliuto] švytėjimas apšviečia visus pasaulius – ir materialius, ir dvasinius. Tačiau, o Bhārata, žinok, kad toji Brahmano šviesa yra Mano kūno spinduliai.“ „Brahma-saṁhitā“ šį teiginį taip pat patvirtina. Nemanykime, kad ta buveinė pasiekiamą kokiomis nors mate-

Mokslas apie savąjį „aš“

rialiomis priemonėmis, pavyzdžiui, kosminiu laivu, tačiau tas, kuris pasiekia dvasinę Křšnos buveinę – galime būti tikri – patiria amžiną, netrikdomą dvasinę palaimą. Mes esame gyvos esybės, linkusios pulti, todėl mūsų egzistencija turi dvi puses. Viena jos pusė – materialioji būtis, kupina kančių, kurias sukelia gimimas, mirtis, senatvė ir ligos, o kita – dvasinė būtis, netrikdomas dvasinis gyvenimas – amžinybė, žinojimas ir palaima. Kai egzistuojame materialiai, esame materialios fizinės-psichinės sampratos valdžioje, o kai egzistuojame dvasiškai – išgyvename nuolatinį, palaimingą transcendentinį ryšį su Dievo Asmeniu. Jeigu egzistuojame dvasiškai, Viešpats visad su mumis.

Křšnos sąmonės judėjimas nori dovanoti dvasinį pasaulį visai žmoniškai. Būdami dabartinės materialios sąmonės, esame prisirišę prie jutiminės, materialios būties sampratos, tačiau atsidavimo tarnyba Křšnai, arba Křšnos sąmonė, tą sampratą nedelsdama sugriauja. Jei imsime įgyvendinti atsidavimo tarnybos principus, tapsime transcendentalūs materialiai gyvenimo sampratai ir netgi pačiame materialiojo darbo kūryboje mūsų nepaveiks dorybės, aistros ir neišmanymo *gunos*. Tiems, kurie paskendę materialiuose reikaluose, didžiai naudinga skaityti žurnalą „Back to Godhead“ bei kitą Křšnos sąmonės judėjimo literatūrą. Ji padės žmonėms nukirsti gajaus materialios būties banjanmedžio šaknis. Ji įkvėpta Dievo išmokyti mus atsižadėti visko, kas susiję su materialia būties samprata, ir iš visko semtis dvasinio džiaugsmo. Šitai pasiekama tik per atsidavimo tarnybą. Kito būdo nėra. Atliekant atsidavimo tarnybą, galima dar šį gyvenimą patirti išsivadavimą (*mukti*). Dauguma dvasinių siekių turi materializmo atspalvį, tuo tarpu gryna atsidavimo tarnyba yra transcendentali materijos nešvarių. Tiems, kurie trokšta grįžti atgal pas Dievą, tereikia pritaikyti savo gyvenime Křšnos sąmonės judėjimo principus ir sutelkti sąmonę į Aukščiausiojo Viešpaties, Dievo Asmens, Křšnos, lotoso pėdas.

Kas yra Kṛṣṇos sąmonė?

Interviu su nepriklausoma žurnaliste Sandy Nixon įvyko 1975 m. liepą, Filadelfijos Kṛṣṇos centre, Śrīlos Prabhupādos rezidencijoje. Šis pokalbis gali būti puikus įvadas į Kṛṣṇos sąmonę. Jame nušviečiamos tokios svarbios temos, kaip Hare Kṛṣṇa mantra, ryšys tarp dvasinio mokytojo ir Dievo, skirtumas tarp tikrojo guru ir apsišaukėlio, moters vaidmuo Kṛṣṇos sąmonėje, Indijos kastų sistema. Be to, Śrīla Prabhupāda paaiškina, koks ryšys tarp Kristaus sąmonės ir Kṛṣṇos sąmonės.

Sandy Nixon: Pirmasis mano klausimas elementarus. Kas yra Kṛṣṇos sąmonė?

Śrīla Prabhupāda: *Kṛṣṇa* – tai Dievas. Visi mes glaudžiai su Juo susiję, nes Jis – mūsų tikrasis tėvas. Tačiau mes apie tai pamiršome. Kai klausiamė savęs: „Koks mano ryšys su Dievu? Koks yra gyvenimo tikslas?“, mes vadinamės įsisąmoninusiai Kṛṣṇą.

Sandy Nixon: Kaip Kṛṣṇos sąmonę išsiugdo ją praktikuojantis žmogus?

Śrīla Prabhupāda: Kṛṣṇos sąmonė glūdi visų širdyse, tačiau mūsų materialus sąlygotas gyvenimas verčia mus apie tai užmiršti. Hare Kṛṣṇa *mahā-mantros*: Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare – kartojimo procesas atgaivina mumyse jau glūdinčią Kṛṣṇos sąmonę. Pavyzdžiui, prieš kelis mėnesius šie vaikinai ir merginos iš Amerikos bei Europos nieko nežinojo apie Kṛṣṇą, bet vakar matėme, kaip per visą Ratha-yātros [Kṛṣṇos sąmonės judėjimo festivalis, kasmet rengiamas įvairiuose pasaulio miestuose] šventę jie giedojo „Hare Kṛṣṇa“ ir šoko ekstazėje. Jūs manote, kad tai buvo suvaidinta? Ne. Neįmanoma priversti žmogų šokti ir giedoti valandų valandas. Jie realiai pažadino savyje Kṛṣṇos sąmonę, nes taikė *bona fide* metodą. Šitai paaiškinta „Caitanya-caritāmṛtoje“ [„Madhya“ 22.107]:

*nitya-siddha kṛṣṇa-prema 'sādhya' kabhu naya
śravaṇādi-śuddha-citte karaye udaya*

Mokslas apie savąjį „aš“

Krščnos sąmonė glūdi kiekvieno žmogaus širdyje, ir kai jis sutinka bhaktas, ji nubunda. Krščnos sąmonė nėra kas nors dirbtina. Kaip jaunuoliui bendraujant su mergina nubunda natūralus jausmas merginai, taip ir bendraujant su bhaktais bei klausantis apie Krščną nubunda mieganti Krščnos sąmonė.

Sandy Nixon: Kuo Krščnos sąmonė skiriasi nuo Kristaus sąmonės?

Šrila Prabhupāda: Kristaus sąmonė – tai taip pat Krščnos sąmonė, bet kadangi dabar žmonės nebesilaiko krikščionybės taisyklių ir normų – Jėzaus Kristaus įsakymų, jie tikrojo Dievo sąmonės lygio nepasiekia.

Sandy Nixon: Kuo Krščnos sąmonė išsiskiria iš kitų religijų?

Šrila Prabhupāda: Visų pirma, religija – tai Dievo pažinimas ir meilė Jam. Štai kas yra religija. Dabar gi, dėl nepakankamo švietimo, niekas nepažįsta Dievo, jau nekalbant apie meilę Jam. Žmonės mano, kad, nuėję į bažnyčią ir melsdami Dievo: „Dieve, duok mums duonos kasdieninės“, jie atlieka savo pareigą. Tokią religiją „Śrīmad-Bhāgavatam“ vadina apgavikiška religija, nes jos tikslas – ne pažinti ir mylėti Dievą, o gauti asmeninės naudos. Kitaip sakant, jei aš išpažįstu kokią nors religiją, bet nežinau, kas yra Dievas ir kaip Jį mylėti, vadinasi, praktikuoju apgavikišką religiją. Krikščionių religija suteikia plačias galimybes suvokti Dievą, tačiau jomis niekas nesinaudoja. Antai Biblijoje Dievas įsako: „Nežudyk“, tuo tarpu geriausias skerdyklas pasaulyje pastatė krikščionys. Kaip jie pasieks Dievo sąmonę, jei nevykdo Viešpaties Jėzaus Kristaus įsakymų? Tai ne vien krikščionybės, bet visų religijų bėda. Pavadinimai „induistas“, „musulmonas“ ar „krikščionis“ – tai tik etiketės. Nė vienas jų nežino, kas yra Dievas ir kaip Jį mylėti.

Sandy Nixon: Kaip atskirti *bona fide* dvasinį mokytoją nuo apsišaukėlio?

Šrila Prabhupāda: Dvasinis mokytojas yra tas, kuris moko, kaip pažinti Dievą ir Jį pamilti. Kartais niekšingi apsišaukėliai klaidina žmones. „Aš esu Dievas“, – skelbiasi jie, ir žmonės, nežinantys, kas yra Dievas, jais tiki. Norint suprasti, kas yra Dievas ir ką reiškia Jį mylėti, reikia labai rimtai kibtį į šį mokslą. Antraip tik veltui švaistysite laiką. Taigi skirtumas tarp mūsų ir visų likusių yra tas, kad esame vienintelis judėjimas, galintis išties išmokyti žmones pažinti Dievą ir Jį pamilti. Mes mokome, kaip, pritaikant savo gyvenime „Bhagavad-gītos“ ir „Śrīmad-Bhāgavatam“ mokymą, galima pažinti Krščną, Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. Šios knygos moko, kad vienintelė mūsų pareiga – mylėti Dievą, o ne prašyti Jo patenkinti mūsų reikmes. Dievas patenkina visų

Savęs pažinimo mokslas

būtybių gyvybinės reikmės, netgi tų, kurios apskritai neturi religijos. Štai katės ir šunys neišpažįsta jokios religijos, ir vis dėlto Kṛṣṇa aprūpina juos visu tuo, kas būtina gyventi. Tad kodėl mes turėtume įkyrėti Kṛṣṇai, prašinėdami kasdieninės duonos? Jis ir taip ją duoda. Tikroji religija – išmokti Jį mylėti. „Śrīmad-Bhāgavatam“ [1.2.6] sako:

*sa vai puṁsām paro dharmo
yato bhaktir adhokṣaje
ahaituky apratihātā
yayātmā suprasīdati*

Geriausia religija yra ta, kuri moko, kaip mylėti Dievą be jokių motyvų. Jei tarnauju Dievui, tikėdamasis kokios nors naudos, – tai yra pasipelnymas, o ne meilė. Tikra meilė Dievui yra *ahaituky apratihātā*: jokia materialinė priežastis negali būti jai kliūtis. Ji nepriklauso nuo jokių išorinių sąlygų. Tam, kuris nori iš tikrųjų mylėti Dievą, niekas negali sutrukdyti. Dievą gali mylėti vargšas ir turtuolis, jaunas ir senas, juodasis ir baltasis.

Sandy Nixon: Ar visi keliai veda į vieną tikslą?

Śrīla Prabhupāda: Ne. Yra keturios žmonių kategorijos: *karmiai*, *jñāniai*, *yogai* ir *bhaktai* – ir visi jie pasiekia skirtingą tikslą. *Karmiai* dirba dėl materialios naudos. Pavyzdžiui, mieste daugybė žmonių išsijuosę dirba dieną ir naktį; jų tikslas – užsidirbti pinigų. Todėl jie vadinami dirbančiais dėl naudos, arba *karmiais*. *Jñānis* – tai žmogus, kuris mąsto: „Kodėl aš turiu taip plėšytis? Paukščiai, bitės, drambliai ir kiti gyviai neturi profesijos ir vis dėlto jie praminta. Kodėl aš turiu taip sunkiai ir beprasmiškai dirbti? Verčiau pamėginsiu išspręsti gyvenimo problemas: atsikratyti gimimo, mirties, senatvės ir ligų.“ *Jñāniai* siekia nemirtingumo. Jie mano, kad įsilieję į Dievo būtį taps laisvi nuo gimimo, mirties, senatvės ir ligų. O *yogai* stengiasi įgyti tam tikrų mistinių galių, kad galėtų rodyti stebuklus. *Yogas*, pavyzdžiui, gali tapti be galo mažas: užrakinkite jį kambaryje, ir jis išlįs pro mažiausią plyšelį. Tokius stebuklus rodantį *yogą* žmonės tuoj pat ima laikyti nepaprastu žmogumi. Žinoma, šiuolaikiniai *yogai* demonstruoja tik gimnastikos pratimus – tikrų galių jie neturi. Tačiau tikras *yogas* turi šiokių tokių galių, tik jos ne dvasinės, o materialios. Taigi *yogas* siekia mistinių jėgų, *jñānis* – išsivadavimo iš gyvenimo kančių, o *karmis* – materialios naudos. Tuo tarpu *bhaktas* – žmogus, atsidavęs Dievui – sau nieko

Mokslas apie savąjį „aš“

netrokšta. Jis tenori su meile tarnauti Dievui, kaip kad motina tarnauja savo vaikui. Tarnaudama vaikui, motina nesiekia jokios naudos. Ji rūpinasi vaiku iš gryniausio prieraišumo ir meilės.

Kai pasiekiame tokį meilės Dievui lygį, tai vadinasi tobulumas. Nei *karmis*, nei *jñānis*, nei *yogas* negali pažinti Dievo – šitai padaryti tesugeba *bhaktas*. Kṛṣṇa „Bhagavad-gītoje“ [18.55] sako: *bhaktyā mām abhijānāti*: „Dievą galima suvokti tik per *bhakti*“. Kṛṣṇa niekur nepareiškė, kad Jį galima suvokti kitaip. Tik per *bhakti*. Norite pažinti ir pamilti Dievą – stokite į atsidavimo kelią. Joks kitas metodas jums nepadės.

Sandy Nixon: Kokius pasikeitimus patiria žmogus...

Śrīla Prabhupāda: Jokių. Tikroji jūsų sąmonė yra Kṛṣṇos sąmonė. Dabar jūsų sąmonėje labai daug visokio šlamšto. Reikia ją iškuopti, ir tada jūsų sąmonė bus Kṛṣṇos sąmonė. Mūsų sąmonė kaip vanduo. Vanduo tyras ir skaidrus, tačiau kartais jis susidrumscia. Perkoštas jis vėl atgauna pirminį tyrumą ir skaidrumą.

Sandy Nixon: Ar žmogus, įsisąmoninęs Kṛṣṇą, yra naudingesnis visuomenei?

Śrīla Prabhupāda: Taip. Kaip matote, mano mokiniai negirtauja ir nevalgo mėsos, fiziologiniu požiūriu jų organizmas taip pat labai švarus – jo nepuola rimtos ligos. Mėsos atsisakymas – tai iš tikrųjų ne Kṛṣṇos sąmonės, o civilizuoto gyvenimo klausimas. Dievas davė žmonijai daugybę maisto produktų: puikius vaisius, daržoves, grūdus, taip pat nuostabų produktą – pieną. Iš pieno galima pagaminti šimtus maistingų patiekalų, tačiau niekas nemoka šio meno. Užuoť ruošę tokius valgius, žmonės stato didžiules skerdyklas ir valgo mėsą. Jų netgi negalima pavadinti civilizuotais. Tik necivilizuoti žmonės žudo vargšus gyvulius ir juos valgo.

Civilizuoti žmonės moka pasigaminti maistingų pieno patiekalų. Pavyzdžiui, mūsų New Vṛndāvanos fermoje Vakarų Virdžinijoje iš pieno mes paruošiame šimtus nuostabiausių patiekalų. Svečiai stebisi, kad iš pieno įmanoma pagaminti tiek puikių valgių. Karvės kraujas labai maistingas, tačiau civilizuoti žmonės vartoja jį pieno pavidalu. Pienas yra ne kas kita, kaip pakitęs karvės kraujas. Iš pieno galima pagaminti daugybę produktų: jogurtą, varškę, *ghī* (lydytą sviestą) ir t.t., o šiuos produktus derinant su grūdais, vaisiais ir daržovėmis galima pasigaminti šimtus patiekalų. Štai kas yra civilizuotas gyvenimas. Kai žudomi gyvuliai ir valgoma jų mėsa, apie civilizuotumą negali

Savęs pažinimo mokslas

būti nė kalbos. Nekalta karvė ėda tik Dievo skirtą žolę ir teikia pieną, kuriuo misdami jūs galite gyventi. Argi manote, kad, perpjaudami karvei gerklę ir valgydami jos mėsą, elgiatės civilizuoti?

Sandy Nixon: Ne. Visiškai su jumis sutinku... Štai kas mane labai domina, ar Vėdas galima suprasti ne tik pažodžiui, bet ir simboliškai?

Śrīla Prabhupāda: Ne. Jas reikia priimti tokias, kokios jos yra, o ne simboliškai. Štai todėl mes ir parašėme „Bhagavad-gītā, kokia ji yra.“

Sandy Nixon: Ar jūs ketinate atgaivinti senovinę Indijos kastų sistemą Vakaruose? „Gītā“ mini kastų sistemą...

Śrīla Prabhupāda: Kur „Bhagavad-gītā“ mini kastų sistemą? Kṛṣṇa sako: *cātur-varṇyam mayā sṛṣṭam guṇa-karma-vibhāgaśaḥ* – „Pagal darbą ir savybes Aš sukūriau keturias žmonių grupes.“ [„Bhagavad-gītā“ 4.13] Juk jums žinoma, kad visuomenėje yra inžinierių ir gydytojų. Argi jūs teigsite, kad jie priklauso skirtingoms kastoms: vieni – inžinierių kastai, o kiti – medikų kastai? Ne. Jei žmogus įgijo išsilavinimą Medicinos Akademijoje, jūs laikote jį gydytoju, o jei kažkas kitas išėjo inžinerijos mokslus, laikote jį inžinierium. Taip ir „Bhagavad-gītā“ išskiria keturias žmonių visuomenės grupes: intelektualų klasę, valdytojų klasę, gamintojų klasę ir paprastus darbininkus. Šis skirstymas yra natūralus. Pavyzdžiui, kai kurie žmonės labai protingi. Tačiau, kad jie iš tikrųjų įgytų tobulas savybes, kurias mini „Bhagavad-gītā“, jiems būtina mokytis kaip ir protingam jaunuoliui, kuris, norėdamas tapti kvalifikuotu gydytoju, turi mokytis koledže. Taigi Kṛṣṇos sąmonės judėjimas protingus žmones moko, kaip valdyti protą ir jautimus, kaip tapti doriems ir švariems tiek vidujai, tiek išoriškai. Aiškina, kaip tapti išmintingiems, kaip pritaikyti įgytas žinias ir pasiekti Dievo sąmonę. Visi šie vaikinai [parodo į sėdinčius mokinius] yra aukšto intelekto, ir dabar mes mokome juos tinkamai juo pasinaudoti.

Mes nekuriame kastų sistemos, pagal kurią kiekvienas niekšas, gimęs *brāhmaṇo* šeimoje, savaime tampa *brāhmaṇu*. Ir nors jis elgiasi kaip žemiausias iš žmonių, vien todėl, kad gimė *brāhmaṇo* šeimoje, yra laikomas aukščiausios klasės žmogumi. Mes negalime su tuo sutikti. Aukščiausios klasės žmogumi mes laikome tą, kuris buvo auklėtas kaip *brāhmaṇas*. Nesvarbu, ar jis indas, ar europietis, ar amerikietis. Žemos ar aukštos kilmės – tai neturi reikšmės. Kiekvieną protingą žmogų galima išmokyti gerų įpročių. Mes norime užkirsti kelią absurdiškai nuomonei, esą mes primetame savo mokiniams Indijos kastų sistemą. Mes paprasčiausiai išrenkame žmones su

Mokslas apie savąjį „aš“

aukštu intelektu ir mokome juos, kaip tapti visais atžvilgiais tobulais žmonėmis.

Sandy Nixon: Ką jūs manote apie moterų emancipaciją?

Śrīla Prabhupāda: Vadinamasis moterų lygiateisiškumas reiškia tai, kad vyrai jas apgaudinėja. Štai, tarkim, susitinka moteris ir vyras. Jie pradeda draugauti, lytiškai suartėja, moteris pastoja, o vyras ją meta. Moteris turi rūpintis vaiku ir prašo valdžią išmaldos, arba jai tenka nužudyti kūdikį, pasidarius abortą. Štai jums ir moterų nepriklausomybė. Indijoje, net jei moteris ir neturtinga, ja visą laiką rūpinasi vyras – jis atsakingas už ją. Pastojus moteriai nereikia žudyti kūdikio arba prašyti išmaldos, kad galėtų auginti vaiką. Taigi kas iš tikrųjų yra nepriklausomybė: būti globojamai vyro ar tapti pasitenkinimo įrankiu kiekvieno sutiktojo rankose?

Sandy Nixon: O kaip dėl dvasinio gyvenimo? Ar moteris taip pat gali tobulėti Kṛṣṇos sąmonėje?

Śrīla Prabhupāda: Mes neskirstome žmonių pagal lytį. Kṛṣṇos sąmonė lygiai skelbiama ir vyrams, ir moterims. Pas mus gali ateiti kiekvienas – moteris, vyras, vargšas, turtuolis. „Bhagavad-gītoje“ [5.18] Kṛṣṇa sako:

*vidyā-vinaya-sampanne
brāhmaṇe gavi hastini
śuni caiva śvapāke ca
paṇḍitāḥ sama-darśinaḥ*

„Nuolankūs išminčiai, kurie pasižymi tikru žinojimu, vienodai žvelgia į mokytą romų *brāhmaṇa*, karvę, dramblių, šunį bei šunėdį.“

Sandy Nixon: Ar nepaaiškintumėte Hare Kṛṣṇa *mantras* reikšmės?

Śrīla Prabhupāda: Tai labai paprasta. *Hare* reiškia: „O Viešpaties energija“, o *Kṛṣṇa* reiškia: „O Viešpatie Kṛṣṇa.“ Kaip materialiam pasaulyje yra vyrai ir moterys, taip ir Dievas yra pirmapradis vyras (*puruṣa*), o Jo energija (*prakṛti*) – pirmapradė moteris. Todėl, giedodami „Hare Kṛṣṇa“, mes sakom: „O Viešpatie Kṛṣṇa, o Kṛṣṇos energija, būk toks maloningas ir leisk man tarnauti Tau.“

Sandy Nixon: Gal šiek tiek apie savo gyvenimą. Iš kur jūs sužinojote, kad esate Kṛṣṇos sąmonės judėjimo dvasinis mokytojas?

Śrīla Prabhupāda: Mano gyvenimas labai paprastas. Kai mano dvasinis mokytojas liepė man vykti į Vakarų ir ten skleisti Kṛṣṇos sąmonės

Savęs pažinimo mokslas

kultą, aš buvau šeimos žmogus, turėjau žmoną ir vaikus – dabar turiu ir anūką. Savo dvasinio mokytojo lieptas, aš viską palikau ir dabar stengiuosi vykdyti jo ir Krišnos valią.

Sandy Nixon: Kiek jums buvo metų, kai mokytojas nurodė vykti į Vakarus?

Šrila Prabhupāda: Skleisti Krišnos sąmonę Vakaruose jis nurodė pačio pirmojo mūsų susitikimo metu. Man tada buvo dvidešimt penkeri metai, buvau vedęs ir turėjau du vaikus. Aš stengiausi kiek leido mano jėgos vykdyti jo nurodymus ir 1944 metais, dar gyvendamas su šeima, pradėjau leisti „Back to Godhead“ („Atgal pas Dievą“) žurnalą. Knygas pradėjau rašyti 1959 metais, pasitraukęs iš šeimos, o 1965 metais atvykau į Jungtines Valstijas.

Sandy Nixon: Jūs sakėte, kad nesate Dievas, ir visgi man, kaip pašaliniam stebėtoji, atrodo, kad jūsų pasekėjai elgiasi su jumis, tarsi būtumėte Dievas.

Šrila Prabhupāda: Taip, tokia jų pareiga. Dvasinis mokytojas vykdo Dievo įsakymą, todėl jį reikia gerbti kaip Patį Dievą, lygiai kaip valdžios pareigūną reikia gerbti kaip pačią valdžią, nes jis vykdo jos įsakymus. Reikia gerbti net eilinį policininką, nes jis yra valdžios žmogus. Tačiau tai nereiškia, kad jis yra valdžia. *Sākṣād-dharitvena samastaśāstrair / uktas tathā bhāvayata eva sadbhiḥ*: „Dvasinį mokytoją reikia gerbti kaip Patį Aukščiausiąjį Viešpatį, nes jis yra artimiausias Viešpaties tarnas. Tai pripažįsta visi apreikštieji raštai ir taip elgiasi visi autoritetai.“

Sandy Nixon: Mane stebina ir tai, kaip gausiai mokiniai jums dovanoja puikius materialius daiktus. Antai iš aerouosto jūs atvykote dailiu, prabangiu automobiliu. Mane tai stebina todėl, kad...

Šrila Prabhupāda: Taip mokiniai įpranta gerbti dvasinį mokytoją kaip Dievą. Jei gerbiate valdžios atstovą kaip pačią valdžią, jam nieko negailite. Ir jei dvasinį mokytoją gerbiate kaip Patį Dievą, sudarote jam tokias sąlygas, kokias sudarytumėte Dievui. Dievas keliauja aukso automobiliu. Dvasinį mokytoją reikia gerbti kaip Dievą, todėl nederėtų jam siūlyti sėsti į paprastą automobilį. Jeigu Dievas ateitų į jūsų namus, jūs sodintumėte Jį į paprastą automobilį ar stengtumėtės parūpinti auksinį?

Sandy Nixon: Vienas sunkiausiai pašaliniam žmogui suvokiamų Krišnos sąmonės aspektų – Dievybė šventykloje. Kaip ji atstovauja Krišnai? Gal truputį apie tai?

Mokslas apie savąjį „aš“

Śrīla Prabhupāda: Jūsų niekas neišmokė matyti Kṛṣṇos, todėl dabar Jis maloningai apsireiškia prieš jūsų akis. Jūs matote medį bei akmenį, tačiau nematote dvasios. Tarkim, jūsų tėvas ligoninėje miršta. Jūs rau-date šalia jo lovos: „Mano tėvas paliko mane!“ Bet kodėl jūs manote, kad jis jus paliko? Kas jus paliko?

Sandy Nixon: Na, jo dvasia.

Śrīla Prabhupāda: Ar jūs matėte tą dvasią?

Sandy Nixon: Ne.

Śrīla Prabhupāda: Taigi jūs negalite matyti dvasios, o Dievas yra Aukščiausioji Dvasia. Iš esmės, Jis yra viskas – ir dvasia, ir materija, bet jūs negalite matyti Jo, kaip dvasinės būtybės. Todėl, iš Savo bega-linės malonės, Jis apsireiškia medinės ar akmeninės Dievybės forma, kad galėtumėte Jį matyti.

Sandy Nixon: Nuoširdžiai jums dėkoju.

Śrīla Prabhupāda: Hare Kṛṣṇa!

Dievo apibrėžimas

Šiuolaikinis žmogus Dievą suvokia labai įvairiai. Vaikai linkę manyti, kad Dievas – tai baltabarzdis senelis, o daugeliui suaugusiųjų Jis yra nematoma jėga, idėja, žmonija, visata ar net pats žmogus. Šioje paskaitoje Śrīla Prabhupāda nuodugniai apibūdina Kṛṣṇos sąmonės koncepciją, netikėtai, iš labai arti pažvelgia į Dievą.

Ponios ir ponai, nuoširdžiai dėkoju jums už tai, kad randate jėgų ir laiko dalyvauti Kṛṣṇos sąmonės judėjime. Kai 1966 metais Niujorke ši organizacija buvo įregistruota, vienas mūsų bičiulis pasiūlė ją pavadinti Dievo sąmonės organizacija. Jam atrodė, kad vardas „Kṛṣṇa“ – sektantiškas. Žodyne nurodoma, kad Kṛṣṇa yra induistų dievo vardas. Tačiau iš esmės, jei koks nors vardas ir gali būti priskirtas Dievui, tai tas vardas – Kṛṣṇa.

Tiesą sakant, Dievas neturi konkretaus vardo. Sakydami, kad Dievas neturi vardo, turime galvoje tai, kad niekas nežino, kiek Jo vardų. Kadangi Dievas beribis, tai ir Jo vardų yra be galo daug. Todėl mes negalime pasirinkti kokio vieno vardo. Antai Kṛṣṇa kartais vadinamas Yaśodā-nandana – motinos Yaśodos sūnumi, o kartais Devakī-nandana – Devakī sūnumi. Kartais Vasudeva-nandana – Vasudevos sūnumi, o kartais Nanda-nandana – Nandos sūnumi. Jis vadinamas ir Pārtha-sārathi. Vardas „Pārtha-sārathi“ nurodo, kad Kṛṣṇa buvo Arjunos, kurį kartais vadina Pārtha, Pṛthos sūnumi, vežėjas.

Dievas turi daug atsidavusių pasekėjų, ir su kiekvienu jų Dievo santykiai vis kitokie. Atsižvelgiant į tuos santykius, Jam ir suteikiami vardai. Kadangi Jo pasekėjų be galo daug ir be galo daug santykių, begalinis yra ir Jo vardų skaičius. Mes negalime išskirti kurio nors vieno vardo. Tačiau vardas „Kṛṣṇa“ reiškia „visų patraukliausias“. Dievas žavi visus; tai žodžio *Dievas* apibrėžimas. Esame matę daug Kṛṣṇos atvaizdų ir žinome, kad Jis žavi karves, veršelius, paukščius, žvėris, medžius, augalus ir netgi Vṛndāvanos vandenį. Juo žavisi piemenėliai, *gopės*, Nanda Mahārāja, Pāṇḍavos ir visa žmonija. Todėl jei ir galima pavadinti Dievą koku nors vienu vardu, tai tas vardas – Kṛṣṇa.

Mokslas apie savąjį „aš“

Parāśara Muni, didis išminčius ir Vyāsadevos – Vedų raštų sudarytojo tėvas, pateikia tokį Dievo apibrėžimą:

*aiśvaryasya samagrasya
vīryasya yaśasaḥ śrīyaḥ
jñāna-vairāgyayoś caiva
ṣaṇṇām bhaga itīṅganā*
[„Viṣṇu Purāṇa“ 6.5.47]

Parāśara Muni apibrėžia Bhagavāną, Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, kaip tą, kuriam priklauso visos šešios vertenybės: absoliuti jėga, šlovė, turtai, žinojimas, grožis ir atsižadėjimas.

Bhagavānas, Aukščiausiasis Dievo Asmuo, yra visų turtų savininkas. Pasaulyje daug turtuolių, tačiau nė vienas negali pasigirti, kad jam priklauso visi turtai. Niekas negali tvirtinti, kad už jį nėra turtingesnio. Tuo tarpu iš „Śrīmad-Bhāgavatam“ sužinome, kad būdamas šioje žemėje Kṛṣṇa turėjo 16 108 žmonas, kurių kiekviena gyveno brangakmeniais išpuoštuose marmuro rūmuose. Rūmų kambariuose buvo gausybė baldų iš dramblio kaulo ir aukso, viskas tviskėjo didele prabanga. „Śrīmad-Bhāgavatam“ vaizdžiai tai aprašo. Žmonijos istorijoje nerasiame nė vienos asmenybės, kuri turėtų šešiolika tūkstančių žmonių arba šešiolika tūkstančių rūmų. Kṛṣṇai nereikėjo pas žmonas paeiliui lankytis – Jis buvo vienu metu visuose rūmuose. Tai reiškia, kad Jis pasidaugino į 16 108 pavidalus. Paprastam žmogui tai neįmanoma, tačiau Dievui tai visai paprasta. Jei Dievas neribotas, Jis gali sukurti ir neribotai daug Savo pavidalų, antraip žodis *neribotas* neturėtų prasmės. Dievas – visagalis; Jis be jokių sunkumų gali išlaikyti ne tik šešiolika tūkstančių, bet ir šešiolika milijonų žmonių, antraip prasmės neturėtų ir žodis *visagalis*.

Visos šios savybės tikrai patrauklios. Iš patirties žinome, kad materialiam pasaulyje turtai daro žmogų patrauklų. Pavyzdžiui, Amerikoje labai patrauklūs Rockefelleris ir Fordas, nes jie turtingi. Jie patrauklūs, nors jiems priklauso ir ne visi pasaulio turtai. Koks gi tada patrauklus turėtų būti Dievas – visų turtų savininkas?

Kṛṣṇa pasižymi ir neribota jėga. Ta jėga glūdėjo Jame nuo pat gimimo. Kai Kṛṣṇa tebuvo trijų mėnesių, demonė Pūtanā bandė Jį nužudyti, tačiau pati žuvo nuo Kṛṣṇos rankos. Toks yra Dievas. Dievas nuo pat pradžių yra Dievas. Dievu netampama kokios nors meditacijos ar

Savęs pažinimo mokslas

mistinės jėgos dėka. Kṛṣṇa – ne toks Dievas. Kṛṣṇa buvo Dievas nuo tos akimirkos, kai tik atėjo į šį pasaulį.

Neribota yra ir Kṛṣṇos šlovė. Žinoma, mes esam Kṛṣṇos bhaktai, todėl natūralu, kad Jį pažįstam ir šlovinam, tačiau ir be mūsų milijonams pasaulio žmonių žinoma „Bhagavad-gīto“ šlovė. „Bhagavad-gītā“ skaito viso pasaulio filosofai, psichologai ir tikintieji. Mūsų „Bhagavad-gītā, kokia ji yra“ taip pat noriai perkama. O perka ją todėl, kad ji – grynas auksas. Yra daug „Bhagavad-gīto“ vertimų, tačiau jie neperteikia originalo prasmės. Mūsų „Bhagavad-gītā“ domimasi labiau, kadangi mes pateikiame ją tokią, kokia ji yra. „Bhagavad-gīto“ šlovė – tai Kṛṣṇos šlovė.

Begalinis Kṛṣṇos grožis taip pat yra didžiulis Jo turtas. Kṛṣṇa, kaip ir visi Jo palydovai, yra nepaprastai gražus. Kas praėjusį gyvenimą buvo dorovingas, tam materialiaame pasaulyje suteikiama galimybė gimti geroje šeimoje ir šalyje. Amerikiečiai labai turtingi ir gražūs žmonės ir šiuos turtus jie gavo už savo dorovingą veiklą. Savo mokslo laimėjimais, turtais, grožiu ir kt. amerikiečiai traukia viso pasaulio žmones. Visatos mastu mūsų planeta visai nereikšminga ir vis dėlto viena šios planetos šalis – Amerika – tokia patraukli. Mes tegalime įsivaizduoti, kiek daug žavingų savybių turi Dievas, kuris yra viso kosminio pasaulio kūrėjas. Koks gražus turėtų būti tas, kuris sukūrė visą grožį!

Žmogus žavi ne vien tik savo grožiu, bet ir mokytumu. Mokslininkas ar filosofas gali būti patrauklus savo mokytumu, tačiau ar yra mokslas, didingesnis už tą, kurį „Bhagavad-gītoje“ perteikė Kṛṣṇa? Niekas pasaulyje neprilygsta šiam mokslui. Kṛṣṇa pasižymi ir visišką atsižadėjimu (*vairāgya*). Materialus pasaulis labai didelis ir viskas čia vyksta Kṛṣṇos valia, bet Jo Paties čia nėra. Didelė gamykla veikia net ir nesant jos savininkui. Taip Kṛṣṇos padėjų pusdievių valdomos veikia ir Kṛṣṇos galios. Kṛṣṇa yra nuošaly materialaus pasaulio. Visa tai aprašo apreikštieji raštai.

Taigi Dievas turi daugybę vardų, kurie atitinka Jo darbus. „Kṛṣṇa“ Jis vadinamas todėl, kad turi daugybę vertingų savybių ir kad tos savybės žavi kiekvieną. Vedų raštai tvirtina, kad Dievas turi daug vardų, tačiau vardas „Kṛṣṇa“ yra svarbiausias.

Kṛṣṇos sąmonės judėjimo tikslas – skelbti Dievo vardą, Dievo šlovę, Dievo darbus, Dievo grožį ir Dievo meilę. Materialus pasaulis labai įvairus, bet visa tai, ką mes jame matome, yra Kṛṣṇoje. Ryškiausiai išsiskiriantis materialaus pasaulio bruožas – seksas. Jis irgi būdingas

Mokslas apie savąjį „aš“

Kr̥ṣṇai. Mes garbiname Rādhā ir Kr̥ṣṇą. Rādhā ir Kr̥ṣṇa vienas kitam jaučia potraukį, tačiau materialus ir dvasinis potraukis nėra tas pat. Kr̥ṣṇoje seksas yra tikras, o čia, materialame pasaulyje, jis netikras. Viskas, su kuo susiduriame materialame pasaulyje, egzistuoja ir dvasiniame pasaulyje, tačiau materialame pasaulyje tai neturi tikros vertės ir tėra atspindys. Parduotuvių vitrinose pristatyta daug manekėnų, tačiau jie niekam nerūpi, nes visi žino, kad jie netikri. Manekėnas gali būti labai gražus, tačiau jis – netikras. Matydami gražią moterį, vyrai ją žavisi, nes mano, kad ji tikra. Tačiau iš tiesų ir „gyva“ taip pat yra negyva, nes kūnas vėlgi tik materijos gniužulas, ir, sielai iš jo pasitraukus, niekas į tariamai dailų moters kūną net pažvelgti nebenori. Tikrasis patrauklumo veiksnys, tikroji jo jėga yra dvasinė siela.

Materialame pasaulyje viskas padaryta iš negyvos materijos, todėl jis tėra imitacija. Daiktų tikrovė egzistuoja dvasiniame pasaulyje. Kas yra dvasinis pasaulis, galima suvokti perskaičius „Bhagavad-gītā“. Joje pateikiamas toks aprašymas:

*paras tasmāt tu bhāvo 'nyo
'vyakto 'vyaktāt sanātanaḥ
yaḥ sa sarveṣu bhūteṣu
naśyatsu na vinaśyati*

„Bet yra ir kita gamta, amžina ir transcendentali šios išreikštos ir neįreikštos materijos atžvilgiu. Ji aukščiausia ir niekad nesunaikinama. Kai šio pasaulio nelieka, toji dalis išlieka kaip buvus.“ [„Bhagavad-gītā“ 8.20]

Mokslininkai nori apskaičiuoti materialaus pasaulio dydį, tačiau nežino, nuo ko pradėti. Vien nukeliauti į artimiausią žvaigždę jiems prireiktų tūkstantmečių, o ką jau kalbėti apie dvasinį pasaulį? Jei materialaus pasaulio mes negalime pažinti, iš kur mums žinoti, kas yra už jo ribų? Tai reiškia, jog žinių mes turėtume semtis iš autoritetingų šaltinių.

Autoritetingiausias šaltinis yra Kr̥ṣṇa, nes Jis yra visų žinių šaltinis. Niekas nėra išmintingesnis ir neišmano daugiau už Kr̥ṣṇą. Kr̥ṣṇa mums sako, kad anapus šio materialaus pasaulio plyti dvasinis dangus, kuriame nesuskaičiuojama daugybė planetų. Tas dangus nepalyginamai platesnis už materialųjį kosmosą, kuris tesudaro vieną ketvirtadalį visos kūrinijos. Gyvosios materialaus pasaulio esybės – irgi tik maža

Savęs pažinimo mokslas

visos kūrinijos gyvų esybių dalis. Materialus pasaulis lyginamas su kalėjimu: kaliniai sudaro tik nedidelę gyventojų dalį, o gyvos materialaus pasaulio esybės tėra maža visų gyvų esybių dalis.

Į materialų pasaulį siunčiami maištaujantys prieš Dievą nusikaltėliai. Kartais nusikaltėliai sako, kad į valdžią jiems nusispjauti, tačiau nepaisant jų požiūrio jie suimami ir baudžiami. Taip ir gyvos esybės, kurios pasiskelbia nebenorinčios paklusti Dievui, yra siunčiamos į materialųjį pasaulį.

Visos gyvos esybės savo esme yra neatsiejamos Dievo dalelės ir su Dievu jas sieja tėvo ir vaikų santykiai. Krikščionys Dievą taip pat laiko aukščiausiuoju tėvu. Jie eina į bažnyčią ir meldžiasi: „Tėve mūsų, kurs esi danguje!“ Dievo Tėvo sąvoka aptinkama ir „Bhagavad-gītoje“ [14.4]:

*sarva-yoniṣu kaunteya
mūrtayaḥ sambhavanti yāḥ
tāsāṁ brahma mahad yonir
aḥaṁ bīja-pradaḥ pitā*

„Reikia suprasti, kad visos gyvybės rūšys, o Kuntī sūnau, todėl ir egzistuoja, kad gimsta iš materialios gamtos iščių, o Aš esu sėklą duodantis tėvas.“

Yra 8 400 000 gyvybės rūšių, tarp jų – vandens gyviai, augalai, paukščiai, žvėrys, vabzdžiai ir žmonės. Dauguma žmonių rūšių yra necivilizuotos, o iš nedaugelio civilizuotų rūšių žmonių tik vienas kitas gyvena religingai. Iš daugybės vadinamųjų religingų žmonių dauguma tapatina save su kūnu ir sako: „Aš induistas“, „Aš musulmonas“, „Aš krikščionis“ ir t. t. Vieni užsiima filantropija, kiti šelpia vargšus, tretieji atidaro mokyklas ar ligonines. Šis altruizmo kelias vadinasi *karma-kāṇḍa*. Iš milijonų tokių *karma-kāṇḍiū* gal ir atsirastų koks vienas *jñānī* („tas, kuris žino“). Iš milijonų *jñāniū* gal koks vienas kitas yra pasiekęs išsivadavimą, o iš milijardų išsivadavusiųjų sielų gal tik viena kita gali pažinti Kṛṣṇą. Tokia tad yra Kṛṣṇos padėtis. Pasak Paties Kṛṣṇos „Bhagavad-gītoje“ [7.3]:

*manuṣyāṇāṁ sahasreṣu
kaścīd yatati siddhaye
yatatām api siddhānām
kaścīn mām vetti tattvataḥ*

Mokslas apie savąjį „aš“

„Iš daugelio tūkstančių žmonių galbūt vienas veržiasi į tobulumą, o iš tobulumą pasiekusiųjų vargu ar nors vienas iš tiesų Mane pažino.“

Taigi suvokti Kṛṣṇą labai sunku. Ir nors Dievo suvokimas – sudėtingas dalykas, „Bhagavad-gītoje“ Dievas Pats pasakoja apie Save. Jis sako: „Aš esu toks ir toks. Štai material gamta, o štai – dvasinė. Gyvosios esybės tokios, o Aukščiausioji Siela tokia.“ „Bhagavad-gītoje“ viskas išsamiai aprašyta. Nors pažinti Dievą labai sunku, tačiau ši kliūtis lengvai įveikiama, kai Dievas Pats išdėsto mums Savo žinias. Iš tikrųjų tai vienintelis būdas, leidžiantis pažinti Dievą. Vien samprotavimais Dievo nesuvoksime, nes Dievas yra beribis, o mes – riboti. Labai ribotos ir mūsų žinios bei patyrimas, tad kaip pažinsime tai, kas neribota? Beribį pažinsime tik tikėdami Jo žodžiu. Toks pažinimas ir reiškia mūsų tobulumą.

Spekulytyvus Dievo pažinimas niekur mūsų nenuves. Berniukui, kuris nori sužinoti, kas jo tėvas, paprasčiausia – pasiklausti motinos. Ir motina atsakys: „Štai tavo tėvas.“ Toks yra tobulas pažinimo būdas. Žinoma, galima mėginti atspėti: gal šis vyras mano tėvas, o gal anas, arba apklausti visą miestą: „Jūs ne mano tėvas? O gal jūs mano tėvas?“ Tačiau taip įgytos žinios niekada nebus tobulos. Taip žmogus niekada neras savo tėvo. Paprasčiausia – sužinoti tai iš autoriteto, šiuo atveju, iš motinos. Tereikia jai pasakyti: „Štai tavo tėvas, mano berniuk“, ir mes sužinosime tiesą. Tokiu pat keliu įgyjamos ir transcendentinės žinios. Prieš tai aš kalbėjau apie dvasinį pasaulį. Jis negali būti mūsų spekuliatyvių samprotavimų objektas. Dievas sako: „Egzistuoja dvasinis pasaulis, jis – Mano pagrindinė buveinė.“ Taip mes gauname žinių iš Kṛṣṇos – aukščiausiojo autoriteto. Mes galime būti ir netobuli, tačiau mūsų žinios bus tobulos, kadangi gavome jas iš tobulo šaltinio.

Kṛṣṇos sąmonės judėjimo tikslas – suteikti žmogui tobulas žinias. Šios žinios leis žmogui suprasti, kas yra jis, kas yra Dievas, kas yra materialus pasaulis, kodėl čia atsidūrėme, kodėl turime patirti tiek daug vargų bei nelaimių ir kodėl turime mirti. Savaime aišku, mirti niekas nenori, tačiau mirtis neaplenks mūsų. Niekas nenori pasenti, bet senatvės vis tiek sulauksime. Niekas nenori patirti ligos kančių, bet jų nepavyks išvengti. Štai tikrosios žmogaus gyvenimo problemos, ir jas dar reikės spręsti. Civilizacija stengiasi, kad žmogus galėtų kuo skaniau valgyti, kuo patogiau miegoti, daugintis ir kuo geriau gintis, tačiau ne šias problemas mes turime spręsti. Miega ir žmogus, ir šuo. Jeigu žmogus miega puikiai, tai dar nereiškia, kad jis kuo

Savęs pažinimo mokslas

nors pranašesnis už šunį. Juk ir vienas, ir kitas daro tą patį – miega. Stengdamasis labiau apsisaugoti, žmogus išrado atominį ginklą, tačiau šuo turi dantis bei nagus ir taip pat gali apsiginti. Ginasi ir vienas, ir kitas. Žmogus negali būti tikras, jog, turėdamas atominę bombą, užkariaus visą pasaulį ir visatą. Tai neįmanoma. Gal žmogus tobuliau ginasi, gardžiau valgo, geresniame gulte miega ir poruojasi, tačiau tai joks pažangos rodiklis. Tokiai jo pažangai geriausiai tinka rafinuoto gyvuliškumo vardas, ir tiek.

Tikroji pažanga – pažinti Dievą. Jei stokojame žinių apie Dievą, nedaug tepažengėme į priekį. Daugybė niekšų neigia Dievo buvimą, nes jei Dievo nėra, galima ir toliau ramiausiai daryti nuodėmes. Gal jiems ir paranku manyti, kad Dievo nėra, bet Dievas vien dėl to, kad Jį neigsime, nemirs. Dievas yra, ir yra Jo valdžia. Jo valia pateka saulė ir mėnuo, Jo valia teka upės, nuolat patvinsta ir atslūgsta vandenynai. Taigi viskas yra Jo valioje. Kai visur viešpatauja tokia tvarka, kaip galima būti realistu, manant, kad Dievas miręs? Jei nėra tvarkos, galime teigti, kad nėra ir valdžios, bet jei tvarka ideali, kaip galime tvirtinti, kad nėra valdžios? Žmonės nepažįsta Dievo, todėl sako, kad Dievas miręs, kad Jo nėra arba kad Dievas neturi pavidalo. Tačiau mes tvirtai įsitikinę, kad Dievas yra ir kad Dievas – Krišna. Todėl mes garbiname Jį. Toks yra Krišnos sąmonės kelias. Pasistenkite jį suvokti. Nuoširdžiai jums dėkoju.

Sielų persikūnijimas ir būtis anapus

1976 m. rugpjūtį keletą savaičių Śrīla Prabhupāda viešėjo Bhaktivedanta Manor dvare, penkiolika mylių į šiaurę nuo Londono. Tuo metu Mike Robinsonas iš „London Broadcasting Company“ paėmė iš Prabhupādos interviu jo kabinete. Pokalbyje, kuris netrukus buvo transliuojamas per radiją, Śrīla Prabhupāda pažymėjo, kad Kṛṣṇos sąmonė – tai „ne kokia nors ritualinė ceremonija „aš tikiu, jūs tikite“, bet gili filosofinė sistema, kuri aiškiai ir glaustai dėsto mokslą apie sielų persikūnijimą.

Mike Robinsonas: Ar negalėtumėte papasakoti, kuo jūs tikite – koks Hare Kṛṣṇa judėjimo filosofinis pagrindas?

Śrīla Prabhupāda: Visų pirma, Kṛṣṇos sąmonė – tai ne tikėjimo dalykas, o mokslas. Pirmasis žingsnis – suvokti skirtumą tarp gyvo ir negyvo kūno. Kuo jie skiriasi? Ogi tuo, kad mirštant dvasinė siela, arba gyvybės jėga, palieka kūną. Todėl kūną ir vadina „negyvu.“ Taigi yra du dalykai: kūnas ir gyvybės jėga šiame kūne. Mes kalbame apie glūdinčią kūne gyvybės jėgą. Tuo dvasinis Kṛṣṇos sąmonės mokslas ir skiriasi nuo paprasto materialistinio mokslo. Todėl pradžioje paprastam žmogui labai sunku deramai įvertinti mūsų judėjimą. Pirmiausia reikia suvokti, kad esi siela, kad tu – kažkas skirtinga nuo kūno.

Mike Robinsonas: Ir kada gi mes tai suvokiame?

Śrīla Prabhupāda: Suprasti tai galima kad ir dabar, tereikia šiek tiek nuovokos. Štai auga kūdikis, jis tampa berniuku, berniukas tampa jaunuoliu, jaunuolis – suaugusiu žmogumi, o šis – seniu. Nors visą tą laiką – nuo vaikystės iki senatvės – žmogaus kūnas be perstojo kinta, jis jaučiasi esąs tas pats žmogus, ta pati asmenybė. Taigi kūnas keičiasi, o tai, kas gyvena kūne, siela, išlieka nepakitusi. Peršasi logiška išvada, kad tada, kai mūsų dabartinis kūnas miršta, mes gauname kitą. Tai vadinasi sielos persikūnijimas.

Mike Robinsonas: Žodžiu, kai žmogus miršta, iš tikrųjų miršta tik jo fizinis kūnas?

Savęs pažinimo mokslas

Śrīla Prabhupāda: Taip. Tai labai išsamiai paaiškinta „Bhagavad-gītoje“ [2.20]: *na jāyate mriyate vā kadācin... na hanyate hanyamāne śarīre*.

Mike Robinsonas: Ar dažnai cituojate?

Śrīla Prabhupāda: Taip. Mes daug cituojame. Kṛṣṇos sąmonė – rimtas mokslas, o ne paprasta religija. [*Bhaktui*] Rask „Bhagavad-gītoje“ šį posmą.

Mokinys:

*na jāyate mriyate vā kadācin
nāyaṁ bhūtvā bhavitā vā na bhūyaḥ
ajo nityaḥ śāśvato 'yaṁ purāṇo
na hanyate hanyamāne śarīre*

„Siela niekada negimsta ir nemiršta. Ji neatsirado praeityje, neatsiranda dabar ir neatsiras ateityje. Ji negimusi, amžina, visad esanti, pirminė. Ji nežūva, nužudžius kūną.“

Mike Robinsonas: Labai dėkoju už perskaitytus žodžius. Gal šiek tiek plačiau apie tai? Jei siela nemiršta, tai ar visos sielos po mirties eina pas Dievą?

Śrīla Prabhupāda: Nebūtinai. Jei žmogus tam pasirengęs – jei šiame gyvenime jis pasiruošia sugrįžti namo, atgal pas Dievą, – tada jis eina tenai. Jei jis nepasirengęs, tada gauna kitą materialų kūną. Egzistuoja 8 400 000 įvairių gyvybės formų. Žmogui gamtos dėsniai suteikia kūną, kuris atitinka jo norus ir *karmą*. Štai žmogus užsikrečia kokia nors liga, ir neilgai trukus pasireiškia jos simptomai. Argi tai taip sunku suprasti?

Mike Robinsonas: Visa tai labai sunku suprasti.

Śrīla Prabhupāda: Tarkim, kas nors užsikrėtė raupais. Šios ligos simptomai pasireiškia po septynių dienų. Kaip šis periodas vadinasi?

Mike Robinsonas: Inkubacinis?

Śrīla Prabhupāda: Inkubacinis. Taigi ligos negalima išvengti. Jei jau užsikrėtėte liga, tai pagal gamtos dėsnius ji plėtosis. Lygiai taip šį gyvenimą jūs kontaktuojate su įvairiomis materialios gamtos *guṇomis*, ir šie kontaktai nulemia, kokį kūną gausite kitą gyvenimą. Visa tai valdo griežti gamtos dėsniai. Gamtos dėsniai kontroliuoja kiekvieną – žmonės yra visiškai priklausomi, – tačiau per savo neišmanymą

Mokslas apie savąjį „aš“

jie mano, kad yra laisvi. Jie nėra laisvi, jie tik *įsivaizduoja* esą laisvi, nors iš tikrųjų jie yra visiškai gamtos dėsnių valdžioje. Taigi kitą jūsų gimimą nulems jūsų veikla, kuri gali būti nuodėminga ar dorovinga.

Mike Robinsonas: Jūsų Ekscelencija, ar negalėtumėte trumpam grįžti prie to, ką tik pasakėte? Jūs teigėte, kad niekas nėra laisvas. Ar jūs tuo norite pasakyti, kad, gyvendami dorą gyvenimą, mes tam tikra prasme nulemiame sau gerą ateitį?

Šrila Prabhupāda: Taip.

Mike Robinsonas: Vadinas, mes galime laisvai rinktis tai, kas, mūsų nuomone, yra svarbiausia. Religija yra svarbi, nes jei tikime Dievą ir dorai gyvename...

Šrila Prabhupāda: Nepainiokite čia tikėjimo. Tikėjimas čia niekuo dėtas. Tai dėsnių. Imkime valdžią. Galite tikėti, galite netikėti, tačiau jei nusižengsite įstatymui, valdžia jus nubaus. Analogiškai, tikite jūs ar ne, Dievas yra. Jei netikite Dievą ir darote, kas jums patinka, gamtos dėsnių jus nubaus.

Mike Robinsonas: Suprantu. Ar svarbu, kokią religiją išpažįsta žmogus? Ar būtinai jis turi tapti Kṛṣṇos bhaktas?

Šrila Prabhupāda: Religija čia niekuo dėta. Tai mokslo dalykai. Jūs – dvasinė būtybė, bet kadangi esate materijos sąlygotas, jus valdo materialios gamtos dėsnių. Taigi jūs galite išpažinti krikščionybę, o aš – induizmą, tačiau tai nereikia, kad jūs pasensite, o aš ne. Mes kalbame apie mokslą, kuris teigia, kad visi sensta. Tai gamtos dėsnių. Nemanykite, kad jūs pasensite, nes esate krikščionis, o aš nepasensiu, nes esu induistas. Sensta visi. Lygiai taip gamtos dėsnių veikia visus, nesvarbu, kurią religiją jie išpažintų.

Mike Robinsonas: Taigi jūs teigiate, kad tėra vienas Dievas, kuris visus mus valdo?

Šrila Prabhupāda: Yra vienas Dievas ir vieni gamtos dėsnių, ir visi esame šių dėsnių valdžioje. Mus valdo Aukščiausiasis. Ir jeigu mes manome, kad esame laisvi ir todėl galime daryti, kas tik mums patinka, taip rodome tikrai savo kvailumą.

Mike Robinsonas: Suprantu. Gal paaiškintumėt, ką ypatingo teikia žmogui tai, kad jis yra Hare Kṛṣṇa judėjimo narys?

Šrila Prabhupāda: Hare Kṛṣṇa judėjimas skirtas tiems, kurie rimtai nusiteikę suvokti šį mokslą. Negali būti nė kalbos apie tai, kad mes esame kokia nors sektantiška grupuotė. Ne. Prie mūsų kiekvienas gali prisidėti. Priimame ir koledžų studentus. Jūs galite būti krikščio-

Savęs pažinimo mokslas

nis, induistas, musulmonas – tai nesvarbu. Krišnos sąmonės judėjimas atviras kiekvienam, kuris nori suprasti Dievo mokslą.

Mike Robinsonas: Kas pasikeis žmogaus gyvenime, jei jis mokysis būti Hare Krišna pasekėju?

Šrila Prabhupāda: Prasidės tikrieji jo mokslai. Pirmiausia reikia suprasti, kad aš – dvasinė siela. O kadangi esu dvasinė siela, mano kūnas kinta. Tai – dvasinio pažinimo abėcėlė. Taigi kai jūsų kūnas miršta, žūsta, pats jūs nežūstate. Jūs gaunate kitą kūną – tarsi persivilkumėt švarką ir marškinius. Jei rytoj pas mane ateisite, vilkėdamas kitais marškiniais ir švarku, ar tai reikš, kad esate kitas asmuo? Ne. Lygiai taip pat kaskart, kai jūs mirštate, keičiasi jūsų kūnas, tačiau *jūs pats* – dvasinė siela, kuri glūdi kūne, – išliekate nepakitęs. Šitai būtina suprasti. Tada bus galima žengti ir kitą žingsnį Krišnos sąmonės moksle.

Mike Robinsonas: Kai kas ima aiškėti, tačiau man sunkiai suvokiama, kaip tai susiję su būriais jūsų pasekėjų, dalinančių Oksfordo gatvėje Hare Krišna literatūrą?

Šrila Prabhupāda: Šios literatūros tikslas – įtikinti žmones dvasinio gyvenimo reikalingumu.

Mike Robinsonas: Ir jums išties nerūpi, prisidės žmonės prie Hare Krišna judėjimo ar ne?

Šrila Prabhupāda: Tai nesvarbu. Mūsų misija yra šviesti žmones. Žmonės skendi tamsybėje; jie gyvena iliuzijų pasaulyje, manydami, kad mirus jų kūnui viskam ateina galas. Tai kvailystė.

Mike Robinsonas: Iš esmės jūs tenorite pasakyti jiems, kad gyvenimas turi dar ir dvasinę pusę?

Šrila Prabhupāda: Pirmiausia mums rūpi pasakyti, kad jūs esate ne šis kūnas, kad kūnas – tai tik jūsų apvalkalas (jūsų švarkas ir marškiniai) ir kad šiame kūne jūs gyvenate.

Mike Robinsonas: Taip, manau, kad dabar jau suprantu jūsų mintį. Norėčiau pratęsti mūsų pokalbį – jūs sakėte, kad nuo to, kaip gyvename dabar, priklauso gyvenimas po mirties ir kad kitą mūsų gyvenimą lemia gamtos dėsniai. Kaip vyksta sielų persikūnijimas?

Šrila Prabhupāda: Tai labai subtilus procesas. Mūsų materialioms akims dvasinė siela yra nematoma. Ji – atomo dydžio. Suirus fiziniam kūnui, kurį sudaro jutimai, kraujas, kaulai, riebalai ir t.t., subtilusis proto, intelekto ir ego kūnas egzistuoja toliau. Mirštant subtilusis kūnas perneša mikroskopinę dvasinę sielą į kitą fizinį kūną. Šis

Mokslas apie savąjį „aš“

procesas panašus į kvapo sklidimą oru. Niekas nemato iš kur sklinda rožių kvapas, tačiau žinome, kad jis sklinda oru. Jūs nematote, kaip tai vyksta, bet tai vyksta. Toks pat subtilus yra ir sielų persikūnijimo procesas. Atsižvelgiant į sąmonės būseną mirties metu, mikroskopinė dvasinė siela su tėvo sėkla patenka į motinos iščias ir suformuoja tam tikro tipo kūną, kurį jai duoda motina. Tai gali būti žmogaus, katės, šuns ar koks kitas kūnas.

Mike Robinsonas: Jūs norite pasakyti, kad prieš šį gyvenimą mes jau esame kažkuo buvę?

Śrīla Prabhupāda: Taip.

Mike Robinsonas: Ir kitą gyvenimą vėl kažkuo būsime?

Śrīla Prabhupāda: Taip. Kadangi esate amžinas. Priklausomai nuo jūsų veiklos, tiesiog pasikeis jūsų kūnas. Todėl jums turėtų rūpėti sužinoti, kaip sustabdyti transmigraciją, kaip išlikti savo pirmąpradžiu, dvasiniu kūnu. Tokia Kṛṣṇos sąmonės esmė.

Mike Robinsonas: Aišku. Vadinas, jei išsiugdysiu Kṛṣṇos sąmonę, neberizikuosiu atgimti šunimi?

Śrīla Prabhupāda: Taip. [*Bhaktui*] Surask posmą: *janma karma ca me divyam...*

Mokinys:

*janma karma ca me divyam
evam yo vetti tattvataḥ
tyaktvā dehaṁ punar janma
naiti mām eti so 'rjuna*

„O Arjuna, kas suvokia transcendentinę Mano atėjimo ir žygių esmę, tas, palikęs kūną, daugiau nebegimsta materialiam pasaulyje, bet eina į amžinąją Mano buveinę.“ [„Bhagavad-gītā“ 4.9]

Śrīla Prabhupāda: Dievas sako: „Kiekvienas, kuris pažiūrsta Mane, yra laisvas nuo gimimo ir mirties.“ Tačiau Dievo negalima suvokti materialistiniais samprotavimais. Tai neįmanoma. Pirmiausia reikia pasiekti dvasinį lygmenį. Tada atsiras intelektas, kurio reikia Dievui suvokti. O kas suvokia Dievą, tam daugiau netenka gyventi materialiuose kūnuose. Jis sugrįžta namo, atgal pas Dievą. Jis gyvena amžinai, kūnas daugiau nekinta.

Mike Robinsonas: Suprantu. Jūs jau dusyk skaitėte iš savo šventraščių. Kas tai per šventraščiai? Ar galėtumėt trumpai apie tai?

Savęs pažinimo mokslas

Śrila Prabhupāda: Mūsų šventraščiai priklauso Vedų raštams, kurie egzistuoja nuo tada, kai sukurtas pasaulis. Kai tik sukuriamas koks nors naujas materialus daiktas, pavyzdžiui, šis mikrofonas, prie jo pridamas raštas, aiškinantis, kaip juo naudotis. Ar ne taip?

Mike Robinsonas: Taip, tikra teisybė.

Śrila Prabhupāda: Ir šis raštas pridamas prie mikrofono.

Mike Robinsonas: Taip, tai tiesa.

Śrila Prabhupāda: Taip ir bekuriant kosmosą drauge atsirado Vedų raštai, kurie aiškina mums, kaip turėtume gyventi.

Mike Robinsonas: Suprantu. Vadinasi, šie raštai egzistuoja nuo tada, kai sukurtas pasaulis. Ar negalėtume dabar pereiti prie klausimo, kuris, man regis, jums labai svarbus. Koks pagrindinis skirtumas tarp Kṛṣṇos sąmonės ir kitų Rytų mokymų, kurie propaguojami Vakaruose?

Śrila Prabhupāda: Skirtumas tas, kad mes vadovaujamės originaliais raštais, o jie išsigalvoja savus raštus. Štai toks skirtumas. Kai kyla koks nors klausimas dėl dvasinių dalykų, reikia kreiptis į originalius raštus, o ne į kokio nors apsišaukėlio apyvarton paleistą rašliavą.

Mike Robinsonas: Gal galėtumėt ką nors pasakyti apie giesmę „Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa...“?

Śrila Prabhupāda: Giedoti „Hare Kṛṣṇa“ – tai lengviausias būdas apsisivalyti, ypač šiame amžiuje, kai žmonės yra tiek atbukę, kad dvasinis mokslas jiems sunkiai įkandamas. Giedant „Hare Kṛṣṇa“, protas skaiستėja, ir žmogus gali suvokti dvasinius dalykus.

Mike Robinsonas: Ar galite pasakyti, kuo jūs vadovaujatės savo veikloje?

Śrila Prabhupāda: Mes vadovaujamės Vedų raštais.

Mike Robinsonas: Tais šventraščiais, kuriuos citavote?

Śrila Prabhupāda: Taip, viskas yra raštuose. Mes aiškiname juos angliškai, tačiau nieko neišsigalvojame. Jei klastotume žinias, viską sugadintume. Vedų raštai yra tarsi ta instrukcija, kuri aiškina, kaip surinkti mikrofoną. Ji moko: „Darykite taip: tuos kelis varžtus prisukite štai čia – metalinėje dalyje.“ Negalima nieko keisti, nes viską sugadinsime. Taip ir mūsų knygos: kadangi mes nieko neišgalvojame, tereikia pasiskaityti vieną jų ir gausite tikrų dvasinių žinių.

Mike Robinsonas: Ką Kṛṣṇos sąmonės filosofija duoda žmogui?

Śrila Prabhupāda: Ji sumažina žmonių kančias. Žmonės kenčia, nes klaidingai suvokia save kaip kūną. Ar būsite laimingas, jei laikysite save

Mokslas apie savąjį „aš“

švarku ir marškiniais, labai rūpestingai juos skalbsite, tačiau pamiršite pavalgyti?

Mike Robinsonas: Ne, nebūsiu.

Śrila Prabhupāda: Visi žmonės dabar skalbia savo „švarką ir marškinius“ – rūpinasi kūnu, bet pamiršta apie sielą. Jie nežino, kas glūdi po kūno „švarku ir marškiniais.“ Paklauskite bet ką: „Kas tu?“ Ir jis atsakys: „Aš anglas“ arba „Aš indas.“ O jei mes sakysime: „Aš žinau, kad turite anglo arba indo kūną, tačiau kas esate *jūs*?“, – jis negalės atsakyti.

Mike Robinsonas: Suprantu.

Śrila Prabhupāda: Visa šiuolaikinė civilizacija remiasi neteisingu supratimu, kad kūnas yra tikrasis „aš“ (*dehātma-buddhi*). Tai kažką bei šunų galvosena. Tarkime, aš noriu įvažiuoti į Angliją, o jūs sulaukote mane prie sienos: „Aš esu anglas, – sakote jūs, – o tu indas. Ko čia atvykai?“ Šuo irgi loja: „Au, au, ko čia atsidanginai?“ Kuo skiriasi tokia mąstysena? Šuo mano, kad jis šuo, o aš svetimas, jūs manote, kad esate anglas, o aš indas. Tokia mąstysena niekuo nesiskiria. Todėl jei laikote žmones šuns mąstysenos patamsiuose ir skelbiate apie civilizacijos pažangą – didžiai klystate.

Mike Robinsonas: Gal dabar pereitume prie kito klausimo. Kiek suprantu, Hare Kṛṣṇa judėjimui rūpi tie pasaulio regionai, kur žmonės kenčia.

Śrila Prabhupāda: Taip, tai vienintelis mūsų rūpestis. Kiti dažniausiai stengiasi išvengti svarbiausių problemų – gimimo, senatvės, ligų ir mirties, nes nežino, kaip jas išspręsti. Tauškia visokius niekus, ir tiek. Žmonės klaidinami. Laikomi tamsoje. Duokime jiems nors truputį šviesos.

Mike Robinsonas: Taip, bet be dvasinio švietimo, ar jums rūpi dar ir materialinė žmonių gerovė?

Śrila Prabhupāda: Materiali gerovė išplaukia iš dvasinės gerovės.

Mike Robinsonas: O kaip tai vyksta?

Śrila Prabhupāda: Įsivaizduokim, kad jūs turite automobilį. Visai natūralu, kad rūpinatės ir juo, ir savimi. Tačiau savęs su juo *netapatinate*. Jūs nesakote: „Aš automobilis.“ Tai būtų nesąmonė. Bet žmonės būtent taip ir elgiasi. Jie pernelyg rūpinasi kūniškuoju „automobiliu“, manydami, kad šis automobilis – tai jų tikrasis „aš.“ Žmonės pamiršta, kad jie – ne automobilis, o kažkas kita, kad jie – dvasinės sielos ir turi visiškai kitus uždavinius. Kūniška veikla neatneš

Savęs pažinimo mokslas

žmogui laimės, kaip nenumalšins troškulio benziną. Sielai reikia tinkamo maisto. Jeigu žmogus mano: „Aš automobilis ir turiu gerti benzina“, jį palaikys pamišėliu. Toks pat pamišėlis yra ir tas, kuris mano, kad jis kūnas, ir laimės ieško kūniškuose malonumuose.

Mike Robinsonas: Norėčiau, kad pakomentuotumėt vieną citatą. Prieš mūsų susitikimą iš jūsų pasekėjų gavau šiuos spaudinius, ir štai vienas jūsų teiginys: „Religija be racionalaus pagrindo tėra sentimentai.“ Ar sutiktumėt tai paaiškinti?

Šrila Prabhupāda: Dauguma tikinčiųjų sako: „Mes tikim...“ Bet ko vertas toks tikėjimas? Jūs galite tikėti ir tuo, kas neteisinga. Pavyzdžiui, kai kurie krikščionys teigia: „Mes tikim, kad gyvuliai neturi sielos.“ Tai netiesa. Jie tiki gyvulius neturint sielos, nes nori juos valgyti. Bet iš tikrųjų gyvuliai turi sielą.

Mike Robinsonas: Iš kur jūs žinote, kad gyvuliai turi sielą?

Šrila Prabhupāda: Jūs patys galite tuo įsitikinti. Štai jums mokslinis įrodymas: jūs valgate ir gyvulys ėda, jūs miegate ir gyvulys miega, jūs turite lytinius santykius ir gyvulys turi lytinius santykius, jūs ginatės ir gyvulys ginasi. Kuo gi jūs skiriatės nuo gyvulio? Argi galima sakyti, kad jūs turite sielą, o gyvulys – ne?

Mike Robinsonas: Visa tai aš suprantu, bet krikščionių šventraščiai sako...

Šrila Prabhupāda: Nelieskite šventraščių. Tai sveikos nuovokos dalykas. Pasistenkite suprasti. Gyvulys maitinasi ir jūs maitinatės, gyvulys miega ir jūs miegate, gyvulys ginasi ir jūs ginatės, gyvulys turi lytinius santykius ir jūs turite lytinius santykius, gyvuliai turi palikuonis ir jūs turite palikuonis, jie turi savo būstą ir jūs turite būstą. Sužeidus gyvulio kūną tekės kraujas, sužeidus jūsų kūną taip pat tekės kraujas. Štai kiek daug panašumų. Kokia gi prasmė neigti vienintelį likusį panašumą – sielos buvimą? Tai nelogiška. Jūs studijavote logiką? Logikoje yra analogijos sąvoka. Surasti analogiją – reiškia padaryti išvadą suradus daug panašumų. Jeigu tarp žmonių ir gyvulių tiek daug panašumų, kodėl turėtume neigti tą vienintelį? Tai nelogiška ir nemoksliška.

Mike Robinsonas: Bet jei šiuo argumentu naudosis kitaip...

Šrila Prabhupāda: Kitaip neišeina. Jei ginčijatės nesiremdamas logika, tai reiškia, kad jūs mąstote neracionaliai.

Mike Robinsonas: Na gerai, bet iškelkim kitą hipotezę. Tarkim žmogus neturi sielos...

Šrila Prabhupāda: Tada turite paaiškinti, kuo gyvas kūnas skiriasi nuo

Mokslas apie savąjį „aš“

negyvo. Tai dar pradžioje paaiškinau. Kai tik gyvybės jėga, siela, palieka kūną, net ir gražiausias kūnas tampa bevertis. Jis niekam daugiau neberūpi, jis išmetamas. Tačiau dabar, jeigu kibčiau jums į plaukus, prasidėtų peštynės. Tuo skiriasi gyvas ir negyvas kūnas. Gyvame kūne yra siela, o negyvame sielos nėra. Kai tik siela palieka kūną, kūnas praranda bet kokią vertę. Jis nebereikalingas. Tai nesunku suprasti, tačiau net ir didžiausi „mokslininkai“ bei „filosofai“ yra pernelyg dideli žiopliai, kad tai suprastų. Šiuolaikinės visuomenės būklė labai prasta. Nėra nė vieno žmogaus, kuris turėtų galvą ant pečių.

Mike Robinsonas: Turite galvoje tuos mokslininkus, kurie neįstengia suvokti dvasinės gyvenimo pusės?

Šrila Prabhupāda: Taip. Tikrasis mokslas – tai išsamios žinios apie viską – ir apie materiją, ir apie dvasią.

Mike Robinsonas: Tačiau pasaulietiniame gyvenime jūs buvote vaistinininkas, ar ne tiesa?

Šrila Prabhupāda: Taip, anksčiau aš buvau vaistinininkas. Tačiau būti vaistinininku didelio proto nereikia. Juo gali tapti bet kuris sveikos nuovokos žmogus.

Mike Robinsonas: Bet jūs turbūt neneigsite ir materialaus mokslo svarbos, netgi jei šių laikų mokslininkai ir neturi galvos ant pečių.

Šrila Prabhupāda: Materialus mokslas tik iš dalies svarbus. Jis nėra visų svarbiausias.

Mike Robinsonas: Suprantu. Norėčiau grįžti prie ankstesnio savo klausimo. Prieš kelias minutes, kai mūsų nuomonės nesutapo, jūs pasakėte: „Nelieskite šventraščių, vadovaukitės sveika nuovoka.“ Tačiau įdomu, koks šventraščių vaidmuo jūsų religijoje? Kokia svarba jiems teikiama?

Šrila Prabhupāda: Mūsų religija yra mokslas. Kai mes sakome, kad vaikas išauga ir tampa paaugliu – tai mokslas, o ne religija. Kiekvienas vaikas tampa paaugliu. Kuo čia dėta religija? Kiekvienas žmogus miršta. Kuo čia dėta religija? O kai žmogus miršta, jo kūnas tampa bevertis. Kuo čia dėta religija? Tai – mokslas. Kad ir kas jūs būtų – krikščionis, induistas ar musulmonas – jums mirus, jūsų kūnas taps nebereikalingas. Tai mokslas. Kai miršta jūsų giminaitis, nesakykite: „Mes esame krikščionys ir netikime, kad jis mirė.“ Ne, jis mirė. Krikščionis jūs, induistas ar musulmonas – vis tiek jis mirė. Taigi mes remiamės tuo, kad kūnas svarbus tik tol, kol jame glūdi siela. Kai kūne sielos nėra, jis nebereikalingas. Šis mokslo faktas taikytinas visiems. Juo remdamiesi mes ir stengiamės šviesti žmones.

Savęs pažinimo mokslas

Mike Robinsonas: Tačiau, jei teisingai jus suprantu, žmonės šviečiate grynai moksliskai. Kuo čia apskritai dėta religija?

Šrila Prabhupāda: Religija taip pat yra mokslas. Žmonės klaidingai suprantą religiją kaip tikėjimą: „Aš tikiu.“ [*Bhaktui*] Surask žodyne žodį „religija“.

Mokinys: „Religiją“ žodynas apibrėžia taip: „Antžmogiškos valdžios, galios, ir ypač asmeninio Dievo, kuriam būtina paklusti, pripažinimas. Toks pripažinimas pasireiškia atitinkama psichologine nuostata.“

Šrila Prabhupāda: Taip. Religija moko paklusti aukščiausiam valdovui. Taigi jūs galite būti krikščionis, o aš – induistas, tai nesvarbu. Mes abu turim pripažinti, kad egzistuoja aukščiausiasis valdovas. Visi turi tai pripažinti; tai ir bus tikroji religija, o ne kartojimas: „Mes tikime, kad gyvuliai neturi sielos.“ Tai ne religija. Tai visiškai nemoksliskas požiūris. Religija yra mokslinis aukščiausiojo valdovo pažinimas: pažinti aukščiausiąjį valdovą ir Jam paklusti – štai ir viskas. Geras šalies pilietis yra tas, kuris suprantą valdžios paskirtį ir paklūsta jos įstatymams, o blogas tas, kuriam valdžia nė motais. Taigi, jeigu ignoruojate Dievo visavaldystę ir esate blogas pilietis – jūs nereliginas, o jeigu esate geras pilietis, tada jūs religingas.

Mike Robinsonas: Suprantu. Sakykite, kokia, jūsų manymu, gyvenimo prasmė? Ir, pirmiausia, kodėl gyvename?

Šrila Prabhupāda: Gyvenimas skirtas džiaugtis. Tačiau dabar jūs gyvenate neteisingai ir, užuot džiaugęsis, kenčiate. Kova už būvį vyksta visur. Visi kovoja, tačiau koks pagaliau džiaugsmas iš to? Tik kančia ir mirtis. Todėl, nors gyvenimas skirtas džiaugtis, dabar gyvenimas jums neteikia jokio džiaugsmo. Tačiau jei jūs savo gyvenimą tvarkytumėt tikrai dvasiškai, jūs galėtumėt džiaugtis.

Mike Robinsonas: Galbūt pokalbio pabaigoje galėtumėte išvardinti dvasinio gyvenimo pakopas? Kokias dvasines pakopas turi praeiti pradedantis Kṛṣṇos bhaktas?

Šrila Prabhupāda: Pirmoji pakopa – žinių troškimas. „Aha, – tarsite jūs, – kas yra Kṛṣṇos sąmonės judėjimas? Reikėtų apie jį sužinoti daugiau.“ Tai vadinasi *śraddhā*, arba tikėjimas, – pradžia. Toliau, jei būsite rimtai nusiteikęs, pradėsite bendrauti su tais, kurie šį kelią jau pasirinko. Stengsitės suprasti, kaip jie mąsto. Po to jums į galvą ateis mintis: „Kodėl netapus vienu iš jų?“ O kada vienu iš jų tapsite, visos jūsų abejonės netrukus išnyks. Jūsų tikėjimas sutvirtės, ir tada pajusite tikrąjį Kṛṣṇos sąmonės skonį. Kodėl šie vaikinai nevaikšto į

Mokslas apie savąjį „aš“

kiną? Kodėl jie nevalgo mėsos ir nelanko naktinių klubų? Todėl, kad pakito jų skonis. Dabar jie viso to nepakenčia. Taip jūs darote pažangą. Pirmiausia tikėjimas, po to – bendravimas su bhaktais, toliau – visų abejonių išnykimas, po to – tvirtas tikėjimas, toliau – skonio pajutimas, dar toliau – Dievo patyrimas, ir galiausiai – tobulybė, meilė Dievui. Tai tobula religija, o ne kokia nors ritualinė ceremonija: „Aš tikiu, jūs tikite.“ Tai ne religija. Tai apgavystė. Tikroji religija – išsiugdyti meilę Dievui. Štai religijos tobulumas.

Mike Robinsonas: Labai ačiū jums už pokalbį. Buvo malonu su jumis pabendrauti.

Śrīla Prabhupāda: Hare Kṛṣṇa.

Tiesa ir grožis

Pirmą kartą Śrīla Prabhupāda paskelbė šį esė Indijoje seno laikraščinio varianto „Back to Godhead“ (1958 m. lapkričio 20 d.) žurnale, kuris buvo leidžiamas dukart per mėnesį. Śrīla Prabhupāda pasakoja įsimintiną istoriją apie „skystąjį grožį“, kuri vaizdžiai atskleidžia žmogaus seksualumo esmę. Ši pamokanti istorija, nušviečianti tiesos ir grožio paslaptį, niekada nepasens ir visada bus aktuali tiems, kurie ieško savojo „vidinio aš“.

Kartais ginčijamasi, ar suderinamos „tiesos“ ir „grožio“ sąvokos. Žmogus mielai sakytų tiesą, – teigs kitas, – tačiau tiesa ne visada graži (išties, dažnai ji yra šiurpi ir nemaloni), tad kaipgi pasakyti tiesą, nenusižengus grožiui?

Visiems, kam įdomu, galime atsakyti, kad „tiesa“ ir „grožis“ – suderinamos sąvokos. Mes galime drąsiai tvirtinti, kad tikroji tiesa, t. y. absoliuti tiesa, visada graži. Tiesa yra tokia graži, kad žavi visus, netgi pačią save. Tiesa tokia graži, kad dėl jos daugybė išminčių, šventųjų ir bhaktų visko atsisakė. Mūsų dienų dievaitis Mahatma Gandhi eksperimentams su tiesa paskyrė visą savo gyvenimą ir visa jo veikla buvo skirta vien tik tiesos paieškoms.

Bet ar tik Mahatma Gandhi? Kiekvienas mūsų jaučia poreikį ieškoti tiesos, nes tiesa yra ne tik graži, bet ir visų galingiausia, visų turtiniausia, visų šlovingiausia, kupina visiško atsižadėjimo ir absoliučios išminties.

Deja, apie tikrąją tiesą mes nežinome nieko. 99,9 procento visuomenės visose gyvenimo srityse siekia netiesos, besidangstančios tiesos vardu. Iš tikrųjų mus žavi tiesos grožis, bet nuo neatmenamų laikų įpratome mylėti netiesą, apvilktą tiesos rūbu. Todėl paprastam žmogui „tiesa“ ir „grožis“ – nesugretinamos sąvokos. Materialią tiesos ir grožio esmę gerai atskleidžia istorija, kurią mes rengiamės dabar papasakoti.

Kartą labai įtakingas, tvirto sudėjimo, bet labai abejotino būdo žmogus pamilo dailią merginą. Mergina buvo ne tik daili, bet ir skaisti, todėl vyriškio dėmesys jai nepatiko. Vyras, skatinamas aistros, neatlyžo, ir tada mergina, paprašiusi palūkėti savaitę, paskyrė dieną bei

Mokslas apie savąjį „aš“

valandą, kada jiedu galėsią susitikti. Vyras sutiko ir, kupinas džiugių vilčių, ėmė laukti paskirtosios dienos.

O skaisčioji mergina sumanė atskleisti tikrąją absoliučios tiesos grožį. Ir tam ji pasirinko labai pamokantį būdą. Ji ėmė gerti daug vidurius laisvinančių ir vimdančių vaistų. Septynias dienas be paliovos ji viduriavo, o ką suvalgydavo, išvemdavo. Maža to, visas skystas išmatas ir vėmalus ji pylė į tam skirtus puodus. Nuo laisvinančių vaistų gražuolė taip sublogo ir sudžiūvo, kad tapo panaši į giltinę. Jos veidas pajuodo, o nuostabios akys giliai įkrito. Ir štai sutartąją valandą ji nekantriai laukė atkakliojo vyriškio.

Į pasimatymą jis atėjo pasipuošęs ir mandagiai pasiteiravo duryse stovinčios baidyklės, kur toji gražuolė, su kuria buvo sutaręs susitikti. Žvelgdamas į merginą, vyriškis savo išsvajotosios gražuolės nepažino. Ji taip siaubingai atrodė, kad įsimylėjęlis negalėjo jos pažinti net tada, kai mergina kelis kartus jį patikino, kad ji toji pati gražuolė.

Pagaliau mergina šiam įtakingam vyrui pasakė, kad ji atskyrė savo grožį ir laiko jį puoduose. Mergina pridūrė, kad jis galės pasigrožėti to grožio syvais. Kai mūsų pasaulietis romantikas panoro tuos grožio syvus pamatyti, ji atvedė jį prie puodų su skystomis išmatomis ir vėmalais, kurie skleidė nepakenčiamą dvoką. Taip jam buvo atskleista skystojo grožio paslaptis. Šventosios merginos malone, šis nedoras vyras pajėgė atskirti šešėlį nuo realybės ir atgavo protą.

To žmogaus būseną buvo tokia pati, kaip ir kiekvieno iš mūsų, besizavinčio netikru, materialiu grožiu. Mergina turėjo gražų materialų kūną, atitinkantį norus, kuriuos pagimdė jos protas, tačiau iš tikrųjų ji nuo laikino materialaus kūno bei proto skyrėsi. Ji buvo dvasinė kibirkštis – kaip ir tas įsimylėjęlis, susižavėjęs tuo, kas netikra – jos apvalkalu.

Deja, pasauliečius intelektualus ir estetus išorinis santykinės tiesos grožis ir žavesys klaidina. Jie nieko nenutuokia apie dvasinę kibirkštį, kuri yra kartu ir tiesa, ir grožis. Dvasinė kibirkštis tokia graži, kad jai palikus tariamai gražų kūną, kuris sklaidinas išmatų ir vėmalų, niekas nenori prie jo prisiliesti, net jeigu jis ir išpuoštas brangiais rūbais.

Visi mes vaikomės netikros santykinės tiesos, kuri nesuderinama su tikruoju grožiu. Tačiau tikroji tiesa yra amžinai graži ir bėgant metams nesunyksta. Ta dvasinė kibirkštis nesunaikinama. Išorinis grožis gali būti sunaikintas per kelias valandas – tam pakanka stiprios laisvinančių vaistų dozės, o tiesos grožis nesunaikinamas, jis visada toks pat.

Savęs pažinimo mokslas

Deja, pasauliečiai menininkai ir intelektualai nieko nežino apie dvasinės kibirkšties grožį. Jie nieko neišmano ir apie ugnį, iš kurios dvasinės kibirkštys išlėkė, bei transcendentiniais žaidimais besireiškiančius kibirkšties ir ugnies santykius. Kai Visagalio malone šiame pasaulyje apreiškiami Jo žaidimai, kvailiai, kurie nepajėgia pakilti aukščiau jautinio patyrimo, šiuos tiesos ir grožio žaidimus painioja su minėtom skystom išmatom bei vėmalais ir nusivylę klausia, kaip suderinti tiesą ir grožį.

Materialistai nežino, kad visa apimanti dvasia – tai graži ir visa žavinti asmenybė. Jie nesuvokia, kad Ji – pirminė substancija, pirminis šaltinis ir viso, kas egzistuoja, pradžių pradžia. Be galo mažos kibirkštys – neatsiejamos šios dvasinės visumos dalelės – kokybiškai prilygsta Jai savo grožiu ir amžinumu. Jos tesiskiria tuo, kad visuma amžinai yra visuma, o dalelės – amžinai dalelės. Tačiau ir visuma, ir dalelė yra didžiausia tiesa, tobuliausias grožis, tobuliausias žinojimas, tobuliausia energija, tvirčiausias atsižadėjimas ir didžiausias turtas.

Bet kuris literatūros kūrinys, nepasakojantis apie tobuliausią tiesą ir grožį, – net jeigu šį veikalą sukūrė žymiausias pasaulietis poetas ar intelektualas, – tėra santykinės tiesos skystų išmatų ir vėmalų duobė. Tikroji literatūra yra ta, kuri atspindi tobuliausią Absoliuto tiesą ir grožį.

Menas mirti

Masinės informacijos priemonės labai daug dėmesio skiria smurtui ir mirčiai, vis dėlto mes tik labai paviršutiniškai suvokiame, kas yra toji mirtis ir kaip mirštama. Śrīla Prabhupāda vieną kartą pareiškė: „Kol žmogus kupinas jėgų, jis užmiršta tą nenumaldomą tiesą, kad susitikimas su mirtimi neišvengiamas.“ Kaip sėkmingai kovoti su savo mirtimi? Šiame esė (pirmą kartą jis buvo skelbtas seno laikraščinio varianto „Back to Godhead“ žurnale, 1960 m. balandžio 20 d.) Śrīla Prabhupāda pasakoja, kaip į šį klausimą atsako senovės mokymas – „Śrīmad-Bhāgavatam“.

Mažas vaikas, vaikščiodamas su tėvu, nesiliauja klausinėjęs. Jis klausinėja pačių keisčiausių dalykų, o tėvas turi patenkinti jo smalsumą išsamiais atsakymais. Kai gyvenau su šeima, mane, jauną tėvą, jaunesnysis sūnus – nuolatinis mano palydovas užpildavo šimtais klausimų. Kartą pro mūsų tramvajaus langą pravažiavo jaunikis su palyda, ir keturmetis berniukas, kaip įprasta, paklausė, kas tai per procesija. Į savo tūkstantį ir vieną klausimą apie vestuvininčius jis gavo visus įmanomus atsakymus ir pagaliau pasiteiravo, ar vedęs jo paties tėvas! Šis klausimas sukėlė garsų visų suaugusiųjų juoką, nors berniukas suglumęs žiūrėjo, ko mes juokiamės. Šiaip ar taip, sužinojęs, kad jo tėvas vedęs, jis buvo patenkintas.

Šis atsitikimas rodo, kad žmogus, kaip protaujantis gyvūnas, yra gimęs klausti. Kuo daugiau klausiama, tuo daugiau sužinoma, tuo spartesnė mokslo pažanga. Visa materiali civilizacija remiasi gausiais klausimais, kuriuos nuo seno jauni žmonės užduoda vyresniesiems. Kai vyresnieji teisingai atsako į jaunimo klausimus, civilizacija žingsnis po žingsnio eina į priekį. Tačiau patys protingiausi klausia, kas nutinka po mirties. Menkesnės nuovokos žmonių ir klausimai ribotesni, bet mąstantis žmogus savo klausimais skverbiasi vis giliau ir giliau.

Vienas pačių protingiausių žmonių buvo didysis pasaulio valdovas Mahārāja Parikṣitas. Atsitiktinai vieno *brāhmaṇo* prakeiktas, jis turėjo mirti po septynių dienų, įgėlus gyvatei. Jį prakeikęs *brāhmaṇas*

Savęs pažinimo mokslas

buvo dar visai vaikas, bet jis turėjo didelę galią. Berniukas nesuokė, kokia reikšminga asmenybė didis karalius ir neapgalvotai prakeikė jį po septynių dienų mirti. Berniuko tėvas, kurį karalius buvo įžeidęs, vėliau dėl to labai krintosi. Kai karaliui pranešė apie nelemtą prakeiksmą, jis nedelsdamas paliko savo didingus rūmus ir patraukė prie Gangos, kuri tekėjo netoli sostinės, ruošti artėjančiai mirčiai. Tai buvo labai garsus karalius, todėl į tą vietą, kur prieš palikdamas mirtiną kūną jis pasninkavo, susirinko beveik visi didieji išminčiai ir mokyti raštų žinovai. Pagaliau ant Gangos kranto pasirodė ir jauniausias anų laikų šventasis Šukadeva Gosvāmī. Visi vieningai išrinko jį vadovauti susirinkimui, nors susirinkime dalyvavo ir jo garsusis tėvas. Nuolankiai pasiūlęs Šukadevai Gosvāmī garbingiausią vietą, karalius pateikė jam svarbius klausimus apie savo išėjimą iš mirtingųjų pasaulio, kuris turėjo įvykti po septynių dienų. Šlovingasis valdovas, garbingas Pāṇḍavų, didžiųjų bhaktų, palikuonis, didžiojo išminčiaus Šukadevos paklausė: „O mano valdove, esi didžiausias iš didžiausių transcendentalistų, todėl nuolankiai prašau tavęs pasakyti, kokia dabar mano pareiga? Aš stoviu ant mirties slenksčio. Ką turėčiau daryti šią lemtingą valandą? Pasakyk, o mano viešpatie, apie ką dabar man klausytis, ką garbinti, ką atminti? Didis išminčius, toks, kaip tu, šeimos žmogaus namuose ilgiau neužsibūna, todėl man labai pasisekė, kad tu buvai toks maloningas ir išmušus mano mirties valandai atėjai čia. Taigi prašau tavęs pamokyti mane šią lemtingą akimirką.“

Maloniai karaliaus paprašytas, didysis išminčius autoritetingai atsakė į jo klausimus, nes buvo didis mokslininkas transcendentalistas ir pasižymėjo visomis dieviškomis savybėmis, kaip ir dera garbingam Bādarāyaṇos, arba Vyāsadevos, pirmojo Vedų raštų sudarytojo, sūnui.

Šukadeva Gosvāmī tarė: „Brangus karaliau, tavo klausimai ištarti pačiu laiku, be to, jie bus naudingi visų amžių žmonėms. O svarbūs šie geriausieji iš klausimų todėl, kad juos išskiria *vedānta-darśanos* mokymas, sukaupęs savyje visas Vedų mokslo išvadas. Šie klausimai yra *ātmavit-sammataḥ*; kitaip sakant, išsivadavusios sielos, visiškai suvokusios savo dvasinį „aš“, kelia tokius esminius klausimus tam, kad daugiau sužinotų apie Transcendenciją.“

Garsiąsias „Vedāntos“ (arba „Śārīrakos“) *sūtras* sudarė Śrīla Vyāsadeva, o „Śrīmad-Bhāgavatam“ – tai to paties autoriaus „Vedānta-sūtrų“ komentaras. „Vedānta-sūtros“ vainikuoja Vedų raštus. Jos yra fundamentaliųjų klausimų apie transcendentinius dvasinio mokslo

Mokslas apie savąjį „aš“

dalykus branduolys. Śrila Vyāsadeva, sukūręs garsųjį traktatą, širdy juo nebuvo patenkintas. Vėliau jis netikėtai sutiko Śrī Nārada – savo dvasinį mokytoją, kuris patarė jam aprašyti Dievo Asmenį. Gavęs šį patarimą, Vyāsadeva nuolat galvojo apie *bhakti-yogos* esmę, ir ši meditacija jam aiškiai atskleidė, kas yra Absoliutas ir kas – reliatyvi tiesa, arba *māyā*. Tobulai suvokęs šias tiesas, jis sudėjo didįjį pasakojimą – „Śrīmad-Bhāgavatam“, arba nuostabųjį „Bhāgavatam“, kuris prasideda tikrų istorinių faktų iš Mahārājos Parikṣito gyvenimo aprašymu.

„Vedānta-sūtra“ prasideda klausimu, kuris atveria kelią į Transcendenciją – *athāto brahma-jijñāsā*: „Dabar atėjo laikas klausti apie Brahmaną, arba Transcendenciją.“

Kol žmogus kupinas jėgų, jis užmiršta tą nenumaldomą tiesą, kad susitikimas su mirtimi neišvengiamas. Todėl kvailys nesidomi svarbiausiais dalykais – neklausia, kokios tikrosios gyvenimo problemos. Kiekvienas mano, kad jis niekada nemirs, nors kas žingsnis mato mirties buvimo požymius. Tuo skiriasi žmogaus ir gyvulio egzistencija. Gyvulys, tarkim ožys, nejaučia artėjant savo mirties. Jo brolių pjauna, tuo tarpu jis, susigundęs pasiūlyta šviežia žole, ramiausiai stovi ir laukia savo eilės. Antra vertus, kai žmogus mato, kad jo artimąjį žudo priešas, jis arba gina savo brolių, arba, jei tai įmanoma, bėga ir gelbstisi. Tuo ir skiriasi žmogus nuo ožio.

Protingas žmogus žino, kad mirtis lydi nuo tos akimirkos, kai jis išvydo pasaulį. Jis žino, kad miršta kas akimirksnis, ir kai tik baigsis skirtas laikas, jo gyvenimui ateis galas. Todėl jis ruošiasi kitam gyvenimui, stengiasi išgyti nuo besikartojančių gimimų ir mirčių ligos.

Tuo tarpu kvailys nenutuokia, kad dabartinį žmogaus gyvybės pavidalą jis gavo po daugybės gimimų ir mirčių, kurias praeityje jam primetė gamtos dėsniai. Jis nežino, kad gyvoji esybė amžina, kad ji negimsta ir nemiršta. Gimimas, mirtis, senatvė ir ligos gyvai esybei yra svetimos ir primestos – tai jos sąlyčio su materialia gamta ir savo amžinos, dieviškosios esmės bei kokybinės vienovės su Absoliučiąja Visuma užmaršties pasekmė.

Gimimas žmogaus pavidalu leidžia suvokti šį amžiną faktą, arba tiesą. Todėl „Vedānta-sūtra“ prasideda patarimu: „Dabar, kai turime neįkainojamą žmogaus pavidalą, mūsų pareiga yra klausti: „Kas yra Brahmanas, Absoliučioji Tiesa?“

Menkesnio proto žmogus apie transcendentinį gyvenimą nesiteirau-

Savęs pažinimo mokslas

ja; jį labiau domina daugybė nereikšmingų dalykų, kurie neturi nieko bendra su amžinąja jo būtimi. Nuo pat savo gyvenimo pradžios jis klausinėja motinos, tėvo, mokytojų, dėstytojų, ieško atsakymų knygos ir daugybėje kitų šaltinių, bet patikimų žinių apie savo tikrąją būtį taip ir negauna.

Kaip jau minėta, Parikšitas Mahārāja, išpėtas, kad po septynių dienų jį ištiks mirtis, nedelsdamas paliko savo rūmus, kad pasiruoštų jai. Karalius turėjo savo žinioje bent septynias dienas, tuo tarpu mes savo tikslaus mirties laiko nežinome. Viena aišku – mirties neišvengsime. Kas žino, gal teks mirti kitą akimirką. Netgi toks didis žmogus, kaip Mahatma Gandhi, negalėjo numatyti, kad po penkių minučių mirs. Jo artėjančios mirties negalėjo nuspėti ir garsieji jo šalininkai. Ir vis dėlto šie ponai dėjosi didžiais liaudies vadais.

Gyvulus nuo žmogaus tesiskiria tuo, kad jis nieko neišmano apie mirtį ir gyvenimą. Žmogus – tikraja šio žodžio prasme – turi klausyti savęs, kas jis yra. Iš kur į šį gyvenimą atėjo ir kur eis po mirties? Kodėl prieš jo valią jį persekioja trijų rūšių kančios? Nuo pat vaikystės žmogus teiraujasi daugybės dalykų, tačiau niekuomet nepaklausia, kokia gyvenimo esmė. Tai – gyvuliška egzistencija. Jei kalbėsime apie keturis gyvuliškos egzistencijos principus, tai žmogus niekuo nesiskiria nuo gyvulio, nes maitinasi, miega, ginasi ir dauginasi kiekviena gyva būtybė. Tačiau tik žmogaus gyvenimas skirtas kelti esminius klausimus apie amžinąjį gyvenimą ir Transcendenciją. Taigi žmogui gyvenimas duotas tam, kad jis ieškotų amžino gyvenimo, ir „Vedānta-sūtra“ pataria šių ieškojimų jokių būdu neatidėlioti. Jei apie šiuos svarbiausius gyvenimo dalykus žmogus nesusimąstys dabar, gamtos dėsniams veikiant jis būtinai sugrįš į gyvulių karalystę. Todėl net, atrodytų, labai gerai išmanęs materialistinį mokslą (t. y. kaip maitintis, miegoti, gintis, poruotis ir pan.) kvailys neištrūks iš žiaurios mirties nagų, nes tai gamtos dėsnių veikla. Gamtos dėsnių veiklą sąlygoja trys *guṇos*: dorybė, aistra ir neišmanymas. Tie, kurie gyvena dorai, pasiekia aukštesnį – dvasinį būties lygmenį, tie, kurie pasiduoda aistroms, pasilieka materialiajame pasaulyje – toje padėtyje, kurioje yra dabar, o tie, kurie gyvena tamsybėje, be abejonės, degraduos į žemesniąsias gyvybės rūšis.

Šiuolaikinė žmonių civilizacijos santvarka slepia savyje didžiulį pavojų, kadangi žmogus negauna atsakymų į svarbiausius klausimus. Žmonės tarsi gyvuliai nežino, kad gamtos dėsniams ruošia jiems pražūtį. Jie džiaugiasi šviežios žolės kuokštelio – tariamai linksmu gyvenimu ir

Mokslas apie savąjį „aš“

it ožiai laukia savo eilės skerdykloje. Matydami būklę, kurioje atsidūrę žmonės, mes kukliai stengiamės išgelbėti juos, skelbdami „Back to Godhead“ žinią. Šis būdas nėra kažkokia fikcija. Jeigu lemta išaušti blaivaus požiūrio į tikrovę erai, „Back to Godhead“ žinia ženklina tos eros pradžią.

Grhamedhis – tai žmogus, kuris tarsi pasmerktas pjauti ožys yra supančiotas pareigos šeimai, visuomenei, bendruomenei, tautai ir visai žmonijai. Jis priverstas spręsti gyvuliško gyvenimo problemas ir tenkinti gyvuliškus poreikius – maitintis, miegoti, gintis bei poruotis, ir nieko nežino apie Transcendenciją. Jis niekuo ne geresnis už gyvulį. Tai, pasak Šrī Śukadevos Gosvāmī, nenuginčijama tiesa. Galimas daiktas, jis gilinosi į fizikos, politikos, ekonomikos, kultūros, švietimo ar kitus laikinus materialius klausimus, bet jeigu jis nesistengė išsiaiškinti transcendentinio gyvenimo tiesų, jį tenka laikyti neregium, kurį veda nežaboti jutimai ir kuris netrukus įpuls į duobę. Taip galima apibūdinti *grhamedhį*.

Grha-medhio priešingybė yra *grha-stha*. *Grhastha āśrama*, arba dvasinis gyvenimas šeimoje, ne blogesnis už *sannyāsio* (žmogaus, kuris atsižadėjo pasaulio) gyvenimą. Nesvarbu, ar žmogus gyvena šeimoje, ar yra atsižadėjęs šio pasaulio, svarbiausia, kad jis keltų esminius klausimus. Jei *sannyāsis* to nedaro, jis netikras *sannyāsis*, o jei *grhasthai*, šeimos žmogui, šie klausimai opūs, jis yra tikras *grhastha*. Deja, *grhamedhį* tedomina gyvuliškų poreikių tenkinimas. Gamtos dėsniai lemia, kad *grhamedhio* gyvenimas būtų kupinas negandų, tuo tarpu *grhastha* gyvena labai laimingai. Tačiau šių laikų civilizacijos būklė tokia, kad *grhamedhiai* stengiasi dėtis *grhasthomis*. Tad mums svarbu žinoti, kas yra kas. Visas *grhamedhio* gyvenimas – vien ydos, nes jis nežino, kaip gyventi šeimoje. Jis nežino, kad egzistuoja jam nepavaldi jėga, kuri stebi ir kontroliuoja jo veiksmus, ir net neišsivaizduoja, kas jo laukia ateityje. *Grhamedhis* nemato savo ateities ir teirautis apie rimtus dalykus visiškai nelinkęs. Jis tegali pasigirti tuo, kad prisirišimo grandinėmis yra prirakintas prie netikrų dalykų, su kuriais susiduria savo laikiname gyvenime.

Naktimis *grhamedhiai* švaisto savo brangų laiką miegui arba tenkina įvairiausius seksualinius poreikius lankydami kino teatrus, klubus bei lošimų namus, kur nestinga moterų ir vyno. Dienomis jie švaisto savo brangų gyvenimą kaupdami pinigus, o jei jų turi pakankamai – stengiasi savo šeimos nariams suteikti kuo daugiau patogumų. Prabanga,

Savęs pažinimo mokslas

kurioje jie gyvena, ir jų asmeniniai poreikiai didėja kartu su pajamomis. Tad išlaidos nuolat auga, o jie niekada nepasisotina. Tai sukelia nežabotą konkurenciją ekonomikoje, ir dėl to nėra vietos pasaulyje, kur viešpatautų taika.

Visiems terūpi viena – kaip užsidirbti pinigų ir kaip juos išleisti, tačiau atmintina tai, kad galų gale žmogus priklauso nuo motinos gamtos malonės. Nederliaus metais, kai lemtis neša negandas, vargšas politikas planuotojas keikia gamtą už jos žiaurumą, bet stropiai vengia svarstyti, kas ir kaip valdo jos dėsnius. „Bhagavad-gītoje“ aiškinama, kad gamtos dėsnius valdo Absolutus Dievo Asmuo. Dievas – vienintelis gamtos ir jos dėsnių valdovas. Garbėtroškos materialistai kartais tyrinėja kurį nors gamtos dėsnių aspektą, tačiau jiems mažiausiai rūpi, kas tuos dėsnius sukūrė. Dauguma jų netiki, kad egzistuoja absoliuti asmenybė, Dievas, gamtos dėsnių viešpats. Jie labiau domisi dėsniais, kurie lemia įvairių elementų sąveiką, ir išleidžia iš akių aukščiausiąją valią, dėl kurios ta sąveika pasireiškia. Nei jiems kyla rimti klausimai apie tai, nei jie žino atsakymus į šiuos klausimus. Tačiau antroji iš „Vedānta-sūtrų“ atsako į esminį klausimą apie Brahmaną. Ji tvirtina, kad Aukščiausiasis Brahmanas, Aukščiausioji Transcendencija, ir yra Tas, iš kurio viskas kyla. Pagaliau Jis – Aukščiausiasis Asmuo.

Neprotingasis *grhamedhis* ne tik neįsisąmonina, kad kūnas, kuriame jis gyvena, yra laikinas, bet ir teisingai nesuvokia viso to, kas kasdien aplink jį dedasi. Jis mato mirštant savo tėvą, motiną, giminaitį ar kaimyną ir vis dėlto neklausia savęs – ar mirs kiti, gyvieji jo šeimos nariai. Kartais jis apie tai pagalvoja ir supranta, kad jei ne šiandien, tai rytoj visiems jiems teks mirti, ir kad mirs ir jis pats. Jis, galimas daiktas, supranta, kad visas šis šeimos vaidinimas – o jeigu taip, tai ir bendruomenės, visuomenės bei tautos vaidinimas – tai tik laikinas muilo burbulas, iš kurio nieko neliks. Deja, *grhamedhis* kraustosi iš proto dėl šių laikinųjų dalykų ir girdėt nenori apie jokiais rimtesnes problemas. Jis nesuvokia, kur atsидurs po mirties. Jis dirba išsijuosęs dėl laikinos savo šeimos, visuomenės ar tautos gerovės, tačiau nieko nedaro, kad laiduotų šviesesnę ateitį sau ir kitiems, kurie netrukus taip pat paliks šį pasaulį.

Viešajame transporte (tarkim, keleiviniame traukinyje) mes susitinkame su nepažįstamais bendrakeiviais ir sėdime greta jų. Trumpam tampame vieno vagono keleiviais, bet ateina laikas, ir mes išsiskiriame, kad niekada daugiau nesusitiktume. Taip ir ilgoje kelionėje per gyve-

Mokslas apie savąjį „aš“

nimą mums laikinai tenka vieta vadinamojoje šeimoje, šalyje ar visuomenėje, tačiau ateina laikas, ir nepaisant mūsų valios mes išsiskiriame, kad daugiau niekada nesusitiktume. *Gṛhamedhiui* kyla daugybė klausimų apie laikinąjį gyvenimą ir laikinus gyvenimo bendrakeleivius, tačiau apie amžinus dalykus jis niekada nesusimąsto. Mes visi kuriam ilgalaičius planus, kurių užmojį lemia mūsų padėtis visuomenėje, tuo tarpu amžinosios, tikrosios dalykų esmės nežinom. Śrīpāda Śaṅkarācārya, kuris labai stengėsi, kad toks tamsuoliškumas visuomenėje išnyktų, ir skelbė dvasinį mokslą apie visa aprėpiantį beasmenį Brahmaną, kartą nevilties pagautas pareiškė: „Vaikai žaidžia, jaunimas pasinėręs į vadinamuosius meilės reikalus, o seniai susikaupe svarsto, kaip sutvarkyti savo žlugusį, kovų paženklintą gyvenimą. Ir, deja, niekas nesiruošia rimtai gilintis į mokslą apie Brahmaną, Absoliučiąją Tiesą.“

Śrī Śukadeva Gosvāmī, į kurį Mahārāja Parīkṣitas kreipėsi prašydamas pamokyti, atsakė į svarbius jo klausimus, taip patardamas:

*tasmād bhārata sarvātmā
bhagavān īśvaro hariḥ
śrotavyaḥ kīrtitavyaś ca
smartavyaś cecchatābhayam*

„O Bharatos aini, mirtingųjų priedermė – klausti apie Dievo Asmenį, klausytis pasakojimų apie Jį, šlovinti Jį ir mąstyti apie Jį – kupiną neišsenkamų vertybių ir todėl patį patraukliausią. Jį vadina Hari, nes tik Jis gali nutraukti sąlygotą gyvos esybės būtį. Jei norime išsigelbėti iš sąlygotos būties, turime kelti esminius klausimus apie Jį (Absoliučiąją Tiesą), kad patenkintas mumis Jis dovanotų visišką gyvenimo laisvę.“ [„Śrīmad-Bhāgavatam“ 2.1.5]

Kalbėdamas apie Absoliutų Dievo Asmenį, Śrī Śukadeva Gosvāmī ištarė keturis žodžius, į kuriuos reikia atkreipti dėmesį. Tie žodžiai išskiria Absoliutųjį Asmenį, Parabrahmaną, iš kitų asmenybių, kurios kokybiškai Jam tapačios. Į Absoliutų Dievo Asmenį kreipiamasi kaip į *sarvātmā* – visa persmelkiantį, nes viskas glūdi Jame, nors ne visi tai ir suvokia. Dievo Asmuo visiškai įsikūnijęs gyvena kiekvieno širdyje greta individualios sielos kaip Paramātmā, arba Supersiela. Tad visos individualios sielos yra artimai su Juo susijusios. Individuali siela apie šį amžiną artimą ryšį užmiršta, todėl nuo neatmenamų laikų gyvena sąlygotą gyvenimą. Tačiau kaip Bhagavānas, arba aukščiausioji

Savęs pažinimo mokslas

asmenybė, Jis gali nedelsiant atsiliepti į bhakto šauksmą. Maža to, kadangi Jis – tobula asmenybė, Jo grožis, turtai, šlovė, jėga, žinojimas ir atsižadėjimas yra neišsemiamos transcendentinės palaimos šaltinis individualiai sielai. Individuali siela šiomis vertybėmis susižavi net ir tada, kai jos labai menkai atsiskleidžia kitose sąlygotosiose sielose. Tačiau tokios netobulos apraiškos nesuteikia visiško pasitenkinimo, todėl individuali siela nuolat ieško to, kas tobula. Dievo Asmens grožis su niekuo nepalyginamas, kaip ir Jo žinios ar atsižadėjimas. Tačiau visų pirma Jis yra *īśvara*, arba aukščiausias valdovas. Šiuo metu mes esame Jo policijos priežiūroje. Policijos priežiūra mums taikoma todėl, kad nesilaikome įstatymo. Tačiau Viešpats yra Hari, ir Jis gali nutraukti mūsų sąlygotą gyvenimą, suteikdamas visišką laisvę dvasiniame pasaulyje. Štai kodėl kiekvieno žmogaus pareiga – kelti esminius klausimus apie Aukščiausiąjį Viešpatį ir taip sugrįžti atgal pas Dievą.

Sielos tyrinėjimai

1972 m. Vindzore (Ontario provincija) susirinko komisija, kurią sudarė garsūs specialistai. Ji aptarė „problemas bandant nustatyti tikslų mirties momentą.“ Komisijos nariai buvo pasaulinio garso kardiochirurgas Dr. Wilfredas G. Bigelow, Ontario aukščiausiojo teismo teisėjas Edsonas L. Haines ir Vindzoro universiteto rektorius J. Francis Leddy. Doktoras Bigelow įrodinėjo, kad egzistuoja siela, ir kvietė pradėti sistemingus tyrimus sielai ir jos atsiradimo šaltiniams nustatyti. Dr. Bigelow ir kitų komisijos narių pasisakymus vėliau paskelbė „Montreal Gazette.“ Šrila Prabhupāda pastebėjo šį straipsnį ir parašė daktarui Bigelow laišką, pateikdamas solidžių Vedų žinių iš mokslo apie sielą srities ir siūlydamas praktinį būdą, kaip tas žinias moksliskai suprasti. Žemiau pateikiami „Gazette“ straipsnis ir Šrilos Prabhupādos atsakymas.

„Gazette“ antraštė:

Kardiochirurgas nori sužinoti, kas yra siela

VINDZORAS. Pasaulinio garso kanadietis kardiochirurgas pareiškė tikįs, kad kūne yra siela, kuri mirties metu ją palieka, ir kad teologai turėtų pasistengti daugiau apie tai sužinoti.

Dr. Wilfredas G. Bigelow, Toronto centrinės ligoninės širdies kraujagyslių chirurgijos skyriaus vedėjas, pasakė, kad jis – „žmogus, kuris tiki sielos buvimu“, mano, jog „atėjo metas atskleisti šio reiškinio paslaptį ir sužinoti, kas yra siela.“

Bigelow kartu su kitais specialios komisijos nariais pasisakė Esekso grafystės Juridinės medicinos draugijos surengtoje diskusijoje apie problemas bandant nustatyti tikslų mirties momentą.

Širdies ir kitų organų transplantacijos amžiuje šis klausimas yra gyvybiškai svarbus tais atvejais, kai donorui gresia neišvengiama mirtis.

Kanados gydytojų asociacija pasiūlė vėliau daugumos priimtą apibrėžimą, kad mirtis – tai momentas, kai pacientas nereiškia sąmonės požymių, nereaguoja į jokių dirgiklius, o prietaisai, fiksuojantys smegenų bangas, brėžia lygią liniją.

Savęs pažinimo mokslas

Komisijos nariai buvo ir Ontario aukščiausiojo teismo teisėjas Edsonas L. Haines bei Vindzoro universiteto rektorius J. Francis Leddy.

Komentuodamas mintis, kurias iškėlė diskusijoje, Bigelow vėliau interviu pareiškė, kad trisdešimt dviejų metų chirurgo patirtis jam neleidžia abejoti sielos buvimu.

„Kartais man tekdavo būti greta žmonių tuo momentu, kai jie peržengia gyvybės ir mirties slenkstį. Štai tada ir įvyksta tam tikri paslaptingi pokyčiai.

Vienas labiausiai krintančių į akis pokyčių: staigus gyvybės, ar spin-desio išnykimas žmogaus akyse. Jos apsiblausia ir tampa negyvos tikrąja šio žodžio prasme.

Sunku dokumentiškai užfiksuoti tai, ką matai. Tiesą sakant, aš nemanau, kad tai būtų įmanoma padaryti.“

Bigelow, pelnęs pasaulinį garsą kaip „gilaus iššaldymo“ chirurginės metodikos (hipotermijos) pradininkas ir širdies vožtuvų chirurgas, teigė, kad „sielos tyrimais“ turėtų užsiimti teologija ir jai giminingos universiteto disciplinos.

Diskusijos metu Leddy kalbėjo: „Jei siela ir yra, jūs jos nepamatysite. Jūs jos niekur neaptiksite.“

„Jei egzistuoja tam tikras vitalinis, ar gyvybės principas – kas tai?“ Problema ta, kad „siela neegzistuoja kurioje nors konkrečioje kūno vietoje. Kūne ji yra sykiu visur ir niekur.“

„Būtų gražu pradėti eksperimentus, tačiau neišsivaizduoju, kaip tai padaryti“, – pasakė Leddy. Jo žodžiais, „diskusija priminė Sovietų kosmonautą, kuris, grįžęs iš kosmoso, raportavo, kad Dievo nėra, nes kosmose jis Jo nematęs.“

„Galbūt ir taip, – kalbėjo Bigelow, – tačiau kai dabartinė medicina susiduria su tuo, kas nepaaiškinama, ji vadovaujasi šūkiu: „Suraskime atsakymą arba laboratorijoje, arba ten, kur galima rasti tiesą.“

„Svarbiausias klausimas, – tęsė Bigelow, – yra toks: „Kur glūdi siela ir koks jos atsiradimo šaltinis?“

Śrīla Prabhupāda pateikia Vedų liudijimus

Gerbiamas Dr. Bigelow,

Neseniai „Gazette“ labai susidomėjęs perskaičiau Rae Corelli straipsnį, pavadintą „Kardiochirurgas nori sužinoti, kas yra siela.“ Jūsų

Mokslas apie savąjį „aš“

pastabos liudija apie Jūsų išvalgumą, tad nutariau parašyti Jums šiuo klausimu. Galbūt Jums teko girdėti, kad esu Tarptautinės Krišnos sąmonės organizacijos Įkūrėjas-ācārya. Turiu keletą šventyklų Kanadoje – Monrealyje, Toronte, Vankuveryje ir Hamiltone. Mūsų Krišnos sąmonės judėjimo tikslas ir yra pasakyti kiekvienai sielai apie jos pirminę – dvasinę esmę.

Nėra jokios abejonės, kad siela glūdi gyvos esybės širdyje ir kad ji – energijos, palaikančios kūną, šaltinis. Sielos energija pasklinda po visą kūną ir tada ji vadinasi sąmonė. Kadangi sąmonė paskleidžia sielos energiją po visą kūną, mes jaučiame skausmą ar malonumą visose kūno dalyse. Siela – individuali, ir ji keliauja iš kūno į kūną, lygiai kaip žmogus keliauja iš kūdikystės į vaikystę, iš vaikystės į paauglystę, iš paauglystės į jaunystę, kol pagaliau pasiekia senatvę. Tada įvyksta pokytis, vadinamas mirtimi, kai seną kūną tarsi rūbą pakeičiame į naują. Tai vadinasi sielų persikūnijimas.

Kai siela nori mėgautis šiuo materialiu pasauliu, užmiršusi savo tikruosius namus dvasiniame pasaulyje, prasideda jos gyvenimas, kupinas nuožmios kovos už būvį. Tokia egzistencija, verčianti nuolat gimti, mirti, sirgti ir sensti, svetima mūsų prigimčiai ir jai galima padaryti galą, tačiau čia reikia suderinti sielos sąmonę su aukščiausiąja Dievo sąmone. Šis principas yra mūsų Krišnos judėjimo pagrindas.

Kalbant apie širdies persodinimą, reikia pasakyti, kad jei širdyje nebus sielos, apie operacijos sėkmę negali būti nė kalbos. Tad sielos buvimą turėtume pripažinti. Jeigu nebūtų sielos, po lytinio akto nebūtų nei pastojimo, nei nėštumo. Apsisaugojimas nuo nėštumo dirbtinėmis priemonėmis sukuria gimdoje sąlygas, nebetinkamas sielai gyventi. Tai nusižengimas Dievo valiai. Dievo valia siela siunčiama į konkrečią gimdą, tačiau kontracetinės priemonės jai neleidžia ten patekti ir ją tenka nukreipti kitur. Tai nepaklusimas Aukščiausiam. Imkim, pavyzdžiui, žmogų, kuris kraustosi į naują butą. Jei situacija bute tiek nenormali, kad jis negali net į jį patekti, jis atsiduria labai nepavydėtinoje būklėje. Tai neteisėtas kišimasis, už kurį reikia bausti.

„Sielos tyrinėjimų“ pradžia, be abejo, reikštų mokslo pažangą. Tačiau mokslo pažanga nepadės aptikti sielos. Sielos buvimą galima pripažinti remiantis šalutiniais įrodymais. Vedų raštuose pasakyta, kad siela dešimt tūkstančių kartų mažesnė už tašką. Mokslininkas materialistas negali išmatuoti taško dydžio. Todėl jis neaptinka ir sielos. Pripažinti sielos buvimą tėra vienas kelias – pasikliauti autoritetais.

Savęs pažinimo mokslas

Tai, ką didžiausi mokslininkai atranda dabar, mes jau senų seniausiai paaiškinome.

Kai tik žmogus suvoks, kad egzistuoja siela, jis tuoj pat supras, kad yra Dievas. Skirtumas tarp Dievo ir sielos tas, kad Dievas – labai didelė siela, o gyva esybė – labai maža siela, tačiau kokybiškai jos tapatos. Todėl Dievas yra visur esantis, o gyva esybė – lokalizuota. Bet jų prigimtis ir kokybė ta pati.

Jūs sakote, kad svarbiausias klausimas šis: „Kur glūdi siela ir koks jos atsiradimo šaltinis?“ Tai nesunku suprasti. Mes jau kalbėjome, kad siela yra gyvos esybės širdyje, o po mirties ji prisiglaudžia kitame kūne. Siela atsiranda iš Dievo. Lygiai kaip kibirkštis išlekia iš laužo ir, nukritusi žemėn, atrodo užgesusi, taip ir sielos kibirkštis iš dvasinio pasaulio patenka į materialųjį. Materialiame pasaulyje ji gali patekti į trejopas sąlygas, kurios vadinasi gamtos *gunos*. Kai kibirkštis iš laužo nukrinta ant sausos žolės, ji išlaiko savybę įsiliepsnoti; kai kibirkštis nukrinta žemėn, savybė įsiliepsnoti (jei žemėje tam nėra palankių sąlygų) nepasireiškia; o kai kibirkštis nukrinta į vandenį, ji užgęsta. Taigi gyvenimo sąlygos būna trejopos. Viena gyva esybė yra visiškai užmiršusi savo dvasinę prigimtį, kita – beveik užmiršusi, tačiau dar išlaikiusi dvasinės prigimties instinktą, o trečioji – pasinėrusi į dvasinio tobulumo ieškojimus. Egzistuoja *bona fide* būdas kibirkščiai, sielai, pasiekti dvasinį tobulumą, ir jei ji turi gerą vadovą, ji galės labai lengvai grįžti namo, atgal pas Dievą, iš kur pradžioje nupuolė.

Jeigu šią autoritetingą Vedų raštų informaciją pateiktume šiuolaikiniam pasauliui remdamiesi naujausiais mokslo laimėjimais, tai būtų didžiulė paslauga žmonijai. Tiesa jau žinoma. Tereikia ją pateikti taip, kad ji būtų suprantama šiuolaikiniam žmogui.

*Nuoširdžiai Jūsų –
A. C. Bhaktivedanta Svamis*

II
Kaip pasirinkti
dvasinį mokytoją

Kas yra guru?

Išgirdus žodį „guru“, prieš mūsų akis iškyla šypseną keliantis vaizdas: ekscentriškos išvaizdos senis ilga barzda, palaidais drabužiais mąsto apie ezoterines tiesas. Arba įsivaizduojame pasaulinio masto sukčių, kuris pelnosi apgaudinėdamas jaunos ir patiklius dvasinių tiesų ieškotojus. Tačiau kas iš tikrųjų yra guru? Ką jis išmano apie tai, ko nežinome mes? Ko jis gali mus pamokyti? Paskaitoje, kurią Śrīla Prabhupāda perskaitė 1973 metais Anglijoje, atsakoma į kai kuriuos iš šių klausimų.

*om ajñāna-timirāndhasya
jñānāñjana-śalākayā
cakṣur unmīlitaṁ yena
tasmai śrī-gurave namaḥ*

„Aš gimiau tamsiausiu neišmanėliu, bet mano dvasinis mokytojas, pašvietęs žinojimo žiburiu, atvėrė man akis. Su didžiausia pagarba jam lenkiuosi.“

Žodis *ajñāna* reiškia „neišmanymą“, arba „tamsą.“ Jei šiame kambaryje staiga užgestų šviesa, negalėtume pasakyti, kur kas sėdi. Kiltų visiška sumaištis. Panašiai ir visi mes skendime šio materialaus – *tamo* pasaulio tamsybėje. *Tamas* arba *timira* reiškia „tamsą.“ Materialus pasaulis skendi tamsoje, todėl jam apšviesti būtina saulė arba mėnulis. Tačiau yra ir kitas, dvasinis pasaulis, kuris egzistuoja anapus tamsos. „Bhagavad-gītoje“ [15.6] Śrī Kṛṣṇa jį aprašo taip:

*na tad bhāsayate sūryo
na śaśāṅko na pāvakaḥ
yad gatvā na nivartante
tad dhāma paramaṁ mama*

Savęs pažinimo mokslas

„Aukščiausios Mano buveinės neapšviečia nei saulė, nei mėnuo, nei ugnis, nei elektra. Kas ją pasiekia, tas niekada nebegriš į materialųjį pasaulį.“

Guru pareiga – ištraukti savo mokinius iš tamsos į šviesą. Dabar visi kenčia dėl savo neišmanymo – tarsi tie, kurie per savo neišmanymą užsikrėtė kokia nors liga. Nežinodami elementarių higienos reikalavimų, nežinosime nuo ko ir kaip galima užsikrėsti. Taip per neišmanymą mes užsikrečiame ir kankinamės ligos patale. Nusikaltėlis gali pasakyti: „Aš nežinojau įstatymo“, tačiau jei jis nusikalto, jam nebus atleista. Nežinojimas – ne pasiteisinimas. Vaikas irgi liečia ugnį, nežinodamas, kad gali nudegti. Ugnis juk nesamprotaus: „Jis vaikas ir dar nežino, kad galiu jį nudeginti.“ Ne, pasiteisinimo nėra. Yra valstybės įstatymai, yra ir griežti gamtos dėsniai, ir jie veikia neatsižvelgdami į tai, ar mes juos suvokiame, ar ne. Jeigu suklydome per savo neišmanymą, vis tiek turėsime kentėti – toks dėsnis. Nesvarbu, ar tai būtų valstybės, ar gamtos dėsnis – jei jį pažeidžiame, rizikuojame nukentėti.

Guru pareiga – rūpintis, kad joks žmogus materialiaame pasaulyje nekentėtų. Niekas negali tvirtinti, kad jis nesikankina. Kančia neišvengiama. Materialiaame pasaulyje egzistuoja trijų rūšių kančios: *adhyātmika*, *adhibhautika* ir *adhidaivika*. Tai kančios, kurias sukelia materialūs kūnas bei protas, kitos gyvos būtybės ir gamtos jėgos. Žmogus patiria dvasios kančias, kenčia nuo kitų gyvų būtybių – skruzdėlių, uodų ar musių, arba vargsta dėl aukštesniųjų jėgų įtakos. Gali užklupti sausros arba potvyniai, nepakeliama karščiai arba šalčiai. Gamta priverčia mus visaip kentėti. Taigi materialiaame pasaulyje egzistuoja trejopos kančios, ir visi jas patiria – vieną, dvi arba visas tris kančias iškart. Niekas negali pasakyti, kad yra visiškai laisvas nuo kančių.

Gali kilti klausimas, *kodėl* gyvoji esybė kenčia. Atsakymas: dėl savo neišmanymo. Ji nepagalvoja: „Aš darau klaidas ir gyvenu nuodėmėje, tad ir kenčiu.“ Todėl pirmoji *guru* pareiga – ištraukti savo mokinių iš šio neišmanymo. Norėdami apsaugoti nuo kančios savo vaikus, mes siunčiame juos į mokyklą. Mes nuogąstaujame, jog, negavę išsilavinimo, ateityje mūsų vaikai turės kentėti. *Guru* mato, kad kančia kyla dėl neišmanymo, kuris lyginamas su tamsa. Kas gali išvaduoti skendintįjį tamsoje? Šviesa. *Guru* ima žinojimo žibintą ir apšviečia juo gyvąją esybę, apsuptą tamsos. Žinojimas išvaduoja gyvąją esybę iš neišmanymo tamsos kančių.

Kaip pasirinkti dvasinį mokytoją

Galime paklausti, ar būtina turėti *guru*. Vedos atsako į šį klausimą teigiamai:

*tad-vijñānārtham sa gurum evābhigacchet
samit-pāṇih śrotriyaṁ brahma-niṣṭham*
[„Muṇḍaka Upaniṣad“ 1.2.12]

Vedos mums liepia ieškoti *guru*; tiksliau, jos liepia mums ieškoti tam tikro, o ne šiaip kokio nors *guru*. *Guru* nesiskiria vienas nuo kito, nes kiekvienas iš jų priklauso mokinių sekai. Šiandien mes mokome to paties, ko prieš penkis tūkstančius metų mokė Vyāsadeva ir Kṛṣṇa. Skirtumo tarp ankstesnio ir dabartinio mokymų nėra. Nors ateidavo ir išeidavo šimtai tūkstančių *ācāryu*, jų skelbiama tiesa nekito. Dviejų tikrų *guru* būti negali, nes tai, ką kalba tikrasis *guru*, nesiskiria nuo to, ką kalbėjo jo pirmtakai. Kai kurie dvasiniai mokytojai sako: „Mano nuomone, tu turi daryti taip.“ Tačiau jie ne *guru*. Tokie tariamieji *guru* yra paprasčiausi sukčiai. Tikrųjų *guru* nuomonė viena, ir ji atitinka Kṛṣṇos, Vyāsadevos, Nārados, Arjunos, Śrī Caitanyos Mahāprabhu bei Gosvāmių nuomonę. Prieš penkis tūkstančius metų Viešpats Śrī Kṛṣṇa papasakojo „Bhagavad-gītą“, ir Vyāsadeva ją užrašė. Śrīla Vyāsadeva nesakė: „Tokia mano nuomonė.“ Anaip to, jis rašė: *śrī-bhagavān uvāca* – „Aukščiausiasis Dievo Asmuo pasakė.“ Viskas, ką Vyāsadeva užrašė, yra pasakyta Aukščiausiojo Dievo Asmens. Śrīla Vyāsadeva nereiškė savo asmeninės nuomonės.

Todėl Śrīla Vyāsadeva yra *guru*. Jis neiškraipo Kṛṣṇos žodžių, o tiksliai perteikia tai, kas buvo pasakyta. Kai siunčiame telegramą, laiškanešys neturi teisės jos taisyti, redaguoti ar ką nors prirašinėti. Jis tik įteikia telegramą. Toks yra ir *guru* uždavinys. *Guru* gali būti įvairūs žmonės, tačiau tiesa yra viena ir ta pati. Taigi sakoma, jog *guru* yra vienas.

Mes matome, kad mokinių seka atkartoja tuos pačius dalykus. „Bhagavad-gītoje“ [9.34] Śrī Kṛṣṇa sako:

*man-manā bhava mad-bhaktō
mad-yājī mām namaskuru
mām evaiṣyasi yuktvaivam
ātmānaṁ mat-parāyaṇaḥ*

Savęs pažinimo mokslas

„Visada mąstyk apie Mane, tapk Mano bhaktu, lenkis Man ir garbink Mane. Visiškai pasinėręs į Mane, tu tikrai ateisi pas Mane.“ Tuos pačius pamokymus kartojo visi *ācāryos*: Rāmānujācārya, Madhvācārya, Caitanya Mahāprabhu bei kiti. Taip skelbė ir šeši Gosvāmiai, o mes tik einame jų pėdomis. Skirtumo nėra. Mes neinterpretuojame Kṛṣṇos žodžių, sakydami: „Mano galva, Kurukṣetros mūšio laukas simbolizuoja žmogaus kūną.“ Tokias interpretacijas kuria sukčiai. Pasaulyje yra daug apgavikų *guru*, dėstančių asmeninę nuomonę, tačiau mes galime iškelti aikštėn bet kurį sukčią. Apgavikas *guru* gali pasakyti: „Aš esu Dievas“, arba „Visi mes esame Dievas.“ Tegu, tačiau pirmiausia pažvelkime, kaip žodį „Dievas“ aiškina žodynas. Žodyne atrasime, kad žodis „Dievas“ nurodo „Aukščiausiąją Būtybę.“ Taigi galime paklausti tokį *guru*: „Ar tu – Aukščiausioji Būtybė?“ Jei ir tada jis nesuprastų, mes turėtume jam paaiškinti žodžio „aukščiausiasis“ prasmę. Bet kuriame žodyne nurodoma, kad „aukščiausiasis“ reiškia „aukščiausiąją valdžią.“ Tada paklauskime: „Ar tu įkūniji aukščiausiąją valdžią?“ Nors tas apgavikas *guru* ir skelbtųsi Dievu, atsakyti į šį klausimą jis negalės. Dievas yra Aukščiausioji Būtybė ir aukščiausioji valdžia. Niekas Jam neprilygsta ir Jo neperranoksta. Ir vis dėlto guru-dievyų nestinga, nemažai sukčių skelbiasi Aukščiausiaisiais. Tokie sukčiai nepadės mums išsiveržti iš materialios egzistencijos tamsos. Jie negali išsklaidyti mus supančios tamsos dvasinio žinojimo žibintu.

Bona fide guru paprasčiausiai perteikia tai, ką *bona fide* šventraščiuose sako aukščiausiasis *guru*, Dievas. *Guru* nevalia pakeisti tiesos, kuri ateina mokinių seka.

Būtina suprasti, kad mūsų pačių tyrinėjimai niekada neatskleis Absoliučiosios Tiesos. Pats Caitanya Mahāprabhu sakė: „Mano Guru Mahārāja, Mano dvasinis mokytojas, laikė Mane didžiausiu kvailiu.“ Kas savo dvasinio mokytojo akivaizdoje jaučiasi esąs didžiausias kvailys, tas ir yra *guru*. O tas, kuris mano: „Aš toks tobulas, kad galiu kalbėti išmintingiau už savo *guru*“, yra paprasčiausias niekšas. „Bhagavad-gītoje“ [4.2] Śrī Kṛṣṇa sako:

*evam paramparā-prāptam
īmam rājarsayo viduḥ
sa kāleneha mahatā
yogo naṣṭaḥ parantapa*

Kaip pasirinkti dvasinį mokytoją

„Šis aukščiausias mokslas buvo perduodamas mokinių seka, ir taip jį patyrė visi šventieji karaliai. Tačiau ilgainiui seka nutrūko, tad tikroji mokslo prasmė dabar, atrodo, yra prarasta.“

Pasirinkti *guru* – ne mados dalykas. Kas labai stengiasi suprasti, koks yra dvasinis gyvenimas, tam *guru* būtinas. Pasirinkti *guru* būtina, nes tikrai labai rimtas žmogus gali suprasti, kas yra dvasinis gyvenimas, Dievas, teisingi veiksmai, kaip suprasti savo santykius su Dievu. Jei mums išties rūpi suprasti šiuos dalykus, *guru* mums būtinas. Nereikėtų kreiptis į *guru* tik todėl, kad turėti *guru* kartais madinga. Reikia paklusti jam, nes nepaklusę nieko neišmoksime. Jei pas *guru* einame ginčytis, nieko nepešime. Mes turime priimti *guru* taip, kaip Arjuna priėmė savąjį *guru* – Patį Šrī Kṛṣṇą:

*kārpaṇya-doṣopahata-svabhāvaḥ
prcchāmi tvām dharma-sammūḍha-cetāḥ
yac chreyaḥ syān niścitaṁ brūhi tan me
śiṣyas te 'haṁ śādhi mām tvām prapannam*

„Per apgailėtiną silpnumą visai praradęs savitvardą, aš nebesuvoikiu savo pareigos. Tad aiškiai sakyk, kas man daryti? Nuo šiol aš – Tavo mokiny, Tau atsidavusi siela. Malonėk pamokyti mane.“
[„Bhagavad-gītā“ 2.7]

Štai taip reikia pasirinkti *guru*. Jis yra Kṛṣṇos, ankstesniųjų *ācāryų* atstovas. Kṛṣṇa sako, kad visi *ācāryos* yra Jo atstovai, todėl *guru* reikia reikšti tokią pat pagarbą, kaip ir Dievui. Savo maldose dvasiniam mokytojui Viśvanātha Cakravartī Tḥākura sako: *yasya prasādād bhagavat-prasādaḥ* – „Dvasinio mokytojo malone gauname Kṛṣṇos palaiminimą.“ Taigi, pakludami *bona fide guru*, mes paklūstame Dievui. Dievas priima mūsų atsidavimą *guru*.

„Bhagavad-gītoje“ [18.66] Kṛṣṇa moko:

*sarva-dharmān parityajya
mām ekaṁ śaraṇam vraja
ahaṁ tvām sarva-pāpebhyo
mokṣayiṣyāmi mā śucaḥ*

„Atmesk visų atmainų religijas ir tiesiog atsiduok Man. Aš išgelbėsiu tave nuo atoveikio už visas nuodėmes. Nesibaimink.“ Kai kas

Savęs pažinimo mokslas

gali paprieštarauti: „Kurgi tas Kṛṣṇa? Aš atsiduosiu Jam.“ Ne, mūsų metodas ragina pirmiausia atsiduoti Kṛṣṇos atstovui, tik taip mes atsiduosime Kṛṣṇai. Tad sakoma: *sākṣād-dharitvena samasta-śāstraiḥ* – *guru* yra tarsi Pats Dievas. Reikšdami pagarbą *guru*, mes pagerbiame Dievą. Kadangi mes stengiamės išsiugdyti Dievo sąmonę, mums būtina išmokti gerbti Dievą Jo atstovo asmenyje. Visose *śāstrose* rašoma, kad *guru* yra tarsi Pats Dievas. Tačiau pats *guru* niekados nepasakys: „Aš Dievas.“ Mokinio pareiga – gerbti *guru* kaip Patį Dievą, tačiau *guru* niekada nepagalvos: „Mano mokiniai gerbia mane kaip Dievą, tad aš tapau Dievu.“ Užtenka jam taip pagalvoti ir jis tuoju pat virsta šunim.* Todėl Višvanātha Cakravartī sako: *kintu prabhor yaḥ priya eva tasya*. Kadangi *guru* yra pats artimiausias Dievo tarnas, jį turime gerbti kaip Patį Dievą. Dievas – visad Dievas, o *guru* – visad *guru*. Toks jau etiketas, kad Dievas – tai tas Dievas, kurį garbiname, o *guru* – tai Dievas-garbintojas (*sevaka-bhagavān*). Todėl į *guru* kreipiamasi vardu *prabhupāda*. Žodis *prabhu* reiškia „Viešpats“, o *pāda* – „padėtis.“ Taigi *prabhupāda* reiškia „tas, kuris užima Viešpaties padėtį“. Tai tas pat, kas ir *sākṣād-dharitvena samasta-śāstraiḥ*.

Guru būtinai tik tuo atveju, jei mes išties labai rimtai pasiryžę pažinti Dievo mokslą. Nereikėtų rinktis *guru* dėl mados. Kas pasirinko *guru*, tas kalba išmintingai, jis niekada netauškia niekų. Tai požymis, jog žmogus pasirinko *bona fide guru*. Žinoma, mes turime visokeriopai gerbti dvasinį mokytoją, tačiau reikia neužmiršti vykdyti ir jo nurodymus. „Bhagavad-gītoje“ [4.34] Pats Śrī Kṛṣṇa mus moko, kaip ieškoti *guru* ir kreiptis į jį:

*tad viddhi praṇipātena
paripraśnena sevayā
upadekṣyanti te jñānam
jñāninas tattva-darśinam*

„Pasistenk sužinoti tiesą iš dvasinio mokytojo. Nuolankiai jo teiraukis ir jam tarnauk. Save suvokusios sielos gali suteikti tau žinių, nes jos regi tiesą.“ Visų pirma reikia paklusti. Mes turime surasti kilnią asmenybę ir savo valia jai atsiduoti. *Śāstros* nurodo, kad prieš pasirenkant *guru* reikia gerai jį pažinti ir išsiaiškinti, ar galėsime jam atsiduoti. Neva-

* Žodžių žaismas: *God* (angl.) – „Dievas“, *dog* – „šuo“. (Vert. past.)

Kaip pasirinkti dvasinį mokytoją

lia rinktis *guru* paskubomis, iš fanatizmo. Tai labai pavojinga. *Guru* taip pat turi pažinti kandidatą į mokinius ir įsitikinti, ar jis tinkamas. Taip užsimezga ryšys tarp *guru* ir mokinio. Kad toks ryšys užsimegztytų, yra visos sąlygos, tačiau mes turime labai rimtai į šį dalyką pažiūrėti. Tada mus galima bus išmokyti, kaip tapti tikrais mokiniais. Pirmiausia turime surasti *bona fide guru*, užmegzti su juo santykius ir vykdyti jo nurodymus. Tada mūsų gyvenimą apvainikuos sėkmė, nes *guru* gali apšviesti tamsoje skendintį mokinį, jei šis yra nuoširdus.

Visi gimstame nenaudėliais ir kvailiais. Jei mes gimtume išsilavinę, ar bereikėtų lankyti mokyklą? Jei nesieksime mokslų, būsime ne ką geresni už gyvulius. Gyvulys pasakytų, jog knygos jam nereikalingos, kad jis pats yra *guru*, tačiau ar galima gauti žinių, nestudijuojant autoritetingų mokslo ir filosofijos knygų? Nenaudėliai *guru* stengiasi be to išsiversti. Mes turime suprasti, kad visi gimėme nenaudėliais bei kvailiais ir kad mums reikia mokytis. Norėdami tobulai nugyventi savo gyvenimą, turime įgyti žinių. Jei mes nesiekiame tobulumo – patiriame pralaimėjimą. Ką reiškia pralaimėti? Pralaimėti – tai kovoti už būvį. Mes stengiamės gyventi geriau, kuo aukščiau iškilti ir už tai įnirtingai grumiamės. Tačiau ką iš tikro reiškia iškilti, mes nežinome.

Kad ir kokia būtų mūsų padėtis materialiaame pasaulyje, joje ilgai neišsilaikysime. Gera ar bloga mūsų padėtis – bet kuriuo atveju mes negalime čia pasilikti visam laikui. Uždirbęs milijonus dolerių, kas nors pagalvos: „Dabar mano padėtis puiki“, tačiau tereikia jam susirgti dezinterija ar cholera, ir viskas žlunga. Jei bankas bankrutuoja, mes irgi viską prarandame. Taigi iš tikrųjų materialiaame pasaulyje nėra „geros padėties.“ Tai farsas. Ieškodami, kaip geriau įsitvirtinti materialiaame pasaulyje, galų gale patiriame pralaimėjimą, nes čia negalima geriau įsitvirtinti. „Bhagavad-gītoje“ [14.26] aiškinama, kokia padėtis ištis yra geresnė:

*mām ca yo 'vyabhicāreṇa
bhakti-yogena sevate
sa guṇān samatītyaitān
brahma-bhūyāya kalpate*

„Kas atsideda dvasinei veiklai, tyrai atsidavimo tarnybai, tas išsyk iškyla aukščiau materialios gamtos *guṇų* ir pasiekia Brahmano lygmenį.“

Savęs pažinimo mokslas

Ar yra toks mokslas, kuris pamokytų mus, kaip tapti nemirtingiems? Taip, mes galime būti nemirtingi, tačiau ne materialia prasme. Apie tai nesužinosime vadinamuosiuose universitetuose. Žinios, kurios padeda pasiekti nemirtingumą, sudėtos Vedų šventraščiuose. Nemirtingumas – tai geriausia mūsų padėtis: mes negimstame, nemirštame, nesenstame, nesergame. Taigi *guru* atsakomybė labai didelė. Jis turi rodyti kelią savo mokiniui ir padėti jam tapti tinkamu kandidatu užimti tobulą padėtį – pasiekti nemirtingumą. *Guru* turi būti pajėgus atvesti savo mokinį namo, atgal pas Dievą.

Šventieji ir sukčiai

Kasdien tūkstančiai žmonių susidomi yogos praktika ir meditacija. Deja, žmogus, ieškantis tinkamo vadovo, dažniausiai susiduria su daugybe magų, netikrų guru ir apsišaukėlių dievų, kurie klaidina žmones. Interviu Londono dienraščiui „Times“ Śrīla Prabhupāda aiškina, kaip nuoširdžiam tiesos ieškotojui atskirti tikrą mokytoją nuo apgaviko.

Korespondentas: Jūsų Ekscelencija, man regis, kad šiandien žmonės kaip niekada vienokia ar kitokia forma siekia dvasinio gyvenimo. Ar negalėtumėte pasakyti, kodėl taip yra.

Śrīla Prabhupāda: Siekti dvasinio gyvenimo – visiškai natūralu. Mes esame dvasinės sielos, tad materialioje aplinkoje negalime būti laimingi. Ištraukta iš vandens į sausumą, žuvis nebus laiminga. Taip ir mes niekada nebūsime laimingi, neturėdami dvasinės sąmonės. Dabar tiek daug žmonių dirba dėl mokslo ir ekonomikos pažangos, tačiau laimės jie neranda, nes tai nėra tikrasis gyvenimo tikslas. Daugelis jaunimo tai suvokia, jie atsisako materialistinio gyvenimo, bando ieškoti dvasinio ir išties teisingai daro. Tikrasis gyvenimo tikslas – Krišnos sąmonė. Be Krišnos sąmonės nebūsime laimingi. Tai faktas. Todėl mes visus kviečiame susipažinti ir suprasti šį didį judėjimą.

Korespondentas: Atvirai kalbant, mane neramina štai kas: nuo to laiko, kai į Angliją atvyko vienas indų *yogas* – daugumai žmonių tai buvo pirmoji pažintis su *guru*, – staiga nežinia iš kur pridygo daugybė visokiausių *guru*. Kartais man atrodo, kad ne visi jie yra tokie tikri *guru*, kokie dedasi. Ar nereikėtų perspėti žmonių, besirengiančių pradėti dvasinį gyvenimą, kad jie įsitikintų, jog juos mokantis *guru* yra tikras?

Śrīla Prabhupāda: Taip. Žinoma, ieškoti *guru* – tai gerai, tačiau jei jūs norite pigaus *guru*, jei norite kad jus apgautų – surasite daug *guru* apgavikų. Tačiau jei jūs esate nuoširdus – surasite nuoširdų *guru*. Žmonės apgaudinėja, kadangi jie nori viską gauti labai pigiai. Mes prašome savo mokinių susilaikyti nuo draudžiamo sekso, mėsos valgymo, azartinių lošimų ir svaigalų. Žmonės mano, kad be to gyventi labai sunku – vienas vargas. Tačiau užtenka kam nors pasakyti: „Galite daryti viską,

Savęs pažinimo mokslas

kas tik šauna į galvą, tiktai kartokite *mantrą*, kurią jums daviau“, ir žmonėms tai patinka. Jie nori būti apgauti, todėl ir apgavikų atsiranda. Niekas nenori susilaikyti. Žmogaus gyvenimas skirtas susilaikymui, tačiau tam niekas nepasirengęs. Tad ateina apgavikai ir sako: „Nereikia jokio susilaikymo. Darykit ką norit, tik užmokėkit man. Aš jums duosiu tokią *mantrą*, kad po pusmečio jūs tapsite Dievu.“ Štai taip ir atsitinka. Jei jūs norite būti taip apgautas, apgavikų atsiras.

Korespondentas: O kas, jei žmogus iš tikrųjų nori gyventi dvasiškai, tačiau susiduria su netikru *guru*?

Šrila Prabhupāda: Kiek reikia laiko, fizinių ir protinių jėgų, kad gautumėt paprastą išsilavinimą. Ir čia lygiai tas pat: jeigu jūs rengiatės gyventi dvasiškai, turite surimtėti. Kaip tekartojant kokias nors stebuklingas *mantras* per pusmetį galima tapti Dievu? Kodėl žmonės šito trokšta? Tai reiškia, kad jie nori būti apgauti.

Korespondentas: Kaip sužinoti, ar jūsų *guru* tikras, ar ne?

Šrila Prabhupāda: Galbūt kas nors iš mano mokinių gali atsakyti į šį klausimą?

Mokinys: Atsimenu, kaip kartą Johnas Lenonas paklausė jūsų: „Iš kur man žinoti, kuris *guru* tikras?“ O jūs atsakėte: „Ieškok to, kuris labiausiai prisirišęs prie Kṛṣṇos. Jis ir bus tikras.“

Šrila Prabhupāda: Taip. Tikras *guru* yra Dievo atstovas, jis kalba tik apie Dievą ir daugiau apie nieką. Tikras *guru* yra tas, kurio materialistinis gyvenimas nedomina. Jam rūpi Dievas ir tiktai Dievas. Vienas iš kriterijų, kad *guru* tikras, – *brahma-niṣṭham*. Jis visas pasinėręs į Absoliučią Tiesą. „Muṇḍaka Upaniṣadoje“ pasakyta: *śrotriyaṁ brahma-niṣṭham* – „Tikras *guru* gerai išmano šventraščius ir Vedas ir visiškai pasikliauja Brahmanu.“ Jis turi žinoti, kas yra Brahmanas [dvasia] ir kaip įsitvirtinti Brahmane. Šiuos požymius vardija Vedų raštai. Kaip minėjau, tikras *guru* atstovauja Viešpačiui, kaip karaliui atstovauja jo vietininkas. Tikras *guru* nieko neišgalvoja. Visa, ką jis sako, atitinka šventraščius ir ankstesniųjų *ācāryų* pamokymus. Jis neduos jums *mantros*, tikindamas, kad per pusmetį tapsite Dievu. *Guru* tuo neužsiima. *Guru* tenori įtikinti žmogų atsiduoti Dievui. Toks yra tikrasis *guru* pašaukimas. Tiesą sakant, jis neturi kitų darbų. Kiekvienam sutiktajam jis sako: „Atminkite Dievą.“ Tikras *guru* vienokia ar kitokia forma pamokslauja Dievo vardu ir stengiasi, kad visi taptų Dievo bhaktais.

Korespondentas: O krikščionių kunigai?

Kaip pasirinkti dvasinį mokytoją

Śrila Prabhupāda: Krikščionis, musulmonas, induistas – tai nesvarbu. Jeigu tik jis kalba Dievo vardu, jis – *guru*. Antai Viešpats Jėzus Kristus atvertinėjo žmones į tikėjimą, sakydamas: „Stenkitės pamilti Dievą.“ Ir induistas, ir musulmonas, ir krikščionis yra *guru*, jeigu kviečia žmones mylėti Dievą. Taip galima atpažinti tikrąjį *guru*. *Guru* niekada nepasakys: „Aš Dievas“ arba „Aš padarysiu iš tavęs Dievą.“ Tikras *guru* sako: „Aš esu Dievo tarnas ir tave taip pat išmokysiu tarnauti Dievui.“ Nesvarbu, kaip *guru* rengiasi. Caitanya Mahāprabhu sakė: „Dvasinis mokytojas yra tas, kuris gali pateikti žinių apie Kṛṣṇą.“ Tikras dvasinis mokytojas stengiasi, kad žmonės taptų Kṛṣṇos, arba Dievo, bhaktais, štai ir viskas. Jis neturi jokių kitų darbų.

Korespondentas: Tačiau blogi *guru*...

Śrila Prabhupāda: Ką tai reiškia „blogas“ *guru*?

Korespondentas: Blogas *guru* tenori pinigų ir šlovės.

Śrila Prabhupāda: Bet jei jis blogas, kaip jis gali būti *guru*? [Juokiasi.]

Kaip geležis gali virsti auksu? *Guru* negali būti blogas, nes kas blogas, tas nėra *guru*. Negalima pasakyti „blogas *guru*“, tai prieštaravimas. Vienintelis dalykas, ką reikia padaryti, – tai suprasti, kas yra tikras *guru*. Tikras *guru* kalba apie Dievą ir daugiau apie nieką – taip galėtų apibūdinti tikrąjį *guru*. Jeigu jis tauškia visokius niekus, jis ne *guru*. *Guru* negali būti blogas. Nėra blogo *guru*, kaip nėra raudono arba balto *guru*. *Guru* reiškia „tikras *guru*.“ Pakanka žinoti, kad tikras *guru* kalba tik apie Dievą ir stengiasi įtikinti žmones atsiduoti Dievui. Jei jis taip elgiasi, vadinasi, jis tikras.

Korespondentas: Ką turėčiau daryti, panorėjęs būti išventintas į jūsų organizaciją?

Śrila Prabhupāda: Visų pirma jums reikėtų atsisakyti draudžiamo lytinio gyvenimo.

Korespondentas: Ką tai reiškia draudžiamas lytinis gyvenimas? Ar turima galvoje lytinis gyvenimas apskritai?

Śrila Prabhupāda: Draudžiamas lytinis gyvenimas – tai nesantuokiniai lytiniai santykiai. Gyvuliai lytinius poreikius tenkina be jokių apribojimų, tačiau žmonių visuomenėje apribojimų yra. Kiekvienoje šalyje ir kiekvienoje religijoje veikia vienokia ar kitokia sistema, ribojanti lytinį gyvenimą. Jums reikėtų atsižadėti ir visų svaiginančių priemonių, įskaitant arbatą, cigaretes, alkoholį, marihuaną, – viso to, kas svaigina.

Korespondentas: Ko dar?

Śrila Prabhupāda: Jums tektų atsisakyti mėsos, kiaušinių bei žuvies.

Savęs pažinimo mokslas

Turėtumėte atsisakyti ir azartinių lošimų. Kol neatsisakysite šios keturių rūšių nuodėmingos veiklos, jūsų išventinti nebus galima.

Korespondentas: Kiek pasekėjų turite pasaulyje?

Śrila Prabhupāda: Tiesa tepatraukia vieną kitą, o nesąmonėmis susižavi daug kas. Ir vis dėlto mes turime apie penkis tūkstančius išventintų mokinių.

Korespondentas: Ar Kṛṣṇos sąmonės judėjimas nuolat plečiasi?

Śrila Prabhupāda: Taip, jis plečiasi, tačiau lėtai. Taip yra todėl, kad mes turime daug apribojimų. Žmonėms nepatinka apribojimai.

Korespondentas: Kur jūsų pasekėjų daugiausia?

Śrila Prabhupāda: Jungtinėse Valstijose, Europoje, Pietų Amerikoje ir Australijoje. Ir, žinoma, Indijoje, kur Kṛṣṇos sąmonę praktikuoja milijonai.

Korespondentas: Ar negalėtumėte pasakyti, koks jūsų judėjimo tikslas?

Śrila Prabhupāda: Mūsų Kṛṣṇos sąmonės judėjimo tikslas – pažadinti pirmąją žmogaus sąmonę. Šiuo metu mūsų sąmonė yra tam tikrų įvardijimų valdžioje. Vieni mano: „Aš anglas“, kiti: „Aš amerikietis.“ Iš tikro mes nieko bendra nė su vienu šių įvardijimų neturime. Visi mes esame neatsiejamai Dievo dalelės, tokia yra tikroji mūsų „aš“ esmė. Jei kiekvienas tai suvoks, visos pasaulio problemos bus išspręstos. Tada visi mes žinosime, kad esame vienodi – vienodi kokybės prasme, kaip dvasinės sielos. Mūsų sielos kokybės prasme vienodos, nors jos ir įvilkotos į skirtingą rūbą. Tokį paaiškinimą pateikia „Bhagavad-gītā“.

Juk iš esmės Kṛṣṇos sąmonė yra apsivalymo procesas (*sarvopādhivinirmuktam*). Jos tikslas – išlaisvinti žmones iš visų įvardijimų (*tat-paratvena nirmalam*). Kai sąmonė nuo jų apsivalo, apvalytomis jutimais atliekama veikla veda mus į tobulumą. Galų gale mes pasiekiamo visišką žmogaus gyvenimo tobulumą. Be to, Kṛṣṇos sąmonė yra labai paprastas metodas. Nebūtina tapti didžiu filosofu, mokslininku ir pan. Tereikia giedoti šventą Viešpaties vardą, suprantant, kad Jo asmenybė, vardas ir savybės – viskas yra absoliutu.

Kṛṣṇos sąmonė yra didis mokslas. Deja, universitetuose nėra šio mokslo fakultetų. Todėl visus rimtus žmones, kuriems rūpi žmonių gerovė, mes kviečiame gerai susipažinti su šiuo didžiu judėjimu ir, jei tai įmanoma, dalyvauti jame ir bendradarbiauti su mumis. Tada pasaulyje neliks problemų. Tai teigia ir „Bhagavad-gītā“, svarbiausia ir autoritetingiausia dvasinio pažinimo knyga. Daugelis jūsų girdėjo apie

Kaip pasirinkti dvasinį mokytoją

„Bhagavad-gītā“. Ja remiasi mūsų judėjimas. Mūsų judėjimui pritarė visi didieji Indijos *ācāryos*: Rāmānujācārya, Madhvācārya, Viešpats Caitanya ir daugelis kitų. Jūs atstovaujate laikraščiams, todėl prašau jūsų visos žmonijos labui pasistengti kuo geriau suprasti šį judėjimą.

Korespondentas: Jūs manote, kad jūsų judėjimas yra vienintelis kelias pažinti Dievą?

Śrīla Prabhupāda: Taip.

Korespondentas: Kodėl jūs taip įsitikinęs?

Śrīla Prabhupāda: Mūsų įsitikinimas pagrįstas autoritetų ir Dievo, Kṛṣṇos, žodžiais. Kṛṣṇa sako:

*sarva-dharmān parityajya
mām ekaṁ śaraṇaṁ vraja
ahaṁ tvāṁ sarva-pāpebhyo
mokṣayiṣyāmi mā śucaḥ*

„Atmesk visų atmainų religijas ir atsiduok Man. Aš išgelbėsiu tave nuo atoveikio už visas nuodėmes. Nesibaimink.“ [„Bhagavad-gītā“ 18.66]

Korespondentas: Ar „atsiduoti“ reiškia, jog reikia palikti savo šeimą?

Śrīla Prabhupāda: Ne.

Korespondentas: Tačiau tarkim, aš noriu būti inicijuotas. Ar man reikėtų apsigyventi šventykloje?

Śrīla Prabhupāda: Nebūtinai.

Korespondentas: Galėčiau likti namie?

Śrīla Prabhupāda: O, taip.

Korespondentas: O darbas? Ar reikėtų mesti savo darbą?

Śrīla Prabhupāda: Ne, jums tereikėtų atsisakyti blogų įpročių ir šiais maldos karoliais kartoti Hare Kṛṣṇa *mantrą* – štai ir viskas.

Korespondentas: Ar turėčiau finansiškai jus remti?

Śrīla Prabhupāda: Ne, tai jūsų valia. Paremsite – puiku, ne – tai ne. Mes negyvename vien iš kieno nors finansinės paramos. Mes pasikliaujame Kṛṣṇa.

Korespondentas: Man visai nereikėtų duoti pinigų?

Śrīla Prabhupāda: Ne.

Korespondentas: Ar tai nėra vienas svarbiausių požymių, kuris skiria tikrąjį *guru* nuo apsimetėlio?

Śrīla Prabhupāda: Taip, tikras *guru* – ne verslininkas. Jis – Dievo atstovas. *Guru* kartoja tai, ką sako Dievas. Apie kitką jis nekalba.

Savęs pažinimo mokslas

Korespondentas: Tačiau ar tikėtina, jog *guru* bus tikras, jei, tarkim, jis keliauja „Rolls Royce’u“ ir gyvena prašmatniuose geriausio viešbučio apartamentuose?

Śrila Prabhupāda: Kartais žmonės mums parūpina numerį pirmos klasės viešbutyje, tačiau dažniausiai mes apsistojame savo šventykloje. Visame pasaulyje mes turime apie šimtą šventyklų, todėl mums nereikia jokių viešbučių.

Korespondentas: Aš visiškai nenorėjau jūsų kuo nors kaltinti. Paprasčiausiai stengiausi vaizdžiai parodyti, kad jūsų įspėjimas, mano galva, tikrai vertingas. Daug žmonių siekia dvasinio gyvenimo, tačiau nemažai tokių, kurie trokšta pasipelnyti iš „*guru* biznio.“

Śrila Prabhupāda: Jums atrodo, kad dvasinis gyvenimas reiškia savanorišką skurdą?

Korespondentas: Na, tiesiog nežinau.

Śrila Prabhupāda: Skurdžius gali būti materialistas, o turtuolis – labai dvasingas. Dvasiniam gyvenimui nei skurdas, nei turtas nėra lemiamas dalykas. Dvasinis gyvenimas transcendentalus. Štai Arjuna. Jis priklausė karališkai giminei ir vis dėlto buvo tyras Dievo bhaktas. O „Bhagavad-gītoje“ [4.2] Śrī Kṛṣṇa sako: *evam paramparā-prāptam imam rājarṣayo viduḥ* – „Šis aukščiausiasis mokslas buvo perteikiamas mokinių seka, ir taip jį patirdavo šventieji karaliai.“ Praeityje visi šventieji karaliai išmanė dvasinį mokslą. Todėl dvasinis gyvenimas nepriklauso nuo materialių sąlygų. Kad ir kokios būtų žmogaus materialios sąlygos – ar jis būtų karalius, ar elgeta, – jis vis tiek gali suprasti, kas yra dvasinis gyvenimas. Dažniausiai žmonės nežino, kas yra dvasinis gyvenimas, ir todėl be jokio reikalo kritikuoja mus. Jei aš jūsų paklausčiau, kas yra dvasinis gyvenimas, kaip jūs atsakytumėte?

Korespondentas: Tiesą sakant, nelabai žinau.

Śrila Prabhupāda: Jūs nežinote, kas yra dvasinis gyvenimas, ir vis tiek sakote „yra taip arba anaip.“ Visų pirma jūs turėtumėt išsiaiškinti, kas yra dvasinis gyvenimas. Dvasinis gyvenimas prasideda tada, kai jūs suvokiate, kad esate ne kūnas. Tai tikro dvasinio gyvenimo pradžia. Matydami skirtumą tarp savojo „aš“ ir kūno, jūs pradodate suprasti, kad esate dvasinė siela (*aham brahmāsmi*).

Korespondentas: Jūsų nuomone, šios tiesos turėtų būti sudėtinė kiekvieno žmogaus išsilavinimo dalis?

Śrila Prabhupāda: Taip. Žmonėms visų pirma reikėtų paaiškinti, kas jie yra. Kas jie – kūnas ar kas kita? Tuo prasideda išsilavinimas. Dabar

Kaip pasirinkti dvasinį mokytoją

visiems diegiama mintis, kad jie yra kūnas. Kas nors tik todėl, kad atsitiktinai gavo amerikiečio kūną, mano: „Aš amerikietis.“ Tai tolygu manyti: „Aš esu raudoni marškiniai“, nes vilkite raudonus marškinius. Jūs – ne raudoni marškiniai, jūs – žmogus. Taigi kūnas yra tarsi marškiniai ar švarkas, gaubiantis tikrąją asmenybę – dvasinę sielą. Jei save teatpažįstame pagal savo kūno „marškinius“ ar „švarką“, vadinasi, dvasinio išsilavinimo neturime.

Korespondentas: Jūs manote, kad dvasinį švietimą reikėtų įvesti visose mokyklose?

Śrila Prabhupāda: Taip. Mokyklose, koledžuose, universitetuose. Šiais klausimais yra labai daug literatūros – didžiulis žinių krautis. Bet labiausiai reikia, kad mūsų judėjimą pasistengtų suprasti visuomenės lyderiai.

Korespondentas: Ar pas jus ateidavo žmonių, kurie prieš tai turėjo reikalų su apsimetėliais *guru*?

Śrila Prabhupāda: Taip, tokių daug.

Korespondentas: Ar šie apsimetėliai *guru* kaip nors pakenkė jų dvasiniam gyvenimui?

Śrila Prabhupāda: Ne. Šie žmonės nuoširdžiai ieškojo dvasingumo ir to pakako. Dievas yra visų širdyse, ir kai žmogus nuoširdžiai Jo ieško, Dievas padeda jam surasti tikrą *guru*.

Korespondentas: Ar tikrieji *guru*, tokie, kaip jūs, kada nors bandė priešintis netikriems *guru* – jiems pakenkti ar sužlugdyti jų biznį, jeigu taip galima pasakyti?

Śrila Prabhupāda: Ne, tai ne mano tikslas. Savo judėjimą aš pradėjau paprasčiausiai „Hare Kṛṣṇa“ giedojimu. Aš giedojau Niujorke, parke, kuris vadinasi Tompkins Square, ir netrukus pas mane ėmė eiti žmonės. Taip Kṛṣṇos sąmonės judėjimas palengva augo. Vieniems jis pasirodė priimtinas, kitiems – ne. Laimingieji priėmė.

Korespondentas: Ar jums neatrodo, kad žmonės įtarūs, nes turėjo reikalų su apsimetėliais *guru*? Jei gydėtės pas šarlataną dantistą ir jis sugadino jums dantis, jūs dvejosit, ar verta eiti pas kitą.

Śrila Prabhupāda: Taip. Savaimė aišku, jei jus apgavo, pasidarysite įtarus. Tačiau tai nereiškia, kad jeigu kartą apgavo, apgaudinėsite visada. Jums reikia surasti tikrą mokytoją. Tačiau norint ateiti į Kṛṣṇos sąmonę reikia, kad labai pasisektų arba būtų gerai susipažinęs su šiuo mokslu. Iš „Bhagavad-gīto“ mes sužinome, kad nuoširdžių ieškotojų tėra vos keletas: *manuṣyaṇāṁ sahasreṣu kaścīd yatati siddhaye*.

Savęs pažinimo mokslas

Iš daugelio milijonų žmonių galbūt atsiras vienas, kuris domisi dvasiniu gyvenimu. Dažniausiai žmonėms terūpi valgyti, miegoti, poruotis ir apsisaugoti. Iš kur čia tikėtis daug pasekėjų? Nesunku pastebėti, kad žmonės prarado susidomėjimą dvasiniais dalykais. O beveik visus tuos, kuriuos tai domina, vedžioja už nosies tariamieji spiritualistai. Negalima spręsti apie judėjimą vien iš pasekėjų skaičiaus. Jei yra bent vienas nuoširdus žmogus, judėjimas jau, galima sakyti, sėkmingas. Svarbiausia ne kiekybė, o kokybė.

Korespondentas: Įdomu, kiek, jūsų nuomone, žmonių galėjo užkibti ant pseudoguru jauko?

Šrila Prabhupāda: Užkimba, galima sakyti, kiekvienas. [Juokiasi.] Neverta nė skaičiuoti. Kiekvienas.

Korespondentas: Tai yra tūkstančiai žmonių, ar ne tiesa?

Šrila Prabhupāda: Milijonai. Apgautųjų – milijonai, nes jie nori būti apgauti. Dievas yra visa žinantis. Jis žino, ko jūs trokštate. Jis glūdi jūsų širdyje, ir jei norite, kad jus apgautų, Dievas siunčia jums apgaviką.

Korespondentas: Ar kiekvienas gali pasiekti tobulumą, apie kurį anksčiau kalbėjote?

Šrila Prabhupāda: Akimirksniu. Kiekvienas gali pasiekti tobulumą akimirksniu – su sąlyga, jei jis to nori. Bėda ta, kad niekas nenori. „Bhagavad-gītoje“ [18.66] Kṛṣṇa sako: *sarva-dharmān parityajya mām ekaṁ śaraṇaṁ vraja* – „Atsiduok Man.“ Tačiau kas ryšis atsiduoti Dievui? Kiekvienas sako: „Kodėl gi turėčiau atsiduoti Dievui? Aš būsiu nepriklausomas.“ Jei atsiduosite, tobulumui pasiekti tereiks vieno akimirksnio. Tačiau niekas to nenori, štai kur bėda.

Korespondentas: Sakydami, kad daugelis nori būti apgauti, jūs turite galvoje tai, kad jie ir toliau trokšta vien pasaulietiško malonumo ir tuo pačiu metu, kartodami *mantrą* ar laikydami rankoje gėlę*, nori pasiekti dvasinį gyvenimą? Ar tai jūs turėjote galvoje, sakydamas, jog žmonės nori būti apgauti?

Šrila Prabhupāda: Taip, visa tai panašu į ligonio samprotavimą: „Aš sergu ir tuo pat metu sveikstu.“ Tai prieštaravimas. Visų pirma reikia gauti dvasinį išsilavinimą. Dvasinis gyvenimas nėra ta tema, kurią galėtume suprasti, pakalbėję kelias minutes. Išleista daug filosofijos ir teologijos knygų, tačiau žmonės nesidomi jomis. Štai kur bėda. Antai

* Aliuzija į hipių filosofiją. (Vert. past.)

Kaip pasirinkti dvasinį mokytoją

„Śrīmad-Bhāgavatam“ – didžiulės apimties veikalas, ir jei jūs užsimosite perskaityti šią knygą, galbūt ne vienos dienos prireiks, kol suprasite bent vieną jos eilutę. „Bhāgavatam“ aprašo Dievą, Absoliučiąją Tiesą, tačiau žmonėms tai neįdomu. O jei kas atsitiktinai parodo šioкі toкі susidomėjimą dvasiniu gyvenimu, jis nori visko tuoj pat ir labai pigiai. Todėl jį apgauna. Iš tikrųjų žmogaus gyvenimas skirtas susilaikyti. Toks Vedų civilizacijos kelias. Vedų laikais berniukai buvo auklėjami *brahmacāriais*; iki dvidešimt penkerių metų lytinis gyvenimas apskritai nebuvo leidžiamas. Kas dabar taip auklėja? *Brahmacāris* – tai mokinys, besilaikantis visiško celibato, gyvenantis *gurukuloje* [dvasinio mokytojo mokykloje] ir paklūstantis savo *guru* nurodymams. Dabar mokyklose ir koledžuose nuo pat vaikystės moko sekso, ir seksu užsiima dvylikamečiai trylikamečiai berniukai ir mergaitės. Ar gali jie gyventi dvasiškai? Dvasinis gyvenimas reiškia savanorišką askezę, susilaikymą Dievo pažinimo vardan. Štai kodėl iš savo inicijuotų mokinių mes reikalaujame atsisakyti draudžiamų lytinių santykių, mėsos, azartinių lošimų ir bet kokių svaigalų. Be šių apribojimų jokia „yogos meditacija“ ar „dvasios mokslai“ nebus tikri. Tai bus tik sandėris tarp apgavikų ir apgautųjų.

Korespondentas: Labai jums ačiū.

Śrīla Prabhupāda: Hare Kṛṣṇa.

Absoliutus būtinumas turėti dvasinį mokytoją

1936 m. vasarį Bombėjuje (Indija) garbingos religinės organizacijos „Gauḍīya Maṭhos“ narius nustebino ryški ir įtaigi vieno jauno organizacijos nario kalba, pasakyta jo dvasinio mokytojo Śrīlos Bhakti-siddhāntos Sarasvatī Gosvāmī garbei. Prabėgus trims dešimtmečiams, jaunajam oratoriui buvo lemta tapti šiuo metu žinomo visame pasaulyje Kṛṣṇos sąmonės judėjimo įkūrėju ir dvasiniu mokytoju. Įsimintina Śrīlos Prabhupādos kalba parodo guru reikšmę dvasiniame gyvenime.

*sākṣād-dharitvena samasta-śāstrair
uktas tathā bhāvyata eva sadbhiḥ
kintu prabhor yaḥ priya eva tasya
vande guroḥ śrī-caraṇāravindam*

„Apreikštieji raštai skelbia, kad dvasinį mokytoją reikia garbinti kaip Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, ir tyri Viešpaties bhaktai paklūsta šiam nurodymui. Dvasinis mokytojas – pats patikimiausias Viešpaties tarnas. Todėl su pagarba nusilenkime prie savo dvasinio mokytojo lotoso pėdų.“

Ponai, „Gauḍīya Maṭhos“ Bombėjaus skyriaus narių vardu leiskite man pasveikinti jus, šį vakarą maloniai prisidėjusius prie mūsų, pagerbiant viso pasaulio mokytojo, Ācāryadevos, šios „Gauḍīyos Misijos“ įkūrėjo ir „Śrī Śrī Viśva-vaiṣṇava Rāja-sabhos“ pirmininko-ācāryos lotoso pėdas. Aš kalbu apie savo amžiną dievišką mokytoją Paramahamṣą Parivrājakācāryą Śrī Śrīmad Bhaktisiddhāntą Sarasvatī Gosvāmī Mahārāją.

Šią laimingą dieną, prieš šešiasdešimt dvejus metus, Tḥākuros Bhaktivinodos kvietimu Ācāryadeva apsireiškė Śrī-kṣetra Jagannāthadhāmoje, Puryje.

Ponai, Ācāryadevos pagerbimo ceremonija, surengta šį vakarą, nėra sektantiškas renginys, nes, kalbėdami apie tokį kartinį principą, kaip

Kaip pasirinkti dvasinį mokytoją

gurudeva arba *ācāryadeva*, mes turime galvoje tai, kas universaliai pritaikoma. Jokiu būdu nenoriu iškelti mano *guru* aukščiau jūsų ar dar kieno kito *guru*. *Guru* yra vienas, ir jis pasireiškia daugybe pavidalų mokyti jus, mane ir visus kitus.

Guru, arba *ācāryadeva*, kaip teigia *bona fide* šventraščiai, neša žinią iš absoliutaus pasaulio, transcendentinės Absoliučiosios Asmenybės buveinės, kur absoliučiai viskas tarnauja Absoliučiai Tiesai. Kiek kartų mums teko girdėti: *mahājano yena gataḥ sa panthāḥ* („Ženk keliu, kuriuo nuėjo ankstesnysis *ācārya*“), tačiau vargu ar bandėme suprasti tikrąją šios *ślokos* prasmę. Kruopščiai išanalizavę šį teiginį, suprasime, kad *mahājana* yra vienas, ir vienas yra tiesus kelias į transcendentinį pasaulį. „Muṇḍaka Upaniṣad“ [1.2.12] teigia:

*tad-vijñānārthaṁ sa gurum evābhigacchet
samit-pāṇiḥ śrotriyaṁ brahma-niṣṭhaṁ*

„Norint suprasti transcendentinį mokslą, reikia kreiptis į *bona fide* dvasinį mokytoją, kuris priklauso mokinių sekai ir yra aiškiai suvokęs Absoliučiąją Tiesą.“

Taigi šis posmas nurodo, kad, ieškant transcendentinių žinių, būtina kreiptis į *guru*. Jei Absoliučioji Tiesa yra viena – dėl to, manau, visi sutars – tai negali būti ir dviejų *guru*. *Ācāryadeva*, kurį šįvakar susirinkome nuolankiai pagerbti, nėra sektantinės organizacijos *guru* ar vienas iš daugelio tarpusavyje nesutariančių tiesos aiškintojų. Priešingai, jis yra Jagad-guru, visų mūsų *guru*; vienintelis skirtumas tas, kad vieni paklūsta jam visa širdimi, o kiti tiesiogiai to nedaro.

„Śrīmad-Bhāgavatam“ [11.17.27] sako:

*ācāryaṁ mām vijānīyān
nāvamanyeta karhicit
na martya-buddhyāsūyeta
sarva-devamayo guruḥ*

„Reikėtų suprasti, kad dvasinis mokytojas niekuo ne prastesnis už Mane, – tarė Palaimingasis Viešpats. – Nevalia pavydėti dvasiniam mokytojui ar laikyti jį paprastu žmogum, nes dvasinis mokytojas – tai visi pusdieviai drauge paėmus.“ Kitais žodžiais, *ācārya* tapatinamas su Pačiu Dievu. Su šio materialaus pasaulio reikalais jis neturi nieko bendra. Jis ateina čia ne tam, kad veltųsi į laikinos būties reikalus,

Savęs pažinimo mokslas

o tam, kad išvaduotų puolusias sąlygotas sielas – sielas, arba esybes, kurios atėjo į šį materialų pasaulį, trokšdamos patirti malonumų protu ir penkiais jutimo organais. Jis ateina pas mus skleisti Vedų šviesos ir dovanoti mums visišką laisvę, kurios turėtume siekti kiekviename savo gyvenimo kelionės žingsnyje.

Transcendentines Vedų žinias pirmiausia Dievas paskelbė Brahmai, šios Visatos kūrėjui. Iš Brahmos šias žinias perėmė Nārada, iš Nārados – Vyāsadeva, iš Vyāsadevos – Madhva, ir taip, mokinių seka, mokins mokiniui perteikdavo transcendentinį žinojimą, kol pagaliau jis pasiekė Viešpatį Gaurāṅgą, Śrī Kṛṣṇą Caitanyą, kuris atliko Śrī Išvaros Purī mokinio ir darbų tęsėjo vaidmenį. Dabartinis Ācāryadeva yra dešimtas mokinių sekos atstovas, skaičiuojant nuo Śrī Rūpos Gosvāmī, pirmojo Viešpaties Caitanyos atstovo, savo pamokslavimu atskleidusio visą šios transcendentinės tradicijos pilnatvę. Žinios, kurias mes gauname iš mūsų Gurudevos, nesiskiria nuo tų, kurias apreiškė Dievas ir prasidedanti nuo Brahmos *ācāryų* seka. Mes pažymime šią laimingą dieną kaip Śrī Vyāsa-pūjā-tithi, nes Ācārya – tai Vyāsadevos, dieviškojo Vedų, Purāṇų, „Bhagavad-gītos“, „Mahābhāratos“ ir „Śrīmad-Bhāgavatam“ sudarytojo, gyvas atstovas.

Tas, kuris interpretuoja dieviškąjį garsą (*śabda-brahmą*) remdamasis savo netobulu jutiminiu patyrimu, negali būti tikras dvasinis *guru*, nes, tinkamai neišauklėtas *bona fide ācāryos*, jis neišvengiamai nukryps nuo Vyāsadevos mokymo, kaip nuo jo nukrypsta *māyāvādžiai*. Śrīla Vyāsadeva yra didžiausias vediškojo apreiškimo autoritetas, tad kokio nors netikuso interpretuotojo, kad ir kiek jis būtų sukaupęs materialaus mokslo žinių, negalima laikyti *guru*, arba *ācārya*. „Padma Purāṇa“ teigia:

*sampradāya-vihīnā ye
mantrās te niṣphalā matāḥ*

„Kol tavęs į mokinius neišventino *bona fide* dvasinis mokytojas, priklausantis mokinių sekai, *mantra*, kurią gavai, neturės jokios galios.“

Kita vertus, kas transcendentines žinias gavo klausydamasis *bona fide* mokytojo, priklausančio mokinių sekai, ir kas nuoširdžiai gerbia tikrąjį *ācāryą*, tam Dievo apreišktoji Vedų išmintis tikrai bus atverta. Tačiau ji visiškai nepasiekiamo empiriškai. „Śvetāśvatara Upaniṣad“ [6.23] teigia:

Kaip pasirinkti dvasinį mokytoją

*yasya deve parā bhaktir
yathā deve tathā gurau
tasyaite kathitā hy arthāḥ
prakāśante mahātmanah*

„Tik toms didžioms sieloms, kurios šventai tiki Viešpatį ir dvasinį mokytoją, savaime atsiskleidžia Vedų žinojimo esmė.“

Ponai, mūsų žinios tokios skurdžios, jutimai tokie netobuli, o galimybės tokios ribotos, kad, neatsidavę Šrī Vyāsadevos ar jo *bona fide* atstovo lotoso pėdoms, apie absoliučias sferas negalime turėti nė mažiausio supratimo. Kiekviename žingsnyje mus klaidina tiesioginiu patyrimu įgyjamas žinojimas. Visa tai tėra nuolat mus apgaudinėjančio, besimainančio ir besiblaškančio proto prasimanymas. Remdamiesi ribotu, iškreiptu stebėjimų ir eksperimentų metodu, apie transcendentinę sferą nieko nesužinosime. Tačiau visi turime polinkį ir galime klausytis transcendentinio garso, kuris atsklinda iš anos sferos per visiškai skaidrią terpę – Šrī Gurudevą ar Šrī Vyāsadevą. Todėl, ponai, šiandien mes turime atsiduoti Šrī Vyāsadevos atstovo pėdoms, kad pašalintume visus nesutarimus, kuriuos pagimdė mūsų nenuolankumas. Taip teigia ir „Šrī Gītā“ [4.34]:

*tad viddhi praṇipātena
paripraśnena sevayā
upadekṣyanti te jñānam
jñāninas tattva-darśinah*

„Kreipkis į išmintingą *bona fide* dvasinį mokytoją. Pirmą atsiduok jam ir pasistenk suprasti jį, klausinėdamas ir tarnaudamas. Išmintingas dvasinis mokytojas dovanos tau transcendentinį žinojimą, nes jau pažino Absoliučią Tiesą.“

Tam, kad įgytume transcendentinį žinojimą, turime visiškai atsiduoti tikrajam *ācāryai*, nusiteikę uoliai jo klausinėti ir jam tarnauti. Tikras tarnavimas Absoliutui, kai vadovauja *ācārya*, – vienintelis būdas transcendentiniam žinojimui įgyti. Šiandien mes susirinkome pagarbiai nusilenkti Ācāryadevai ir išreikšti norą tarnauti jo pėdoms. Taip mes pelnysim sugebėjimą suvokti transcendentinį žinojimą, kurį jis taip maloningai dovanoja visiems, nedarydamas jokių išimčių.

Ponai, visi mes daugiau ar mažiau didžiuojamės savo senąja Indijos civilizacija, tačiau tikrosios jos prasmės gerai nesuvokiame. Mums

Savęs pažinimo mokslas

nėra ko didžiulotis materialia praeities civilizacija – dabar ji tūkstančius kartų pranašesnė negu buvo anuomet. Sakoma, kad dabar gyvename tamsos amžių, Kali-yugą. Kokia toji tamsa? Tamsa kyla visai ne dėl mūsų atsilikimo stokojant materialių žinių, nes dabar jų turime daugiau negu anksčiau. Jei ne mes, tai mūsų kaimynai pakankamai jų turi. Taigi peršasi išvada, jog mūsų amžiaus tamsumo priežastis – ne menka materialio pažanga, o išklydimas iš dvasinio tobulėjimo kelio, kuris yra svarbiausia žmogaus gyvenimo būtinybė ir žmonių civilizacijos tobulumo kriterijus. Bombų mėtymą iš lėktuvų sunku pavadinti progresu, lyginant su primitivia, necivilizuota praktika mėtyti didžiulius akmenis nuo kalno viršūnės priešams ant galvų. Išmokę žudyti savo kaimynus automatais ir nuodingomis dujomis, tikrai niekuo nepranokome primitivių barbarų, kurie didžiavosi moką žudyti strėlėmis ir lankais. O ir mūsų išlepinta savimeilė byloja ne apie ką kita, kaip apie intelektualinį sugyvulėjimą. Tikra žmonijos civilizacija su tuo neturi nieko bendra. Štai „Kaṭha Upaniṣad“ [1.3.14] mus atkakliai kviečia:

*uttiṣṭhata jāgrata
prāpya varān nibodhata
kṣurasya dhārā niṣītā duratyayā
durgam pathas tat kavayo vadanti*

„Pabusk ir pasistenk suprasti, kiek tau pranašumų teikia žmogaus gyvybės forma. Dvasinio pažinimo kelias labai sunkus, jis siauras kaip skustuvo ašmenys. Tokia visų mokytų transcendentalistų nuomonė.“

Taigi, kitiems dar tebetūnant istorinės užmaršties iščiose, Indijos išminčiai sukūrė kitokią civilizaciją, leidusią jiems pažinti save. Jie suprato, kad mes esame ne materialios esybės, o dvasiniai, amžini ir nesunaikinami Absoliuto tarnai. Tačiau, prieštaraudami sveikai nuovokai, mes panorome tapatinti save su materialia būtimi ir todėl mūsų kančios, veikiant nenumaldomam gimimo ir mirties dėsniui bei jį lydinčioms pasekmėms, ligoms ir vargams, dar labiau padidėjo. Šių kančių negali sumažinti jokia materialio laimė, nes materija ir dvasia – visiškai skirtingi pradai. Tai tas pats, kas ištraukti vandens gyvį į sausumą ir suteikti jam visus sausumoje įmanomus džiaugsmus. Tokie džiaugsmai nepalengvins priešmirtinės gyvūno agonijos, kurią galima nutraukti tik grąžinus jį į gimtąją aplinką. Dvasia ir materija – visiškai priešingi vienas kitam. Visi mes dvasinės esybės. Mes negalime patirti visiškos

Kaip pasirinkti dvasinį mokytoją

laimės, kuri skirta mums prigimties, kad ir kaip giliai pasinertume į žemiškus dalykus. Visišką laimę tepasieksime, sugrįžę į savo normalią dvasinės egzistencijos būklę. Tokia unikali mūsų senosios indų civilizacijos, „Gītos“, Vedų ir Purāṇų išmintis, toks visų tikrųjų *ācāryų* bei mūsų dabartinio Ācāryadevos, priklausančio Viešpaties Caitanyos linijai, mokymas.

Ponai, nors ir nepajėgėme visiškai suprasti dieviškosios žinios, kurią savo malone atvėrė Ācāryadeva, Om Viṣṇupāda Paramahansa Pariv-rājākācārya Śrī Śrīmad Bhaktisiddhānta Sarasvatī Gosvāmī Mahārāja, turėtume pripažinti aiškiai suvokę bent tai, kad šioji žinia, sklindanti iš jo šventų lūpų, yra išganymas kenčiančiai žmonijai. Mes visi turime kantriai klausytis jo. Jei klausysimės transcendentinių garsų nesipriešindami ir veltui negaišdami laiko, ištis pelnysime jo malonę. Ācāryos uždavinys – sugrąžinti mus į tikruosius namus, atgal pas Dievą. Tad leiskite man pabrėžti, kad turime kantriai jo klausytis, sekti juo, kiek leidžia mums tikėjimas, ir nusilenkti jo lotoso pėdoms, kad galėtume atsikratyti niekuo nepagrįsto mūsų nenoro tarnauti Absoliutui ir visoms sieloms.

„Gītā“ mus moko, kad *ātmā*, arba siela, nežūva netgi žuvus kūnui, kad ji visada ta pati, niekada nesenstanti ir jauna. Ji nesudega ugny ir neištirpsta vandeny; jos neišdžiovina oras ir neperkerta kardas. Ji nemirtinga ir amžina, ir tai liudija „Śrīmad-Bhāgavatam“ [10.84.13]:

*yasyātma-buddhiḥ kuṇape tri-dhātuke
sva-dhīḥ kalatrādiṣu bhauma iṣya-dhīḥ
yat-tīrtha-buddhiḥ salile na karhicij
janeṣv abhijñeṣu sa eva go-kharah*

„Kas kūną – maišą su trimis pradmenimis (tulžim, gleivėm ir oru) laiko savuoju „aš“, ką varžo artimi saitai su žmona ir vaikais, kas mano, kad jo šalis verta garbinimo, kas maudosi šventuose vandenyse, tačiau nepasinaudoja proga kreiptis į tuos, kurie įgijo tikrąjį žinojimą, – tas ne geresnis už karvę ar asilą.“

Deja, šiais laikais visi mes praradome protą, nes pamynėme savo tikrąją laimę ir materialų narvą sutapatino su savuoju „aš.“ Visą savo energiją sutelkėme vien beprasmiškam materialaus narvo puoselėjimui ir visiškai užmiršome jame sukaustytą sielą. Narvas – tai paukščio pražūtis; paukštis sukurtas ne narveliui puošti. Susimąstykite apie tai.

Savęs pažinimo mokslas

Dabar visa mūsų veikla apsiriboja narvelio priežiūra, o jei ir darome ką daugiau, tai nebent duodame šiek tiek peno protui per meną ir literatūrą. Mes nesuvokiame, kad protas taip pat materialus, tik yra subtilesnės formos. Taip teigia „Gītā“ [7.4]:

*bhūmir āpo 'nalo vāyuh
khaṁ mano buddhir eva ca
ahaṁkāra itīyaṁ me
bhinnā prakṛtir aṣṭadhā*

„Žemė, ugnis, vanduo, oras, dangus, intelektas, protas bei ego – visa tai yra Mano atsietosios energijos.“

Vargu, ar kada bandėme duoti peno sielai, kuri skiriasi nuo kūno ir proto, todėl visi mes – savižudžiai tikrąja šio žodžio prasme. Ācāryadevos mokymas perspėja mus, kad liautumės taip klydę. Todėl nusilenkime jo lotoso pėdoms už suteiktą tyrą malonę ir gerumą.

Ponai, nepamanykite, kad mano Gurudeva nori visiškai sustabdyti šiuolaikinės civilizacijos raidą – atlikti neįmanomą žygį. Aš tesiūlau pasimokyti iš jo meno, kaip išpešti kuo daugiau naudos iš blogo sandėrio, ir suprasti, koks svarbus žmogaus gyvenimas, kuris skirtas kilniausiam tikslui – tikrajam sąmoningumui ugdyti. Neturėtume atsisakyti galimybės kuo geriau panaudoti labai retą žmogaus gyvenimo dovaną. Kaip sako „Śrīmad-Bhāgavatam“ [11.9.29]:

*labdhvā sudurlabham idaṁ bahu-sambhavānte
mānuṣyam arthadam anityam apīha dhīraḥ
tūrṇaṁ yateta na pated anu mṛtyu yāvan
niḥśreyasāya viṣayaḥ khalu sarvataḥ syāt*

„Žmogaus gyvybės forma įgyjama po aibės gimimų ir, nors yra neamžina, gali suteikti aukščiausią gėrį. Todėl sveikos nuovokos žmogus turėtų stengtis nedelsdamas įvykdyti savo paskirtį ir kuo geriau panaudoti gyvenimą, kol vėl neatsėlino mirtis. Bet kuriomis aplinkybėmis jam derėtų vengti jutiminių malonumų.“

Nešvaistikime žmogaus gyvenimo, bergždžiai vaikydami materialių malonumų, negyvenkim tik tam, kad valgytume, miegotume, drebėtume iš baimės ir tenkintume geismus. Ācāryadevos žinių perteikia Śrī Rūpos Gosvāmī žodžiai [„Bhakti-rasāmṛta-sindhu“ 1.2.255–256]:

Kaip pasirinkti dvasinį mokytoją

*anāsaktasya viṣayān
yathārham upayun̄jataḥ
nirbandhaḥ kṛṣṇa-sambandhe
yuktaṁ vairāgyam ucyate*

*prāpañcikatayā buddhyā
hari-sambandhi-vastunaḥ
mumukṣubhiḥ parityāgo
vairāgyaṁ phalgu kathyate*

„Sakoma, žmogus yra visko atsižadėjęs tada, kai gyvena vadovaudamasis Kṛṣṇos sąmonės principais. Jis turi būti neprisirišęs prie malonumų, kuriuos teikia jutimai, ir pasitenkinti tuo, kas būtina gyvybei palaikyti. Antra vertus, tas, kuris atsižada daiktų, kuriuos galėtų panaudoti tarnaudamas Kṛṣṇai, ir teisina savo poelgį tuo, kad šie daiktai materialūs, nėra visiškai atsižadėjęs.“

Perprasti šių *ślokaų* prasmę įmanoma tik atskleidus racionaliąją, o ne gyvuliškąją mūsų gyvenimo pusę. Taigi sėdėdami prie Ācāryadevos lotoso pėdų ir semdamiesi iš šio transcendentinio šaltinio žinių, pasistenkime suvokti, kas mes tokie, kas yra visata, Dievas ir kas mus sieja su Juo. Viešpaties Caitanyos žinia skirta gyvoms esybėms, tai gyvojo pasaulio išmintis. Viešpats Caitanya nesistengė prikelti šio mirties pasaulio, kuris pelnytai vadinamas Martyaloka – pasauliu, kuriame viskam lemta žūti. Prieš keturis šimtus penkiasdešimt metų Viešpats Caitanya apsireiškė, kad papasakotų apie transcendentinę visatą, kur viskas amžina ir pašaukta tarnauti Absoliutui. Tačiau pastaruoju metu nesąžiningi žmonės klaidingai pateikė Viešpaties Caitanyos mokymą ir tobiliausia Viešpaties filosofija buvo aiškinama neteisingai, kaip atsilikusios visuomenės kultas. Šįvakar mums džiugu pranešti, kad mūsų Ācāryadeva su jam įprastu gerumu išgelbėjo mus nuo šio siaubingo nuopuolio, todėl mes kuo nuoširdžiausiai lenkiamės jo lotoso pėdoms.

Ponai, tendencija priskirti Dievo Asmeniui tik beasmenes savybes, paversti Jį pajuokos objektu skelbiant, kad Jis neturi jautimų ir pavidalo, kad Jis begalvis ir bekojis, kad Jis neveiklus ir nepatiria jokių malonumų, virto savotiška kultūringos (veikia ne kultūringos) mūsų dienų visuomenės manija. Didžiausią malonumą tai teikia ir šių laikų mokslininkams, kuriems aiškiai trūksta gero vadovo ir tikro dvasinio

Savęs pažinimo mokslas

įžvalgumo. Visi šie empirikai mąsto vienodai: visa, kas teikia malonumą, teturėtų priklausyti žmonėms ar kuriai nors jų grupei, o beasmenis Dievas teliktų jų užgaidų tenkintojas. Mes džiaugiamės, kad Jo Dieviškoji Malonė Paramahansa Parivrājākācārya Bhaktisiddhānta Sarasvatī Gosvāmī Mahārāja gailestingai išgydė mus nuo šios baisios ligos. Jis atvėrė mums akis, jis – amžinas mūsų tėvas, mokytojas ir vadovas. Todėl šią laimingą dieną lenkiamės jo lotoso pėdoms.

Ponai, nors Transcendencijos mokslu mes tarsi neišmanėliai vaikai, vis dėlto Jo Dieviškoji Malonė, mano Gurudeva, įžiebė mumyse mažą liepsnelę, kad išsklaidytų neperžvelgiamas empirinio mokslo tamsybes. Dabar mes tiek apsaugoti nuo jų, kad jokie empirinės minties mokyklų filosofiniai argumentai nė per plauką nesumažins amžino mūsų pasitikėjimo Jo Dieviškosios Malonės lotoso pėdomis. Maža to, mes pasiruošę mesti iššūkį ir įrodyti didžiausiems *māyāvādos* mokyklos eruditams, kad tik žinios apie Dievo Asmenį ir Jo transcendentines pramogas Golokoje yra aukščiausia Vedų išmintis. Nedviprasmiškas nuorodas į tai rasime „Chāndogya Upaniṣadoje“ [8.13.1]:

*śyāmāc chavalāṁ prapadye
śavalāc chyāmāṁ prapadye*

„Trokšdamas įgyti Kṛṣṇos malonę, aš atsiduodu Jo energijai (Rādhai), o stengdamasis pelnyti Jo energijos malonę, atsiduodu Kṛṣṇai.“ „Rg Vedoje“ [1.22.20] taip pat sakoma:

*tad viṣṇoḥ paramaṁ padarṁ
sadā paśyanti sūrayaḥ
divīva cakṣur ātatam
viṣṇor yat paramaṁ padam*

„Aukščiausias visų pusdievių tikslas – Viešpaties Viṣṇu lotoso pėdos. Jos spinduliuoja tarsi saulė danguje.“

Įtakingiausi empirinių mokyklų atstovai nesuvokia šios paprasčiausios tiesos, kuri aiškiai pateikta „Gītoje“, svarbiausiame Vedų vadovėlyje, ir net neįtaria apie jos buvimą. Tai ir yra Śrī Vyāsa-pūjos paslaptis. Medituodami į transcendentinius Absoliutaus Dievo žaidimus, mes didžiujamės, kad esame amžini Jo tarnai, džiūgaujame ir linksmai šokame. Šlovė mano dieviškajam mokytojui, nes tai jis neišsenkamu

Kaip pasirinkti dvasinį mokytoją

savo malonės srautu atgaivino mumyse šį amžinos būties judėjimą. Nusilenkime jo lotoso pėdoms.

Ponai, jei jis nebūtų atėjęs išvaduoti mūsų iš šio didžiojo žemiškojo paklydimo vergovės, mes dar ne vieną gyvenimą ir amžių liktume bejėgiai tamsos belaisviai. Jei jis nebūtų atėjęs, mes nebūtume supratę amžinosios aukščiausiojo Viešpaties Caitanyos mokymo tiesos. Jei jis nebūtų atėjęs, mums nebūtų lemta sužinoti ir pirmosios „Brahma-saṁhitas“ *ślokos* reikšmės:

*īśvaraḥ paramaḥ kṛṣṇaḥ
sac-cid-ānanda-vigrahaḥ
anādir ādir govindaḥ
sarva-kāraṇa-kāraṇam*

„Kṛṣṇa, kurį vadina Govinda, yra Aukščiausiasis Dievas. Jo kūnas amžinas, palaimingas ir dvasinis. Jis yra visa ko pradžia, bet Pats pradžios neturi, Jis – pirminė visų priežasčių priežastis.“

Pats aš nesiviliu, kad per būsimus milijonus gimimų šiame laikiname pasaulyje galėsiu tiesiogiai tarnauti Dievui, tačiau esu įsitikinęs, kad vieną gražią dieną aš būsiu išgelbėtas iš šio paklydimų liūno, kuriame dabar taip giliai grimzdžiu. Todėl iš visos širdies meldžiuosi prie savo dieviškojo mokytojo lotoso pėdų, kad jis leistų man atkentėti už savo praeities klaidas, tačiau niekad neleistų užmiršti, kad esu tik menkas tarnas Visagalio Absoliutaus Dievo, kurį suvokiau savo dieviškojo mokytojo malone. Tad lenkiuosi jo lotoso pėdoms nuolankiausiai, kaip tik galiu.

III
Prie ištakų

Nemirtingasis „Bhagavad-gītos“ nektaras

Daugelį amžių didieji Indijos filosofai bei spiritualistai šlovino „Bhagavad-gītą“, kaip kūrinį, tobuliausiai išreiškiantį amžinąją Vėdų išmintį. Čia pateikiamose eiliuotose „Bhagavad-gītos Meditacijose“ garsusis devintojo šimtmečio filosofas Šaṅkara šlovina „Gītą“ ir jos dieviškąjį autorių, Śrī Kṛṣṇą. Nors pasaulyje Šaṅkara garsus kaip impersonalistas, šios eilės atskleidžia jo atsivadimą pirminiam Dievo Asmens pavidalui – Viešpačiui Śrī Kṛṣṇai. Śrīla Prabhupāda aiškina Šaṅkaros posmus.

- 1 -

O „Bhagavad-gīta“,
Aštuoniolika Tavo skyrių –
Absoliuto išminties
Nemirtingasis nektaras.
O palaimingoji „Gīta“,
Tave pasakodamas, Pats Viešpats Kṛṣṇa
Mokė Arjuną.
Vėliau senovės išminčius Vyāsa
Tave į „Mahābhāratos“ eiles įdėjo.
O mylinti motina,
Gelbstinti žmogų nuo naujo gimimo
Mirtingųjų pasaulio tamsybėj,
Tave aš medituoju.

- 2 -

Šlovė tau, o Vyāsa,
Tavo protas galingas,
O akys didžiulės –
Tarsi išsiskleidusio
Lotoso žiedlapiai.

Savęs pažinimo mokslas

Tai Tu
Dar ryškiau ižiebei
Šį išminties žibintą,
Pripylęs į jį „Mahābhāratos“ aliejaus.

Komentaras

Materialistų akimis, Śrīpāda Śaṅkarācārya buvo impersonalistas. Tačiau jis niekad neneigė dvasinio pavidalo, vadinamo *sac-cid-ānanda-vigraha* – amžinojo palaimos ir išminties pavidalo, kuris egzistavo dar prieš sukuriant materialų pasaulį. Aukščiausiąjį Brahmaną vadindamas beasmeniu, jis norėjo pasakyti, kad Viešpaties *sac-cid-ānanda* pavidalo nedera painioti su materialia asmenybės idėja. Jau savo „Gītos“ komentarų pradžioje jis pabrėžia, kad Nārāyaṇa, Aukščiausiasis Viešpats, yra transcendentalus materialiai kūrinijai. Viešpats, kaip transcendentinis asmuo, egzistavo dar prieš kūrimą, ir Jo asmenyje nėra nieko materialaus. Viešpats Kṛṣṇa – tas pats Aukščiausiasis Asmuo, ir nieko bendra su materialiu kūnu neturi. Jis nužengia Savo dvasiniu, amžinuoju pavidalu, tačiau paikuoliai klaidingai mano, kad Jo kūnas – toks pat kaip mūsų. Śaṅkara skelbė impersonalizmą, tenorėdamas pamokyti tuos neišmanėlius, kurie Kṛṣṇą laiko paprastu, sudarytu iš materijos žmogumi.

Niekam neateitų į galvą skaityti „Gītos“, jei ją būtų papasakojęs paprastas žmogus, o Vyāsadeva tikrai nesivargintų ir nedėtų jos į „Mahābhārata“. Pasak minėtųjų posmų, „Mahābhārata“ yra senovės pasaulio metraštis, o Vyāsadeva – šio didžio epo autorius. „Bhagavad-gītā“ tapati Kṛṣṇai, o kadangi Kṛṣṇa yra Absoliutus Aukščiausiasis Dievo Asmuo, Jis ir Jo žodis nesiskiria. Todėl „Bhagavad-gītā“ garbinama kaip ir Patsai Viešpats Kṛṣṇa, nes jie abu yra absoliutūs. Tas, kuris klausosi „Bhagavad-gītos“, kokia ji yra, neabejotinai girdi žodžius, sklindančius iš Paties Viešpaties lotoso lūpų. Tačiau pasigailėjimo verti žmonės sako, kad „Gītā“ paseno ir nebetinka šiuolaikiniam žmogui, kuris nori pažinti Dievą apmąstymais arba meditacija.

- 3 -

Šlovė Tau, o Kṛṣṇa,
O prieglobsti

Prie ištakų

Vandenyne užgimusias Lakšmī,
Ir to, kurs prigludo
Prie Tavo lotoso pėdų.
Išties esi
Troškimus tenkinantis medis
Savajam bhaktui.
Vienoj Tavo rankoj lazda
Karvėms ginti,
Kitos iškeltas nykštys,
Liečiantis smiliaus galiuką,
Byloja apie dievišką išmintį.
Šlovė Tau, o Aukščiausiasis Viešpatie,
O tasai, kurs melži „Gītos“ ambroziją.

Komentaras

Śrīpāda Śaṅkarācārya aiškiai sako: „Jūs, kvailiai, garbinkit Govindą ir „Bhagavad-gītą“, kurią papasakojo Patsai Nārāyaṇa“, tačiau paiki žmonės vis suka galvas ir bando atrasti Nārāyaṇą. Jie tuščiai švaisto laiką ir yra verti pasigailėjimo. Nārāyaṇa niekada nebūna nei apgailėtinas, nei *daridra*; priešingai, Jį garbina sėkmės deivė Lakšmī ir visos gyvos esybės. Śaṅkara skelbėsi esąs „Brahmanas“, tačiau Nārāyaṇą, arba Kṛṣṇą, jis laiko Aukščiausiuoju Asmeniui, ne šios materialios kūrinijos būtybe. Jis reiškia savo pagarbą Kṛṣṇai kaip Aukščiausiam Brahmanui, arba Parabrahmanui, nes Jį (Kṛṣṇą) garbina visi. Tik kvailiai ir Kṛṣṇos priešai, kurie nesupranta „Bhagavad-gītos“ (nors ir komentuoja ją), sako: „*Mes turime visiškai atsiduoti ne Kṛṣṇai, kaip asmeniui, o negimusiam, bepradžiui Amžinajam, kuris kalba Kṛṣṇos lūpomis.*“ Sakoma, neleisk kiaulės į daržą. Śaṅkara, didžiausias iš impersonalistų, reiškia Kṛṣṇai ir Jo knygai – „Bhagavad-gītai“ deramą pagarbą, o kvailiai sako, kad „nėra reikalo atsiduoti Kṛṣṇai, kaip asmeniui.“ Tokie neišmanėliai nežino, kad Kṛṣṇa – absoliutus, ir nėra skirtumo tarp Jo vidaus ir išorės. Vidus ir išorė tesiskiria materialiaame dualizmo pasaulyje. Absoliučiaame pasaulyje skirtumo tarp jų nėra, nes absoliute viskas dvasiška (*sac-cid-ānanda*), o Nārāyaṇa, arba Kṛṣṇa, priklauso absoliučiam pasauliui. Absoliučiaame pasaulyje asmenybė reali – skirtumo tarp kūno ir sielos ten nėra.

Savęs pažinimo mokslas

- 4 -

Upaniṣados –
Kaip karvių banda,
Viešpats Kṛṣṇa, piemens sūnus,
Jas melžia,
Arjuna – veršelis,
Saldžiausias „Gītos“ nektaras –
Tai pienas,
O kas jį geria –
Išminčius skaidria mintimi.

Komentaras

Transcendentinių Viešpaties žaidimų neįmanoma suprasti nesuvokus, jog egzistuoja dvasinė įvairovė. „Brahma-saṁhitoje“ teigiama, kad Kṛṣṇos vardas, pavidalas, savybės, žaidimai, aplinka ir atributai – visa tai yra *ānanda-cinmaya-rasa*; žodžiu, visa, kas transcendentiš-kai susiję su Juo, irgi sudaryta iš dvasinės palaimos, žinojimo ir amžinybės. Priešingai materialiam pasauliui, kuriame viskas turi pabaigą, Jo vardas, pavidalas, etc. – begaliniai. Kaip teigia „Bhagavad-gītā“, tik kvailiai išjuokia Jį, tuo tarpu pats Śaṅkara, didžiausias impersonalistas, šlovina Jį, Jo karves ir Jo – Vasudevos sūnaus ir Devakī džiaugsmo – žaidimus.

- 5 -

O sūnau Vasudevos,
Demonų Kaṁsos ir Cāṇūros pražūtie,
Motinos Devakī didžiausiasis džiaugsmo,
Visatos guru,
Pasaulių mokytojai,
O Kṛṣṇa, būki pašlovintas!

Komentaras

Śaṅkara, rašydamas apie Kṛṣṇą, vadina Jį Vasudevos ir Devakī sūnumi. Ar tai reiškia, kad Śaṅkara garbina paprastą materialų žmogų? Jis gar-

Prie ištakų

bina Kṛṣṇą, nes žino, kad Kṛṣṇos gimimas ir darbai yra antgamtiški. Kaip teigia „Bhagavad-gītā“ [4.9], Kṛṣṇos gimimas ir darbai – mįslingi ir transcendentalūs, tad teisingai juos suprasti tegali Kṛṣṇos bhaktos. Śaṅkara nebuvo toks nemokša, kad laikytų Kṛṣṇą paprastu žmogumi ir lenktųsi Jam – kažkokiam Devakī ir Vasudevos sūnui. Pasak „Bhagavad-gīto“, išsivaduoti įgijus tokį, kaip Kṛṣṇos, dvasinį pavidalą, tegalima suvokus Kṛṣṇos transcendentinius gimimą ir darbus. Galimas penkių rūšių išsivadavimas. Kas įsilieja į dvasinį Kṛṣṇos švytėjimą, vadinamą beasmenio Brahmano spindesiu, to dvasinis kūnas susiformuoja ne visiškai. Tačiau tas, kuris visiškai atskleidžia savo dvasinę prigimtį, tampa Nārāyaṇos ar Kṛṣṇos palydovu įvairiose dvasinėse buveinėse. Tas, kuris įžengia į Nārāyaṇos buveinę, įgyja tokį, kaip ir Nārāyaṇos, dvasinį pavidalą (keturrankį), o tas, kuris įžengia į aukščiausią dvasinę Kṛṣṇos buveinę, vadinamą Goloka Vṛndāvana, įgyja dvirankį, panašų į Kṛṣṇos dvasinį pavidalą. Śaṅkara, kuris yra Viešpaties Śivos įsikūnijimas, žinojo visas šias dvasines realijas, tačiau neatskleidė jų savo tuometiniams pasekėjams – budistams, nes šie nebūtų sugebėję suvokti dvasinio pasaulio. Viešpats Buddha mokė, kad galutinis tobulėjimo tikslas – tuštuma. Tad argi jo pasekėjai būtų galėję suprasti dvasinę įvairovę? Todėl Śaṅkara ir sakė: *brahma satyaṁ jagan mithyā*, t. y. materialioji įvairovė yra netikra, o dvasinė – tikra. „Padma Purāṇoje“ Viešpats Śiva prisipažįsta, kad Kali-yugoje jis turėsiąs skelbti *māyos*, arba iliuzijos, filosofiją, kuri yra kita Buddhos „tuštumos“ filosofijos atmaina. Taip jis privalėjo pasielgti dėl tam tikrų priežasčių, vykdydamas Viešpaties valią. Tačiau tikrieji jo ketinimai atsiskleidė tada, kai jis patarė žmonėms garbinti Kṛṣṇą, nes vien tik spekuliatyvūs, žodine ekvilibristika ir gramatikos gudrybėmis paremti samprotavimai jų neišgelbės. Toliau Śaṅkara moko:

*bhaja govindaṁ bhaja govindaṁ
bhaja govindaṁ mūḍha-mate
samprāpte sannihite kāle
na hi na hi rakṣati dukṛñ-karaṇe*

„Jūs, gudragalviai kvailiai, garbinkit Govindą, garbinkit Govindą, garbinkit Govindą. Gramatikos mokėjimas ir žodinė ekvilibristika neišgelbės jūsų mirties akimirką.“

Savęs pažinimo mokslas

- 6 -

Siaubingoji
Kurukšetros mūšio upė,
Pergalingai įveikta Pāṇḍavų,
Turėjo aukštus krantus –
Bhīṣmą ir Droṇą.
Jayadratha buvo jos vanduo,
Gāndhāros karalius – žydra vandens lelija,
Śalya – ryklys, Kṛpa – srovė,
Karṇa – galingosios bangos,
Aśvatthāmā ir Vikarṇa – baisieji krokodilai,
Duryodhana – sūkurys,
O Tu, Kṛṣṇa, buvai keltininkas!

- 7 -

„Mahābhāratos“ lotosas tyras
Žydi Vyāsos žodžių vandenyse,
Jo neapsakomai gardus kvapas –
Tai „Bhagavad-gītā“,
O pasakojimai apie didvyrius –
Žiedlapiai, išsiskleidę
Nuo Viešpaties Hari,
Kali-yugos nuodėmių naikintojo,
Žodžių.
Į jo dienos šviesą
Nektaro trokštančios sielos
Kaip bičių pulkas
Spiečiasi džiaugsmingai.
Te šis „Mahābhāratos“ lotosas
Aukščiausiąjį gėrį mums dovanoja.

- 8 -

Šlovė Tau, Viešpatie Kṛṣṇa,
Kurs ikūniji aukščiausiąją palaimą,
Tavo malonę ir užuojautą patyręs

Prie ištakų

Eilėmis prabyla nebylys,
Luošys pereina kalnus, –
Šlovė Tau!

Komentaras

Kvaili nevykusių mąstytojų pasekėjai nesupranta, kodėl reikia šlovinti Viešpatį Kṛṣṇą, kuris įkūnija palaimą. Pats Śaṅkara šlovino Viešpatį Kṛṣṇą, idant keli protingi jo pasekėjai suvoktų tikrąją tiesą, matydami didžiojo mokytojo Śaṅkaros – Viešpaties Śivos įsikūnijimo – pavyzdį. Tačiau daug užsispyrusių Śaṅkaros pasekėjų atsisako šlovinti Viešpatį Kṛṣṇą ir, užuot tai darę, klaidina naivuolius, suteikdami „Bhagavad-gītai“ materializmo atspalvį ir savo aiškinimais keldami nekaltų skaitytojų protuose visišką painiavą. Taip iš skaitytojų atimama galimybė gauti palaiminimą, kurį teikia Viešpaties Kṛṣṇos, visų priežasčių priežasties, šlovinimas. Neleisti suprasti mokslo apie Kṛṣṇą, arba Kṛṣṇos sąmonės, iškreipiant „Gītos“ prasmę, – tai pati blogiausia paslauga žmonijai.

- 9 -

Šlovė aukščiausiam ir spindulingajam,
Kurį himnais šlovina kūrėjas Brahmā,
Varuṇa, Indra, Rudra ir Marutas,
Ir visos dieviškosios būtybės,
Kurio šlovę apdainuoja Vedų posmai,
Apie kurį „Sāmos“ dainiai gieda,
Kurio šlovę vienu balsu
Upaniṣados skelbia,
Kurį regi yogai,
Panardinę mintį
Į tobuliausią meditaciją,
Ir kurio ribų nežino
Nei dievų, nei demonų pulkai.
Jam, Aukščiausiam Dievui Kṛṣṇai, šlovių šlovė –
Šlovė Jam! Šlovė Jam! Šlovė Jam!

Savęs pažinimo mokslas

Komentaras

Deklamuodamas devintąją savo meditacijų posmą – paimtą iš „Śrīmad-Bhagavatam“, Śaṅkara nurodo, kad Kṛṣṇą garbina visi, ir jis nėra išimtis. Materialistams, impersonalistams, spekuliatyviems mąstytojams, „tuštumos“ filosofams ir visiems tiems, kurie pasmerkti kęsti materialias kančias, jis leidžia suprasti, kad reikia šlovinti Viešpatį Kṛṣṇą, kurį garbina Brahmā, Śiva, Varuṇa, Indra ir visi kiti pusdieviai. Tačiau Viṣṇu vardo jis nemini, nes Viṣṇu tapatus Kṛṣṇai. Vedos ir Upaniṣados skirtos tam, kad žmogus sužinotų, kaip atsiduoti Kṛṣṇai. Medituodami *yogai* stengiasi išvysti Jį (Kṛṣṇą) širdyje. Kitaip sakant, Śaṅkaros žodžiai skirti visiems tiems pusdieviams ir demonams, kurie nesuvokia aukščiausiojo tikslo. Ir savo pavyzdžiu jis visų pirma moko demonus ir kvailius šlovinti Kṛṣṇą ir Jo žodžius – „Bhagavad-gītā“. Tik tai gali dovanoti demonams gėrį. Naivių pasekėjų klaidinimas vadinamaisiais spekuliatyviais samprotavimais ir parodomoji meditacija jiems nieko gero nežada. Śaṅkara pats šlovina Kṛṣṇą, tarsi norėdamas parodyti šviesos ieškantiems neišmanėliams, jog *štai šviesa, ji skaisti tarsi saulė*. Tačiau puolę demonai lyg pelėdos neatmerkia akių, bijodami saulės šviesos. Šios pelėdos niekada neatsimerks ir nepažvelgs į taurią Kṛṣṇos ir Jo žodžių – „Bhagavad-gītā“ šviesą. Neatmerkdami savo pelėdiškų žlibių, jie ir toliau komentuos „Gītā“, klaidindami savo vargšus skaitytojus bei pasekėjus. Śaṅkara atskleidžia šviesą savo menkos nuovokos pasekėjams ir parodo, kad „Bhagavad-gītā“ ir Kṛṣṇa tėra vieninteliai šviesuliai. Visa tai jis darė todėl, kad išmokytų nuoširdžius tiesos ieškotojus šlovinti Viešpatį Kṛṣṇą ir nedvejojant atsiduoti Jam. Toks yra tikrasis gyvenimo tobulumas ir tobuliausioji Śaṅkaros skelbtosios filosofijos esmė. Šio didžiai išsilavinusio mokslo vyro mokymas išstūmė iš Indijos, kuri yra išminties žemė, Buddhos „tuštumos“ filosofiją. *Om tat sat.*

Kaip Krišnos samone pagrindžia šventraščiai

1970 m. sausio 11 d. „Los Angeles Times“ pranešė, kad Kalifornijos Berklio universiteto profesorių ir dėstytojų grupė, tarp kurių buvo ir Dr. J. F. Staalas, filosofijos ir Pietų Azijos kalbų profesorius, atmetė prašymą įvesti eksperimentinio Krišnos sąmonės kurso, kurį rengėsi skaityti Hansas Kary, Hare Krišna judėjimo Berklio centro prezidentas, įskaitę. Dr. Staalo nuomone, „bhaktai pernelyg daug laiko sugaišta, giedodami mantras, kad turėtų ką pasakyti apie filosofiją.“ Kai šis straipsnis pateko į Šrilos Prabhupādos, Hare Krišna judėjimo įkūrėjo ir dvasinio mokytojo, rankas, tarp Šrilos Prabhupādos ir garsaus profesorius prasidėjo neįprastas susirašinėjimas.

Ištrauka iš straipsnio „Los Angeles Times“

Dr. J. F. Staalas, Kalifornijos Berklio universiteto filosofijos ir Artimųjų Rytų [sic!] kalbų profesorius bei Indijos filosofijos specialistas, mano, kad Krišnos sekta priskirtina autentiškai indų religijai, o jos pasekėjai – ne šarlatanai. Spartų organizacijos narių gausėjimą jis aiškina nūdienos jaunosios kartos tendencija atsisakyti reguliaraus bažnyčios lankymo ir siekimu ieškoti tikėjimo prasmės misticisme.

Tačiau jis pažymi, kad žmonės, kurie išsižada krikščionybės, islamo ir judaizmo, dažniausiai yra praradę tikėjimą tų religijų personalistiniu dievu ir ieško mistinės religijos, neturinčios absoliučių asmenybių kulto.

„Krišnos judėjimo žmonės atsivertė į induizmą, tačiau įdomu tai, kad induizmas yra labiausiai personalistinis, – pasakė Staalas. – Jie, kaip ir krikščionys, pripažįsta dievą asmenį, Krišną. Manau, kad į induizmo sektą jie bus perkėlę kai kuriuos ir savo krikščioniškosios aplinkos elementus.“

Be to, Staalas mano, jog jie pernelyg daug laiko sugaišta, giedodami *mantras*, kad turėtų ką pasakyti apie filosofiją. Remdamiesi šiais argumentais, jis ir kiti fakulteto dėstytojai atmetė prašymą

Savęs pažinimo mokslas

įskaityti pažymius už eksperimentinį Kṛṣṇos sąmonės kursą, kurį žiemos semestrą dėstys sektos narys, Berklio šventyklos prezidentas Hansas Kary.

Śrīlos Prabhupādos laiškas „Los Angeles Times“

1970 m. sausio 14 d.

„Los Angeles Times“ Redaktoriui

Gerbiamas pone,

Dėl Jūsų straipsnio sekmadienio (1970 m. sausio 11 d.) „Los Angeles Times“ numeryje, pavadinto „Giesmės Kṛṣṇai“, drįstu pažymėti, kad induizmo religija grindžiama vien tik asmeninio Dievo, Višnu, idėja. Beasmenio Dievo samprata tėra dalinė – tai vienas iš trijų Dievo aspektų. Galutinė Absoliučioji Tiesa yra Aukščiausiasis Dievo Asmuo. Paramātmos koncepcija – tai visur esančio Dievo lokalizuotas aspektas, o beasmenė koncepcija – Jo didybės ir amžinatvės aspektas. Tačiau visi šie aspektai kartu sudaro Tobulą Visumą.

Dr. J. F. Staalo teiginys, kad Kṛṣṇos kultas tėra tam tikra išgalvota krikščionybės ir induizmo religijos samplaika, – neteisingas. Jeigu krikščionybė, islamas ir budizmas yra ištis personalistinės religijos – mes tai sveikintume. Tačiau Kṛṣṇos religija yra personalistinė nuo neatmenamų laikų, nuo tada, kai dar nebuvo nei krikščionybės, nei islamo, nei budizmo. Pasak Vedų, religiją sukūrė asmeninis Dievas; religija – tai Jo įstatymas. Religijos nesukuria nei žmogus, nei jokia kita būtybė, išskyrus Patį Dievą, kuris yra pranašesnis už žmogų. Religija – Dievo ir tik Dievo įstatymas.

Deja, visi *svāmiai*, kurie buvo atvykę į Jungtines Amerikos Valstijas prieš mane, neturėjo pakankamai žinių apie asmeninį Dievo aspektą ir akcentavo beasmenį Jo aspektą. „Bhagavad-gītoje“ pasakyta: tik menkos nuovokos žmonės mano, jog pirminis Dievas yra beasmenis ir pavidalą teigauna tada, kai nužengia į Žemę. Tuo tarpu Kṛṣṇos filosofija, kuri remiasi Vedų autoritetu, teigia, kad pirminė Absoliuti Tiesa yra Aukščiausiasis Dievo Asmuo. Jo pilnutinė ekspansija lokalizuotu aspektu glūdi visų širdyse, o beasmenio Brahmano spindesys – tai visur pasklidusi transcendentinė šviesa ir šiluma.

„Bhagavad-gītoje“ aiškiai nurodoma, kad Vedų metodo Absoliučiajai Tiesai surasti tikslas – pasiekti asmeninį Dievą. Pasitenkinantys

Prie ištakų

kitais Absoliučiosios Tiesos aspektais – Paramātma ar Brahmanu, laikomi neišmintingais. Neseniai mes išleidome „Śrī Īsopaniṣadą“, vieną iš Vedų raštų, ir toje brošiūroje šis klausimas yra smulkiai aptartas.

Kalbant apie induizmo religiją pažymėtina, jog Indijoje iškilę milijonai Kṛṣṇos šventyklų, ir tenai nerasi induisto, kuris negarbintų Kṛṣṇos. Todėl negalima sakyti, kad mūsų Kṛṣṇos sąmonės judėjimas yra koks nors prasimanymas. Mes kviečiame visus mokslininkus, filosofus, tikinčiuosius ir visą plačiąją visuomenę suprasti šį judėjimą, kritiškai jį išanalizavus. Ir tas, kuris rimtai jį nagrinės, supras, koks jis iškilnus.

Mantrų giedojimo metodas taip pat autoritetingas. Profesoriaus Staalo nepasitenkinimas nuolatiniu švento Kṛṣṇos vardo kartojimu aiškiai rodo, kad jis stokoja žinių apie autoritetingą Kṛṣṇos sąmonės judėjimą. Užuoat atmetus prašymą įskaityti Kary'io kurso pažymius, jam ir kitiems mokytiems Kalifornijos Berklio universiteto profesoriams vertėtų kantriai išklausyti tiesą apie šį autoritetingą judėjimą, taip reikalingą nūdienos bedieviškai visuomenei.* Tai vienintelis judėjimas, galintis išgelbėti paklydusią jaunąją kartą. Aš prašau visus atsakingus šalies vadovus suprasti šį transcendentinį judėjimą ir suteikti mums visas sąlygas skleisti jį žmonių labui.

*A. C. Bhaktivedanta Svamis,
Hare Kṛṣṇa judėjimo
dvasinis mokytojas*

Śrīlos Prabhupādos ir Dr. Staalo susirašinėjimas

1970 m. sausio 23 d.

Svamiui A. C. Bhaktivedantai

Gerbiamas Svamidži,

Labai dėkoju už Jūsų laiško į „Los Angeles Times“, kurį dabar išspausdino ir „Daily Californian“, kopiją. Manau, sutiksime su manimi, kad išskyrus reklamą maža naudosis aptarinėti religijos ir filosofijos problemas interviu ir per spaudą. Tačiau leiskite man pareikšti dvi trumpas pastabas.

* Kurso įskaita vėliau buvo įvesta.

Savęs pažinimo mokslas

Pirmiausia, aš žinau, kad atsidavimas Kṛṣṇai yra sena tradicija (nors ir ne tokia sena, kaip pačios Vedos) ir kad krikščionybė, islamas ar judaizmas (šiame kontekste niekad neminėčiau budizmo) niekada jo neveikė. Skirtumas tarp asmeniško ir beasmenio aspektų yra ganėtinai neapibrėžtas, tačiau, kad būtų aiškiau, pripažindamas šį skirtumą išreiškiau nuostabą, kad žmonės, kurie išaugo vakarietiškoje kultūroje, akcentuojančioje Dievo asmeniškumą, kreipiasi į Indijos kultą, kuris daro tą patį. Mane mažiau stebina, kai žmonės, nusivylę Vakarų monoteizmu, kreipiasi į indų filosofiją, iškeliančią absoliuto beasmeniškumą.

Antra, aš niekad nereiškiau ir nejutau nepasitenkinimo Kṛṣṇos vardo giedojimu. Jis manęs ne tik neerzina (kaip kai kuriuos kitus), bet netgi patinka. Tačiau nenuginčijamas faktas, kad „Bhagavad-gītā“ (jau nekalbant apie Vėdas) nereikalauja nuolat jį giedoti. „Gītā“ aptaria visiškai kitokio pobūdžio klausimus, kuriuos aš gana nuodugniai gvildenu savo kursuose apie Indijos filosofinius mokymus.

Dėkoju.

*Nuoširdžiai Jūsų – J. F. Staalas,
Filosofijos ir Pietų Azijos
kalbų profesorius.*

* * *

1970 m. sausio 30 d.

*J. F. Staalui
Filosofijos ir Pietų Azijos kalbų profesoriumi
Kalifornijos universitetas, Berklis, Kalifornija*

Gerbiamas profesoriau Staalai,

Labai dėkoju už Jūsų malonų 1970 m. sausio 23 d. laišką. Paskutinėje savo laiško pastraipoje minėjote, kad Hare Kṛṣṇa *mantras* giedojimas Jūsų neerzina (kaip kai kurių kitų), priešingai, jis Jums netgi patinka. Man labai džiugu tai girdėti, ir todėl drauge su laišku siunčiu

Prie ištakų

Jums žurnalo „Back to Godhead“ 28-ą numerį, kuriame pasakojama, kaip Hare Kṛṣṇa *mantras* giedojimas patiko studentams [programos Ohajo valstijos universitete metu], nors giedojimo kultas visiems jiems buvo visiškai naujas dalykas. Klausytis „Hare Kṛṣṇa“ giesmės iš tiesų labai malonu, ir tai – geriausia priemonė dvasinei, ar Kṛṣṇos sąmonei prasiskverbti į visų žmonių širdis.

Tai lengviausias dvasinio realizavimosi būdas, ir jį rekomenduoja Vedos. „Bṛhan-nāradya Purāṇoje“ aiškiai sakoma, kad tik švento Hari [Kṛṣṇos] vardo giedojimas išgelbės žmones nuo materialios būties problemų, ir šiame Kali amžiuje nėra kito kelio, nėra kito kelio, nėra kito kelio.

Vakarų kultūra – monoteistinė, tačiau impersonalistinės Indijos teorijos klaidina vakariečius. Vakarų jaunimas nusivylęs, nes monoteizmo jų niekas kruopščiai nemokė. Jų nepatenkina nei toks mokymas, nei toks pažinimo kelias. Kṛṣṇos sąmonės judėjimas jiems tikras išsišgelbėjimas, nes moko juos iš tikrųjų suprasti Vakarų monoteizmą remiantis autoritetinga Vedų sistema. Mes ne tik diskutuojame teorijos klausimais, bet ir mokomės, laikydamiesi Vedų nurodymų.

Mane labai nustebino paskutinės Jūsų laiško pastraipos žodžiai: „Nenuginčijamas faktas, kad „Bhagavad-gītā“ (jau nekalbant apie Vedas) nereikalauja nuolat jį giedoti.“ Manau, kad Jūs praleidote nepastebėję ši, vieną iš daugelio analogiškų „Bhagavad-gītos“ posmų:

*satataṁ kīrtayanto mām
yatantaś ca dṛḍha-vratāḥ
namasyantaś ca mām bhaktyā
nitya-yuktā upāsate*
[„Bhagavad-gītā“ 9.14]

Šiame posme aprašoma, ką veikia didžiosios sielos, išsivadavusios iš iliuzijos ir tobulai pažinusios Dievą: *satataṁ kīrtayanto mām* – jos nuolatos (*satataṁ*) giesmėmis apdainuoja (*kīrtayantaḥ*) Mano šlovę ir *nitya-yuktā upāsate* – visada garbina Mane (Kṛṣṇą).

Todėl nesuprantu, kaip galite sakyti „nenuginčijama.“ Jei pageidaujate nuorodų iš Vedų, galiu pateikti jų daugybę. Svarbiausias transcendentinis garsas Vedose – *omkāra* taip pat reiškia Kṛṣṇą. *Pranava omkāra* – tai dieviška Vedų esmė. Sekti Vedų mokymu – tai giedoti Vedų *mantras*, o be *omkāros* jokia Vedų *mantra* nėra užbaigta.

Savęs pažinimo mokslas

„Māṇḍūkya Upaniṣadoje“ teigiama, kad *omkāra* yra visų palankiausias garsinis Aukščiausiojo Viešpaties išikūnijimas. Tą patį liudija ir „Atharva Veda“. *Omkāra* – tai garsinis Aukščiausiojo Viešpaties išikūnijimas ir todėl svarbiausias Vedų žodis. Apie tai Aukščiausiasis Viešpats, Kṛṣṇa, sako: *praṇavaḥ sarva-vedeṣu* – „Aš esu skiemuo *om* visose Vedų *mantrose*.“ [„Bhagavad-gītā“ 7.8]

Be to, penkiolikto „Bhagavad-gītos“ skyriaus 15-ame posme Kṛṣṇa sako: „Aš esu visų širdyse, Vedų tikslas – pažinti Mane. Aš sudariau „Vedāntą“ ir žinau tikrąją Vedų prasmę.“ Aukščiausiasį Viešpatį, kuris glūdi kiekvieno širdyje, aprašo „Muṇḍaka“ ir „Śvetāśvatara“ Upaniṣados: *dvā suparṇā sayujā sakhāyā*... Aukščiausiasis Viešpats ir individuali siela glūdi kūne, jie tarsi du medyje tupintys draugiški paukščiai. Vienas paukštis lesa medžio vaisius, arba materialios veiklos pasekmės, o kitas paukštis, Supersiela, stebi jį.

Taigi „Vedāntos“ studijų tikslas – pažinti Aukščiausiasį Viešpatį, Kṛṣṇą. Tai akcentuojama „Bhagavad-gītoje“, 13-ame aštunto skyriaus posme, kuris sako, kad, praktikuojant mistinę *yogą*, kitaip sakant, tariant šventąjį skiemenį *om*, pasiekama Jo aukščiausioji dvasinė planeta. „Vedānta-sūtrų“, kurias Jūs, žinoma, skaitėte, ketvirto skyriaus 4-os *adhikaraṇos* 22-oji *sūtra* kategoriškai teigia: *anāvṛtīḥ śabdāt* – „Garsas išvaduoja.“ Suvokus Aukščiausiasį Dievo Asmenį ir vykdant atsidavimo tarnybą Jam, galima patekti į Jo buveinę ir niekada daugiau nebegrįžti į šį materialų būvį. Kaip tai įmanoma? Nuolat giedant Jo vardą – toks atsakymas į šį klausimą.

Tai pripažįsta ir pavyzdingasis mokinys Arjuna, tvirtai supratęs dvasinio mokslo esmę, kurios jį mokė *yogeśvara*, mistinių mokslų meistras Kṛṣṇa. Pripažindamas Kṛṣṇą Aukščiausiuoju Brahmanu, Arjuna kreipiasi į Jį: *sthāne hṛṣikeśa*... – „Pasaulis džiūgauja, girdėdamas Tavo vardą. Per jį Tu sužavi visus.“ [„Bhagavad-gītā“ 11.36] Šiame posme šventojo vardo giedojimas pripažįstamas autoritetinga priemone tiesioginiams ryšiams su Aukščiausiaja Absoliučia Tiesa, Dievo Asmeniu, užmegzti. Pakanka giedoti šventąjį Kṛṣṇos vardą, kad siela susižavėtų Aukščiausiuoju Asmeniu, Kṛṣṇa, ir panorėtų grįžti namo, atgal pas Dievą.

„Nārada-pañcarātroje“ teigiama, kad šiuose aštuoniuose žodžiuose: „Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare“ sukoncentruoti visi Vedų ritualai, *mantras* ir žinios. Analogiškas „Kali-santarāṇa Upaniṣados“ teiginys: „Šie šešiolika žodžių: „Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa,

Prie ištakų

Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare“ – specialiai skirti demoralizuojančiam bei teršiančiam materialistinio Kali amžiaus poveikiui įveikti.“

Visi šie klausimai kuo nuodugniausiai gvildenami mano knygoje „Viešpaties Caitanyos mokymas.“

Taigi šventojo vardo giedojimas – tai ne tik kilnus praktinis būdas tikram gyvenimo tobulumui pasiekti, bet ir autoritetingas Vedų principas, kurį įvedė didžiausias Vedų žinovas ir bhaktas – Viešpats Caitanya (Jį mes laikome Kṛṣṇos inkarnacija). Mes tiesiog sekame Jo autoritetingu pavyzdžiu.

Kṛṣṇos sąmonės judėjimas universalus. Pirminio dvasinio, amžino, kupino palaimos ir žinojimo būvio atkūrimas nėra sausas abstraktus teorizavimas. Niekur Vedose neteigiama, kad dvasinis gyvenimas yra vien tik teorinis, sausas ir beasmenis. Vedų tikslas – įkvėpti tyrą meilę Dievui, o Kṛṣṇos sąmonės judėjimas, arba Hare Kṛṣṇa *mantras* giedojimas, praktiškai realizuoja šią harmoningą Vedų išvadą.

Dvasinis pažinimas turi vienintelį tikslą – pamilti Dievą, todėl Vedos išskyla prieš mus kaip vientisa visa aprėpianti transcendentinio pažinimo visuma. „Bhagavad-gīto“ nerišlumo išpūdį sudaro netobulos įvairių grupių, nepriklausančių *bona fide* Vedų mokymo tradicijoms, pažiūros. Veiksny, kuris sutauko visus tariamai prieštarigus Vedų teiginius, yra pati Vedos esmė – Kṛṣṇos sąmonė (meilė Dievui).

Dar kartą dėkoju Jums.

*Nuoširdžiai Jūsų –
A. C. Bhaktivedanta Svamis*

* * *

1970 m. vasario 8 d.

Svamiui A. C. Bhaktivedantai

Gerbiamas Svamidži,

Labai dėkoju Jums už tokį ilgą ir įdomų sausio 30 d. laišką ir už

Savęs pažinimo mokslas

paskutinįjį „Back to Godhead“ numerį. Man jau keletą kartų yra tekę diskutuoti su Jūsų organizacijos nariais čia, Berklyje, bet, mano nuomone, tos diskusijos nebuvo patenkinamos. Tačiau dabar mano rankose kur kas autoritetingesnis Jūsų laiškas, pakelias mūsų diskusiją į aukštesnį lygį.

Ir vis dėlto, bijau, Jūs neįtikinot manęs, kad visi Jūsų cituotieji šventraščiai skatina giedoti tik Kṛṣṇos vardą. Leiskite man pasiremti tik svarbiausiais iš jų.

„Bhagavad-gītoje“ [9.14] pavartotas žodis *kīrtayantaḥ* nebūtinai reiškia „giedoti Kṛṣṇos vardą.“ Jis gali reikšti ir šlovinimą, giedojimą, deklamavimą bei aptarimą, nurodyti dainas, himnus, aprašymus ar pokalbius. Taip jį supranta komentatoriai. Šaṅkara savo komentaruose šį žodį tikrai pakartoja, tuo tarpu Ānandagiri savo *vyākhyoje* jau aiškina žodį *kīrtana* kaip *vedānta-śravaṇaṁ praṇava-japaś ca*: „klausytis „Vedāntos“ ir tarti *om*“ (apie tai, kad Vedų *om* yra Kṛṣṇa, kalbama „Bhagavad-gītoje“, kurioje Kṛṣṇa tapatinamas ir su daugybe kitų dalykų ir kuri yra *smṛti*, tačiau ne Vedose, kurios yra *śruti*). Kitas komentatorius, Hanumānas, „Paiśāca-bhāṣyoje“ sako, kad *kīrtayantaḥ* reiškia tiesiog *bhāṣamānaḥ* – „kalbėti [apie].“

Tačiau svarbiau negu tiksliai šio žodžio prasmė, mano nuomone, yra tai, kad patsai posmas nereikalauja, jog visi be perstojo atliktų *kīrtana*, – jis tik teigia, kad taip daro kai kurios didžiosios sielos. Tai akivaizdu iš kito posmo, kuris skelbia, kad *anye* („kiti“) *jñāna-yajñena... yajanto mām* – „garbina mane... žiniomis.“ „Bhagavad-gītā“ – tai knyga, pasižyminti pažiūrų platumu ir pakantumu įvairių religijų požiūriams, nors ir ji išskiria vieną aspektą iš kitų (t.y. *sarva-phala-tyāga**).

Pagaliau paskutinėje „Vedānta-sūtros“ *sūtroje* (*anāvṛtīḥ śabdāt...*) žodis *śabda*, kas visiškai aišku iš konteksto ir komentatorių nuomonės, nurodo šventraščius arba Vedų apreiškimą. Kad tai patvirtintų, t.y. kad patvirtintų teiginį „pasak šventraščių, kelio atgal nėra“, Šaṅkara cituoja nemažą tekstų (jie baigiasi žodžiais *ity ādi-śabdebhyaḥ*, „pasak šių *śabdų*“). Žodį *śabda* šioje *sūtroje* jis taip pat aiškina, sakydamas: *mantrārtha-vādādi...* – „*mantros*, aprašymai, etc.“ Patvirtina šią mintį ir Vācaspati Miśra savo veikale „Bhāmati“, o kad būtų

* *Sarva-phala-tyāga* reiškia „visų darbo vaisių atsižadėjimą.“

Prie ištakų

aiškiau, dar priduria, kad priešingas požiūris yra *śruti-smṛti-virodhaḥ* – „prieštarauja *smṛti* ir *śruti*.“

Dar kartą Jums dėkoju už parodytą dėmesį.

*Nuoširdžiai Jūsų –
J. F. Staalas*

* * *

1970 m. vasario 15 d.

*J. F. Staalui,
Filosofijos ir Pietų Azijos kalbų profesoriui*

Gerbiamas Dr. Staalai,

Man buvo labai džiugu gauti Jūsų 1970 m. vasario 8 d., sekmadienio, laišką. Su didžiausiu malonumu jį perskaičiau.

Kad įtikinčiau Jus, jog visi šventraščiai siūlo giedoti Kṛṣṇos vardą, man belieka tik pasiremti Viešpaties Caitanyos autoritetu. Viešpats Caitanya rekomendavo: *kīrtanīyaḥ sadā hariḥ* [„Reikia nuolatos šlovinti Hari, Kṛṣṇą“ („Śikṣāṣṭaka“ 3)]. Analogiškus žodžius pateikia Madhvācārya: *vede rāmāyaṇe caiva hariḥ sarvatra gīyate* [„Hari apdainuoja visos Vedos ir „Rāmāyaṇa“]. „Bhagavad-gītoje“ [15.15] Viešpats irgi sako: *vedaiś ca sarvair aham eva vedyah* [„Vedų tikslas – pažinti Mane“].

Taigi matome, kad visų šventraščių tikslas – Aukščiausioji Asmenybė. „Rg Vedos“ [1.22.20] *mantra* teigia: *om tad viṣṇoḥ paramaṁ padam sadā paśyanti sūrayaḥ* [„Pusdievių žvilgsniai visada krypta į aukščiausią Višnų buveinę“]. Taigi Vedų metodo esmė – pažinti Viešpatį Višnų. Aukščiausiojo Viešpaties Višnų šlovę tiesiogiai ar netiesiogiai apdainuoja visi šventraščiai.

O dėl „Bhagavad-gītos“ 9.14 posmo, tai *kīrtayantaḥ*, kaip Jūs teisingai pažymėjote, reiškia „šlovinti“, „giedoti“, „deklamuoti“ bei „aptarti“. Tačiau apie ką giedoti ir deklamuoti? Žinoma, apie Kṛṣṇą. Šiame kontekste pavartotas žodis *mām* [„Mane“]. Todėl mes neprieštaraujam, jei žmogus šlovina Kṛṣṇą, kaip tai darė Śukadeva, apie kurį rašo

Savęs pažinimo mokslas

„Śrīmad-Bhāgavatam.“ Tai taip pat *kīrtana*. „Śrīmad-Bhāgavatam“ – Vedų raštų viršūnė – Aukščiausiojo Viešpaties, Kṛṣṇos, šlovinimui skiria deramą vietą. Tai akivaizdu iš šio posmo:

*nigama-kalpataror galitaṁ phalaṁ
śuka-mukhād amṛta-drava-saṁyutam
pibata bhāgavataṁ rasam ālayaṁ
muhur aho rasikā bhuvi bhāvukāḥ*

„O išmintingieji ir patyrę žmonės, paragaukite nunokusio Vedų raštų troškimų medžio vaisiaus – „Śrīmad-Bhāgavatam“. Jis išėjo iš Śrī Śukadevos Gosvāmī lūpų ir todėl tapo dar saldesnis, nors jo nektariški syvai ir anksčiau teikė malonumą visiems – net išsivadavusioms sieloms.“ [„Śrīmad-Bhāgavatam“ 1.1.3]

Sakoma, kad Mahārāja Parīkṣitas išsivadavo paprasčiausiai klausydamasis, o Śukadeva Gosvāmī to paties pasiekė giedodamas. Mūsų atsidavimo tarnyboje yra devyni būdai vienam tikslui – meilei Dievui pasiekti, ir pirmasis jų – klausymasis. Jis vadinasi *śruti*. Antrasis būdas – giedojimas. Giedojimas vadinamas *smṛti*. Mes pripažįstame ir *śruti*, ir *smṛti*. *Śruti* mes laikome motina, o *smṛti* – seserim, nes pirmiausia vaikas viską išgirsta iš motinos, o paskui tą patį sužino iš sesers.

Śruti ir *smṛti* – tai dvi lygia greta einančios linijos. Todėl Śrīla Rūpa Gosvāmī sako:

*śruti-smṛti-purāṇādi-
pañcarātra-vidhiṁ vinā
aikāntikī harer bhaktir
utpātāyaiva kalpate*
[„Bhakti-rasāmṛta-sindhu“ 1.2.101]

Taigi, nesiremiant *śruti*, *smṛti*, Purāṇomis ir Pañcarātramis, pasiekti tyros atsidavimo tarnybos neįmanoma. Todėl tas, kuris vaizduoja atsidavimo ekstazę, tačiau nesiremia *śāstromis* [Vedų šventraščiais], tik drumsčia ramybę. Antra vertus, jei mes įsikibsim tik į *śruti*, pavirsime *veda-vāda-ratāḥ**, kuriuos „Bhagavad-gītā“ ne itin vertina.

* „Tie, kurie kartoja šventraščių žodžius, bet jų nesupranta ir nepritaiko gyvenime.“ [„Bhagavad-gītā“ 2.42]

Prie ištakų

Todėl net ir būdama *smṛti*, „Bhagavad-gītā“ yra visų Vedų šventraščių esmė, *sarvopaniṣado gāvaḥ*.^{*} Ji tarsi karvė, duodanti pieną – visų Vedų ir Upaniṣadų ekstraktą. Tai pripažįsta visi *ācāryos*, taip pat ir Śaṅkarācārya. Taigi Jūs negalite nuneigti „Bhagavad-gīto“ autoriteto vien todėl, kad ji yra *smṛti*; toks požiūris, kaip Jūs teisingai pažymėjote, būtų *śruti-smṛti-virodhaḥ* – „prieštarautų ir *smṛti*, ir *śruti*.“

Dėl nuorodos į Ānandagiri, kurioje teigiama, jog žodis *kīrtana* reiškia *vedānta-śravaṇaṁ prañava-japaś ca* [„klausytis „Vedāntos“ ir tarti *om*“], pasakytina, jog „Vedāntos“ žinovas yra Kṛṣṇa, Jis yra ir jos sudarytojas. Jis – *veda-vit* ir *vedānta-kṛt*. Taigi, ar įmanoma geresnė galimybė *vedānta-śravaṇai*, kaip klausytis „Vedāntos“ iš Kṛṣṇos?

Kitame posme, kuriame sakoma: *jñāna-yajñena... yajantomām*, sprendžiant iš žodžio *mām* [„Mane“], garbinimo objektas yra Kṛṣṇa. Šis metodas aprašomas vienuoliktoje „Īsopaniṣados“ *mantroje*:

*vidyām cāvidyām ca yas
tad vedobhayaṁ saha
avidyayā mṛtyuṁ tīrtvā
vidyāmr̥tam aśnute*

„Nugalėti nuolatos besikartojančius gimimą bei mirtį ir patirti visišką nemirtingumo palaimą tegali tas, kuris suvokia ir kaip į neišmanymą grimztama, ir kaip vyksta transcendentinis pažinimas.“

Puoselėti *vidyā*, arba transcendentinį žinojimą, yra būtina, nes *avidyā* surakina žmogų ir verčia egzistuoti sąlygotu materialiu lygmeniu. Egzistuoti materialiai – tai vaikytis jutiminių malonumų. Tokios rūšies žinojimas (*avidyā*) aiškina, kaip tenkinti jutimus, ir stumia ne į ką kita, kaip į besikartojančius gimimą ir mirtį. Skendintys *avidyoje* žmonės nepasimoko netgi gamtos dėsnių nubausti ir, pakerėti iliuzinių daiktų grožio, nuolat daro tą patį. O *vidyā*, arba tikrasis žinojimas, reiškia gerai pažinti nemokšišką veiklą, plėtoti transcendentinį mokslą ir nenukrypstamai eiti išsivadavimo keliu.

Išsivaduoti – reiškia patirti visišką nemirtingumo palaimą. Nemirtingumas patiriamas amžinoje Dievo karalystėje (*sambhūty-amṛtam aśnute*) – Aukščiausiojo Dievo Asmens valdose, kurios pasiekiamos garbinant Aukščiausią Viešpatį, visų priežasčių priežastį, *sambhavāt*.

^{*} Žr. ketvirtą Śaṅkarācāryos meditacijų posmą 88 pusl.

Savęs pažinimo mokslas

Todėl tikrasis žinojimas, *vidyā*, reiškia Aukščiausio Dievo Asmens, Kṛṣṇos, garbinimą; tai yra *jñāna-yajñena*, garbinimas žiniomis.

Kaip tvirtina „Bhagavad-gītā“ [7.19], šis *jñāna-yajñena... yajanto mām* yra žinojimo tobulumas:

*bahūnām janmanām ante
jñānavān mām prapadyate
vāsudevaḥ sarvam iti
sa mahātmā sudurlabhah*

„Po daugybės gimimų ir mirčių tas, kuris iš tikrųjų žino, atsiduoda Man [Kṛṣṇai], matydamas Manyje pačią būtį ir visų priežasčių priežastį. Tačiau tokių didžiųjų sielų labai reta.“

Kas dar nepadarė šios išmintingos išvados ir skendi bergždžiuose samprotavimuose, kuriuose nėra Kṛṣṇos, to įtemptas protinis darbas panašus į iškultų grūdų kūlimą. Nekulti ryžiai ir jų lukštai labai panašūs. Kas žino, kaip iš nekultų ryžių iškulti grūdus, yra išmintingas, bet tas, kuris kulia lukštus, tikėdamasis grūdų, veltui stengiasi. Taip ir tie, kurie studijuoja Vedas, tačiau nieieško jų tikslo – Kṛṣṇos, tik tuščiai švaisto brangų laiką.

Taigi po daugelio gimimų ir mirčių, kai žmogus tampa iš tikrųjų išmintingas, jis pasiekia žinių tobulinimo tikslą – pradeda garbinti Kṛṣṇą. Įgavęs išminties, jis atsiduoda Kṛṣṇai ir galiausiai pripažįsta Jį būties ir visų priežasčių priežastimi. Tokių didžiųjų sielų labai reta. Kas atsidavė Kṛṣṇai visa savo siela, yra *sudurlabha mahātmos*. Tokių labai reta. Tai ne paprasti *mahātmos*.

Viešpaties Caitanyos malone galimybė pasiekti aukščiausiąjį gyvenimo tobulumą atsiveria visiems. Labai džiuginantis ir rezultatas; priešingu atveju, kaipgi šie vaikinai ir merginos, išaugę aplinkoje, kuri tolina Vedų kultūrai, galėtų taip greitai pasiekti retų sielų – *mahātmų* lygį vien tik tardami transcendentinį „Hare Kṛṣṇa“ garsą? Dauguma jų (tie, kurie yra labai nuoširdūs) nuosekliai vykdo atsidavimo tarnybą ir nesugrįžta prie keturių materialaus, nuodėmingo gyvenimo principų: 1) mėsos valgymo, 2) draudžiamų lytinių santykių, 3) svaigalų, įskaitant kavą, arbatą ir tabaką, vartojimo ir 4) azartinių žaidimų. Ir tai įmanoma tik todėl, kad jie gieda šventą Viešpaties vardą. Apie tai kalbama paskutinėje „Vedānta-sūtros“ *sūtroje*, t. y. *anāvṛtīḥ śabdāt* [„Garsas išvaduoja“].

Prie ištakų

Reikia spręsti iš rezultatų (*phalena paricīyate*). Mūsų mokiniams liepta taip elgtis, ir jie nepatiria nuopuolio. Tai, kad jie išsilaiko tyro dvasinio gyvenimo lygmenyje ir nesiveržia prie minėtosios *avidyos*, arba jutimų tenkinimo principų, liudija, kad jie teisingai suprato Vėdas. Jie nebeusileidžia iki materialaus lygmens, nes skanauja nektarišką meilės Dievui vaisių.

Sarva-phala-tyāgq [„visų savo darbo vaisių atsižadėjimą“] Pats Viešpats „Bhagavad-gītoje“ aiškina šiais žodžiais: *sarva-dharmān parityajya mām ekaṁ śaraṇaṁ vraja* – „Atmesk viską ir atsiduok Man [Kṛṣṇai].“ Hare Kṛṣṇa mantra reiškia: „O Aukščiausioji Kṛṣṇos energija, o Viešpatie Kṛṣṇa, leisk man amžinai tarnauti Tau.“ Taigi mes visko atsisakome ir tarnaujame Viešpačiui. Vienintelis mūsų užsiėmimas – daryti tai, ką liepia Kṛṣṇa. Mes atsisakėme *karmos*, *jñānos* ir *yogos* veiklos, teikiančios vaisius, ir tai yra tyros atsidavimo tarnybos, *bhaktir uttamā*, lygmuo.

Nuoširdžiai Jūsų –
A. C. Bhaktivedanta Svamis

* * *

1970 m. vasario 25 d.

Svamiui A. C. Bhaktivedantai
Tarptautinės Krišnos sąmonės organizacijos
Įkūrėjui-ācāryai

Gerbiamas Svamidži,

Labai dėkoju Jums už nepaprastai įdomų 1970 m. vasario 15 d. laišką su priedu.

Man labai gaila, bet kai Jūs pateikiate kokią nors ištrauką ir komentuojate ją, norėdamas parodyti, kad tereikia kartoti Kṛṣṇos vardą, aš galiu pateikti kitą citatą, kuri šiuo teiginiu neapsiriboja, ir pridurti: *yadi śloko 'pi pramāṇam, ayam api ślokaḥ pramāṇam bhavitum arhati* – „Jeį patys tekstai savaime yra autoritetingi, tai šis tekstas irgi turėtų būti laikomas autoritetingu.“ Taigi mūsų polemikai gali nebūti

Savęs pažinimo mokslas

pabaigos, nes kaip sako Patañjali: *mahān hi śabdasya prayoga-viśayaḥ* – „Neaprėpiama yra žodžių vartojimo sritis.“

*Nuoširdžiai Jūsų –
J. F. Staalas*

* * *

*3764 Watseka Aveniu
Los Angeles, California 90034*

1970 m. balandžio 24 d.

Gerbiamas Dr. Staalai,

Norėčiau padėkoti Jums už malonų laišką, datuotą 1970 m. vasario 25 d., ir atsiprašyti, kad negalėjau atsakyti į jį anksčiau. Man sutrukdė žemės pirkimo reikalai. Kartu su žeme mes įsigijome ir bažnytinį pastatą, kurio adresą jau nurodžiau. Pirkinyje puikus: čia bus atskiros patalpos šventyklai, paskaitų auditorijos, mano ir bhaktų gyvenamieji kambariai, – visa tai puikiame rajone su visais šiuolaikiniais patogumais.

Leiskite Jus pakviesti patogiu Jums laiku apsilankyti pas mus, ir jei Jūs būsite toks malonus ir prieš dieną apie tai pranešite, mano mokiniai apsidžiaugs, galėdami deramai Jus priimti.

Dėl mūsų susirašinėjimo, tai citavimas ir kontracitavimas ištis neišspręs problemos. Teisme du prityrę advokatai cituoja kodeksą, tačiau bylos baigmę lemia ne tai. Nuosprendį padaro pirmininkaujantis teisėjas. Taigi ginču mes nepasieksime galutinių išvadų.

Šventraščių citatos kartais būna prieštaringos, taip pat skiriasi filosofų nuomonės, nes, nekeldamas naujų tezių, žymiu filosofu netapsi. Todėl ir sunku prieiti prie teisingos išvados. Tad belieka pripažinti autoriteto nuomonę, kaip anksčiau minėta. Mūsų autoritetas – Viešpats Caitanya Mahāprabhu, kuris nesiskiria nuo Kṛṣṇos, o Jo nuomone, kuri, beje, atitinka šventraščius, švento vardo giedojimas šiame amžiuje yra vienintelis visų gyvenimo problemų sprendimas. Apie tai liudija ir praktinė patirtis.

Prie ištakų

Neseniai Viešpaties Caitanyos apsireiškimo dieną Berklyje mūsų mokiniai surengė didžiules eitynes, ir visuomenė taip atsiliepė apie įvykį: „Tai ne minia, kuri susiburia daužyti langus ir kelti sąmyšį.“ Tą patį paliudijo ir policija: „Kršnos sąmonės judėjimo nariai glaudžiai bendradarbiavo su policija, ir jų pastangos palaikyti tvarką bei rimtą eitynių metu buvo tokios sėkmingos, kad policijai beveik nebuvo kas veikia.“

Tai pasikartojo ir Detroite, kur vyko didžiulis taikos žygis ir minia mūsų žmones praminė „angelais.“ Taigi Kršnos sąmonės judėjimas šiuo metu yra būtinas kaip panacėja visoms žmonių visuomenės problemoms spręsti.

Kitos citatos dabar nepadarys didesnio poveikio. Vaistinėje gali būti daugybė vaistų, ir visi jie – geri, tačiau būtina, kad vaistus konkrečiam ligoniui išrašytų patyręs gydytojas. Šiuo atveju negalima sakyti: „Šitie vaistai geri ir tie vaistai geri.“ Ne. Konkrečiam pacientui geri tie vaistai, kurie padeda jam: *phalena paricīyate*.

*Nuoširdžiai Jūsų –
A. C. Bhaktivedanta Svamis.*

Keletas baigiamųjų Śrīlos Prabhupādos pastabų

Teisme, norėdami rasti sprendimą, du advokatai, remdamiesi autoritetingomis teisės knygomis, pateikia savo svarius argumentus, tačiau bylos sprendimas vieno besibylinėjančių naudai priklauso nuo teisėjo. Abiejų pusių advokatų argumentai yra teisėti ir teisingi, tačiau sprendimą nulemia tas argumentas, kuris būna pritaikomas konkrečiu atveju.

Viešpats Caitanya skelbia Savo išvadą remdamasis *śāstromis*, kurios teigia, kad Viešpaties vardų giedojimas yra vienintelė priemonė pakilti į transcendentinį lygį. Ir mes įsitikinome, kad ši priemonė veiksminga. Galima patikrinti visus be išimties mūsų mokinius, kurie rimtai praktikuoja šį metodą, ir kiekvienas nešališkas teisėjas lengvai pastebės, kad transcendentinio realizavimosi kelyje jie gerokai pralenkia filosofus, tikinčiuosius, *yogus*, *karmius*, etc.

Mes turime priimti viską, kas tinka mūsų sąlygomis. Jei konkrečiomis sąlygomis kai kurie metodai atmetami, tai nereiškia, kad jie klaidingi. Atsižvelgdami į amžių, laiką ir tikslą, kartais kuriam

Savęs pažinimo mokslas

laikui galime atmesti ir *bona fide* metodus. Viską reikia tikrinti pagal praktinį rezultatą. Vadovaujantis šiuo kriterijumi, nuolatinis Hare Kṛṣṇa *mahā-mantros* kartojimas mūsų amžiuje yra neabejotinai efektyvus.

A. C. Bhaktivedanta Svamis

Kršṇos sąmonė: induizmo kultas ar dieviškoji kultūra?

Stengdamiesi surasti Kršṇos sąmonės judėjimui tinkamą vietą istoriniame-kultūriniame kontekste, dauguma žmonių šį judėjimą tapatina su induizmu. Tačiau tai klaida. Śrīla Prabhupāda neigia šio judėjimo ryšį su panteizmu, politeizmu ir kastine sąmone, kurie persmelkia šiuolaikinį induizmą. Kršṇos sąmonės ir šiuolaikinio induizmo istorinės šaknys yra bendros, tačiau senoji Indijos Vedų kultūra, induizmas, kaip ir kitos „didžiosios religijos“, tapo sektantine institucija, tuo tarpu Kršṇos sąmonė yra universali ir netelpa į santykinį sektantinių įvardijimų rėbą.

Klaidingai manoma, kad Kršṇos sąmonės judėjimas atstovauja induizmo religijai. Iš tikrųjų Kršṇos sąmonė jokių būdu nėra tikėjimas ar religija, siekianti nurungti kitus tikėjimus ar religijas. Priešingai, Kršṇos sąmonė – tai svarbus visai žmonių bendrijai kultūrinis judėjimas, kuris neturi nieko bendra su kuria nors konkrečia sektantiška tikyba. Tai kultūrinis judėjimas, ir svarbiausias jo tikslas – mokyti žmones, kaip pamilti Dievą.

Kartais patys indai – tiek pačioje Indijoje, tiek už jos ribų – mano, kad mes skleidžiame induizmo religiją, tačiau iš tikro taip nėra. „Bhagavad-gītoje“ nerasite žodžio „hindu“*. Maža to, šio žodžio Vedų raštuose apskritai nerasime. Žodį „hindu“ ėmė vartoti musulmonai iš kaimyninių Indijos sričių: Afganistano, Beludžistano ir Persijos. Šių sričių bei šiaurės vakarų Indijos pasieniu teka Sindhu upė. Musulmonai, teisingai neištardami žodžio „Sindhu“, upę ėmė vadinti „Hindu“, o šių žemių gyventojus praminė „hindu“. Pavyzdžiui, Indijos Vedose europiečiai vadinami *mlecchomis* arba *yavanomis*. Taigi ir „indas“, „induizmas“ – tai musulmonų duoti vardai.

Tikroji Indijos kultūra aprašyta „Bhagavad-gītoje“. Joje teigiama,

* *Hindu* (angl.) – „indas, induistas“. (Vert. past.)

Savęs pažinimo mokslas

kad priklausomai nuo skirtingų gamtos savybių, ar *gunų*, yra įvairūs žmonių tipai, paprastai skirstomi į keturis socialinius bei keturis dvasinius skyrius. Ši socialinio ir dvasinio skirstymo sistema vadinama *varṇāśrama-dharma*. Keturios *varṇos*, arba socialiniai skyriai – tai *brāhmaṇai*, *kṣatriyai*, *vaiśyai* ir *śūdras*. Keturios *āśramos*, arba dvasiniai skyriai, yra *brahmacarya*, *gṛhastha*, *vānaprastha* ir *sannyāsa*. *Varṇāśramos* sistemą aprašo Vedų šventraščiai, vadinami Purāṇomis. Šios Vedų kultūros institucijos tikslas – kiekvienam žmogui suteikti išsilavinimą, kuris padėtų kuo geriau pažinti Kṛṣṇą, arba Dievą. Toks vienintelis Vedų kultūros tikslas.

Kalbėdamas su didžiu bhaktas Rāmānanda Rāya, Viešpats Caitanya jo paklausė: „Koks svarbiausias žmogaus gyvenimo principas?“ Rāmānanda Rāya atsakė, kad žmonių civilizacija prasideda tada, kai žmonės priima *varṇāśrama-dharma*. Nepasiekus *varṇāśrama-dharmos* lygio, apie žmonių civilizaciją negali būti ir kalbos. Todėl Kṛṣṇos sąmonės judėjimas stengiasi įvesti teisingą žmonių civilizacijos sistemą, kuri vadinasi Kṛṣṇos sąmonė, arba *daiva-varṇāśrama* – dieviška kultūra.

Šių laikų Indijoje *varṇāśramos* sistema įgavo iškreiptas formas, todėl žmogus, gimęs *brāhmaṇo* (aukščiausias socialinis skyrius) šeimoje, pretenduoja į tai, kad jį laikytų *brāhmaṇu*. Tačiau *sāstros* (šventraščiai) nepalaiko šių pretenzijų. Gal kieno protėvis pagal *gotrą* (giminystę) ir buvo *brāhmaṇas*, tačiau tikroji *varṇāśrama-dharma* remiasi konkrečiomis žmogaus išsiugdytomis *savybėmis*, neatsižvelgdama nei į jo gimimą, nei į protėvius. Todėl mes nepropaguojame šiuolaikinės induizmo sistemos, ypač tos, kuriai įtakos turėjo Śaṅkarācārya, nes Śaṅkarācārya mokė, kad Absoliuti Tiesa yra beasmenė. Taip sakydamas, jis netiesiogiai neigė Dievo egzistenciją.

Śaṅkarācāryos misija buvo ypatinga; jis apsireiškė tam, kad grąžintų Vedų autoritetą po kurį laiką nevaržomai viešpatavusio budizmo laikotarpio. Budizmą globojo imperatorius Aśoka, todėl prieš du tūkstančius šešis šimtus metų budizmo religija buvo paplitusi, galima sakyti, visoje Indijoje. Pasak Vedų raštų, Buddha buvo Kṛṣṇos inkarnacija, turėjusi ypatingą galią ir nužengusi ypatingu tikslu. Jo minties, arba tikėjimo, sistema susilaukė plataus pripažinimo. Tačiau Buddha atmetė Vedų autoritetą. Kol plito budizmas, Indijoje ir kituose kraštuose Vedų kultūra nesivystė. Todėl Śaṅkarācārya, kurio vienintelis tikslas buvo išstumti Buddhos filosofijos sistemą, įvedė savąją, kuri vadinosi *māyāvāda*.

Prie ištakų

Iš esmės, *māyāvādos* filosofija yra ateizmas, nes tai metodus, reikalaujantis tik *įsivaizduoti*, kad Dievas yra. *Māyāvādos* filosofijos sistema gyvuoja nuo neatmenamų laikų. Nūdienos Indijos religijos ir kultūros sistema grindžiama Šaṅkarācāryos, ar *māyāvādos* filosofija, kuri yra kompromisas su budizmo filosofija. Pasak *māyāvādos* filosofijos, Dievo iš esmės nėra, arba jei Jis ir egzistuoja, tai yra beasmenis ir visa persmelkiantis, todėl Jį galima įsivaizduoti bet kuriuo pavidalu. Ši išvada prieštarauja Vedų raštams. Vedų raštai vardina daugybę pusdievių, kurie garbinami įvairiausiais tikslais, tačiau kiekvieno atveju Aukščiausiasis Viešpats, Dievo Asmuo Višņu pripažįstamas aukščiausiuoju valdovu. Tokia tikroji Vedų kultūra.

Kršṇos sąmonės filosofija neneigia Dievo ir pusdievių egzistavimo, o *māyāvādos* filosofija neigia ir viena, ir kita. Ji tvirtina, kad neegzistuoja nei pusdieviai, nei Dievas. *Māyāvādžiams* viskas galų gale yra niekas. Jie sako, kad galima įsivaizduoti bet kokį viešpatį – ar tai būtų Višņu, Durgā, Viešpats Šiva, ar saulės dievas – nes žmonės dažniausiai būtent šiuos pusdievius ir garbina. Tačiau iš tikrųjų nė vieno jų egzistavimo *māyāvādos* filosofija nepripažįsta. Kadangi į beasmenį Brahmaną sutelkti mintis neįmanoma, galima vaizduotis vieną šių pavidalų, – taip teigia *māyāvādžiai*. Tai nauja sistema, kurią imta vadinti *pañcopāsanā*. Ją įvedė Šaṅkarācārya, tačiau „Bhagavad-gītā“ nei vienos iš šių doktrinų neskelbia, tad jos nėra autoritetingos.

„Bhagavad-gītā“ pripažįsta pusdievių egzistavimą. Vedos aprašo pusdievius ir neigti jų buvimo neįmanoma, tačiau nereikia jų įsivaizduoti ar garbinti taip, kaip siūlė Šaṅkarācārya. „Bhagavad-gītā“ atmeta pusdievių garbinimą. „Gītā“ [7.20] įtikinamai teigia:

*kāmais tais tair hr̥ta-jñānāḥ
prapadyante 'nya-devatāḥ
taṁ taṁ nīyamam āsthāya
prakṛtyā niyatāḥ svayā*

„Tie, kurių sąmonę iškreipė materialūs troškimai, atsiduoda pusdieviams ir laikosi garbinimo taisyklių, atitinkančių jų pačių prigimtį.“ Be to, „Bhagavad-gītoje“ [2.44] Viešpats Kršṇa sako:

*bhogaśvarya-prasaktānām
tayāpahṛta-cetasām*

Savęs pažinimo mokslas

*vyavasāyātmikā buddhiḥ
samādhau na vidhīyate*

„Kas pernelyg geidžia jutiminių džiaugsmų bei materialių gėrybių ir dėl to visiškai pameta galvą, tam negimsta tvirtas pasiryžimas atsida-
vus tarnauti Aukščiausiam Viešpačiui.“ Tie, kurie garbina įvairiausius
pusdievius, apibūdinami kaip *hrta-jñānāḥ*, „praradusieji sveiką protą“. Apie tai „Bhagavad-gītoje“ [7.23] toliau pasakyta:

*antavat tu phalaṁ teṣāṁ
tad bhavaty alpa-medhasām
devān deva-yajo yānti
mad-bhaktā yānti mām api*

„Menkos nuovokos žmonės garbina pusdievius ir gauna ribotus bei laikinus vaisius. Tie, kurie garbina pusdievius, keliauja į pusdievių planetas, tačiau Mano bhaktai pasiekia aukščiausią Mano buveinę.“ Pusdievių dovanos laikinos, nes bet kokie materialūs patogumai yra susiję su laikinu kūnu. Kad ir kokie būtų šiuolaikinio mokslo meto-
dais ar pusdievių palaiminimu įgyti materialūs patogumai, jiems ateina galas kartu su kūnu. Tuo tarpu dvasinis tobulėjimas neturi pabaigos.

Žmonės neturėtų manyti, kad mes skelbiame kokią nors sektantišką religiją. Ne. Mes paprasčiausiai mokome, kaip mylėti Dievą. Apie Dievą, Jo egzistavimą sukurta daug teorijų. Antai ateistai niekada nepatikės, kad Dievas yra. Tokie ateistai, kaip Nobelio premijos laurea-
tas profesorius Jacques Monod, skelbia, kad viskas yra atsitiktinumas (tai teorija, kurią senų seniausiai kėlė Indijos filosofai ateistai, pavyzd-
žiui, Cārvāka). Kitų filosofų – *karma-mīmāṁsos* pasekėjų nuomone, jei žmogus gerai ir dorai dirba savo darbą, rezultatai ateis savaime, ir nėra jokio reikalo kreiptis į Dievą. Šių teorijų šalininkai, paremdami savo mintį, pateikia tokį argumentą: jei žmogus užsikrėtė kokia liga ir gydosi tinkamais vaistais, jis pasveiks. Tačiau mes galime papriešta-
rauti, kad, gydant žmogų netgi pačiais geriausiais vaistais, jis vis tiek gali mirti. Pasekmės ne visada nuspėjamos. Taigi egzistuoja aukštesnė valia, *daiva-netreṇa*, aukščiausias valdovas. Juk būna, kad ir turtingo bei dorovingo žmogaus sūnus tampa gatvių bastūnu – hipiu. Arba kitas pavyzdys: žmogus sunkiai dirba ir praturtėja, o jam gydytojas sako: „Dabar jums nieko negalima valgyti, išskyrus miežių nuovirą.“

Karma-mīmāṁsos teorija skelbia, kad viskas pasaulyje vyksta be

Prie ištakų

aukščiausios valios įsiterpimo. Tokios filosofijos teigia, kad visa ko priežastis yra aistra (*kāma-haitukam*). Aistra nuveda vyrą pas moterį, atsitiktinai jie suartėja, ir moteris pastoja. Vyras išties neplanuoja, kad moteris taptų nėščia, tačiau pagal natūralią įvykių eigą, vyro suartėjimas su moterimi duoda savo vaisių. Ateistinė teorija, kurią šešioliktas „Bhagavad-gītos“ skyrius vadina asuriška, arba demoniška, skelbia, kad viskas vyksta atsitiktinai, dėl natūralaus potraukio. Ši demoniška teorija pritaria minčiai, kad, norint išvengti vaikų, galima naudoti kontraceptines priemones.

Tačiau iš tiesų viskas vyksta pagal didįjį planą – Vedų planą. Vedų raštai nurodo, kaip vyras ir moteris turi suartėti, kaip jie turi pradėti vaiką ir koks yra lytinio gyvenimo tikslas. „Bhagavad-gītoje“ Kṛṣṇa sako, kad Vedų taisyklių sankcionuotas ir reguliuojamas lytinis gyvenimas yra *bona fide* ir kad Jis pripažįsta jį. Tačiau atsitiktinis lytinis gyvenimas nepriimtinas. Kai žmogus pasiduoda atsitiktiniam lytiniam potraukiui ir gimsta vaikai, jie vadinami *varṇa-saṅkara*, nepageidautiniais palikuonimis. Taip elgiasi žemesniosios būtybės – gyvuliai, žmonėms tai nepriimtina. Žmogui nurodyta, kaip veikti. Mes negalime pripažinti teorijos, kad žmogui nenurodyta, kaip elgtis, ir kad viską gimdo atsitiktinumas bei materialus poreikis.

Saṅkarācāryos teorija, teigianti, kad Dievo nėra ir kad reikia vykdyti savo pareigą vien dėl taikos ir ramybės visuomenėje, įsivaizduojant Dievą kuriuo nors pavidalu, taip pat daugiau ar mažiau grindžiama atsitiktinumo ir poreikio teorija. Tačiau mūsų metodas, kuris visiškai nepanašus į minėtąjį, remiasi autoritetu. Kṛṣṇa rekomenduoja dievišką *varṇāśrama-dharma*, o ne kastų sistemą, kaip ji nūdien suprantama. Šiuolaikinė kastų sistema dabar smerkiama ir pačioje Indijoje, ir tai teisinga, nes žmonių skirstymas į klases pagal gimimą – tai ne vėdiška, ne dieviška kastų sistema.

Visuomenėje yra įvairių žmonių: tai inžinieriai ir medikai, chemikai ir komersantai, įmonininkai ir pan. Tačiau priklausymą vienai ar kitai kategorijai turi lemti ne gimimas, o savybės. Vedų raštai nieko panašaus į kastų sistemą, kuri būtų pagrįsta gimimo teise, nesankcionuoja. Jos nepripažįstame ir mes. Su tokia kastų sistema, kurios, beje, jau atsisako ir Indijos visuomenė, mes neturime nieko bendra. Priešingai, mes kiekvienam suteikiame galimybę tapti *brāhmaṇu* ir taip pasiekti aukščiausiąją gyvenimo padėtį.

Šiuolaikinei visuomenei trūksta *brāhmaṇų* – dvasinių vadovų, ir

Savęs pažinimo mokslas

kṣatriyų – valdytojų. Visą pasaulį valdo *śūdras* – kategorija žmonių, kurie turėtų užsiimti fiziniu darbu. Todėl visuomenėje viešpatauja nesantaika. Norėdami tą nesantaiką sušvelninti, mes ir pradėjome Kṛṣṇos sąmonės judėjimą. Jei ištis pavyks atkurti *brāhmaṇų* klasę, savaime suklestės ir kiti visuomenės sluoksniai: kai gerai veikia smegenys, gerai veikia ir kitos kūno dalys – rankos, pilvas bei kojos.

Galutinis Kṛṣṇos sąmonės judėjimo tikslas – išmokyti žmones pamilti Dievą. Caitanya Mahāprabhu pritaria išvadai, kad gyvenimo tobulumo viršūnė – išmokyti mylėti Dievą. Kṛṣṇos sąmonės judėjimas neturi nieko bendra nei su induizmo religija, nei su jokia kita religine sistema. Joks tikras krikščionis nenorės savo tikėjimo keisti į induizmą. Lygiai taip pat ir joks doras induizmo kultūros atstovas nesutiks pereiti į krikščionių tikėjimą. Tokie atsivertinėjimai būdingi žmonėms be tvirtos padėties visuomenėje. Tačiau kiekvienas panorės suprasti filosofiją ir mokslą apie Dievą, kiekvienas pažiūrės į tai rimtai. Reikia gerai suvokti, kad Kṛṣṇos sąmonės judėjimas nepropaguoja vadinamosios induizmo religijos. Mes skleidžiame dvasinę kultūrą, kuri gali visiškai išspręsti gyvenimo problemas, ir todėl ji susilaukia pripažinimo visame pasaulyje.

IV
Kṛṣṇa ir Kristus

Kṛṣṇa, Christos, Kristus

1974-ieji metai. Netoli ISKCON'o centro Frankfurte prie Maino (Vokietija) Śrīla Prabhupāda ir keletas jo mokinių išėjo į rytinį pasivaikščiojimą su tėvu Emmanueliu Jungclaussenu, vienuoliu benediktinu iš Niederalteicho vienuolyno. Pastebėjęs Śrīlos Prabhupādos meditacijos karolius, panašius į rožančius, tėvas Emmanuelis pasakė, kad jis taip pat be paliovos kartoja maldą: „Viešpatie Jėzau Kristau, pasigailėk mūsų.“ Vėliau tarp jų užsimezgė pokalbis.

Śrīla Prabhupāda: Ką reiškia žodis „Kristus“?

Tėvas Emmanuelis: „Kristus“ yra kilęs iš graikiško žodžio „Christos“, kuris reiškia „pateptasis“.

Śrīla Prabhupāda: „Christos“ – tai tik žodžio „Kṛṣṇa“ graikiškasis variantas.

Tėvas Emmanuelis: Labai įdomu.

Śrīla Prabhupāda: Kreipdamiesi į Kṛṣṇą, indai dažnai sako „Kṛṣṭa“. *Kṛṣṭa* – tai sanskrito žodis, kuris reiškia „žavesys“. Taigi kreipdamiesi į Dievą „Kristau“, „Kṛṣṭa“ ar „Kṛṣṇa“, mes kreipiamės į vieną ir tą patį visų žaviausią Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. Kai Jėzus sakė: „Tėve mūsų, kurs esi danguje, tebūnie šventas Tavo vardas“, Dievo vardas, kurį Jis turėjo galvoje, buvo „Kṛṣṭa“ arba „Kṛṣṇa“. Jūs sutinkate?

Tėvas Emmanuelis: Aš manau, kad Jėzus, kaip Dievo sūnus, atskleidė mums tikrąjį Dievo vardą – Kristus. Mes galime Dievą vadinti Tėvu, bet jei norime kreiptis į Jį tikruoju vardu, turime sakyti „Kristus“.

Śrīla Prabhupāda: Taip. „Kristus“ – tai tiesiog kitaip ištartas vardas „Kṛṣṭa“, o „Kṛṣṭa“ – Dievo vardo „Kṛṣṇa“ forma. Jėzus sakė, kad reikia šlovinti Dievo vardą, bet vakar aš girdėjau vieną teologą teigiant, kad Dievas neturi vardo, kad Jį galima vadinti tik „Tėvu“. Sūnus gali savo tėvą vadinti „tėvu“, tačiau tėvas turi ir vardą. Dievas – tai apibendrintas Aukščiausiojo Dievo Asmens vardas, tačiau Jis Pats vadinasi Kṛṣṇa. Tad kad ir kaip vadintumėt Dievą – „Kristus“, „Kṛṣṭa“ ar „Kṛṣṇa“, galų gale jūs kreipiatės į vieną ir tą patį Aukščiausiąjį Dievo Asmenį.

Savęs pažinimo mokslas

Tėvas Emmanuelis: Taip, jeigu kalbame apie tikrąjį Dievo vardą, turime sakyti „Christos“. Mūsų religija išpažįsta Šventąją Trejybę – Tėvą, Sūnų ir Šventąją Dvasią. Mes manome, kad Dievo vardą tegalima sužinoti per Jo Sūnaus apreiškimą. Jėzus Kristus atskleidė mums Tėvo vardą, todėl Kristaus vardą mes laikome apreišk tuoju Dievo vardu.

Šrila Prabhupāda: Pagaliau nesvarbu – „Kṛṣṇa“ ar „Kristus“ – vardas juk tas pats. Svarbiausia laikytis Vedų nurodymų, kurie šio amžiaus žmonėms rekomenduoja giedoti Dievo vardą. Lengviausias būdas yra giedoti *mahā-mantrą*: Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare. „Rāma“ ir „Kṛṣṇa“ – Dievo vardai, o „Hare“ – Jo energija. Taigi, kartodami *mahā-mantrą*, mes kreipiamės ir į Dievą, ir į Jo energiją. Dievo energija yra dviejų rūšių: dvasinė ir materialinė. Dabar mes esame materialios energijos naguose, todėl meldžiame Kṛṣṇą, kad Jis Savo malone išvaduočiau mus iš tarnystės materialiai energijai ir leistų tarnauti dvasinei energijai. Tai visa mūsų filosofijos esmė. „Hare Kṛṣṇa“ reiškia: „O Dievo energija, o Dieve [Kṛṣṇa], leisk man tarnauti Tau.“ Tarnystė yra mūsų prigimtis. Taip jau atsitiko, kad pradėjome tarnauti materialiams dalykams, tačiau kai ši tarnystė transformuojasi į tarnystę dvasinei energijai, mūsų gyvenimas tampa tobulas. Praktikuoti *bhakti-yogą* [meilės tarnystę Dievui] – reiškia išsivaduoti nuo tokių įvardijimų, kaip „induistas“, „musulmonas“, „krikščionis“ ir pan., ir tiesiog tarnauti Dievui. Krikščionybę, induizmą, islamą sukūrėme mes patys. Tačiau kai kreipiamės į religiją be įvardijimų ir nelaikome savęs nei krikščionimis, nei induistais ar musulmonais, tada galime kalbėti apie grynąją religiją, arba *bhakti*.

Tėvas Emmanuelis: *Mukti*?

Šrila Prabhupāda: Ne, *bhakti*. *Bhakti* sąvoka apima ir *mukti* (išsivadavimą iš materialių negandų). Be *bhakti* nebus *mukti*, tačiau jei veikiamo *bhakti* lygmeniu, mes jau pasiekėme *mukti*. To mus moko „Bhagavad-gītā“ [14.26]:

*mām ca yo 'vyabhicāreṇa
bhakti-yogena sevate
sa guṇān samatītyaitān
brahma-bhūyāya kalpate*

Kṛṣṇa ir Kristus

„Tas, kuris visiškai pasišvenčia atsidavimo tarnybai ir jokiais aplinkybėmis nepatiria nuopuolio, išsyk išsivaduoja iš materialios gamtos *guṇų* ir pasiekia Brahmano lygį.“

Tėvas Emmanuelis: Ar Brahmanas – tai Kṛṣṇa?

Śrīla Prabhupāda: Kṛṣṇa yra Parabrahmanas. Brahmanas suvokiamas trimis aspektais: kaip beasmenis Brahmanas, kaip lokalizuota Paramātmā ir kaip personalusis Brahmanas. Kṛṣṇa yra Asmuo. Jis yra Aukščiausiasis Brahmanas, nes Dievas galų gale juk Asmuo. Tai patvirtina „Śrīmad-Bhāgavatam“ [1.2.11]:

*vadanti tat tattva-vidas
tattvam yaj jñānam advayam
brahmeti paramātmēti
bhagavān iti śabdyate*

„Mokyti transcendentalistai, pažinę Absoliučią Tiesą, šią nedvejybišką esmę vadina Brahmanu, Paramātmā ar Bhagavānu.“ Dievo, kaip Aukščiausiojo Asmens, suvokimas yra Jo pažinimo viršūnė. Jis turi visas šešias vertingąsias ypatybes: yra visų stipriausias, turtingiausias, gražiausias, šlovingiausias, išmintingiausias ir labiausiai atsižadėjęs.

Tėvas Emmanuelis: Taip, sutinku.

Śrīla Prabhupāda: Dievas yra absoliutus, todėl Jo vardas, pavidalas, savybės taip pat yra absoliutūs ir nesiskiria nuo Jo Paties. Taigi giedoti šventą Dievo vardą – reiškia tiesiogiai bendrauti su Juo. Bendraudamas su Dievu, žmogus įgyja dieviškų savybių, ir kai jis visiškai apsisvalo, tampa artimu Aukščiausiam Viešpačiui asmeniui.

Tėvas Emmanuelis: Bet juk Dievo vardą mes suvokiame ribotai.

Śrīla Prabhupāda: Taip, mes esame riboti, bet Dievas – beribis. Ir kadangi Dievas beribis, arba absoliutus, Jis turi ir begalinę daugybę vardų, kurių kiekvienas yra Dievas. Jo vardus mes galime suvokti tiek, kiek yra išlavėjęs mūsų dvasinis intelektas.

Tėvas Emmanuelis: Ar galiu jūsų štai ko paklausti? Mes, krikščionys, irgi skelbiame Dievo meilę, patys jos trokštame ir visa širdimi bei siela stengiamės tarnauti Dievui. Kuo jūsų judėjimas skiriasi nuo mūsų? Kodėl jūs savo mokinius siunčiate skelbti Dievo meilės į Vakarų šalis, jei ten tą patį skelbia Jėzaus Kristaus evangelija?

Śrīla Prabhupāda: Problema ta, kad krikščionys nesilaiko Dievo įsakymų. Jūs sutinkate?

Savęs pažinimo mokslas

Tėvas Emmanuelis: Taip, jūsų žodžiuose daug tiesos.

Šrila Prabhupāda: Tada ko verta krikščionių meilė Dievui? Kur jūsų meilė, jei jūs nesilaikote Dievo įsakymų? Todėl mes ir atvykome čia, kad mokytume žmones, ką reiškia mylėti Dievą. Jei mylite Dievą, jūs negalite nepaklusti Jo įsakymams. O jei nepaklūstate, vadinasi, jūsų meilė netikra.

Visame pasaulyje žmonės myli visai ne Dievą, o savo šunis. Todėl Krišnos sąmonės judėjimas yra būtinas, kad išmokytų žmones atgaivinti užmirštą meilę Dievui. Kalti ne tik krikščionys, bet ir induistai, musulmonai bei visi kiti. Jie užsikorė etiketes „krikščionis“, „induistas“, „musulmonas“, bet Dievui nepaklūsta. Štai kur problema.

Svečias: Gal galėtumėte pasakyti, kuo pasireiškia krikščionių nepaklusimas Dievui?

Šrila Prabhupāda: Taip. Visų pirma, palaikydami skerdyklas, jie jau pažeidžia Dievo įsakymą „Nežudyk“. Ar sutinkate, kad šis įsakymas pažeidžiamas?

Tėvas Emmanuelis: Asmeniškai aš sutinku.

Šrila Prabhupāda: Gerai. Taigi, jei krikščionys nori mylėti Dievą, jie turi liautis žudę gyvulius.

Tėvas Emmanuelis: Bet argi ne svarbiausia...

Šrila Prabhupāda: Jei praleisite bent vieną dėmenį, jūsų skaičiavimuose jau bus klaida. Nesvarbu, ką jūs po to pridėsite ar atimsite – klaida jau įsibrovė į skaičiavimą ir visi tolimesni veiksmai taip pat bus klaidingi. Mes negalime tikėtis gėdžiamų rezultatų, kai priimame šventraščių dalis, kurios mums patinka, ir atmetame mums nepatinkančias. Antai višta kiaušinius deda pasturgaliu, o lesa snapu. Ūkininkas gali pamanyti: „Vištos priekis man labai brangiai kainuoja: jį reikia maitinti. Ar ne geriau būtų jį nupjovus?“ Tačiau višta be galvos nebedės kiaušinių, nes bus negyva. Taigi, jei atmesime tą šventraščių dalį, kurios reikalavimų mums sunku laikytis, ir tesilaikysime tos, kuri mums patinka, tai tokia interpretacija negelbės. Mes turime laikytis visų šventraščių nurodymų, o ne tik tų, kurie mums patogūs. Jei nesilaikote svarbiausiojo įsakymo: „Nežudyk“, kaipgi galime kalbėti apie meilę Dievui?

Svečias: Krikščionių įsitikinimu, šis įsakymas taikytinas žmonėms, o ne gyvuliams.

Šrila Prabhupāda: Tai reikštų, jog Kristui neužteko nuovokos pasakyti tiksliau: „Nepadaryk žmogžudystės.“ Yra žodis „žudymas“, ir yra

Kr̥ṣṇa ir Kristus

žodis „žmogžudystė“. Žodį „žmogžudystė“ vartojame, kalbėdami apie žmones. Jūs manote, kad Jėzui neužteko nuovokos rasti tikslesnį žodį „žmogžudystė“, užuot vartojus „žudymas“? Žodis „žudymas“ reiškia visokią žudymą, ir ypač gyvulių žudymą. Jei Jėzus būtų turėjęs galvoje tik žmonių žudymą, jis būtų pavartojęs žodį „žmogžudystė“*.

Tėvas Emmanuelis: Tačiau Senajame Testamente įsakymas „Nežudyk“ nurodo *būtent* žmogaus žudymą. Kai Jėzus pasakė: „Nežudyk“, jis suteikė šiam įsakymui platesnę prasmę. Žmogus turi ne tik nežudyti kito žmogaus, bet ir jį mylėti. Jėzus kalbėjo tik apie žmonių savitarpio santykius, o ne apie santykius su kitomis gyvomis esybėmis. Sakydamas: „Nežudyk“, jis turėjo galvoje emocinę, moralinę dalyko pusę, t. y. negalima nieko įžeidinėti, skaudinti, elgtis blogai ir pan.

Šrila Prabhupāda: Mes nekalbame nei apie Senąjį, nei apie Naująjį Testamentus. Mes kalbame apie žodžius, kurie vartojami įsakymuose. Jei jūs norite interpretuoti šiuos žodžius savaip – tada kita kalba. Mes juos suprantame tiesiogiai. „Nežudyk“ reiškia „krikščionys neturi žudyti“. Jūs galite pateikti ir daugiau interpretacijų, taip pateisindami savo elgesį, bet mums visiškai aišku, kad interpretacijos čia nereikalingos. Interpretacijų reikia, kai prasmė neaiški. O čia prasmė akivaizdi. „Nežudyk“ – nurodymas nedviprasmiškas, kam gi jį interpretuoti?

Tėvas Emmanuelis: O valgyti augalus – argi nėra žudymas?

Šrila Prabhupāda: *Vaišṇavų* filosofija moko, kad be reikalo nedera žudyti netgi augalų. „Bhagavad-gītoje“ [9.26] Kr̥ṣṇa sako:

*patraṁ puṣpaṁ phalaṁ toyam
yo me bhaktyā prayacchati
tad ahaṁ bhakty-upahṛtam
aśnāmi prayatātmanaḥ*

„Jei kas su meile ir atsidavimu paaukos Man lapelį, gėlę, vaisių ar truputį vandens, Aš priimsiu auką.“ Kr̥ṣṇai mes siūlome tik tokią maistą, kokio Jis prašo, o jo likučius po to suvalgome. Jei vegetarišką maistą siūlyti Kr̥ṣṇai būtų nuodėmė, tai būtų ne mūsų, o Kr̥ṣṇos nuodėmė. Tačiau Dievas yra *apāpa-viddha*: nuodėmių pasekmės ant Jo nekrenta. Jis – kaip galingoji saulė, kuri gali išvalyti net šlapimą; mes to

* Senojo Testamento įsakyme „Nežudyk“ vartojamas žodis *tirtzach*, kuris nurodo visokią žudymą, o ne vien tik žmogžudystę. (Vert. past.)

Savęs pažinimo mokslas

padaryti nepajėgūs. Kṛṣṇa yra tarsi valdovas, kuris gali liepti pakarti žudiką, tačiau pats liks nebaudžiamas, nes yra labai galingas. Valgydami Viešpačiui paaukotą maistą, mes elgiamės kaip tas kareivis, kuris žudo karo metu. Kai kare vadas liepia eiti atakon, paklusnus kareivis, nužudęs priešą, apdovanojamas medaliu. Tačiau jei tas pats kareivis nužudys ką nors savo valia, jis bus nubaustas. Taip ir mes – valgydami tik *prasāda* [Kṛṣṇai siūlyto maisto likučius], niekuo nenusidedame. Šią mintį patvirtina „Bhagavad-gītā“ [3.13]:

*yajña-śiṣṭāśinaḥ santo
mucyante sarva-kilbiṣaiḥ
bhuñjate te tv agham pāpā
ye pacanty ātma-kāraṇāt*

„Viešpaties bhaktams atleidžiamos visos nuodėmės, nes jie valgo maistą, kuris visų pirma paaukojamas. Kas maistą ruošia tik tam, kad patenkintų savo pojūčius, iš tikrųjų minta vien nuodėme.“

Tėvas Emmanuelis: O ar Kṛṣṇa gali leisti valgyti gyvulius?

Śrīla Prabhupāda: Gali – gyvulių karalystėje. Tačiau civilizuotam, religingam žmogui žudyti ir valgyti gyvulius nederu. Jei jūs liausitės žudę gyvulius ir kartosite šventą Kristaus vardą – pasieksite tobulumą. Aš atėjau ne mokyti jūsų, o tik nuolankiai prašyti, kad kartotumėte Dievo vardą. Juk ir Biblija iš jūsų to reikalauja. Tad bendradarbiaukime ir giedokime Dievo vardą. Jei jūs nusiteikę prieš Kṛṣṇos vardą – kartokite „Christos“ ar „Kṛṣṭa“, skirtumo nėra. Śrī Caitanya sakė: *nāmnām akāri bahudhā nija-sarva-śaktiḥ*. „Dievo vardų – milijonų milijonai, ir kiekvieno jų galia kaip ir Paties Dievo, nes skirtumo tarp Dievo ir Jo vardų nėra.“ Todėl net jeigu jūs teikiate reikšmės tokiems įvardijimams, kaip induistas, krikščionis ar musulmonas, tačiau giedate Dievo vardą, kurį mini jūsų šventraščiai, – jūs pasieksite dvasinį lygmenį. Žmogaus gyvenimo tikslas – pažinti save, o tai reiškia išmokyti mylėti Dievą. Būtent tuo žmogus ir yra didis. Nesvarbu, ar šią savo priedermę jūs atliekate kaip induistas, kaip krikščionis, ar kaip musulmonas – tačiau atlikite ją!

Tėvas Emmanuelis: Sutinku.

Śrīla Prabhupāda: [*Rodydamas į meditacijos karolių vėrinį iš 108 karoliukų.*] Mes visada nešiojamės šiuos karolius, kaip ir jūs rožančių. Jūs kartojate Dievo vardą, bet kodėl jo nekartojate kiti krikščionys?

Kr̥ṣṇa ir Kristus

Kodėl jie nepasinaudoja galimybe, kurią teikia žmogaus gyvenimas? Katės ir šunys negali giedoti, tačiau mes galime, nes turime žmogaus liežuvį. Giedodami Dievo vardus, mes nieko neprarasime – priešingai, daug laimėsime. Mano mokiniai nuolatos gieda „Hare Kr̥ṣṇa“. Jie taip pat galėtų eiti į kiną ir daryti daugybę kitų panašių dalykų, bet jie viso to atsisakė. Jie nevalgo nei žuvies, nei mėsos, nei kiaušinių, nevartoja svaigalų, negeria, nerūko, nelošia azartinių žaidimų, neužsiima finansinėmis machinacijomis, nepalaiko draudžiamų lytinių ryšių. Jie kartoja šventą Dievo vardą. Jei norite su mumis bendradarbiauti, eikite į bažnyčias ir giedokite „Kristaus“, „Kr̥ṣṭos“ ar „Kr̥ṣṇos“ vardą. Argi galima nesutikti su tokiu pasiūlymu?

Tėvas Emmanuelis: Negalima. Aš pats mielai prie jūsų prisidėčiau.

Śrila Prabhupāda: Ne, mes su jumis kalbame kaip su krikščionių bažnyčios atstovu. Užuoat laikius neveikiančias bažnyčias, kodėl jų neati davus mums? Ten Dievo vardą mes kartotume ištisą parą. Daug kur mes nusipirkome bažnyčias, kurios, galima sakyti, neveikė, nes niekas jų nelankė. Londone aš mačiau šimtus uždarytų arba pasaulietiškiems reikalams naudojamų bažnyčių. Vieną tokią bažnyčią mes nusipirkome Los Andžele. Ją pardavė todėl, kad niekas į ją nėjo, o apsilankęs toje bažnyčioje šiandien, jūs pamatytumėt joje tūkstančius žmonių. Bet kuris mąstantis žmogus per penkias minutes supras, kas yra Dievas. Tam nereikia penkių valandų.

Tėvas Emmanuelis: Suprantu.

Śrila Prabhupāda: Tačiau žmonės nesupranta. Bėda, kad jie nenori to suprasti.

Svečias: Aš manau, suprasti Dievą reikia ne intelekto, o nuolankumo.

Śrila Prabhupāda: Nuolankumas ir yra intelektas. Nuolankiųjų bei paklusniųjų yra Dievo karalystė. Taip pasakyta Biblijoje, ar ne tiesa? Tačiau niekšų filosofija teigia, kad kiekvienas yra Dievas. Dabar ši idėja labai populiari. Todėl nuolankių bei klusnių ir nebėra. Kiekvienas laiko save Dievu – kaip jis bus nuolankus ir klusnus? Todėl aš ir mokau savo mokinius, kaip tapti nuolankiems ir klusniems. Jie visada pagarbiai lenkiasi šventykloje, taip pat savo dvasiniam mokytojui. Taip jie tobulėja. Nuolankumas ir klusnumas labai spartina dvasinę savęs pažinimą. Vedų šventraščiuose pasakyta: „Tiems, kurie šventai tiki Dievą ir Jo atstovą, dvasinį mokytoją, atsiveria Vedų šventraščių prasmė.“

Tėvas Emmanuelis: Bet ar tai nereiškia, kad žmogus turėtų būti nuolankus visiems?

Savęs pažinimo mokslas

Śrīla Prabhupāda: Taip, tačiau pagarba yra dviejų rūšių: ypatinga ir paprasta. Śrī Kṛṣṇa Caitanya mokė, kad patiems mums nedera laukti pagarbos, tačiau visada privalome gerbti kitus, net jei jie mūsų ir negerbia. O Dievui ir Jo tyram bhaktui reikia reikšti ypatingą pagarbą.

Tėvas Emmanuelis: Taip, aš sutinku.

Śrīla Prabhupāda: Aš manau, krikščionių dvasininkija turėtų bendradarbiauti su Kṛṣṇos sąmonės judėjimu. Ji turi kartoti „Kristaus“ ar „Christos“ vardą ir liautis žiūrėjusi pro pirštus į gyvulių žudymą. Tai visiškai neprieštarauja Biblijos mokymui – tai ne mano sugalvota filosofija. Aš prašau jūsų gyventi, laikantis šių principų, ir pamatysite, kaip pasaulis pasikeis.

Tėvas Emmanuelis: Labai jums dėkoju.

Śrīla Prabhupāda: Hare Kṛṣṇa.

Jėzus Kristus buvo guru

Šiame esė dvasinis Hare Kṛṣṇa judėjimo lyderis pripažįsta Viešpatį Jėzų Kristų „Dievo sūnumi, Jo atstovu ir mūsų guru, dvasiniu mokytoju“. Ir vis dėlto pasako karčių žodžių tiems, kurie šiandien skelbiasi Kristaus pasekėjais...

„Śrīmad-Bhāgavatam“ teigia, kad kiekvienas tikras Dievo sąmonės pamokslininkas privalo pasižymėti *titikṣos* (pakantumo) ir *karuṇos* (gailestingumo) bruožais. Viešpačiui Jėzui Kristui abu jie buvo būdingi. Jis buvo tiek pakantus, kad nesmerkė nieko net kalamas prie kryžiaus, ir tiek gailestingas, jog meldė Dievą atleisti tiems, kurie ketino jį nužudyti. (Kaip žinia, jie negalėjo nužudyti Kristaus. Tačiau jie manė galį tai padaryti, todėl jų nuodėmė labai sunki.) Kalamas prie kryžiaus, Kristus meldė: „Tėve, atleisk jiems. Jie nežino, ką daro.“

Dievo sąmonės pamokslininkas yra visų gyvų būtybių draugas. Viešpats Jėzus Kristus patvirtino tai savo pavyzdžiu, įsakydamas: „Nežudyk.“ Bet krikščionys labiau linkę šį įsakymą aiškinti neteisingai. Jie mano, jog gyvuliai neturi sielos, todėl skerdyklose jiems galima nevaržomai žudyti milijardus nekaltų gyvulių. Taigi nors krikščionybė išpažįsta daugybę žmonių, tarp jų sunku būtų surasti nors vieną, kuris griežtai laikytųsi Viešpaties Jėzaus Kristaus įsakymų.

Matydamas kitų kančias, *vaiṣṇavas* kenčia, jaučiasi nelaimingas. Todėl Viešpats Jėzus Kristus sutiko būti nukryžiuotas – kad tik išvaduotų iš kančių kitus. Tačiau, pasirodo, jo pasekėjai tokie neištikimi jam, kad nusprendė: „Tegul Kristus kenčia už mus, o mes ir toliau darysime nuodėmes.“ Jie taip smarkiai myli Kristų, kad mąsto: „Brangus Kristau, mes tokie silpni. Mes neturime jėgų atsisakyti nuodėmingos veiklos. Prašome pakentėti už mus.“

Jėzus Kristus mokė: „Nežudyk.“ Tačiau dabartiniai jo pasekėjai nusprendė: „Visgi mes žudysime“, ir atidarinėja didžiules, modernias, pagal paskutinį technikos žodį įrengtas skerdyklas. „Jei mes ir nusi-dedame, Kristus už mus atkentės.“ Nėra nieko bjauriau negu taip manyti.

Kristus gali kentėti už ankstesnes savo pasekėjų nuodėmes. Tačiau

Savęs pažinimo mokslas

visų pirma jie turėtų atsitokėti: „Kodėl gi Jėzus Kristus turi kentėti už mano nuodėmes? Aš privalau nebenusidėti.“

Įsivaizduokite tėvą, kurio mylimas sūnus įvykdo žmogžudystę ir mano: „Jei man gresia bausmė, tegul už mane atkentės mano tėvas.“ Argi įstatymas su tuo taikstysis? Argi policininkai paklus kvailiems suimto žmogžudžio reikalavimams: „Ne, ne, paleiskite mane! Suimkite mano tėvą – aš pats brangiausias jo sūnus!“ Žmogų nužudė *jis*, tačiau mano, kad bausmę atkentėti turi *jo tėvas*. Argi tai ne kvailystė? „Ne. *Tu* nužudei, *tu* ir privalai būti pakartas.“ Jeigu nusidedi, už nuodėmes pats ir kentėk – o ne Jėzus Kristus. Toks yra Dievo įstatymas.

Jėzus Kristus buvo didi asmenybė – Dievo sūnus ir Jo atstovas. Jis neturėjo ydų ir vis dėlto buvo nukryžiuotas. Jėzus Kristus norėjo suteikti žmonėms Dievo sąmonę, bet atsidėkodami už tai žmonės jį nukryžiuo. Koks nedėkingumas! Jie nesugebėjo įvertinti jo mokymo. Tačiau mes vertiname Kristų ir didžiai gerbiame jį kaip Dievo atstovą.

Žinoma, Kristus skelbė mokymą, kuris atitiko tuos laikus, tą šalį ir buvo skirtas tam tikrai grupei žmonių. Tačiau Viešpats Jėzus Kristus, be abejonės, yra Dievo atstovas, todėl mes pripažįstame jo didybę ir lenkiame prieš jį savo galvas.

Sykį Melburne mane aplankė grupė krikščionių dvasininkų. Jie paklausė manęs: „Ką jūs manote apie Jėzų Kristų?“ Ir aš jiems atsakiau: „Jis yra mūsų *guru*. Jis skelbia Dievo sąmonę, todėl jis – mūsų dvasinis mokytojas.“ Dvasininkams tai labai patiko.

Tiesą sakant, visus, kurie skelbia Dievo šlovę, reikia laikyti *guru*. Jėzus Kristus – viena iš tokių didžių asmenybių. Jo negalima laikyti paprastu žmogumi. Šventraščiai teigia, kad tas, kuris dvasinį mokytoją laiko paprastu žmogumi, yra apimtas nelabų minčių. Jei Jėzus Kristus būtų buvęs paprastas žmogus, jis nebūtų davęs žmonėms Dievo sąmonės.

„Nežudyk“ ar „Nepadaryk žmogžudystės“?

1973 m. liepą, vienuolių prieglaudoje netoli Paryžiaus Śrila Prabhupāda kalbėjosi su kardinolu Jean Danielou: „Biblija nesako: „Nepadaryk žmogžudystės“, ji kalba plačiau – „Nežudyk“... Kodėl jūs aiškinate tai, kaip jums patogiau?“

Śrila Prabhupāda: Jėzus Kristus sakė: „Nežudyk.“ Kodėl gi krikščionys žudo gyvulius?

Kardinolas Danielou: Žinoma, krikščionybė draudžia žudyti. Tačiau mūsų nuomone, žmogaus gyvybė nelygiavertė gyvulio gyvybei. Žmogaus gyvybė šventa, nes žmogus sukurtas pagal Dievo pavidalą. Todėl žudyti žmogų draudžiama.

Śrila Prabhupāda: Tačiau Biblija nesako: „Nepadaryk žmogžudystės“, ji kalba plačiau – „Nežudyk.“

Kardinolas Danielou: Mes manome, kad tik žmogaus gyvybė yra šventa.

Śrila Prabhupāda: Tai jūsų interpretacija. Įsakymas skelbia: „Nežudyk.“

Kardinolas Danielou: Žmogus žudo gyvulius, kad turėtų ką valgyti.

Śrila Prabhupāda: Netiesa. Žmogus gali maitintis grūdais, daržovėmis, vaisiais ir pienu.

Kardinolas Danielou: Be mėsos?

Śrila Prabhupāda: Be. Žmogus turi valgyti vegetarišką maistą. Tigras neėda mūsų vaisių. Jo maistas – gyvulių mėsa. O žmogaus maistas – daržovės, vaisiai, grūdai ir pieno produktai. Kaip jūs galite tvirtinti, kad žudyti gyvulius – ne nuodėmė?

Kardinolas Danielou: Mūsų nuomone, viską lemia tai, dėl ko mes taip darome. Jei gyvulys žudomas alkanam pamaitinti, žudymas pateisinamas.

Śrila Prabhupāda: Bet štai karvė. Mes geriame jos pieną, taigi ji yra mūsų motina. Sutinkate?

Savęs pažinimo mokslas

Kardinolas Danielou: Taip. Žinoma.

Šrila Prabhupāda: Taigi, jei karvė – mūsų motina, kuo pateisinti jos žudymą? Jūs geriate karvės pieną, o kai ji pasensta ir pieno nebeduoda – perpjaunate jai gerklę. Argi tai žmoniška? Indijoje mėsėdžiams patariama žudyti bent jau žemesnius gyvulius – ožkas, kiaules, dar buivolus. Tačiau nužudyti karvę – didžiausia nuodėmė. Skelbdami Kṛṣṇos sąmonę, mes prašome žmonių nevalgyti jokios mėsos, ir mano mokiniai griežtai laikosi šios nuostatos. Jei kam nors dėl tam tikrų aplinkybių tenka valgyti mėsą, jis turi valgyti žemesnius gyvulius. Nežudykite karvių. Tai didžiausia nuodėmė. O kol žmogus skendi nuodėmėje, jis nesupras Dievo. Svarbiausia žmogaus priedermė – pažinti Dievą ir Jį mylėti. Tačiau jei jūs nuolat nusidedate, jūs niekada nepažinsite Dievo, o ką jau kalbėti apie meilę Jam.

Kardinolas Danielou: Nemanyčiau, kad tai taip jau svarbu. Svarbiausia – mylėti Dievą. O kiekvienos religijos įsakymai gali skirtis.

Šrila Prabhupāda: Tačiau Biblijos įsakymas skelbia: „Nežudyk.“ Todėl žudyti karves jums nuodėmė.

Kardinolas Danielou: Indams Dievas sako, kad žudyti blogai, o žydams, kad...

Šrila Prabhupāda: Ne, ne. Jėzus Kristus mokė: „Nežudyk.“ Kodėl jūs aiškinate tai, kaip jums patogiau?

Kardinolas Danielou: Bet juk Jėzus leido aukoti Velykų Avinėlių.

Šrila Prabhupāda: Tačiau jis niekada nelaikė skerdyklos.

Kardinolas Danielou: [Juokiasi.] Taip, bet mėsą jis valgė.

Šrila Prabhupāda: Kai nėra ką valgyti, kad nemirtume badu, galima valgyti ir mėsą. Tai jau kitas dalykas. Tačiau nuolat laikyti skerdyklas savo gomuriui patenkinti – didžiausia nuodėmė. Tiesą sakant, kol gyvuos šis žiaurumas, kol veiks skerdyklos, žmogiškumo visuomenėje nebus. Ir nors kartais, kad nemirtum badu, gyvulių žudymas gali būti neišvengiamas, joku būdu negalima žudyti gyvulio, kuris yra mūsų motina, – karvės. To reikalauja tiesiog žmogiškas padorumas. Kṛṣṇos sąmonės judėjimas neleidžia žudyti jokių gyvulių. Kṛṣṇa sako: *patraṁ puṣpaṁ phalaṁ toyam yo me bhaktyā prayacchati*. „Su atsidavimu siūlykite Man daržoves, vaisius, pieną ir grūdus.“ [„Bhagavad-gītā“ 9.26] Mes valgome tik Kṛṣṇos maisto likučius (*prasādam*). Mes rašome nuo medžių įvairiausius vaisius, bet pačių medžių niekas nežudo. Žinoma, viena gyva esybė yra kitos gyvos esybės maistas, tačiau tai dar nereiškia, kad užsimanius pavalgyti galima užmušti savo motiną.

Kr̥ṣṇa ir Kristus

Karvės nekaltos, jos duoda mums pieną. Jūs geriate jų pieną, o po to skerdyklose jas pribaiariate. Tai nuodėmė.

Mokinys: Śrīla Prabhupāda, valgyti mėsą krikščionybė leidžia vado-vaudamasi prielaida, jog žemesnės gyvybės rūšys – priešingai, negu žmonės – neturi sielos.

Śrīla Prabhupāda: Tai kvailystė. Pirmiausia turime išsiaiškinti, kas įrodo, kad siela yra kūne. Tada ir suprasime, ar išties žmogus turi sielą, o karvė – ne. Kuo karvė skiriasi nuo žmogaus? Radę skirtumą, galėtume teigti, jog gyvulys neturi sielos. Tačiau kaip galime tvirtinti, kad gyvulys neturi sielos, kai visiems akivaizdu, kad jam būdingi tokie pat požymiai, kaip ir žmogui? Gyvulys maitinasi – jūs irgi maitinatės, gyvulys miega – jūs irgi miegate, gyvulys poruojasi – jūs poruojatės, gyvulys ginasi – ir jūs ginatės. Šie požymiai mums bendri, kuo gi mes skiriamės?

Kardinolas Danielou: Mes pripažįstame, kad, galimas daiktas, gyvulių biologinė egzistencija panaši į žmogaus, tačiau sielos jie neturi. Mes manome, kad sielą turi tik žmogus.

Śrīla Prabhupāda: Mūsų „Bhagavad-gītā“ teigia: *sarva-yoniṣu* – „siela glūdi visose gyvybės rūšyse.“ Kūnas yra tarsi rūbas. Jūs vilkite juodais rūbais, aš – oranžiniais. Tačiau po drabužiais ir jūs, ir aš esame žmonės. Taip ir įvairių gyvybės rūšių kūnai yra tarytum skirtingi rūbai. Egzistuoja 8 400 000 gyvybės rūšių, kitaip sakant, rūbų, bet kiekviena-me jų glūdi siela, neatsiejama Dievo dalelė. Tarkim, žmogus turi du nevienodų privalumų sūnus. Vienas jų, tarkim, aukščiausiojo teismo teisėjas, o kitas – paprastas darbininkas, tačiau tėvui abu jie sūnūs. Jam abu lygūs – teisėjas nė kiek ne svarbesnis už darbininką. Jei sūnus teisėjas pasakytų: „Tėtuši, iš tavo antrojo sūnaus maža naudos. Leisk, aš jį papjaušiu ir suvalgysiu“, ar tėvas leistų tai padaryti?

Kardinolas Danielou: Žinoma ne, tačiau mums sunku sutikti su teiginiu, kad visa gyvybė yra Dievo gyvybės dalis. Tarp žmogaus gyvybės ir gyvulio gyvybės milžiniškas skirtumas.

Śrīla Prabhupāda: Šį skirtumą lemia sąmonės išsivystymo lygis. Žmogaus kūnas turi išvystytą sąmonę. Sielą turi netgi medis, tačiau medžio sąmonė nėra labai tobula. Kai jūs kertate medį, jis nesipriešina. Iš tikrųjų jis kertamas priešinasi, tačiau labai silpnai. Vienas mokslininkas – Jagadish Chandra Bose, sukūrė prietaisą, kuris rodo, kad pjaunami augalai ir medžiai taip pat jaučia skausmą. Ir mes puikiai matome, kaip priešinasi skerdžiamas gyvulys: jis verkia ir klykia širdį draskan-

Savęs pažinimo mokslas

čiu balsu. Taigi tai priklauso nuo sąmonės išsivystymo lygio. Tačiau sielą turi visos gyvos būtybės.

Kardinolas Danielou: Tačiau metafiziniu požiūriu, žmogaus gyvybė – šventa. Žmonės mąsto tobuliau negu gyvuliai.

Śrīla Prabhupāda: Kuo pasireiškia tas tobulumas? Gyvulys ėda tam, kad palaikytų gyvybę. Dėl to paties valgotė ir jūs. Karvė skabo žolę pievoje, o žmogus valgo mėsą, kurią tiekia didžiulės skerdyklos, aprūpintos modernia technika. Tačiau tai, kad jūs turite galingus mechanizmus ir liejate kraują, o gyvulys teėda žolę, dar nereiškia, kad esate tobulesnis ir jūsų kūne siela yra, o gyvulio – ne. Tai nelogiška. Mes matome, kad esminiai gyvulio ir žmogaus bruožai sutampa.

Kardinolas Danielou: Tačiau metafizinės gyvenimo prasmės ieško tik žmonės.

Śrīla Prabhupāda: Taip. Tad metafiziškai ir išsiaiškinkite, kodėl jūs tikite, kad gyvulys neturi sielos – tai ir yra metafizika. Jei jūs mąstote metafiziškai – labai gerai. Bet jei mąstote kaip gyvulys, tai ko verti visi jūsų metafiziniai ieškojimai? *Metafizinis* reiškia „virš fizinio“, kitaip sakant, „dvasinis“. „Bhagavad-gītoje“ Kṛṣṇa sako: *sarva-yoniṣu kaunteya* – „Kiekviena gyva būtybė turi dvasinę sielą.“ Tai ir yra metafizinis supratimas. Tad kur tikroji metafizika – Kṛṣṇos mokymas ar trečiarūšės kvailių nuomonės. Ką jūs renkatės?

Kardinolas Danielou: Bet kodėl Dievas sukūrė gyvulius, kurie ėda vienas kitą? Vadinasi, pasaulio sąrangoje galėjo įsivelti klaida?

Śrīla Prabhupāda: Tai ne klaida. Dievas labai maloningas. Jei norite valgyti gyvulius, Jis suteiks jums šią galimybę. Kitą gyvenimą Dievas duos jums tigro kūną, ir mėsą galėsite valgyti kiek jums patinka. „Kam jums steigti skerdyklas? Aš duosiu jums iltis ir nagus. Valgykite į sveikatą.“ Tokia bausmė laukia mėsėdžių. Tie, kurie valgo gyvulių mėsą, kitą gyvenimą, kad jiems būtų patogiau, gims tigras, vilkais, katėmis ir šunimis.

V
Yoga mūsų amžiuje

Supersąmonė

Tikslai, kurių siekia šiuolaikiniai yogos entuziastai Vakaruose, blanksta prieš senovės Indijos yogų sugebėjimus. Istoriniai šaltiniai byloja, kad seniau Indijos yogai galėję tapti mažesni už atomą, lengvesni už orą, taip pat be jokių pagalbinių priemonių keliaudavę per visatą. Vis dėlto, net ir šie nuostabūs sugebėjimai, – sako Šrīla Prabhupāda, – tėra „žingsnelis į priekį.“ Kaip mūsų laikais pasiekti tikrą žmogaus sąmoningumo viršūnę – supersąmonę, Šrīla Prabhupāda pasakoja 1967 m. paskaitoje.

Kr̥ṣṇos sąmonė – tai tobuliausia *yoga*, kurią praktikuoja kvalifikuoti *bhakti-yogai*. *Yogos* sistema, kurios klasikinę formuluotę „Bhagavad-gītōje“ pateikė Viešpats Kr̥ṣṇa ir kurią siūlo Patañjaliao *yogos* mokymas, skiriasi nuo šiandien praktikuojamos suvakarietintos *haṭha-yogos* varianto.

Praktikuoti tikrąją *yogą* – tai valdyti savo jautimus, o juos suvaldžius, sutelkti mintis į Aukščiausiojo Dievo Asmens – Šrī Kr̥ṣṇos, Nārāyaṇos, – pavidalą. Viešpats Kr̥ṣṇa yra pirminė Absoliuti Asmenybė, Dievas, o visi keturrankiai Višṇu pavidalai, laikantys kriauklę, lotosą, vėzdą ir diską, – tai pilnutinės Kr̥ṣṇos ekspansijos.

„Bhagavad-gītā“ mums siūlo medituoti Viešpaties pavidalą. Norint atlikti meditacijos pratimus, reikia atsisėsti nuošalioje vietoje, kuri spindi šventumu. *Yogas* turi laikytis *brahmacaryos* taisyklių – griežtai save riboti ir laikytis celibato. *Yogos* neįmanoma praktikuoti tankiai apgyvendintame mieste, nežinant saiko gyvenime, atsiduodant netramdomiems lytiniais malonumams ir pataikaujant nepasotinamam liežuviui.

Jau kalbėjome, kad *yogos* praktika – tai jautimų suvaldymas, kuris prasideda nuo liežuvio. Negalima leisti liežuviui smaguriauti visokiu draudžiamu maistu bei gėrimais ir kartu praktikuoti *yogą*. Labai gaila, kad daugelis paklydusių, neautoritetingų *yogų* dabar vyksta į Vakarus ir naudojasi žmonių domėjimusi *yoga*. Tokie neautoritetingi *yogai* drįsta viešai kalbėti, jog galima vartoti svaigalus ir kartu medituoti.

Prieš penkis tūkstančius metų, dialogue, kuris vadinasi „Bhagavad-gītā“, Viešpats Kr̥ṣṇa patarė Savo mokiniui Arjunai praktikuoti

Savęs pažinimo mokslas

yogą, tačiau Arjuna atvirai prisipažino nesugebėsiąs laikytis griežtų *yogos* taisyklių ir reikalavimų. Kiekvienoje veiklos srityje reikia būti praktiškam. Negalima savo brangaus laiko švaistyti gimnastikos triukams ir vadinti tai *yoga*. Tikroji *yoga* – tai keturrankės Supersielos ieškojimas savo širdyje ir nuolatinis Jos meditavimas. Tokia nepalaujama meditacija vadinasi *samādhi*. Tačiau jei žmogus nori medituoti neapibrėžtą tuštumą ar impersonalų objektą, jam teks ilgai praktikuoti *yogą*, kol jis ką nors pasieks. Neįmanoma sukaupti minčių į tuštumą ar impersonalų objektą. Tikroji *yogos* praktika – tai minčių sutelkimas į keturrankį Nārāyaṇos asmenį, kuris gyvena kiekvienoje širdyje.

Kartais sakoma, kad meditacija padeda suprasti, jog Dievas visada glūdi širdyje net jei mes to nežinome. Dievas yra kiekvienoje širdyje – ne tik žmogaus, bet ir kačių bei šunų širdyse. Tai liudija „Bhagavad-gītā“, kurioje tvirtinama, kad Īšvara, aukščiausias pasaulio valdovas, glūdi kiekvienoje širdyje – ne tik širdyje, bet ir kiekviename atome. Tuštumos apskritai nėra. Nėra vietos, kur nebūtų Viešpaties.

Visur esantis Viešpats vadinamas Paramātma. *Ātmā* reiškia individualią sielą, o Paramātmā – individualią Supersielą. Ir *ātmā*, ir Paramātmā yra individualios asmenybės. Tačiau jos skiriasi tuo, kad *ātmā* (siela) yra viename konkrečiame taške, o Paramātmā yra visur.

Čia labai tiktų saulės pavyzdys. Antai viena individuali asmenybė tegali būti viename konkrečiame taške, o saulė, nors ji ir viena, yra visur – šviečia virš kiekvieno žmogaus galvos. „Bhagavad-gītā“ tai puikiai paaiškina. Taigi nors visos esybės, tarp jų ir Viešpats, pasižymi vienodom savybėmis, Supersiela nuo individualios sielos skiriasi savo išplitimo dydžiu. Viešpats, arba Supersiela, išplinta milijonais įvairių pavidalų, tuo tarpu individuali siela to padaryti negali.

Būdama visų širdyse, Supersiela yra visų mūsų praeities, dabarties ir ateities poelgių liudininkė. Upanišados tvirtina, kad Supersiela lydi individualią sielą kaip jos draugė ir liudininkė. Kaip draugei, Jai nuolatos rūpi sugrąžinti individualią sielą namo, atgal pas Dievą. O būdama liudininkė, Ji teikia sielai visas tas gėrybes, kurių ji nusipelno savo darbais. Supersiela sudaro individualiai sielai galimybę gauti visa tai, ko ji geidžia. Tačiau Ji moko Savo draugę, kad ši, atsakiusi bet kokios kitos veiklos, galų gale atsiduotų Dievui ir taip pelnytų begalinę palaimą bei amžiną, kupiną žinojimo, gyvenimą. Šis pamokymas vainikuojama „Bhagavad-gītā“ – pačią autoritetingiausią ir daugiausiai skaitomą knygą apie visas *yogos* rūšis.

Yoga mūsų amžiuje

Baigiamasis „Bhagavad-gītos“ žodis, kaip jau sakytą, yra aukščiausias pamokymas apie tai, kaip pasiekti tobulumo *yogos* sistemoje. Be to, „Bhagavad-gītā“ tvirtina, kad aukščiausias *yogas* yra tas, kuris visad paniręs į Kṛṣṇos sąmonę. Kas gi yra Kṛṣṇos sąmonė?

Lygiai kaip individualios sielos sąmonė išplitusi po visą kūną, taip ir Supersielos, arba Paramātmos, supersąmonė aprėpia visą kūriniją. Individuali siela, kurios sąmonė ribota, imituoti supersąmonės negali. T.y. aš žinau, kas vyksta ribotame mano paties kūne, bet negaliu patirti, kas dedasi kituose kūnuose. Mano sąmonė aprėpia mano kūną, tačiau kitame kūne būti ji negali. O Supersiela, arba Paramātmā, glūdi kiekvienoje esybėje, todėl aprėpia viską, pažįsta visą būtį. Teorija, kuri teigia, kad siela ir Supersiela nesiskiria, yra nepriimtina, nes individualios sielos sąmonė negali veikti supersąmonės lygiu. Supersąmonę pasiekti tegalima tada, kai individuali sąmonė derinama su supersąmone. Šį suderinimo procesą vadina atsidavimu, arba Kṛṣṇos sąmone.

„Bhagavad-gītoje“ aiškiai pasakyta, kad iš pradžių Arjuna nenorėjo kautis su savo giminaičiais, tačiau kai jis suprato „Bhagavad-gītą“ ir savo sąmonę suderino su Kṛṣṇos supersąmone, jo sąmonė virto Kṛṣṇos sąmone. Žmogus, kuris turi visišką Kṛṣṇos sąmonę, veikia vadovaujamas Kṛṣṇos. Todėl Arjuna ir sutiko kautis Kurukšetros mūšyje.

Prasidėjus Kṛṣṇos sąmonės procesui, Viešpats Savo nurodymus perduoda per skaidrią terpę – dvasinį mokytoją. Kai žmogus, *bona fide* dvasinio mokytojo vadovaujamas, įgyja pakankamą pasiruošimą ir veikia ištikimybės ir meilės Kṛṣṇai dvasia, ryšys tarp jo sąmonės ir supersąmonės tampa vis tvirtesnis ir patikimesnis. Tuomet Kṛṣṇa jam vadovauja iš vidaus. Dvasinis mokytojas, *bona fide* Kṛṣṇos atstovas, bhaktui teikia pagalbą iš išorės, o Viešpats, esantis kiekvieno širdyje, padeda bhaktui iš vidaus kaip *caitya-guru*.

Suprasti, kad Dievas glūdi kiekvieno širdyje, dar nėra tobulybė. Dievą reikia pajusti vidujai, pažinti Jį išoriškai ir taip veikti Kṛṣṇos sąmonėje. Tai žmogaus gyvybės formos ir visų *yogos* sistemų aukščiausia tobulumo pakopa.

Tobulas *yogas* gali pasiekti aštuonis nepaprastus sugebėjimus: 1) tapti mažesnis už atomą, 2) tapti didesnis už kalną, 3) tapti lengvesnis už orą, 4) tapti sunkesnis už bet kurį metalą, 5) pasiekti bet kokią materialų tikslą (pavyzdžiui, sukurti planetą), 6) valdyti kitus, kaip

Savęs pažinimo mokslas

tai daro Viešpats, 7) netrukdomas keliauti per visatą (ar už jos ribų), 8) pasirinkti mirties laiką bei vietą ir atgimti ten, kur panori.

Tačiau kada žmogus pasiekia tokią tobulumo pakopą, kai jam tiesiogiai vadovauja Viešpats, jis pranoksta minėtųjų materialių sugebėjimų lygį.

Yogos kvėpavimo pratimai, kuriuos įprasta praktikuoti, tėra *yogos* sistemos pradžia. Meditacija į Supersielą – žingsnis į priekį. Stulbinanti materialinė sėkmė – vėlgi tik žingsnelis į priekį. Aukščiausia tobulumo pakopa yra užmegzti tiesioginį ryšį su Supersiela ir gauti Jos nurodymus.

Šiame amžiuje atlikti kvėpavimo ir meditavimo *yogos* pratimus sunku. Sunku tai buvo daryti ir prieš penkis tūkstančius metų, antraip Arjuna nebūtų atsisakęs Kṛṣṇos pasiūlymo. Mūsų Kali amžius vadinamas nuopuolio amžiumi. Pastaruoju metu didžiuma žmonių gyvena neilgai, yra vangūs savęs pažinimo dalykuose – dvasiniame gyvenime. Daugelis jų nevykėliai, ir tarsi tyčia, jei kas nors parodo bent menkiausią norą pažinti save, tuoj pat patenka ant meškerės kuriam nors sukčiui, kurių nors vežimus vežk. Vienintelis ir tikras kelias į *yogos* tobulumą – laikytis „Bhagavad-gīto“ reikalavimų, kaip jų laikėsi Viešpats Caitanya Mahāprabhu. Ši *yogos* praktikos rūšis ir lengviausiai įgyvendinama, ir tobuliausia.

Viešpats Caitanya Savo pavyzdžiu parodė, kaip atliekama Kṛṣṇos sąmonės *yoga*. Jis giedojo šventus Kṛṣṇos vardus, kuriuos mini „Vedānta“, „Śrīmad-Bhāgavatam“ ir daugelis garsių Purāṇų. Dauguma indų praktikuoja šią *yogą*. Palengva ji plinta ir Jungtinių Valstijų bei kitų šalių miestuose. Kṛṣṇos sąmonės *yoga* yra labai paprasta ir lengvai įgyvendinama šiais laikais – ypač tiems, kurie nori susilaukti tikros sėkmės *yogoje*. Joks kitas kelias šiais laikais neatveda į sėkmę.

Realioji meditacijos praktika buvo įmanoma Aukso amžiuje, Satya-yugoje, nes tuomet žmonės gyveno vidutiniškai šimtą tūkstančių metų.

Tačiau jei jūs norite susilaukti sėkmės šiais laikais, giedokite: „Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare“, ir patys pastebėsite, kaip darote pažangą. Kiekvienas pats turi matyti, kiek jis progresuoja, praktikuodamas *yogą*.

Kṛṣṇos sąmonės praktika „Bhagavad-gītoje“ vadinama *rāja-vidyā* – mokslą karaliene, *rāja-guhyam* – slaptiausia dvasinio pažinimo

Yoga mūsų amžiuje

sistema, *pavitram* – tyriausia iš viso to, kas tyra, *susukham* – džiaugsmingai atliekama, ir *avyayam* – neišsemiamą.

Tie, kurie praktikuoja šią tobuliausią *yog*os sistemą – *bhakti-yogą*, transcendentinės meilės ir atsidavimo tarnybą Kṛṣṇai, – paliudys, kaip lengva ją praktikuoti ir kiek džiaugsmo tai teikia. *Yoga* reiškia „jutimų suvaldymas“, o *bhakti-yoga* – „jutimų apvalymas.“ Apvalyti jutimai – tai ir suvaldyti jutimai. Dirbtinai neįmanoma sustabdyti jutimų veiklos, tačiau apvalyti jie ne tik neišsivels į nešvarią veiklą, bet ir transcendentiskai tarnaus Viešpačiui.

Mes neišgalvojome Kṛṣṇos sąmonės. Ją rekomenduoja „Bhagavad-gītā“, kur pasakyta, kad jeigu mes mąstome apie Kṛṣṇą, giedame apie Kṛṣṇą, valgome Kṛṣṇai aukotą maistą, kalbame apie Kṛṣṇą, savo viltis siejame su Kṛṣṇa ir gyvename, pasikliaudami Kṛṣṇa, – tai, be jokios abejonės, sugrįšime pas Kṛṣṇą. Tai ir yra Kṛṣṇos sąmonės esmė.

Viešpaties Caitanyos apsireiškimas

Prabėgo vos penki šimtai metų, kai didis šventasis ir mistikas Viešpats Caitanya Mahāprabhu išpranašavo, kad Hare Kṛṣṇa mantra skambės visuose pasaulio miestuose ir kaimuose. Tuo metu, kai Vakarų pasaulio žmogus savo žinių troškimą kreipė į fizinės visatos tyrimus, leidosi į jūros keliones aplink pasaulį, Indijoje Śrī Caitanya pradėjo revoliuciją, kuri buvo nukreipta į žmogaus vidų. Jo pradėtasis judėjimas paplito po visą subkontinentą, susilaukė milijonų pasekėjų ir stipriai paveikė ateities religinės bei filosofinės minties raidą – ir Indijoje, ir Vakaruose. Kalboje, pasakytoje 1969 metų lapkritį Londone, Conway Halle, Śrīla Prabhupāda pasakoja apie dievišką Śrī Caitanyos apsireiškimą.

Maždaug prieš penkis šimtus metų Indijoje apsireiškė aukso *avatāra* – Śrī Caitanya Mahāprabhu. Indijoje laikomasi papročio gimus vaikui kviestis astrologą. Kai prieš penkis tūkstančius metų į mūsų Žemę atėjo Viešpats Kṛṣṇa, Aukščiausiasis Dievo Asmuo, Jo tėvas ta proga pasikvietė Gargamunį, ir šis pasakė: „Vaikas jau triskart buvo nužen-gęs į Žemę. Jo kūnas buvo raudonas ir auksinis, o dabar Jis – juosvas.“ Šventraščiai pasakoja, kad Kṛṣṇa yra tamsaus debesies spalvos. O Viešpats Caitanya laikomas Kṛṣṇa, kuris atėjo aukso spalvos kūnu.

Vedų raštai pateikia daug įrodymų, kad Caitanya Mahāprabhu yra Kṛṣṇos inkarnacija. Šitai liudija mokslo žmonės ir bhaktai. „Śrīmad-Bhāgavatam“ tvirtina, kad Kṛṣṇos, arba Dievo, inkarnacija šiame Kali-yugos amžiuje nuolatos kalbės apie Kṛṣṇą. Ši inkarnacija bus Patsai Kṛṣṇa, tačiau, kaip Kṛṣṇos bhaktas, Jis pasakos tik apie Save. Be to, šiame amžiuje Jis nebus juodbruvas. Taigi Jis gali būti baltas, raudonas arba geltonas, kadangi įvairiais amžiais inkarnacijos būna keturių spalvų – baltos, raudonos, geltonos ir juodos. Kadangi raudonoji, baltoji ir juodoji inkarnacijos jau apsireiškė, Caitanya Mahāprabhu atėjo aukso spalvos. Nors Jo kūnas ne juosvas, tačiau Jis – Patsai Kṛṣṇa.

Kitas šio *avatāros* požymis yra tas, kad Jis visad palydovų būry.

Yoga mūsų amžiuje

Caitanyos Mahāprabhu atvaizduose matyti, kad Jam iš paskos eina daugybė giedančių bhaktų. Kaip teigia „Bhagavad-gītā“, kad ir kada Viešpats ateitų, Jis siekia įgyvendinti du tikslus. „Bhagavad-gītoje“ Kṛṣṇa sako: „Kad ir kada Aš ateičiau į šį pasaulį, Mano tikslas – išgelbėti dorovingus bhaktus ir sunaikinti demonus.“ Kai Kṛṣṇa apsireiškė materialiam pasaulyje, Jam teko užmušti daugybę demonų. Pažvelgę į Višnų atvaizdą, pamatysime, kad Jis laiko kriauklę, lotoso žiedą, vėzdą ir diską. Pastarieji du atributai skirti demonams žudyti. Šiame pasaulyje egzistuoja dvi kategorijos žmonių: demonai ir bhaktai. Bhaktai vadinami pusdieviais; jie beveik prilygsta Dievui, nes pasižymi dieviškomis savybėmis. Bhaktus vadina šventom, dievotom asmenybėmis, o abhaktas, ateistus – demonais. Taigi Kṛṣṇa, arba Dievas, ateina siekdamas dviejų tikslų: apginti bhaktus ir sunaikinti demonus. Caitanyos Mahāprabhu misija šiame amžiuje nepakito – Jis stengiasi išvaduoti bhaktus ir sunaikinti abhaktus, demonus. Tačiau mūsų amžiuje Jis naudoja kitą ginklą – ne vėzdą, diską ar kokį kitą mirtiną įrankį. Jo ginklas – *saṅkīrtanos* judėjimas. Jo pradėtas *saṅkīrtanos* judėjimas sunaikina demonišką žmonių mąstyseną. Tuo ypatingas Viešpats Caitanya. Šiais laikais žmonės patys save žudo. Jie sukūrė branduolinius ginklus – savęs sunaikinimo įrankį, todėl Dievui nėra būtinybės juos žudyti. Jis atėjo sunaikinti demonišką žmonių mąstyseną. Tai galima padaryti Kṛṣṇos sąmonės judėjimo jėgomis.

Todėl „Śrīmad-Bhāgavatam“ pasakyta, kad Viešpats Caitanya yra mūsų amžiaus Dievo inkarnacija. Kas Jį garbina? Viešpaties Caitanyos garbinimo būdas labai nesudėtingas. Tereikia turėti Jo Paties ir Jo palydovų atvaizdą. Viešpatį Caitanyą, kuris yra viduryje, supa Jo svarbiausieji palydovai – Nityānanda, Advaita, Gadādhara ir Śrīvāsa. Užtenka šio atvaizdo. Laikyti jį galima visur. Norėdami išvysti šį atvaizdą, nebūtinai turite ateiti pas mus. Kiekvienas gali turėti Śrī Caitanyos ir Jo palydovų atvaizdą namuose, giedoti Hare Kṛṣṇa *mantrą* ir taip garbinti Viešpatį Caitanyą. Tai paprastas būdas, tačiau kas gi juo pasinaudos? Tik protingas žmogus. Kas namuose turi Śrī Caitanyos Mahāprabhu atvaizdą ir gieda „Hare Kṛṣṇa“, tas be didelio vargo patirs Dievą. Šis nesudėtingas būdas prieinamas kiekvienam. Jis nereikalauja jokių išlaidų, jokių mokesčių, nebūtina statyti milžiniškos bažnyčios ar šventyklos. Kiekvienas, kad ir kur jis gyventų, gali atsisėsti prie kelio ar po medžiu, giedoti Hare Kṛṣṇa *mantrą* ir garbinti Dievą. Taigi mes turime laimingą galimybę. Kartais komercinėje veikloje ar politinia-

Savęs pažinimo mokslas

me gyvenime pasitaiko palanki proga, ir protingi politikai nedelsdami ją pasinaudoja ir susilaukia sėkmės. Taip lygiai ir mūsų laikais tie, kuriems pakanka nuovokos, dedasi prie *saṅkīrtanos* judėjimo ir labai greitai tobulėja.

Viešpats Caitanya vadinamas „aukso *avatāra*“. Žodis *avatāra* reiškia „nužengiantis, nusileidžiantis“. Kaip mes nusileidžiame iš penkto ar šimtojo pastato aukšto, taip *avatāra* nusileidžia iš dvasinio dangaus planetų. Dangus, kurį mes matome plika akimi ar teleskopu, yra materialus. Tačiau anapus jo egzistuoja kitas dangus, kurio nemato nei mūsų akys, nei prietaisai. Žinių apie jį pateikiama „Bhagavad-gītoje“, tai nėra vaizduotės padarinys. Kṛṣṇa sako, kad už materialaus dangaus egzistuoja kitas, dvasinis dangus.

Kṛṣṇos žodžius mes turime priimti kaip tiesą. Pavyzdžiui, mažiems vaikams mes aiškiname, kad už Anglijos ribų yra kitos šalys: Vokietija, Indija ir pan.; apie šias šalis jie sužino iš mokytojo pasakojimų, nes vaikai negali pamatyti tų šalių patys. Panašiai ir už materialaus dangaus egzistuoja kitas dangus. Plika akimi jo matyti mes negalime, lygiai kaip mažas vaikas negali matyti Vokietijos ar Indijos. Tai neįmanoma. Norėdami įgyti žinių, turime remtis autoritetu. Jei norime sužinoti, kas slypi už materialaus pasaulio ribų, turime pripažinti Vedų autoritetą – kitos galimybės sužinoti tiesą nėra. Tai už materialaus pažinimo ribų. Žmogus negali pasiekti netgi tolimesnių šios visatos planetų, o ką jau kalbėti apie kelionę už visatos ribų. Paskaičiuota, kad, norint šiuolaikinės technikos priemonėmis nuvykti į aukščiausią mūsų visatos planetą, tektų keliauti keturiasdešimt tūkstančių šviesmečių. Taigi mes negalime laisvai keliauti net po materialų dangų. Mūsų gyvenimo trukmė ir galimybės tokios ribotos, kad mes net šio materialaus pasaulio gerai nepažįstame.

„Bhagavad-gītoje“ Arjuna prašo Kṛṣṇos: „Būk maloningas, atskleisk Savo energijų veikimo dydį.“ Aukščiausias Viešpats pateikė jam daugybę pavyzdžių ir galų gale pasakė: „Brangus Arjuna, ką Aš galiu tau papasakoti apie Savo energijas? Tiesą sakant, tu nepajėgsi jų suvokti. Bet tu gali įsivaizduoti, kaip išplitusios Mano energijos: materialus pasaulis, kurį sudaro milijonai visatų, tėra ketvirtadalis Mano kūrinijos.“ Sunku mintimis aprėpti vieną visatą, o jų yra milijonai. Be to, už jų plyti dvasinis dangus, kuriame yra milijonai dvasinių planetų. Apie tai pasakoja Vedų raštai. Kas juos pripažįsta, tas gali naudotis šiomis žiniomis. Nepripažindami Vedų, iš niekur apie tai nesužinosi-

Yoga mūsų amžiuje

me. Tokia alternatyva. Todėl Vedų civilizacijoje išgalėjusi tvarka, jog *ācārya* kalbėdamas visada remiasi Vedų raštais. Tada jam pritariama: „Taip, tikra tiesa.“ Teisme advokatas remiasi ankstesniaisiais teismo sprendimais, ir jei jo argumentai pagrįsti, teisėjas juos pripažįsta. Jeigu žmogus sugeba pateikti įrodymus iš Vedų, laikoma, kad jo pozicija taip pat yra teisinga.

Mūsų amžiaus *avatārą* – Viešpatį Caitanyą aprašo Vedų raštai. *Avatāra* negalima vadinti žmogaus, kuris neturi šventraščiuose nurodytų požymių. Viešpatį Caitanyą *avatāra* pripažįstame ne dėl to, kad mums tai patinka ar tokia daugumos nuomonė. Šiandien jau nieko nestebina, kad bet kas gali apsišaukti Dievu ar Dievo inkarnacija, ir visada atsiras kvailių bei niekšų, kurie sakys: „O, jis – Dievas.“ Mes nepripažįstame tokių *avatārų*. Mes remiamės Vedų liudijimais. *Avatāra* turi atitikti Vedų aprašymus. Tik tada mes jį pripažįstame, kitaip jis ne *avatāra*. Vedose aprašytas kiekvienas *avatāra*: Jis apsireišk ten ir ten, tokiu ir tokiu pavidalu, darys tą ir tą. Toks yra Vedų liudijimų pobūdis.

„Śrīmad-Bhāgavatam“ pateikia *avatārų* sąrašą, kuriame minimas ir Viešpaties Buddhos vardas. „Śrīmad-Bhāgavatam“ parašyta prieš penkis tūkstančius metų, ir ji mini įvairius būsimų *avatārų* vardus. Ji teigia, kad ateityje Viešpats apsireišk Žemėje kaip Viešpats Buddha, Jo motinos vardas bus Añjanā ir gims Jis Gayoje. Buddha atėjo prieš dvidešimt šešis šimtmečius, vadinasi, „Śrīmad-Bhāgavatam“, kuri buvo užrašyta prieš penkis tūkstančius metų, tai išpranašavo. Minimas „Bhāgavatam“ knygoje ir Viešpats Caitanya bei paskutinioji Kaliyugos *avatāra*. Sakoma, kad paskutinioji šio amžiaus inkarnacija bus Kalki. Jis apsireišk *brāhmaṇo* Višņu-yašos sūnumi Śambhaleje. Indijoje yra tokia vietovė, tad galimas daiktas, ten Viešpats ir nužengs.

Taigi *avatāra* turi atitikti Upaniṣadų, „Śrīmad-Bhāgavatam“, „Mahābhāratos“ ir kitų Vedų raštų aprašymus. Tad, remdamiesi Vedų raštų autoritetu bei didžiųjų, nepalenkiamų *gosvāmīų*, tokių, kaip Jīva Gosvāmī (didžiausias pasaulio mokslininkas ir filosofas), komentarais, Viešpatį Caitanyą galime pripažinti Kṛṣṇos inkarnacija.

Kodėl Viešpats Caitanya apsireiškė? „Bhagavad-gītoje“ Viešpats Kṛṣṇa sako: „Mesk visus kitus užsiėmimus ir tarnauk Man. Aš apsavgosiu tave nuo visų nuodėmių pasekmių.“ Materialiame pasaulyje, kuriame gyvename sąlygotą gyvenimą, mes kuriame nuodėmių pasekmes, ir tiek. Dėl nuodėmingos veiklos pasekmių mes gavome

Savęs pažinimo mokslas

dabartinį kūną. Jei jų nebūtų, mums tektų ne materialus, o dvasinis kūnas.

Kas yra dvasinis kūnas? Tai kūnas, kuris nemiršta, negimsta, neserga ir nesensta. Dvasinis kūnas amžinas, kupinas žinojimo ir palaimos. Įvairius kūnus sukuria įvairūs troškimai. Kol mes trokštame kokių nors malonumų, tol gauname įvairių rūšių materialius kūnus. Kṛṣṇa, Dievas, yra tiek maloningas, jog dovanoja mums tai, ko norime. Jei norime kūno, kuris turėtų tigro jėgą ir dantis gyvūnui pagriebti ir gerti šiltą jo kraują, Kṛṣṇa suteiks mums šią galimybę. O jei trokštame gauti švento žmogaus, bhakto, kuris tarnauja Viešpačiui, kūną, Kṛṣṇa duos jį. Taip teigia „Bhagavad-gītā“.

Jei žmogui, kuris praktikuoja *yogą* ir stengiasi pažinti save, dėl vienos ar kitos priežasties nepavyksta pasiekti tikslo, jam suteikiama dar viena proga – jis gimsta tyro *brāhmaṇo* ar turtingo žmogaus šeimoje. Žmogus, kuriam nusišypso laimė gimti tokioje šeimoje, turi puikias galimybes įsisąmoninti savęs pažinimo svarbą. Mūsų Kṛṣṇa įsisąmoninę vaikai jau nuo pat gyvenimo pradžios gali mokytis giedoti ir šokti. Užaugę jie nepasikeis ir savaime dvasiškai tobulės. Jiems labai pasisekė. Kad ir kur vaikas gimtų – Amerikoje ar Europoje – jei jo tėvas ir motina yra bhaktai, jis dvasiškai tobulės. Jam suteikiama tokia galimybė. Jei vaikas gimsta bhaktų šeimoje, tai reiškia, jog praėjusį gyvenimą jis jau praktikavo *yogą*, bet dėl vienokių ar kitokių priežasčių nepasiekė tikslo. Todėl vaikui suteikiama dar viena proga toliau tobulėti ir eiti į priekį, globojamam gerų tėvų. Ir kai žmogus galutinai išsiugdo Dievo sąmonę, jam nebereikia gimti materialiaame pasaulyje – jis grįžta į dvasinį pasaulį.

„Bhagavad-gītoje“ Kṛṣṇa sako: „Brangus Arjuna, jei žmogus suvokia, kaip Aš apsireiškiu ir išeinu iš šio pasaulio, ir jei supranta Mano darbus, to pakanka, kad palikęs kūną jis gautų galimybę gimti dvasiniame pasaulyje.“ Visiems teks palikti šį kūną – šiandien, rytoj ar poryt. Tai neišvengiama. Tačiau tam, kuris suvokė Kṛṣṇą, nebereikės gauti kito materialaus kūno. Jis eis tiesiai į dvasinį pasaulį ir gims vienoje dvasinių planetų. Todėl Kṛṣṇa sako, kad jei žmogus gauna kūną, nesvarbu kur – Indijoje, Mėnulyje, Saulėje, Brahmalokoje ar kurioje kitoje materialaus pasaulio vietoje – jis turi žinoti, kad gavo jį už nuodėmingus darbus. Nuodėmingi darbai būna įvairūs, tad ir materialų kūną gauname pagal nuodėmių sunkumą. Taigi mums svarbiausia ne valgyti, miegoti, poruotis ar gintis, bet gauti dvasinį, o ne materialų

Yoga mūsų amžiuje

kūną. Tai galutinai išspręstų visas problemas. Kṛṣṇa garantuoja, kad jei žmogus atsiduoda Jam su visiška Kṛṣṇos sąmone, tokį žmogų Jis apsaugo nuo visų nuodėmingo gyvenimo pasekmių.

Tai Kṛṣṇa pažadėjo „Bhagavad-gītoje“, tačiau daug neišmanėlių nepajėgė suprasti Kṛṣṇos. „Bhagavad-gītā“ juos vadina *mūḍhomis*. *Mūḍha* reiškia „niekšas“, o „Gītoje“ Kṛṣṇa sako: „Jie nežino, kas Aš esu iš tikro.“ Daugelis neteisingai supranta Kṛṣṇą. Nors Kṛṣṇa papasakojo mums „Bhagavad-gītā“, kad galėtume Jį pažinti, daugelis žmonių praleido šią progą. Todėl, iš užuojautos jiems, Kṛṣṇa grįžo į žemę kaip bhaktas, kad parodytų, kaip atsiduoti Kṛṣṇai. Kṛṣṇa Pats atėjo mokyti mus atsidavimo. Jis baigia pasakoti „Bhagavad-gītā“, sakydamas: „Atsiduok.“ Tačiau žmonės – *mūḍhos*, niekšai, – atsako: „Kodėl aš turėčiau atsiduoti?“ Tad nors Caitanya Mahāprabhu yra Patsai Kṛṣṇa, nužengęs šį kartą Jis Savo pavyzdžiu mus moko, kaip įvykdyti „Bhagavad-gītos“ misiją. Štai ir viskas. Caitanya Mahāprabhu moko ne kažko nepaprasto, o tik to, kaip atsiduoti Aukščiausiam Dievo Asmeniui, – to paties, ko moko ir „Bhagavad-gītā“. Mokymas yra vienas, tik jis pateikiamas skirtingai, kad vienas į kitą nepanašūs žmonės galėtų jį priimti ir pasinaudoti proga priartėti prie Dievo.

Caitanya Mahāprabhu rodo mums tiesioginį kelią, kaip pasiekti Dievą. Rūpa Gosvāmī, artimiausias Viešpaties Caitanyos mokinys, pirmą kartą Caitanyą Mahāprabhu sutiko dar būdamas Bengalijos vyriausybės ministru ir tuoj pat panoro prisidėti prie Caitanyos Mahāprabhu judėjimo. Rūpa Gosvāmī paliko ministro postą, tapo judėjimo dalyviu ir, atsidavęs Viešpačiui Caitanyai, kreipėsi į Jį nuostabia malda:

*namo mahā-vadānyāya
kṛṣṇa-prema-pradāya te
kṛṣṇāya kṛṣṇa-caitanya-
nāmne gaura-tviṣe namaḥ*

„Brangus Mano Viešpatie, Tu esi visų dosniausia inkarnacija.“ Kodėl? *Kṛṣṇa-prema-pradāya te*: „Tu tiesiogiai dovanoji meilę Dievui ir neturi kitų tikslų. Tavo metodas toks puikus, kad juo pasinaudojus galima tuoj pat pamilti Dievą. Todėl Tu esi pats dosniausias iš visų inkarnacijų. Niekas kitas, išskyrus Patį Kṛṣṇą, negali dovanoti šio palaiminimo, todėl aš sakau, kad Tu esi Patsai Kṛṣṇa.“ *Kṛṣṇāya kṛṣṇa-caitanya-*

Savęs pažinimo mokslas

nāmne: „Tu esi Kṛṣṇa, bet pasirinkai Kṛṣṇos Caitanyos vardą. Tau Aš atsiduoju.“

Toks yra metodas. Caitanya Mahāprabhu – tai Pats Kṛṣṇa. Jis moko, kad išsiugdyti meilę Dievui labai paprasta – tereikia giedoti „Hare Kṛṣṇa“:

*harer nāma harer nāma
harer nāmaiva kevalam
kalau nāsty eva nāsty eva
nāsty eva gatir anyathā*

„Šiame amžiuje reikia be paliovos kartoti Hare Kṛṣṇa *mantrą*. Kito kelio nėra.“ Savęs pažinimo metodų gausumas trikdo žmones. Jie negali pasinaudoti tikrais ritualiniais metodais – meditacija ir *yoga*, tai neįmanoma. Todėl Viešpats Caitanya sako, kad taikant *mantros* kartojimo metodą išsyk pasiekiamas savęs pažinimo lygis.

Viešpaties Caitanyos pasiūlytas *mantros* kartojimo metodas Dievo meilei pasiekti vadinamas *saṅkīrtana*. *Saṅkīrtana* – sanskrito žodis. *Sam* reiškia *samyak*, „visiškas“, o *kīrtana* – „šlovinimas“, „apibūdinimas“. Taigi „visiškas apibūdinimas“ reiškia Aukščiausiojo, arba Aukščiausiosios Tobulos Visumos, visapusišką šlovinimą. Neteisinga sakyti, kad apibūdinti ar šlovinti galima bet ką, ir tai jau bus *kīrtana*. Gramatikos požiūriu gal tai ir *kīrtana*, tačiau Vedų sistemos požiūriu *kīrtana* yra aukščiausiojo autoriteto, Absoliučios Tiesos, Aukščiausiojo Dievo Asmens apibūdinimas. Štai kas yra *kīrtana*.

Atsidavimo tarnyba prasideda nuo *śravaṇos*. *Śravaṇa* reiškia „klausymąsi“, o *kīrtana* – „pasakojimą“. Vienas pasakoja, o kitas klausosi. Galima ir pasakoti, ir kartu klausytis – pagalba iš šalies nebūtina. Giedodami „Hare Kṛṣṇa“, mes kartu ir giedame, ir klausomės. Tai visapusiškas, pilnavertis būdas. Kas gi vis dėlto turima galvoje, sakant „giedojimas“ ir „klausymasis“? Giedoti ir klausytis reikia ne apie ką kitą, o apie Višṇu, Kṛṣṇą. *Śravaṇam kīrtanam viṣṇoḥ*: „Višṇu, visa aprėpiančią Absoliučią Tiesą, Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, pažinti galima klausantis.“

Mes turime klausytis; jei žmogus tiesiog klausosi – tai jau pradžia. Tam nereikia jokio išsilavinimo, nebūtinės materialios žinios. Štai kad ir vaikas: tereikia jam išgirsti kokius nors garsus, jis tuoj pat sureaguoja ir ima šokti. Taigi Dievas per gamtą davė mums puikius instru-

Yoga mūsų amžiuje

mentus – ausis, kad galėtume klausytis. Tačiau klausytis reikia to, kas sklinda iš teisingo šaltinio. Taip teigia „Śrīmad-Bhāgavatam“. Klausytis reikia tų, kurie yra atsidavę Aukščiausiam Dievo Asmeniui. Juos vadina *satām*. Jei žmogus klausosi to, kas sklinda iš teisingo šaltinio, klausosi, ką sako save pažinusios sielos, toks klausymasis bus veiksmingas. Dievo, arba Kṛṣṇos, žodžiai labai malonūs ausiai. Jei žmogus pakankamai nuovokus, jis klausysis, ką kalba save pažinusi siela, ir labai greitai bus išvaduotas iš materijos pinklių.

Gyvenimas duotas žmogui, kad jis siektų išsivadavimo. Tai vadina *ma apavarga* (išsivadavimas iš pinklių). Mes visi pinklėse. Jau vien tai, kad gavome materialų kūną, reiškia, jog esame pinklėse. Tačiau mes neturėtume dar labiau į jas lįsti. Lindimas į pinkles vadinasi *karma*. Kol sąmonė skendės *karmoje*, tol mes neišvengiamai turėsime gauti materialius kūnus. Mirties akimirką protas nerimauja: „Ak, aš nespėjau užbaigti pradėto darbo. Ak, aš mirštu. Dar reikia padaryti tą, aną.“ Tai reiškia, kad Kṛṣṇa suteiks dar vieną progą pabaigti tai, kas nepabaigta, ir mes būtinai gausime kitą kūną. Kṛṣṇa suteiks galimybę: „Gerai. Nesuspėjai padaryti – daryk *dabar*. Štai tau naujas kūnas.“ Todėl „Śrīmad-Bhāgavatam“ sakoma: „Tie nenaudėliai iki pamišimo apkvaito ir daro tai, ko nederėtų daryti.“ Ką gi jie daro? Labai geras pavyzdys – Mahārāja Dhṛtarāṣṭra. Dėl savo sūnų jis ketino klusta nužudyti Pāṇḍavas. Sužinojęs tai, Kṛṣṇa pasiuntė savo dėdę Akrūrą, kad jis patartų Dhṛtarāṣṭrai to nedaryti. Dhṛtarāṣṭra suprato Akrūros pamokymus, bet taip jam atsakė: „Brangus Akrūra, tu kalbi gryniausią tiesą, tačiau ji nepasiekia mano širdies gelmių ir todėl aš negaliu atsakyti savo ketinimų. Aš turiu taip pasielgti – kas bus, tas bus.“

Taigi žmonės, įsigeidę tenkinti jutimus, netenka proto ir, pamišimo apimti, gali padaryti bet ką. Pavyzdžiui, materialiam gyvenime dažni atvejai, kai ko nors beprotiškai įsigeidęs žmogus įvykdo netgi tokį baisų nusikaltimą, kaip žmogžudystę. Jis nepajėgia savęs sutramdyti. Mes irgi pripratę pataikauti savo jutimams. Mes netekome proto, ir todėl mūsų mintys nuolat panirusios į *karmą*. Labai liūdna, nes mūsų kūnas, nors jis ir laikinas, yra visų nelaimių ir kančių šaltinis. Per jį mums vienos bėdos. Visa tai reikia gerai apsvarstyti. Mes neturime pamesti proto. Gyvenimas žmogui duotas ne tam. Šiuolaikinės civilizacijos bėda ta, kad žmonės kaip pamišę vaikosi jutiminių malonumų. Tik tai juos ir tedomina. Jie nežino tikrosios gyvenimo vertės ir todėl teisingai nepasinaudoja brangiausia dovana – žmogaus gyvybe.

Savęs pažinimo mokslas

Niekas nežino, kokį kūną gausime, kai neteksime dabartinio. Tarkime, kitą gyvenimą aš atsitiktinai gausiu medžio kūną. Tūkstančius metų būsiu priverstas stovėti vietoje. Tačiau žmonės žiūri į tai labai nerimtai. Jie netgi sako: „Na ir kas? Jeigu net ir medžiu reikės stovėti, aš nieko neatsiminsiu.“ Užmaršumas būdingas žemesnėms gyvybės rūšims. Jei medis neužsimirštų, gyvenimas jam taptų nepakeliamas. Tarkim, kas nors mums lieptų: „Stovėk čia tris dienas.“ Mes išprotėtume, nes negalėtume užsimiršti. Taigi gamtos dėsniu lemta, kad visos žemesnės gyvybės rūšys, pavyzdžiui, medžiai, skendi užsimiršime. Jų sąmonė neišvystyta. Medis gyvas, tačiau jis nesipriešina kertamas, nes jo sąmonė neišvystyta. Tad mes turėtume pasistengti teisingai panaudoti žmogaus gyvenimą. Krišnos sąmonės judėjimas skirtas gyvenimo tobulumui pasiekti. Tai jokia apgaulė ar žmogaus eksploatavimas; deja, žmonės priprato būti apgaudinėjami. Vienas indų poetas rašė: „Jei kalbėsi apie nuostabius dalykus, žmonės ims kabinėtis: „Kokius niekus čia tauški“, o jei apgaudinėsi juos, vedžiosi už nosies, jie bus baisiausiai patenkinti.“ Todėl, kai apgavikas sako: „Daryk taip, tik užmokėk man, ir per pusę metų tu tapsi Dievu“, žmonės sutinka: „Gerai, štai mokes-tis, o aš po pusmečio būsiu Dievas.“ Ne. Tokios apgavystės neišspręs mūsų problemų. Norėdami rimtai spręsti gyvenimo problemas, šiais laikais turėtume taikyti *kīrtanos* metodą. Jį rekomenduoja Vedos:

*harer nāma harer nāma
harer nāmaiva kevalam
kalau nāsty eva nāsty eva
nāsty eva gatir anyathā*

Šiais laikais, Kali-yugoje, neįmanomas joks kitas savęs pažinimo arba tobulėjimo būdas, kaip tik *kīrtana*. Šiais laikais *kīrtanai* tenka nepaprastai svarbus vaidmuo.

Visi Vedų raštai liudija, kad medituoti reikia ne šiaip ką nors, o Aukščiausiąją Absoliučią Tiesą, Višnų. Tačiau skirtingiems amžiams rekomenduojami skirtingi ir meditacijos būdai. Praktikuoti mistinę *yogą* buvo įmanoma Satya-yugoje, kai žmonės gyveno daugelį tūkstančių metų. Dabar niekas tuo nepatikės, tačiau viename ankstesnių amžių žmonės gyveno po šimtą tūkstančių metų. Tasai amžius vadinosi Satya-yuga, ir tada buvo įmanoma mistinė *yog*os meditacija. Satya-yugoje didis *yogas* Vālmiki Muni meditavo šešiasdešimt tūks-

Yoga mūsų amžiuje

tančių metų. Taigi meditacija – daug laiko atimantis metodas, kurio neįmanoma sėkmingai praktikuoti šiais laikais. Jei norime suvaidinti farsą – tada kita kalba. Tačiau norint rimtai praktikuoti šią meditaciją, tobulumui pasiekti prireiktų be galo daug laiko. Kitame amžiuje, Tretā-yugoje, savęs pažinimo buvo siekiama atliekant įvairias Vedų rekomenduotas ritualines aukas. Dar kitame amžiuje, Dvāpara-yugoje, savęs pažinimo būdu laikytas Dievybių garbinimas šventyklose. Dabartiniame amžiuje tą patį rezultatą pasiekti galima atliekant *hari-kīrtaną* – šlovinant Hari, Kṛṣṇą, Aukščiausiąjį Dievo Asmenį.

Jokia kita *kīrtana*, išskyrus *hari-kīrtaną*, nerekomenduojama. *Hari-kīrtaną* prieš penkis šimtus metų Bengalijoje pradėjo Viešpats Caitanya. Bengalijoje tarpusavyje varžosi *vaiṣṇavai* ir *śāktai*. *Śāktai* pradėjo praktikuoti tam tikros rūšies *kīrtaną*, kuri vadinasi *kālī-kīrtana*. Tačiau Vedų raštai *kālī-kīrtanos* niekur nerekomenduoja. *Kīrtana* – tai *hari-kīrtana*. Negalima pasakyti: „Tu esi *vaiṣṇavas*, todėl gali atlikti *hari-kīrtaną*, o aš atliksiu *śiva-kīrtaną*, *devī-kīrtaną* arba *gaṇeśa-kīrtaną*.“ Ne, Vedų raštai neįteisina jokios kitos *kīrtanos*, kaip tik *hari-kīrtaną*. *Kīrtana* – tai *hari-kīrtana*, Kṛṣṇos šlovinimas.

Hari-kīrtanos metodas labai paprastas: Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare. Iš esmės giedami tik trys žodžiai: „Hare“, „Kṛṣṇa“ ir „Rāma.“ Tačiau jie sukomponuoti į puikią giesmę, ir todėl kiekvienas gali išmokyti šią *mantrą* ir giedoti „Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare“. Nuo tada, kai ši judėjimą mes pradėjome Vakarų šalyse, *mantrą* gieda visi: europiečiai, amerikiečiai, afrikiečiai, egiptiečiai, japonai. Tai visai nesunku. Jie gieda su malonumu ir pasiekia gerų rezultatų. Kokie gali būti sunkumai? Mes skleidžiamo *mantros* giedojimą nemokamai; jis labai paprastas. Vien tik giedant, galima pažinti save ir Dievą, o Dievo pažinimas apima ir gamtos pažinimą. Pavyzdžiui, kas išmoko skaitmenis: nulis, vienas, du, trys, keturi, penki, šeši, septyni, aštuoni, devyni, – tas išmoko aritmetiką, nes aritmetika – tai paprasčiausias dešimties skaitmenų kaitymas vietomis. Analogiškai, kai pažįstame Kṛṣṇą, sužinome viską. O Kṛṣṇą pažinti nesunku – reikia tiesiog giedoti Hare Kṛṣṇa *mantrą*. Tad kodėl nepasinaudojus šia galimybe?

Pasinaudokite galimybe, kuri siūloma žmonių bendrijai. Metodas labai senas ir moksliškas. Nereikia manyti, kad tai koks nors prasimanymas, kuris gyvuos vos tris ar keturis metus. Ne. Pats Kṛṣṇa

Savęs pažinimo mokslas

sako „Bhagavad-gītoje“: „Ši filosofija yra neišsenkama ir nesunaikinama. Ji neišnykstanti ir nesugriaunama.“ Kurį laiką ji gali būti užslėpta, tačiau negali būti sunaikinta. Todėl ji vadinama *avyayam*. *Vyaya* reiškia „išsekimas“. Sakykim, turite šimtą dolerių, ir jei juos vieną po kito leisite, kitą dieną iš jų teliks prisiminimas. Tai yra *vyaya* – išsekimas. Tačiau Kṛṣṇos sąmonė visai kas kita. Kuo daugiau jūs atsidėsite Kṛṣṇos sąmonei, tuo aukštesnis taps jūsų sąmonės lygis. Tai patvirtino Viešpats Caitanya Mahāprabhu. *Ānandāmbudhi-varadhanam*. *Ānanda* reiškia „malonumą“, „transcendentinę palaimą“, o *ambudhi* – „vandenyną“. Materialiame pasaulyje mes matome, kad vandenynai nesiplečia. Tačiau praktikuojant Kṛṣṇos sąmonę, transcendentinę palaima auga. *Ānandāmbudhi-varadhanam*. Ir aš nuolat kiekvienam priminsiu, kad šis būdas yra labai paprastas. Kiekvienas, kad ir kur jis būtų, gali giedoti šventą vardą nieko už tai nemokėdamas, nepatirdamas jokių nuostolių, o nauda iš to bus didžiulė.

Kīrtanos judėjimą Śrī Caitanya Mahāprabhu paaiškino Savo „Šikṣāṣaṭkakoje“. *Śikṣā* reiškia „pamokymas“, o *aṣṭaka* – „aštuoni“. Viešpats Caitanya paliko mums aštuonis posmus, padedančius suprasti Kṛṣṇos sąmonės judėjimą. Aš paaiškinsiu pirmąjį šių pamokymų. Viešpats sako: *ceto-darpaṇa-mārjanam* – reikia apvalyti širdį. Šia tema aš kalbėjau jau keletą kartų, tačiau dėl to ji nepabodo. Kalbėti apie tai nenusibosta, kaip nenusibosta kartoti „Hare Kṛṣṇa“. Mūsų mokiniai gieda Hare Kṛṣṇa *mantrą* ištisą parą ir nepavargsta. Jie ir toliau šoka ir dainuoja. Kiekvienas gali išbandyti; kadangi šis metodas ne materialus, giedoti „Hare Kṛṣṇa“ niekada nenusibosta. Materialiame pasaulyje, pakartojus kurį nors mielą jums vardą tris, keturis ar dešimt kartų, jis ima įgristi. Tai faktas. Tačiau „Hare Kṛṣṇa“ nėra materialus garsas, tad kartoti Hare Kṛṣṇa *mantrą* niekada nepabosta. Kuo daugiau ji kartojama, tuo labiau nuo materialaus purvo apsisvalo širdis ir tuo daugiau materialaus pasaulio problemų išsisprendžia.

Kokias gyvenimo problemas mums reikėtų spręsti? To mes nežiname. Šiuolaikinis švietimas vengia tikrųjų gyvenimo problemų. Tai nurodo „Bhagavad-gītā“. Išsilavinusiems ir siekiantiems žinių derėtų žinoti, kokios šios problemos. „Bhagavad-gītoje“ pasakyta: reikia įsisąmoninti, jog gimimas, mirtis, senatvė ir ligos yra daugybės nepatogumų priežastis. Deja, niekas į šias problemas nekreipia dėmesio. Susirgęs žmogus mano: „Ką gi, reikia eiti pas gydytoją. Jis paskirs man vaistų ir aš pasveiksiu.“ Rimčiau į šią problemą jis nesigilina. „Aš nenorėjau

Yoga mūsų amžiuije

susirgti. Kodėl susirgau? Ar įmanoma išvengti ligų?“ Žmogus apie tai, deja, nepagalvoja. Tai todėl, kad jis yra labai menko intelekto, gyvulio lygio. Gyvulys kenčia, bet jis nemąsto. Atvartytas į skerdyklą, jis mato, kaip jo akivaizdoje skerdomas kitas gyvulys, bet pats ramiausiai stovi ir su malonumu ēda žolę. Toks yra gyvulio gyvenimas. Jis nežino, kad netrukus ateis jo eilė mirti. Man teko pačiam tai regėti. Vienoje Kālī šventykloje stovėjo ožys, laukdamas, kol jį paaukos, o greta kitas ožys patenkintas ēdė žolę.

Yamarāja paklausė Mahārājos Yudhiṣṭhira: „Kas pasaulyje nuostabiau? Ar gali pasakyti?“ Mahārāja Yudhiṣṭhira atsakė: „Taip. Nuostabiau pasaulyje tai, kad žmogus kas akimirką mato, kad miršta jo draugai, tėvai ir giminės, tačiau mano: „O, aš gyvensiu amžinai.“ Žmogus nesusimąsto, kad jam teks mirti, lygiai kaip gyvulys niekada nepagalvoja, kad netrukus jis bus paskerstas. Gyvuliui pakanka to, kad gali ēsti žolę. Jis mėgaujasi jutiminiais malonumais. Jis nenutuokia, kad irgi mirs.

Mirė mano tėvas, mirė motina, mirė tas, mirė anas. Vadinas, ir man reikės mirti. O kas po mirties? Nežinau. Štai kur problema. Žmonės į ją rimtai nežiūri, tačiau „Bhagavad-gītā“ pažymi, kad šios problemos supratimas rodo tikrąjį išsilavinimą. Tikrąjį išsilavinimą mes įgyjame, kai pradedame, domėtis, kodėl ateina mirtis, kurios visai nenorime. Štai kur klausimai! Mes nenorime senti. Kodėl ateina senatvė? Mes turime daug problemų, tačiau būtent tos, apie kurias kalbėjome, sudaro visų jų esmę.

Jei norime išspręsti šias problemas, turime giedoti „Hare Kṛṣṇa“, kaip rekomenduoja Viešpats Caitanya Mahāprabhu. Materiali egzistencija knibždėte knibžda problemų, bet kai tik Hare Kṛṣṇa *mantra* išvalo mūsų širdį, materialios egzistencijos liepsnos užgęsta. Kaip tai įvyksta? Išvalę savo širdį, mes suvokiame, jog nepriklausome materialiam pasauliui. Žmonės tapatina save su materialiu pasauliu, todėl jie mano: „Aš esu indas, anglas, aš tas, aš anas.“ Tačiau kai žmogus gieda Hare Kṛṣṇa *mantrą*, jis suvokia, kad nėra materialus kūnas. „Aš neturiu nieko bendra su šiuo materialiu kūnu, aš nesu šio materialaus pasaulio gyventojas. Aš – dvasinė siela, neatsiejama Aukščiausiojo dalelė. Mane su Juo sieja amžini ryšiai. Aš nieko bendra neturiu su materialiu pasauliu.“ Tai yra išsivadavimas, žinojimas. Jei neturiu nieko bendra su šiuo materialiu pasauliu, vadinas, aš išsivadavau. Toks žinojimas vadinasi *brahma-bhūta*.

Savęs pažinimo mokslas

Visa tai suvokęs žmogus daugiau neturi pareigų. Dabar mūsų pečius slegia daugybė pareigų, nes mūsų egzistavimas susijęs su materialiu pasauliu. „Śrīmad-Bhāgavatam“ sakoma: kol nepažintas savašis „aš“, tol mes turime daugybę pareigų ir skolų. Mes skolingi pusdieviams. Pusdieviai ne šiaip sau prasimanyti. Tai realios asmenybės. Jos valdo Saulę, Mėnulį ir orą. Kaip valstybės tarnybos turi vadovus, taip lygiai Saulės dievas vadovauja šilumos tiekimo tarnybai, Varuṇa vadovauja vandens tiekimo tarnybai, o kiti pusdieviai tvarko kitas tarnybas. Vedos vadina juos valdančiomis dievybėmis, todėl jų ignoruoti negalima. Skolingi mes ir didiesiems išminčiams bei filosofams, kurie suteikė mums žinias. Taigi vos užgimę, mes jau esame skolingi daugeliui gyvų esybių, ir išbristi iš visų šių skolų neįmanoma. Štai kodėl Vedų raštai pataria ieškoti prieglobsčio prie Kṛṣṇos lotoso pėdų. Kṛṣṇa sako: „Kas suranda prieglobstį Manyje, tam ieškoti kitų globos nebereikia.“

Taigi įsisąmoninę Kṛṣṇą bhaktai randa Jame prieglobstį, o viskas prasideda nuo klausymosi ir giedojimo. *Śravaṇam kīrtanam viṣṇoḥ*. Todėl mes karštai ir nuolankiai prašome visų kartoti „Hare Kṛṣṇa“. Kṛṣṇos sąmonės judėjimą prieš penkis šimtus metų Bengalijoje pradėjo Viešpats Caitanya, o šiandien visoje Indijoje, ir ypač Bengalijoje, gyvena milijonai Caitanyos Mahāprabhu pasekėjų. Dabar judėjimas pradeda plisti ir Vakarų šalyse, todėl pasistenkite rimtai jį suprasti. Nemanykite, jog mes norime kritikuoti kurią nors religiją. Mums visiškai nereikia kritikuoti kitas religijas. Kṛṣṇos sąmonė dovanoja žmonėms tauriausią iš religijų – meilę Dievui. Štai ir viskas. Mes mokome mylėti Dievą. Jau dabar visi mes ką nors mylime, tačiau meilės objektas parinktas netinkamai. Mes mylime vaikina, mergina, šalį, visuomenę ar net kates ir šunis, tačiau tai mums neteikia pasitenkinimo. Todėl savo meilę turime nukreipti į Dievą. Kas pamils Dievą, tas bus laimingas.

Nemanykit, kad Kṛṣṇos sąmonės judėjimas – tai kokia nors naujo tipo religija. Ar yra religija, kuri nepripažintų Dievo? Dievą galima vadinti „Alachu“, „Kṛṣṇa“ arba kaip nors kitaip, tačiau ar yra religija, kurioje nepripažįstamas Dievas? Mes mokome, kad žmogui tereikia pasistengti mylėti Dievą. Mes turime daug pagundų, tačiau jei savo meilę nukreipsime į Dievą, būsim laimingi. Nėra reikalo mokytis mylėti dar ką nors. Kas myli Dievą – myli visus. Pamilkite Dievą. Nesistenkite mylėti vien medžius, augalus ar vabzdžius. Tai niekada neteikė laimės. Išmokite mylėti Dievą. Tokia yra Caitanyos Mahāprabhu misija, to siekiame ir mes.

Apie Hare Kṛṣṇa mantra

Nors žodžiai „Hare Kṛṣṇa“ tapo gyvosios kalbos dalimi, beveik niekas nežino, ką jie reiškia. Kas tai – burtažodžiai, kurie užhipnotizuoja juos kartojančius žmones? Bėgimas nuo realybės? O gal tikroji meditacija, kuri gali išplėsti ir pagilinti mūsų pasaulio matymą? Šiame trumpame esė, kuris buvo užrašytas į pirmąją Śrīlos Prabhupādos ilgai grojančią plokštelę, išleistą 1966 metų pabaigoje, Śrīla Prabhupāda paaiškina tikrąją Hare Kṛṣṇa mantros prasmę.

Transcendentiniai virpesiai, kurie kyla giedant „Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare“ – tai tauri priemonė atgaivinti mumyse Kṛṣṇos sąmonę. Kaip gyvos dvasinės sielos, mes iš prigimties esame įsisąmoninusios Kṛṣṇą esybės, tačiau dabar mūsų sąmonė yra užteršta materialios aplinkos, nes nuo neatmenamų laikų mes susiduriame su materija. Materiali aplinka, kurioje šiuo metu gyvename, vadinasi *māyā*, arba iliuzija. *Māyā* reiškia „tai, ko nėra“. Kas gi yra toji iliuzija? Iliuzija yra tai, kad mes visi stengiamės viešpatauti materialioje gamtoje, nors iš tikrųjų patys esame griežtų jos dėsnių gniaužtuose. Sakoma, kad kai tarnas bando mėgdžioti visagalį savo šeimininką, jį yra apėmusi iliuzija. Mes mėginame eksploatuoti materialios gamtos resursus, tačiau iš tikrųjų vis labiau klimpstame į jos pinkles. Ir nors mes įnirtingai kovojame su gamta, stengdamiesi ją nugalėti, patys tampame vis labiau nuo jos priklausomi. Atgaivinus savyje amžinąją Kṛṣṇos sąmonę, ši iliuzinė kova su materialia gamta tuoj pat baigtusi.

Transcendentinis būdas atgaivinti šią įgimtą, grynąją sąmonę yra „Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare“ giedojimas. Tariant šiuos transcendentinius garsus, mūsų širdyse nelieka jokių baimių. Visų tų baimių pagrindas yra klaidingas suvokimas: „Visa, ką aš matau aplink, priklauso man.“

Kṛṣṇos sąmonė nėra kas nors dirbtinai primesta protui. Tai pirminė, įgimta gyvos esybės energija. Klausantis transcendentinių „Hare Kṛṣṇa“ garsų, Kṛṣṇos sąmonė atgyja. Tai paprasčiausias meditacijos būdas, kuris rekomenduojamas šiam amžiui. Praktinė patirtis rodo,

Savęs pažinimo mokslas

kad giedant *mahā-mantrą*, arba Didžiąją Išsivadavimo Giesmę, nedelsiant patiriama transcendentinė ekstazė, kuri ateina iš dvasinės srities. Materiali gyvenimo samprata verčia mus matyti tik jutiminius malonumus, todėl mes egzistuojame žemesniu, galima sakyti, gyvulio lygiu. Pakilęs pakopa aukščiau negu jutiminiai malonumai, žmogus pasineria į abstrakčius samprotavimus ir stengiasi išsivaduoti iš materijos gniaužtų. Pakilęs virš abstrakčių samprotavimų lygio ir turėdamas pakankamai nuovokos, jis ieško aukščiausios visų priežasčių priežasties viduje ir išorėje. O kai pasiekia tikro dvasinio pažinimo lygį ir iškyla viršum jutimų, proto bei intelekto – tada jis egzistuoja transcendentiskai. Hare Kṛṣṇa *mantr*os kartojimas vyksta dvasiniu lygiu ir todėl jos garsai pranoksta žemesnius sąmonės sluoksnius: jutimų, proto ir intelekto. Taigi norint kartoti *mantrą*, nebūtina suprasti jos žodžių, leisti į abstrakčius apmąstymus ar intelektualiai prie jos derintis. Ji veikia pati savaime ir ateina iš dvasinės sferos, todėl kiekvienas *mahā-mantrą* gali giedoti be išankstinio pasirengimo. Suprantama, tam, kuris padarė ryškesnę pažangą ir turi dvasinį išmanymą, jau netiktų daryti nusižengimus *mahā-mantrai*.

Pradžioje žmogus gali transcendentinės ekstazės ir nepajausi. Ji yra aštuonių rūšių: 1) sustingimas be žado, 2) prakaitavimas, 3) plaukų šiaušimasis ant kūno, 4) balso trūkčiojimas, 5) drebulys, 6) kūno išbalimas, 7) ekstatinis verksmas ir 8) transas. Tačiau netenka abejoti, jog net ir neilgai kartojantis *mantrą* pasiekia dvasinį lygį, ir jam pasireiškia pirmieji ekstazės požymiai – poreikis šokti giedant *mantrą*. Turėjome progos tuo įsitikinti. Net vaikas gali kartu su visais giedoti *mantrą* ir šokti. Žinoma, giliai į materialų gyvenimą įklampusiam žmogui prireiks daugiau laiko, kad jis pasiektų dvasinį lygį, tačiau net ir labai užkietėjęs materialistas netrunka jį pasiekti. O kai *mantrą* su meile gieda tyras Viešpaties bhaktas, klausytoją ji ypač veikia. Todėl, norint pasiekti greitų rezultatų, reikia klausytis, kaip *mantrą* kartoja tyras Viešpaties bhaktas. Reikėtų kiek įmanoma vengti klausytis, kaip „Hare Kṛṣṇa“ kartoja abhaktas. Pienas, kurį palytėjo gyvatės lūpos, virsta nuodais.

Žodis *Harā* – tai kreipimasis į Viešpaties energiją, o žodžiai *Kṛṣṇa* ir *Rāma* – kreipimosi į Patį Viešpatį formos. Ir *Kṛṣṇos*, ir *Rāmos* vardai reiškia „aukščiausią malonumą“, o *Harā* yra Viešpaties aukščiausioji malonumo energija. Šauksmininko linksnyje *Harā* virsta *Hare*. Taigi Viešpaties aukščiausioji malonumo energija padeda mums pasiekti Patį Viešpatį.

Yoga mūsų amžiuje

Materiali energija, kurią vadina *māya*, yra viena iš daugelio Viešpaties energijų. Mes, gyvosios esybės, irgi esame energija – Viešpaties ribinė energija. Sakoma, kad gyvos esybės yra aukštesnės už materialią energiją. Kai aukštesnioji energija susiduria su žemesniąja, kyla nesuderinama situacija, tačiau aukštesniajai ribinei energijai susidūrus su aukštesniąja energija Hara, ribinė energija patiria džiaugsmą ir pasiekia normalią būklę.

Šie trys žodžiai: *Hare*, *Kṛṣṇa* ir *Rāma* – tai *mahā-mantros* transcendentinės sėklos. Giedodama ją, sąlygota siela dvasiškai šaukiasi Viešpaties ir Jo energijos globos. Ši giesmė – tai tarsi nuoširdus vaiko šauksmas motinai. Motina Harā padeda bhaktui pelnyti Tėvo – Viešpaties malonę, ir Viešpats apsireiškia nuoširdžiai giedančiam bhaktui.

Joks kitas dvasinio pažinimo būdas šiame vaidų ir veidmainystės amžiuje nėra toks veiksmingas, kaip *mahā-mantra*: „Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare“.

Kr̥ṣṇos s̥amone – mūṣū am̥žiaus yoga

Mūṣū dienomis yogos mokoma įvairiuose kursuose. Gausiais tiražais leidžiamose knygoje ji reklamuojama kaip priemonė pagerinti sveikatą, numesti svorį, įgyti proto pranašumą prieš kitus, sėkmingai kaupiti turtus ar padidinti lytinę potenciją. Tačiau tikroji yoga su visu tuo neturi nieko bendra. Šioje apybraižoje Śrīla Prabhupāda atskleidžia mums kai kurias senąsias tikrosios yogos paslaptis.

*ceto-darpaṇa-mārjanam bhava-mahādāvāgni-nirvāṇam
śreyah-kairava-candrikā-vitaranam vidyā-vadhū-jīvanam
ānandāmbudhi-varḍhanam pratipadam pūrṇāmr̥tāsvādanam
sarvātma-snapanam param vijayate śrī-kṛṣṇa-saṅkīrtanam*

Tebūnie pašlovintas saṅkīrtanos judėjimas. Param vijayate śrī-kṛṣṇa-saṅkīrtanam. Prieš 500 metų Indijoje, Navadvīpos mieste, Viešpats Caitanya Mahāprabhu – tada dar tik šešiolikmetis jaunuolis – pradėjo saṅkīrtanos judėjimą. Tai nereiškia, kad Jis Pats sukūrė visiškai naują religijos sistemą, kaip nūnai dažnai atsitinka. Iš tikrųjų religijos negalima sukurti. *Dharmam tu sāṅṣād bhagavat-praṇītam*. Religija – tai Dievo nurodytos elgesio normos, Dievo įstatymai, ir nieko daugiau. Neabejotina, kad gyventi nesilaikant valstybės įstatymų neįmanoma, taip kaip neįmanoma gyventi ir nesilaikant Dievo įstatymų. „Bhagavad-gītoje“ [4.7] Viešpats teigia: kaskart, kai atsiranda nukrypimų atliekant religines pareigas (*yadā yadā hi dharmasya glānir bhavati bhārata*) ir padaugėja nedorų darbų (*abhyutthānam adharmasya*), apsireiškia Aš (Kr̥ṣṇa) (*tadātmānam sr̥jāmy aham*). Mes matome galiojant tą pačią taisyklę ir materialiaame pasaulyje: pažeidus valstybės įstatymus, nedelsiant „tvarkai palaikyti“ prisistato valdžios įgaliotas pareigūnas arba policininkas.

Yoga mūsų amžiuje

Viešpatį Caitanyą Mahāprabhu garbina Gosvāmiai: Rūpa Gosvāmī, Sanātana Gosvāmī, Raghunātha Bhaṭṭa Gosvāmī, Jīva Gosvāmī, Gopāla Bhaṭṭa Gosvāmī bei Śrī Raghunātha dāsa Gosvāmī. Žodis *go* turi tris reikšmes: „žemė“, „karvė“ ir „jutimai“, o *svāmī* reiškia „šeimininkas“. Taigi titulas „Gosvāmī“ rodo, jog Gosvāmiai buvo jutimų šeimininkai. Tapus jutimų šeimininku, arba *gosvāmiu*, galima dvasiškai tobulėti. Tokia tikroji žodžio *svāmī* reikšmė. *Svāmis* – tai jutimų šeimininkas, o ne vergas.

Vienas šešių Gosvāmių, jų vadovas – Rūpa Gosvāmī sudėjo puikų posmą Viešpaties Caitanyos Mahāprabhu garbei. Jame sakoma:

*anarpita-carīm cirāt karuṇayāvatīrṇaḥ kalau
samarpayitum unnatojjvala-rasām sva-bhakti-śriyam
hariḥ puraṭa-sundara-dyuti-kadamba-sandīpitaḥ
sadā hṛdaya-kandare sphuratu vaḥ śacī-nandanāḥ
[„Caitanya-caritāmṛta“, „Ādi“ 1.4]*

Kalau nurodo dabartinį Kali amžių – Geležies amžių, kupiną nešvaros, vaidų bei nesutarimų. Rūpa Gosvāmī pareiškė, kad Kali amžiuje, kai aplinkui viešpatauja nesantaika bei vaidai, „Tu nužengei dovano ti žmonėms tobuliausią meilę Dievui.“ *Samarpayitum unnatojjvala-rasām*: ne tik tobuliausią, bet ir pačią nuostabiausią *rasą*, tai yra transcendentinę nuotaiką. *Puraṭa-sundara-dyuti*: „Tavo kūnas tarytum auksas, tarytum aukso spindesys. Tu esi be galo maloningas, todėl aš laiminu visus [Gosvāmiams suteikta teisė laiminti, nes jie yra savo jutimų šeimininkai], kad jų širdyse nuolat šoktų Viešpats tokiu pavidalu – Viešpats Caitanya Mahāprabhu.“

Kai Rūpa Gosvāmī pirmą kartą susitiko Viešpatį Caitanyą Mahāprabhu Prayāgos gatvėse, Viešpats šoko ir giedojo: „Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa“. Tąkart Rūpa Gosvāmī kreipėsi į Jį tokia malda: *namo mahā-vadānyāya kṛṣṇa-prema-pradāya te*. „Tu esi visų dosniausia inkarnacija, nes skleidi meilę Dievui.“ *Kṛṣṇa-prema-pradāya te / kṛṣṇāya kṛṣṇa-caitanya-nāmne gaura-tviṣe namaḥ*: „Tu esi Pats Kṛṣṇa, nes jeigu Juo nebūtumei, negalėtumei dalinti *kṛṣṇa-premos* – meilės Dievui, kadangi patirti meilę Kṛṣṇai nelengva. O Tu dalini ją kiekvienam, nereikalaudamas jokio atlygio.“

Šitaip Bengalijoje (Indija), Navadvīpos mieste, gimė *saṅkīrtanos* judėjimas. Šia prasme, bengalams neregėtai pasisėkė: jų krašte, o ne

Savęs pažinimo mokslas

kur nors kitur, Viešpats Caitanya pradėjo *saṅkīrtanos* judėjimą. Jis pranašavo:

*pṛthivīte ache yata nagarāḍi grāma
sarvatra pracāra haibe mora nāma*

“Visuose kaimuose ir miestuose, visame pasaulyje bus skelbiamas *saṅkīrtanos* judėjimas.“ Tokia buvo Jo pranašystė.

Viešpaties Caitanyos malone, su šiuo judėjimu, pradedant Niu-jorku, jau susipažino Vakarų pasaulis. Mūsų *saṅkīrtanos* judėjimas prasidėjo Niujorke 1966 metais. Tada aš atvykau ir ėmiau giedoti Hare Kṛṣṇa *mantrą* parke, kuris vadinosi Tompkins Square. Giedojau tris valandas, pritardamas sau nedidele *mṛdaṅga* (būgneliu). Ėmė rinktis amerikiečiai jaunuoliai, ilgainiui jie išitraukė į judėjimą, ir taip jis pradėjo plėstis. Pirmiausia išsikūrėme Niujorko Antrosios Aveniu 26 numeriu pažymėtame name, buvusios parduotuvės patalpose, vėliau įsteigėme savo filialus San Franciske, Monrealyje, Bostone, Los Andžele, Bafale, Kolumbuse. Šiuo metu [1970 metais] mes turime 24 filialus, tarp jų vieną Londone ir vieną Hamburge. Londone pamokslauja jaunimas – amerikiečiai vaikinai ir merginos. Jie labai rimtai žiūri į šį judėjimą, nors nėra nei *sannyāsiai*, nei vedantistai, nei induistai, nei indai. Net Londono dienraštyje „Times“ buvo paskelbtas straipsnis, pavadintas „Kṛṣṇos giesmė apstulbino Londoną“. Taigi pastaruoju metu mūsų judėjimas telkia nemažai narių. Visi mano mokiniai, bent jau šioje šalyje – amerikiečiai ir europiečiai. Jie gieda, šoka ir platina žurnalą „Back to Godhead“. Mes jau išleidome nemažai knygų: „Śrīmad-Bhāgavatam“, „Bhagavad-gītā, kokia ji yra“, „Viešpaties Caitanyos mokymą“, „Īśopaniṣad“. Netiesa, kad mūsų judėjimas pagrįstas vien religiniais jausmais. Nemanykite, kad šie vaikinai šoka skatinami kokių nors religinių sentimentų ar iš fanatizmo. Mūsų judėjimas turi tvirtas filosofines bei teosofines šaknis.

Štai kad ir Caitanya Mahāprabhu. Pamokslaudamas Jis atkeliavo į Benaresą – *māyāvādžių sannyāsijų* sostinę. Šaṅkarācāryos pasekėjų ypač daug sutiksi Benareso mieste. Lankydamasis šiame mieste, Caitanya Mahāprabhu šoko ir giedojo. Daugeliui tai labai patiko, ir netrukus Viešpats išgarsėjo. Žymų *sannyāsį*, Prakāśānandą Sarasvatī, daugelio tūkstančių *māyāvādžių sannyāsijų* vadovą, pasiekė žinia: „Iš Bengalijos atkeliavo jaunas *sannyāsis*. Ak, kaip nuostabiai jis gieda ir

Yoga mūsų amžiuje

šoka.“ Prakāśānandai Sarasvatī, didžiam „Vedāntos“ žinovui, tai buvo ne prie širdies. Jis tarė: „Tai netikras *sannyāsis*. Jis šoka ir gieda, o tai ne *sannyāsis* darbas. Visą savo laiką *sannyāsis* turi skirti filosofijos ir „Vedāntos“ studijoms.“

Tokios Prakāśānandos Sarasvatī pastabos nepatiko vienam bhaktui, kuris sugrįžęs pranešė Viešpačiui Caitanyai, jog Jį kritikuoja. Tas pats bhaktas vėliau sukvietė visus *sannyāsius*, ir įvyko Prakāśānandos Sarasvatī bei Viešpaties Caitanyos Mahāprabhu filosofinė diskusija apie „Vedāntą“. Pasakojimas apie šį susitikimą bei filosofinių diskusijų turinys pateiktas mūsų knygoje „Viešpaties Caitanyos mokymas.“ Verta pažymėti, kad pats Prakāśānanda ir visi jo mokiniai vėliau virto *vaiṣṇavais*.

Prieš tai įvyko dar viena garsi Caitanyos Mahāprabhu diskusija su Sārvabhauma Bhaṭṭācārya, žymiausiu to meto logiku, kuris irgi buvo *māyāvādīs*, impersonalistas, ir taip pat atsivertė į vaiṣṇavizmą. Taigi Caitanyos Mahāprabhu judėjimas – ne sentimentai. Norintis suvokti *saṅkīrtanos* judėjimą filosofškai bei logiškai gali įsitikinti, kad jis turi solidų filosofinį pagrindą. Tam yra visos galimybės, nes judėjimas pagrįstas moksliskai ir remiasi Vedų autoritetu. Tačiau judėjimo idėjos pateikiamos taip, kad jis būtų suprantamas visiems – ir tuo jis didis. Jame be jokių kliūčių gali dalyvauti kiekvienas – žymus mokslininkas, filosofas, vaikas. Kitos savęs pažinimo sistemos – *jñānos* ir *yogos* keliai – taip pat autoritetingos, bet jų praktikuoti šiame amžiuje neįmanoma. Štai kas apie tai sakoma Vedose:

*krte yad dhyāyato viṣṇum
tretāyām yajato makhaiḥ
dvāpare paricaryāyām
kalau tad dhari-kīrtanāt*
[„Śrīmad-Bhāgavatam“ 12.3.52]

Meditacija tiko Satya-yugoje (Aukso amžiuje). Antai Vālmīki Muni, kad pasiektų tobulybės, meditavo šešiasdešimt tūkstančių metų. O kiek metų sulaukę pasenstame mes? Be to, meditavimui, kaip nurodoma „Bhagavad-gītoje“, reikia išsirinkti nuošalią vietą, medituoti galima visiškai vienam, sėdint ir nejudant, griežtai laikantis celibato ir t.t. Visa tai reguliuoja daugybė įvairių taisyklių, todėl medituoti, kaip reikalauja *aṣṭāṅga-yoga*, neįmanoma. Žinoma, jeigu pasitenkinama medi-

Savęs pažinimo mokslas

tacijos imitavimu – kita kalba, tačiau norint pasiekti tobulumą, reikia nuosekliai kilti per visas aštuonias *aṣṭāṅga-yogos* pakopas. Jeigu to padaryti neįmanoma – meditavimas tėra tuščias laiko švaistymas.

Koks galutinis *yogos* arba meditavimo tikslas? Visų *yogos* būdų tikslas ir objektas – ryšys su Aukščiausiuoju, Supersiela, Aukščiausiu Viešpačiu. Tas pats ir filosofinių ieškojimų (*jñānos* kelio) tikslas – suvokti Aukščiausiąjį Brahmaną. Tai, be jokių abejonių, visuotinai pripažinti keliai, bet „Śrīmad-Bhāgavatam“ tvirtina, kad Geležies amžiuje – Kali yugoje jie neparankūs. Štai kodėl reikia rinktis *hari-kīrtanos* kelią. Kiekvienas gali praktikuoti šį būdą be jokio išankstinio pasiruošimo. Nebūtina studijuoti filosofiją ar „Vedāntą“. Tuo įtikina ir Viešpaties Caitanyos bei Prakāśānandos Sarasvatī susitikime pareikštos mintys.

Po to, kai Viešpats Caitanya su Prakāśānanda Sarasvatī išsamiai aptarė „Vedāntos“ filosofiją, Prakāśānanda Sarasvatī visų pirma paklausė: „Aš žinau, kad dar jaunystėje Tu buvai labai didis mokslo vyras. [Viešpats Caitanya iš tikro buvo didis mokslininkas. Jį vadino Nimāi Paṇḍita, ir, turėdamas vos šešiolika metų, vienoje diskusijoje Jis įveikė garsųjį Kašmyro eruditą – Keśavą Kāśmīrį.] Žinau ir tai, jog esi garsus sanskrito žinovas ir labai gerai išmanai logiką. Maža to, Tu gimei *brāhmaṇų* šeimoje, o dabar esi *sannyāsis*. Tad kodėl, užuot skaitęs „Vedāntą“, Tu giedi ir šoki?“ Tai buvo pirmasis Prakāśānandos Sarasvatī klausimas, ir Viešpats Caitanya jam atsakė: „Aš giedu ir šoku todėl, kad išventindamas Mane dvasinis mokytojas pasakė, jog esu paskutinis kvailys. „Nediskutuok apie „Vedāntą“, – kalbėjo jis. – Tu tik sugaiši laiką. Giedok „Hare Kṛṣṇa“ ir Tu susilauksi sėkmės.“ Toks buvo Jo atsakymas. Caitanya Mahāprabhu, žinoma, nebuvo kvailys, ir, savaime aišku, „Vedānta“ skirta ne kvailiams. Norint suvokti „Vedāntą“, reikia būti pakankamai išsilavinusiam bei pasiekusiam tam tikrą mokslinį lygį. Kiekvienas „Vedāntos“ žodis turi tūkstančius prasmų. Daug jos komentarų – storiausius sanskrito tomus – parašė Śāṅkarācārya ir Rāmānujācārya. Tačiau ar mes pajėgūs suprasti „Vedāntą“? Mums tai neįmanoma. *Galbūt* ją suvoks vienas kitas, bet didžiajai daugumai tai neįkandama. Neįmanoma praktikuoti ir *yogos*. Todėl tiems, kurie taiko Caitanyos Mahāprabhu metodą – gieda „Hare Kṛṣṇa“, pirmasis atpildas už triušą bus: *ceto-darpaṇa-mārjanam* – Hare Kṛṣṇa *mantros* giedojimas išplaus iš širdies visą nešvarą. Giedokite *mantrą* – jokių išlaidų, jokių nuostolių. Pakanka kartoti *mantrą* savaite, ir jūs pajusite, kiek sutvirtėjo jūsų dvasinės žinios.

Yoga mūsų amžiuje

Jau vien Hare Kṛṣṇa *mantros* giedojimas patraukia į mūsų judėjimą daugybę mokinių. Jie suvokia visą filosofiją ir apsisvalo. Mūsų organizacijos įkurtas judėjimas prasidėjo vos prieš ketverius metus, 1966-ais metais, ir jau turi daugybę skyrių. Amerikos vaikinai ir merginos į šį judėjimą žiūri labai rimtai, ir jie laimingi. Paklauskite bet kurį iš jų. *Ceto darpaṇa-mārjanam*. Jie gieda: „Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare“, – ir iš širdies išplauna visą nešvarą.

Dar vienas momentas: *bhava-mahādāvāgni-nirvāpaṇam* – kai tik širdis apsisvalo nuo nešvaros, tuoj pat išsisprenžia visos materialios būties problemos. Šį pasaulį galima palyginti su *dāvāgni* – liepsnojančiu mišku. Materialiame pasaulyje niekas nenori nelaimių, tačiau jos ištinka prieš mūsų valią – toks yra materialios gamtos dėsniš. Niekas nenori gaisrų, bet, išėję į miestą, visada pamatysime besidarbuojančią gaisrininkų brigadą. Gaisrai niekada nesiliauja. Yra daug dalykų, kurių niekas netrokšta. Mirštama, nors niekas nenori mirti. Sergama, nors niekas nenori sirgti. Senstama, nors niekas nenori senti. Visa tai egzistuoja prieš mūsų valią, prieš mūsų norus.

Taigi mes turėtume panagrinėti, kas gi yra ta materiali būtis. Žmogus savo gyvenime turėtų siekti pažinimo, o ne švaistyti brangų laiką, kaip tai daro gyvuliai, kurie tik valgo, ėda, poruojasi ir ginasi. Tai nėra civilizacijos pažangos rodiklis. „Bhāgavatam“ teigia, kad mūsų kūnas neskirtas sunkiai dirbti dėl jutiminių malonumų.

*nāyaṁ deho deha-bhājāṁ nṛ-loke
kaṣṭhān kāmān arhate viḍ-bhujāṁ ye
[„Śrīmad-Bhāgavatam“ 5.5.1]*

Sunkiai dirbti ir skęsti jutiminiuose malonumuose dera kiaulėms, o ne žmonėms. Žmogus turi mokytis *tapasyos*. Tiek daug didžiųjų išminčių, garsių karalių ir *brahmacārių* bei *sannyāsīų*, – ypač tai pasakytina apie Indiją, – paskyrė savo gyvenimą didžioms *tapasyoms*, kad pabustų iš miego. Viešpats Buddha buvo princas, tačiau Jis visko atsižadėjo ir atsidėjo *tapasyai*. Taip reikia gyventi. Dvidešimt ketverių metų karalius Bharata, kurio garbei Indija buvo pavadinta Bhārata-varša, paliko savo karalystę, jauną žmoną su mažais vaikais ir išėjo atlikti *tapasyą*. Viešpats Caitanya Mahāprabhu, sulaukęs vos dvidešimt ketverių metų, paliko Savo jaunutę žmoną, motiną – viską. Tokių pavyzdžių yra be

Savęs pažinimo mokslas

galo daug. Indija – *tapasyos* kraštas, bet mes tai pamirštame. Dabar mes norime paversti ją pramonės kraštu. Stebėtina tai, kad Indija jau nebemoko atlikti *tapasyos*, juk ji yra *dharmos* kraštas: *dharma-kṣetre kuru-kṣetre*.

Degraduoti pradėjo ne vien Indija; Geležies amžiuje degraduoja viskas: *prāyeṇālpāyusaḥ sabhya kalāv asmin yuge janāḥ* [„Śrīmad-Bhāgavatam“ 1.1.10] – dabartiniame Kali amžiuje trumpėja gyvenimo trukmė, žmonės nesistengia pažinti savęs, o jei ir stengiasi, tai neišvengiamai patenka ant meškerės įvairaus plauko apgavikams. Kali-yuga – visiško pagedimo amžius. Taigi Caitanyos Mahāprabhu metodas – giedoti „Hare Kṛṣṇa“ – visų geriausias ir paprasčiausias:

*harer nāma harer nāma
harer nāmaiva kevalam
kalau nāsty eva nāsty eva
nāsty eva gatir anyathā*

„Mūsų Kali amžiuje vienintelė religija – šlovinti Viešpatį, kartojant Jo šventą vardą. Taip moko visi apreikštieji raštai. Nėra kito kelio, nėra kito kelio, nėra kito kelio.“ Tai „Bṛhan-nārādīya Purāṇos“ posmas. *Harer nāma harer nāma harer nāmaiva kevalam*. Giedokite „Hare Kṛṣṇa“. Pasirinkimo nėra. *Kalau nāsty eva nāsty eva nāsty eva gatir anyathā*. Šiame Kali amžiuje kito kelio pažinti save nėra. Ir su tuo mes turime sutikti.

Panašus posmas yra ir „Śrīmad-Bhāgavatam“. Dvyliktos Giesmės trečiajame skyriuje pasakojama, ką Parikṣitas Mahārāja sužinojo iš Śukadevos Gosvāmī apie šio amžiaus ydas. Visi šie Kali amžiaus simptomai dabar akivaizdūs. Tačiau baigiantis jų pokalbiui Śukadeva Gosvāmī pažymi: *kaler doṣa-nidhe rājann asti hy eko mahān guṇaḥ* – „Brangus karaliau, Kali amžius turi daugybę ydų, bet drauge jis dovanoja ir vieną puikią galimybę.“ Kokią? *Kīrtanād eva kṛṣṇasya mukta-saṅgaḥ paraṁ vrajet* – „Paprasčiausiai giedodamas Hare Kṛṣṇa *mantrą*, žmogus išsivaduoja ir sugrįžta pas Dievą.“

Šis būdas lengvai įgyvendinamas bei autoritetingas, ir kiekvienas gali tuo įsitikinti tiesiog kartodamas *mantrą* ir matydamas, kaip tobulėja. Kṛṣṇos sąmonės judėjimas nėra kokia nors naujovė, mūsų įvesta ar išgalvota. Jis atitinka Vedų principus, jį pripažįsta tokie autoritetingi *ācāryos*, kaip Caitanya Mahāprabhu ir kiti. Pats metodas visiškai nesu-

Yoga mūsų amžiuje

dėtingas; jį praktikuojant nieko neprarandama. Mes nereikalaujame mokesčio, nedaliname žmonėms už pinigų slaptų *mantrų*, nežadame, kad po pusmečio jie taps Dievu. Ne. Tai, ką siūlome, prieinama visiems – vaikams, moterims, merginoms, vaikinams, vyresnio amžiaus žmonėms; kiekvienas gali giedoti ir įsitikinti, kokie bus rezultatai.

Turėdami tokį tikslą, Amerikoje mes įkūrėme New Vṛndāvaną – žemės ūkio bendruomenę Vakarų Virdžinijoje, pradedame kurti ir kitas dvasines bendruomenes – New Navadvīpą bei New Jagannāthą Purī. San Franciske mes pradėjome kurti New Jagannāthą Purī, ten vyksta Ratha-yātros šventės. Šiais metais Londone irgi įvyks milžiniška Ratha-yātros šventė. Joje dalyvaus trys vežimai – Jagannāthos, Subhadros ir Balarāmos, ir jie bus traukiami prie Temzės. Amerikiečiai pasiskolino Naujosios Anglijos ir Niujorko pavadinimus, tad kodėl negalėtų būti ir New Vṛndāvanos? Pirmiausia mes turėtumėm stengtis įkurti New Vṛndāvaną, nes Viešpats Caitanya pažymėjo: *ārādhyo bhagavān vrajeṣa-tanayas tad-dhāma vṛndāvanam* – „Kṛṣṇa, Nandos Mahārājos sūnus, gyvenantis Vrajabhūmio Vṛndāvana-dhāmoje, yra aukščiausia garbinama Dievybė. Garbinimo verta ir Jo gimtoji žemė, Vṛndāvana.“ Vakaruose vaikinai ir merginos priima Kṛṣṇos sąmonę, ir jiems reikėtų turėti savo Vṛndāvaną. Svamis Kīrtanānanda, su kuriuo mes prieš porą metų lankėmės Vṛndāvanoje, žino, kaip ji atrodo. Todėl aš įpareigojau jį pastatyti bent septynias šventyklas. Vṛndāvanoje yra per penkis tūkstančius Rādhā-Kṛṣṇos šventyklų, bet svarbiausios – septynios. Jas pastatė Gosvāmiai. Mūsų programa – gyventi New Vṛndāvanoje, verstis žemės ūkiu, auginti karves ir taip spręsti ekonomines problemas, be to, taikiai praktikuoti Kṛṣṇos sąmonę, giedoti „Hare Kṛṣṇa“. Tokia Vṛndāvanos programos esmė. *Yuktāhāra-vihārasya... yogo bhavati duḥkha-hā*. [„Bhagavad-gītā“ 6.17] Žmogaus gyvybės forma skirta ne dirbtiniams poreikiams skatinti. Mes turime pasitenkinti tik tuo, ko reikia gyvybei palaikyti, o likusį laiką ugdyti savyje Kṛṣṇos sąmonę, kad palikus dabartinį kūną netektų dar kartą gauti materialaus kūno ir kad galėtume sugrįžti namo, atgal pas Dievą. Toks turėtų būti žmogaus *motto*.

Materialus gyvenimas – tai valgymas, miegas, poravimasis ir savigny, tačiau dvasinis gyvenimas tuo neapsiriboja. Tuo ir skiriasi žmogus nuo gyvulio. Valgyti, miegoti, poruotis ir gintis – tai gyvuliško gyvenimo norma. Šuo ėda – žmogus valgo. Žmogus miega – šuo taip pat miega. Žmogus gyvena lytinį gyvenimą, šuo irgi. Šuo ginasi kaip

Savęs pažinimo mokslas

gali, žmogus irgi ginasi kaip gali (pavyzdžiui, atominėmis bombomis). Šie keturi poreikiai būdingi ir žmogui, ir gyvuliui. Pataikavimas jiems yra ne civilizuoto žmogaus, o gyvulio požymis. Civilizuotumas – tai *athāto brahma-jijñāsā*. Pirmasis „Vedānta-sūtros“ aforizmas skelbia: *athāto brahma-jijñāsā* – „Atėjo laikas teirautis apie Brahmaną.“ Štai kas yra žmogaus gyvenimas. Kol žmogus nesidomi dvasiniais dalykais – *jijñāsuḥ śreya uttamam*, tol jis yra gyvulys, nes gyvena tesivadovaudamas jau minėtaisiais keturiais principais. Jį turėtų dominti, kodėl jam reikia kęsti gimimą, mirtį, senatvę bei ligas. Ar yra nuo jų koks vaistas? Štai tie klausimai, kuriuos mes turėtume kelti. Toks turėtų būti žmogaus gyvenimas, dvasinis gyvenimas.

Dvasinis gyvenimas – tai žmogaus gyvenimas, o materialus gyvenimas skirtas gyvuliams. Nei daugiau, nei mažiau. Savo gyvenimą mes privalome tvarkyti taip, kaip siūlo „Bhagavad-gītā“. *Yuktāhāravihārasya*. Pavyzdžiui, tai, kad aš ruošiuosi gyventi dvasiškai, jokiū būdu nereiškia, jog liausiuosi valgęs. Anaipol, tiesiog mitybą reikia reguliuoti. „Bhagavad-gītā“ mums nurodo, koks maistas priklauso aukščiausiai rūšiai – dorybei, koks maistas – aistros *guṇai* ir koks maistas yra žemiausios rūšies – būdingas neišmanymo *guṇai*. Mes privalome pakilti į satviškos (doros) žmonių civilizacijos lygį ir atgaivinti savyje transcendentinę, t. y. Křšnos sąmonę. Viskas aprašyta *śāstrose*. Deja, mes neklausiamo jų patarimo.

*evam prasanna-manaso
bhagavad-bhakti-yogataḥ
bhagavat-tattva-vijñānam
mukta-saṅgasya jāyate
[„Śrīmad-Bhāgavatam“ 1.2.20]*

Neišivadavus iš trijų materialios gamtos *guṇų* nelaisvės, suprasti Dievą neįmanoma. *Prasanna-manasaḥ*. Mes turėtume būti Brahmaną suvokusios sielos. *Brahma-bhūtaḥ prasannātmā na śocati na kāṅkṣati*. [„Bhagavad-gītā“ 18.54] To moko *śāstros*, todėl mes turime įsiklausyti į jų pamokymus ir pamokslauti. Tai išmintingo žmogaus pareiga. Daugelis žmonių žino, kad Dievas yra didis, tačiau jie nežino tikrosios Jo didybės. Žinių apie Dievo didybę galima pasisemti Vedų raštuose. Tokia yra mūsų pareiga šiame Geležies amžiuje: *hari-kīrtana, paraṁ vijayate śrī-kṛṣṇa-saṅkīrtanam* – Aukščiausiojo šlovinimas.

Meditacija ir vidinis „aš“

Ar gali meditacija išspręsti mūsų kasdienines problemas? Ar egzistuoja pomirtinis gyvenimas? Ar narkotikai gali padėti pažinti save? Śrīla Prabhupāda atsakė į visus šiuos klausimus Durbano „Natal Mercury“ laikraščio korespondentui Billui Faillui 1976 metais, savo vizito į Pietų Afriką metu.

Śrīla Prabhupāda: Kṛṣṇa – tai Dievo vardas, kuris reiškia „visų žaviausias“. Kas nėra visų žaviausias, tas negali būti Dievas. Tad Kṛṣṇos sąmonė yra Dievo įsisąmoninimas. Visi mes esame mažutės Dievo dalelės, kokybiškai tapačios Dievui. Mes, gyvosios esybės, – tarsi aukso kruopelytės, o Dievas – kaip didžiulis aukso grynuolis.

Mr. Faillas: Kitaip sakant, mes panašūs į kibirkštis liepsnoje?

Śrīla Prabhupāda: Taip. Ir pati liepsna, ir kibirkštis yra ugnis, tačiau liepsna didelė, o kibirkštis labai maža. Vienintelis skirtumas tas, kad ryšys tarp liepsnos ir kibirkšties laikinas, o mūsų ryšys su Dievu amžinas, nors šią akimirką, dėl sąlyčio su materialia energija, mes apie jį ir užmiršome. Užmaršumas – vienintelė visų mūsų problemų priežastis. Jeigu mes sugebėsime atgaivinti savyje pirmapradę Dievo sąmonę, tada būsime laimingi. Tokia ir yra visos Kṛṣṇos sąmonės esmė. Kṛṣṇos sąmonė – geriausias būdas mūsų pirmapradei Dievo sąmonei atgaivinti. Savęs pažinimo būdų yra įvairių, tačiau dabartiniame Kali amžiuje žmonės labai puolę ir jiems reikia paprasto metodo – Kṛṣṇos sąmonės. Dabar žmonės mano, kad jų problemas išspręs tariamasis materialus progresas, tačiau tai netiesa. Tikrasis sprendimas – įsisąmoninti Kṛṣṇą ir taip išsivaduoti iš materialios egzistencijos. Mes esame amžini, nes amžinas yra Dievas, tačiau materialios aplinkybės verčia mus manyti: „Aš esu kūnas.“ Štai kodėl kaskart tenka vieną kūną keisti kitu. Tai neišmanymo rezultatas. Iš tikro mes esame ne kūnai, o dvasinės kibirkštys, neatsiejamos Dievo dalelės.

Mr. Faillas: Vadinasi, kūnas – savotiškas sielos nešėjas?

Śrīla Prabhupāda: Taip. Jis tarsi automobilis. Automobilis padeda mums keliauti iš vienos vietos į kitą. Taip lygiai materialiaame gyveni-

Savęs pažinimo mokslas

me įvairios proto kuriamos idėjos verčia mus beiėškant laimės nuolat keisti būvį. Tačiau mes nebūsime laimingi tol, kol nesurasime savo tikrosios vietos, kol nesuprasime, kad visi mes esame neatsiejamos Dievo dalelės, o tikroji mūsų priedermė – bendrauti su Dievu ir bendradarbiaujant su Juo padėti visoms gyvoms esybėms. Civilizuoto žmogaus pavidalas teigijamas po ilgos evoliucijos, perėjus per 8 400 000 gyvybės rūšių. Taigi jei nepasinaudosime civilizuota žmogaus forma ir nesuprasime, kas yra Dievas, kas esame mes ir kokie mūsų santykiai su Juo, o tik tuščiai leisime šį gyvenimą, bastydami kaip katės ir šunys ir ieškodami vien jutiminių malonumų, – praleisime rečiausią progą. Krišnos sąmonės judėjimas pašauktas mokyti žmones, kaip tinkamai panaudoti žmogaus gyvybės formą, stengiantis suprasti Dievą bei mūsų santykius su Juo.

Mr. Faillas: Jei tinkamai nepanaudosime šio gyvenimo, ar gausime dar vieną šansą kitą gyvenimą?

Šrila Prabhupāda: Taip. Kokie bus jūsų norai mirties akimirka, tokį kūną ir gausite. Tačiau nėra jokių garantijų, kad tai bus žmogaus kūnas. Kaip jau aiškinau, gyvybės formų yra 8 400 000. Kokią jūs gausite – lems psichinė būseną mirštant. Mūsų mintys mirties akimirka priklauso nuo to, kaip mes nugyvenome savo gyvenimą. Kol mūsų sąmonė materialinė, tol mūsų veiksmus kontroliuoja materialinė gamta, o ją valdo trys *gunos*: dorybė, aistra ir neišmanymas. Šios *gunos* – tarytum trys pagrindinės spalvos: geltona, raudona ir mėlyna. Maišant raudoną, geltoną ir mėlyną spalvas, galima gauti milijonus spalvų, lygiai taip susimaišo ir gamtos *gunos*, sukurdamos įvairiausias gyvybės rūšis. Norėdami sustabdyti gimimo ir mirties pasikartojimą įvairiose gyvybės formose, mes turime pakilti virš materialios gamtos skraistės ir pasiekti grynosios sąmonės lygį. Tačiau jei mes nesuvoksime transcendentinio Krišnos sąmonės mokslo, mirties metu būsime priversti pereiti į kitą kūną – geresnį ar blogesnį už tą, kurį turime dabar. Jei mes ugdysime dorybės *gunos* savybes, pakilsime į aukštesnę planetų sistemą, kur tobulesnis ir gyvenimas. Jei puoselėsime aistros *gunos* savybes, mūsų dabartinė būklė nepakis. Tačiau jei per neišmanymą padarysime nuodėmingų darbų ir pažeisime gamtos dėsnius, degraduosime iki gyvulių ar augalų gyvybės formų. Po to vėl reikės tobulėti iki gausime žmogaus pavidalą, o tai gali užtrukti milijonus metų. Todėl žmogui būtinas atsakomybės jausmas. Jam reikia pasinaudoti ta reta galimybe, kurią teikia žmogaus gyvenimas – suprasti savo ryšį su Dievu ir atitinkamai

Yoga mūsų amžiuje

veikti. Tada jis galės ištrūkti iš gimimo ir mirties rato – nutraukti kelionę per įvairias gyvybės formas ir sugrįžti namo, atgal pas Dievą.

Mr. Faillas: Ar jūs manote, kad transcendentinė meditacija padeda žmonėms?

Šrila Prabhupāda: Žmonės nežino, kas yra tikroji meditacija. Jų meditacija yra paprasčiausias farsas – eilinę tariamųjų *svāmių* ir *yogų* apgavystę. Jūs manęs klausiate, ar meditacija padeda žmonėms, bet ar žinote, kas yra meditacija?

Mr. Faillas: Proto nuraminimas, pastangos sukaupti dėmesį ir niekur jo neatitraukti.

Šrila Prabhupāda: Ir koks gi susikaupimo objektas?

Mr. Faillas: Nežinau.

Šrila Prabhupāda: Taigi visi tik ir šneka apie meditaciją, tačiau niekas nežino, kas tai yra. Tie apgavikai vartoja žodį „meditacija“, o koks tikrasis meditacijos objektas – nežino. Jie paprasčiausiai pučia miglą į akis.

Mr. Faillas: Galbūt meditacija jau tuo ir vertinga, kad ji išmoko žmones teisingai mąstyti?

Šrila Prabhupāda: Ne. Tikroji meditacija reiškia pasiekti tokią būklę, kai protas „prisotinamas“ Dievo sąmonės. Tačiau kaip galima medituoti, nežinant, kas yra Dievas? Be to, šiame amžiuje žmogaus protas toks neramus, kad jis negali susikoncentruoti. Man teko stebėti tą vadinamąjį meditacijos seansą: žmonės paprasčiausiai miegojo ir knarkė. Deja, dangstydamiesi Dievo sąmone ar „savęs pažinimu“, labai daug apgavikų reklamuoja nekanoninius meditacijos metodus, nesiremami autoritetingomis Vedų išminties knygomis. Tai tik dar viena eksploatavimo forma.

Mr. Faillas: O kaip dėl kitų mokytojų, pavyzdžiui, Uspenskio ir Gurdžijevų? Praeityje į Vakarus jie atnešė žinią, panašią į jūsų.

Šrila Prabhupāda: Norint sužinoti, ar jie nenukrypo nuo Vedų normų, reikėtų smulkiai išnagrinėti jų mokymus. Dievo sąmonė, lygiai kaip medicina ar kitas dalykas, yra mokslas. Jis negali skirtis dėl to, kad jį dėsto skirtingi žmonės. Du plius du visada keturi, o ne penki ar trys. Tai mokslas.

Mr. Faillas: Ar jūs nemanote, kad ir kiti galėjo mokyti tikrojo Dievo sąmonės metodo?

Šrila Prabhupāda: Smulkiai neišnagrinėjus jų mokymų, labai sunku būtų ką nors pasakyti. Juk tiek daug yra apgavikų.

Savęs pažinimo mokslas

Mr. Faillas: Kurie viską daro dėl pinigų.

Śrila Prabhupāda: Tiktai. Jie neturi kanoninio metodo. Todėl mes „Bhagavad-gītā“ pateikiame tokią, kokia ji yra, be jokių asmeninių interpretacijų. Tokia yra norma.

Mr. Faillas: Taip, jei pradėdama tiesą gražinti, ji neišvengiamai iškraipoma.

Śrila Prabhupāda: Kṛṣṇos sąmonė – ne naujas metodas. Jis be galo senas ir kanoninis. Jo negalima keisti. Vos tik jūs pamėginsite tai padaryti, jis neteks galios. Tą jo galią galėtume palyginti su elektros energija. Norint pagaminti elektros energiją, būtina laikytis tam tikrų taisyklių, teisingai išdėstyti teigiamus ir neigiamus polius. Negalima surinkti generatoriaus kaip šaus į galvą ir tikėtis pagaminti elektros energiją. Analogiškai egzistuoja ir kanoninis metodas, leidžiantis suprasti Kṛṣṇos sąmonės filosofiją, kurią perteikia tikrieji autoritetai. Jei laikysimės jų nurodymų, šis metodas bus veiksmingas. Deja, šiuolaikinis žmogus serga viena pavojingiausių ligų: jis vadovaujasi vien savo užgaidomis. Niekas nenori laikytis kanoninio metodo reikalavimų. Štai kodėl visus persekioja nesėkmės ir dvasinėje, ir materialioje sferoje.

Mr. Faillas: Ar Kṛṣṇos sąmonės judėjimas plečiasi?

Śrila Prabhupāda: O taip, labai. Jūs turbūt nustebsite sužinojęs, kad knygas mes pardavinėjame dešimtimis tūkstančių egzempliorių. Mes esame išleidę apie penkiasdešimt knygų, ir daugelis bibliotekininkų bei koledžų dėstytojų labai jas vertina, nes, iki joms pasirodant, panaši literatūra neegzistavo. Tai naujas indėlis į pasaulio kultūrinį gyvenimą.

Mr. Faillas: Berods, Kṛṣṇos sąmonė reikalauja nusiskusti galvą ir dėvėti šafrano [oranžinius] drabužius. Kaip paprastas žmogus, paskendęs šeimyniniuose rūpesčiuose, gali ją praktikuoti?

Śrila Prabhupāda: Šafrano drabužiai ir galvos skutimas – ne esminiai dalykai, nors jie sukuria palankų proto nusiteikimą. Štai kareivis: kai užsivelka uniformą, jis įgauna jėgų – jaučiasi esąs tikras kareivis. Tačiau ar tai reiškia, kad be uniformos jis negali kautis? Ne. Taip ir Dievo sąmonei negali būti kliūčių – ją galima atgaivinti bet kuriomis aplinkybėmis. Tačiau tam tikros aplinkybės skatina šį procesą. Todėl mes ir rekomenduojame, kaip gyventi, kaip rengtis, ką valgyti ir taip toliau. Visa tai padeda praktikuojant Kṛṣṇos sąmonę, bet nėra esminis dalykas.

Mr. Faillas: Vadinasi, galima būti Kṛṣṇos sąmonės pasekėju ir gyventi normalų kasdieninį gyvenimą?

Yoga mūsų amžiuje

Śrīla Prabhupāda: Taip.

Mr. Faillas: O kaip dėl narkotikų? Ar jie padeda patirti Dievą?

Śrīla Prabhupāda: Jei narkotikai padėtų patirti Dievą, jie būtų stipresni už Dievą. Argi galima su tuo sutikti? Narkotikai – tai cheminės medžiagos, jie materialūs. Kaip materialiai medžiaga gali padėti patirti Dievą, kuris yra absoliučiai dvasiškas? Tai neįmanoma. Tai, kas patiriama vartojant narkotikus, tėra savotiška apsvaigimo forma arba haliucinacija; tai nėra Dievo suvokimas.

Mr. Faillas: Ar jūs manote, kad didieji mistikai, gyvenę senovėje, iš tikrųjų matė dvasinę kibirkštį, apie kurią jūs kalbėjote?

Śrīla Prabhupāda: Ką jus turite galvoje, sakydamas „mistikai“?

Mr. Faillas: Taip vadina žmones, patyrusius kitus realybės matavimus.

Śrīla Prabhupāda: Mes nevartojame žodžio „mistikas“. Mūsų realybė – Dievo patyrimas. Jis patiriamas pasiekus dvasinį lygmenį. Kol gyvenimą suprantame kūniškai, mes išmanome tik tai, kas susiję su jutiminiais malonumais, nes kūną sudaro jutimai. Kai pakylame virš kūniško lygio ir pajuntame, jog jutimų veiklos centras yra protas, mes imame protinį lygmenį laikyti galutiniu savęs pažinimo etapu. Tai proto lygmuo. Iš proto lygmens galima pakilti iki intelekto lygmens, o iš jo – į transcendentinį lygmenį. Galų gale mes galime pakilti net aukščiau transcendentinio lygmens ir pasiekti brandų, dvasinį lygmenį. Tokie yra Dievo patyrimo etapai. Tačiau šiame amžiuje žmonės yra žemai puolę, todėl *śāstras* [šventraščiai] duoda jiems ypatingą patarimą: kartojant šventus Dievo vardus „Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare“, tuoj pat pasiekti dvasinį lygmenį. Jei tai darysime dvasiniu lygmeniu, savo dvasinę esmę pažinsime akimirksniu. Tada Dievo patyrimo procesą labai greitai apvainikuos sėkmė.

Mr. Faillas: Šiandien daug kas kalba, jog tiesos turime ieškoti veikiau savyje nei išorėje – jutiminiame pasaulyje.

Śrīla Prabhupāda: Žvelgti į save – tai žinoti, jog esi dvasinė siela. Nesuprantant, kad esi ne kūnas, o siela, negali būti ir kalbos apie žvelgimą į save.

Pirmiausia mes turėtume analizuoti: „Ar aš kūnas, ar kažkas, kas glūdi tame kūne“? Deja, ši disciplina nedėstoma jokiaje mokykloje, koledže ar universitete. Visi mano: „Aš esu kūnas.“ Pavyzdžiui, Pietų Afrikoje visi žmonės mano: „Aš esu Pietų Afrikos gyventojas, tie indai, o anie graikai“ ir t.t. Iš tiesų visame pasaulyje viešpatauja kūniška

Savęs pažinimo mokslas

būties samprata. Krišnos sąmonė prasideda, kai pakylama viršum šios sampratos.

Mr. Faillas: Vadinasi, pirmiausia reikia pripažinti dvasinės kibirkšties egzistavimą?

Šrila Prabhupāda: Taip. Pirmas žingsnis – tai pripažinti, kad kūne egzistuoja dvasinė siela. Nesupratus šio paprasto dalyko, negali būti ir kalbos apie dvasinį tobulėjimą.

Mr. Faillas: Jūs kalbate apie grynai intelektualinį supratimą?

Šrila Prabhupāda: Iš pradžių taip. Pažinimas būna dvejopas: teorinis ir praktinis. Pirmiausia dvasinį mokslą reikia aiškintis teoriškai; po to, veikiant dvasiniu lygmeniu, artėjama prie praktinio pažinimo.

Deja, šiandien beveik visi skendi kūniškos būties sampratos patamsiuose. Todėl mūsų judėjimas labai svarbus: jis gali išvesti civilizuotus žmones iš tamsos. Kol gyvenimas suprantamas kūniškai, žmonės yra nė kiek ne geresni už gyvulius. „Aš šuo“, „aš katė“, „aš karvė.“ Taip mąsto gyvuliai. Pamatęs praeivį, šuo ima loti, nes mano: „Aš šuo, aš esu čia, kad saugočiau.“ O jei aš imsiu mąstyti kaip šuo ir šaukti ant užsieniečių: „Ko tu atkeliavai į šią šalį? Ko lendi į mano valdas?“ – kuo skirsiuos nuo šuns?

Mr. Faillas: Niekuo. Šiek tiek pakeiskime pokalbio temą. Ar norint gyventi dvasiškai, būtina laikytis tam tikros mitybos sistemos?

Šrila Prabhupāda: Taip. Šis metodas skirtas vien tik apsivalyti, o mityba – sudedamoji apsivalymo dalis. Man regis, jūs turite posakį: „Ką valgai, tas ir esi“, ir tai tiesa. Mūsų kūno sandarą ir psichinę būklę lemia tai, kaip mes maitinamės. Todėl *sāstros* rekomenduoja: nori suvokti Krišną – valgyk likučius nuo Krišnos stalo. Jei jūs suvalgysite tuberkulioze sergančio ligonio maisto likučius, apsikrėsite tuberkulioze. O jei valgote *krišna-prasādam*, jūs užsikrečiate Krišnos sąmone. Taigi mūsų metodas – nevalgyti pirmam. Maistą mes pirmiausia pasiūlome Krišnai, o tik po to valgome. Tai padeda mums tobulėti Krišnos sąmonėje.

Mr. Faillas: Jūs visi vegetarai?

Šrila Prabhupāda: Taip, nes Krišna yra vegetaras. Krišna gali valgyti viską – juk Jis Dievas. Tačiau „Bhagavad-gītoje“ [9.26] Jis sako: „Jei kas su meile ir atsidavimu pasiūlys Man lapelį, gėlę, vaisių ar vandens, Aš priimsiu auką.“ Jis nesako: „Duokit Man mėsos ir vyno.“

Mr. Faillas: O kaip dėl rūkalų?

Šrila Prabhupāda: Rūkalai – taip pat yra svaiginimosi priemonė. Mes

Yoga mūsų amžiuje

jau esame apsvaigę nuo kūniškos būties sampratos, o jei dar labiau svaiginsimės – apskritai pražūsime.

Mr. Faillas: Jūs norite pasakyti, kad tokie dalykai, kaip mėsa, alkoholis ir tabakas tikrai sustiprina kūnišką sąmonę?

Śrīla Prabhupāda: Taip. Tarkim, jūs sergate ir norite pasveikti. Tada turėtumėt laikytis gydytojo nurodymų. Jei jis sako: „Tokio maisto valgyti negalima, valgykite tik tokį“, – jūs turite laikytis jo reikalavimų. Taigi ir mes nurodome, kaip išsigydyti nuo kūniškos būties sampratos: kartokite „Hare Kṛṣṇa“, klausykitės pasakojimų apie Kṛṣṇos darbus ir valgykite *kṛṣṇa-prasādam*. Šis gydymas – tai Kṛṣṇos sąmonės metodas.

VI
*Materialios problemos
ir jų dvasinis sprendimas*

Kaip kovoti su nusikalstamumu?

Kasmet pasaulyje išleidžiama vis daugiau pinigų kovai su nusikalstamumu. Ir vis dėlto, nepaisant šių pastangų, nusikalstamumo kreivė nuolat kyla. Ypač nekontroliuojamas nusikalstamumas tapo Amerikos valstybinėse mokyklose. Pokalbyje su leitenantu Davidu Mozee (Čikagos policijos skyriaus pareigūnu, atsakingu už ryšius su spauda), kuris įvyko 1975 m. liepos mėnesį, Šrila Prabhupāda pasiūlė nuostabiai paprastą ir lengvai įgyvendinamą, atrodytų, neišsprendžiamos nusikalstamumo problemos sprendimą.

Leitenantas Mozee: Žinau, jog turite idėjų, kurios galėtų padėti mums užkertant kelią nusikalstamumui. Man būtų labai įdomu apie jas išgirsti.

Šrila Prabhupāda: Doras žmogus nuo nusikaltėlio skiriasi tuo, kad doro žmogaus širdis – tyra, o nusikaltėlio širdis – kupina nešvarybių. Tos nešvarybės yra tarytum liga, kuri reiškiasi nusikaltėlio širdyje nesuvaldoma aistra ir goduliu. Šiandien ja serga dauguma žmonių, todėl nusikalstamumas yra labai paplitęs. Kai žmonės išplaus iš širdies visą purvą, nusikalstamumo nebeliks. Paprasčiausias apsivalymo būdas – susirinkti visiems kartu ir giedoti šventus Dievo vardus. Šventų Dievo vardų giedojimas vadinasi *saṅkīrtana*. Ji yra mūsų Kṛṣṇos sąmonės judėjimo pagrindas. Taigi, norint užkirsti nusikalstamumui kelią, reikia rengti masines *saṅkīrtanas*. Kolektyvinis švento Dievo vardo giedojimas apvalys visų širdis nuo nešvarybių ir tada nebebus nusikaltimų.

Leitenantas Mozee: Ar jūs nematote skirtumų tarp nusikalstamumo Jungtinėse Valstijose ir jūsų gimtinėje, Indijoje?

Šrila Prabhupāda: Ką jūs laikote nusikaltimu?

Leitenantas Mozee: Bet kokį kito žmogaus teisių pamynimą.

Šrila Prabhupāda: Mes irgi taip suprantame nusikaltimą. Upanišadose sakoma: *iśāvāsyam idaṁ sarvaṁ* – „Viskas yra Dievo.“ Taigi kiekvienas turi teisę naudotis tuo, kas jam Dievo duota, bet neturi teisės kėsinti

Savęs pažinimo mokslas

tis į kitų nuosavybę. Priešingu atveju jis tampa nusikaltėliu. Iš tikrųjų pats pirmutinis nusikaltimas – tai, kad jūs, amerikiečiai, manote, jog Amerikos žemė priklauso jums. Prieš du šimtus metų ji nebuvo jūsų, bet jūs atvykote čia iš kitų pasaulio kraštų ir paskelbėte ją savo žeme. O juk tai Dievo žemė ir ji priklauso visiems, nes visi esame Dievo vaikai. Tačiau dauguma žmonių apie Dievą neturi jokio supratimo. Dabar iš esmės visi yra bedieviai. Todėl žmones reikia mokyti mylėti Dievą. Amerikos vyriausybės devizas: „In God we trust“ („Pasikliaujame Dievu“). Ar ne tiesa?

Leitenantas Moze: Taip.

Šrila Prabhupāda: Tačiau kur dabar galima mokytis apie Dievą? Pasikliauti – labai gerai, tačiau viltis greitai išblės, jei ji nepagrįsta mokslinėm žiniom apie Dievą. Galima žinoti, kad turi tėvą, tačiau kol nežinai kas jis, žinojimas nėra tobulas. Taigi mokslas apie Dievą niekur nedėstomas.

Leitenantas Moze: Jūsų nuomone, šis trūkumas yra būdingas tikrai Jungtinėms Valstijoms?

Šrila Prabhupāda: Ne. Visiems kraštams. Amžius, kuriame mes gyvename, vadinasi Kali-yuga – amžius, kai Dievas užmirštas. Tai savitarpio nesusipratimų ir kivirčų amžius, o žmonių širdys kupinos nešvarybių. Tačiau Dievas yra toks galingas, kad, giedodami šventą Jo vardą, mes apsisivalome, kaip kad apsisivalė ir atsikratė blogų įpročių mano mokiniai. Mūsų judėjimas grindžiamas švento Dievo vardo kartojimo principu. Šią galimybę mes suteikiame visiems, nieko neišskirdami. Žmonės gali ateiti į mūsų šventyklą, giedoti Hare Kṛṣṇa *mantrą*, pasivaišinti *prasādam** ir taip palengva valytis. Taigi, jei valdžios vyrai suteiktų mums šiek tiek galimybių, mes galėtume rengti masinę *saṅkīrtaną*. Tada, be jokių abejonių, pasikeistų visuomenės veidas.

Leitenantas Moze: Jei teisingai jus suprantu, sere, jūs teigiate, kad reikia ypatingą dėmesį skirti grįžimui prie religijos principų.

Šrila Prabhupāda: Žinoma. Kuo skiriasi gyvulys nuo žmogaus, kuriam nėra motais jokios religijos normos? Žmogus gali suprasti religiją, bet ne šuo. Tuo jie ir skiriasi. Taigi, jei visuomenėje žmonės yra šunų ir kačių lygio, ar tokioje visuomenėje galima tikėtis taikos ir ramybės? Suleiskit į vieną kambarį tuziną šunų – ar bus tarp jų santarvė? Lygiai taip

* Maistas, paaukotas Aukščiausiam Viešpačiui.

Materialios problemos ir jų dvasinis sprendimas

negalima tikėtis ramybės ir žmonių bendrijoje, kurios narių mąstysena yra šuns lygio.

Leitenantas Mozee: Jei kai kurie mano klausimai skamba nepagarbiai, tai tik dėl to, kad aš ne visiškai suprantu jūsų religinius įsitikinimus. Aš visai nenoriu būti jums nepagarbus.

Šrila Prabhupāda: Mano religiniai įsitikinimai čia niekuo dėti. Aš tik nurodau skirtumą tarp gyvulio ir žmogaus. Gyvuliai vargu ar gali ką nors sužinoti apie Dievą, o žmonės gali. Tačiau jei žmonės nesuteikiama galimybė sužinoti apie Dievą, jie aukščiau kačių ir šunų lygio nepakyla. Taika tarp kačių ir šunų neįmanoma. Tad valstybės pareiga – rūpintis, kad žmonės būtų mokomi, kaip pažinti Dievą. Kitaip nesutarimų neišvengsime, nes be Dievo sąmonės skirtumo tarp žmogaus ir šuns nėra: šuo ėda – mes valgom, šuo miega – mes miegam, šuo poruojasi, mes irgi lytiškai bendraujame, šuo ginasi, ir mes darome tą patį. Šie požymiai mums bendri. Vienintelis skirtumas tas, kad šuniui nepaaiškinsi apie jo ryšį su Dievu, o žmogui – galima.

Leitenantas Mozee: Ar taika nėra grįžimo į religiją pirmutinė sąlyga? Ar nereikėtų pirmiausia pasiekti, kad įsiviešpatautų taika?

Šrila Prabhupāda: Ne, ne, čia ir yra problema. Dabar niekas gerai nežino, kas yra religija. Religija reiškia gyvenimą vadovaujantis Dievo įstatymais. Lygiai taip ir sąvoka „doras pilietis“ reiškia tai, kad pilietis laikosi valstybės įstatymų. Apie Dievą niekas neturi jokio supratimo, taigi niekas neišmano ir Jo įstatymų, arba religijos prasmės. Tokia yra nūdienos visuomenės būklė. Žmonės pamiršta religiją, laiko ją savotišku tikėjimu. Tikėjimas gali būti aklas. Žodis „tikėjimas“ neatspindi tikrosios religijos esmės. Religija yra Dievo duoti įstatymai, o kas jų laikosi, yra religingas – nesvarbu, ar jis būtų krikščionis, induistas, ar musulmonas.

Leitenantas Mozee: Kad ir kaip aš gerbiu Indiją, tačiau dabar šioje šalyje, kur religijos papročių buvo laikomasi nuo amžių, pastebimas ne grįžimas prie dvasinio gyvenimo, o nutolimas nuo jo, ar ne tiesa?

Šrila Prabhupāda: Taip, bet dėl to kaltas blogas vadovavimas. O šiaip Indijos žmonių dauguma yra visiškai įsisąmoninusi Dievą ir stengiasi laikytis Dievo įstatymų. Čia, Vakaruose, net stambių koledžų profesoriai netiki Dievą ar pomirtinį gyvenimą. O Indijoje Dievą ir pomirtinį gyvenimą tiki net didžiausias vargšas. Jis žino, kad nusidėjęs turės atkentėti, o jei elgsis dorovingai, patirs laimę. Dar ir šiandien, dėl ko nors labai nesutardami, kaimo žmonės eina spręsti nesutari-

Savęs pažinimo mokslas

mų į šventyklą, nes kiekvienas žino, kad oponentas neišdrįs meluoti Dievybių akivaizdoje. Taigi apskritai Indija vis dar aštuoniasdešimčia procentų religinga. Gimti Indijoje – ypatinga privilegija, bet ir didelė atsakomybė. Šrī Caitanya Mahāprabhu sakė:

*bhārata-bhūmite haila manuṣya-janma yāra
janma sārthaka kari' kara para-upakāra*
[„Caitanya-caritāmṛta“, „Ādi“ 9.41]

Kiekvienas Indijoje gimęs žmogus privalo savo gyvenimą padaryti tobulą, įsisąmonindamas Kṛṣṇą. O tai pasiekęs, jis turi skleisti Kṛṣṇos sąmonę visame pasaulyje.

Leitenantas Mozee: Sere, yra tokia krikščionių patarlė, kuri sako, kad kupranugariai lengviau pralįsti pro adatos skylutę, negu turtuoliui stoti prieš Dievo sostą. Ar jūs nemanote, kad Jungtinių Valstijų ir kitų Vakarų šalių turtingumas yra religinio tikėjimo kliūtis?

Šrīla Prabhupāda: Taip. Pernelyg dideli turtai yra kliūtis. Kṛṣṇa teigia „Bhagavad-gītōje“:

*bhogaiśvarya-prasaktānām
tayāpahṛta-cetasām
vyavasāyātmikā buddhiḥ
samādhau na vidhīyate*

Turėdamas didelius materialius turtus, žmogus užmiršta Dievą. Todėl pernelyg dideli turtai trukdo pažinti Dievą. Nors tai, kad suvokti Dievą gali tik vargšai, ir ne absoliuti taisyklė, tačiau dažniausiai, jei žmogus labai turtingas, vienintelis jo tikslas – kaupti pinigus, todėl suprasti dvasinį mokymą jam sunku.

Leitenantas Mozee: Amerikoje krikščionys mano taip pat. Aš neižvelgiu kokių nors esminių skirtumų tarp vienos ir kitos religinės grupės dvasinių įsitikinimų.

Šrīla Prabhupāda: Taip, visų religijų esmė yra ta pati. Mes teigiame, kad žmogus, kad ir kokią religinę sistemą jis išpažintų, turi stengtis pažinti ir mylėti Dievą. Jei jūs krikščionis, mes nesakome: „Tai negerai, turite būti toks, kaip mes.“ Mes siūlome visiems, kad ir kas jie būtų – krikščionys, musulmonai ar induistai – pasistengti suprasti Dievą ir mylėti Jį.

Materialios problemos ir jų dvasinis sprendimas

Leitenantas Mozee: Jei galima, sugrįšiu prie mano apsilankymo pradinio tikslo. Norėčiau paklausti, ar galite patarti, kaip mums sumažinti nusikalstamumą? Aš sutinku, kad geriausia būtų, jei, kaip sakote jūs, žmonės vėl atsigręžtų į Dievą – tai neabejotina, – tačiau ar mes negalėtume ką nors nedelsdami padaryti, kad užkirstume kelią kriminalinei mąstysenai plisti?

Šrila Prabhupāda: Taip. Kaip jau minėjau mūsų pokalbio pradžioje, jūs turėtumėte suteikti mums galimybę giedoti šventą Dievo vardą ir dalinti *prasāda*. Tada įvyks didžiuliai pasikeitimai visuomenėje. Iš Indijos aš atvykau vienas, o dabar turiu daug pasekėjų. Ką aš dariau? Aš prašydavau jų sėsti ir giedoti Hare Kṛṣṇa *mantrą*, o po to padalindavau truputį *prasādam*. Jei tai būtų daroma dideliu mastu, žmonės taptų kur kas geresni. Tai faktas.

Leitenantas Mozee: Kur jūs norėtumėte pradėti savo programos įgyvendinimą – turtinguose ar skurdžiuose rajonuose?

Šrila Prabhupāda: Mes nedarome tokių skirtumų. *Saṅkīrtanā* rengti galima visur, kur yra žmonių. Niekas neteigia, kad vargšams reikia malonės, o turtuoliams – ne. Apsivalyti būtina visiems. Jūs manote, kad nusikalstamumas egzistuoja tik tarp neturtingų žmonių?

Leitenantas Mozee: Ne, bet aš norėjau paklausti, ar nebūtų geriau, ar nesustiprintų visuomenės tai, kad programa vyktų skurdesniame rajone, o ne turtingame?

Šrila Prabhupāda: Mūsų gydymas skirtas dvasios ligoniams. Kai žmogus serga, išnyksta skirtumas tarp turtuolio ir vargšo. Susirgęs ir vienas, ir kitas patenka į tą pačią ligoninę. Ligoninė turėtų būti tokioje vietoje, kad ją lengvai galėtų pasiekti tiek vargšas, tiek turtuolis. *Saṅkīrtanos* vieta taip pat turėtų būti patogi visiems. Kadan gi visi užsikrėtę materializmo liga, visiems reiktų suteikti galimybę pasinaudoti mūsų gydymo būdu.

Problema yra ta, kad turtingas žmogus mano esąs visiškai sveikas, nors yra sunkiausias ligonis iš visų. Tačiau, kaip policininkui, jums gerai žinoma, kad nusikalstamumas paplitęs ir tarp turtingųjų, ir tarp vargšų. Taigi mūsų giedojimo metodas skirtas visiems, nes išvalo širdį nepriklausomai nuo to, ar jūs turtingas žmogus, ar vargšas. Vienintelis būdas visiems laikams susidoroti su kriminaliniais polinkiais – pakeisti nusikaltėlio širdį. Jums gerai žinoma, kad daugelis vagių buvo suimti ir sėdėjo kalėjime ne vieną kartą. Nors jie ir žino, kad už vagystę pateks į kalėjimą, tačiau nešvari širdis vis tiek verčia juos vogti. Todėl,

Savęs pažinimo mokslas

norint užkirsti nusikalstamumui kelią, nepakanka dar labiau sugriežtinti įstatymus – visų pirma reikia išvalyti nusikaltėlio širdį. Piktadarys ir žudikas žino įstatymą, ir vis dėlto žiauriai nusikalsta, nes jų širdys nešvarios. Mūsų metodas apvalo širdį, o kai širdis švari, visos šio materialaus pasaulio problemos išsisprendžia.

Leitenantas Moze: Tai labai sunki užduotis, sere.

Šrila Prabhupāda: Ne, ji visiškai nesunki. Tik reikia kviesti visus: „Ateikite, giedokite „Hare Kṛṣṇa“, šokite ir valgykite nuostabų *prasādam*.“ Kas gi čia sunkaus? Tai mes darome savo centruose, ir žmonės ateina. Bet mes neturime daug lėšų, todėl rengti *saṅkīrtanos* dideliu mastu negalime. Mes kviečiame visus, ir žmonės ateina į mūsų centrus ir palengva tampa bhaktais. Tačiau jei valdžia suteiktų sąlygas, mes galėtume išplėsti savo veiklą neribotai. O problema juk labai rimta; antraip, ar stambiausi šalies laikraščiai klausytų ką daryti. Jokia valstybė nenori, kad joje klestėtų nusikalstamumas. Tai faktas. Tačiau vadovai nežino, kaip su tuo kovoti. Tačiau jei jie paklausytų mūsų, mes pasakytume, ką daryti. Kodėl egzistuoja nusikalstamumas? Todėl, kad žmonės bedieviai. O ką daryti? Giedoti „Hare Kṛṣṇa“ ir valgyti *prasādam*. Jei norite, galite pritaikyti šį *saṅkīrtanos* metodą, jei ne – mes jį taikysime nedideliu mastu. Mes panašūs į neturtinęją privatų mediką, kuris turi nedidelį kabinetą. Jei jam būtų suteikta galimybė, jis galėtų įsteigti didelę ligoninę. Vyriausybė yra vykdomasis organas. Jei ji priims mūsų patarimą ir pritaikys *saṅkīrtanos* metodą, nusikalstamumo problema bus išspręsta.

Leitenantas Moze: Jungtinėse Valstijose yra daug krikščioniškų organizacijų, kurios dalina šventą komuniją. Kodėl ji neveikia? Kodėl neapvalo širdies?

Šrila Prabhupāda: Atvirai kalbant, sunku būtų surasti bent vieną tikrą krikščionį. Vadinamieji krikščionys negyvena pagal Biblijos įsakymus. Vienas iš dešimties Biblijos įsakymų skelbia: „Nežudyk.“ Tačiau kur tas krikščionis, kuris nežudo, t. y. nevalgo karvių mėsos? Švento Viešpaties vardo giedojimo ir *prasādam* dalinimo metodas bus efektyvus tik tada, kai jį vykdys tie, kurie išties gyvena pagal religijos principus. Mano mokiniai griežtai laikosi religijos principų, todėl šventą Dievo vardą jie gieda kitaip negu kiti. Jiems tai nėra vien tik poza. Jie praktiškai patyrė valomąją švento vardo galią.

Leitenantas Moze: Sere, man regis, bėda ta, kad nors nedidelė grupelė šventikų bei tikinčiųjų religijos principų laikosi, tačiau kiti žmonės,

Materialios problemos ir jų dvasinis sprendimas

esantys, taip sakant, religijos periferijoje, nuo jų nukrypsta ir sukelia daug nemalonumų. Štai, tarkim, Hare Kṛṣṇa judėjimas įgauna milžinišką mastą kaip ir krikščionybė. Ar nebūtų ir jums problemos su tais, kurie yra jūsų judėjimo periferijoje, kurie dedasi jūsų judėjimo pasekėjais, bet iš tikrųjų tokie nėra?

Śrīla Prabhupāda: Tokia galimybė visada egzistuoja. Tačiau aš noriu pasakyti vieną dalyką: jei nesate tikras krikščionis, jūsų mokymas nebus veiksmingas. O kadangi mes griežtai laikomės religijos normų, mūsų pamokslavimas padės plisti Dievo sąmonei ir spręsti nusikalstamumo problemą.

Leitenantas Moze: Sere, leiskite padėkoti už tai, kad nepagailėjote man laiko. Juostą su mūsų pokalbio įrašu aš perduosiu savo valdžiai. Tikiuosi, šis įrašas padarys ne mažesnę įspūdį negu jūs pats.

Śrīla Prabhupāda: Labai jums dėkoju.

Žmonių bendrija ar gyvulių banda?

1976 m. rugpjūčio mėnesį savo interviu Indijos žurnalui „Bhavan Journal“, Šrīla Prabhupāda paklausė: „Ar tarp gyvulių įmanoma laimė ir taika? Jie nori, kad žmonės gyventų kaip gyvuliai, ir kuria Jungtines Tautas... Tai šunų lenktynės. Šuo bėgioja keturiomis kojomis, o jūs – keturiais ratais. Štai ir visas skirtumas. Lenktynes keturiais ratais jūs laikote civilizacijos pažanga!“

Korespondentas: Pirmasis klausimas būtų toks: ar nemažėja religijos įtaka? Jei taip, ar galima tuo paaiškinti augančią korupciją ir visuotinių moralinių vertybių nuosmukį?

Šrīla Prabhupāda: Taip, religija silpsta. „Śrīmad-Bhāgavatam“ [12.2.1] pranašavo:

*tataś cānudinam dharmam
satyam śaucam kṣamā dayā
kālena balinā rājan
nañkṣaty āyur balaṁ smṛtiḥ*

„Kali-yugoje [dabartiniame vaidų ir veidmainystės amžiuje] pradės nykti religija, teisingumas, švara, gailestingumas, trumpės gyvenimas, sumažės fizinė jėga ir susilpnės atmintis.“

Visa tai – vertingos žmogiškosios savybės, kurios skiria žmogų nuo gyvulio. Tačiau jos ilgainiui išnyks. Nebus gailestingumo, nebus teisingumo, sutrumpės atmintis ir gyvenimo trukmė. Kartu ims nykti ir religija. Tai reiškia, kad palengva mes smuksime iki gyvulių lygio.

Korespondentas: Religija išnyks? Mes virsime gyvuliais?

Šrīla Prabhupāda: Gyvenimas be religijos – tai ir yra gyvuliškas egzistavimas. Kiekvienam aišku, kad šuo neturi nė menkiausio supratimo, kas yra religija. Šuo – taip pat gyva būtybė, bet „Bhagavad-gītā“

Materialios problemos ir jų dvasinis sprendimas

ir „Śrīmad-Bhāgavatam“ jo nedomina. Jam tai neįdomu. Tuo žmogus ir skiriasi nuo šuns: gyvuliui tai neįdomu.

Taigi žmonės, kurių nedomina religija, nė kiek negeresni už gyvulius. O ar tarp gyvulių įmanoma laimė ir taika? Jie nori, kad žmonės gyventų kaip gyvuliai, ir kuria Jungtines Tautas. Ar šitaip įmanoma pasiekti laimę ir taiką? Jungtiniai gyvuliai, jungtinių gyvulių banda? Štai kaip yra.

Korespondentas: Ar jūs matote kokių nors vilties požymių?

Śrīla Prabhupāda: Žmonės bent mato, kad religija nyksta. Tai gerai. „Nyksta“ – reiškia, kad žmonės virsta gyvuliais. Logika sako, kad žmogus yra protaujantis gyvulys. Jei žmogus neturi proto, jis yra ne žmogus, o gyvulys. Žmonių bendrijoje jūs turite būti arba krikščionis, arba musulmonas, arba induistas, arba budistas – tai ne taip jau svarbu. Būtina vienokia ar kitokia religijos sistema. Be religijos žmonių visuomenė virsta gyvulių banda. Tai akivaizdus faktas. Kodėl dabar žmonės tokie nelaimingi? Todėl, kad nėra religijos. Religija jiems nė motais.

Vienas džentelmenas man rašė, jog Tolstojus yra pasakęs: „Kol po bažnyčia nepakišime dinamito, apie taiką negali būti nė kalbos.“ Rusijos valdžia net ir dabar labai priešiška Dievo sąmonei, nes mano, kad religija neigiamai paveikė visą socialinę atmosferą.

Korespondentas: Galbūt čia ir yra dalis tiesos.

Śrīla Prabhupāda: Religijos sistema galėjo būti piktnaudžiaujama, tačiau tai nereiškia, kad reikia vengti religijos. Reikia išpažinti tikrąją religiją. Tai, kad vadinamieji šventikai deramai nesilaiko religijos principų, dar nereiškia, kad mes turim religiją atmesti. Jei katarakta serganti akis kelia man daug rūpesčių, nejau ją reikia išlupti? Reikia pašalinti kataraktą. Toks yra Kṛṣṇos sąmonės principas.

Korespondentas: Mano manymu, istorija rodo, kad religija piktnaudžiavo daugelis. Jūs sutinkate?

Śrīla Prabhupāda: Tie žmonės nieko neišmano apie Dievą, tačiau jie moko religijos. Kas yra religija? *Dharmam tu sākṣād bhagavat-praṇītam:* „Religijos kelią nubrėžė Patsai Aukščiausiasis Viešpats.“ Jie nieko neišmano apie Dievą, nežino, kas Jis yra, bet skelbiasi išpažįstą religiją. Visa tai dirbtina ir negali ilgai tęstis. Religija neišvengiamai išsigims.

Tokia dabar situacija. Iš kur galima žinoti, kokia yra Dievo valia, kai neturime supratimo apie Dievą. Religija – tai Dievo įsakymas. Antai teisės normos yra valstybės įsakymas. Jei nebūtų valstybės, nebūtų ir įsakymų. Mūsų samprata apie Dievą – Kṛṣṇą – labai aiški. Dievas

Savęs pažinimo mokslas

mums įsako ir mes vykdome Jo įsakymus. Tai aiški religija. Jei nėra Dievo, nėra Dievo sampratos, Dievo įsakymų, iš kurgi gali atsirasti religija? Jei nėra vyriausybės, ar gali atsirasti įstatymai?

Korespondentas: Taip, tada nebūtų jokio įstatymo. Tai būtų visuomenė, kurioje viešpatautų savivalė.

Šrila Prabhupāda: Savivalė. Visi savivaliauja, kai kuria savo religijos sistemą. Kaip tik tai dabar ir vyksta.

Paklauskite bet kurios religijos sistemos pasekėjo, kaip jis įsivaizduoja Dievą. Ar bent vienas aiškiai atsakys į šį klausimą? Į jį niekas neatsakys. O mes iš karto pasakysime:

*veṇuṁ kvaṇantam aravinda-dalāyatākṣaṁ
barhāvataṛisam asitāmbuda-sundarāṅgam
kaṇḍarpa-koṭi-kamanīya-viśeṣa-śobhaṁ
govindam ādi-puruṣaṁ tam ahaṁ bhajāmi*

„Aš garbinu Govindą, pirminį Viešpatį, kuris nuostabiai groja Savo fleita ir kurio skaisčiosios akys – kaip prasiskleidę lotosai. Jo galvą puošia povo plunksna, Jo nuostabus kūnas yra melsvo debesies atspalvio, o Jo nepakartojamas grožis pavergia milijonus Kupidonų.“ [„Brahma-saṁhitā“ 5.30] Mes iš karto galime apibūdinti Dievą.

Kas per religija, jei ji nepaaiškina, koks yra Dievas?

Korespondentas: Nežinau.

Šrila Prabhupāda: Tai gryniausią apgaulę. Žmonės nežino, kas yra Dievas, todėl neturi jokio supratimo apie religiją. Tai religijos nykimas, o kadangi religija nyksta, žmonės vis labiau ir labiau panašėja į gyvulius.

Žodis „gyvulys“ nurodo tą, kuris neturi atminties. Šuo atbėga, kai užuodžia maistą. Kai sušunku: „Šalin!“, jis nubėga. Bet po kurio laiko jis ir vėl čia – šuo neturi atminties. Taigi, kai mes vis rečiau beprisimeiname Dievą, pradeda nykti ir mūsų žmogiškosios savybės. Kali-yugoje šias savybes žmonės ilgainiui praras, t.y. jie taps panašūs į kates ir šunis.

Korespondentas: Kitas klausimas: tradiciškai Vedų kultūra kaltinama fatalizmu, tuo, kad ji verčia žmones vergiškai tikėti lemtimi ir todėl stabdo progresą. Kiek šis kaltinimas teisingas?

Šrila Prabhupāda: Apie kokį progresą jūs kalbate? Ar šuns strypinėjimas yra progresas? Ar tai progresas? Šuo laksto tai šen, tai ten, o jūs tą patį darote ant keturių automobilio ratų. Šitai jūs vadinatė progresu?

Materialios problemos ir jų dvasinis sprendimas

Vedų sistemoje viskas kitaip. Pasak Vedų sistemos, žmogus turi tam tikrą energijos kiekį, o kadangi jo sąmonė aukštesnė už gyvulio, tai ir žmogaus energija yra vertingesnė negu gyvulio.

Korespondentas: Turbūt niekas nesiginčys, kad žmogui duota daugiau laisvės arba, sakyčiau, atsakomybės negu gyvuliui.

Šrila Prabhupāda: Todėl žmogaus energija turi būti panaudota dvasiniam tobulėjimui, o ne lenktyniavimui su šunimis. Šventas žmogus neužsiima šuniškais reikalais. Dabar žmonės mano, kad lygiavimasis į šunis ir yra tikrasis gyvenimas, tačiau tikras gyvenimas – tai dvasinis tobulėjimas. Todėl Vedų raštai sako:

*tasyaiva hetoḥ prayateta kovido
na labhyate yad bhramatām upary adhaḥ
tal labhyate duḥkhavad anyataḥ sukham
kālena sarvatra gabhīra-ramhasā*

„Tikrai išmintingi ir į filosofiją linkę žmonės turėtų siekti tik to prasmingo tikslo, kuris nepasiekiamas net apkeliavus visas planetas – nuo aukščiausios [Brahmalokos] iki žemiausios [Pātālos]. O dėl laimės, kurią teikia jutiminiai malonumai, tai ilgainiui ji savaime ateis, kaip bėgant laikui ateina kančios, net jeigu mes to ir nenorime.“
[Śrīmad-Bhāgavatam 1.5.18]

Korespondentas: Gal galėtumėt apie tai šiek tiek plačiau?

Šrila Prabhupāda: Žmogus turėtų panaudoti savo energiją siekdamas to, ko nepasiekė per daugelį gyvenimų. Daugelį gyvenimų siela tūnojo šunų, pusdievių, kačių, paukščių, žvėrių ir kitokiuose kūnuose. Yra 8 400 000 įvairių kūnų tipų. Ir nuolat vyksta sielos transmigracija. Tačiau kiekvienąsyk sielos užsiėmimas toks pat – tai jautimų tenkinimas.

Korespondentas: Ką jūs turite galvoje?

Šrila Prabhupāda: Štai, pavyzdžiui, šuniui rūpi tik savo jautimų patenkinimas: kaip surasti maisto, kur rasti prieglobstį, kaip pasivilioti kaļę, kaip apsiginti? Žmogus daro tą patį, tik kitaip. Ir taip – gyvenimas po gyvenimo. Net mažas vabalėlis, ir tas siekia to paties. Paukščiai, žvėrys, žuvis – visur vyksta ta pati kova. Kaip susirasti maisto, kaip patenkinti lytinį potraukį, kur rasti prieglobstį, kaip apsiginti? Vedų raštai teigia, kad mes gyvenome taip daugelį gyvenimų, ir jei neištrūksime iš šios kovos už būvį, vėl ne vieną gyvenimą tai kartosis.

Savęs pažinimo mokslas

Korespondentas: Pradedu suprasti.

Śrila Prabhupāda: Taip. Mes turime liautis tai darę. Todėl Prahlāda Mahārāja sakė:

*sukham aindriyakam daityā
deha-yogena dehinām
sarvatra labhyate daivād
yathā duḥkham ayatnataḥ*

„Brangūs mano draugai, gimę demonų šeimose, laimė, kuri patiriama kūnui sąveikaujant su jutimų objektais, prieinama visiems gyvybės pavidalams, ji priklauso nuo praeities karminės veiklos. Tokia laimė aplanko mus savaime, be jokių mūsų pastangų, lygiai taip, kaip mus aplanko kančia.“ [„Śrīmad-Bhāgavatam“ 7.6.3]

Šuo turi kūną, ir aš turiu kūną. Todėl mano lytiniai malonumai ir šuns lytiniai malonumai niekuo nesiskiria. Seksas teikia vienodą malonumą. Tik šuo nesigėdi gauti tą malonumą gatvėje, visų akivaizdoje, o mes slepiamės. Toks tėra skirtumas. Žmonės mano, kad patirti lytinis malonumas puikiam kambarielyje – tobulesnio išsivystymo požymis. Tačiau tai joks tobulumas. Ir vis dėlto jie tarsi šunys vaikosi vadinamojo progreso, nežinodami, kad malonumus jiems jau nulėmė jų įgytas kūnas.

Korespondentas: Ką jūs turite galvoje, sakydamas „malonumai jiems jau nulemti“?

Śrila Prabhupāda: Tai vadiname likimu. Kiaulė gavo tam tikros rūšies kūną; jos maistas – išmatos. Čia nieko nepakeisi. Kiaulei negali patikti chalava*. Tai neįmanomas dalykas. Ji turi tam tikros rūšies kūną ir ėda tam tikrą maistą. Ar gali koks nors mokslininkas pagerinti kiaulės gyvenimą?

Korespondentas: Abejoju.

Śrila Prabhupāda: Todėl Prahlāda Mahārāja sako, kad tai jau nulemta. Iš esmės malonumai yra tie patys, bet vis dėlto šiek tiek skiriasi: nelygu kokio tai tipo kūnas. Džiunglėse gyvenančiam necivilizuotam žmogui prieinami tokie pat malonumai.

Dabar žmonės mano, kad apie civilizuotumą byloja dangoraižių sta-

* Saldus patiekalas, pagamintas iš sviesto pakepintų manų kruopų.

Materialios problemos ir jų dvasinis sprendimas

tyba. Tačiau Vedų civilizacijos požiūriu, tai joks progresas. Tikrasis žmogaus gyvenimo progresas – pažinti save: kaip tvirtai jūs suvokėte *savąjį „aš“*. Dangoraižiai apie pažangą nieko nesako.

Korespondentas: Bet ar daugumai žmonių bus suprantama tai, apie ką jūs kalbate?

Šrila Prabhupāda: Kartais žmonės to nesupranta. Štai Aukščiausiam teisme teisėjas ramiausiai sau sėdi, iš pažiūros nieko neveikdamas, o atlyginimą gauna didelį. Kai kas pagalvoja: „Aš dirbu kaip jautis tame pačiame teisme – antspauduoju popierius, bet negaunu nė dešimtadalio teisėjo atlyginimo.“ Jis mąsto: „Aš nė minutės neturiu laisvos – taip sunkiai dirbu, bet negaunu tokio atlyginimo, kokį gauna žmogus, kuris paprasčiausiai sėdi suole.“ Dalykas tas, kad Vedų civilizacija skirta savęs pažinimui, o ne šunų lenktynėms.

Korespondentas: Ir vis dėlto, argi neįprasta laikyti garbingais sunkų darbą, kovą ir pagaliau juos vainikuojantį „pasisekimą gyvenime“?

Šrila Prabhupāda: *Karmiai*, žmonės, dirbantys dėl naudos, „Bhagavad-gītoje“ vadinami *mūḍhomis*, asilais. Kodėl jie lyginami su asilais? Todėl, kad asilas per dieną iš paskutiniųjų tampo ant nugaros nešulius ir už tai iš šeimininko tegauna kuokštelį žolės. Asilas rupšnoja žolę prie skalbyklos durų, kol šeimininkas vėl užkrauna jam nešulį. Jam trūksta proto pagalvoti: „Pabėgęs iš skalbyklos, žolės rasiu visur. Kam man tampyti tuos nešulius?“

Korespondentas: Tai primena man kai kuriuos mano pažįstamus.

Šrila Prabhupāda: Tipiškas *karmis*. Jis užsivertęs darbais savo kabinate, ir jei jūs panorėsite su juo susitikti, jis atsakys: „Aš labai užsiėmęs.“ Ir kas iš to, kad jis užsiėmęs? Jis suvalgo dvi riekutes paskrudintos duonos ir išgeria puodelį arbatos. Ir dėl to vertėjo taip dirbti? *Karmis* nežino, vardan ko jis vargsta. Buhalterijos knygoje jis mato, kad jo turėtas milijonas padvigubėjo. Tai jį džiugina, tačiau jis ir toliau valgys dvi riekutes paskrudintos duonos, užsigerdamas puodeliu arbatos, ir toliau išsijuosęs dirbs. Štai ką reiškia žodis *karmis*. Jie dirba kaip asilai, neturėdami jokio tikslo gyvenime.

Vedų civilizacijos tikslai visai kiti. Kaltinimas neteisingas – Vedų civilizacijos žmonės nėra tinginiai. Jie dirba, tačiau dirba dėl kilnesnių tikslų. Prahlāda Mahārāja pabrėžia, kad šis darbas yra toks svarbus, jog pradėti jį reikia nuo pat ankstyvos vaikystės. *Kaumāra ācaret prājñāḥ*: negalima prarasti nė akimirkos. Tokia yra Vedų civilizacija. Asilas mąsto: „Tie žmonės nevargsta taip, kaip aš“ – kaip šunys ir

Savęs pažinimo mokslas

asilai, ir jam atrodo, kad mes vengiame darbo. Taip, mes vengiame jūsų bevaisių pastangų. Vedų civilizacija skirta pažinti save.

Korespondentas: Gal galėtumėt plačiau paaiškinti, kas yra Vedų civilizacija?

Šrila Prabhupāda: Vedų civilizacijos pradžia – *varṇāśramos* sistema. *Varṇāśramos* sistemą sudaro: *brāhmaṇai* [intelektualai, patarėjai], *kṣatriyai* [valdytojai], *vaiśyai* [prekijai, ūkininkai], *sūdro* [darbininkai], *brahmacāriai* [celibato besilaikantys mokiniai], *gṛhasthos* [šeimos žmonės], *vānaprasthos* [pasitraukę nuo reikalų šeimos žmonės] ir *sannyāsiai* [atsižadėję pasaulio vienuoliai].

Galutinis *varṇāśramos* sistemos tikslas – garbinti Kṛṣṇą. Aukščiau siajį Viešpatį. Jei jūs garbinate Kṛṣṇą, nesvarbu, kas esate – *brāhmaṇas*, *kṣatriyas*, *vaiśyas*, *sūdra*, *brahmacāris* ar dar kas nors, – jūs atliekate visas jums nurodytas pareigas. Todėl imkitės to nedelsdami – priimkite Kṛṣṇos sąmonę. Tai be galo svarbu.

Korespondentas: Jei žmonės žinotų kaip gyventi, suprastų, kuris gyvenimo būdas yra natūralus, teikia daugiau pasitenkinimo, tai nebūtų jokių problemų. Jie tikrai, kaip jūs sakote, priimtų Kṛṣṇos sąmonę.

Šrila Prabhupāda: Tačiau jie *nežino*, ir todėl religijos nėra – tėra šunų lenktynės. Šuo bėgioja keturiomis kojomis, o jūs – keturiais ratais. Štai ir visas skirtumas. Ir lenktynes keturiais ratais jūs laikote civilizacijos pažanga?

Todėl sakoma, kad šiuolaikinė civilizacija iš esmės nieko neduoda. Kas jums lemta, jūs tai ir gausite, kad ir kur būtumėt. Verčiau priimkite Kṛṣṇos sąmonę. Prahlāda Mahārāja pateikia tokį pavyzdį: jūs nenorite nemalonumų, tačiau jie vis tiek jus užklumpa. Lygiai taip ateina ir jums lemta laimė, net jei jos ir netrokštate. Nereikia švaistyti savo energijos materialiai laimei pasiekti. Jūs negausite jos daugiau negu jums lemta gauti.

Korespondentas: Kodėl jūs tuo taip įsitikinęs?

Šrila Prabhupāda: Kodėl aš tuo tikiu? Todėl, kad jūs kenčiate, nors to ir nenorite. Antai prezidentas Kennedy žuvo nuo savo tautiečio rankos. Kas to norėjo, kodėl tai įvyko? Jis buvo didis žmogus, jis turėjo gerą apsaugą, ir vis dėlto jam buvo lemta žūti. Kas gali apsaugoti jus?

Taigi, jei mano kančios nulemtos, tai priešingas būvis – laimė – taip pat ateis savaime. Kuriam galui aš turiu švaistyti savo laiką, besistengdamas pagerinti savo būklę? Geriau aš panaudosiu savo energiją Kṛṣṇos sąmonei. Taip bus protingiau. Nuo likimo nepabėgsi. Kiekvie-

Materialios problemos ir jų dvasinis sprendimas

nas gauna tiek laimės ir kančios, kiek jam skirta. Niekas negali būti visad laimingas, nepatirdamas kančios. Tai neįmanoma.

Kaip mes nepabėgsime nuo savo nelaimių, taip nepabėgs nuo mūsų ir mums skirta laimė. Ji ateina savaime. Taigi nešvaistykite tam savo laiko. Verčiau panaudokite jį tobulėjimui Krišnos sąmonėje.

Korespondentas: Nejaugi Krišną suvokęs žmogus nesuinteresuotas prisidėti prie progreso?

Šrila Prabhupāda: Jei jūsų pastangos prisidėti prie progreso bevaisės, kokia iš to nauda? Jei jūs išties negalite pakeisti savo likimo, kokia tada prasmė stengtis tai padaryti? Mums visiškai pakanka mums skirtos laimės ir kančios.

Vedų civilizacijos uždavinys – patirti Dievą. Tokia jos esmė. Indijoje iki šiol galite pamatyti, kad per dideles šventes milijonai žmonių eina maudytis į Gangą, nes jiems rūpi išsivadavimas. Jie nėra tinginiai. Jie keliauja tūkstančius mylių, kad išsimaudytų Gangoje. Jie netingi, bet jie nenori dalyvauti šunų lenktynėse. Priešingai, nuo pat vaikystės jie stengiasi pažinti save. *Kaumāra ācaret prājño dharmān bhāgavatān iha*. Prieš akis jiems tiek skirta nuveikti, kad jie to imasi nuo vaikystės. Taigi neteisinga manyti, kad jie tinginiai.

Korespondentas: Tada gali kilti klausimas: jei nuo likimo nepabėgsi, tai kam mes rūpinamės vaikais – tegul jie laksto kaip žvėreliai ir teatsitinka jiems tai, kas lemta?

Šrila Prabhupāda: Ne, tai turi prasmę – juk vaiką galima auklėti dvasiškai. Todėl sakoma: *tasyaiva hetoḥ prayateta kovidaḥ* – savo energiją jūs turite skirti savęs pažinimui. *Ahaituky apratihataḥ*: atsidavimo tarnyba, Krišnos sąmonė, nežino kliūčių. Materialiam likimui kojos nepakiši, taip niekas negali sutrukdyti ir dvasinio gyvenimo raidos, jei tam dedamos pastangos.

Teisybę pasakius, Krišna gali pakeisti likimą – bet tik Savo bhakto. Jis sako: *aham tvām sarva-pāpebhyo mokṣayiṣyāmi* – „Aš apsaugosiu tave nuo visų nuodėmingos veiklos atoveikių.“ [„Bhagavad-gītā“ 18.66]

Pavyzdžiui, niekas negali pakeisti teismo nuosprendžio pakarti nusi kaltėlį. Atšaukti jį neturi teisės net pats teisėjas, padaręs šį sprendimą. Tačiau, jei nuteistasis kreipiasi su malonės prašymu į valdovą, kuris yra virš visų įstatymų, valdovas gali atšaukti bausmę.

Todėl mūsų pareiga – atsiduoti Krišnai. Mes stengiamės tapti laimingesni dirbtinai, keldami materialinę gerovę, bet tai neįmanoma. Kiek daug žmonių negailėdami jėgų dirba, bet ar tai reiškia, kad kiekvienas

Savęs pažinimo mokslas

taps Henry Fordu ar Rockefelleriu? Kiekvienas stengiasi iš paskutiniųjų. Misteriui Fordui likimas lėmė tapti turtuoliu, tačiau ar tai reiškia, kad bet kuris, dirbdamas taip sunkiai, kaip Fordas, irgi bus toks pat turtuolis? Ne. Tai aišku kaip dieną. Jūs nepakeisite savo likimo, dirbdamas kaip asilas ar šuo. Tačiau tą pačią energiją galima panaudoti ugdant savyje Krišnos sąmonę.

Korespondentas: O kas gi yra toji Krišnos sąmonė? Ar negalėtumėte papasakoti plačiau?

Šrila Prabhupāda: Krišnos sąmonė – tai meilė Dievui. Jei neišmokote mylėti Dievo, ko verta jūsų religija? Kai jūs ištis pasieksite meilės Dievui lygį, jūs suvoksite savo ryšį su Juo: „Aš esu neatsiejama Dievo dalelė.“ Tada jūsų meilė apims ir gyvulius. Jei ištis mylėsite Dievą, tada mylėsite net ir vabzdžius. Jūs suvoksite: „Šis vabzdys turi kitokį kūną, tačiau jis taip pat yra neatsiejama mano Tėvo dalelė, taigi jis – mano brolis.“ Suprasdami tai, jūs negalėsite laikyti skerdyklų. Jei jūs laikote skerdyklas ir nepaklūstate Kristaus įsakymui „Nežudyk“, nors skelbiatės esąs krikščionis arba induistas – iš tikrųjų jūs neišpažįstate religijos. Tai ne religija, o tuščias laiko švaistymas, nes jūs nepažįstate Dievo, nemylite Jo. Jūs teužsikariat kurios nors sektos etiketę, tačiau tai netikra religija. Ir taip vyksta visame pasaulyje.

Korespondentas: Kaip galima pataisyti šią padėtį?

Šrila Prabhupāda: Krišna yra Aukščiausiasis Dievo Asmuo. Jei jūs nepripažįstate Krišnos esant aukščiausiaja esybe, tada pasistenkite suprasti tai. Išsilavinęs žmogus supranta, kad turi būti kokia nors aukščiausioji būtybė. Krišna nėra indas, Jis – Dievas. Saulė pirmiausia pateka Indijoje, tačiau tai nereiškia, kad ji yra indiška. Taip ir Krišna, nors Jis apsi-reiškė Indijoje, dabar su Krišnos sąmonės judėjimu atėjo ir į Vakarų šalis.

Altruizmas: laikinas ir amžinas

1972 metais Pietų Indijos Andhra Pradešo valstiją užklupo baisi sausra, dėl kurios nukentėjo milijonai žmonių. Vildamasis Tarptautinės Krišnos sąmonės organizacijos paramos, Andhra Pradešo šalpos fondo komiteto sekretorius T. L. Katidia parašė laišką Šrilai Prabhupādai. Šrilos Prabhupādos atsakymas buvo netikėtas ir pamokantis.

Gerbiamas Svamidži,

Dviejų miestų-palydovų gyventojai džiaugiasi galėdami susipažinti su Jumis ir Jūsų pasekėjais. Jums turbūt žinoma, kad didesnę mūsų valstijos dalį [Andhra Pradešas, Pietų Indijos valstija] apėmė didelė sausra, nes pastaruosius du metus labai mažai lijo, o šiemet lietaus visai nebuvo. Stengiantis padėti vyriausybei kovoti su šia nelaime, buvo įsteigta Centrinė savanorių organizacija, jungianti savo gretose įvairių profesijų gyventojus. Organizacijos nariai inspektavo sausros apimtas sritis. Padėtis labai rimta. Yra kaimų, kur net kelių mylių spinduliu nėra geriamo vandens. Dėl pašarų stokos savininkai parduoda gyvulius pusvelčiui. Daug paklydusių gyvulių krenta iš alkio ir troškulio. Tokia pat rimta ir maisto problema. Grūdų kainos laisvoje rinkoje taip pakilo, kad neturtingi kaimo gyventojai negali rinkos kainomis jų nusipirkti, ir dėl to mažiausiai penki šeši milijonai žmonių valgo daugią daugiausiai kartą per dieną. Daug žmonių prie bado ribos. Padėtis labai rimta ir dramatiška.

Todėl mes kreipiamės į Jus, gerbiamasis pone, prašydami pagalvoti, kuo Jūsų organizacija galėtų padėti tiems milijonams sielų, kurios išgyvena nepakeliamas kančias. Mūsų komitetas norėtų pasiūlyti Jūsų organizacijos nariams kreiptis į bhaktus, lankančius Jūsų paskaitas, su prašymu kukliai prisidėti prie Andhra Pradešo šalpos fondo.

Drauge su Jūsų organizacijos nariais komitetas yra pasirengęs siųsti savo atstovus ten, kur Jūs pageidautumėt dalinti *prasādą* milijonams mūsų valstijos badaujančių.

Savęs pažinimo mokslas

Kadangi *mānava-sevā* yra *mādhava-sevā* [„Tarnavimas žmogui yra tarnavimas Dievui“], komitetas įsitikinęs, kad net nedidelės Jūsų organizacijos pastangos sumažins šimtų ir tūkstančių žmonių kančias.

*Amžinai Jūsų tarnystėje Viešpačiui – T. L. Katidia,
Andhra Pradešo šalpos fondo komiteto sekretorius
Haiderabadas, Indija*

* * *

Gerbiamas Katidia,

Siunčiu Jums savo sveikinimus. Dėl Jūsų laiško ir Jūsų pasiūlymo leiskite man pažymėti, kad, nepatenkinus Aukščiausiojo Dievo Asmens, laimė neįmanoma. Deja, žmonės nežino, kas yra Dievas ir kaip suteikti Jam džiaugsmo. Todėl mūsų Kṛṣṇos sąmonės judėjimo tikslas – tiesiogiai supažindinti žmones su Aukščiausiojo Dievo Asmeniu. „Śrīmad-Bhāgavatam“ Septintos Giesmės šeštame skyriuje sakoma: *tuṣṭe ca tatra kim alabhyam ananta ādye / kim tair guṇa-vyatikarād iha ye sva-siddhāḥ*.

Šio posmo esmė ta, kad, patenkindami Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, mes patenkiname visus, ir tada negali iškilti nepritekliaus klausimas. Šis raktas į sėkmę žmonėms nežinomas, todėl jie kuria savo laimės planus ignoruodami Dievą. Tačiau taip laimės pasiekti neįmanoma. Laiško antraštėje aš matau vardus įtakingų Indijos žmonių, kuriems rūpi sumažinti žmonių kančias, tačiau jie turėtų įsisąmoninti, kad, nepatenkinus Aukščiausiojo Dievo Asmens, visos jų pastangos bus bergždžios. Ligonis negali gyventi vien tik vaistais ir prityrusio gydytojo pagalba. Jei būtų taip, turtingi žmonės niekada nemirtų. Reikia dar ir Kṛṣṇos, Aukščiausiojo Dievo Asmens prielankumo.

Todėl jei Jūs norite padėti žmonėms vien tik rinkdami lėšas fondui, aš manau, Jūsų pastangos nesulauks sėkmės. Jūs turite patenkinti aukščiausiąją valdžią – tai vienintelis kelias į sėkmę. Antai mes suruošėme *saṅkīrtanā* ir pas mus po dvejus metus trukusios sausros prasidėjo lietūs. Praėjusį kartą, kai Delyje mes rengėme Hare Kṛṣṇa festivalį, virš Indijos kybojo reali grėsmė, kad Pakistanas paskelbs karą. Vieno laikraščio korespondentas kreipėsi į mane, norėdamas išgirsti

Materialios problemos ir jų dvasinis sprendimas

mano nuomonę, ir aš atsakiau, kad ginkluotas konfliktas neišvengiamas, nes kita pusė yra agresyviai nusiteikusi. Tačiau mūsų *saṅkīrtanos* judėjimo pastangomis nugalėjo Indija. Mums surengus festivalį Kalkutoje, baigėsi naksalitų [komunistų] judėjimas. Tokie tad yra faktai. *Saṅkīrtanos* judėjimo pastangomis mes ne tik gauname visa, ko reikia gyvenimui, bet ir pasibaigus gyvenimui sugrįžtame namo, atgal pas Dievą. Demoniškos prigimties žmonės negali to suprasti, bet taip yra.

Todėl aš prašau Jūsų, kaip visuomenės lyderių, prisidėti prie mūsų judėjimo. Kas gieda Hare Kṛṣṇa *mantrą*, nieko nepraranda, o laimi daug. „Bhagavad-gītā“ [3.21] teigia, kad tai, ką pripažįsta lyderiai, pripažįsta ir paprasti žmonės:

*yad yad ācarati śreṣṭhas
tad tad evetaro janaḥ
sa yat pramāṇaṁ kurute
lokaś tad anuvartate*

„Kaip pasielgia didis žmogus, taip elgiasi ir paprasti žmonės. Kokį pavyzdį parodo jis, tokiu seka visas pasaulis.“

Kṛṣṇos sąmonės *saṅkīrtanos* judėjimas yra nepaprastos svarbos. Todėl per Jus aš norėčiau paraginti visus Indijos vadovus rimtai pažiūrėti į šį judėjimą ir suteikti mums visas galimybes skleisti jį pasaulyje. Tada laimė išsiviešpataus ne tik Indijoje, bet ir visame pasaulyje.

*Tikiuosi, laiškas pasieks Jus gyvą ir sveiką.
Visad Jums linkintis gera –
A. C. Bhaktivedanta Svamis*

Deklaruoti priklausomybę nuo Dievo

Daugeliui Amerikos Nepriklausomybės dviejų šimtų metų sukaktis buvo didelė šventė. 1976 m. kovo mėnesį Māyāpure (Indija) „Back to Godhead“ žurnalo leidėjai šia proga paėmė iš Šrilos Prabhupādos specialų interviu, kuriame jis labai kritiškai įvertino tokius amerikiečių šūkius, kaip: „Visi žmonės lygūs prieš Kūrėją“, „Pasikliaujame Dievu“ ir „Vieninga Dievo tauta“.

„Back to Godhead“: Nepriklausomybės Deklaracijoje Thomas Jeffersonas išdėstė esmines Amerikos Revoliucijos idėjas. Ano meto garsenybės, pasirašiusios šį dokumentą, sutarė, kad egzistuoja tam tikros akivaizdžios, arba aksiomatinės tiesos, kurių pirmoji skelbia, kad visi žmonės lygūs prieš Kūrėją. Tuo jie norėjo pasakyti, kad visi žmonės lygūs prieš įstatymą, ir įstatymas visus juos saugo vienodai.

Šrila Prabhupāda: Taip, šia prasme žmonės, kaip jūs sakote, lygūs prieš Kūrėją.

BTG: Kitas Nepriklausomybės Deklaracijos punktas teigia, kad Dievas visiems žmonėms dovanojo tam tikras įgimtas teises, į kurias niekas negali kėsintis. Tai teisė į gyvenimą, laisvę ir...

Šrila Prabhupāda: Bet gyvuliai taip pat turi teisę gyventi. Kodėl jiems nepaliekama teisė gyventi? Štai zuikiai miške gyvena savo gyvenimą. Kodėl valstybė leidžia medžiotojams juos šaudyti?

BTG: Deklaracijoje kalbama tik apie žmogaus teises.

Šrila Prabhupāda: Tada jie neturi tikros filosofijos. Siaurakaktiškas įsivaizdavimas, kad gera yra tik mano šeima arba mano brolis, o kitus galima žudyti, yra nusikalstamas. Tarkim, gindamas savo šeimos interesus aš nužudau jūsų tėvą. Argi tai filosofija? Tikra filosofija – tai *suhṛdam sarva-bhūtānām*, draugiškumas visoms gyvoms esybėms. Žinoma, čia turimi galvoje ir žmonės, bet jei jūs be jokio reikalo nužudysite bent vieną gyvulį, aš iš karto prieštarausiu: „Ką tu darai?“

BTG: Amerikos įkūrėjai sakė, kad kita įgimta teisė – tai teisė į laisvę.

Materialios problemos ir jų dvasinis sprendimas

Laisvę ta prasme, kad valdžia neturi teisės nurodinėti, kas kokį darbą turi dirbti.

Śrila Prabhupāda: Jei valdžia netobula, ji negali nurodinėti žmonėms, ką jiems veikti. Bet jei valdžia tobula, ji gali nurodinėti.

BTG: Trečia įgimta teisė, apie kurią jie kalbėjo – tai kiekvieno žmogaus teisė siekti laimės.

Śrila Prabhupāda: Taip. Bet jūsų laimės supratimas gali skirtis nuo mano. Jums galbūt patinka valgyti mėsą, o man ji bjauri. Argi gali jūsų laimės supratimas sutapti su manuoju?

BTG: Vadinasi, kiekvienam reikia leisti siekti laimės, kaip jis ją įsivaizduoja?

Śrila Prabhupāda: Ne, laimės pobūdis turi būti nustatomas atsižvelgiant į žmogaus savybes. Visuomenė skirstoma į keturias grupes: vienai grupei priskiriami pasižymintys *brāhmaṇų* savybėmis, kitai – *kṣatrijų* savybėmis, trečiajai – *vaišyų* savybėmis ir ketvirtajai – *śūdrų* savybėmis.* Visiems žmonėms dera dirbti tą darbą, kuris atitinka jų įgimtas savybes.

Jautis negali atlikti arklio darbo, o arklys – jaučio. Šiandien beveik visi gauna koledžo išsilavinimą. Bet ko mokoma koledžuose? Dažniausiai techninių dalykų, o tai išsilavinimas, skirtas *śūdroms*. Tikrasis aukštasis išsilavinimas – tai Vedų išminties studijos. Vedas studijuoja *brāhmaṇai*. Kai ruošiami tiksliai *śūdros*, visuomenėje kyla chaosas. Turi būti atsižvelgta, kokio išsilavinimo žmogui reikia pagal jo sugebėjimus. Kai kuriems *śūdroms* galima suteikti techninį išsilavinimą, bet dauguma *śūdrų* turėtų dirbti žemę. Visi važiuoja mokytis į miestus, nes mano: „Mes užsidirbsime daugiau pinigų“, todėl žemės ūkis apleidžiamas. Dabar labai trūksta gerų maisto produktų, nes jų niekas negamina. Visi šie nukrypimai yra netikusio valdymo išdava. Valstybės pareiga – žiūrėti, kad kiekvienas dirbtų pagal savo įgimtas savybes. Tada žmonės bus laimingi.

BTG: Vadinasi, jei valstybė visus žmones dirbtinai priskiria vienai klasei, laimė neįmanoma.

Śrila Prabhupāda: Ne, tai prieštarauja mūsų prigimčiai ir dėl to kyla chaosas.

BTG: Amerikos tėvų-įkūrėjų karti patirtis privertė juos nemėgti kla-

* *Brāhmaṇai* – tai apsišvietę ir dorovingi visuomenės mokytojai bei dvasiniai vadovai, *kṣatrijai* – kariai ir valdytojai, *vaišyai* – ūkininkai ir prekijai, o *śūdros* – darbininkai.

Savęs pažinimo mokslas

sinės santvarkos. Iki revoliucijos Ameriką valdė monarchai, bet jie visuomet tapdavo tironais ir prarasdavo teisingumo jausmą.

Šrila Prabhupāda: Tų monarchų niekas nemokė šventumo. Vedų civilizacijoje berniukai nuo pat vaikystės buvo auklėjami tikrais *brahmacāriais* [mokiniais, kurie laikosi celibato]. Jie lankė *gurukulą* – dvasinio mokytojo mokyklą ir mokėsi savitvarkos, švaros, teisingumo bei daugybės kitų dorovingų savybių. Ir geriausiems iš jų ilgainiui tekdavo valdyti šalį.

Amerikos Revoliucija nėra kuo nors ypatinga. Žmonės sukyta tada, kai jie nelaimingi. Taip buvo Amerikoje, taip buvo Prancūzijoje, taip buvo ir Rusijoje.

BTG: Amerikos revoliucionieriai kalbėjo, kad jei valdžia nesugeba tinkamai valdyti liaudies, liaudis turi teisę tą valdžią paleisti.

Šrila Prabhupāda: Taip. Nixonui taip ir atsitiko: jį nuvertė. Bet kas iš to, jei vieną Nixoną žmonės pakeičia kitu Nixonu? Reikia žinoti, kaip Nixoną pakeisti dorovingu vadovu. Bet žmonės negavo gero auklėjimo, jiems nebuvo diegiama tikra kultūra, todėl, nuvertę vieną Nixoną, jie išrinks kitą ir niekada nebus laimingi. O jie gali būti laimingi. Laimės formulė pateikta „Bhagavad-gītoje“. Pirmiausia žmonės turėtų suprasti, kad žemė priklauso Dievui. Kodėl amerikiečiai sako, kad žemė priklauso jiems? Juk atvykę į Ameriką, pirmieji naujakuriai kalbėjo: „Ši žemė priklauso Dievui, todėl mes turime teisę čia gyventi.“ Kodėl gi dabar jie neleidžia kitiems apsigyventi šioje žemėje? Kas tai per filosofija? Pasaulį tiek daug tankiai apgyvendintų šalių. Jų gyventojams Amerikos valdžia turėtų leisti atvykti į Ameriką ir suteikti jiems sąlygas dirbti žemę ir auginti grūdus. Kodėl ji to nedaro? Ji jėga pasiglemžė svetimą nuosavybę ir, naudodama jėgą, neįsileidžia kitų. Kas tai per filosofija?

BTG: Čia nėra jokios filosofijos.

Šrila Prabhupāda: Jų filosofija – tai grobiko filosofija. Jie jėga pasisavina kitų nuosavybę ir tada išleidžia įstatymą, draudžiantį jėga atimti kito nuosavybę. Vadinasi, jie – grobikai. Jie neturi teisės drausti naudotis Dievo nuosavybe kitiems Dievo sūnums. Amerika ir kitos šalys, Jungtinių Tautų narės, turėtų sutarti, kad ten, kur yra pakankamai žemės, žmonės gali atvažiuoti ir panaudoti ją maisto produktų gamybai. Vyriausybė galėtų pasakyti: „Jūsų šaly gyventojų perteklius. Tegu dalis jūsų šalies žmonių važiuoja čionai. Mes duosim jiems žemės, tegul jie augina maistą.“ Tada mes pamatytumėm puikiausius rezulta-

Materialios problemos ir jų dvasinis sprendimas

tus. Tačiau ar jie taip pasielgs? Ne. Tai kokia tada jų filosofija? Grobiko filosofija: „Aš jėga pasisavinsiu šią žemę ir daugiau nieko čia neįsileisiu.“

BTG: Vienas Amerikos lozungų skelbia – „Vieninga Dievo tauta“.

Śrīla Prabhupāda: Taip, tai Kṛṣṇos sąmonė. Turėtų būti vieninga Dievo tauta ir viena pasaulinė vyriausybė, kuri paklustų Dievui. Viskas priklauso Dievui, o mes esame Jo vaikai. Štai kokios reikia filosofijos.

BTG: Bet amerikiečiai labai bijo centralizuoto valdymo, nes jiems atrodo, kad stipri valdžia visada veda į tironiją.

Śrīla Prabhupāda: Jei vadovai bus tinkamai paruošti, tironijos negalės būti.

BTG: Tačiau viena amerikietiškos valdymo sistemos prielaidų sako: jei vadovas sutelkia savo rankose per daug valdžios, valdžia neišvengiamai ją sugadins.

Śrīla Prabhupāda: Vadovus reikia išauklėti taip, kad jų negalima būtų sugadinti.

BTG: O kaip tai padaryti?

Śrīla Prabhupāda: Įvesti *varṇāśrama-dharma**. Suskirstykite visuomenę atsižvelgdami į savybes ir auklėkit juos vadovaudamiesi taisykle, kad viskas priklauso Dievui ir turi būti panaudota tarnaujant Jam. Tada tikrai galima bus kalbėti apie „vieningą Dievo tautą“.

BTG: Bet ar toks visuomenės suskirstymas į grupes nesukels pavydo?

Śrīla Prabhupāda: Ne, ne. Kaip drauge funkcionuoja įvairios mano kūno dalys, taip siekdamos vieno tikslo gali dirbti ir įvairios visuomenės grupės. Mano ranka skiriasi nuo kojos. Bet kai rankai pasakau: „Atnešk stiklinę vandens“, jai padeda kojos. Reikalingos ir rankos, ir kojos.

BTG: Tačiau Vakarų pasaulyje egzistuoja darbininkų klasė ir kapitalistų klasė, ir tarp jų vyksta nuolatinė kova.

Śrīla Prabhupāda: Taip. Reikia ir kapitalistų klasės, ir darbininkų klasės.

BTG: Bet jos konfliktuoja tarpusavyje.

Śrīla Prabhupāda: Jų niekas tinkamai neauklėjo, todėl jos neturi bendro tikslo. Rankos ir kojos veikia skirtingai, tačiau jų tikslas bendras – maitinti kūną. Taigi jei ir kapitalistams, ir darbininkams atrasite

* Sistema, dalijanti visuomenę pagal įgimtas savybes į keturis socialinius ir keturis dvasinius skyrius.

Savęs pažinimo mokslas

bendrą tikslą, tarpusavio kovos nebus. O jei jūs nežinote, kas gali juos suvienyti, jie visada kovos.

BTG: Revoliucija?

Śrīla Prabhupāda: Taip.

BTG: Vadinasi, svarbiausias dalykas – surasti bendrą tikslą, kuris žmones suvienytų?

Śrīla Prabhupāda: Taip. Lygiai kaip ir mūsų Kṛṣṇos sąmonės organizacijoje jūs ateinate pasitarti visais klausimais su manimi, nes aš galiu jums nurodyti bendrą tikslą. Antraip prasidės kova. Vyriausybė turėtų labai gerai žinoti gyvenimo tikslą – bendrą siekį – ir auklėti žmones taip, kad jie dirbtų, siekdami šio bendro tikslo. Tada žmonės bus laimingi ir taikūs. Bet jei į valdžią žmonės renka tokius sukčius, kaip Nixonas, dėl bendro siekio jie niekada nesusitars. Bet koks sukčius gali tapti vyriausybės galva, koku nors apgavystės būdu užsitikrinęs balsų daugumą. Kandidatai duoda kyšius, apgaudinėja žmones, varo propagandą – kad tik laimėtų balsus. Visomis įmanomomis priemonėmis jie surenka balsus ir užgrobia aukščiausius postus. Tokia sistema niekam tikus.

BTG: Bet jei žmonės nerinks savo vadovų visuotiniais rinkimais, kas tada valdys visuomenę?

Śrīla Prabhupāda: Tam reikia *brāhmaṇų*, *kṣatrijų*, *vaiśyų* ir *śūdrų*. Lygiai kaip norint pastatyti namą, reikia inžinierių. Ne šlavėjų reikia, ar ne tiesa? Ką jie veiks? Ne, reikia inžinierių. Taigi, jei jūs laikotės *varṇāśramos* sistemos, valdyti leidžiama tiktai *kṣatrijams*. O įstatymų leidėjai – senatoriai – teturėtų būti kvalifikuoti *brāhmaṇai*. Dabar įstatymų leidžiamajame susirinkime sėdi ir mėsininkas. Ką jis išmano apie įstatymų leidybą? Jis mėsininkas, tačiau laimėjęs balsus jis tampa senatoriumi. Dabar, remiantis *vox populi* principu, mėsininkas patenka į įstatymų leidimo organą. Taigi viskas priklauso nuo auklėjimo. Mūsų Kṛṣṇos sąmonės organizacijoje mes taip ir auklėjame, o politikai – jie apie tai užmiršo. Negali būti viso labo viena klasė. Tai kvailystė, nes reikia, kad skirtingų klasių žmonės užsiimtų skirtinga veikla. Jei nežinome, kaip tai padaryti – patirsime nesėkmę, nes be darbo pasidalijimo viskas sugrius. „Śrīmad-Bhāgavatam“ mes aptarėme visas valdovo pareigas. Visuomenės klasės turi tarpusavyje bendradarbiauti kaip kūno dalys. Nors kiekvienos kūno dalies paskirtis vis kita, visų jų tikslas vienas – pasirūpinti, kad normaliai funkcionuotų kūnas.

BTG: Kokia yra tikroji valstybės pareiga?

Materialios problemos ir jų dvasinis sprendimas

Šrila Prabhupāda: Suprasti, ko nori Dievas, ir sekti, kad visuomenės veikla būtų nukreipta į tai. Tada žmonės bus laimingi. Bet jei žmonių veikla bus orientuota klaidingai, ar galės būti jie laimingi? Vyriausybės pareiga – žiūrėti, kad jie veiktų teisinga kryptimi. Teisinga kryptis – pažinti Dievą ir veikti vadovaujantis Jo nurodymais. Tačiau jei patys vadovai netiki Dievo viršenybe ir nežino, ko Dievas nori arba kokios veiklos Jis laukia iš mūsų, kaip tokia valdžia gali būti gera? Vadovai klysta ir klaidina kitus. Štai koks chaosas šiandien pasaulyje.

BTG: Jungtinėse Valstijose bažnyčia ir valstybė tradiciškai atskirtos viena nuo kitos.

Šrila Prabhupāda: Aš nekalbu apie bažnyčią. Su bažnyčia ar be bažnyčios – svarbu ne tai. Svarbiausia, kad vadovai pripažintų aukščiausiojo valdovo egzistavimą. Kaip jie gali tai neigti? Viskas gamtoje vyksta su Aukščiausiojo Viešpaties žinia. Žmonijos vadovai nemoka valdyti gamtos, tad kodėl jie nepripažįsta aukščiausiojo valdovo? Tai visuomenės bėda. Žmonijos lyderiai jaučia, kad turi egzistuoti aukščiausias valdovas, ir vis dėlto jie jį neigia.

BTG: Bet tarkim, kad valdžia – ateistinė...

Šrila Prabhupāda: Tada negali būti geros valdžios. Amerikiečiai sako, kad pasikliauja Dievu. Tačiau be Dievo mokslo toks pasikliovimas – gryniausią fikciją. Pirmiausia rimtai pažiūrėkit į Dievo mokslą, o tada pasikliaukite Juo. Jie nežino, kas yra Dievas, o mes žinome. Mes iš tikrųjų pasikliaujame Dievu.

Jie kuria savo valdymo būdą. Ir tai jų bėda. Jiems niekada nesiseks. Jie – netobuli ir bus netobuli tol, kol nesiliaus kurti savo valdymo metodų. Revoliucijos vyks viena po kitos. Taikos nebus.

BTG: Kas nustato reguliatyvius religijos principus, kurių žmonės turėtų laikytis?

Šrila Prabhupāda: Dievas. Dievas yra tobulas. Jis juos nustato. Vedos sako, kad Dievas yra visų gyvų esybių vadovas (*nityo nityānām cetanaś cetanānām*). Mes skiriamės nuo Jo, nes Jis visais atžvilgiais tobulas, o mes ne. Mes esame labai maži. Mes turime Dievo savybių, bet labai mažais kiekiais. Todėl ir mūsų žinios labai menkos, štai kas. Būdami ribotų žinių, jūs galite sukurti lėktuvą „Boeing 747“, bet uodo nesukursite. Uodo kūnas, kurį sukūrė Dievas, – irgi savotiškas „lėktuvas“. Štai toks skirtumas tarp Dievo ir mūsų: mes turime žinių, bet jos, skirtingai negu Dievo, yra netobulos. Todėl valstybės vadovai turėtų tartis su Dievu; tada jų valdymas būtų tobulas.

Savęs pažinimo mokslas

BTG: Ar Dievas sukūrė ir tobuliausią valdymo sistemą?

Śrila Prabhupāda: O, taip. Vedų laikais valdžioje buvo *kṣatriyai*. Karo metu karalius pirmas stodavo į mūšį. Visai kaip jūsų George Washingtonas: kai kilo karas, jis stojo į kovą. O kokie prezidentai valdo dabar? Kilus karui, jie sėdi saugioje vietoje ir telefonu duoda įsakymus. Jie neverti būti prezidentais. Kilus karui, prezidentas turi pirmas stoti į mūšį ir jam vadovauti.

BTG: Tačiau jei žmogus yra menkas ir netobulas, kaip jis gali vykdyti tobulus Dievo įsakymus, skirtus tobulai valstybei?

Śrila Prabhupāda: Jūs galite būti netobulas, bet, vykdydamas mano nurodymus, jūs tobulėjat. Jūs pripažinote mane savo vadovu, o aš savo vadovu pripažįstu Dievą. Šitaip galima tobulai valdyti visuomenę.

BTG: Vadinasi, geras valdymas – tai, visų pirma, pripažinimas, kad tikrasis valstybės valdovas yra Aukščiausioji Būtybė?

Śrila Prabhupāda: Valstybės vadovu jūs negalite pripažinti tiesiogiai Aukščiausiosios Būtybės. Savo vadovais reikia pripažinti Aukščiausios Būtybės tarnus – *brāhmaṇus* arba *vaiṣṇavus* [atsidavusius Viešpaties pasekėjus]. Valdžios vyrai, *kṣatriyai* – tai antroji klasė. *Kṣatriyai* turi klausti *brāhmaṇų* arba *vaiṣṇavų* patarimų ir, atsižvelgdami į juos, kurti įstatymus. *Vaiśyai* turi praktiškai įgyvendinti *kṣatrijų* įsakymus, o *śūdras* – dirbti, vadovaujami šių trijų klasių. Tada visuomenė bus tobula.

Taikos formulė

Antikarinių protestų įkarštyje 1966 metų pabaigoje Šrila Prabhupāda savo mažoje šventyklėlėje, įsikūrusioje buvusios parduotuvės patalpose, mimeografu padaugino agitacinį lapelį (tai buvo viena iš pirmųjų jo publikacijų Amerikoje). Jo pasekėjai ir šalininkai tūkstančius lapelių dalino Niujorko, vėliau San Francisko, Monrealio ir kitų miestų gatvėse. „Taikos formulė“ išreiškė visiškai naują požiūrį į antikarinę problemą ir tūkstančiams amerikiečių parodė tobulą problemos sprendimo kelią.

Šiuolaikinė civilizacija labai klysta, kėsindamasi į svetimą nuosavybę tarsi tai būtų jos pačios turtas. Tuo pačiu ji be jokio reikalo laužo gamtos dėsnius. Gamtos dėsniai labai griežti. Jokia gyva esybė negali jų pažeisti. Lengvai juos įveikti ir rasti šiame pasaulyje laimę bei ramybę tegali Kṛṣṇa įsisąmoninęs žmogus.

Valstybėje tvarką saugo teisėtvarkos departamentas, tuo tarpu Visa-toje, kurioje Žemė tėra menka kruopelytė, tvarką palaiko gamtos dėsniai. Ši materiali gamta – viena iš įvairių Dievo, aukščiausiojo visa ko savininko, energijų. Todėl Žemė yra Dievo nuosavybė, tačiau mes – gyvos esybės, ir ypač vadinamieji civilizuoti žmonės, klaidingų individualių ir kolektyvinių idėjų veikiami savinamės tai, kas priklauso Dievui. Jei norime taikos, išmeskime šią klaidingą sampratą iš galvos – tegul pasaulis užmiršta ją. Neturinčios jokio pamato žmonijos pretenzijos valdyti Žemę yra dalinė arba netgi vienintelė visų neramumų Žemėje priežastis.

Kvaili vadinamieji civilizuoti žmonės pretenduoja valdyti Dievo nuosavybę, nes tapo bedieviais. Visuomenėje, kurioje užmirštas Dievas, neįmanoma nei laimė, nei taika. „Bhagavad-gītoje“ Viešpats Kṛṣṇa pareiškė, kad iš tikrųjų visų gyvųjų esybių veiklos vaisiai skirti Jam ir kad Jis yra visų pasaulių Aukščiausiasis Viešpats ir visoms būtybėms gera linkintis draugas. Kai žmonės pamatys šiuose žodžiuose taikos formulę, pasaulyje įsiviešpataus taika.

Taigi jei norime taikos, kiekvienas skyrium ir visi drauge turėtų me pakeisti savo sąmonę Kṛṣṇos sąmone. Tai labai paprasta: tereikia giedoti šventą Dievo vardą. Tai patikimas ir pripažintas būdas taikai

Savęs pažinimo mokslas

pasaulyje pasiekti. Todėl mes rekomenduojame visiems įsisąmoninti Kṛṣṇą, giedant: „Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare“.

Šis metodas lengvai įgyvendinamas, paprastas ir kilnus. Prieš keturis šimtus aštuoniasdešimt metų taikos formulę Indijoje paskelbė Viešpats Śrī Caitanya, o dabar ja gali pasinaudoti ir jūsų šalis. Pasinaudokite šiuo paprastu mantros kartojimo metodu, suvokite kokia tikroji jūsų padėtis, skaitydami „Bhagavad-gītą, kokia ji yra“, ir atkurkite savo prarastus santykius su Kṛṣṇa, Dievu. Ir netrukus pasaulyje įsiviešpataus taika bei gerovė.

Dvasinis komunizmas

1971 metais, savo istorinio vizito į Tarybų Sąjungą metu, Šrila Prabhupāda buvo supažindintas su TSRS Mokslų Akademijos Orientalistikos instituto Indijos katedros vedėju profesoriumi Grigoriju Kotovskiu. Jų susitikimas daktaro Kotovskio kabinete buvo neoficialus, ir tarp dvasinio vadovo bei mokslininko užsimezgė gyva diskusija jiems rūpimais klausimais. Šrila Prabhupāda pasiūlė, kaip radikalčiai pertvarkyti šiuolaikinį komunizmą.

Šrila Prabhupāda: Šiomis dienomis skaičiau laikraštį „Moscow News“. Komunistų suvažiavime jo pirmininkas pareiškė: „Vardan pažangos mes esam pasiryžę perimti kitų patirtį.“ Aš manau, kad Vedų socializmo ir komunizmo koncepcija gerokai patobulintų komunizmo idėją. Antai socialistinė valstybė siekia, kad niekas nebadautų, kad visi būtų sotūs. Toks pat požiūris į *grhasthos* [šeimos žmogaus] gyvenimą ir Vedose. Jam patariama rūpintis, kad nebadautų net jo namuose gyvenantys driebas ar gyvatė. Pamaitinti reikia netgi šiuos žemesnius padarus, juo labiau visus žmones. *Grhasthai* rekomenduojama prieš sėdant pietauti išeiti į gatvę ir sušukti: „Kas alkanas – prašom užteiti! Valgyti paruošta!“ Jei niekas neatsiliepia, šeimos galva sėda valgyti. Dabartinė visuomenė šalies šeimninke laiko liaudį, bet Vedose nurodoma: *iśāvāsyam idam sarvam* – viskas priklauso *iśai*, aukščiausiam valdovui. *Tena tyaktena bhuñjīthāḥ*: jūs galite naudotis tuo, kas jums Jo skirta. *Mā grdhaḥ kasya svid dhanam*: tačiau nesikėsinkit į svetimą nuosavybę. Tai „Īśopaniṣada“ – Veda. Tą pačią mintį kelia įvairios Purāṇos. Vedų raštuose yra daug gerų komunistinių idėjų. Aš pagalvojau, kad jas reikėtų paskleisti tarp mąstančių jūsų šalies žmonių. Todėl labai norėjau su jais pakalbėti.

Prof. Kotovskis: Įdomu, kad čia, mūsų šalyje, dabar labai domimasi senovės istorija, senovės išmintimi. Įvertindamas tai, mūsų institutas išvertė į rusų kalbą ir išleido daug didžiosios Indijos kultūros literatūrinių paminklų. Jums bus įdomu sužinoti, kad mes išleidom kai kurias Purāṇas ir dalį „Rāmāyaṇos“. Rusų kalba išleista daug „Mahābhāratos“ tomų, taip pat pakartotas pilnas „Mahābhāratos“

Savęs pažinimo mokslas

vertimas. Mes išvertėm ir išleidom visą „Manu-smṛti“ su sanskrito komentarais. Susidomėjimas šiais leidiniais buvo toks didelis, kad juos išpardavė per savaitę. Knygynuose neliko nė vieno egzemplioriaus. Praėjo vos mėnuo, o jų negalima buvo gauti. Skaitytojai čia, Maskvoje, ir visoje TSRS labai domisi senąja Vedų kultūra, todėl mes išleidom daug šios serijos knygų.

Śrīla Prabhupāda: Tarp Purāṇų yra svarbiausia Purāṇa – „Śrīmad-Bhāgavatam“, kurią vadina „Mahā-Purāṇa“.

Prof. Kotovskis: „Mahā-Purāṇa“.

Śrīla Prabhupāda: Taip. Mes išvertėm visą tekstą: pirmiausia pateikiame originalo tekstą sanskrito kalba, jo transliteraciją, kiekvieno žodžio anglišką atitikmenį, po to – vertimą ir posmo komentarą, arba aiškinimą. Taigi mes pateikiame visus aštuoniolika tūkstančių „Śrīmad-Bhāgavatam“ posmų. Mes viską verčiam žodis žodin. Galit tuo patys įsitikinti. Taip verčiamas kiekvienas „Bhāgavata Purāṇos“ posmas. *Ācāryos*, didieji šventieji išminčiai, skelbę „Bhāgavatos“ filosofiją, mano, kad „Bhāgavata Purāṇa“ yra *nigama-kalpataror galitam phalam* – nunokęs Vedų troškimų medžio vaisius [„Śrīmad-Bhāgavatam“ 1.1.3]. Ją pripažįsta visi Indijos mokslo žmonės. Didžiausias „Bhāgavatam“ filosofijos propaguotojas buvo Viešpats Caitanya. Taigi į anglų kalbą mes išvertėm visą „Bhāgavatam“. Jei įdomu, galiu jums parodyti.

Prof. Kotovskis: Man regis, Maskvos ir Leningrado bibliotekose mes turime beveik visus svarbiausius senosios Indijos kultūros tekstus. Visų pirma, tai Vedos – originalūs sanskrito tekstai. Pavyzdžiui, mūsų instituto Leningrado filiale yra šeši ar aštuoni „Manu-smṛti“ leidiniai. Šis institutas buvo įsteigtas Leningrade carinės Rusijos laikais ir dabar tai mūsų instituto filialas, tyrinėjantis daugiausia Azijos kultūros istoriją. Čia jūs galite pasižiūrėti, ką mes šiuo metu verčiame, kokie atliekami moksliniai darbai. Institutas tiria Indijos religijos padėtį bei istoriją, induizmą šiuolaikinėje Indijos visuomenėje.

Śrīla Prabhupāda: Induizmas – labai sudėtinga tema.

Prof. Kotovskis: O, taip. [*Abu juokiasi.*] Mano supratimu, tai net ne religija, kaip ją suvokia europiečiai; tai – religija, filosofija, gyvenimo būdas – kas tik nori.

Śrīla Prabhupāda: Žodis „hindu“ („indas, induistas“) – ne sanskrito kilmės. Dėl jo atsiradimo kalti musulmonai. Jūs žinote, kad yra tokia upė – Indas, kuri sanskritu vadinama „Sindhu“. Musulmonai „s“ taria

Materialios problemos ir jų dvasinis sprendimas

kaip „h“. Todėl „Sindhu“ virto „Hindu“. Taigi žodžio „hindu“ sanskrito žodyne nerasite, tačiau jis įėjo į vartoseną. O tikrasis Vedų kultūros institucijos pavadinimas yra *varṇāśrama*. Ją sudaro keturios *varṇos* (socialiniai skyriai) – *brāhmaṇai*, *kṣatriyai*, *vaiśyai* ir *śūdro*, ir keturios *āśramos* (dvasiniai skyriai) – *brahmacarijai*, *gr̥hasthos*, *vānaprasthos* ir *sannyāsiai*. Pasak vediškosios gyvenimo sampratos, kol žmonės nesilauko šios keturių *varṇų* ir keturių *āśramų* sistemos, arba institucijos, jų negalima laikyti civilizuotais žmonėmis. Žmonės turi priimti šią keturių socialinių ir keturių dvasinių skyrių sistemą. Ji vadinasi *varṇāśrama*. Ši senovinė Vedų sistema – Indijos kultūros pagrindas.

Prof. Kotovskis: *Varṇāśrama*.

Šrila Prabhupāda: *Varṇāśrama*. O „Bhagavad-gītoje“... jūs turbūt skaitėt „Bhagavad-gītą“?

Prof. Kotovskis: Taip.

Šrila Prabhupāda: Tenai, „Bhagavad-gītoje“ [4.13], taip pasakyta: *cātur-varṇyam mayā sṛṣṭam* – šią sistemą sukūrė Višnu [Dievas]. Jeigu *varṇāśramą* sukūrė Aukščiausiasis, jos negalima keisti. Ji veikia visur. Ji tarsi saulė. Saulę sukūrė Aukščiausiasis. Saulė šviečia visur: Amerikoje, Rusijoje, Indijoje. Analogiškai *varṇāśramos* sistema vienokia ar kitokia forma veikia visur. Pavyzdžiui, imkime *brāhmaṇus* – pačių išmintingiausių žmonių sluoksnį. *Brāhmaṇai* yra visuomenės protas. *Kṣatrijai* – valdytojų klasė; po to eina *vaiśyai* – gamintojų klasė ir *śūdro* – darbininkų klasė. Šias keturias žmonių klases įvairiais pavadinimais rasim visur. *Varṇāśrama-dharmą* sukūrė pirminis kūrėjas, todėl ji paplitusi visur.

Prof. Kotovskis: Įdomu, kad kai kurių Europos ir praeities Rusijos mokslininkų nuomone, ši *varṇāśramos* sistema susiformavo vėlesniais laikais; jeigu jūs skaitysite senuosius Vedų raštus, jūs pamatysite daug paprastesnę, agrarinę visuomenę. Tie mokslininkai mano, kad *varṇāśramos* sistema Indijos visuomenėje buvo įvesta vėlyvuojų Vedų eros laikotarpiu, o ne jos pradžioje. O patyrinėję senuosius tekstus, pamatysite, kad senojoje klasikinėje Indijoje ši sistema nebuvo labai paplitusi.

Šrila Prabhupāda: Mes atsakysime, kad ji yra minima „Bhagavad-gītoje“. *Cātur-varṇyam mayā sṛṣṭam*. „Bhagavad-gītā“ buvo papasakota prieš penkis tūkstančius metų. Joje pasakyta: „Ši „Bhagavad-gītos“ mokslą Aš išdėščiau Saulės dievui.“ Taigi, paskaičius, tai įvyko prieš keturiasdešimt milijonų metų. Ar Europos mokslininkai gali

Savęs pažinimo mokslas

pasakyti, kas vyko prieš penkis tūkstančius metų? Argi jie gali sugrįžti į laikus prieš keturiasdešimt milijonų metų? Mes turime įrodymų, kad *varṇāśramos* sistemai yra ne mažiau kaip penki tūkstančiai metų. *Varṇāśramos* sistemą mini ir „Viṣṇu Purāṇa“ [3.8.9]. *Varṇāśramācāravatā puruṣeṇa paraḥ pumān*. Taip pasakyta „Viṣṇu Purāṇoje“. *Varṇāśrama-dharma* nėra kurios nors vienos istorinės epochos reiškiny, kurį dabar aptiko mokslininkai. Ji natūrali. „Śrīmad-Bhāgavatam“ pateikia tokį palyginimą: žmogaus kūnas turi keturias dalis – smegenis, rankas, pilvą ir kojas; pagal gamtos tvarką tas pats dalis turi ir socialinis organizmas. Yra žmonių klasė, kuri laikoma smegenimis, žmonių klasė, kuri laikoma valstybės rankomis, yra gamintojų klasė, ir taip toliau. Perkratinėti istoriją nėra jokio reikalo, taip buvo nuo pat pasaulio sukūrimo dienos.

Prof. Kotovskis: Jūs sakėt, kad kiekvienoje visuomenėje yra keturi skyriai, bet juos nelengva vieną nuo kito atskirti. Tarkim, įvairias socialines klases ir profesines grupes galima suskirstyti į keturis sluoksnius bet kurioje visuomenėje; tai nebus sunku. Vienintelis sunkumas, pavyzdžiui, socialistinėje visuomenėje – mūsų šalyje ir kitose socialistinėse visuomenėse, – kaip ten atskirti gamintojų klasę nuo darbininkų?

Śrīla Prabhupāda: Mes, pavyzdžiui, priklausome intelektualių žmonių klasei. Tai viena iš klasių.

Prof. Kotovskis: Intelektualių žmonių klasė, *brāhmaṇai*. Prie šios klasės galima priskirti ir visą inteligentiją.

Śrīla Prabhupāda: Taip.

Prof. Kotovskis: Toliau – valdytojų klasė.

Śrīla Prabhupāda: Taip.

Prof. Kotovskis: O kas bus *vaiśyai* ir *śūdras*? Štai kur keblumas. Juk visi kiti – darbininkai: jie dirba gamyklose, kolūkiuose ir taip toliau. Todėl man atrodo, kad šiuo požiūriu socialistinė visuomenė labai skiriasi nuo visų kitų prieš ją buvusių visuomeninių struktūrų. Dabartinėje Vakarų visuomenėje visas socialines ir profesines grupes iš tikrųjų galima suskirstyti į šias klases: *brāhmaṇus*, *kṣatriyus*, *vaiśyus* ir *śūdras* – intelektualus, gamintojų klasę, gamybos priemonių savininkus (pavyzdžiui, gamyklų savininkus) ir juodadarbius. Tačiau mes neturime *vaiśyų* – gamyklose dirba administracijos darbuotojai, kuriuos galima vadinti *kṣatriyais*, ir *śūdras* – darbininkai, bet nėra jokios tarpinės klasės.

Materialios problemos ir jų dvasinis sprendimas

Šrīla Prabhupāda: Apie tai pasakyta: *kalau śūdra sambhavaḥ*. Šiame amžiuje, galima sakyti, visi žmonės – *śūdros*. Tačiau jei visuomenę tesudarytų *śūdros*, suirtų socialinė tvarka. Nors jūsų valstybė – *śūdrų* valstybė, joje yra ir *brāhmaṇų*, ir tai būtina. Be tokio funkcijų pasiskirstymo visuomenėje kultų chaosas. Toks yra mokslinis Vedų požiūris. Jūs galite priklausyti *śūdrų* klasei, bet, norint išlaikyti socialinę tvarką, kai kuriems *śūdroms* būtina duoti tokį išsilavinimą, kad jie taptų *brāhmaṇais*. Visuomenė negali laikytis tikrai ant *śūdrų*, tačiau negali ji laikytis ir tikrai ant *brāhmaṇų*. Norint patenkinti kūno poreikius, reikia turėti smegenis, rankas, skrandį ir kojas. Kojos, smegenys, rankos turi tarpusavyje bendradarbiauti – tik tada kūnas normaliai funkcionuos. Taip ir kiekvienoj visuomenėje, kur nėra šių keturių skyrių, kyla chaosas. Ji negalės tinkamai funkcionuoti. Tai bus *māyā*, kils neramumų. Smegenys būtini, bet dabar jų labai trūksta. Aš nekalbu apie jūsų valstybę ar apie mūsų valstybę – aš kalbu apie pasaulį apskritai. Anksčiau Indiją valdė monarchai. Pavyzdžiui, Mahārāja Parīkṣitas buvo karalius *kṣatriyas*. Prieš pat savo mirtį jis atsižadėjo sosto ir išėjo į mišką, norėdamas sužinoti, kaip pažinti save. Norint, kad pasaulio bendrija gyventų taikiai ir klestėtų, reikia sukurti aukšto intelekto žmonių klasę, žmonių, kurie išmano kaip valdyti, klasę, taip pat išmanančių gamybininkų ir darbininkų klases. Tai būtina ir neišvengiama. Tokia Vedų koncepcija: *mukha-bāhūru-pāda-jāḥ*. [„Śrīmad-Bhāgavatam“ 11.17.13] *Mukha* reiškia „veidas“, *bāhu* – „rankos“, *ūru* – „liemuo“, o *pāda* – „kojos“. Imkime bet kurią valstybę: kol joje nebus suderintai, nuosekliai diegiama ši keturių socialinių skyrių sistema, valstybė arba visuomenė negalės sklandžiai funkcionuoti.

Prof. Kotovskis: Apskritai kalbant, man atrodo, kad visa ši *varṇāśramos* sistema tam tikru mastu lėmė natūralų darbo pasidalijimą senovės visuomenėje. Bet šiuolaikinėje visuomenėje darbo pasidalijimas tarp žmonių – daug sudėtingesnis ir įmantresnis. Tad, sugrupavus juos į keturias klases, būtų dar didesnė painiava.

Šrīla Prabhupāda: Painiava atsirado todėl, kad pastaruoju metu Indijoje *brāhmaṇų* sūnūs, neturėdami brahmaniškų savybių, pretenduoja būti *brāhmaṇais*, o kiti, tikėdami prietarais ar iš tradicijos, pripažįsta juos *brāhmaṇais*. Todėl Indijos socialinė tvarka ir suiro. Tačiau mūsų Kṛṣṇos sąmonės judėjimas rengia *brāhmaṇus* visuose pasaulio kraštuose, nes pasauliui reikalingas *brāhmaṇų* protas. Nors Mahārāja Parīkṣitas buvo monarchas, jis turėjo *brāhmaṇų* ir mokytų išminčių tarybą,

Savęs pažinimo mokslas

su kuria nuolat tardavosi. Monarchai nebuvo nepriklausomi. Istorija rodo, kad netikusius monarchus *brāhmaṇų* patarėjų taryba nuversdavo nuo sosto. Nors *brāhmaṇai* ir nesikišdavo į politiką, jie patardavo monarchams, kaip vykdyti valdovo pareigas. Tai ne tokia jau tolima praeitis. Kada valdė Aśoka?

Prof. Kotovskis: Pasak mūsų terminologijos, šis periodas vadintųsi senovės ir viduramžių Indija.

Śrīla Prabhupāda: Taip.

Prof. Kotovskis: Senovės ir feodalinėje Indijoje, jūs teisus, valdymo sistema buvo labai atvira, ir įstatymų leidybos organuose dauguma aukštųjų pareigūnų buvo *brāhmaṇai*. Net Mogolų valdymo metais *brāhmaṇai* buvo musulmonų imperatorių ir valdytojų patarėjai.

Śrīla Prabhupāda: Tai faktas, su *brāhmaṇais* skaitydavosi. Jie sudarydavo karaliaus patarėjų tarybą. Pavyzdžiui, Aleksandro Makedoniečio laikais Indiją valdė karalius Candragupta. Prieš pat Candraguptos valdymo pradžią, Aleksandras Makedonietis iš Graikijos atžygiavo į Indiją ir dalį jos užgrobė. Candraguptai tapus imperatoriumi, jo pirmasis ministras buvo Cāṇakya. Jums tikriausiai girdėtas vardas – Cāṇakya?

Prof. Kotovskis: Taip.

Śrīla Prabhupāda: Taip, tai buvo didis *brāhmaṇas* politikas. Jo vardu pavadintas Niū Delio kvartalas – Cāṇakya Purī, kur įsikūrė visos užsienio šalių pasiuntinybės. Cāṇakya Paṇḍita buvo didis politikas ir *brāhmaṇas*. Jis buvo labai išsimokslinęs. Jo moraliniai pamokymai neparado savo vertės ir šiandien. Indijos mokyklose dėstomi Cāṇakyos Paṇḍitos pamokymai. Net ir būdamas ministras pirmininkas, Cāṇakya Paṇḍita išlaikė savo brahmanišką dvasią: jis neėmė algos. Jei *brāhmaṇas* ima algą, jis tampa šunimi – taip teigia „Śrīmad-Bhāgavatam“. Jis gali patarti, bet negali pasisamdyti tarnybai. Ir nors Cāṇakya Paṇḍita buvo ministras pirmininkas, gyveno jis lūšnelėje. Brahmaniška kultūra ir brahmaniška išmintis – Vedų civilizacijos norma. „Manu-smṛti“ – brahmaniškos kultūros normų pavyzdys. Neįmanoma istoriškai nustatyti, kada buvo parašyta „Manu-smṛti“, tačiau ji laikoma tokia tobula, kad yra induizmo įstatymų kodeksas. Įstatyminei valdžiai nėra reikalo kasdien leisti naujus įstatymus socialinei tvarkai įtvirtinti. Manu įstatymai tokie tobuli, kad tinka visiems laikams. Sanskrito kalba jie vadinami *tri-kālādau* – „tinkami praeičiai, dabarčiai ir ateičiai.“

Prof. Kotovskis: Atsiprašau, kad jus pertraukiu, bet kiek pamenu,

Materialios problemos ir jų dvasinis sprendimas

aštuonioliktojo amžiaus antroje pusėje visa Indijos visuomenė Anglijos administracijos įsakymu turėjo paklusti įstatyminėms normoms, kurios skyrėsi nuo induizmo įstatymų. Daug kas pasikeitė. Induizmo įstatymai, kuriais vadovavosi indai, labai skyrėsi nuo pirminio „Manu-smṛti“.

Śrīla Prabhupāda: Pakeitimai daromi mūsų laikais. Netgi velionis Panditas Jawaharlalas Nehru išleido savus induizmo įstatymus. Jis suteikė skyrybų teisę, bet tokių dalykų „Manu-saṁhitō“ nėra. Dabar labai daug kas pasikeitė, bet seniau, prieš pat prasidedant mūsų laikams, visa žmonija dar vadovavosi „Manu-smṛti“ įstatymais. Tiesą sakant, dabartiniai indai griežtai nesilaiko induizmo šventraščių.

Tačiau mūsų tikslas – ne atgaivinti senovės Indijos visuomenę. Tai neįmanoma. Mes norime iš pirminės idėjos paimti tai, kas geriausia. Pavyzdžiui, „Śrīmad-Bhāgavatam“ glūdi komunizmo idėja. Ji apibūdinama Mahārājai Yudhiṣṭhirai. Jei yra kas nors gera, gera patirtis, kodėl ją nepasinaudojus? Toks mūsų požiūris. Be to, dabartinė civilizacija išleidžia iš akių svarbiausią dalyką – žmogaus gyvenimo tikslą. Moksliniu požiūriu, žmogaus gyvenimo tikslas – savęs pažinimas, *ātma-tattva*. Pasakyta, kad jei žmonių bendrijos nariai nesuvokia savęs pažinimo būtinybės, visi jų darbai eina perniek. Dabartinėje visuomenėje, nepaisant jos pažangos ekonominėje bei visose kitose sferose, taip ir yra: žmonės, užuot taikiai ir ramiai gyvenę, kariauja. Niekaip nesibaigia konfliktai – socialiniai, politiniai ir nacionaliniai. Jei pagalvosime apie tai šaltu protu, pamatysime, kad, nepaisant didelės pažangos daugelyje mokslo sričių, mūsų mąstysena niekuo nesiskiria nuo žemesniųjų gyvūnų. Mūsų įsitikinimu, ir tai patvirtina „Śrīmad-Bhāgavatam“, žmogaus kūnas duotas mums ne tam, kad lenktumėm nugarą dėl jutiminių malonumų. Tačiau žmonėms niekas daugiau ir nerūpi. Jie nieko nežino apie kitą gyvenimą. Nėra mokslo šakos, kuri nagrinėtų, kas atsitinka, kai kūnui ateina galas. Tai labai plati mokslo sritis.

„Bhagavad-gītoje“ [2.13] pasakyta: *dehino 'smin yathā dehe. Deha* reiškia „šis kūnas“, *dehinaḥ* – „tas, kuriam šis kūnas priklauso“. *Dehino 'smin yathā dehe kaumāraṁ yauvanam jarā. Dehī* – kūno savininkas yra kūne, o kūnas keičiasi, gaudamas tai vienokį, tai kitokį pavidalą. Vaikas turi vienokį kūną, tačiau kai vaikas užauga, jo kūnas tampa kitoks. Tuo tarpu kūno savininkas lieka tas pats. Analogiškai, kai kūnas pasikeičia visiškai, mes gauname kitą kūną. Žmonės to nesupranta. Mūsų kūnas keičiasi dar šį gyvenimą: kūdikio kūnas tampa

Savęs pažinimo mokslas

vaiko, o vaiko kūnas – paauglio ir jaunuolio. Tai faktas – visi tai žino. Aš buvau vaikas, bet dabar nebeturiu vaiko kūno. Mano kūnas kitas. Nejau sunku suprasti, kad netekę šio kūno gausime kitą kūną? Tai didis mokslas.

Prof. Kotovskis: Kaip žinote, į tą problemą yra du visiškai priešingi požiūriai. Skirtingų religijų požiūriai kiek skiriasi, bet tuo pačiu metu visos religijos pripažįsta „vietos pakeitimo“ patirtį arba dvasios transmigraciją ir tiria ją krikščionių religijoje, judaizme...

Šrila Prabhupāda: Aš su jumis nediskutuoju apie religijas. Aš kalbu apie mokslą ir filosofiją. Kiekviena religija gali turėti savo požiūrį – tai mūsų nelabai domina. Mus domina kitkas: jei, nepaisant įvairių kūno pokyčių, kūno savininkas išlieka tas pats, nesunku būtų suprasti, kad, šiam kūnui visiškai pasikeitus, jo savininkas gaus kitą kūną.

Prof. Kotovskis: Kitas požiūris teigia, kad kūnas ir jo savininkas nesisikiria vienas nuo kito. Nėra dviejų reiškinių – kūnas ir jo savininkas yra viena ir tas pat.

Šrila Prabhupāda: [*Pabrėžtinai*] Ne.

Prof. Kotovskis: Kai kūnas miršta, jo savininkas irgi miršta.

Šrila Prabhupāda: Ne, ne. Kodėl gi universitete nėra fakulteto, kuris tyrinėtų šį faktą moksliskai? Siūlau pašalinti šią spragą. Galbūt yra taip, kaip jūs sakote, galbūt – kaip aš, bet turėtų būti tokia mokslo disciplina, kuri tai tirtų. Neseniai vienas kardiologas iš Toronto, daktaras, pripažino, kad siela egzistuoja. Aš su juo kurį laiką susirašinėjau, ir jis įsitikinęs, kad siela yra. Taigi yra ir kitoks požiūris, bet mūsų kelias – gauti žinias iš autoritetų. Čia mes vadovaujamės Kṛṣṇos žodžiais, o Jis yra autoritetas. Kṛṣṇos autoritetą pripažįsta visi *ācāryos*. „Bhagavad-gītā“ pripažinta viso pasaulio mokslininkų ir filosofų sluoksniuose. Kṛṣṇa sako:

*dehino 'smīn yathā dehe
kaumāraṁ yauvanaṁ jarā
tathā dehāntara-prāptir
dhīras tatra na muhyati*

„Kaip įkūnytoji siela, būdama dar šiame kūne, nuolat keliauja iš vaikystės į jaunystę ir senatvę, taip ir po mirties ji pereina į naują kūną“. [„Bhagavad-gītā“ 2.13] Taip teigia Kṛṣṇa, kuris pagal mūsų mokslinę

Materialios problemos ir jų dvasinis sprendimas

tradiciją laikomas didžiausiu autoritetu. Ši teiginį mes priimame be įrodymų. Toks yra Vedų pažinimo kelias.

Prof. Kotovskis: Dalykas tas, kad mūsų metodas neleidžia tikėti tuo, kas neįrodyta. Mes galim tikėti tik tuo, kas pagrįsta įrodymais.

Śrīla Prabhupāda: Taip. Tai priimtina. Taip teigiama ir „Bhagavad-gītoje“ [4.34]. *Tad viddhi pranipātena paripraśnena sevayā. Paripraśna* – įrodymai priimtini, bet jų negalime reikalauti įžūliu tonu, reikia siekti supratimo. Įrodymų niekas neatmeta. Tačiau Vedų teiginiai yra neklaidingi, ir tai pripažįsta Vedų žinovai. Pavyzdžiui, karvės mėšlas – gyvulio išmatos. O Vedos teigia, kad, prisilietęs prie gyvulio ir net prie savo paties išmatų, žmogus susiteršia ir turi išsimaudyti, kad apsivalytų. Laikantis induizmo sistemos, po tuštinimosi būtina išsimaudyti.

Prof. Kotovskis: Tai visai suprantamas higienos reikalavimas.

Śrīla Prabhupāda: Taip.

Prof. Kotovskis: Taip, suprantama.

Śrīla Prabhupāda: Bet kitur pasakyta, kad karvės mėšlas, nors tai gyvulio išmatos, yra švarus. Maža to, išvalius juo nešvarią vietą, ji tampa švari. Iš pirmo žvilgsnio čia lyg ir prieštaravimas: vienur pasakyta, kad gyvulio išmatos nešvarios, ir, prie jų prisilietus, būtina tuojau išsimaudyti, o kitur – kad karvės mėšlas švarus. Mūsų supratimu, tai prieštaravimas, ir vis dėlto Vedų pasekėjai abu teiginius pripažįsta teisingais. O dalykas tas, kad ištyrus karvės mėšlą pasirodo, jog jis puikus antiseptikas.

Prof. Kotovskis: Šito aš nežinau.

Śrīla Prabhupāda: Taip, vienas medicinos koledžo profesorius tyrė karvės mėšlą ir nustatė, kad jis puikus antiseptikas. Taigi Vedų teiginiai gali atrodyti prieštarą, tačiau, kruopščiai ištyrus, jų teisingumas pasitvirtina. Žinoma, galimos ir išimtys. Bet Vedų teiginiais patikima, ir mokslinė analizė parodo, kad jie teisingi.

Prof. Kotovskis: Taip, analizuoti mokslškai labai teisinga.

Śrīla Prabhupāda: Yra ir kitų pavyzdžių. Štai kad ir kriauklė. Kriauklė – tai gyvūno kaulas, o Vedos sako, kad prisilietus prie gyvūno kaulo susiteršiama ir būtina išsimaudyti. Bet ta pati kriauklė laikoma Dievybių kambary, nes Vedos ją laiko švaria. Aš noriu pasakyti, kad mes Vedų dėsnius priimam be jokių pagrindimų. Šio principo laikosi mokyti žmonės. Jei savo teiginius jūs sugebat patvirtinti Vedų citatomis, su jais visi sutiks. Kitų įrodymų iš jūsų niekas nereikalaus. *Pramāṇas* – įrodymai – būna įvairūs. Įrodymai remiantis Vedų citatomis vadinami *śruti-*

Savęs pažinimo mokslas

pramāṇa. Teisme su jūsų teiginiais visi sutiks, jei jūs remiatės įstatymų kodeksu, taip lygiai mokslo žmonės pripažins visus jūsų teiginius, jei jie paremti *śruti-pramāṇomis*. Manau, jūs žinot, kad Vedos vadinamos *śruti*.

Prof. Kotovskis: Taip.

Śrīla Prabhupāda:

*śruti-smṛti-purāṇādi
pañcarātra-vidhiṁ vinā
aikāntikī harer bhaktir
utpātāyaiva kalpate
[„Brahma-yāmala“]*

Bet kuri mūsų pasirinkta sistema turėtų remtis *śruti*, *smṛti*, Purāṇų ir „Pañcarātros“ liudijimais. Tai, kas neparemta tokiom *pramāṇom*, tekelia sumaištį.

Prof. Kotovskis: Ar galėčiau atkreipti dėmesį į vieną dalyką? Tai, kas parašyta Vedose, galėtų būti įrodyta ir moksliskai. Štai, imkime mokslinę laboratoriją. Laboratorijos tyrimų rezultatai laikomi tiesa. Jūs pripažįstate, kad jie sako tiesą, net netikrindami. Tarkim, jūs turite mokslinę laboratoriją ar institutą. Jei laboratorija ar institutas pasakys: „Tai negerai“, didžioji visuomenės dalis priims tai kaip savaime suprantamą dalyką: „Taip. Taip teigia mokslas, vadinasi, tai tiesa“.

Śrīla Prabhupāda: Taip su autoritetingais Vedų teiginiais sutinka *ācāryos* [didieji mokytojai]. Indiją valdo *ācāryos* – Rāmānujācārya, Madhvācārya, Śaṅkarācārya. Jie pripažįsta Vedas, o jų pasekėjai pripažįsta juos. Pranašumas tas, kad man nereikia gaišti laiko tyrinėjimams, ar karvės mėšlas švarus, ar ne. Aš tiesiog pripažįstu, kad jis švarus, nes taip teigia Vedos. Pripažindamas *śruti-pramāṇq*, aš sutaupau laiko. Vedose yra įvairių teiginių iš sociologijos, politikos ir kitų sričių, nes *veda* reiškia „žinios“.

*sarvasya cāhaṁ hṛdi sanniviṣṭo
mattaḥ smṛtir jñānam apohanam ca
vedaiś ca sarvair aham eva vedyo
vedānta-kṛd veda-vid eva cāham
[„Bhagavad-gītā“ 15.15]*

Materialios problemos ir jų dvasinis sprendimas

Prof. Kotovskis: Galima jūsų paklausti? Ar daug filialų turi jūsų organizacija pasaulyje?

Šrila Prabhupāda: Daug.

Prof. Kotovskis: Kur jūsų pagrindinis centras ir kur yra Kṛṣṇos sąmonės organizacijos filialai?

Šrila Prabhupāda: Mes turime per šešiasdešimt penkis filialus.

Prof. Kotovskis: Šešiasdešimt penki filialai.

Šrila Prabhupāda: Taip, o pagrindiniu mūsų centru aš padariau Los Andželą. Dabar mes steigiam didelį centrą Māyāpure, Viešpaties Caitanyos gimtinėje. Ar jūs buvot Indijoje?

Prof. Kotovskis: Buvau ten šešis ar net septynis kartus. Dabar dėl pabėgėlių iš Bangladešo antplūdžio Kalkutoje susidarė labai sudėtinga situacija.

Šrila Prabhupāda: Taip, bet tenai dešimt dienų mes rengėm *saṅkīrtaną*, ir tai buvo tiesiog nuostabu. Kasdien susirinkdavo nemažiau kaip po trisdešimt tūkstančių žmonių. Juos labai sudomino mūsų paskaitos. Mes skaitėm apie „Śrīmad-Bhāgavatam“ ir „Bhagavad-gītā“. Tai gi atsiliepia žmonės iš visų pasaulio kontinentų, ypač amerikiečiai vaikinai ir merginos. Jie parodė ypač didelį susidomėjimą, didelis susidomėjimas ir Anglijoje, Vokietijoje, Prancūzijoje. Iš čia ketinu vykti į Paryžių. Kaip vadinasi ta vieta?

Mokinys: Paryžiuje? O, Fontenay-aux-Roses?

Šrila Prabhupāda: Taip, jie ten turi visą namą, puikų namą. Tai gi mūsų metodas labai paprastas. Mes prašome savo mokinių laikytis keturių apribojimų: neturėti neleistinų lytinių santykių, nevalgyti mėsos, žuvies bei kiaušinių, nelošti azartinių žaidimų ir nevartoti svaigalų – net cigarečių, arbatos ir kavos. Tereikia laikytis šių keturių principų bei giedoti Hare Kṛṣṇa *mahā-mantrą*, ir tada įsitikinsit, kaip sparčiai, taikydami vien šį metodą, tie vaikinai ir merginos tobulėja. Metodas labai paprastas. Be to, mes turim knygas – daugybę knygų: „Śrīmad-Bhāgavatam“, „Bhagavad-gītā“. Per visus tuos metus esu parašęs apie dešimt knygų – kiekviena po keturis šimtus puslapių: dviejų tomų „Kṛṣṇa, Aukščiausiasis Dievo Asmuo“, šešių tomų „Śrīmad-Bhāgavatam“, vieno tomo „Viešpaties Caitanyos mokymas“, vieno tomo „Atsidavimo nektaras“. Taip mes stengiamės skleisti Kṛṣṇos sąmonę. Kṛṣṇa – istorinis asmuo, kaip, tarkim, Leninas. Jūs stengiatės suprasti Lenino filosofiją, ir lygiai taip mes stengiamės suprasti Kṛṣṇos filosofiją.

Savęs pažinimo mokslas

Prof. Kotovskis: Ar jūsų šešiasdešimt penkiuose filialuose daug narių?

Śrila Prabhupāda: O, taip, virš tūkstančio inicijuotų mokinių ir dar daug gyvena atskirai. Tūkstantis – tai tik tie, kurie laikosi principų. Kaip antai šie vaikinai. [Śrila Prabhupāda parodo į du savo sekretorius.]

Prof. Kotovskis: Ar tai reiškia, kad šie mokiniai nesimoko įprastuose Vakarų, Europos universitetuose? Pavyzdžiui, ar gali koks nors paprastas universiteto studentas, lankantis tas pačias paskaitas, kaip ir kiti, būti inicijuotas ir priimtas į jūsų bendruomenę?

Śrila Prabhupāda: Jei norit gyventi mūsų bendruomenėje ir būti inicijuotas – prašom. Jei ne – pasistenkit suprasti mūsų filosofiją, skaitykit mūsų knygas – juk yra tiek daug knygų, žurnalų, klausimų ir atsakymų. Pasistenkit suprasti filosofiją. Nebūna, kad ką tik atėjęs studentas tuoj pat taptų mūsų mokiniu. Iš pradžių jis ateina ir bendrauja su mumis. Jis stengiasi išsiaiškinti kas ir kaip. Mes neagituojuame. Jis savo noru pareiškia, kad nori būti mokiniu.

Prof. Kotovskis: O kas tuo atveju, jeigu pas jus, pavyzdžiui, ateina ne studentas, o jaunas darbininkas ar jaunas fermerio sūnus? Ar jis turės atsižadėti viso savo gyvenimo ir stoti į jūsų bendruomenę kuriam nors centre? Iš ko jis gyvens savo kasdieniniame, materialiam gyvenime?

Śrila Prabhupāda: Kaip jums jau sakiau, mūsų pamokslavimo tikslas – ugdyti *brāhmaṇus* visame pasaulyje, nes jų labai trūksta. Kas pas mus ateina, turėdamas rimtų ketinimų, turi tapti *brāhmaṇu*; taigi jam derėtų imtis *brāhmaṇo* pareigų ir atsisakyti *kṣatriyo* ar *sūdro* pareigų. Tačiau jei žmogus nenori mesti savo profesijos ir nori suprasti mūsų judėjimą – tai irgi nedraudžiama. Mūsų judėjime dalyvauja daug profesorių. Štai kad ir Ohajo valstijos universiteto profesorius Howardas Wheeleris. Jis – mano mokiny. Jis ir toliau dėstytoja, tačiau beveik visus uždirbtus pinigus aukoja Kṛṣṇos sąmonei. *Gṛhasthos* – šeimos žmonės, negyvenantys pačioje bendruomenėje, penkiasdešimt procentų savo pajamų turėtų atiduoti mūsų organizacijai, dvidešimt penkis procentus skirti šeimai ir dvidešimt penkis procentus – sau, asmeninėms nenumatytoms išlaidoms. Bet Viešpats Caitanya Mahāprabhu moko, kad visai nesvarbu, ar žmogus *gṛhastha* (šeimos žmogus), ar atsižadėjęs pasaulio, ar *brāhmaṇas*, ar *sūdra*. Viešpats Caitanya sako: „Kiekvienas, kuris supranta Kṛṣṇos mokslą, yra Mano dvasinis moky-

Materialios problemos ir jų dvasinis sprendimas

tojas.“ Bengalų kalba tai skamba taip: *kibā vipra, kibā nyāsī, śūdra kene naya*. Ar suprantat nors kiek bengališkai?

Prof. Kotovskis: Truputį.

Śrīla Prabhupāda: Taip, kaip pažįstamą ausiai garsą. *Yeī kṛṣṇa-tattva-vettā, sei 'guru' haya*. „Kiekvienas, kuris supranta Kṛṣṇos mokslą, gali tapti dvasiniu mokytoju.“ [„Caitanya-caritāmṛta“, „Madhya“ 8.128]

Prof. Kotovskis: Tačiau ugdydami *brāhmaṇus* iš įvairių visuomenės klasių atstovų, jūs tuo pačiu neigiate senųjų induizmo šventraščių nurodymus.

Śrīla Prabhupāda: Ne, aš juos teigiu.

Prof. Kotovskis: Visi šventraščiai – Purānos ir kt. – teigia, kad kiekvienas tų keturių *varṇų* narys turi būti gimęs savo klasėje.

Śrīla Prabhupāda: Ne, ne, ne, ne.

Prof. Kotovskis: Toks visų *varṇų* pagrindas...

Śrīla Prabhupāda: Ne, ne. Atleiskite.

Prof. Kotovskis: Visų *varṇų* pagrindas...

Śrīla Prabhupāda: Jūs neteiskus. Kad ir kaip jus gerbiu, aš drįstu teigti, kad klystate. „Bhagavad-gītoje“ [4.13] pasakyta: *cātur-varṇyam mayā sṛṣṭam guṇa-karma-vibhāgaśaḥ* – „Tuos keturis skyrius – *brāhmaṇus*, *kṣatriyus*, *vaiśyus* ir *śūdras* – Aš sukūriau pagal savybes ir darbą.“ Apie gimimą čia nekalbama.

Prof. Kotovskis: Sutinku su jumis, tai vėliau *brāhmaṇų* padarytas papildymas. Jie stengėsi įamžinti savo privilegijuotą padėtį.

Śrīla Prabhupāda: Tai pražudė Indijos kultūrą. Jei ne tai – nebūtų reikėję atskirti nuo Indijos jos dalies – Pakistano. Ir ne tik tai. Istoriniu požiūriu visa ši planeta buvo Bhārata-varša, ir iki pat Mahārājos Parikṣito laikų buvo valdoma iš vieno centro. Vėliau pamažu ji ėmė skilti į dalis. Tokia istorija. Neseniai atsiskyrė Pakistanas. Taip Bhārata-varša buvo apkarpyta, ir iš jos teliko mažas žemės lopinėlis. Tačiau pasak Vedų šventraščių, visa ši planeta vadinasi Bhārata-varša. Seniau ji vadinosi Ilāvṛta-varša, tačiau nuo imperatoriaus Bharatos valdymo laikų ją imta vadinti Bhārata-varša. Taigi ši kultūra, Kṛṣṇos sąmonė – gyvavo visada. Imkime bet kurią religiją – krikščionybę, islamą, judaizmą. Daugumai jų – du trys tūkstančiai metų. O Vedų šventraščių ištakų jūs nesugebėsit aptikti. Todėl jie vadinami *sanātana* – amžini. Ši kultūra skirta visai žmonių bendrijai. Ji nėra koks nors religinis tikėjimas. Religinį tikėjimą galima pakeisti, o tikros *dharmos* pakeisti neįmanoma. Pamėginkit suvokti Kṛṣṇą. „Bhagavad-gītoje“ [18.66] Jis sako: *sarva-*

Savęs pažinimo mokslas

dharmān parityajya mām ekaṁ śaraṇaṁ vraja – „Atmesk visas kitas religijos atmainas ir atsiduok Man.“ Atsiduoti Aukščiausiam – štai tikrasis žinojimas. Ir jūs, ir aš – visi mes kam nors paklūstame. Tai faktas. Mes gyvename kam nors paklūsdami, ar ne tiesa? Jūs su tuo nesutinkat?

Prof. Kotovskis: Iš dalies paklūstame.

Śrīla Prabhupāda: Taip, paklūstame – visiškai paklūstame.

Prof. Kotovskis: Pavyzdžiui, visuomenei. Visai liaudžiai.

Śrīla Prabhupāda: Taip, visai liaudžiai, valstybei, valdovui, vyriausybei – kam nors. To negalima išvengti.

Prof. Kotovskis: Vienintelė problema ta, kad valdžiai arba valdovui iš dalies paklusti neįmanoma. Tarp paklusimo karaliui, t.y. asmeniui, ir visuomenei yra esminis skirtumas.

Śrīla Prabhupāda: Ne, tesikeičia pavadinimas. O paklusimo principas lieka nekintamas. Ar jūs paklūstate monarchijai, ar demokratijai, ar aristokratijai, ar diktatūrai – jūs turite paklusti. Tai faktas. Jūs negalite gyventi nepaklūsdamas. Tai neįmanoma. Todėl mes mokom žmones paklusti Aukščiausiam, kuris, kaip teigia Patsai Kṛṣṇa, saugo visus mus (*sarva dharmān parityajya mām ekaṁ śaraṇaṁ vraja*). Niekas negali pasakyti: „Ne, aš niekam nepaklūstu.“ Nė vienas žmogus. Skirtumas tas, kam jis paklūsta. Aukščiausias paklusimo objektas – Kṛṣṇa. Todėl „Bhagavad-gītoje“ [7.19] Kṛṣṇa sako: *bahūnāṁ janmanāṁ ante jñānavān mām prapadyate* – „Gimimas po gimimo žmogus paklūsta kam pakliuvo, bet tada, kai tampa išties išmintingas, jis atsiduoda Man.“ *Vāsudevaḥ sarvaṁ iti sa mahātmā sudurlabhaḥ* – „Tokių mahātmų labai reta.“

Prof. Kotovskis: Bet kartu, man atrodo, paklusimą lydi sukilimas. Žmonijos istorija liudija, kad žmonija tobulėja tik sukildama prieš kokią nors paklusimo formą. Viduramžiais įvyko Prancūzų revoliucija. Tai buvo sukilimas, nukreiptas prieš paklusimą. Tačiau pati revoliucija buvo paklusimas liaudies masėms. Jūs sutinkat?

Śrīla Prabhupāda: Taip.

Prof. Kotovskis: Vadinas, vien paklusimo nepakanka, kad būtų padėtas taškas. Paklusimas turi eiti drauge su maištu prieš vienus žmones ir paklusimu kitiems.

Śrīla Prabhupāda: Bet, paklusus Kṛṣṇai, daugiau niekam nereikia paklusti.

Prof. Kotovskis: Hm...

Materialios problemos ir jų dvasinis sprendimas

Śrīla Prabhupāda: Tai yra galutinis tikslas – daugiau niekam paklusti nereikia. Paklusimą bet kam kitam tenka keisti revoliucijos keliu. Tačiau kai jūs ateinate pas Kṛṣṇą, tai jau pabaiga. Jūs tampate patenkintas. Pateiksiu jums pavyzdį: vaikas verkia, ir žmonės vienas po kito ima jį ant rankų, bet jis nenurimsta. Tačiau kai tik jis atsiduria mamos glėby...

Prof. Kotovskis: Jis nurimsta.

Śrīla Prabhupāda: Taip, visiškas pasitenkinimas. Taigi tas paklusimas ir tos permainos tebesireiškia įvairiausiais pavidalais. Bet visų šių paklusimų esmė – paklusimas *māyai*. Todėl „Bhagavad-gītoje“ pasakyta, kad paklusimas, kai užmiršamas Kṛṣṇa, yra visiška *māyā*. Galit paklusti kam tik norit, bet galų gale jūs turite paklusti Kṛṣṇai – tada būsite laimingas. Paklusimas neišvengiamas, tačiau paklusus Kṛṣṇai, patiriamas visiškas pasitenkinimas, transcendentinis.

Prof. Kotovskis: Ar jūs nesusidūrėt su priešiškuumu iš ortodoksalių induistų ar *brāhmaṇų* pusės Indijoje?

Śrīla Prabhupāda: Mes juos nugalėjom.

Prof. Kotovskis: Štai kaip!

Śrīla Prabhupāda: Bet koks ortodokšas induistas gali iškviesti mus ginčui, bet mes turim savo ginklus – Vedų raštus. Todėl niekas nesiryžta. Netgi Amerikos krikščionių dvasininkai mėgsta mane. Jie sako: „Tie vaikinai – amerikiečiai, krikščionys, žydai – dabar taip veržiasi prie Dievo. O mes negalėjom jų išganyti.“ Jie pripažįsta tai. Mano mokinių tėvai ateina pas mane ir lenkdamiesi sako: „Svamidži, kaip mums pasisekė, kad jūs atvykote čia mokyti Dievo sąmonės.“ Taigi priešingai, mane sutiko labai gerai. Indijoje taip pat – jūs gi klausėt apie Indiją – visos srovės pripažįsta, kad iki manęs į Vakarų šalis važiaavo daug įvairių *svāmių*, bet į Kṛṣṇos sąmonę nė vieno žmogaus taip ir neatvertė. Jie tai pripažįsta. O dėl manęs, tai sau jokių nuopelnų nepriskiriu. Esu įsitikinęs, jog Vedų mokymas veiksmingas todėl, kad skleidžiu jį toki, koks jis yra, nieko neiškreipdamas. Aš tuo neabejoju. Jūs turite gerus vaistus ir skiriate juos ligoniui, tad galima neabejoti, kad ligonis pasveiks.

Prof. Kotovskis: Kiek iš to tūkstančio jūsų mokinių jūs turite pačioje Indijoje? Kiek bendruomenių Jūs turite Indijoje?

Śrīla Prabhupāda: Indijoje?

Prof. Kotovskis: Taip.

Śrīla Prabhupāda: Indijoje daug žmonių yra Kṛṣṇos sąmonėje – šimtai,

Savęs pažinimo mokslas

tūkstančiai, milijonai. Indijoje šios problemos nėra. Nėra indo, kuris nebūtų įsisąmoninęs Kṛṣṇos.

Prof. Kotovskis: Taip, suprantu.

Śrīla Prabhupāda: *Vaiṣṇavai*. Tai vadinasi *vaiṣṇavų* kultas. Jūs buvote Indijoje, tad ir jums turėtų būti žinoma, kad ten yra milijonai *vaiṣṇavų*. Pavyzdžiui, šis ponas [susitikime dalyvaujantis indas] – „Air India“ ekipažo kapitonas. Jis nėra mano mokinys, bet jis – *vaiṣṇavas*, žmogus įsisąmoninęs Kṛṣṇą. Kṛṣṇą įsisąmoninusių žmonių Indijoje – milijonai. Tarp išpažįstančių Kṛṣṇos sąmonę yra net musulmonų. Gorakhpuro universitete dėstytojauja vienas musulmonas profesorius, kuris yra didis Viešpaties Kṛṣṇos bhaktas. Taigi tai natūralu. „Caitanya-caritāmṛtoje“ pasakyta, kad Kṛṣṇos sąmonė yra visur, kiekvieno širdyje. Kṛṣṇos sąmonės metodas ją tik pažadina. Štai ir viskas. Ji yra ir jūsų širdyje. Nemanykit, kad tai kažkas svetima jums. Kiekvienoje širdyje glūdi Kṛṣṇos sąmonė. Mes turime praktikuoti šį metodą, kad pažadintumėm ją. Tai panašu į saulės patekėjimą. Saulė neatsiranda staiga, iš niekur. Ji yra visada, bet pateka rytą. Taip visur yra ir Kṛṣṇos sąmonė. Bet šiuo metu dėl vienokių ar kitokių priežasčių ji užslėpta. Mūsų metodas ir bendravimas su bhaktais ją pažadina.

Prof. Kotovskis: Jūs į Maskvą atvykote vakar. Ar jau spėjote čia ką nors pamatyti?

Śrīla Prabhupāda: Ne, mane nelabai domina miesto įžymybės.

Prof. Kotovskis: Bet vis dėlto, juk neįdomu gyventi senamadiškame viešbutyje – daug žmonių nepamatysi. Jūs išvykstat poryt?

Śrīla Prabhupāda: Taip esu numatęs.

Prof. Kotovskis: Išvykstat į Jungtines Valstijas ar Europą?

Śrīla Prabhupāda: Taip, į Europą – į Paryžių. O Londone ir San Franciske rengiamės dviem didelėms šventėms. Vyksta pasiruošimas Rathayātros Vežimų festivaliui. Šis Vežimų festivalis švenčiamas Jagannātha Puryje. Ar jums teko būti Jagannātha Puryje?

Prof. Kotovskis: Taip, Vežimų festivalis švenčiamas nuo neatmenamų laikų. Labai sena tradicija. Milžiniški vežimai.

Śrīla Prabhupāda: Taip, o dabar jis švenčiamas ir Vakarų pasaulyje – Londone bei San Franciske. Ilgainiui jį ims švęsti ir kitos šalys.

Prof. Kotovskis: Londone didelė indų bendruomenė.

Śrīla Prabhupāda: Ne, ne. Visa tai organizuoja anglai ir amerikiečiai. Indų bendruomenės Londone ir San Franciske stengiasi tapti – ar žinot šitą žodį? *Sahib*?

Materialios problemos ir jų dvasinis sprendimas

Prof. Kotovskis: [*Juokiasi.*] Suvakarėti. [*Abu juokiasi.*] Labai garsus mūsų universiteto socialantropologas parašė be galo įdomų darbą. Jis teigia, kad vyksta du procesai: *brāhmaṇų* suvakarėjimo procesas, ypač aukštesniuose visuomenės sluoksniuose, ir kitas – vadinamas sanskritizacija, kai *brāhmaṇų* ritualus ir pan. perima vadinamųjų žemesniųjų, netgi neliečiamųjų klasių atstovai. Šis procesas, dabar vykstantis Indijoje, labai įdomus. Bet padėtis Indijoje, deja, problemiška.

Śrila Prabhupāda: Visa bėda, kad Indija neranda savo vietos. Indai stengiasi imituoti vakarietišką gyvenimą, tačiau materialinės arba techninės pažangos požiūriu jie atsilieka visu šimtmečiu.

Prof. Kotovskis: Taip, tas tiesa. Bet ką Indijai daryti?

Śrila Prabhupāda: Išeitis yra. Iš savo patirties žinau, kad jei Indija dalintųsi savo dvasiniais turtais, jos autoritetas pasaulyje išaugtų. Nes kad ir kur aš nuvažiuočiau, visur žmonės jaučia didelę pagarbą Indijos kultūrai. Jei šie Indijos dvasinių žinių lobiai būtų kaip dera skleidžiami, žmonės už Indijos ribų bent suprastų, kad iš Indijos jie kažką gauna.

Prof. Kotovskis: Suprantama, jūs teisus. Apie Indijos kultūros paveldą turėtų būti plačiai žinoma. Tačiau čia pat kyla klausimas: o kokią tai duotų naudą patiems Indijos žmonėms? Jie gyvena Indijoje ir kokia jiems nauda iš to, kad su Indijos kultūros paveldu susipažįsta visas pasaulis. Indijos kaimams reikia trąšų, traktorių ir kt.

Śrila Prabhupāda: Taip, mes tam neprieštaraujame.

Prof. Kotovskis: Aš nematau, kad jūs prieštarautumėt, bet kažką ir Indijoje reikia daryti. Gal tai būtų ir suvakarėjimas, tačiau tokia industrinės ir techninės revoliucijos pradžia būtina visose Indijos gyvenimo srityse – žemės ūkyje, pramonėje, etc.

Śrila Prabhupāda: Prieš išgirdamas „Bhagavad-gītā“, Arjuna buvo karys ir suvokęs „Bhagavad-gītā“ liko karys. Mes neraginame pakeisti esamos padėties. Štai jūs gerbiamas profesorius, dėstytojas. Mes neraginame jūsų pakeisti savo padėtį visuomenėje. Mes atėjome įtikinti jus mūsų filosofijos teisingumu. Štai ir viskas. Arjuna atsisakinėjo kautis. „Kṛṣṇa, aš nenoriu žudyti savo giminaičių. Man nereikia tos karalystės.“ Tačiau jam buvo papasakota „Bhagavad-gītā“, ir galų gale, kai Kṛṣṇa paklausė: „Ir ką gi tu nusprendei?“, jis atsakė: *kariṣye vacanam tava* – „Darysiu taip, kaip Tu sakai.“ [„Bhagavad-gītā“ 18.72] Tai reiškia, kad pakito jo sąmonė. Jis buvo karys ir liko karys, bet jo sąmonė pakito. Mes to irgi siekiame. Mes nenorime griauti dabartinės socialinės

Savęs pažinimo mokslas

tvarkos. Mes ne prieš technikos pažangą. Ne. Mes stengiamės pažadinti žmogaus norą suprasti Kṛṣṇos sąmonę. Tokia yra mūsų programa.

Prof. Kotovskis: Žinoma, bet tuo pačiu metu kiekvieno sąmoningo žmogaus galutinis tikslas – pakeisti visuomenę, patobulinti ją.

Śrīla Prabhupāda: Tai įvyks savaime.

Prof. Kotovskis: Negaliu pasakyti, kad man patiktų tai, jog jūs nesiekiate drumsti visuomenės ramybės, nes dabartinėje visuomenėje labai daug ką reikia keisti per sąmonę.

Śrīla Prabhupāda: Pradėti reikėtų nuo askezės, taisyklių laikymosi... Pavyzdžiui, nevartoti svaigalų.

Prof. Kotovskis: Susilaikyti nuo svaigalų, gyventi kukliai ir pan.

Śrīla Prabhupāda: Ir jei imsime taikyti šį metodą...

Prof. Kotovskis: Visa kita ateis savaime.

Śrīla Prabhupāda: Žmogaus gyvenimas pasikeis iš esmės, nes tie keturi dalykai – draudžiamas lytinis gyvenimas, svaigalai, mėsos valgymas ir azartiniai žaidimai – labai rimtos kliūtys visuomenės tobulėjimo kelyje.

Prof. Kotovskis: Tai savaime padarytų gyvenimą paprastesnį, nes žmogus, kuris susilaiko nuo draudžiamų lytinių santykių, svaigalų ir kitų panašių dalykų, turėtų gyventi palyginti kukliai.

Śrīla Prabhupāda: Neseniai Bombėjuje kalbėjausi su vienu garbingu ponu. Aš pacitavau jam Kṛṣṇos žodžius:

*mām hi pārtha vyapāśritya
ye 'pi syuḥ pāpa-yonayaḥ
striyo vaiśyās tathā śūdrās
te 'pi yānti parām gatim*

„Aš neatstumiui net žemos kilmės žmonių [pāpa-yonayaḥ] – strī, vaiśyų ir śūdrų, – jei jie pripažįsta Mane. Radę prieglobstį Manyje, jie taip pat pasiekia transcendentinį būvį.“ [„Bhagavad-gītā“ 9.32] Kodėl Indijos aukštuomenė ignoravo šį „Bhagavad-gīto“ nurodymą? Tarkim, žmogus yra pāpa-yonayaḥ – žemos kilmės. Kṛṣṇa sako, kad jis gali „pasiekti transcendentinį būvį, jei pripažįsta Mane.“ Kodėl aukštuomenės sluoksniai to nepropagavo, kad vadinamieji „žemos kilmės žmonės“ galėtų patobulėti? Kodėl jie juos atstūmė? Užuot susitaikę su musulmonais, indai juos atstūmė, ir šie atsiskyrė. Jie tapo amžinais Indijos priešais. Taigi mes pirmą kartą stengiamės pakelti žmones į tobulesnį lygį – Kṛṣṇos sąmonę, net jei jie ir žemos kilmės.

Materialios problemos ir jų dvasinis sprendimas

Juk siela – tyra. Vedose pasakyta, kad materijos purvais sielos nesuterši, ji tik laikinai patenka į materijos apvalkalus. Reikia pašalinti šiuos apvalkalus, ir žmogus taps tyras. Nusimesti materialios aplinkos apvalkalus, įgyti dvasinės išminties ir atsiduoti Kṛṣṇai – tokia yra žmogaus gyvenimo misija. Atsidavus Kṛṣṇai mūsų gyvenimas bus tobulas.

Ankštas šiuolaikinio mokslo pasaulis

1973 metų balandį Los Andžele, ilgo rytinio pasivaikščiojimo Venecijos paplūdimiu metu, Šrila Prabhupāda prakalbo apie šiuolaikinį mokslą ir mokslininkus. Su filosofiniu negailestingumu, sveika logika ir nuginkluojančiu atvirumu jis atskleidžia mokslininkų ribotumą ir visuotinai pripažintų mokslinių teorijų apie gyvybės atsiradimą nelogiškumą. Tarp lydėjusių Šrilą Prabhupādą buvo daktaras Thoudamas Singhas, dirbantis organinės chemijos srityje. Jis ir užrašė pasikalbėjimą į magnetofono juostelę.

Šrila Prabhupāda: Visas mokslo ir technikos pasaulis vadovaujasi klaidinga prielaida, kad gyvybę pagimdė materija. Mes negalim leisti, kad ši absurdiška teorija netrukdomai plistų. Gyvybė iš materijos neatsiranda. Gyvybė generuoja materiją. Tai ne teorija, tai – faktas. Mokslas grindžiamas neteisinga teorija, todėl visi jo apskaičiavimai ir išvados klaidingi, ir dėl to žmonės kenčia. Kai visos šiuolaikinio mokslo teorijos klaidos bus ištaisytos, žmonės taps laimingi. Todėl mes privalome mesti iššūkį mokslininkams ir nugalėti juos. Antraip jie suklaidsins visą visuomenę.

Materija pereina šešias raidos fazes – gimimą, vystymąsi, išsilaikymą, šalutinių produktų gaminimą, nykimą ir mirtį. Tačiau materijoje glūdi gyvybė – dvasinė siela, kuri yra amžina. Šių pokyčių ji nepatiria. Mums tik *atrodo*, kad gyvybė vystosi ir užgęsta; iš tikrųjų ji tik pereina tas šešias fazes, kol pagaliau palaikyti materialų kūną gyvybingą pasidaro nebeįmanoma. Tada senasis kūnas miršta, o siela eina į naują kūną. Kai mūsų rūbai pasensta ir susidėvi, mes pakeičiam juos. Taip ilgainiui ir mūsų kūnai pasensta, tampa nereikalingi, ir mes pereiname į naują kūną.

„Bhagavad-gītoje“ [2.13] Kṛṣṇa sako: *dehino 'smin yathā dehe kaumāraṁ yauvanaṁ jarā / tathā dehāntara-prāptiḥ*. „Lygiai kaip šiame kūne įkūnytoji siela nuolat keliauja iš vaikystės į jaunystę bei senatvę, taip ir mirštant ji pereina į naują kūną.“ O kiek toliau [2.18]: *antavanta*

Materialios problemos ir jų dvasinis sprendimas

ime dehā nityasyoktāḥ śarīriṇaḥ. Tai reiškia, kad sunaikinamas tiktai materialus nesunaikinamos ir amžinos esybės kūnas. Materialus kūnas mirtingas, bet gyvybė, glūdinti kūne, yra *nitya* – amžina.

Pasak Vedų, kūne esančios sielos dydis lygus vienai dešimttūkstantajai plauko galiuko. Tai labai mažas, iš esmės, atomo dydis. Ir vis dėlto ši atomo dydžio dvasinė energija duoda impulsą mano kūnui veikti. Nejau tai sunku suprasti? Tarkim, žmogus mano esąs narsus ir stiprus. Kodėl jis narsus ir stiprus? Tik todėl, kad jo kūne glūdi maža dvasinė kibirkštėlė. Bet kai tik dvasinė kibirkštis jį palieka, kūnas miršta, ir jo jėga bei energija išnyksta. Jei mokslininkai sako, kad gyvybės priežastis ir šaltinis yra materija, tai tegu jie atgaivina nors vieną mirusį žmogų, išvirkštę jam cheminių medžiagų. Bet jie negali to padaryti.

Dr. Singhas: Mokslininkai negali pamatyti dvasinės sielos, todėl ir sako, kad jos egzistavimas labai abejotinas.

Śrīla Prabhupāda: O kaip jie galėtų ją pamatyti? Ji pernelyg maža, kad ją pamatytum. Kas turi tokią aštrią akį?

Dr. Singhas: Ir vis dėlto jie nori koku nors būdu nustatyti jos buvimą.

Śrīla Prabhupāda: Jei išvirkštį žmogaus organizmą nors lašelį mirtinų nuodų, jis tuojau pat mirs. Niekas nemato nei nuodų, nei to, kaip jie veikia. Bet vis dėlto nuodai veikia. Taigi Vedos ir teigia: visas kūnas darniai funkcionuoja dėl to, kad jame glūdi mikroskopinė dalelė, kuri vadinasi siela. Išgnybęs aš tuojau pajuntu skausmą, nes aš jaučiu visą savo odos paviršių. Bet kai siela išeina iš kūno, kai kūnas miršta, tą pačią odą jūs galite pjaustyti ir kapoti – niekas nesisipriešins. Kodėl tokį paprastą dalyką taip sunku suprasti? Argi tai neįrodo dvasios buvimo?

Dr. Singhas: Tai siela. O ką galėtumėt pasakyti apie Dievą?

Śrīla Prabhupāda: Visų pirma supraskime, kas yra siela. Siela – tai mažas Dievas. Supratę dalelę, suprasite visumą.

Pažvelkite, štai materija. [*Śrīla Prabhupāda lazda parodo į išdžiūvusį medį.*] Anksčiau tas medis augino lapus ir šakas. Kodėl jis dabar nežaluoja? Ar mokslininkai gali atsakyti į šį klausimą?

Karāṇdhara dāsa: Jie pasakytų, jog pakito jo cheminė sudėtis.

Śrīla Prabhupāda: Na gerai. Jei jie tiek daug pasiekę chemijos moksle, jie turėtų pasinaudoti atitinkamomis cheminėmis medžiagomis ir atgaivinti medžio šakas bei lapus.

Brahmānanda Svamis: Žinojimas – tai sugebėjimas savo teoriją įrodyti praktiškai. Savo laboratorijose jie turėtų įrodyti, kad gyvybė atsiranda jungiantis cheminėms medžiagoms.

Savęs pažinimo mokslas

Śrīla Prabhupāda: Taip, mokslinis metodas – tai pirmiausia stebėjimas, po to hipotezės iškėlimas, o po to jos eksperimentinis įrodymas. Bet šitie mokslininkai niekaip nesugeba praktiškai įrodyti savo hipotezės. Jie tik stebi, o vėliau tauškia niekus.

Mokslininkai sako, kad gyvybę gimdo cheminės medžiagos. Tačiau šiame medyje tebėra visos cheminės medžiagos, kurios buvo ir jam gyvam esant. Tebėra ir gyvybės energija. Medyje tūkstančiai mikrobu, ir visi jie – gyvos esybės. Niekas negali tvirtinti, kad šio medžio kūnas neturi gyvybės energijos.

Dr. Singhas: O ką jūs pasakytumėt apie paties medžio gyvybės energiją?

Śrīla Prabhupāda: Čia jau kita kalba. Gyvybės jėga – individuali, ir ta gyva esybė, kuri buvo šiame medyje, jau išėjo. Taip, matyt, yra šiuo atveju, nes visos cheminės medžiagos, reikalingos gyvybei palaikyti tebėra medyje, o jis vis dėlto negyvas.

Štai kitas pavyzdys: tarkim, aš gyvenu bute, o po to iš jo išsikrausčiau. Manęs nebėra, bet ten pasilieka daug kitų gyvų esybių – skruzdėlės, vorai ir taip toliau. Juk neteisinga būtų teigti, kad, man išėjus iš buto, jis taptų nebetinkamas gyventi. Kitos gyvos esybės ir toliau čia gyvena. Išėjau tik aš – individuali gyva būtybė. Medžio cheminės medžiagos kaip tas butas; jos tik sudaro aplinką, per kurią veikia individuali gyvybinė jėga – siela. Taigi mokslininkai niekada nesugebės sukurti gyvybės chemijos laboratorijoje.

Vadinamieji mokslininkai sako, kad gyvybė kyla iš cheminių medžiagų. Bet pirma jie turėtų atsakyti į klausimą: iš kur atsiranda šios cheminės medžiagos. Chemines medžiagas kuria gyvybė, o tai reiškia, kad gyvybė turi mistinės jėgos. Pavyzdžiui, apelsinmedyje auga daug apelsinų, o kiekviename apelsine yra cheminių medžiagų – citrinos rūgšties ir kitų. Tad iš kur tos cheminės medžiagos atsirado? Akivaizdu, kad jas pagimdė glūdinti medyje gyvybė. Mokslininkai neatsižvelgia į cheminių medžiagų šaltinį. Jie pradeda savo tyrimus nuo cheminių medžiagų, tačiau nesugeba nustatyti jų šaltinio. Cheminės medžiagos kyla iš aukščiausios gyvybės – Dievo. Taip kaip gyvas žmogaus kūnas gamina daug cheminių medžiagų, taip ir aukščiausioji gyvybė (Aukščiausiasis Viešpats) gamina chemines medžiagas, kurios yra atmosferoje, vandenyje, žmonėse, gyvūnuose ir žemėje. Tai ir yra mistinė jėga. Nepripažinus Aukščiausiojo Viešpaties mistinės galios, neįmanoma išspręsti gyvybės kilmės problemos.

Materialios problemos ir jų dvasinis sprendimas

Dr. Singhas: Mokslininkai atsakys, kad jie negali patikėti mistine galia.
Śrīla Prabhupāda: Bet tada jie turi paaiškinti, iš kur atsirado cheminės medžiagos. Kiekvienas mato, kad paprastas medis pagamina daugybę cheminių medžiagų. To jie negali paneigti. Bet kaip jis jas pagamina? Kadangi jie nesugeba atsakyti į šį klausimą, jie turėtų pripažinti, kad gyvybinė jėga turi mistinių galių. Aš negaliu paaiškinti, kaip nagas auga iš mano piršto. Tai man nesuvokiama. Kitaip sakant, jis auga veikiamas nesuvokiamos galios, kuri vadinama *acintya-śakti*. Taigi, jei *acintya-śakti* būdinga paprastai būtybei, įsivaizduokit, kiek daug *acintya-śakti* turi Dievas.

Skirtumas tarp Dievo ir manęs tas, kad nors aš ir turiu tų pačių galių, kaip ir Dievas, aš tegaliu pagaminti labai mažai cheminių medžiagų, o Jis – gausybę. Aš tepagaminiu truputį vandens prakaito pavidalu, o Dievas – marias vandens. Ištyrę jūros vandens lašą, jūs tiksliai nustatysite kokybinę jūros sudėtį. Taigi ir gyva esybė yra sudėtinė Dievo dalelė, tad, tyrinėdami gyvas esybes, mes pradėsime suvokti Dievą. Dievas turi didžiulę mistinę galią. Dievo mistinė galia veikia greitai, visai kaip elektros variklis. Variklius varo tam tikra energija, ir jų konstrukcija tokia tobula, kad tereikia nuspausti mygtuką, kad jis pradėtų veikti. Analogiškai, kai Dievas tarė: „Tebūnie pasaulis“, atsirado pasaulis. Jeigu šitaip pažvelgsime į gamtos judėjimą, ją suprasti bus visiškai nesunku. Dievas turi tokių stebuklingų galių, kad tereikia Jam įsakyti ir tuoj pat prasideda pasaulio kūrimas.

Brahmānanda Svamis: Mokslininkai nepripažįsta nei Dievo, nei *acintya-śakti*.

Śrīla Prabhupāda: Todėl jie yra nedori. Dievas egzistuoja ir egzistuoja Jo *acintya-śakti*.

Karāṇdhara dāsa: Mokslininkai sako, kad gyvybė susikūrė biochemiškai.

Śrīla Prabhupāda: O aš jiems sakau: „Kodėl *jūs* nesukuriat gyvybės? Jūsų biologija ir chemija tokios tobulos, tad kodėl *jūs* nesukuriat gyvybės?“

Karāṇdhara dāsa: Jie sako, kad gyvybę sukurs ateity.

Śrīla Prabhupāda: Kada ateityje? Jei mokslininkai žino, kaip vyko kūrimas, kodėl jie negali sukurti gyvybės dabar? Jei gyvybės kilmė biocheminė ir jei biologai su chemikais padarė tokią didelę pažangą, tai kodėl jie negali sukurti gyvybės savo laboratorijose? Kai tik šis esminis klausimas jiems pateikiamas, jie atsako: „Mes tai padarysime

Savęs pažinimo mokslas

ateityje.“ Kodėl ateity? Nesąmonė. Geriau žvirblis rankoj negu briedis girioj. Ko vertas tas jų progresas? Jie tauškia niekus.

Karāndhara dāsa: Jie sako, kad stovi ant gyvybės sukūrimo slenksčio.

Śrila Prabhupāda: Bet tai irgi ateitis, tik išreikšta kitais žodžiais. Jie turi pripažinti, kad iki šiol nežino tiesos apie gyvybės kilmę. Jei jie tikisi, kad sugebės gyvybę sukurti ateity, tai dabar jų žinios tikrai yra netobulos. Jų pažadai – kaip tas čekis, išrašytas būsimų įplaukų sąskaita*. Tarkim, aš jums skolingas dešimt tūkstančių dolerių ir sakau: „Taip, išmokėsiu jums visą sumą šiuo čekiu. Gerai?“ Jei turite galvą ant pečių, atsakysit: „Duok man nors penkis dolerius grynais, kad turėčiau rankoje ką nors apčiuopiamo.“ Taip ir mokslininkai: pasitelkę biochemiją, jie nesugeba sukurti net žolelės ir vis dėlto skelbia, kad gyvybė atsiranda iš materijos. Kas per nesąmonė? Argi tai nesukelia niekam abejonių? Mes galim įrodyti, kad gyvybė atsirado iš gyvybės. Štai įrodymas: kai tėvas pradeda vaiką, ir tėvas, ir vaikas yra gyvi. Tačiau kur mokslininkų įrodymas, kad gyvybė atsiranda iš materijos? Mes galime įrodyti, kad gyvybė atsiranda iš gyvybės ir kad pirmą kartą gyvybė yra Kṛṣṇa. Ar yra įrodymų, kad negyvas akmuo kada nors būtų pagimdęs vaiką? Mokslininkai negali įrodyti, kad gyvybė atsiranda iš materijos. Jie tai palieka ateičiai.

Karāndhara dāsa: „Mokslinio padarumo“ – kaip jį vadina mokslininkai – pagrindas yra tai, kad jie kalba tik apie tai, ką gali patirti savo pojūčiais.

Śrila Prabhupāda: Tada jie serga liga, kurią mes vadiname „Daktaro Varlės filosofija“. Gyveno kartą varlė, kuri visą savo gyvenimą praleido šulinyje. Vienąsyk ją aplankė draugė ir papasakojo apie Atlanto vandenyną.

„Ak, kas gi yra tasai Atlanto vandenynas?“ – paklausė šulinio gyventoja varlė.

„Tai labai didžiulis vandens telkinys“, – atsakė draugė.

„Didžiulis? Dvigubai didesnis už šulinį?“

„O ne, daug didesnis“, – atsakė draugė.

„Kiek kartų didesnis? Dešimt?“

Svarstė svarstė varlė, ilgai skaičiavo. Bet ar galėjo ji suvokti be-

* *Postdated check* (angl.) – viena iš atsiskaitymo formų Vakarų šalyse. Pagal tokį čekį pinigai išmokami ne iškart, o tik po tam tikros datos, kai banko sąskaita pasipildo naujomis įplaukomis. (Vert. past.)

Materialios problemos ir jų dvasinis sprendimas

kraščio vandenyno gelmę ir platybes? Mūsų sugebėjimai, patyrimas ir minties galia visada riboti. Varlė mąstė savo šulinio kategorijomis. Kitaip mąstyti ji nesugebėjo. Taip ir mokslininkai: Absoliučią Tiesą, visų priežasčių priežastį, vertina savo netobulais jutimais ir protais, ir todėl jie neišvengiamai klysta. Esminė vadinamųjų mokslininkų klaida ta, kad jie savo išvadas daro indukcijos būdu. Antai, jei mokslininkas norėtų indukcijos būdu nustatyti, ar žmogus mirtingas, jis turėtų ištirti kiekvieną žmogų ir sužinoti, ar gali vienas arba keletas žmonių būti nemirtingi. Mokslininkas sako: „Negaliu sutikti su prielaida, kad visi žmonės mirtingi. Galbūt yra tokių žmonių, kurie nemirtingi. Aš nebuvau susitikęs su visais žmonėmis. Tad kaipgi galiu teigti, kad žmogus mirtingas?“ Tai indukcijos metodas. O dedukcijos metodo esmė tokia: tėvas, mokytojas arba *guru* jums sako, kad žmogus mirtingas, ir jūs priimate jų žodžius.

Dr. Singhas: Vadinas, egzistuoja aukštyneigis ir žemyneigis pažinimo metodai?

Śrīla Prabhupāda: Taip. Aukštyneigis metodas neatneš jums sėkmės, nes jis remiasi informacija, gauta jutimais, o jutimai netobuli. Todėl mes pripažįstame žemyneigį metodą.

Dievo neįmanoma pažinti naudojantis indukcijos metodu. Todėl Jis vadinamas *adhokṣaja* – „tiesioginiu patyrimu nepažinus“. Mokslininkai sako, kad Dievo nėra, nes stengiasi Jį pažinti tiesioginiu patyrimu. Bet Jis – *adhokṣaja*. Mokslininkai nepažįsta Dievo, nes neturi Jo pažinimo metodo. Norėdami suvokti transcendentinę tiesą, turėtume kreiptis į *bona fide* dvasinį mokytoją, nuolankiai klausytis jo ir tarnauti jam. Viešpats Kṛṣṇa tai aiškina „Bhagavad-gītā“ [4.34]: *tad viddhi praṇipātena paripraśnena sevayā*.

Dr. Singhas: Yra toks mokslinis žurnalas „Nature“. Jame publikuojami straipsniai apie gamtos kūrinis – augalus, gyvūnus, bet jame niekada neminimas Dievas. Tik gamta.

Śrīla Prabhupāda: Mes galime žiūrėti į augalus kaip į gamtos kūrinis, ir tai bus teisinga, bet mes turėtume paklausti: „Kas sukūrė gamtą?“ Protingas žmogus kelia šį klausimą.

Dr. Singhas: Mokslininkai apie tai nesusimąsto.

Śrīla Prabhupāda: Vadinas, jie kvailiai. Kai tik kalba pakrypsta apie gamtą, tuoj turim klausti: „Kieno gamta?“ Pavyzdžiui, aš kalbu apie *savo* gamtą, o jūs – apie *savo*. Todėl, kai tik imama kalbėti apie gamtą, tuoj reikia paklausti: „Kieno gamta?“

Savęs pažinimo mokslas

Gamta – tai energija, o kai jūs imate kalbėti apie energiją, turit pripažinti, kad egzistuoja ir tos energijos šaltinis. Antai elektros energijos šaltinis – elektros jėgainė. Elektra neatsiranda savaime. Tam reikia pastatyti jėgainę ir įrengti generatorių. Analogiškai ir materiali gamta, kaip teigia Vedos, veikia vadovaujama Kṛṣṇos.

Dr. Singhas: Taigi jūs norit pasakyti, kad mokslas pradeda savo tyrinėjimus nuo tam tikro tarpinio punkto, o ne nuo pradžių?

Šrila Prabhupāda: Taip, būtent. Mokslininkai nieko nežino apie pirminį šaltinį. Jie pasirinktinai nustato išeities tašką, bet iš kur atsirado tas taškas? Šito jie nežino, nors ir atlieka plačius tyrimus. Reikia pripažinti, kad pirminis šaltinis yra Dievas, kuris kupinas mistinių galių ir iš kurio viskas kyla. Jis Pats sako „Bhagavad-gītoje“ [10.8]: *aham sarvasya prabhavo mattaḥ sarvaṁ pravartate* – „Aš visų dvasinių ir materialių pasaulių šaltinis. Viskas kyla iš Manęs.“ Mūsų išvados paremtos ne aklu tikėjimu, jos grynai mokslinės. Materija kyla iš gyvybės. Gyvybė – pradžia – turi neribotus materijos išteklius, tai – didi kūrinijos paslaptis.

Šiuolaikinio mokslo tyrinėjimai labai panašūs į *sāṅkhyos* filosofiją, analizuojančią materijos pradmenis. *Sāṅkhya* reiškia „skaičiuoti.“ Iš dalies mes irgi esam *sāṅkhyos* filosofai, nes skaičiuojam ir analizuojam materijos pradmenis: tai – žemė, tai – vanduo, tai – oras, tai – saulės šviesa, tai – ugnis. Be to, aš suvokiu turįs protą, intelektą bei ego. Bet toliau savojo ego aš nieko negaliu matyti. Tačiau Kṛṣṇa sako, kad ir už ego ribų egzistuoja būtis, ir toji būtis – tai gyvybės jėga, dvasinė siela. Štai šito mokslininkai ir nežino. Jie mano, kad gyvybė – tai tik materijos pradmenų kombinacija, tačiau „Bhagavad-gītoje“ [7.5] Kṛṣṇa šią mintį paneigia. *Apareyam itas tv anyāṁ prakṛtiṁ viddhi me parām*: „Be šios žemesniosios gamtos, yra Mano aukštesnioji energija.“ Žemesnioji energija – tai materijos pradmenys, o aukštesnioji – gyva esybė.

*bhūmir āpo 'nalo vāyuḥ
khaṁ mano buddhir eva ca
ahaṅkāra itīyaṁ me
bhinnā prakṛtir aṣṭadhā*

„Žemė, vanduo, ugnis, oras, eteris, protas, intelektas ir netikras ego – visi šie aštuoni pradmenys yra Mano atsietosios materialios energijos.“ [„Bhagavad-gītā“ 7.4] Čia, „Bhagavad-gītoje“, Kṛṣṇa aiškina, kad *vāyu*

Materialios problemos ir jų dvasinis sprendimas

(dujos) atsiranda iš Jo ir kad subtilesnis už dujas yra *kham* (eteris). Subtilesnis už eterį yra protas, subtilesnis už protą – intelektas, o siela subtilesnė ir už intelektą. Bet mokslininkai to nežino. Jų patyrimui prieinama tik grubi materija. Jie kalba apie *vāyu*, bet iš kur *vāyu* atsiranda? Iš kur atsiranda dujos?

Dr. Singhas: To jie negali pasakyti.

Śrīla Prabhupāda: O mes galim. Mes žinom, kad dujos atsiranda iš *kham*, arba eterio, eteris atsiranda iš proto, protas – iš intelekto, o intelektas – iš aukštesniosios Kṛṣṇos energijos – dvasinės sielos.

Dr. Singhas: Ar *sāṅkhyos* filosofija nagrinėja abi energijas – žemesniąją ir aukštesniąją?

Śrīla Prabhupāda: Ne, *sāṅkhyos* filosofai nieko nežino apie aukštesniosios energijos egzistavimą. Kaip ir mokslininkai, jie analizuoja tik materialius pradmenis. Nei mokslininkai, nei *sāṅkhyos* filosofai nieko nežino apie dvasinę sielą. Jie analizuoja tik materialią Kṛṣṇos energiją.

Dr. Singhas: Jie analizuoja kuriančius materialius elementus?

Śrīla Prabhupāda: Materialūs elementai nekuria! Kuria *siela*. Gyvybės negalima sukurti vien iš materijos, ir materija negali pati susikurti. Jūs, gyva esybė, galite sumaišyti vandenilį ir deguonį, kad pagamintumėt vandenį, bet pati materija kūrybinės energijos neturi. Jei šalia deguonies baliono pastatysite balioną su vandeniliu, argi jie susijungs savaime, be pašalinės pagalbos?

Dr. Singhas: Ne. Juos reikia sumaišyti.

Śrīla Prabhupāda: Taip, tam reikalinga aukštesnės energijos – gyvos esybės pagalba. Deguonis ir vandenilis – tai žemesnioji energija, ir tik tada, kai aukštesnioji energija juos sumaišo, jie virsta vandeniu.

Žemesnioji energija viena pati, be aukštesniosios energijos, nieko negali. Ši jūra [*rodo į Ramųjį vandenyną*] dabar rami. Bet kai ją išjudina aukštesnė jėga – oras, pakyla didelės bangos. Jūra be aukštesnės jėgos nieko negali. Analogiškai, egzistuoja ir kita, aukštesnė už orą jėga. Už šią jėgą aukštesnės kitos jėgos, o visų aukščiausioji jėga – Kṛṣṇa. Štai koku keliu turėtų vykti moksliniai tyrimai. Tarkim, traukinys pajuda iš vietos. Lokomotyvas trukteli pirmąjį vagoną, tas – antrąjį, ir taip toliau, kol pajuda visas sąstatas. O visas judėjimas prasidedo nuo mašinisto, gyvos esybės. Taip ir kosmoso kūrinijoje: Kṛṣṇa duoda pirmąjį impulsą, ir po to, iš vienas paskui kitą einančių impulsų, atsiranda visas kosminis pasaulis. Tai aiškinama „Bhagavad-gītoje“ [9.10]: *mayādhyakṣeṇa prakṛtiḥ sūyate sa-carācaram* – „Materiali gamta veikia Man prižiūrint,

Savęs pažinimo mokslas

o Kuntī sūnau, ir sukuria visas judančias ir nejudančias būtybes.“ Ir kiek toliau:

*sarva-yoniṣu kaunteya
mūrtayaḥ sambhavanti yāḥ
tāsāṁ brahma mahad yonir
aḥaṁ bīja-pradaḥ pitā*

„Visos gyvybės rūšys pradeda egzistuoti todėl, kad gimsta materialioje gamtoje, o Aš esu sėklą duodantis tėvas.“ [„Bhagavad-gītā“ 14.4] Antai pasodinus banjano sėklą, galų gale užauga didžiulis medis, kuris duoda milijonus sėklų. Iš kiekvienos sėklos savo ruožtu išauga kitas medis ir duoda milijonus naujų sėklų, ir taip toliau. Taigi Kṛṣṇa yra pirminis tėvas, kuris duoda sėklą.

Deja, mokslininkai mato tik tiesioginę priežastį, tolimesnės priežasties jie nepastebi. Priežastys būna dvejopos: tiesioginė ir tolimesnė. Vedose Kṛṣṇa apibūdinamas kaip *sarva-kāraṇa-kāraṇam* – visų priežasčių priežastis. Jei jūs pažįstat visų priežasčių priežastį, vadinasi, jūs pažįstat viską. *Yasmin vijñāte sarvam evaṁ vijñātāṁ bhavati*: „Jei jums žinoma pirminė priežastis, savaime išaiškėja ir vėlesnės, antrinės priežastys.“ Nors mokslininkai ieško pirminės priežasties, tačiau kai Vedos, kurios pateikia tobulas žinias, ją atskleidžia, mokslininkai to nepripažįsta. Jie laikosi įsikibę dalinių, netobulų žinių.

Dr. Singhas: Mokslininkus jaudina energijos ištekliai, ir šiuo metu jie ieško būdų, kaip panaudoti saulės energiją maistui gaminti, apšvietimui ir įvairiems kitiems tikslams. Jie tikisi, kad, išsėmę visus energijos šaltinius, jie galės panaudoti saulės energiją.

Śrīla Prabhupāda: Tai ne nauja teorija. Kiekvienas žino, kad iš medžio galima išgauti ugnį, nes jo šaknys kaupia saulės energiją. Tie mokslininkai tokie menki padarai, bet kokie išdidūs! Mes nepripažįstame jų nuopelnų, nes jie tik konstatuoja visiems žinamus dalykus. Iš ką tik nupjauto medžio ugnies neišgausi. Jį reikia išdžiovinti saulėje. Kai medyje susikaupia saulės energija, ją galima panaudoti ugniai kurti. Išties viskas laikosi saulės energija, bet mokslininkai nežino, iš kur ji atsiranda. „Bhagavad-gītōj“ [15.12] Kṛṣṇa sako:

*yad āditya-gataṁ tejo
jagad bhāsayate 'khilam*

Materialios problemos ir jų dvasinis sprendimas

*yac candramasi yac cāgnau
tat tejo viddhi māmakam*

„Saulės šviesa, išskleidanti pasaulio tamsybę, kyla iš Manęs. Iš Manęs sklinda ir mėnesiena bei ugnies šviesa.“

Ir vėl Kṛṣṇa sako: *jyotiṣāṁ ravir amśumān* – „Iš šviesulių Aš – spindulingoji saulė.“ [„Bhagavad-gītā“ 10.21] Be to, vienuoliktame „Bhagavad-gītoje“ skyriuje Arjuna sako Kṛṣṇai: *śaśi-sūrya-netram* – „Saulė ir Mėnulis – Tavo didžios akys tarp begalybės kitų.“ Ši informacija sukaupia „Bhagavad-gītoje“, tačiau mokslininkai, kurdami savo teorijas, viso to negali pažinti. Ar ne tiesa?

Dr. Singhas: Tai neįmanoma.

Šrila Prabhupāda: O ko vertos jų žinios? Šventraščiai teigia, kad net tuo atveju, jei jums pavyktų suskaičiuoti visas smilteles žemėje, jūs vis tiek nesugebėsite suvokti Dievo. Visi tie materialūs skaičiavimai nereiškia, kad jūs pajėgūs suvokti begalybę. Tačiau jie net nesugeba suskaičiuoti visų materijos sudėtinių dalių. Kodėl mokslininkai taip didžiuojasi savo galia ir sugebėjimais? Jie net materialių dalykų dorai nepažįsta, jau nekalbant apie dvasinius. Ir mokslininkų, ir visų gyvų esybių žinios ribotos. Bet Kṛṣṇa – visai kas kita. Jei žinias mes gauname iš Kṛṣṇos, jos tobulos. Šventraščiai informuoja, kad vandenynė egzistuoja devyni šimtai tūkstančių gyvybės rūšių. Šventraščių žinios – tikslios, nes jų šaltinis yra Kṛṣṇa, o Patsai Kṛṣṇa sako: „Aš – Aukščiausiasis Dievo Asmuo ir žinau viską, kas buvo praeityje, kas vyksta dabar ir kas dar vyks.“ [„Bhagavad-gītā“ 7.26]

Dr. Singhas: Žinias mes turime gauti iš Aukščiausiojo, iš to, kuris žino viską.

Šrila Prabhupāda: Norėdami gauti tobulas žinias, mes turime kreiptis į pranašesnę už mus asmenybę – *guru*. Galima bandyti mokytis namie, iš knygų, bet kur kas daugiau galime išmokti, įstoję į koledžą ir konsultuodamiesi su profesoriumi. Lygiai taip mums reikia kreiptis ir į *guru*. Žinoma, jei mes sutiktume netikrą *guru*, tada mūsų žinios taip pat bus klaidingos. Bet jei mūsų *guru* tobulas, mūsų žinios taip pat bus tobulos. Savo *guru* mes pripažįstame Kṛṣṇą. Jei Jo žinios tobulos, mūsų žinios irgi tobulos. O dėl mūsų, tai mes patys nebūtinai turime būti tobuli, bet jei gauname žinias iš to, kuris yra tobulas – mūsų žinios irgi bus tobulos. Mes negalim teigti, kad esame ištyrę visą vandenyną ir todėl žinome, jog jame gyvena devyni šimtai tūkstančių gyvybės

Savęs pažinimo mokslas

rūšių. Anaipol, mes sakom, kad tas žinias gavome iš šventraščių, todėl jos ir tobulos. Toks yra Vedų metodas.

Mokslininkai gali atlikti daug tyrinėjimų, bet kad ir koks garsus būtų mokslininkas, jo jutimai yra netobuli. Todėl jis negali turėti tobulų žinių. Ko vertos mūsų akys? Be saulės šviesos mes apskritai nematome, o kad pamatytume labai mažų dydžių objektus, mums reikalingas mikroskopas. Mūsų akys netobulos, kaip ir tie instrumentai, kurie buvo išrasti, pasitelkus į pagalbą mūsų akis. Tad iš kurgi mes galime turėti tobulas žinias? Gyva esybė yra ribota, tad ir jos žinojimas ribotas. Vaikas gali žinoti, kad du plius du keturi, bet jei jis ims kalbėti apie aukštąją matematiką, mes rimtai į jo žodžius nežiūrėsime. Jutimai, kuriais vadovaudamasis mokslininkas įgyja žinių, yra riboti ir netobuli, tad ir jo žinojimas yra ribotas ir netobulas. Per savo nemokšiskumą jis gali sakyti žinąs viską, bet tai niekų kalba.

Vienas neregys gali vesti kitą neregį, bet kokia iš to nauda, jeigu jie abu įpuola į duobę? Gamtos dėsniai suriša mums rankas, ir vis dėlto mes manome, jog galim laisvai sau samprotauti ir kurti įvairiausias hipotezes. Tai – iliuzija. Niekšai yra surakinti gamtos dėsnių, bet vis tiek manosi esą laisvi. Tačiau tereikia vieno debesies, ir jie jau nebemato saulės. Ko vertas mūsų regėjimas? Mes tematom tada, kai gamtos dėsniai mums suteikia tą galimybę. Mes galime atlikti eksperimentus tikrai tam tikromis sąlygomis, o kai jos nepalankios, mūsų eksperimentai sužlunga. Tad kodėl mes taip didžiuojamės savo eksperimentiniu mokslu?

Kam eksperimentuoti? Viskas jau yra. Yra saulės energija, Dievas mums leido ją naudotis. Ką dar reikia žinoti? Nuo medžių krinta daugybė obuolių. Ar reikia toliau aiškinti gravitacijos dėsnių? Išties mokslininkams stinga sveiko proto. Jiems terūpi „moksliniai“ aiškinimai. Jie sako, kad gravitacijos dėsnis galioja tik tam tikromis sąlygomis, bet kas tas sąlygas sukūrė? Kai Kṛṣṇa apsireiškė kaip Viešpats Rāmacandra, Jis mėtė į vandenį akmenis ir akmenys iškildavo į vandens paviršių. Gravitacijos dėsnis neveikė. Taigi gravitacijos dėsniį valdo Aukščiausiasis Viešpats. Pats dėsnis – dar ne viskas. Valdovas gali išleisti įsakymą, tačiau tuojau pat gali jį ir pakeisti. Aukščiausias įstatymų leidėjas – Kṛṣṇa, ir dėsnis veikia tik Jo valia. Mokslininkai įvairiausiais būdais mėgina paaiškinti Dievo valią, bet kadangi yra sąlygojami *māyos*, iliuzijos, jie tegali kalbėti kaip dvasių apsėstieji. Pasakykit man, kaip mokslas aiškina tokią medžių įvairovę?

Materialios problemos ir jų dvasinis sprendimas

Karāndhara dāsa: Mokslininkai sako, kad gamta modifikuoja ir kuria šią įvairovę.

Śrīla Prabhupāda: Vadinasi, šitai turi vykti gamtos valia. O kas tai per valia? Ar žemė turi valią?

Karāndhara dāsa: Šiuo klausimu jie nieko konkretaus nepasako.

Śrīla Prabhupāda: Tai reiškia, kad jie neturi tobulų žinių. Jie nežino, kad už gamtos slypi Kṛṣṇos valia.

Dr. Singhas: Jie aiškina, kad skiriasi augalų cheminė sudėtis.

Śrīla Prabhupāda: Bet kas yra tos „cheminės sudėties“ kūrėjas? Kai jūs sakote „cheminė sudėtis“, tuojau pat iškyla Dievo klausimas.

Karāndhara dāsa: Jie sako, kad Dievas nereikalingas, nes jei jūs sumaišysit dvi chemines medžiagas...

Śrīla Prabhupāda: Dievo tai valia, ar ne Dievo, tačiau čia pasireiškia kažkieno valia. Turėtų būti tam tikra sąmonė. Dvi cheminės medžiagos susimaišo ir sukuria vienokį ar kitokį produktą. Kas jas sumaišo? Sąmonė. Na, o sąmonė yra Kṛṣṇa. Sąmonė yra visur, ir jei jūs sutinkate, kad tokia sąmonė egzistuoja, jūs turėtumėt pripažinti ją kaip asmenybę. Todėl mes kalbame apie Kṛṣṇos sąmonę. „Bhagavad-gītā“ teigia, kad sąmonė yra visa persmelkianti. Jūs turit sąmonę, aš turiu sąmonę, bet egzistuoja kita sąmonė, kuri persmelkia viską. Mano sąmonę riboja mano kūnas, o jūsų sąmonę – jūsų kūnas, tačiau yra kita sąmonė, kuri egzistuoja jumoje, manyje, kiekviename. Tai – Kṛṣṇos sąmonė.

Iš tiesų viskas pasaulyje sąlygiška. Tai mokslinis faktas. Mūsų kūnai, gyvybė, intelektas ir visa kita – visa tai sąlygiška. Mums gali atrodyti, kad skruzdėlės gyvenimas labai trumpas, bet pačiai skruzdėlei atrodo, kad jos gyvenimas trunka šimtą metų. Tas šimtas metų yra sąlyginis dydis, priklausantis nuo konkretaus kūno. Imkim, pavyzdžiui, Brahmą, kuris, mūsų supratimu, gyvena fantastiškai ilgai, tuo tarpu jam gyvenimas trunka irgi šimtą metų. Štai kas yra sąlygiška.

Karāndhara dāsa: Vadinasi, sąlygiškumas priklauso nuo mūsų konkrečios situacijos.

Śrīla Prabhupāda: Taip. Todėl sakoma: kas vienam – maistas, kitam – nuodai. Žmonės mano, kad jeigu jie negali išgyventi Mėnulyje, tai ir jokia kita gyva esybė negali. Kiekvienas suvokia viską sąlygiškai, vadovaudamasis savo paties ribotomis sąvokomis. Tokia posakio „Varlės filosofija“ esmė. Varlės mato vienetas yra jos šulinys. Ji negali suvokti Atlanto vandenyno dydžio, nes jos patyrimas nesiekia toliau šulinio. Dievas didis, bet apie Jo didybę mes sprendžiame, vadovaudamiesi

Savęs pažinimo mokslas

mūsų pačių ribotu supratimu, mąstydami santykinėmis didybės kategorijomis. Yra vabzdžių, kurie gimsta naktį, užauga per naktį, gimdo palikuonis naktį ir miršta naktį. Jie niekada nemato saulės, todėl jiems dienos apskritai nėra. Jei jūs paklaustumėt tokio vabzdžio apie rytą, jis atsakytų: „Jokio ryto būti negali.“ Taip ir žmonės: iš šventraščių sužinoję apie Brahmos gyvenimo trukmę, tuo netiki. Jie sako: „Kaip galima taip ilgai gyventi?“ „Bhagavad-gītoje“ [8.17] Kṛṣṇa sako:

*sahasra-yuga-paryantam
ahar yad brahmaṇo viduḥ
rātrim yuga-sahasrāntām
te 'ho-rātra-vido janāḥ*

„Žmonių skaičiavimais, viena Brahmos diena trunka tūkstantį amžių. Tiek pat tęsiasi ir jo naktis.“

Taigi šie skaičiavimai rodo, kad Brahmā gyvena daugybę milijardų metų. Mes tuo negalime patikėti, nors taip liudija šventraščiai. Kitaip sakant, mes darome išvadą, kad Kṛṣṇa tauškia niekus, o štai mes kalbame kaip dalyko žinovai. Net didieji mokslo vyrai sako, kad visi šie šventraščių teiginiai tėra spėjimas. Nors tokie žmonės yra viso labo nenaudėliai, jie laikomi pagarbos vertais mokslininkais. Jie save kelia aukščiau už Dievą, nes bando atmesti arba paneigti tai, ką Dievas teigia apreikštuose raštuose. Taip daugybė kvailių, apsimetę eruditais, mokslininkais ir filosofais, klaidina visą pasaulį.

Dr. Singhas: Žinoma, juk tiek daug rašoma apie Darvino teoriją. Kiekvienoje bibliotekoje – šimtai knygų apie jo teoriją.

Śrīla Prabhupāda: Jos priima ar paneigia šią teoriją?

Dr. Singhas: Dažniausiai ji pripažįstama, tačiau kai kas labai kritiškai ją vertina.

Śrīla Prabhupāda: Darvinas kalba apie gyvybės rūšių evoliuciją, bet neturi tikrų žinių apie dvasinę evoliuciją. Jis nieko nežino apie dvasinės sielos evoliuciją iš žemesnių gyvybės formų į aukštesniasias. Jis tvirtina, kad žmogus išsivystė iš beždžionių, bet mes matom, jog beždžionės neišnyko. Jei beždžionė – artimiausias žmogaus protėvis, kodėl ji iki šiol egzistuoja?

Dr. Singhas: Darvinas sako, kad rūšys nebuvo sukurtos atskirai, bet atsirado viena iš kitos.

Śrīla Prabhupāda: Jei rūšys nebuvo sukurtos atskirai, tai kaip jis gali

Materialios problemos ir jų dvasinis sprendimas

nei iš šio, nei iš to teigti, kad viskas prasidėjo nuo tam tikrų rūšių? Jis turėtų paaiškinti, kaip atsirado pačios pirmosios rūšys.

Karāndhara dāsa: Mokslininkai teigia, kad žemė – biocheminių procesų rezultatas. Jie atsisako mokyti, kad žemę sukūrė Dievas, nes mano, kad visi palaikys juos kvailiais.

Śrīla Prabhupāda: Jei jų biologija ir chemija tiek tobula, kodėl jie nieko nesukuria? Jie teigia, kad galbūt sugebės sukurti gyvybę ateityje, tačiau kodėl ateity? Gyvybė jau sukurta. Argi mokslas grindžiamas ateitimi? Neverta pasikliauti ateitimi, kad ir kokia graži ji mums atrodytų. Visi tikisi, kad ateitis bus labai graži, bet iš kur tas įsitikinimas? Jie turi prisipažinti, kad vis dėlto nežino tiesos. Savo biologijos ir chemijos eksperimentais mokslininkai nesugeba sukurti net žolelės. Nepaisant to, jie skelbia, kad kūrinija atsirado dėl tam tikrų cheminių ar biologinių procesų. Kodėl niekas nesuabejoja visomis tomis kvailystėmis?

Dr. Singhas: Svarstydami gyvybės kilmės klausimą, jie teigia, kad viskas prasidėjo nuo materijos. Kitaip sakant, gyvoji materija atsirado iš negyvosios.

Śrīla Prabhupāda: O iš kur gyvoji materija atsiranda dabar? Praeityje ji atsirado iš negyvos materijos, o dabar jau ne? Kaip atsiranda skruzdėlė? Argi ji materializuojasi iš purvo? Iš inertiškos medžiagos neatsiranda net skruzdėlė. Kokių jie turi įrodymų tokiai teorijai pagrįsti? Darwinas teigia, kad tolimoje praeityje nebuvo nei vieno proto žmogaus, kad žmogus viso labo išsivystė iš beždžionių. Jei praeityje nebuvo mąstančių žmonių, kaip galėjo būti parašyti šie Vedų šventraščiai, kuriems ne vienas tūkstantis metų? Kaip jie paaiškintų tokio išminčiaus, kaip Vyāsadeva, buvimą?

Dr. Singhas: Jie neturi paaiškinimo. Jie sako, kad tai buvę nežinomi išminčiai, gyvenę miškuose.

Śrīla Prabhupāda: Apie Vyāsadevą jie gali nieko nežinoti, tačiau vis dėlto jis gyveno. Iš kur toks protas? Apie Vyāsadevą galime nežinoti nei jūs, nei aš, bet vis dėlto mes matome jo proto veiklos rezultatus, jo filosofiją, kalbą, tos kalbos tyrimus, poetiką ir žodžio galią. Galima nepažinti žmogaus, tačiau pažinti jo protą.

Dr. Singhas: Vadinasi, visos gyvūnų rūšys egzistuoja nuo pat pradžių?

Śrīla Prabhupāda: Taip. Tai, kad viskas buvo sukurta vienu metu, patvirtina „Bhagavad-gītā“. Visos gyvūnų, taip pat žmonių bei pusdievių, rūšys egzistuoja nuo pat pasaulio pradžios. Gyva esybė nori gauti vie-

Savęs pažinimo mokslas

nokį ar kitokį kūną, ir Kṛṣṇa jį duoda. Gyva būtybė turi vienokių ar kitokių norų, todėl ji kontaktuoja su įvairiomis materialios gamtos savybėmis ir, priklausomai nuo tų kontaktų, gauna atitinkamos rūšies kūną. Psichika, protas, mąstymas, jausmai ir norai nulemia konkrečias gyvenimo aplinkybes ir kūną, kurį gauna gyva esybė. Evoliucijos procesas egzistuoja, bet tai ne rūšių evoliucija. Neteisinga manyti, kad viena gyvybės rūšis išsivysto iš kitos, nes kaip sako Kṛṣṇa:

*avyaktād vyaktayaḥ sarvāḥ
prabhavanty ahar-āgame
rātry-āgame pralīyante
tatraivāvyakta-saṁjñake*

„Auštant Brahmos dienai, gimsta gausybė gyvų esybių, o kai nusileidžia Brahmos naktis, visos jos sunaikinamos.“ [„Bhagavad-gītā“ 8.18]

Evoliucija – tai individualios gyvos esybės dvasinis vystymasis per įvairias gyvybės rūšis. Jei gyva būtybė patenka į žuvies kūną, ji turi žingsnis po žingsnio nueiti visą evoliucijos kelią. Jei kas nuo laiptų viršūnės dėl kokių nors priežasčių nusirita žemyn, jam vėl tenka žingsnis po žingsnio kilti aukštyn evoliucijos laiptais. Žinoma, mokslininkai taip užsiėmę savo tyrinėjimais, kad negali šito suvokti. Pasakykite jiems, kad kitą gyvenimą jie gims medžiais, ir jie pamans, kad jūs paistote niekus. Galų gale, ką gali atskleisti moksliniai tyrimai? Kai žinoma visų priežasčių priežastis, tampa žinomas ir visas pažinimo turinys, nebelieka nieko nežinoma. Kaip nurodo Vedos: *yasmin vijñāte sarvam evaṁ vijñātām bhavati*. Jei mes pažįstam Absoliučiąją Tiesą, sužinom ir visas kitas tiesas, tačiau nepažinę Jos mes liekame nemokšos. Žmogus gali ir nebūti oficialiai pripažintu mokslininku ar filosofu, tačiau jei jis pažįsta svarbiausią dalyką – Kṛṣṇą, gali bet ką kviesti ginčui ir drąsiai kalbėti.

Šiuolaikinė civilizacija labai didžiuojasi savo nepriklausomybe, bet iš tikrųjų ji yra visiškai priklausoma nuo naftos. Jei nafta baigtųsi, ką tada darytų tie nenaudėliai mokslininkai? Jie nieko negali. Tegul jie pabando savo mėgintuvėliuose pagaminti tiek naftos, kad jos pakaktų jų civilizacijai gyvuoti. Šiuo metu Indijoje trūksta vandens. Ką gali mokslininkai padaryti? Jie žino, kokia vandens cheminė sudėtis, tačiau kai vandens labai stinga, nepajėgia pakankamai jo pagaminti.

Materialios problemos ir jų dvasinis sprendimas

Jie negali apsieiti be debesų ir viso to, kas yra Dievo valioje, pagalbos. Iš esmės jie nieko negali. Jie nuskrido į Mėnulį, skyrė tam tiek daug jėgų, o parsigabeno tik saują dulkių ir akmenų. Niekšų vyriausybė apkrauna žmones mokesčiais ir beprasmiškai švaisto pinigus. Toks jų supratimas. Tai asilų valstybė, ir tiek. Politikai neturi nei gailesčio, nei užuojautos. Jiems nesvarbu, kad pinigai, kuriuos jie gauna iš liaudies, yra uždirbti sūriu prakaitu, o jie juos švaisto leisdami didžiules raketas į kitas planetas. Vienintelis dalykas, ką jie gali – tai pažadėti pargabenti iš ten dar daugiau dulkių. Iš pradžių jie paskraidins saują dulkių, o po to pažadės paskraidinti jų tonas. Kokia viso to prasmė?

Karāndhara dāsa: Jie mano, kad Marse gali būti gyvybė.

Śrīla Prabhupāda: Jie gali manyti ar nemanyti – kokia iš to nauda? Užtat mes gerai žinome, kad gyvybė yra Žemėje. Jie tai žino, tačiau nesiliauja kariauti ir žudyti visa, kas gyva. Žemėje yra gyvybė. Žemėje gyvena žmogus. Žemėje, be jokių abejonių, egzistuoja gyvybė. Tačiau jie stengiasi sunaikinti ją savo galingomis bombomis. Štai toks jų mokslo progresas.

Dr. Singhas: Jiems labai knieti sužinoti, kas dedasi kitose planetose.

Śrīla Prabhupāda: Vadinas, jie leidžia tokius didelius pinigus, kad patenkintų savo vaikišką smalsumą. Savo smalsumui patenkinti jiems pinigų užtenka, tačiau kai skurdo alinamos šalys prašo jų pagalbos, jie sako, kad pinigų neturi. Jie labai didžiuojasi, kad nukeliavo į Mėnulį, bet kodėl jie nenori sužinoti, kaip patekti pas Kṛṣṇą, į Goloką Vṛndāvaną? Nuvykę ten jie visiškai patenkintų savo smalsumą. Jie sužinotų, kad be šios žemesnės energijos, egzistuoja aukštesnė, dvasinė energija. Materiali energija negali funkcionuoti viena. Ji turi susijungti su dvasine energija. Materijos pradmenys patys nesusikuria. Kurti gali tik siela. Mes galime manipuliuoti materija, tačiau materija pati savęs nesukuria. Vandenis su deguonimi susijungia tik tada, kai juos veikia aukštesnioji energija. Tik kvailiai gali manyti, kad visas kosminis pasaulis, kuris yra ne kas kita, kaip materija, atsiranda savaime. Mes galime turėti puikų automobilį, bet jei nėra vairuotojo – kokia iš jo nauda? Jei žmogus nežino, kaip elgtis su mechanizmu, jei jis nenusipaudžia jungiklio, mechanizmas neveiks. Taip ir materialinė energija be aukštesnės energijos neveiklė. Už šio stebuklingo kosminio pasaulio slypi aukštesnė energija, kuri jį valdo. Visa ši informacija pateikta šventraščiuose, ir vis dėlto žmonės ja netiki.

Iš tiesų viskas yra Dievo nuosavybė, bet žmonės tvirtina, kad Dievo

Savęs pažinimo mokslas

nuosavybė priklauso jiems arba jų šaliai. Dabar jie kalba apie gyventojų pertekliaus problemą, bet juk Dievas visko mums parūpina. Iš esmės, teisingai naudojant pakaktų ir žemės, ir maisto. Žmonės dirbtinai susikuria problemas, o mokslininkai jiems padeda, siūlydami ištisą arsenalą naikinimo priemonių. Tuo jie tik paskatina sukčius bei niekšus, kurie tesistengia eksploatuoti Dievo nuosavybę. Jei jūs padedate žudikui ar grobikui, jūs pats tampate nusikaltėliu. Argi ne taip? Pasaulis labai vargsta dėl to, kad piktadariams ir sukčiams padeda mokslininkai. Taigi visi jie – nusikaltėliai. *Stena eva saḥ*. Tas, kuris nepripažįsta Aukščiausiojo Viešpaties nuosavybės teisių, yra vagis.

Mūsų misija – atvesti tuos niekšus į protą. Reikia surasti būdų, kaip tai padaryti. Niekšai kenčia, bet jie neturėtų kentėti, nes jie – Dievo vaikai. Jie nežino, kad egzistuoja Dievas ir egzistuoja laimė. Jie nieko nežino apie palaimą ir amžinąjį gyvenimą. Jie atlieka intensyvius tyrinėjimus, o gyvena penkiasdešimt, šešiasdešimt ar septyniasdešimt metų. Jie nežino, kas jų laukia, ir nesupranta, kad gyvenimas amžinas. Iš tiesų jų būklė yra tokia pat kaip ir gyvulių. Gyvulys nežino, kas jo laukia po mirties, ir apie mirtį niekad negalvoja. Jis nesuvokia, kodėl jis čia, kokia gyvenimo vertė. *Māyos* veikiamas gyvulys sau ēda, miega, ginasi, poruojasi, miršta, ir tiek. Žmonės eikvoja tiek jėgų, o kam visa tai? Jie sako, kad taip atkakliai kovoja, norėdami viskuo aprūpinti ateities kartas, bet vardan ko reikėtų jas aprūpinti? Į šį klausimą jie negali atsakyti. Mūsų Křšnos sąmonės judėjimas pašauktas įprasminti gyvenimą, pasirenkant Křšną, Dievą, visa ko centru. Todėl savo pačių labai mokslininkai turėtų suprasti šį svarbų judėjimą.

VII
Žvalgant dvasios
horizontus

Śrīla Prabhupāda atvyksta į Ameriką

Praėjus keletui metų nuo tada, kai Śrīla Prabhupāda pirmą kartą atvyko į Ameriką, vienas jo mokinių aptiko dienoraštį, kurį Prabhupāda rašė, plaukdamas „Jaladutos“ garlaiviu iš Indijos. Dienoraštyje buvo eilės bengalų kalba. Śrīla Prabhupāda jas parašė garlaivio denyje, jam atplaukus į Bostono prieplauką. Eilės puikiai perteikia pirmuosius Śrīlos Prabhupādos įspūdžius apie Vakarų civilizaciją, parodo jo nuoširdų siekimą pakeisti Amerikos sąmonę.

1

Mano brangus Viešpatie Kṛṣṇa, Tu labai maloningas šiai nevykėlei sielai, bet aš nesuprantu, kodėl Tu atvedei mane čia. Dabar Tu gali daryti su manim ką nori.

2

Tačiau, spėju, Tu būsi kažką sumanęs, antraip kam gi Tu siųstumei mane į šią siaubingą vietą.

3

Daugumas šios šalies žmonių pateko į materialų neišmanymo ir aistros *gunų* valdžią. Išitraukę į materialų gyvenimą, jie mano esą labai laimingi ir yra viskuo patenkinti, todėl jiems visiškai svetima transcendentinė Vāsudevos žinia. Neįsivaizduoju, kaip jie pajėgs suvokti ją.

4

Kita vertus, Tavo nepriežastinei malonei viskas įmanoma, nes Tu didžiausias mistikas.

Savęs pažinimo mokslas

5

Kaip jie supras atsidavimo tarnybos *rasas*? O Viešpatie, aš pasikliauju tik Tavo malone ir prašau suteikti jėgų, kad sugebėčiau įtikinti juos Tavo žinios teisingumu.

6

Visos gyvos esybės Tavo valia pakliuvo į iliuzinės energijos valdžią, todėl tereikia Tau panorėti ir Tavo valia jos galės išsivaduoti iš iliuzijos gniaužtų.

7

Aš norėčiau, kad Tu jas išvadtuotumėi. Jos pajėgs suvokti Tavo žinią tik tada, kai Tu norėsi, kad jos išsivaduos.

8

„Śrīmad-Bhāgavatam“ žodžiai – tai Tavo išikūnijimas, ir jei sveikai mąstantis žmogus be perstojo nuolankiai jų klausysis, jis pajėgs suvokti Tavo žinią.

9

„Śrīmad-Bhāgavatam“ [1.2.17–21] pasakyta: „Śrī Kṛṣṇa, Dievo Asmuo, kaip Paramātmā [Supersiela] glūdi kiekvieno širdyje ir yra teisingo bhakto geradarys. Kai bhaktas išsiugdo poreikį klausytis Jo žinios, Viešpats apvalo jo širdį nuo materialių norų. Teisingai išklaudyta bei pakartota, Jo žinia yra savaime kupina įvairiausių dorybių. Nuolat klausantis „Bhāgavatam“ ir tarnaujant tyram bhaktui, išsisklaido visa tai, kas neramina širdį, ir tada meilės tarnystė šlovingajam Viešpačiui, kurį aukština transcendentinės giesmės, amžiams įleidžia savo šaknis. Kai tik širdyje išsisklaido meilės tarnystė, iš jos išnyksta aistra [*rajas*] ir neišmanymas [*tamas*], geismas ir troškimai [*kāma*]. Tada bhaktas pakyla į dorybės *guṇā* ir tampa laimingas. Žmogus, pakilęs į dorybės *guṇā* ir patyręs gaivinamą meilės tarnystės Viešpačiui poveikį, išsivaduoja nuo materialių ryšių [*mukti*] ir moksliškai pažįsta Dievo Asmenį. Taip širdyje perkertamas mazgas ir į šipulius sudūžta visos dvejonės. Kai

Žvalgant dvasios horizontus

žmogus suvokia, kad siela yra šeimininkas, karminės veiklos grandinė nutrūksta.“

10

Jis išsivaduos iš neišmanymo ir aistros *gunų* įtakos, ir visos blogybės, susikaupusios širdies gelmėse, išnyks.

11

Kaip padaryti, kad jie suvoktų šią Kṛṣṇos sąmonės žinią? Aš esu didžiausias nevykėlis, nemokša ir žemiausiai puolęs, todėl prašau Tavo palaiminimo, kad sugebėčiau juos įtikinti, nes savo jėgomis to padaryti nepajėgsiu.

12

Kad ir kaip ten būtų, o Viešpatie, tai Tu atvedei mane čionai kalbėti apie Tave. Ir dabar, o Viešpatie, pasiseks man ar ne, priklausys tik nuo Tavo valios.

13

O visų pasaulių dvasinis mokytojai! Aš tegaliu pakartoti Tavo žinią, todėl jei tokia yra Tavo valia, suteik sugebėjimą kalbėti taip, kad jie mane suprastų.

14

Tik Tavo nepriežastine malone mano žodžiai taps tyri. Aš esu tikras, kad prasiskverbusi į jų širdis ši transcendentinė žinia užlies juos džiaugsmu, ir jie išvengs visų gyvenimo negandų.

15

O Viešpatie, aš tarsi marionetė Tavo rankose. Ir jei atvedei mane čia šokti – šokdink mane, šokdink. O Viešpatie, šokdink mane taip, kaip Tau patinka.

Savęs pažinimo mokslas

16

Aš neturiu nei atsidavimo, nei žinių, tačiau tvirtai tikiu šventą Kṛṣṇos vardą. Man davė Bhaktivedāntos vardą ir dabar, jei nori, Tu gali įkūnyti tikrąjį žodžio „Bhaktivedānta“ prasmę.

*Pasirašo: nelaimingiausias
ir niekingiausias vargeta
A. C. Bhaktivedanta Svamis,
„Jaladutos“ laivo denis,
„Commonwealth“ prieplauka,
Bostonas, Masačiuusetso valstija, JAV
1965 m. rugsėjo 18 d.*

Kurkite savo valstybę dvasiniu pagrindu

Pakviestas pasisakyti Nairobio universitete 1972 metų rugsėjį, Šrila Prabhupāda kreipėsi į gausią studentų ir valstybės tarnautojų minią, pripildžiusią universiteto Nepriklausomybės salę (Taifla Hall). Savo paskaitoje jis kreipėsi į besivystančios Kenijos valstybės gyventojus: „Tobulėkite dvasiškai, nes tikrai dvasinis tobulėjimas yra prasmingas. Nemėgdžiokite amerikiečių ir europiečių, kurie gyvena tarsi šunys ir katės. Atominė bomba jau sukurta, ir, kilus naujam karui, neliks nei dangoraižių, nei apskritai nieko...“

Ponai ir ponios, esu labai dėkingas, kad maloniai sutikote ateiti į susitikimą, kurio tikslas – skleisti Kṛṣṇos sąmonę. Kṛṣṇos sąmonės judėjimas stengiasi žmonių bendrijoje sukurti prielaidas, kad visų žmonių gyvenimą vainikuotų sėkmė. Šiandien kalbėsiu apie tikrąją žmogaus gyvenimo prasmę. Apie ją mes stengiamės pasakyti visam pasauliui.

Žmogaus gyvybės pavidalas įgyjamas po daugybę milijonų metų trukusios evoliucijos. Mes turime atminti, kad egzistuoja 8400 000 gyvybės rūšių – taip teigia „Padma Purāṇa“. Pirmieji atsirado vandens gyviai, nes Vedų raštai pažymi, kad kūrimo pradžioje visa planeta buvo apsemta vandens. Materialų pasaulį sudaro penki grubūs pradmenys: žemė, vanduo, ugnis, oras ir eteris. Greta jų egzistuoja ir trys subtilūs pradmenys: protas, intelektas ir ego. O šie aštuonių pradmenų apvalkalai gaubia dvasinę sielą. Apie tai duomenis pateikia „Bhagavad-gītā“.

Žmonės – ne vienintelės gyvos esybės, turinčios dvasinę sielą. Visi mes – žvėrys, paukščiai, ropliai, vabzdžiai, medžiai, augalai, vandens gyviai ir t.t. – esame dvasinės sielos. Dvasinė siela tik dėvi skirtingais rūbais, taip kaip vieni iš jūsų dėvite baltais drabužiais, kiti – žaliais, treči – raudonais ir pan. Tačiau mūsų nedomina drabužiai, mus domina jūs – dvasinės sielos. Todėl „Bhagavad-gītoje“ [5.18] pasakyta:

Savęs pažinimo mokslas

*vidyā-vinaya-sampanne
brāhmaṇe gavi hastini
śuni caiva śvapāke ca
paṇḍitāḥ sama-darśināḥ*

„Nuolankus išminčius, kadangi jo žinojimas tikras, vienodomis akimis žvelgia į mokytą romų *brāhmaṇą*, į karvę, dramblių, šunį bei šunėdį.“

Išminčius nieko neskirto kūno spalvos, sąmonės lygio ar gyvybės rūšies pagrindu. Į kiekvieną esybę jis žvelgia kaip į mikroskopinę dvasinę sielą. Pasakyta:

*keśāgra-śata-bhāgasya
śatāmśaḥ sādrśātmakāḥ
jīvaḥ sūkṣma-svarūpo 'yaṁ
saṅkhyātīto hi cit-kaṇaḥ*

„Dvasinių atomų, dalelių, kurių dydis lygus vienai dešimttūkstantajai plauko galiuko daliai, yra nesuskaičiuojama gausybė.“ Mes neturime prietaiso dvasinės sielos dydžiui išmatuoti, todėl mikroskopinės dvasinės sielos dydis taip ir apibrėžiamas. Žodžiu, siela tokia maža, kad mažesnė net už atomą. Ši mikroskopinė dalelė glūdi jumoje, manyje, dramblyje, milžiniškuose gyvūnuose, visuose žmonėse, skruzdėlėje, medyje – visur. Tačiau mokslas sielos negali išmatuoti, kaip ir gydytojas negali pasakyti, kurioje kūno dalyje ji glūdi. Todėl mokslininkai materialistai daro išvadą, kad sielos nėra, tačiau ši išvada klaidinga. Siela egzistuoja. Gyvasis kūnas tuo ir skiriasi nuo negyvo, kad gyvame kūne yra siela. Kai tik siela palieka kūną, jis miršta. Jis netenka savo vertės. Net pats didžiausias mokslininkas ar filosofas turi pripažinti, kad kai tik siela palieka kūną, kūnas miršta. Numiręs jis netenka jokios vertės ir jį reikia išmesti. Mes turėtume pasistengti tai suprasti. Svarbu ne kūnas, o siela. Sielos transmigracijos faktas aiškinamas „Bhagavad-gītoje“ [2.22]:

*vāsāmsi jīrṇāni yathā vihāya
navāni grhṇāti naro 'parāṇi
tathā śarīrāni vihāya jīrṇāny
anyāni saṁyāti navāni dehī*

„Kaip žmogus užsivelka naujus drabužius, nusimetęs sudėvėtus, taip ir siela gauna naujus materialius kūnus, palikusi senus ir nereikalingus.“

Žvalgant dvasios horizontus

Kai kostiumas susidėvi, mes išmetam jį ir velkamės naują. Taip pagal savo norą keičia rūbus ir siela. Kadangi siela – neatsiejama Dievo dalelė, ji turi dieviškų savybių. Dievas – tai aukščiausioji valia ir aukščiausioji valdžia, aukščiausioji nepriklausoma asmenybė. Mes, kadangi esame neatsiejamos Jo dalelės, taip pat turime dieviškų savybių, tačiau labai nedaug. Turime valią, gebėjimą mąstyti, jausmus ir norus. Vedos teigia, kad Dievas – tobuliausia gyvybės jėga iš visų gyvybės jėgų (*cetanaś cetanānām*). Be to, Jis patenkina visų gyvų esybių poreikius.

Mūsų, gyvų esybių, yra nesuskaičiuojama daugybė, be galo daug. O Dievas yra vienas. Jis gyvas kaip ir mes, tačiau mes esame tik labai mažos tos gyvybės jėgos dalelės. Antai aukso smiltis pasižymi visomis aukso gyslos savybėmis. Ištyrę cheminę vandens lašo sudėtį, įsitikinsime, kad vandens lašelyje yra visi beribio vandenyno komponentai. Taip lygiai ir mes esame visiškai tapatūs Dievui, nes mes – Jo neatsiejamos dalelės. Dieviškoji dalelė – siela iš vandens gyvių persikelia į augalų ir medžių rūšis, iš jų – į vabzdžių rūšis, po to – į roplių, paukščių ir žvėrių kūnus. Darwino evoliucijos teorija tik iš dalies paaiškina sielos transmigraciją. Darwinas pasinaudojo Vedų informacija, bet apie sielą jis neturėjo jokio supratimo. Skirtumas tarp šių traktuočių yra tas, kad iš vandens gyvių siela transmigruoja į augalus ir medžius, po to įgauna vabzdžių, paukščių, gyvulių ir žmogaus pavidalus, o turėdama žmogaus kūną, ji evoliucionuoja iš necivilizuotos gyvybės formos į civilizuotą ir t.t. Civilizuotas žmogus – aukščiausia evoliucijos pakopa. Ji yra tarsi kryžkelė. Nuo šios pakopos mes arba vėl nuslystame atgal į evoliucijos ciklą, arba pakylame į dieviškąjį gyvenimą. Pasirinkimas priklauso nuo mūsų pačių. Apie tai kalbama „Bhagavad-gītoje“.

Žmogaus gyvybės forma iš esmės reiškia išvystytą sąmonę. Todėl mums nederėtų švaistyti gyvenimą kaip katėms, šunims ar kiaulėms. Taip žmogui nurodyta. Nors žmogaus kūnas toks pat mirtingas, kaip ir šuns ar katės, skirtumas yra tas, kad gyva esybė, turėdama žmogaus kūną, gali pasiekti aukščiausią tobulumą. Mes esame neatsiejamos Dievo dalelės, tačiau dėl vienokių ar kitokių priežasčių nupuolėme į materialų pasaulį ir dabar privalome evoliucionuoti, kad galėtume sugrįžti namo, atgal pas Dievą. Tokia yra aukščiausio tobulumo esmė.

Egzistuoja kitas pasaulis – dvasinis. „Bhagavad-gītoje“ [8.20] yra sakoma:

Savęs pažinimo mokslas

*paras tasmāt tu bhāvo 'nyo
'vyakto 'vyaktāt sanātanaḥ
yaḥ sa sarveṣu bhūteṣu
naśyatsu na vinaśyati*

„Bet yra kita gamta – amžina ir transcendentali, lyginant su šia išreikšta ir neišreikšta materija. Tai aukščiausia ir niekad nesunaikinama gamta. Kai šio pasaulio nelieka, toji dalis išlieka kaip buvus.“

Materialioje gamtoje viskas gimsta, kurią laiką gyvuoja, gamina šalutinius produktus, vysta ir ilgainiui išnyksta. Mūsų kūnai užsimezga tam tikru lytinio akto momentu. Tėvo sėkla emulguojasi ir įgauna žirnio formą, kurioje tarsi savo namuose apsigyvena gyvoji esybė, siela. Ir kai ji randa tokį prieglobstį, išsivysto jos rankos, kojos, akys, etc. Po septynių mėnesių kūnas jau būna išsivystęs ir devintą mėnesį žmogus išeina iš motinos iščių. Vaikas auga todėl, kad jame yra siela. Be sielos kūnas nesivysto ir vaikas gimsta negyvas. Negyvą kūną galime užkonservuoti cheminėse medžiagose, bet jis neaugs. Augimas – tai kūno kitimas. Visi mes turėjom kūdikio kūną, bet dabar to kūno nėra. Kūdikis išauga į vaiką, vaikas – į berniuką, berniukas – į jaunuolį, o jaunuolis galiausiai virsta seniu. Galų gale kūnas žūva. Pagal šią schemą rutuliojasi ir visas kosminis pasaulis – gigantiškas šio materialaus pasaulio kūnas. Tam tikru momentu jis sukuriamas, po to vystosi, išlaiko stabilų būvį ir tam tikru momentu yra sunaikinamas. Tokia materialaus pasaulio prigimtis. Tam tikru momentu jis atsiranda ir vėl išnyksta (*bhūtvā bhūtvā praliyate*).

Žodis *bhāva* reiškia „gamta, prigimtis“. Egzistuoja ir kita gamta, niekada neišnykstanti, amžina. Kaip *jīvos* (dvasinės sielos), mes irgi esame amžini. Šią mintį patvirtina „Bhagavad-gītā“ [2.20]:

*na jāyate mriyate vā kadācin
nāyaṁ bhūtvā bhavitā vā na bhūyaḥ
ajo nityaḥ śāśvato 'yaṁ purāṇo
na hanyate hanyamāne śarīre*

„Siela niekada negimsta ir nemiršta. Ji neatsirado praeityje, neatsiranda dabar ir neatsiras ateityje. Ji – negimusi, amžina, visad esanti, pirminė. Nužudžius kūną ji nežūva.“

Dievas negimsta ir nemiršta, lygiai taip negimstame ir nemirštame mes, dvasinės sielos. Bet kadangi mes manome: „Aš esu šitas kūnas“,

Žvalgant dvasios horizontus

mums atrodo, kad gimstame ir mirštame. Toks mąstymas vadinasi *māyā*, arba iliuzija. Kai tik mes atsikratome sielos ir kūno tapatinimo iliuzijos, pasiekiame pakopą, vadinamą *brahma-bhūta*. Kai suvokiame: *aham brahmāsmi*, „aš nesu šis kūnas, aš – dvasinė siela, neatsiejama Aukščiausiojo Brahmano dalelė“, tada, sakoma, patiriame Brahmaną. Patyręs Brahmaną žmogus tampa laimingas.

Ar tai ne tiesa? Jei jūs aiškiai suvokiate, kad negimstate ir nemirštate, kad esate amžinas – argi nesijausite laimingas? Be abejonės, jausitės. Todėl suvokęs Brahmaną, pažinęs dvasią žmogus atsikrato troškimų ir sielvarto. Visas pasaulis trokšta ką nors įgyti ir sielvartauja ką nors praradęs. Jūs, afrikiečiai, dabar trokštate tapti panašūs į europiečius ir amerikiečius, bet europiečiai prarado savo imperiją ir dėl to dabar apgailestauja. Taigi vieni ko nors trokšta, o kiti dėl ko nors liūdi. Materialus gyvenimas – tai troškimų ir apgailestavimų derinys. Mes trokštame to, ko neturime, ir apgailestavime dėl to, ką praradome. Toks yra visas mūsų materialus gyvenimas. Tačiau suvokę, kad esame neatsiejamos Aukščiausiojo Dievo Asmens (Parabrahmano) dalelės ir kad esame Brahmanas, mes pakilsime virš troškimų ir apgailestavimų.

Vadinamoji visuotinė brolybė, vienybė, kurios taip siekia Jungtinės Tautos, teįmanoma pasiekus dvasinį lygį, suvokus Brahmaną. Suvokti Brahmaną – žmogaus gyvenimo tikslas. Žmogus neturėtų gyventi kaip katė, šuo ar kiaulė. Kiaulė nepaliaudama dieną naktį ieško išmatų, o radusi jas suėda. Tada sustiprėja jos seksualinis instinktas ir ji nesuka galvos, kas taps jos lytiniu partneriu. Kiaulė gali santykiuoti su savo motina, seserim – su kuo tinkama – toks kiaulės gyvenimas. Tačiau šventraščiai nurodo, kad žmogus turėtų gyventi ne tam, kad išsijuošęs dirbtų ir tenkintų jautimus, kaip tai daro katės, šunys ir kiaulės. Gyvenimas mums duotas tam, kad suprastume: „Aš ne šio materialaus pasaulio gyventojas. Aš – dvasinė siela, aš esu amžinas, bet kažkaip puoliau į šį sąlygotą gyvenimą, kur gimstama, senstama, sergama ir mirštama.“ Žmogaus gyvenimo tikslas – atsikratyti keturių materialių kančių: gimimo, senatvės, ligų ir mirties. Toks žmogaus gyvenimo tikslas. Pasistenkime suprasti, kad žmogui gyvenimas duotas ne tam, kad jis pluštų kaip asilas, truputį patenkintų savo jautimus ir staiga mirtų.

Tie, kurie netiki sielos buvimu, verti didžiausios užuojautos. Jie nežino nei iš kur atėjo, nei kur eina. Sielos mokslas – pats svarbiausias mokslas, bet jo nedėsto joks universitetas. Kaip sudarytas kūnas?

Savęs pažinimo mokslas

Kuo gyvas kūnas skiriasi nuo negyvo? Kodėl kūnas gyvena? Kokios yra kūno egzistavimo sąlygos ir kuo kūnas vertingas? Dabar šių klausimų niekas nenagrinėja, bet mes Krišnos sąmonės judėjime stengiamės mokyti žmones, kad jie suvoktų, jog yra ne kūnai, o dvasinės sielos. Žmonėms gyvenimas duotas ne tam, kad jie gyventų kaip katės ar šunys. Štai ko mes mokome žmones.

O dėl sielos, tai ji nuolat evoliucionuoja, tad mes kovojame už būvį, kovojame už amžiną gyvenimą. Gyventi amžinai įmanoma. Jei jūs stengsitės panaudoti visas žmogaus kūno galimybes, kitą gyvenimą gausite dvasinį kūną. Jūsų dvasinis kūnas jau yra jumyse ir jis susiformuos, tereikia apsivalyti nuo materialios egzistencijos purvo. Toks yra žmogaus gyvenimo tikslas. Žmonės nežino, kas jiems išties naudinga. Tikroji nauda – suvokti savąjį „aš“ ir suprasti: „Aš esu neatsiejama Dievo dalelė ir turiu grįžti į Dievo karalystę, kad galėčiau būti drauge su Juo.“

Mes turime pramogų čia, materialiaame pasaulyje, o Dievas jų turi dvasinėje karalystėje. Ir Jis gali priimti mus į Savo draugiją. Mirus šiam kūnui, jūs neišnykstate. Ne. Taip manyti klaidinga. „Bhagavad-gītoje“ [2.12] Kurukšetros mūšio lauke Krišna sako Arjunai:

*na tv evāhaṁ jātu nāsaṁ
na tvaṁ neme janādhipāḥ
na caiva na bhaviṣyāmaḥ
sarve vayam ataḥ param*

„Niekada nebuvo taip, kad neegzistuočiau Aš, tu ir visi šie karaliai. Ir niekada nebus taip, kad mes liausimės buvę.“

Kelias į amžiną gyvenimą yra sykiu labai lengvas ir labai sunkus. Sunkus todėl, kad žmonės iš pradžių netiki sielos transmigracija. Tačiau tereikia mums patikėti tuo, ką sako autoritetai, ir sunkumų nebelieka. Mūsų Krišnos sąmonės metodo esmė – gauti žinių iš Krišnos, tobiliausios būtybės, o ne iš paprastos būtybės, kurią riboja materialios gamtos dėsniai. Žinios, gautos iš sąlygotos būtybės, neišvengiamai turės trūkumų.

Kokie yra sąlygotos sielos trūkumai? Ji pasmerkta klysti, pasiduoti iliuzijai, apgaudinėti kitus, ir jos jautimai netobuli. Mes negalime įgyti tobulų žinių, nes esame linkę apgaudinėti kitus, o ir mūsų jautimai yra netobuli. Ir nors jie netobuli, mes labai didžiuojamės savo akimis ir

Žvalgant dvasios horizontus

norime viską pamatyti. Todėl dažnas sako: „Ar galite man parodyti Dievą?“ Ir mes atsakome: „Taip.“ Kas gi trukdo jums matyti Dievą kiekvieną akimirką? Kṛṣṇa sako: *raso 'ham apsu kaunteya* – „Aš – vandens skonis.“ Visi geriame vandenį ir juntame jo skonį, ir jei mes manome, kad vandens skonis yra Dievas, pradedame pažinti Jį. Kṛṣṇa dar sako: *prabhāsmi śaśi-sūryayoḥ* – „Aš – saulės šviesa ir mėnėsiena.“ Kasdien mes matome saulės ir mėnulio šviesą, ir jei susimąstysime, kaip saulė ir mėnulis ją skleidžia, galų gale pasieksime Dievą. Panašių pavyzdžių labai daug. Jei jūs norite įsisąmoninti Dievą ir jį patirti, tai padaryti nėra sunku. Tereikia laikytis nurodytų metodų. „Bhagavad-gītā“ [18.55] tvirtina: *tato mām tattvato jñātvā*. Mums tereikia stengtis pažinti Dievą tokį, koks Jis yra, suvokti Jo darbus, suprasti, kaip Jis apsireiškia žemėje ir kaip ją palieka. Kai suvokiame Jį tokį, koks Jis yra, išsyk įžengiamo į Dievo karalystę. Gyva esybė, kuri suvokia Dievą, arba Kṛṣṇą, palikusi kūną nebegrižta į šį pasaulį, kad gautų naują materialų kūną. Kṛṣṇa sako: *mām eti* – „Ji ateina pas Mane.“ Toks mūsų tikslas.

Tad mums nederėtų švaistyti savo laiko, gyvenant kaip katėms ar šunims. Mes turėtume gyventi patogiai, bet būdami Kṛṣṇos sąmonėje, t.y. įsisąmoninę Dievą. Tai padės mums surasti laimę. Nesuvokus Dievo, Jo neįsisąmoninus, taika ir laimė neįmanomos. Kelią į taiką ir laimę nurodo „Bhagavad-gītā“.

Jei išties norite suvokti Dievą, tai padaryti labai lengva. Dievui priklauso viskas. *Īśāvāsyam idaṁ sarvaṁ*. Deja, mes manome: „Aš esu šeimininkas.“ Antai buvo laikai, kai jūsų šalies šeimininkais skelbėsi anglai, dabar šeimininkais skelbiatės jūs, ir kas žino, kaip bus ateityje? Iš tiesų niekas nežino, kas yra tikrasis šeimininkas. Žemė yra Dievo nuosavybė, bet mes manome: „Aš šeimininkas. Man priklauso tas ir anas.“ Juk Amerika egzistavo dar prieš į ją atsikeliant europiečiams, bet dabar amerikiečiai įsitikinę: „Mes esame šeimininkai.“ O iki jiems atsikeliant, šeimininkais čia save laikė raudonodžiai indėnai. Tačiau iš tiesų nė vienas žmogus nėra tikrasis šeimininkas – viskas priklauso Dievui.

*īśāvāsyam idaṁ sarvaṁ
yat kiṁ ca jagatyāṁ jagat
tena tyaktena bhuñjīthā
mā grdhaḥ kasya svid dhanam*

Savęs pažinimo mokslas

„Viskas, kas gyva ir negyva visatoje, priklauso Viešpačiui ir yra Jo valdžioje. Todėl žmogui dera imti tik tai, kas jam būtina ir skirta kaip jo dalis, ir neimti nieko kito, gerai žinant, kam visa tai priklauso.“
[„Īsopaniṣad“ 1]

Būtent tokio supratimo žmonėms ir trūksta. Kṛṣṇa skelbia, kad Jam priklauso visi pavidalai – taigi ir amerikiečių, afrikiečių, kačių, šunų bei medžių kūnai, nes Jis yra visa ko savininkas ir aukščiausiasis tėvas. Mums tereikia suvokti tai, ir mes pažinsime Dievą. Išties, suvokę Dievą taip, kaip pataria autoritetingos knygos ir Vedų raštai, pamatytume, jog baigtųsi kova tarp įvairių grupuočių ir išsiviešpatautų taika.

Kiekvienas turi teisę naudotis Dievo nuosavybe, kaip kad sūnus turi teisę gyventi iš savo tėvo pajamų. Šventraščiuose pasakyta, kad reikia pamaitinti net mažiausią gyvūnėlį, kuris apsigyveno tavo namuose. Tai dvasinis komunizmas. Niekas neturi būti alkanas – netgi gyvatė. Visi mes bijome gyvačių, bet jei pastebėtume, jog mūsų namuose apsigyveno gyvatė, mūsų pareiga pamaitinti ir ją. Tokia yra Dievo, Kṛṣṇos, sąmonės koncepcija: *samaḥ sarveṣu bhūteṣu*. Žmogus, pasiekęs transcendentinį lygį, vienodai žvelgia į visas gyvas esybes. Todėl „Bhagavad-gītoje“ nurodoma, kad žmogus, kuris vienodai žvelgia į visas esybes, kaip į neatsiejamą Aukščiausiojo Viešpaties daleles, pradeda eiti atsidavimo Dievui keliu. Kṛṣṇos sąmonės judėjimas stengiasi autoritetingai išaiškinti žmogui, kas yra žmogus ir koks gyvenimo tikslas. Širdies apvalymo metodas labai lengvas. Tereikia kartoti *mahā-mantrą*: „Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare“. Mūsų judėjime dalyvauja vaikinai ir merginos iš įvairių šalių, skirtingų religijų pasekėjai, bet nė vieno iš jų nedomina kokia nors viena žmonių grupė, šalis ar religinis susivienijimas. Mums terūpi, kaip suvokti save ir savo santykius su Dievu.

Dievas – aukščiausias valdovas, o mes visi esame Jo vaikai, arba tarnai. Tad tarnaukime Viešpačiui, kaip pataria „Bhagavad-gītā“. Kai tik suvoksime, kad viskas priklauso Dievui, išsprend visos pasaulio problemos. Tam gali prireikti laiko. Mes nesitikim, kad visi supras šią didžią filosofiją, bet jei visų šalių išmintingi žmonės pamėgins ją suprasti, to pakaks. „Bhagavad-gītoje“ [3.21] pasakyta:

*yad yad ācarati śreṣṭhas
tat tad evetaro janāḥ*

Žvalgant dvasios horizontus

*sa yat pramāṇaṁ kurute
lokaś tad anuvartate*

„Kaip pasielgia didis žmogus, taip elgiasi ir paprasti žmonės. Kokį pavyzdį parodo jis, tokiu seka ir visas pasaulis.“

Todėl visus išmintingiausius pasaulio žmones mes kviečiame pažinti šią Krišnos sąmonės filosofiją ir stengtis skleisti ją visam pasauliui. Dabar mes atvykome į Afrikos šalis, ir aš kviečiu visus išmintingus afrikiečius susipažinti su šia filosofija, ją suprasti ir skelbti. Jūs siekiate pažangos, todėl prašau tobulėti dvasiškai, nes tikrai dvasinis tobulėjimas yra prasmingas. Nemėgdžiokite amerikiečių ir europiečių, kurie gyvena tarsi katės ir šunys. Civilizacijos, kurios grindžiamos siekimu tenkinti jautimus, ilgai neegzistuoja. Atominė bomba jau sukurta, ir, kilus naujam karui, neliks nei dangoraižių, nei apskritai nieko. Pasisitenkite tai suprasti, vadovaudamiesi tikrai žmogišku požiūriu, t. y. dvasiniu požiūriu. Tam ir egzistuoja Krišnos sąmonės judėjimas. Todėl mes prašome jūsų pasistengti suprasti šią filosofiją. Labai jums ačiū.

Šventųjų gailestingumas

Kiekviena religija turi savo šventuosius, ir visiems jiems būdinga viena transcendentinė, dvasinė savybė – gailestingumas. Šrīla Prabhupāda kalba...

Šiandien aš kalbėsiu apie švento Dievo vardo šlovinimą. Šį klausimą aptarė Mahārāja Parīkṣitas ir Śukadeva Gosvāmī. Jie prisiminė vieną *brāhmaṇa*, kuris buvo labai žemai puolęs ir linkęs į visokiausius nuodėmingus poelgius, tačiau nepaisant to išsigelbėjo – tereikėjo jam ištarti šventąjį vardą. Ši istorija pasakojama Šeštoje „Śrīmad-Bhāgavatam“ Giesmėje.

Penktoji „Śrīmad-Bhāgavatam“ Giesmė išsamiai aprašo visatos planetų sistemas. Visatoje yra planetų, kurias galima pavadinti pragariškomis. Beje, pragarą ir dangų aprašo ne tik „Bhāgavatam“, bet ir visi kiti religiniai raštai. Iš „Śrīmad-Bhāgavatam“ kaip iš šiuolaikinio astronomijos vadovėlio galima sužinoti, kur yra tos pragaro planetos ir kiek jos nutolusios nuo mūsų planetos. Astronomai paskaičiavo, kiek Mėnulis nutolęs nuo Žemės ir koks atstumas tarp mūsų planetos ir Saulės, tuo tarpu „Bhāgavatam“ pasakoja apie pragaro planetas.

Iš patirties mes žinome, kad atmosferos sąlygos net Žemėje nevienodos. Vakarų šalyse, netoli Šiaurės ašigalio, klimatas yra kitoks nei Indijoje, kuri yra arti pusiaujo. Kaip nevienodos atmosferos ir gyvenimo sąlygos įvairiose Žemės vietose, taip nevienodos jos ir daugybėje kitų planetų.

Išgirdęs Śukadevos Gosvāmio pasakojimą apie pragaro planetas, Parīkṣitas Mahārāja tarė:

*adhuneha mahā-bhāga
yathaiva narakān naraḥ
nānogra-yātanān neyāt
tan me vyākhyātum arhasi*

„Garbusis išminčiau, tu man papasakojai apie pragaro planetas. Į jas yra siunčiami labai nuodėmingi žmonės.“ [„Śrīmad-Bhāgavatam“

Žvalgant dvasios horizontus

6.1.6] Parikṣitas Mahārāja – *vaiṣṇavas* (atsidavęs Dievo pasekėjas), o *vaiṣṇavas visada užjaučia kitą nelaimėje. Jį labai neramina kitų bėdos. Pavyzdžiui, kai Viešpats Jėzus Kristus apsireiškė žemėje, jį labai skaudino žmonių kančios. Tokia užuojauta būdinga visiems vaiṣṇavams*, arba bhaktams – visiems žmonėms, kurie įsisąmonino Dievą – Kṛṣṇą, nesvarbu kokioje šalyje jie gyventų ar kokiai religinei srovei priklausytų. Todėl piktžodžiauti prieš *vaiṣṇavą*, Dievo šlovės skleidėją, yra didis nusikaltimas.

Kṛṣṇa, Dievas, nepakenčia nusižengimų *vaiṣṇavų* lotoso pėdoms. *Kṛpāmbudhi: vaiṣṇavas* yra gailėstingumo vandenynas. *Vāñchā-kalpa-taru:* visi ko nors trokšta, bet *vaiṣṇavas* gali patenkinti visus troškimus. *Kalpa-taru* reiškia „troškimų medis“. Dvasiniame pasaulyje auga medis, kurį vadina „troškimų medžiu“. Čia, materialiam pasaulyje, tam tikros rūšies medis duoda tikrai tam tikros rūšies vaisių, tuo tarpu Kṛṣṇalokoje ir Vaikunṭhos planetose visi medžiai yra dvasiniai ir patenkina kiekvieną jūsų troškimą. Apie tai rašoma „Brahma-saṁhitoje“: *cintāmaṇi-prakara-sadmasu kalpa-vṛkṣa*.

Vaiṣṇavą vadina *mahā-bhāga* – „laimės kūdikiu“. Jei žmogus tampa *vaiṣṇavas* ir suvokia Dievą, vadinasi, jam nepaprastai pasisekė.

Caitanya Mahāprabhu paaiškino, kad gyvosios esybės klajoja po visatą: iš vienos gyvybės rūšies į kitą, iš vienos planetos į kitą. Gyva esybė gali eiti bet kur: į pragarą ar į dangų – kur tik ji panori ir kur užsitarnauja. Visatoje yra daug dangaus planetų, daug pragaro planetų ir daugybė gyvybės rūšių. Iš viso yra 8 400 000 gyvybės rūšių. Gyva esybė klajoja po materialų pasaulį, eina iš vienos rūšies į kitą, kurdama sau naujus kūnus. Kokie jai teks kūnai, priklauso nuo jos mąstysenos šį gyvenimą: „Ką pasėsi, tą ir pjausi.“

Caitanya Mahāprabhu teigia, kad iš miriadų esybių, klajojančių po materialų pasaulį, laimė nusišypso toli gražu ne kiekvienai. Jei sektųsi visoms, visos jos priimtų Kṛṣṇos sąmonę. Kṛṣṇos sąmonė visur laisvai propaguojama. Tačiau kodėl žmonės jos nepriima? Todėl, kad jiems nepasisekė. Štai kodėl Caitanya Mahāprabhu sako, kad tik tie, kuriems nusišypso laimė, priima Kṛṣṇos sąmonę ir pradeda gyvenimą, kupiną vilčių, džiaugsmo, palaimos ir žinojimo.

Vaiṣṇavo pareiga – belstis į kiekvienas duris ir stengtis visus nevykėlius paversti laimingais žmonėmis. *Vaiṣṇavas* mąsto: „Kaip tuos žmones ištraukti iš pragaro, kuriame jie gyvena?“ To klausė ir Mahārāja Parikṣitas. „Garbusis išminčiau, – sakė jis, – tu papasakojai, kad už nuodė-

Savęs pažinimo mokslas

mingus darbus žmogus pakliūva į pragariškas gyvenimo sąlygas arba į pragaro planetų sistemą. Dabar sakyk, ką daryti, kad išgelbėjus tuos žmones?“ Štai klausimas! Kai ateina *vaišṇavas*, kai ateina Pats Dievas arba kai ateina Dievo sūnus ar labai artimas Dievui bhaktas, vienintelė jų misija – išgelbėti kenčiančius nusidėjėlius. Jie žino, kaip tai padaryti.

Kai Prahlāda Mahārāja sutiko Nṛsimhadevą, jis pasakė:

*naivodvije para duratyaya vaitaranyās
tvad-vīrya-gāyana-mahāmṛta-magna-cittah
śoce tato vimukha-cetasa indriyārtha-
māyā-sukhāya bharam udvahato vimūḍhān*

„Brangus Viešpatie, – sakė Prahlāda, – man ne itin rūpi mano paties išsivadavimas.“ [„Śrīmad-Bhāgavatam“ 7.9.43] Filosofai *māyāvādžiai* ypač susirūpinę, kad niekas nesutrukdytų jiems patiems išsivaduoti. Jie mano: „Jei eisiu pamokslauti, man teks bendrauti su žmonėmis, ir aš galiu nusidėti. Tada mano dvasiniam gyvenimui ateis galas.“ Todėl jie neina pamokslauti. Pamokslauti eina tik *vaišṇavai*, rizikuodami patirti nuopuolį, – bet jie nenupuola. Vaduoti sąlygotų sielų jie gali eiti net į pragarą. Tokia Prahlādos Mahārājos misija. Jis sako: *naivodvije* – „man nerūpi, kaip aš gyvensiu šiame materialiam pasaulyje.“

Toliau Prahlāda Mahārāja kalba: „Dėl savęs aš nesijaudinu, nes, šiaip ar taip, aš išmokau nuolat prisiminti Kṛṣṇą.“ Kadangi jis yra Kṛṣṇos sąmonėje, jis neabejoja, kad kitą gyvenimą eis pas Kṛṣṇą. „Bhagavad-gītā“ tvirtina, kad tas, kuris griežtai laikosi reguliatyviųjų Kṛṣṇos sąmonės principų, kitą gyvenimą būtinai pasieks aukščiausiąjį tikslą.

Prahlāda Mahārāja tęsia: „Mane neramina tik štai kas.“ Antai pažvelkit: savimi jis nesirūpina, ir vis dėlto rūpesčių jam nestinga. Jis sako: *śoce tato vimukha-cetasaḥ* – „Aš nerimauju dėl tų, kurie nesuvokė Kṛṣṇos. Štai kas man rūpi. Dėl savęs aš nesijaudinu, bet galvoju apie tuos, kurie nėra Kṛṣṇos sąmonėje.“ Kodėl jie neišsąmonino Kṛṣṇos? *Māyā-sukhāya bharam udvahato vimūḍhān*. Vaikydami trumpalaiškės laimės, tie nenaudėliai sukūrė civilizaciją, kuri pagrįsta apgaule.

Māyā-sukhāya. Tai tikra tiesa. Mūsų civilizacija pagrįsta apgaule. Kasmet pagaminama daugybė automobilių, automobiliams reikia tiesti

Žvalgant dvasios horizontus

ir remontuoti daugybę kelių. Tai kuria vieną problemą po kitos, todėl visa tai – *māyā-sukhāya* – iliuzinė laimė, ir vis dėlto mes trokštame būtent tokios laimės. Stengdamiesi susikurti tai, kas mums atneštų laimę, iš tiesų mes kuriame naujas problemas.

Jungtinėse Amerikos Valstijose automobilių ypač daug, bet problemų dėl to nemažėja. Jūs gaminat automobilius, kad jie padėtų išspręsti gyvenimo problemas, tačiau iš patirties aš žinau, kad tai sukuria tik dar daugiau problemų. Kai mano mokinyš Dayānanda norėjo nuvežti mane pas gydytoją Los Andžele, man teko važiuoti trisdešimt mylių, kad pasikonsultuočiau su gydytoju. Jūs sukuriate automobilius, o po to turite važiuoti trisdešimt ar keturiasdešimt mylių, kad susitiktumėt su draugais.

Iš Niujorko į Bostoną galima nukristi per valandą, bet kelionė į aerouostą trunka ilgiau. Tai *māyā-sukhāya*. *Māyā* reiškia „netikras, iliuzinis“. Stengdamiesi sukurti kuo didesnę komfortą, mes sukuriamo naujus nepatogumus. Taip jau sutvarkytas materialus pasaulis: jei mes nepasitenkiname natūraliais patogumais, kuriuos mums dovanoja Dievas ir gamta, ir norime susikurti dirbtinius patogumus, tada lygia greta mes sukuriamo ir tam tikrų nepatogumų. Dauguma žmonių to nesupranta. Jie mano, kad kuria puikias gyvenimo sąlygas, tačiau rezultatas toks, kad jiems tenka sukurti penkiasdešimt mylių iki darbovietės, o po to penkiasdešimt mylių belstis atgal. Prahlāda Mahārāja sako, kad tie *vimūḍhānos*, tie nenaudėliai materialistai, užsivertė sau nereikalingą našta vaikydami trumpalaikę laimę. *Vimūḍhān, māyā-sukhāya bharam udvahato*. Todėl Vedų civilizacija siūlo žmogui išsivaduoti iš materialaus gyvenimo, duoti *sannyāso* (atsižadėjimo) įžadus ir gyventi dvasiškai be jokių rūpesčių.

Labai gerai, kai Kṛṣṇos sąmonę žmogus gali praktikuoti šeimoje. Bhaktivinoda Ṭhākura turėjo šeimą, jis buvo teisėjas ir, nepaisant to, su didžiu atsidavimu tarnavo Viešpačiui. Dhruva Mahārāja ir Prahlāda Mahārāja buvo *grhasthos* – šeimos žmonės, bet išauklėjo save taip, kad net ir šeimyninis gyvenimas nesutrukdė jų tarnystei. Todėl Prahlāda Mahārāja sako: „Aš išmokau meno, kaip visada būti Kṛṣṇos sąmonėje.“ Kas tai per menas? *Tvad-vīrya-gāyana-mahāmṛta-magna-cittah*. Tereikia šlovinti pergalingus Viešpaties žygius ir Jo žaidimus. *Vīrya* reiškia „didvyriškas“.

Kṛṣṇos darbai didvyriški. Apie juos galite pasiskaityti knygoje „Kṛṣṇa, Aukščiausiasis Dievo Asmuo“. Kṛṣṇos vardas, Jo didybė, Jo

Savęs pažinimo mokslas

veikla, palydovai ir visa kita, kas su Juo susiję, kupina heroizmo. Kalbėdamas apie tai, Prahlāda Mahārāja sako: „Aš neabejoju, kad visur, kur tik patekčiau, galėsiu šlovinti Tavo didvyriškus darbus ir, šlovin-damas juos, būti saugus. Nuopuolis man negresia, bet man neramu dėl žmonių, kurie susikūrė sau tokią civilizaciją, kurioje jiems reikia išsijuosus nuo aušros iki sutemos dirbti. Man rūpi jie.“

Toliau Prahlāda sako:

*prāyeṇa deva munayaḥ sva-vimukti-kāmā
maunaṁ caranti vijane na parārtha-niṣṭhāḥ
naitān vihāya kṛpaṇān vimumuksa eko
nānyaṁ tvad asya śaraṇaṁ bhramato 'nupaśye*

„Brangus Viešpatie, daugel šventųjų ir išminčių tesirūpina kaip jiems patiems išsivaduoti.“ [„Śrīmad-Bhāgavatam“ 7.9.44] *Munayaḥ* reiškia „šventieji“ arba „filosofai“. *Prāyeṇa deva munayaḥ sva-vimukti-kāmāḥ* – „Jie tesirūpina kaip patiems išsivaduoti.“ Jie stengiasi gyventi nuošaliose vietose, pavyzdžiui, Himalajų kalnuose, su niekuo nesikalba, vengia miestų ir nebendrauja su paprastais žmonėmis, kad pastarieji jų netrukdytų arba – dar blogiau – netaptų jų nuopuolio priežastimi. Jie mąsto: „Kad tik pats išsigelbėčiau.“

Prahlāda Mahārāja apgailestauja, kad šie didieji šventieji neina į miestus – ten, kur žmonės sukūrė civilizaciją, kurios nariai priversti iki išsekimo dirbti ir dieną, ir naktį. Šiems šventiesiems stinga užuojautos jausmo. Jis sako: „Man neramu dėl tų puolusių žmonių, kurie be jokio reikalo lenkia nugarą dėl jutiminių malonumų.“

Net jei ir būtų prasmė šitaip vargti, žmonės tos prasmės nesuvoja. Jiems rūpi tiktai seksas. Jie eina pasižiūrėti striptizo, į nudistų klubus ar kitokias panašias įstaigas. Prahlāda Mahārāja sako: *naitān vihāya kṛpaṇān vimumuksa ekaḥ* – „Mano Viešpatie, aš netrokštu išsivaduoti vienas. Aš neišeisiu, kol nepasiimsiu su savim visų šių kvailių.“ Jis atsisako eiti į Dievo karalystę vienas, palikęs visas puolusias sielas. Štai koks yra *vaiṣṇavas*. *Nānyaṁ tvad asya śaraṇaṁ bhramato 'nupaśye* – „Aš tenoriu išmokyti juos, kaip atsiduoti Tau, ir tiek. Tai mano vienintelis tikslas.“

Vaiṣṇavas žino, kad reikia žmogui atsiduoti Viešpačiui, ir prieš jį atsiveria visi keliai. *Naivodviḥ para duratyaya-vaitaraṇyās tvad-vīrya-gāyana-mahāmṛta-magna-cittaḥ* – „Tegul jie kaip nors nusilen-

Žvalgant dvasios horizontus

kia Kṛṣṇai.“ Tai labai paprasta. Jums tereikia su tikėjimu nusilenkti Kṛṣṇai ir pasakyti: „Mano Viešpatie Kṛṣṇa, kaip ilgai, kiek daug gyvenimų buvau Tave užmiršęs. Dabar aš atėjau į protą, prašau neatstumti manęs.“ Tik tiek. Jei žmogus gali taip pasielgti ir nuoširdžiai atsiduos Viešpačiui į rankas, prieš jį tuoj pat atsivers tiesus kelias. Toks yra filosofinis *vaišṇavo* mąstymas. *Vaišṇavas* visad rūpinasi, kaip išvaduoti puolusias sąlygotas sielas. Jis nuolat kuria planus – kaip Gosvāmiai. Kas rūpėjo artimiausiems Viešpaties Caitanyos mokiniams – šešiams Gosvāmiams? Apie tai rašo Śrīnivāsa Ācārya:

*nānā-śāstra-vicāraṇaika-nipuṇau sad-dharma-saṁsthāpakau
lokānām hita-kārinau tribhuvane mānyau śaraṇyākarau
rādhā-kṛṣṇa-padāravinda-bhajanānandena mattālikau
vande rūpa-sanātanaug raghu-yugau śrī-jīva-gopālakau*

„Šeši Gosvāmiai – Śrī Sanātana Gosvāmī, Śrī Rūpa Gosvāmī, Śrī Raghunātha Bhaṭṭa Gosvāmī, Śrī Raghunātha dāsa Gosvāmī, Śrī Jīva Gosvāmī ir Śrī Gopāla Bhaṭṭa Gosvāmī, siekdami nustatyti amžinus religijos principus visos žmonijos labui, labai kruopščiai ir su didžiu išmanymu tyrinėja apreikštuosius šventraščius. Jie gyvena *gopių* nuotaikomis ir su transcendentine meile tarnauja Rādhai ir Kṛṣṇai.“
[„Saḍ-gosvāmy-aṣṭaka“ 2]

Su tokia pat *vaišṇavui* būdinga užuojauta Parīkṣitas Mahārāja kreipiasi į Śukadevą Gosvāmī: „Tu papasakojai apie įvairias pragariško gyvenimo sąlygas. O dabar pasakyk man štai ką – kaip išvaduoti kenčiančius. Prašau papasakoti apie tai.“

*adhuneha mahā-bhāga
yathaiva narakān naraḥ
nānogra-yātanān neyāt
tan me vyākhyātum arhasi*

Žodis *nara* reiškia „patyrusieji nuopuolį žmonės“. *Narakān naraḥ / nānogra-yātanān neyāt tan me*: „Kaip juos išgelbėti nuo nepakeliamų kančių ir siaubingo skausmo?“ Tokia *vaišṇavo* širdis. Mahārāja Parīkṣitas sako: „Taip atsitiko, kad jie patyrė nuopuolį ir dabar gyvena pragare. Tačiau tai dar nereiškia, kad jie ir toliau turėtų likti jame. Juk turėtų būti kažkokių priemonių, kurios padėtų juos išvaduoti. Tad prašau papasakoti apie jas.“

Savęs pažinimo mokslas

Śukadeva Gosvāmī atsakė:

*na ced ihaivāpacitiṁ yathāmhasaḥ
kṛtasya kuryān mana-ukta-pāṇibhiḥ
dhruvaṁ sa vai pretya narakān upaiti
ye kīrtitā me bhavatas tigma-yātanāḥ*

„Aš jau papasakojau apie įvairias pragaro sąlygas ir žiaurų, kupiną skausmo gyvenimą, bet žmogus turi stengtis pakeisti tokią padėtį.“
[„Śrīmad-Bhāgavatam“ 6.1.7]

Kaip tai padaryti? Nusidėti galima įvairiai. Galima nedorai pasielgti ar tik ketinti mintyse tai padaryti: „Aš užmušiu tą žmogų.“ Ir viena, ir kita – nuodėmė. Ir mintis užgimusi prote, ir jausmas, ir troškimas pagimdo veiksmą.

Neseniai aš perskaičiau vienoje knygoje, kad jei einant keliu jus aploja svetimas šuo, pagal įstatymus už tai atsako šuns šeimininkas, nes tai nusikaltimas. Praeivis turi teisę nebūti aplotas, todėl šeimininkas privalo prižiūrėti savo šunį. Aš apie tai skaičiau. Toks įstatymas yra jūsų šalyje. Šuo loja, ir tai jau nuodėmė. Šuo nepakaltinamas, nes jis – gyvulys, tačiau jeigu gyvulio šeimininkas laiko jį geriausiu savo draugu, jis ir atsako prieš įstatymą. Jei į jūsų namus užklysta svetimas šuo, jo nedera užmušti, bet jo šeimininkus patraukti atsakomybėn galima.

Lygiai kaip šuns lojimas laikomas nusižengimu įstatymui, ižeidimą žodžiu irgi galėtume laikyti nuodėme, nes ižeidimas žodžiu tolygus lojimui. Taigi nusidedama įvairiai. Ar galvotume apie nuodėmę, ar sakytume nuodėmingus žodžius, ar išties įvykdytume nuodėmingą veiksmą – visa tai laikoma nuodėme. *Dhruvaṁ sa vai pretya narakān upaiti*: o už nuodėmės reikia atkentėti.

Žmonės netiki kitu gyvenimu, nes nori išvengti nemalonumų. Tačiau jie neišvengiami. Mes privalome elgtis pagal įstatymą, antraip būsime nubausti. Lygiai taip negalima išvengti ir Dievo įstatymų. Tai neįmanoma. Galime apgaudinėti kitus, vogti ir slapstyti, gelbėdamiesi nuo baudmės pagal valstybės įstatymus, bet nuo aukščiausio įstatymo – gamtos įstatymo – negalima pasislėpti. Tai išties labai sunku. Juk yra tiek daug liudininkų. Liudininkas – dienos šviesa, liudininkas – mėnesiena, o visų liudininkų liudininkas – Patsai Kṛṣṇa. Juk nesakysi: „Aš nusidedu, tačiau niekas to nemato.“

Žvalgant dvasios horizontus

Kr̥ṣṇa – visų liudininkų liudininkas, glūdintis jūsų širdyje. Jis įsidėmi visas jūsų mintis ir darbus. Be to, Jis leidžia įgyvendinti jūsų sumanymus. Jei norite ką nors padaryti savo jautimų malonumui, Kr̥ṣṇa sudarys sąlygas jums veikti. Taip tvirtina „Bhagavad-gītā“. *Sarvasya cāhaṁ hr̥di sanniviṣṭaḥ*: „Aš glūdžiu kiekvieno širdyje.“ *Mattaḥ smṛtir jñānam apohanam ca*: „Iš Manęs kyla atmintis, žinojimas ir užmarštis.“

Taip Kr̥ṣṇa duoda mums galimybę. Jei jums reikia Kr̥ṣṇos, Jis sudarys galimybę Jį patirti, o jei Kr̥ṣṇos jums nereikia, tada Jis padės apie Save užmiršti. Jei jūs norite mėgautis gyvenimu užmiršę Kr̥ṣṇą, Dievą, Kr̥ṣṇa sudarys visas sąlygas, kad Jį užmirštumėt, o jei norite mėgautis gyvenimu Kr̥ṣṇos sąmonėje, Kr̥ṣṇa duos galimybę tobulėti Kr̥ṣṇos sąmonėje. Viskas jūsų valioje.

Jei manote, kad galite būti laimingas be Kr̥ṣṇos sąmonės, Kr̥ṣṇa neprieštaraus. *Yatheccyasi tathā kuru*. Išsakęs Savo patarimus Arjunai, Kr̥ṣṇa tepridūrė: „Aš tau viską išaiškinau. Dabar elkis kaip išmanai.“ Arjuna tučtuojau atsakė: *karīṣye vacanam tava* – „Aš vykdysiu Tavo valią.“ Tai Kr̥ṣṇos sąmonė.

Dievas nevaržo mūsų menkutės laisvės. Jei norite vykdyti Dievo valią, Dievas padės jums. Tegu jūs ir patirsite nuopuolį, tačiau jeigu esate nuoširdus ir pareikšite: „Nuo šiol aš visad atminsiu Kr̥ṣṇą ir vykdysiu Jo nurodymus“, – Kr̥ṣṇa jums padės. Kad ir kas nutiktų, net jeigu jūs patirsite nuopuolį, Jis jums atleis ir padarys jus protingesni. Ir protas jums pasakys: „Nedaryk to. Štai tavo pareiga, atlik ją.“ Bet jei norite užmiršti Kr̥ṣṇą, jei trokštate patirti laimę be Kr̥ṣṇos, Jis sudarys jums visas sąlygas neprisiminti Jo gyvenimas iš gyvenimo.

Parikṣitas Mahārāja šiame posme sako: „Nemanykite, kad jei aš teigsiu, jog Dievo nėra, Jo iš tikrųjų nebus arba man neteks atsakyti už savo darbus.“ Tai ateistinė teorija. Ateistams nereikia Dievo, nes jie paskendę nuodėmėse. Jei jie pripažintų Dievo buvimą, mintis apie bausmę priverstų juos sudrebėti. Todėl jie ir neigia Dievą. Toks jų metodas. Jie mano, kad nepripažindami Dievo išvengs bausmių ir galės daryti ką tik nori.

Kiškiai, kai juos puola dideli žvėrys, užsimerkia ir galvoja: „Manęs nesudraskys.“ Bet juos vis tiek sudrasko. Taip ir mes galim neigti Dievą bei Jo įstatymus, ir vis dėlto ir Dievas, ir Jo įstatymai egzistuoja. Teisme jūs galite sakyti: „Man nėra motais valstybės įstatymas“, bet jus privers įstatymui paklusti. Jei nepripažinsite valstybės įstatymo, jus pasodins į kalėjimą ir jums teks už tai atkentėti. Taip lygiai per savo

Savęs pažinimo mokslas

kvailumą galima neigti ir Dievą: „Dievo nėra“ arba „Aš esu Dievas“, bet vis dėlto jums teks atsakyti už visus savo darbus – ir gerus, ir blogus.

Veiksmas būna dvejopi – geri ir blogi. Jei elgsitės teisingai ir jūsų darbai bus dorovingi, jus lydės sėkmė, o jei nusidėsite – jums teks kentėti. Todėl Śukadeva Gosvāmī sako:

*tasmāt puraivāśv iha pāpa-niṣkṛtau
yateta mṛtyor avipadyatātmanā
doṣasya dṛṣṭvā guru-lāghavaṁ yathā
bhiṣak cikitseta rujām nidāna-vit*
[„Śrīmad-Bhāgavatam“ 6.1.8]

Išpirkti kaltę galima įvairiai. Jei jūs nusidedate ir kaip nors panaikinate savo nuodėmę, tai reiškia kaltės išpirkimą. Kaltės išpirkimo pavyzdžių rasime krikščionių Biblijoje. Śukadeva Gosvāmī sako: „Reikia žinoti, kad esame atsakingi už savo veiksmus, ir priklausomai nuo nuodėmės sunkumo reikia pasirinkti *śāstro*se (šventraščiuose) nurodytą atgailos būdą.“

Susirgus tenka kreiptis į gydytoją ir mokėti jam už gydymą, tarsi išsiperkant už ligą, lygiai taip ir vėdiškoji tradicija reikalauja nusidėjus kreiptis į specialų žmogų, *brāhmaṇą*, kad jis nurodytų, kaip išpirkti kaltę, įvertinant įvykdytą nuodėmę.

Śukadeva Gosvāmī pažymi, kad atgaila turi atitikti nuodėmės sunkumą. Jis pratęsia pavyzdį: *doṣasya dṛṣṭvā guru-lāghavaṁ yathā bhiṣak cikitseta rujām nidāna-vit*. Konsultuojantis jus gydytojas gali išrašyti pigių arba brangių vaistų – nelygu kokia jūsų liga. Jei jus kamuoja galvos skausmai, jis išrašys aspirino, bet jei liga labai sunki, jis tuoj pat rekomenduos chirurginę operaciją, kuri kainuoja tūkstantį dolerių. Nuodėmingas gyvenimas irgi yra liga, ir norint pasveikti reikia laikytis nurodyto gydymo.

Sukimasis gimimų ir mirčių verpete – sielos liga. Pati siela negimsta, nemiršta ir neserga, nes ji – dvasia. „Bhagavad-gītoje“ [2.20] Kṛṣṇa sako: *na jāyate* – „siela negimsta“ ir *mriyate* – „ji nemiršta“. *Nityaḥ śāśvato 'yaṁ purāṇo / na hanyate hanyamāne śarīre*. Siela yra amžina ir nemirtinga. Ji nežūva mirus kūnui. *Na hanyate hanyamāne śarīre*. Žodžiai *na hanyate* reiškia, kad jos neįmanoma nužudyti ar sunaikinti net ir sunaikinus kūną.

Žvalgant dvasios horizontus

Esminis šiuolaikinės civilizacijos trūkumas yra tas, kad ji neturi švietimo sistemos, kuri aiškintų žmonėms, kas atsitinka po mirties. Mūsų švietimo sistema yra be galo netobula, nes nežinodamas, kas atsitinka po mirties, žmogus miršta kaip gyvulys. Gyvulys nežino, kad gaus kitą kūną; jis nieko nenutuokia.

Žmogus gyvena ne tam, kad virstų gyvuliu; jam nederėtų rūpintis tik valgiu, miegu, lytiniu gyvenimu ir savigyna. Galima turėti daugybę dailiausių indų valgiams, daugybę puikių miegamųjų, nuostabias sąlygas seksui ir labai patikimą apsaugą, bet tai dar nereiškia, kad jūs esate žmogus. Tokios rūšies civilizacija – tai gyvuliškas egzistavimas. Gyvuliai taip pat rūpinasi valgiu, miegu, seksu ir ginasį kaip moka. Jeigu žmogus gyvena tesivadovaudamas šiais keturiais kūniškos prigimties principais, kuo tada jis skiriasi nuo gyvulio?

Skirtumų atsiranda, kai žmogus kelia klausimus: „Kodėl aš patekau į tokią liūdną būklę? Ar yra išeitis? Ar egzistuoja amžinas gyvenimas? Aš nenoriu mirti. Aš noriu gyventi laimingai ir ramiai. Ar tai įmanoma? Ar yra metodas, kuris leistų tai pasiekti? Kas tai per mokslas?“ Kai keliami tokie klausimai ir ieškoma į juos atsakymų, galima kalbėti apie žmonių civilizaciją. Antraip – tai šunų, gyvulių civilizacija.

Gyvuliams tereikia paėsti, išsimiegoti, patenkinti savo lytinius ir gynimosi poreikius. Beje, visiškai apsaugoti neįmanoma, nes žiaurios mirties nagų niekas neišvengs. Antai Hiranyakašipu norėjo gyventi amžinai ir todėl atliko griežtas askezes. Vadinamieji mokslininkai dabar įrodo, kad jų moksliniai metodai nugalės mirtį. Tai dar vienas beprotiškas pareiškimas. Mirties nugalėti neįmanoma. Žmogus gali labai toli pažengti moksle, bet mokslas nepajėgus susidoroti su šiomis keturiomis problemomis: gimimu, mirtimi, senatve ir ligomis.

Išmintingas žmogus stengsis šias keturias esmines problemas išspręsti. Niekas nenori mirti. Tačiau nuo mirties nėra vaistų. Man teks mirti. Visi labai stengiasi sustabdyti gyventojų prieaugį ir vartoja įvairiausias kontraceptines priemones, tačiau vaikai gimsta kaip gimę. Taigi gimimo negalima sustabdyti. Mokslas gali būti naudingas kuriant modernius vaistus, bet jis negali padaryti galo ligoms. Neįmanoma nugalėti ligų, geriant tabletes.

„Bhagavad-gītoje“ yra pasakyta: *janma-mṛtyu-jarā-vyādhī-duḥkha-doṣānudarśanam* – kai kam gali atrodyti, kad visos gyvenimo problemos išsispręs, tačiau kur šių keturių problemų – gimimo, mirties, senatvės ir ligų sprendimai? Jas gali išspręsti Krišnos sąmonė.

Savęs pažinimo mokslas

„Bhagavad-gītoje“ Kṛṣṇa taip pat kalba:

*janma karma ca me divyam
evam yo vetti tattvataḥ
tyaktvā dehaṁ punar janma
naiti mām eti so 'rjuna*
[„Bhagavad-gītā“ 4.9]

Kiekvieną akimirsnį mes artėjame prie tos valandos, kai galutinai atsisveikinsime su savo kūnu. Paskutinė šio proceso fazė vadinama mirtimi. Tačiau Kṛṣṇa sako: „Kas suvokia ne paviršutiniškai, o iš tiesų, kodėl Aš apsireiškiu, kodėl pasitraukiu iš šio pasaulio ir ką Aš veikiu, tas, atsisveikinęs su šiuo kūnu, daugiau niekada nebegaus materialaus kūno.“

Kas tokio žmogaus laukia? *Mām eti* – jis sugrįžta pas Kṛṣṇą. Jei jūs norite eiti pas Kṛṣṇą, jūs turite pasirošti dvasinį kūną. Tai ir yra Kṛṣṇos sąmonė. Būdami Kṛṣṇos sąmonėje, jūs palengva ruošiate sau kitą, dvasinį kūną, kuris akies mirksniu perneš jus į Kṛṣṇaloką, Kṛṣṇos buveinę. Ten jūs atrasite laimę, gyvensite amžinai ir be rūpesčių.

Kaip apsiginti nuo iliuzijos

1973 metais Śrīla Prabhupāda gavo neįprastą vienos kalifornietės laišką. Moteriai teko susitikti su dviem Śrīlos Prabhupādos mokiniais, ir ji skundėsi, kad „jie labai priešišškai žiūri į aplinkinius žmones“. Sujaudintas jos nuoširdaus rūpesčio, Śrīla Prabhupāda, nors ir labai užsiėmęs, rado laiko išsamiai atsakyti į jos klausimą.

Jūsų Ekscelencija,

Siunčiu Jums šį laišką su Meile... K-Mart, San Fernando. Man teko kalbėti su dviem Jūsų mokiniais. Jie abu labai priešišškai žiūri į aplinkinius žmones.

Netikiu, kad taip ir turėtų būti.

Tiems vaikinams teko garbė atstovauti Dievui. Tai kyla iš vidaus. Jie turi žiūrėti į aplinkinius su užuojauta. Mes tai aiškiai suprantame. Todėl kruopščiai atrinkite tuos Dievo pasiuntinius, prieš leisdamas jiems eiti į žmones. Antraip Jūs nepasieksit tikslo.

Meilė yra. Ir tebūnie taip: su Meile arba niekaip.

Telydi Jus mano maldos... o aš prašau Jūsų melstis už mane.

*Jūsų Dievuje, telaimina Jus Viešpats,
Lynne Ludwig*

* * *

Brangioji Lynne Ludwig,

Priimkite mano palaiminimus. Aš gavau Jūsų laišką iš Kalifornijos ir atidžiai perskaičiau, nors dėl nuolatinių kelionių po Indiją ir pamokslavimo iki šiol neturėjau progos išsamiai Jums atsakyti. Jūs skundžiatės, kad Kalifornijoje sutikote du jaunus mano mokinius ir Jums pasirodė, kad „jie labai priešišškai žiūri į aplinkinius žmones“. Suprantama, aš nežinau visų šio įvykio smulkmenų ir aplinkybių, bet prašau Jus kilniadvasiškai atleisti mano mylimiems mokiniams, jei jie buvo nege-
ranoriški ar nepagarbūs. Juk pagaliau paaukoti visą savo gyvenimą

Savęs pažinimo mokslas

tarnauti Dievui – išties nelengva, ir *māyā* (iliuzinė, materiali energija) kaip įmanydama stengiasi įvilioti į savo spąstus tuos, kurie, norėdami tapti bhaktais, liovėsi jai tarnavę. Todėl, stengdamiesi atremti *māyos* puolimą ir nepasiduoti įvairioms pagundoms, jauni, nepatyrę bhaktai atsidavimo tarnybos pradžioje kartais užima poziciją, priešišką tiems dalykams ar žmonėms, kurie galbūt gali netinkamai veikti ar kenkti gležniems jų atsidavimo tarnybos daigams. Stengdamiesi apsiginti, kartais jie net persistengia, todėl abhaktams – tiems, kuriuos pačius dar labai žavi materiali energija, *māyā*, jie gali pasirodyti nihilistai ir pesimistai.

Iš esmės šis materialus pasaulis – tai kupina kančių vieta. Čia susikaupusios visos blogybės ir kas žingsnis tyko pavojai. Šis pasaulis yra *duḥkhālayam aśāśvatam* – laikinas prieglobstis, kur viešpatuoja mirtis, gimimas, ligos ir senatvė; namai, kupini kančių ir skausmo. Teisingai suprasti šiuos dalykus gali toli gražu ne kiekvienas, todėl žmonės, pasiekusieji ši supratimą, vadinami „didžiomis sielomis“.

*mām upetya punar janma
duḥkhālayam aśāśvatam
nāpnuvanti mahātmānaḥ
saṁsiddhiṁ paramām gatāḥ*

Tai reiškia, kad tie, kurie suvokė, kad materialūs pasauliai yra laikina kančių vieta (*duḥkhālayam aśāśvatam*), niekada daugiau į juos nebesugrįžta, o kadangi jie yra *mahātmānaḥ* – didžiosios sielos, Kṛṣṇa paima juos pas Save, nes, tapę tyrais Jo bhaktomis, jie nusipelnė išvadavimo iš šios siaubingos vietos. Tokie yra Kṛṣṇos, Paties Dievo žodžiai, kuriuos Jis pasakė „Bhagavad-gītoje“ [8.15]. Kas gali būti didesnis autoritetas už Jį? Mat, norint dvasiškai tobulėti, į visa, kas materialu, reikėtų žiūrėti pesimistiškai, jei to negalima panaudoti tarnystei Kṛṣṇai ir Jo malonumui. Mes nelabai viliamės pastovesnio malonumo ar savo troškimų išsipildymo šioje grubios materijos viešpatijoje.

Savo laiške Jūs kelis kartus minite žodį „meilė“. Iš tiesų materialiaime pasaulyje meilės *nėra*. Tariamoji meilė yra įsikalbėta. Tai, kas čia vadinama meile, tėra geismas, arba troškimas patenkinti savo jutimus:

*kāma eṣa krodha eṣa
rajo-guṇa-samudbhavaḥ*

Žvalgant dvasios horizontus

*mahāśano mahā-pāpmā
viddhy enam iha vairiṇam*

Kr̥ṣṇa sako Savo mokiniui Arjunai: „Tai tik geismas... besotis, nuodėmingas šio pasaulio priešas.“ [„Bhagavad-gītā“ 3.37] Vedų kalboje nėra žodžio materialiai „meilei“, kaip šiandien ją vadiname, apibūdinti. Žodis *kāma* reiškia geismą arba materialų troškimą, o ne meilę. Tikrajai meilei apibrėžti Vedose vartojamas žodis *premā*, kuris reiškia meilę Dievui. Meilė tegali būti meilė Dievui. Kitaip tai tebus geismas. Materialioje aplinkoje kiekvieno žmogaus – ne tik žmogaus, bet ir visų gyvų būtybių – veiksmų pagrindas, stimulus ir susiteršimo priežastis yra lyčių potraukis. Seksas – tai ašis, aplink kurią sukasi visas pasaulis. Sukasi ir kenčia! Tokia karti tiesa. Tariamoji meilė šiame pasaulyje reiškia: „Tu patenkink mano jausmus, o aš patenkinsiu tavo.“ O kai tik pasitenkinimo nebelieka, žmonės tuoj pat skiriasi, barasi, nekenčia vienas kito. Ir visa tai įeina į klaidingą meilės sampratą. Tikroji meilė – tai meilė Dievui, Kr̥ṣṇai.

Savo poreikį mylėti kiekvienas nori nukreipti į tokį objektą, kuris, jo nuomone, tos meilės vertas. Tačiau kliūtį čia sudaro nemokšiškuimas, nes žmonės menkai tenutuokia, kur ieškoti to aukščiausio meilės objekto, kuris *išties* būtų vertas jų meilės ir galėtų atsilipti į ją. Žmonės paprasčiausiai šito nežino. Apie tai nėra informacijos. Tereikia Jums prisirišti prie ko nors materialaus, ir tasai „kas nors“ tuojau Jus nuvils – tėkš Jums antausį arba Jūs apskritai prarasite jį. Jums neišvengiamai teks nusivilti. Tai faktas. Ir šie jauni vaikinai iš Jūsų šalies ir viso pasaulio pripažįsta: „Taip, tai faktas“, ir semiasi tikrosios išminties iš Kr̥ṣṇos:

*bahūnām janmanām ante
jñānavān mām prapadyate
vāsudevaḥ sarvam iti
sa mahātmā sudurlabhāḥ*

„Po daugybės gimimų ir mirčių išties išmintingas žmogus atsiduoda Man, nes žino, kad Aš – būties ir visų priešasčių priežastis. Bet tokių didžiųjų sielų labai reta.“ [„Bhagavad-gītā“ 7.19] Ir vėl Kr̥ṣṇa vartoja žodį *mahātmā*, didi siela. Todėl mūsų bhaktai, kuriuos Jūs sutikote, nėra paprasti vaikinai ir merginos, ne. Juos reikia laikyti išties išmintingomis ir didžiomis sielomis, nes daugybę gyvenimų jie sirgo ir kankinosi

Savęs pažinimo mokslas

dėl materialaus gyvenimo ligos ir galiausiai pasibjaurėjo ja. Todėl jie trokšta tobulesnių žinių – ieško ko nors geresnio, o kai suranda Kṛṣṇą ir atsiduoda Jam, tampa *mahātmomis*, žmonėmis, kurie įgijo tikrą žinojimą. Materialus pasaulis tarsi kalėjimas, jis yra bausmės atlikimo vieta, kuri turi priversti mus pasibjaurėti ja, atsiduoti Kṛṣṇai ir sugrįžti į savo pirminę būtį – amžiną, kupiną palaimos ir tobulo žinojimo. Ir tai, kad šie bhaktai atliko tai, ką reiktų vadinti *sudurlabhaḥ*, tai, kas žmonėse ištis labai retai pasitaiko, daro jiems garbę.

Atsiduodamas Kṛṣṇos valiai, žmogus susiras tobuliausią meilės objektą – Dievą. Meilė Dievui glūdi kiekvienoje būtybėje tarsi ugnis neįžiebtame degtuke, tik ji paslėpta, tačiau jei žmogus įstengia atgaivinti savo snūduriuojančią meilę Dievui ir Kṛṣṇa tampa svarbiausiu jo dievinimo objektu, didžiausiu draugu, visų šeimininkų šeimininku ir aukščiausiu mylimuoju, jis niekada nebususivils ir nebus nelaimingas. Priešingai – jo poreikis mylėti nukreiptas teisinga linkme:

*mac-cittā mad-gata-prāṇā
bodhayantaḥ parasparam
kathayantaś ca māñ nityam
tuṣyanti ca ramanti ca
[„Bhagavad-gītā“ 10.9]*

Bhaktas, kuris savo gyvenimą paaukojo Kṛṣṇai, visada jaučia „didžiulį pasitenkinimą ir palaimą“, jis nusiteikęs geranoriškai ir į nieką nežiūri priešišškai, kaip kad Jūs sakote. Tobulas bhaktas yra visų draugas. *Yoga-yukto viśuddhātmā* – apsivaliusi siela, su meile ir atsidavimu tarnaujanti Kṛṣṇai, yra *sarva-bhūtātma-bhūtātmā* – brangi visiems, ir jai visi brangūs. Kitoje vietoje Kṛṣṇa sako: *yo mad-bhaktaḥ sa me priyaḥ* – labai brangus Jam bhaktas yra *adveṣṭā sarva-bhūtānām maitraḥ karuṇa eva ca* – niekam nepavydi ir yra geras visų gyvų esybių draugas. Be to, bhaktas yra visiems vienodas (*paṇḍitāḥ sama-darśinaḥ*). Jis nieko neišskiria ir nesako: „Šis geras, o anas blogas.“ Ne.

Taip aprašomos aukštesniosios Kṛṣṇos sąmonės pakopos, kurias bhaktas pasiekia pažinimo brandoje. Dabar daugelis mūsų mokinių – jauni vaikinai. Jie dar tik mokosi, bet pats metodas yra toks veiksmingas, patikimas ir autoritetingas, kad, griežtai jo laikydamiesi, jie pasieks tikslą – kaip Jūs sakote, meilę. Tačiau ta meilė ne materiali, tad nevalia apie ją spręsti iš netikros, sentimentalių, įprastų materialių

Žvalgant dvasios horizontus

santykių pozicijos. Čia visa esmė. Todėl sakyti, kad jie nemylė, galbūt teisinga materialisto požiūriu. Jie atsisakė prisirišimų prie šeimos, žmonos, draugų, šalies, giminės ir taip toliau – prie visko, kas remiasi kūniška būties samprata, kitaip sakant, kas remiasi į netvirtą jutiminių džiaugsmų pagrindą. Jų meilė *māyai*, arba geismas, truputį išblėso ir dabar jie trokšta išsiugdyti meilę Kṛṣṇai – begalinę, abipusišką meilę – bet kol kas dar nepasiekė šio lygmens, štai ir viskas. Negalima tikėtis, kad Jūsų tautiečiai, turintys daugybę blogų įpročių, staiga liautųsi valgę mėsą, vartoję svaigalus, atsisakytų draudžiamo lytinio gyvenimo bei kitų bjaurių dalykų ir per vieną dieną taptų didžiom, save suvokusiom sielom. Tai neįmanoma. Tai utopija, tačiau pats faktas, kad žmogus išventintas į Kṛṣṇos bhaktus, reikalauja priskirti jį prie aukščiausios kategorijos žmonių. *Sa buddhimān manuṣyeṣu sa yuktaḥ kṛtsna-karma-kṛt* – „Tai išmintingasis tarp žmonių, jo būklė transcendentinė, nors jis pasinėręs į įvairiausią veiklą.“ Ir nors toks bhaktas, galimas daiktas, nepasiekė tobuliausio dvasinio suvokimo lygmens, jį reikia laikyti kilniausia asmenybe, nepaisant laikinų jo trūkumų ir silpnybių.

*api cet sudurācāro
bhajate mām ananya-bhāk
sādhur eva sa mantavyaḥ
samyag vyavasito hi saḥ*

„Net jei bhaktas padarytų didžiausio pasibjaurėjimo vertą poelgį, jį reikia laikyti šventuoju, nes jis eina teisingu keliu.“ [„Bhagavad-gītā“ 9.30] Juk sakoma: „Klysti žmogiška.“ Todėl iš neofito visada galima tikėtis kokio nors neapdairumo. Prašau Jūsų pažvelgti į tai būtent taip ir atleisti jiems kai kurias jų klaidas. Svarbiausia, kad viską – net savo gyvenimus, jie skyrė Kṛṣṇai, ir čia jie ištis nesuklydo.

*Visad Jums linkintis gera –
A. C. Bhaktivedanta Svamis*

Suvokti, kas geriausia ir gražiausia

1974 metų gegužį garsus airių poetas Desmond James Bernard O'Grady aplankė Šrilą Prabhupādą jo bute Romoje. Įvyko ilgas ir gyvas pokalbis. Dvasinis vadovas ir poetas tarp kitų dalykų aptarė ir asmenybės prigimtį bei žmogaus priedermę, šiuolaikinį švietimą ir jo problemas, svarstė, kaip užkirsti kelią karui, kalbėjosi apie amžinąjį gyvenimą, tikrąją meilės prasmę.

Mr. O'Grady: Jūsų „Bhagavad-gīto“ leidimas puikus.

Šrila Prabhupāda: Tai penktasis leidimas per du metus.

Mr. O'Grady: Kurioje šalyje Hare Kṛṣṇa judėjimas susilaukė didžiausios sėkmės?

Šrila Prabhupāda: Visur. Afrikoje, Amerikoje, Kanadoje, Japonijoje, Kinijoje. Tačiau ypač sparčiai jis plinta Amerikoje. Kṛṣṇos sąmonę priėmė daug amerikiečių.

Mr. O'Grady: O kaip čia, Romoje? Ar jūs neturėjote nesklandumų su policija?

Šrila Prabhupāda: Nesklandumų mes turime. Policija kartais prie mūsų kimba, tačiau dažniausiai tai jiems greitai pabosta ir jie palieka mus ramybėje. [*Juokiasi.*]

Mr. O'Grady: Sistema pasiduoda? Nuostabu. Aš ir pats labai pavargau nuo tos sistemos. Dabartinė padėtis kažkokia nenormali. Galbūt jūs patartumėte man, kaip įveikti sistemą?

Šrila Prabhupāda: Ak jūs, airiai! Jums niekad nepabosta kovoti.

Mr. O'Grady: Niekad. [*Juokiasi.*] Kova mūsų kraujyje.

Šrila Prabhupāda: Iš esmės kova vyksta nuolat.

Mr. O'Grady: Ką jūs tokiu atveju patartumėt? Turiu galvoje, ar morališkai pateisinama, kad aš čia sėdžiu...

Šrila Prabhupāda: Kol mus klaidina kūniška būties samprata ir mes laikome save kūnu, kol vienas mano: „Aš airis“, o kitas: „Aš italas, amerikietis, indas“ ir taip toliau – kol tai vyksta, kova nesibaigs. Kačių

Žvalgant dvasios horizontus

ir šunų neįmanoma sutaikyti. Kodėl jie pjaunasi? Šuo mano: „Aš didelis šuo.“ Katė mano: „Aš didelė katė.“ Ir jei mes irgi manome: „Aš airis“ arba „Aš anglas“, mažai kuo skiriamės nuo kačių ir šunų. Kol žmonės mąstys kūniškom kategorijom, kova nesibaigs.

Mr. O’Grady: O kaip jūs vertinate Mahatmos Gandhi kovą Bendruomenių rūmuose?

Šrila Prabhupāda: Tai dar vienas šuns mąstysenos pasireiškimas. Nematau jokio skirtumo. Šuo mano: „Aš esu šuo“, nes jis turi šuns kūną. Kuo gi aš skirsiuosi nuo šuns, jei manysiu, kad esu indas, nes mano kūnas gimė Indijos žemėje? Kūniška būties samprata – tai tik gyvuliškos mąstysenos pasireiškimas. Taika įsiviešpataus tik tada, kai suvoksime, kad esame ne kūnai, o dvasinės sielos. Priešingu atveju taika neįmanoma. *Sa eva go-kharaḥ*. Vedų raštuose tvirtinama, kad žmogus, žvelgiantis į gyvenimą per kūnišką prizmę, niekuo nesiskiria nuo karvės ar asilo. Žmonės turi pakilti aukščiau šios žemesnės savojo „aš“ sampratos. Kaip tai padaryti?

*mām ca yo ’vyabhicāreṇa
bhakti-yogena sevate
sa guṇān samatītyaitān
brahma-bhūyāya kalpate*

„Kas užsiima dvasine veikla – tyra atsidavimo tarnyba, tas išsyk iškyla aukščiau materialios gamtos *guṇų* ir pasiekia dvasinį lygmenį.“ [„Bhagavad-gītā“ 14.26]

Mūsų organizacijoje daug meksikiečių, kanadiečių, indų, žydų ir musulmonų, bet jie nebelaiko savęs musulmonais, krikščionimis, žydais ar dar kuo nors. Visi jie yra Krišnos tarnai. Tai Brahmano suvokimo lygmuo.

Mr. O’Grady: Bet tai irgi įvardijimas.

Šrila Prabhupāda: Taip, vardas reikalingas. Tačiau jūsų vardas skiriasi nuo kito airio vardo, ir vis dėlto visi jūs jaučiatės airiais. Vardai gali skirtis, bet tai dar nieko nereiškia. Svarbiausia yra kokybinė vienovė. Štai ko reikia. Kai mes įgysime Krišnos savybes, tada, nepaisant vardų skirtingumo, įsiviešpataus taika. Tai vadinasi *so ’ham*. Vienos tautybės žmonių vardai skirtingi, bet visi tie žmonės laiko save vienos tautybės žmonėmis. Įvairovė gali egzistuoti, bet jei savybės tos pačios – tai ir yra vienovė, *brahma-bhūta*.

Savęs pažinimo mokslas

*brahma-bhūtaḥ prasannātmā
na śocati na kāṅkṣati
samaḥ sarveṣu bhūteṣu
mad-bhaktiṁ labhate parām*

„Kas yra tokio transcendentinio būvio, tas išsyk patiria Aukščiausią Brahmaną. Jis dėl nieko nesisiejoja ir nieko netrokšta, jis vienodas visoms gyvoms esybėms. Tokiame būvyje jis pasiekia tyrą atsidavimo tarnybą Man.“ [„Bhagavad-gītā“ 18.54]

Materialumo liga užsikrėtusiam žmogui šis pasaulis teikia vien kančias, tačiau bhaktui visas pasaulis yra tarsi Vaikuṇṭha. Impersonalistui pasiekti Brahmano lygį, susivienyti su Absoliutu – pats aukščiausias pasiekimas.

Mr. O’Grady: Ar Absoliutas mumyse, ar už mūsų?

Śrīla Prabhupāda: Nei mumyse, nei už mūsų. Absoliutas nedvejybiškas.

Mr. O’Grady: Na gerai, bet individualiu lygiu...

Śrīla Prabhupāda: Mes ne absoliutūs. Kai mes egzistuojame absoliučiu lygmeniu, mes absoliutūs. Tačiau dabar mes santykiname pasaulyje. Absoliuti Tiesa čia taip pat egzistuoja, tačiau mūsų jutimai nepakankamai išlavėję, kad patirtų Absoliučią Tiesą. Kol mes esame laiko valdžioje, apie tapimą absoliučiu negali būti ir kalbos.

Mr. O’Grady: Vadinas, „absoliutas“ – tai būtis už laiko ribų?

Śrīla Prabhupāda: „Bhagavad-gītā“ [4.9] apie tai sako:

*janma karma ca me divyam
evam yo vetti tattvataḥ
tyaktvā dehaṁ punar janma
naiti mām eti so ’rjuna*

„Kas suvokia transcendentinę Mano apsireiškimo ir žygių esmę, tas, palikęs kūną, daugiau nebegimsta materialame pasaulyje, bet eina į amžinąją Mano buveinę, o Arjuna.“

Sugrįžimas namo, atgal pas Dievą – štai kas absoliutu. Kol žmogus gyvena materialame pasaulyje ir tapatina save su šiuo kūnu, jis keliauja iš vieno kūno į kitą. Tai neabsoliutu. Čia aiškiai apie tai pasakyta. Absoliuti būklė pasiekama tik sugrįžus į dvasinį pasaulį.

Žvalgant dvasios horizontus

Mr. O'Grady: Na gerai, bet aš noriu paklausti, ar turime teisę čia sėdėti? Sėdėti čia, jūsų draugijoje, ir bičiuliškai šnekučiuotis, tuo tarpu kai anapus vandenyno...

Śrīla Prabhupāda: Jūs išleidote iš akiračio vieną dalyką: nors mes sėdime kiekvienas savo vietoje, tas skirtumas neturi įtakos tikrajam mūsų „aš“. Abu mes žmonės. Sąvokos „airis“, „anglas“, „protestantas“, „katalikas“ ir taip toliau – tėra skirtingi rūbai. Mes turim atsikratyti šių įvardijimų. Jų atsikratęs, žmogus apsivalo.

*sarvopādhi-vinirmuktaṁ
tat-paratvena nirmalam
hr̥ṣīkeṇa hr̥ṣīkeśa-
sevanam bhaktir ucyate*
[„Bhakti-rasāmṛta-sindhu“ 1.1.12]

Apvalius savo jutimus ir juos nukreipus tarnauti jautimų šeimininkui, Kṛṣṇai, pasiekiate gyvenimo tobulumą. Tai nedvejybiškas ir absoliutus būvis.

Mr. O'Grady: Bet sistema reikalauja, kad mes laikytume save amerikiečiais, indais, afrikiečiais ar dar kuo nors.

Śrīla Prabhupāda: Taip. Materialistinė visuomenė – tai dvejų visuomenė.

Mr. O'Grady: Bet juk tai yra neišvengiama. Kaip galima išvengti materialios egzistencijos?

Śrīla Prabhupāda: Tai padaryti įmanoma Kṛṣṇos sąmonėje. Lotosas auga vandenyje, bet nesudrėksta.

Mr. O'Grady: Nemanau, kad vienos srities metaforomis galima būtų paaiškinti kitos srities dalykus. Kaip galima kalbėti apie politines problemas, vartojant miglotas dvasines sąvokas? Savo esme jos visiškai skirtingos.

Śrīla Prabhupāda: Kartais pavyzdžių įvairovė padeda mums geriau suprasti ir įvertinti problemą. Pamerkiame vazoje įvairiausių gėlių, ir ta įvairovė padeda mums geriau suprasti pačią gėlių idėją. Kad ir kaip į tai žiūrėti, Kṛṣṇa gali išspręsti visas problemas. Ne tik airių ar anglų problemas – visas problemas. Tai reiškia vienovę įvairovėje. Mūsų mokinių praeitis labai skiriasi, bet visi jie yra Kṛṣṇos sąmonėje, ir tai vienija juos.

Savęs pažinimo mokslas

Mr. O'Grady: Labai gerai. Taip, aš su tuo sutinku. Tik noriu sužinoti, ar yra koks nors skirtumas tarp to, ką jūs vadinatė „Kṛṣṇos sąmonė“, ir Kristaus sąmonės?

Śrīla Prabhupāda: Ne, skirtumo nėra. Kristus atėjo skelbti Dievo žinią. Jei jūs iš tikrųjų suvokiate Kristų, jūs suvokiate ir Kṛṣṇą.

Mr. O'Grady: Ar suvokti Kṛṣṇą, arba Dievą – tai reiškia suvokti save? Kitaip sakant, ar tada mes suvokiame, kas iš tikrųjų esame?

Śrīla Prabhupāda: Taip, Dievo suvokimas aprėpia ir savęs suvokimą, bet savęs suvokimas nebūtinai yra Dievo suvokimas.

Mr. O'Grady: Bet gali būti?

Śrīla Prabhupāda: Ne.

Mr. O'Grady: Galima įsisąmoninti Dievą, kuris glūdi mumyse.

Śrīla Prabhupāda: Tai reiškia, kad jūs suvokiate Dievą. Štai jus apšviečia saulė, ir į jūsų gebėjimą matyti saulę įeina ir gebėjimas matyti save. Tamsioje jūs nematote savęs. Naktį neįmanoma pamatyti net savo rankų ar kojų, o, išėję į saulės šviesą, jūs matot ir saulę, ir save. Be saulės šviesos – be Dievo sąmonės – savęs suvokimas yra nevisiškas. Tuo tarpu Dievo sąmonė leidžia labai aiškiai suvokti save.

Mr. O'Grady: Mums, pedagogams, tenka daug bendrauti su jaunuimu, bet aš nebandau gelbėti jų didaktiniais pamokymais. Kiek leidžia sistema, mes bandomė padėti jiems suvokti tai, kas yra geriausia ir gražiausia, kas duoda daugiausiai peno dvasiai juos supančiame pasaulyje. Labai dažnai mokiniai nepasiekia dvasinės būsenos, nes jiems trūksta nešališkumo; jų būsena labiau emocinė. Dažniausiai mums pateikiamas fundamentalus klausimas: „Kas aš esu?“ arba „Kam viso to reikia?“

Śrīla Prabhupāda: Taip.

Mr. O'Grady: Arba jie klausia: „Kodėl aš esu čia?“

Śrīla Prabhupāda: Taip, labai gerai.

Mr. O'Grady: Mūsų klausia: „Kodėl aš turiu čia būti? Mokytojai, kas jūs toks ir kas jums davė teisę sakyti mums, ką turime galvoti, kokiems mums būti ar nebūti? Kodėl aš turiu skaityti Shakespeare'ą? Kam turiu klausytis Mozarto? Man labiau patinka Bobas Dylanas.“ Matyt, tokie klausimai kyla griūnant visoms vidinėms iliuzijoms, jaučiantis nesaugiai, dėl netikrumo ir nepasitikėjimo esama tvarka. Dažnai į tuos klausimus mes atsakome gana atžariai. Užuot davę tiesius atsakymus, mes priversti atsakinėti netiesiogiai, atsižvelgdami į sąlygas, kurios paskatino mokinius klausyti apie tai. Kaip jums atrodo, ar nevertėtų mums stengtis kalbėtis su jais atviriau?

Žvalgant dvasios horizontus

Śrīla Prabhupāda: Jūs kalbate apie...

Mr. O'Grady: Šiuolaikinio švietimo problemą.

Śrīla Prabhupāda: Taip. Šiuolaikinis švietimas neatsako į daugybę klausimų. „Kodėl aš čia atėjau? Kam?“ Šie klausimai turėtų būti kuo nuodugniausiai atsakyti. Todėl Vedos nurodo: *tad-vijñānārthan sa gurum evābhigacchet*. Norėdamas rasti atsakymus į tuos klausimus, žmogus turi kreiptis į *bona fide* dvasinį mokytoją.

Mr. O'Grady: O jeigu jo nėra? Jeigu mums sako, kad ponas Nixonas – *bona fide* dvasinis mokytojas, ką mums daryti?

Śrīla Prabhupāda: Ne, ne. [Juokiasi.] *Bona fide* dvasinis mokytojas turi atitikti tam tikrus reikalavimus. Jūs girdėjote tik vieną posmo eilutę. Kas yra dvasinis mokytojas? Į tai atsako kita eilutė: *śrotriyaṁ brahma-niṣṭham*. Žodis *śrotriyaṁ* nurodo tą, kuris girdėjo tiesą iš kito *bona fide* šaltinio. Dvasinis mokytojas yra tas, kuris išgirdo tiesą iš kito kvalifikuoto dvasinio mokytojo. Taip vienas gydytojas perima iš kito medicinos žinias. Dvasinis mokytojas irgi turi būti dvasinių mokytojų sekoje. Pirmasis dvasinis mokytojas yra Dievas.

Mr. O'Grady: Taip. Suprantama.

Śrīla Prabhupāda: Tas, kuris klausėsi Dievo, Jo išmintį perteikia savo mokiniams. Jei mokinys tiesos neiškraipo, jis yra *bona fide* dvasinis mokytojas. Toks yra mūsų mokymo metodas. Mes mokomės, klausydami Kṛṣṇos – Dievo, ir iš Jo sužinom, kas yra tobulas. Arba mes klausomės Jo atstovo, kuris neprieštarauja Kṛṣṇai ir gerai suvokia Jo mokymą. Tai nereiškia, kad mes kalbam vieną, o patys darom visokiausias kvailystes. Kas taip elgiasi, tas nėra dvasinis mokytojas.

Mr. O'Grady: Turiu vargšą seną tėvą, jis gyvena Airijos vakaruose. Paprastas senas žmogus, septyniasdešimt aštuonerių metų – jūsų kartos. Sulaukus tokio amžiaus, jį kankina klausimas: „Kai kunigai sako man, kad Dievas viską žino, aš noriu paklausti, kas Dievui viską pasakė?“ Jis ateina pas mane ir klausia: „Tu lankei mokyklą, skaitai knygas. Pasakyk man, kas Dievui viską pasakė?“ O aš nežinau, ką atsakyti. Štai koks skirtumas tarp septyniasdešimt aštuonerių ir trisdešimt devynerių metų.

Śrīla Prabhupāda: Ne, skirtumą lemia ne amžius, o žinios. „Brahma-sūtroje“ iškeltas klausimas: „Kas yra Dievas?“ Pirmiausia reikia atsakyti į šį klausimą.

Mr. O'Grady: Kas išmokė Dievą?

Śrīla Prabhupāda: Ne. Pirmiausia reikia išsiaiškinti, kas yra Dievas,

Savęs pažinimo mokslas

ir tik po to klausti, kas Dievą visko išmokė. „Vedānta-sūtra“ sako: *athāto brahma-jijñāsā* – „Atėjo laikas klausti, kas yra Dievas.“ Kol jūs nežinote, kas yra Dievas, kaip galite klausti, kas Jį visko išmokė? Jei nežinote, kas yra Dievas, nekyla klausimas, kas Jį išmokė. Ar ne tiesa? **Mr. O’Grady:** Taip.

Śrīla Prabhupāda: Kas yra Dievas, aiškinama „Brahma-sūtroje“. *Janmādy asya yataḥ:* Dievas – Tas, iš kurio viskas randasi. Dievas – tai Aukščiausioji Būtybė, iš kurios viskas kyla. Kokia gi tos Aukščiausiosios Būtybės prigimtis? Ar Jis yra negyvas akmuo, ar gyva esybė? Apie tai irgi pasakyta. *Janmādy asya yato ’nvayād itarataś cārthesv abhijñāḥ svarāt.* [„Śrīmad-Bhāgavatam“ 1.1.1] Aukščiausioji Būtybė tiesiogiai ir netiesiogiai pažįsta absoliučiai viską. Jei Dievas nežinotų visko, Jis negalėtų būti Dievas. Tada prieiname prie jūsų iškeltos klausimo: kas Dievą visko išmokė? Į jį taip pat yra atsakymas: *svarāt* – Jis visiškai nepriklausomas. Jam nereikia iš nieko mokytis. Toks Dievas. Tas, kuris turi mokytis iš kitų, nėra Dievas. Kṛṣṇa pasakė „Bhagavad-gītā“, ir Jam iš nieko nereikėjo mokytis jos išminties. Aš turėjau sužinoti ją iš savo dvasinio mokytojo, bet Kṛṣṇai nereikėjo iš nieko jos išgirsti. Dievas yra tas, kuriam nereikia mokytis iš kitų.

Mr. O’Grady: O kaip tai siejasi su žmogaus meile?

Śrīla Prabhupāda: Viskas kyla iš Dievo. Mes, kaip neatsiejamoms Dievo dalelės, taip pat iš dalies spinduliuojame meilę, nes pirminė meilė glūdi Dievuje. Tai, ko Dievuje nėra, neegzistuoja, todėl meilė kyla iš Dievo.

Mr. O’Grady: Vadinas, meilės pasireiškimas – tai Dievo pasireiškimas?

Śrīla Prabhupāda: Jei Dievas nebūtų linkęs mylėti, kaip galėtų meilė skliti iš mūsų? Sūnus visada turi savo tėvo bruožų. Kadangi Dievas linkęs mylėti, tą polinkį turime ir mes.

Mr. O’Grady: Galbūt meilę mumyse pagimdo būtinybė.

Śrīla Prabhupāda: Ne, apie kažkokį „galbūt“ negali būti nė kalbos. Mes apibūdiname Dievą absoliučiomis sąvokomis. *Janmādy asya yataḥ:* Dievas yra Tas, iš kurio viskas kyla. Dievui būdinga ir kovos dvasia, bet ir Jo kova, ir Jo meilė – absoliutūs. Mes iš patirties žinome, kad materialiam pasauly kova yra visiška meilės priešybė, o Dievui kova ir meilė yra viena ir tas pat. Štai ką reiškia „absoliutus“. Vedų šventraščiai pasakoja, kad, nužudydamas Savo „priešus“, Dievas juos išvaduoja.

Mr. O’Grady: Ar įmanoma pačiam tokiu būdu suvokti Dievą?

Žvalgant dvasios horizontus

Śrīla Prabhupāda: Ne. Todėl mes pacitavome šį posmą: *tad-vijñānārthaṁ sa gurum evābhigacchet*. Žodis *abhigacchet* reiškia „privalo“. Vienas pats žmogus nepajėgus to padaryti. Sanskrito gramatikoje ši veiksmažodžio forma vadinama *vidhiliṇ*. Ji vartojama tada, kai nėra pasirinkimo. Žodis *abhigacchet* reiškia, kad būtina kreiptis į *guru*. Taip teigia Vedos. Todėl „Bhagavad-gītā“ mums pasakoja, kad iš pradžių Arjuna su Kṛṣṇa diskutavo, bet kai jis pamatė, kad pokalbiai problemų neišsprendžia, jis atsidavė Kṛṣṇos valiai ir pasirinko Jį savo *guru*.

*kārpaṇya-doṣopahata-svabhāvaḥ
prcchāmi tvāṁ dharma-sammūḍha-cetāḥ
yac chreyaḥ syān niścitaṁ brūhi tan me
śiṣyas te 'haṁ śādhi mām tvāṁ prapannam*

„Iš silpnumo visiškai praradęs savitvardą, aš nebesuprantu savo pareigos. Tad aiškiai sakyk, kas man daryti? Nuo šiol aš – Tavo mokinys ir Tau atsidavusi siela. Pamokyk mane ką daryti.“ [„Bhagavad-gītā“ 2.7] Taigi čia pasakyta, kad Arjuna yra visiškai pasimetęs ir savo pareigos jis nežino.

Mr. O'Grady: Pareiga kam: sau pačiam, artimui ar valstybei?

Śrīla Prabhupāda: Kareivio pareiga – kautis su priešu. Arjuna buvo karys, ir Kṛṣṇa jam patarė: „Priešingoje pusėje – tavo priešai, o tu karys. Kodėl tu bandai išvengti prievartos? Negerai darai.“ Tada Arjuna tarė: „Aš visiškai sutrikęs ir todėl negaliu teisingai nuspręsti. Taigi ir pasirenku Tave savo dvasiniu mokytoju ir prašau pamokyti, kaip teisingai pasielgti.“ Kai sieloje sumaištis, kai gyvenime prieinama aklavietė, reikia kreiptis į tą, kuris išmano, kaip susidoroti su jūsų sunkumais. Spręsdami juridines problemas, jūs kreipiatės į juristą, o gydytis einate pas gydytoją. Materialiame pasauly niekas nieko nežino apie savo dvasinę esmę. Todėl mes privalome kreiptis į *bona fide* dvasinį mokytoją, kuris mums gali suteikti tikrąjį žinojimą.

Mr. O'Grady: Aš visiškai pasimetęs.

Śrīla Prabhupāda: Vadinasi, jums reikia kreiptis į dvasinį mokytoją.

Mr. O'Grady: Ir jis nuspręs, kaip man rasti išeitį iš aklavietės?

Śrīla Prabhupāda: Taip, dvasinis mokytojas yra tas, kuris išveda iš bet kokios aklavietės. Jei dvasinis mokytojas negali išvesti mokinio iš aklavietės, jis nėra dvasinis mokytojas. Toks kriterijus.

Savęs pažinimo mokslas

*saṁsāra-dāvānala-līḍha-loka-
trāṇāya kārūṇya-ghanāghanatvam
prāptasya kalyāṇa-guṇārṇavasya
vande guroḥ śrī-caraṇāravindam*

Visas šis sąmyšio apimtas pasaulis yra tarsi liepsnojančias miškas. Užsiliepsnojus miškui, kyla sąmyšis. Gyvūnai nežino nei kur bėgti, nei kaip gelbėtis. Siaučiant materialaus pasaulio liepsnoms, niekas nežino nei kas, nei kur. Kaip užgesinti miško gaisrą? Čia nepadės gaisrininkų brigados, neužpilsi jo ir vandens kibirais. Išgelbėti nuo miško gaisro gali tik iš debesų prapliuपęs lietūs. Tik jis gali užgesinti gaisrą. Čia lems ne mūsų sugebėjimai, o Dievo malonė. Žmonių bendrijoje dabar didžiulis sąmyšis, ir niekas nežino, kaip išeiti iš šios aklavietės. Dvasinis mokytojas – tai žmogus, apdovanotas Dievo malone, tai tas, kuris gali parodyti išeitį pasimetusiems. Kam suteikta Dievo malonė, tas gali tapti dvasiniu mokytoju ir teikti tą malonę kitiems.

Mr. O'Grady: Problema, kaip rasti dvasinį mokytoją.

Śrīla Prabhupāda: Tai ne problema. Problema – ar jūs esat nuoširdus. Jūs turit problemų, bet jūsų širdy yra Dievas. *Īśvaraḥ sarva-bhūtānām*. Dievas čia pat. Jei jūs nuoširdus, Dievas atsiunčia jums dvasinį mokytoją. Todėl Dievas dar vadinamas *caitya-guru* – dvasiniu mokytoju, kuris yra širdyje. Dievas padeda iš vidaus ir iš išorės. „Bhagavad-gītoje“ viskas aprašyta. Materialus kūnas – tarsi mašina, bet širdy glūdi siela, o kartu su siela – Supersiela, Kṛṣṇa, kuris teikia nurodymus. Viešpats sako: „Tu norėjai tai padaryti, dabar tau suteikta tokia galimybė. Eik ir daryk.“ Jei esat nuoširdus, jūs sakot: „Dabar, Viešpatie, aš noriu pasiekti Tave.“ Tada Jis jums nurodys: „Gerai, eik šiuo keliu ir pasieksi Mane.“ Tai Jo malonė. Jei norim ko nors kito – prašom, mes gausim tai. Dievas labai geras. Kai aš ko nors įsigeidžiu, Jis, būdamas širdyje, nukreipia mane ir pasako, kaip gauti norimą dalyką. Tai kodėl gi Jis negali patarti, kaip surasti dvasinį mokytoją? Visų pirma mes turim panorėti atgaivinti savyje Dievo sąmonę. Tada Dievas atsiųs mums dvasinį mokytoją.

Mr. O'Grady: Labai jums ačiū.

Śrīla Prabhupāda: Jums ačiū. Aš noriu jūsų paprašyti. Jūs – poetas. Rašykit apie Dievą. Jūs mokate rašyti, todėl aš labai prašau jūsų savo poezijoje pasakoti apie Dievą, ir tada jūsų gyvenimą apvainikuos

Žvalgant dvasios horizontus

sėkmė. Sėkmingas bus ir to žmogaus gyvenimas, kuris išgirs jus. Vedos nurodo:

*idaṁ hi puṁsas tapasaḥ śrutasya vā
sviṣṭasya sūktasya ca buddhi-dattayoḥ
avicyuto 'rthaḥ kavibhir nirūpito
yad uttamaśloka-guṇānuvarṇanam
[„Śrīmad-Bhāgavatam“ 1.5.22]*

Visuomenė turi daug lyderių – poetų, mokslininkų, religijos veikėjų, filosofų, politikų ir pan., kurie gerai išmano savo darbą. Visiems jiems Vedos nurodo: jūsų pareiga išstbulinti savo veiklą, pasakojant apie Aukščiausiosios Būtybės šlovę.

Mr. O'Grady: Patirtis man sako, kad dėl tam tikrų nesuvokiamų priežasčių kiekvienas žmogus pašauktas kokiai nors misijai.

Śrīla Prabhupāda: Toji misija nurodyta čia: *avicyutaḥ*. Vienintelis teisingas sprendimas toks: „Tegu jie kalba apie Viešpaties šlovę.“

Mr. O'Grady: Bet jūs sakėt, kad dvasinis mokytojas yra išrinktasis. Dvasinį mokytoją, poetą, šventiką išrenka Dievas. Jie pašaukti rašyti poetas, tapyti paveikslus, kurti muziką.

Śrīla Prabhupāda: Tad jeigu jūs kuriate muziką, kurkit ją apie Dievą. Tai bus jūsų tobulumas.

Mr. O'Grady: Jei žmogus dirba ir skiria savo darbą Dievui, tas darbas ir yra jo tobulumas?

Śrīla Prabhupāda: Taip.

Mr. O'Grady: Labai jums ačiū.

VIII
Tobulumo pasiekimas

Gyvenimo tikslo beieškant

Kiekvienas mąstantis žmogus kelia sau esminį klausimą: „Koks gyvenimo tikslas?“ Deja, surasti atsakymą į šį klausimą nelengva, nes yra tūkstančiai konfliktuojančių filosofijų, religijų, ideologijų, ir jų šalininkai varžosi tarpusavyje, norėdami patraukti mus kiekvienas į savo pusę. Šioje Šrilos Prabhupādos paskaitoje mes rasime labai paprastus ir pamokančius atsakymus, nurodančius kelią į gyvenimo tikslą.

Šios dienos pokalbio tema – mūsų santykiai su Dievu, t.y. savęs pažinimas. *Saṅkīrtanos* judėjimas yra pats lengviausias savęs pažinimo būdas, nes jis išvalo širdį. Teisingai suvokti, kas mes esame, trukdo dulkių sluoksnis ant mūsų proto veidrodžio. Apdulkėjusiame veidrodyje savęs nepamatysi, bet jeigu veidrodis švariai nuvalomas, jame galima pamatyti savo atvaizdą. Taigi meditacija yra būdas apvalyti širdį. Meditacija – tai bandymas suvokti savo santykius su Aukščiausiuoju.

Kad ir su kuo mes susidurtume, tarp mūsų atsiranda ryšys. Dabar aš sėdžiu ant šio pagalvio ir tarp mūsų yra ryšys: aš ant jo sėdžiu, o jis mane laiko. Ryšiai neišvengiami. Štai jūs esate anglai arba indai ir turite ryšį su savo visuomene, šeima, draugais. Tačiau kokie mūsų ryšiai su Dievu?

Iš visų žmonių vos vienas kitas tegalėtų apibūdinti savo ryšį su Dievu. Žmonės sako: „Kas yra Dievas? Dievas negyvas. Aš netikiu Dievą, nekalbant jau apie kokius nors santykius su Juo.“ Jie akli, nes jų širdis dengia purvo sluoksnis. Mes susiję su viskuo aplink, tad kodėl nesistengiame suprasti, kokie santykiai mus sieja su Dievu? Argi tai išmintinga? Ne, tai neišmanymas. Visas materialaus pasaulio būtybės gaubia trijų materialios gamtos *gunų* skraistės, todėl jos nemato Dievo. Jos nepažįsta Dievo, tačiau ir nesistengia Jo pažinti. O Dievas egzistuoja. Anglijoje rytą tvyro rūkas, ir per jį nesimato saulės. Tačiau ar tai reiškia, kad saulės apskritai nėra? Jos nematyti, nes prieš mūsų akis tvyro rūko skraistė. Tačiau jei jūs nusiųsite telegramą į kitą pasaulio galą, iš ten jums atsakys: „Saulė yra, mes ją matome. Ji akinančiai

Savęs pažinimo mokslas

spindi.“ Taigi, jei jūs neigiate Dievo buvimą ar negalite išsiaiškinti savo santykių su Juo, jums paprasčiausiai stinga žinių. Tai nereikia, kad Dievo nėra. Mums trūksta žinių. Saulė nėra užstota – jos niekas negali užstoti. Nei rūkas, nei debesys, nei migla nepajėgūs užstoti saulės. Ji milžiniška! Ji daug kartų didesnė už mūsų Žemę. Debesų virtinė gali nusidriekti daugių daugiausiai dešimt, dvidešimt ar šimtą mylių. Tai ar gali debesys užstoti saulę? Ne, debesys negali užstoti saulės. Jie užstoja mūsų akis. Kada kiškį puola priešas ir jis negali apsiginti, kiškis užsimerkia ir mano: „Mano priešas dingo.“ Taip ir mes, aptraukti išorinės Dievo energijos skraisčių, manome: „Dievas negyvas.“

Viešpaties energijos yra trijų rūšių. Aukščiausiojo Viešpaties energijos aptartos „Višņu Purānoje“. Jas aprašo Vedos bei Upanišados. *Parāśya śaktir vividhaiva śrūyate*. [„Švetāśvatara Upaniṣad“ 6.8] *Śakti* – tai „energija“. Viešpats valdo įvairialypes energijas. Vedose sakoma: „Dievas neturi kas daro.“ Mes turime dirbti, nes kitaip neišgyvensime: mums reikia valgyti, mes norime malonumų, o kam Dievui dirbti? Dievui nereikia dirbti. Kodėl gi sakome, kad Dievas sukūrė visatą? Argi tai ne darbas? Ne. Kaip tada visa tai įvyko? Įvairialypės Dievo energijos yra tokios galingos, kad veikia pačios ir yra kupinos išminties. Visi matome, kaip gėlė auga ir pražysta įvairiausiom spalvomis: vienoje ir kitoje pusėje dėmelės, o šonai vienas už kitą baltesni. Tokia meniška simetrija būdinga ir drugeliui. Taigi viskas nudažoma, bet taip tobulai ir greitai, jog mes nepastebime, kaip tai įvyksta. Mes nesuprasime, kaip tai padaroma, bet tą darbą atlieka Viešpaties energija.

Žmonės stokoja žinių, todėl ir sako, kad Dievas miręs, kad Dievo nėra ir kad mūsų su Juo niekas nesieja. Toks mąstymas lygintinas su mąstymu žmogaus, kurį apsėdo šmėklos. Apsėstasis paisto visokiausius niekus, taip ir mes, apgaubti iliuzinės Dievo energijos skraisčių, sakome, kad Dievas miręs. Bet tai netiesa. Todėl mes būtinai turime giedoti šventą vardą, kuris išvalo mūsų širdį. Taikykite šį paprastą Hare Kṛṣṇa *mantras* kartojimo metodą. Visur – šeimoje, klube, namie, kelyje – giedokite „Hare Kṛṣṇa“, ir tamsa, gaubianti jūsų širdį ir slepianti tikrąją jūsų esmę, išsisklaidys. Tada jūs galėsite suprasti savo tikrąją prigimtinių būvį.

Viešpats Caitanya Mahāprabhu mums rekomendavo: *ceto-darpaṇa-mārjanam*. *Mārjanam* reiškia „valyti“, o *darpaṇam* – „veidrodis“. Širdis – tai veidrodis. Ji yra tarsi fotoaparatas. Kaip fotoaparatas fik-

Tobulumo pasiekimas

suoja įvairiausius dienos ir nakties vaizdus, taip mūsų širdis fiksuoja vaizdus ir saugo juos pasąmonėje. Psichologai tai žino. Širdis užfiksuoja daugybę vaizdų, ir jie užtemdo širdį. Mes nežinome, kada tai prasidėjo, bet tai yra faktas: sąlytis su materija paslėpė nuo mūsų tikrąją mūsų esmę. Todėl *ceto-darpaṇa-mārjanam* – būtina išvalyti savo širdį. Išvalyti širdį galima įvairiais būdais – *jñāna*, *yoga*, meditacija, dorovinga veikla. *Karma* taip pat valo širdį. Jei žmogus gyvena dorovingai, jo širdis palengva apsivalo. Ir nors šie metodai širdžiai apvalyti ir rekomenduojami, juos taikyti šiame amžiuje labai sunku. Filosofinio pažinimo kelias reikalauja tapti apsišvietusiu mokslo vyru, perskaityti daugybę knygų, bendrauti su profesoriais bei mokslininkais ir atsidėti apmąstymams. Reikia surasti žmogų, kuris pamatė šviesą. Tokia yra filosofinio pažinimo metodo esmė.

Rekomenduojamas ir meditacijos būdas. Žmogus turėtų klausti savęs: „Kas aš?“ Pagalvokime: ar aš kūnas? Ne. Ar šis pirštas? Ne. Tai *mano* pirštas. Galvodami apie savo koją, suvokiame: „O, tai *mano* koja.“ Taip paaiškėja, kad viskas yra „mano“. O kur esu „aš“? Viskas mano, bet kurgi tasai „aš“? Ieškodamas savojo „aš“, žmogus medituoja. Tikroji meditacija reiškia visų jautimų sutelkimą minėtuju būdu. Tačiau šis meditacijos metodas labai sunkus. Reikia suvaldyti jautimus. Jie traukia mus prie išorinio pasaulio, o juos būtina nukreipti į vidų ir stebėti save. Tam skirta *yog*os sistema, kurią sudaro aštuonios pakopos. Pirmoji – valdyti jautimus, laikantis reguliatyviųjų principų. Po to – sėdėjimo pozos, kurios padeda sutelkti protą. Jei sėdėsi sulinkęs, susikaupti nepavyks. Būtina sėdėti tiesiai. Po to – kvėpavimo valdymas, paskui – meditacija, ir galiausiai – *samādhi*. Tačiau šiandien šitai labai sunku atlikti. Niekas nesugeba iš karto padaryti viską kaip reikia. Vadinamosios šiuolaikinės *yog*os pratybos – labai fragmentiškos, į jas įeina tik sėdėjimo pozos ir keletas kvėpavimo pratimų. Taip tobulumo nepasieksi.

Tikrąjį *yog*os metodą šiame amžiuje labai sunku praktikuoti, nors jį Vėdos ir rekomenduoja. Galima pamėginti įgyti žinių ir filosofiniais samprotavimais: „Tai yra Brahmanas, o tai – ne Brahmanas. Tad kas yra Brahmanas? Kas yra dvasinė siela?“ Tokie empiriniai filosofiniai samprotavimai taip pat Vėdų rekomenduojami, tačiau šiame amžiuje jie beprasmiški.

Todėl Caitanya Mahāprabhu (ne tik Caitanya Mahāprabhu, bet ir Vėdų raštai) sako:

Savęs pažinimo mokslas

*harer nāma harer nāma
harer nāmaiva kevalam
kalau nāsty eva nāsty eva
nāsty eva gatir anyathā*

Kalau reiškia „šame amžiuje“. *Nāsty eva, nāsty eva, nāsty eva* – tris-kart *nāsty eva*. *Eva* reiškia „tikrai“, o *nāsti* – „ne“. „Tikrai ne, tikrai ne, tikrai ne“. Ką gi reiškia – „tikrai ne“? Neįmanoma pažinti savęs *karmos* metodu. Tai pirmasis „tikrai ne“. Neįmanoma pažinti savęs *jñānos* metodu. Tai antrasis „tikrai ne“. Neįmanoma suvokti savęs *yogos* metodu. Tikrai ne. *Kalau*. *Kalau* reiškia „šame amžiuje“. *Kalau nāsty eva nāsty eva nāsty eva gatir anyathā*. Šiame amžiuje tikrai neįmanoma sėkmingai praktikuoti nė vieno iš šių trijų metodų. O koks metodas tada rekomenduojamas? *Harer nāma harer nāma harer nāmaiva kevalam*. „Tiesiog kartoti Hare Kṛṣṇa *mantrą*.“ *Kevalam* reiškia „tiksliai“. Paprasčiausiai kartokite „Hare Kṛṣṇa“. Tai pats lengviausias ir tauriausias būdas. Jį rekomenduoja šventraščiai, jis lengviausiai įgyvendinamas ir autoritetingas. Todėl išbandykite jį. Išbandykite jį, kad ir kokia būtų jūsų būklė. Kartokite *mantrą*. Tai nereikalauja jokių išlaidų, jūs nieko neprarasite. Mes nekartojame kokių nors slaptų *mantrų*. Ne, ši *mantra* prieinama visiems. Kartodami ją, jūs išvalysite savo širdį.

Materialiame pasaulyje niekas nenori kentėti, bet kančios ateina savaime. Jos užklumpa netikėtai, tarsi miško gaisras, kylantis net ir neįžiebus degtuko. Niekas nenori karo, bet karai kyla. Niekas nenori badauti, bet badas ateina. Niekas nenori, kad prasidėtų epidemijos, tačiau jos prasideda. Niekas nenori kovoti, bet kova nepaliaujamai vyksta. Niekas nenori nesusipratimų, bet jie įvyksta. Kodėl? Tai tarsi siaučiantis miške gaisras. Jo neužgesins ugniagesių mašinos. Įsisiautėjusio problemų gaisro neužgesins tariamasis mokslo progresas. Ne, tai neįmanomas dalykas. Miško gaisro neužgesins nei gaisrinė mašina, nei kibirai vandens – taip ir mūsų gyvenimo problemų neįmanoma išspręsti materialiais būdais.

Pavyzdžių yra daug. Prahlāda Mahārāja sako: „Brangus Viešpatie, nei tėvas, nei motina negali visiškai apsaugoti savo vaikų.“ Jie rūpinasi savo vaikais – tokia jų pareiga. Tačiau jie neapsaugos vaikų visais atvejais. Kai gamtos dėsniai pareikalaus grąžinti jiems vaiką, tėvai negalės jo apsaugoti. Todėl nors ir sakome, jog tėvas ir motina yra

Tobulumo pasiekimas

vaikų sergėtojai, taip iš tikrųjų nėra. Jei žmogus laivu plaukia per vandenyną ir mano, kad jis labai patogiai įsitaisė kajutėje, ar tai jį apsaugos? Ne, jis vis tiek gali nuskęsti. Dangumi skrenda puikus lėktuvas, ir visi keleiviai jaučiasi saugūs, tačiau lėktuvas staiga ima ir sudūžta. Tai, kas materialu, negali mūsų apsaugoti. Tarkim, žmogus susirgo. Jis gali kreiptis į gerą gydytoją, kuris jam išrašys gerų vaistų, bet tai dar nebūtinai reiškia, kad ligonis pasveiks. Tad kas gi yra patikimiausia garantija? Prahlāda Mahārāja sako: „Mano brangus Viešpatie, jei Tu nuo ko nors nusigręži, jo niekas neapsaugos.“

Šiuos žodžius patvirtina mūsų kasdieninė patirtis. Mes galime išrašyti daugybę būdų, kaip spręsti savo problemas, kurias sukuria materialios gamtos dėsniai, bet to nepakanka. Taip mes niekada neišspręsim visų problemų ir nerasime tikro palengvėjimo. Tai faktas. Todėl Kṛṣṇa „Bhagavad-gītoje“ pažymi: „*Māyā*, išorinė energija, yra labai stipri. Jos niekas negali nugalėti. Tai padaryti iš esmės neįmanoma.“ Kaipgi tada išsiveržti iš šios materialios gamtos? Kṛṣṇa sako: „Apsiginti nuo materialios gamtos antpuolių galima labai paprastai – atsidavus Man.“ Ir tai faktas. Todėl, kad sužinotumėm apie savo santykius su Dievu, mes turime išvalyti savo širdį.

„Kaṭha Upaniṣad“ teigia: *nityo nityānām cetanaś cetanānām*. Aukščiausiasis Absoliutus Dievo Asmuo (Absoliuti Tiesa) yra amžinas. Amžinas Dievas – amžini ir mes. Tačiau Vedos pažymi, kad Jis yra pati aukščiausia gyva esybė. Jis – gyvas. Jei Jis nebūtų gyvas, kaip šis pasaulis judėtų? „Bhagavad-gītoje“ Kṛṣṇa sako: „Viskas vyksta Man prižiūrint.“ Ir Biblijoje pasakyta: „Dievas sukūrė.“ Tai faktas. Dabar teigiama, kad kadaise egzistavo tam tikras medžiagos gumulas, ir po to viskas įvyko, tačiau tai netiesa. Vedose pateikti tikri faktai, tereikia atmerkti akis, kad praregėtume. *Ceto-darpaṇa-mārjanam*. Toks yra mūsų širdžių valymo metodas. Išvalę savo širdis, suvoksime, ką sako Kṛṣṇa ir Vedos. Mums reikia apsivalyti. Jei gelta sergančiam žmogui duosite ledinuką, jis pasakys, kad saldainis labai kartus. Bet argi saldainis kartus? Ne, jis labai saldus. Be to, saldainis dar ir vaistas nuo geltos. Jį kaip vaistą rekomenduoja šiuolaikinis mokslas, taip pat ir Vedų raštai. Taigi, sučiulpę daug ledinukų, mes išgysime nuo geltos. O išgijęs nuo geltos žmogus sako: „O, kaip saldu!“ Taigi nūdienos bedieviškos civilizacijos geltą tegalima išgydyti, kartojant „Hare Kṛṣṇa“. Iš pradžių jums gal ir bus kartoka, bet darydamas pažangą pajusite, kaip tai malonu.

Savęs pažinimo mokslas

Kai tik žmogus suvokia, kas jis ir kokie jo santykiai su Dievu, jis tampa laimingas. Mes kenčiame dėl to, kad save tapatiname su materialiu pasauliu. Štai kodėl mes nelaimingi. Nerimas ir baimė persekioja mus todėl, kad klystame, tapatindami save su materialiuoju pasauliu. Anksčiau aš sakiau, kad tas, kuris save tapatina su kaulų ir odos maišu, yra ne geresnis už gyvulį. Taigi, kartojant „Hare Kṛṣṇa“, atsikratoma neteisingo savęs supratimo. Išvalyti širdį – tai suprasti, kad tu nepriklausai materialiam pasauliui. *Ahaṁ brahmāsmi*: aš esu dvasinė siela. Kol žmogus priskiria save Anglijai, Indijai ar Amerikai, tol jį reikia laikyti neišmanėliu. Šiandien jūs anglas, nes gimėte Anglijoje, bet kitą gyvenimą galite ir negimti Anglijoje, gal jūs gimsite Kinijoje, Rusijoje ar kurioje nors kitoje šalyje. O gal jūs išvis negausite žmogaus kūno. Šiandien jūs – nacionalistas, didis savo šalies patriotas, bet rytoj savo šalyje jūs galite gimti karve, gabenama į skerdyklą.

Taigi mes turėtume aiškiai suvokti, kas esame. Caitanya Mahāprabhu sako, kad visos gyvos būtybės iš esmės yra amžini Dievo tarnai. Kas mąsto: „Mano rūpestis – tarnauti Dievui, tarnauti kam nors kitam aš neįpareigotas“, tas išsivaduoja. Jo širdis nedelsiant išsivalo, ir jis išsivaduoja. Po to žmogui baigiasi visi jo rūpesčiai ir vargai šiame pasaulyje, nes jis žino: „Aš esu Dievo tarnas. Dievas mane apsaugos. Kam man dar kažkuo rūpintis?“ Jis tarsi vaikas, kuris žino, kad juo pasirūpins mama ir tėtis. Jis – laisvas. Jei jis lįstų prie ugnies, mama jį perspėtų: „Brangus vaikel, nudegsi.“ Mama nenuleidžia nuo jo akių. Tai kodėl mums nepasiklievus Dievu? Juk Jis ir taip mus globoja.

Žmonės eina į bažnyčią ir meldžiasi: „Dieve, duok mums duonos kasdieninės.“ Ir iš tiesų, jei Dievas mums jos neduotų, mes negalėtumėm gyventi. Tai faktas. Vedos irgi sako, kad Aukščiausiasis Asmuo vienas patenkina visų gyvų esybių visus poreikius. Dievas visus aprūpina maistu. Mes, žmonės, susiduriame su ekonominėmis problemomis, o ar turi problemų kitos, ne žmonių visuomenės? Paukščių visuomenėje ekonominių problemų nėra. Ekonominų problemų netenka spręsti ir žvėrimis. Egzistuoja 8 400 000 gyvybės rūšių, ir žmonės tesudaro labai mažą jų dalį. Žmonės patys susikūrė problemas: ką valgyti, kur miegoti, kaip poruotis ir apsiginti. Mums tai – problemos, bet daugumai būtybių – žuvims ir kitiems vandens gyviams, augalams, vabzdžiams, paukščiams, žvėrimis ir milijonams kitų gyvų padarų – šios problemos neegzistuoja. Jie taip pat yra gyvos esybės. Nemanykite, kad jie kitojie negu mes. Neturėtume manyti, kad tik mes – žmonės – esame

Tobulumo pasiekimas

gyvos esybės, o visi kiti – negyvi. Kas gi tas būtybes aprūpina maistu ir duoda pastogę? Dievas. Augalai ir gyvūnai neina į darbą. Jie nelanko universitetų, kad gautų techninį išsilavinimą ir užsidirbtų pinigų. Tad kaipgi jie prasimaitina? Juos aprūpina Dievas. Dramblys suėda šimtus svarų maisto. Kas jį aprūpina? Ar jūs rūpinatės, kad būtų pamaitinti drambliai? Dramblių – milijonai. Kas juos aprūpina?

Tad ar ne geriau pripažinti, kad mus aprūpina Dievas, negu manyti: „Dievas miręs. Kokia prasmė eiti į bažnyčią ir prašyti Jį duonos?“ „Bhagavad-gītā“ teigia: „Pas Kṛṣṇą ateina keturių tipų žmonės: kenčiantys, stokojantys pinigų, išmintingieji ir smalsuoliai.“ Smalsuoliai, išmintingieji, kenčiantys ir stokojantys pinigų – šie keturių klasių žmonės kreipiasi į Dievą. „Brangus Viešpatie, aš išalkau. Duok man duonos kasdieninės.“ Puiki malda. Taip į Dievą besikreipiantys žmonės vadinami *sukṛtinah*. *Sukṛti* reiškia „dorovingas“. Dievui besimeldžiantys žmonės yra dorovingi. Nors jie prašo pinigų ir duonos, visgi laikomi dorovingais, nes kreipiasi į Dievą. Tuo tarpu kiti – visiška dorovingų priešingybė – yra *duṣkṛtinah*, nedorėliai. *Kṛti* reiškia „pagarbos vertas“. Tačiau žodis *duṣkṛti* pažymi, kad savo jėgas nedorėliai naudoja neteisingai – griovimui. Štai žmogus sukūrė atominį ginklą. Jis turi intelektą, bet jo intelektas panaudojamas neteisingai. Jis sukūrė kažką siaubingo. Sukurkite ką nors, kas padarytų žmogų nemirtingą. Kokia prasmė kurti tai, kas akimirksniu pražudys milijonus žmonių? Jie ir taip mirs – šiandien, rytoj ar po šimto metų. Tad ką gi mokslininkai pasiekė? Sukurkite priemonių, kad žmogus staiga nemirtų, kad jis nesirgtų ir nesentų. Tai jau būtų šis tas. Bet *duṣkṛtinah* niekada neatsigręžia į Dievą. Jie niekada nesistengia suvokti Dievo ir savo pastangas kreipia neteisinga linkme.

Grubūs materialistai, kuriems jų ryšys su Dievu nerūpi, „Bhagavad-gītoje“ vadinami *mūḍhomis*. *Mūḍha* reiškia „asilas“. Tie, kurie dieną naktį išsijuosę dirba dėl pinigų, lyginami su asilais. Kasdien jie valgo tuos pačius keturis *capātī* [rupių kvietinių miltų paplotėlius] ir dirba beprasmį darbą, kad užsidirbtų tūkstančius dolerių. Dar kita kategorija vadinama *narādhāmōmis*. *Narādhamā* reiškia „žemiausias iš žmonių“. Žmogaus gyvybės forma skirta suvokti Dievą. Žmogui duota teisė pamėginti suvokti Dievą. Tik tas, kuris pažįsta Brahmaną, Dievą, vadinamas *brāhmaṇu*. Štai kokią pareigą mums užkrauna žmogaus gyvybės forma. Kiekviena visuomenė turi tam tikrą sistemą, vadinamą „religija“, kuri leidžia pažinti Dievą. Nesvarbu, ar tai krikščiony-

Savęs pažinimo mokslas

bė, ar islamas, ar induizmas. Tai neturi reikšmės. Visų jų paskirtis viena – suvokti Dievą ir savo ryšį su Juo. Tik tiek. Tokia yra žmonių priedermė, ir jei žmonių bendrija šios priedermės nepaiso, ji tampa gyvulių banda. Gyvuliai neapdovanoti gebėjimu suvokti, kas yra Dievas ir kokie santykiai su Dievu juos sieja. Jiems terūpi viena – paėsti, pamiegoti, patenkinti lytinį instinktą ir apsiginti. Jei ir mums terūpi šie keturi dalykai, tai kas mes esame? Gyvuliai. Todėl „Bhagavad-gītoje“ pasakyta, kad tie, kurie praleidžia progą suvokti Dievą, yra „žemiausi iš žmonių.“ Jie nuėjo evoliucijos kelią per visus 8 400 000 gyvybės rūšių, kol gavo žmogaus kūną, ir vis dėlto savo gyvenimą panaudoja ne Dievui suvokti, o savo gyvuliškiems poreikiams tenkinti. Todėl jie ir yra *narādhamos*, žemiausi iš žmonių. Kita kategorija žmonių – tie, kurie labai didžiuojasi savo žiniomis. Bet argi tai žinios? „Dievo nėra. Aš esu Dievas.“ Tikrąsias jų žinias pasiglemžė *māyā*. Jei jie yra Dievas, kaip gi jie virto šunimis? Yra labai daug argumentų, kurie paneigtų jų įsitikinimus, bet jie neigia Dievą, ir tiek. Tai ateizmas. Kadangi jie pasuko ateizmo keliu, jie nebegali pasiekti tikrojo pažinimo. Tikroji išmintis – suprasti, kas yra Dievas ir kokie santykiai mus su Juo sieja. Jei žmogus to nežino, vadinasi, jo išmintį pasiglemžė *māyā*.

Taigi, jei norime suvokti savo ryšį su Dievu, turime visas galimybes. Yra knygos, žinios, tad kodėl tuo nepasinaudojus? Visi turėtų pasinaudoti šiomis žiniomis. Pasistenkite suprasti, ką teigia „Bhagavad-gītā“ ir kiti Vedų raštai: Dievas didis, ir nors kokybiškai mes Jam prilygstame, esame labai menki prieš Jį. Vandenyne ir vandens lašelis kokybės prasme nesiskiria, tačiau druskos kiekis vandens lašelyje ir vandenyne nevienodas. Kokybės prasme jie vienodi, bet savo kiekiu skiriasi. Taip ir Dievas yra visagalis, o mes teturime dalį Jo galios. Dievas sukuria viską, o mes temokame sukurti mažus skraidymo aparatus – tarsi mažyčius vaikų žaisliukus. O Dievas gali sukurti milijonus planetų, skriejančių erdve. Štai ką gali Dievas. Jūs nepajėgsite sukurti jokios planetos. Net jei ir sukurtumėt planetą, kas iš to? Ir taip egzistuoja milijonai planetų, kurias sukūrė Dievas. Tačiau sugebėjimas kurti būdingas ir jums. Dievas turi galią ir jūs turite galią. Bet Jo galia tokia milžiniška, kad jūsiškė negali net lygintis su ja. Jei jūs sakote: „Aš esu Dievas“, kalbate kvailystes. Jūs galite skelbtis Dievu, bet ką nepaprasto esate padarę, kad turėtumėt teisę tai tvirtinti? Taip tvirtina tik neišmanėliai. Kas save laiko Dievu, to išmintį pasiglemžė *māyā*. Taigi Dievas yra didis, o mes esame labai maži – toks santykis tarp mūsų ir

Tobulumo pasiekimas

Dievo. „Bhagavad-gītoje“ Kṛṣṇa aiškiai pasakė: „Visos gyvos esybės – neatsiejamos Mano dalelės. Kokybės prasme jos tapačios Man, bet kiekybės prasme mes skiriamės.“ Taigi mes esame tapatūs Jam, bet kartu ir skiriamės nuo Jo. Toks mūsų santykis su Dievu. Mes tapatūs Jam, nes turime tų pačių bruožų, kaip ir Jis. Tačiau, kruopščiai save ištyrę, suprasime, kad nors mes turime keletą tų nuostabių bruožų, Dievas jų turi nepalyginamai daugiau.

Mes negalime turėti to, ko neturi Dievas. Tai neįmanoma. Todėl „Vedānta-sūtra“ pažymi, kad visa tai, ką mes turime, yra Dievuje. Viskas kyla iš Dievo. Ir mes, kaip labai mažos dalelės, esame amžini Jo tarnai. Tokie mūsų savitarpio santykiai. Ir materialiam pasaulyje, kasdieniniame savo gyvenime, mes įsitikiname, kad vienas žmogus tarnauja kitam, nes pastarasis yra viršesnis už jį ir gali mokėti gerą atlyginimą. Tad peršasi natūrali išvada, kad mūsų pareiga – tarnauti Dievui, nes esame labai maži. Mes neturime kitų pareigų. Visi mes – skirtingos ir neatsiejamos pirmapradės esybės dalelės.

Sraigtelis mechanizme yra svarbus tuo, kad dirba kartu su visa mašina. Bet kai sraigtelis iš mechanizmo išimamas arba išbrokuojamas – jis niekam nebetinka. Kol mano pirštas yra šio kūno dalis ir jam tarnauja, jis vertas milijonų dolerių. Bet ko jis bus vertas, atskirtas nuo kūno? Absoliučiai nieko. Taip ir mūsų santykiai su Dievu: mes esame maželytės Jo dalelės, todėl mūsų pareiga – susieti su Dievu savo energijas ir bendradarbiauti su Juo. Toks yra mūsų ryšys su Dievu. Kitaip mes neturime jokios vertės. Mes atkirsti nuo Jo. Kai piršto nebegalima išgelbėti, gydytojas sako: „Deja, jums teks amputuoti pirštą. Antraip infekcija išplis po visą kūną.“ Taip ir mes – kai tik tampame bedieviais, nutrūksta mūsų santykiai su Dievu ir mes kenčiame materialiam pasaulyje. Jei mes pabandysime vėl susijungti su Aukščiausiuoju Viešpačiu, mūsų santykiai su Juo bus atkurti.

Tobula meilė

Meilė. Dainiai aukština ją giesmėmis, poetai kuria apie ją eiles, o rašytojai rašo ilgiausius romanus. Kine ir televizijoje – vien tiktai meilės tema. Bet ar ši meilė tikra? Šiame esė Śrila Prabhupāda įrodo, kad meilė materialiam pasaulyje yra iliuzinė ir – kaip ir visa kita čia – laikina. Ir vis dėlto egzistuoja „tobula meilė“, apie kurią pasauliečiai romantikai nieko nežino.

Jei gležnas atsidavimo tarnybos daigelis rūpestingai prižiūrimas, po kurio laiko jis sunokina tyros meilės Dievui vaisių. Tyra meilė Dievui – tai meilė, kurios netemdo nei materialios naudos, nei savitikslio filosofinio pažinimo, nei karminės veiklos šešėlis. Tyra meilė – tai žinojimas: „Dievas yra didis, o aš – neatsiejama Jo dalelė. Todėl Jis yra aukščiausias mano meilės objektas.“ Toks suvokimas – didžiausias žmogaus gyvenimo tobulumas ir galutinis visų savęs pažinimo kelių tikslas. „Dievas – vienintelis mylimasis, Kṛṣṇa – vienintelis meilės vertas objektas.“ Jeigu žmogus tai supranta, jis pasiekia gyvenimo tobulumą. Patyręs transcendentinių santykių su Kṛṣṇa skonį, žmogus pajunta tikrąją laimę. Tuomet atsidavimo augalėlis tampa tiek apsaugotas, kad, įsitvėrus į jį, galima pasiekti iškiliausią tikslą. Ryžtingai kopiant į medį, ilgainiui galima pasiekti pačią viršūnę. Analogiškai, jei žmogus, įsitvėręs atsidavimo augalo, sugebės patirti meilę Dievui, jis pasieks transcendentinę Kṛṣṇos buveinę ir tiesiogiai bendraus su Juo, kaip mes su jumis. Tai nekelia abejonių.

Dievas nėra prasimanytas ar įsivaizduojamas. Jis toks pat realus kaip ir mes su jumis. (Tiesą sakant, mes esame iliuzijos valdžioje. Mes gyvename taip, tarsi mūsų kūnas būtų tikrasis mūsų „aš“, nors jis ir ne realybė, o tik laikina apraiška.) Mes drįstame manyti, kad Dievo nėra arba kad Jis neturi pavidalo. Tokius spekuliatyvius spėjimus lemia menkos mūsų žinios. Viešpats Kṛṣṇa ir Jo buveinė egzistuoja; į ją galima patekti, joje galima susitikti ir bendrauti su Viešpačiu. Tai faktas. Dvasinis gyvenimas – tai bendravimas su Aukščiausiuoju Viešpačiu, amžina palaimos ir žinojimo kupina būtis. O amžinas bendravimas su Viešpa-

Tobulumo pasiekimas

čiu – tai žaidimai, šokiai Jo draugijoje ir meilė Jam. Kṛṣṇa gali tapti net jūsų vaiku – viskuo, kuo jūs tik panorėtumėt.

Svarbiausi santykiai su Kṛṣṇa yra penkeriopi: pasyvūs, tarno, draugo, tėvų ir mylimųjų santykiai. Karvės Kṛṣṇos buveinėje taip pat yra išsivadavusios sielos. Jos vadinamos *surabhi*. Daugybėje garsių paveikslų vaizduojama, kaip Kṛṣṇa myli karves, jas glamonėja ir bučiuoja. Šie pasyvūs santykiai su Kṛṣṇa vadinasi *śānta*. Didesnės laimės už tą, kurią teikia Kṛṣṇos prisilietimas, *surabhi* karvėms nėra.

Kiti bhaktai linkę tarnauti. Jie galvoja: „Kṛṣṇa nori atsistėti. Aš paruošiu Jam vietą. Kṛṣṇa nori valgyti. Aš atnešiu Jam kokį gardesį.“ Ir jie daro viską, ko reikia. Dar kiti bhaktai su Kṛṣṇa žaidžia kaip su draugu, kaip lygūs su lygiu. Jie nežino, kad Kṛṣṇa – Dievas. Jiems Kṛṣṇa – mylimiausias draugas, kurio jie nė akimirkai negali užmiršti. Jie dieną ir naktį prisimena Kṛṣṇą. Naktį jie sapnuoja: „Rytoj aš eisiu žaisti su Kṛṣṇa.“ O ryte jie eina prie Kṛṣṇos namų ir laukia netoliese, kol Kṛṣṇos mama, prieš išleisdama su draugais į ganyklas, Jį papuoš. Kṛṣṇalokoje (Kṛṣṇos buveinėje) nėra kitokių užsiėmimų. Ten nėra pramonės, niekas neskuba į darbą – ten tokių nereikalingų dalykų nėra. Kṛṣṇalokoje netrūksta pieno bei sviesto, ir visi ten valgo ligi soties. Kṛṣṇa labai myli Savo draugus ir kartais pavagia jiems sviesto. Išdaigos su sviestu Jam teikia didžiausią malonumą. Toks gyvenimas iš tiesų galimas, ir jis įkūnija būties tobulumą. Mes turėtume karštai trokšti pasiekti šią tobulą būties pakopą. Jai pasiekti ir skirtas Kṛṣṇos sąmonės metodas.

Tačiau kol žmogų saisto bent menkiausias prisirišimas prie materialaus pasaulio, jam tenka būti čia. Kṛṣṇa labai griežtas. Jis neįsileidžia į Savo palydą nė vieno, kurio sąmonę temdo bent menkiausias materialios būties šešėlis. *Bhakti* turi būti laisva nuo materialios nešvaros. Nereikia manyti, kad „aš esu labai mokytas ir per abstrakčius samprotavimus išsiaiškinsiu, kas yra Absoliuti Tiesa.“ Tai tikri niekai. Galima be galo be krašto samprotauti ir vis tiek niekada neprieiti pradžių pradžios. „Brahma-saṁhitoje“ pasakyta: „Milijonų milijonus metų galima samprotauti apie Absoliučią Tiesą ir vis tiek Ji nebus atrasta.“ Galima trūnyti šiame pasaulyje ir skęsti apmąstymuose, tačiau šis kelias niekur neveda. Vienintelis teisingas kelias – tai *bhakti-yoga*.

Viešpats Caitanya pažymi, kad atsidavimo tarnyba Kṛṣṇai yra didžiausias gyvenimo tobulumas ir prieš ją visi kiti dalykai, kurių žmonės

Savęs pažinimo mokslas

vaikosi šiame materialiam pasaulyje, tėra vandens purslai. Dažniausiai žmonės tampa religingi, nes trokšta malonių. Jie sako: „Aš induistas“, „Aš krikščionis“, „Aš žydas“, „Aš musulmonas.“ „Aš esu tas, anas, todėl negaliu pakeisti savo religijos, aš negaliu pripažinti Křšnos.“ Tai vadinama religingumu, *dharma*. Taip materialistiškai, sektantiškai suprasdami religiją, jie trūnys čia, materialiam pasaulyje, įsitvėrę apeigų ir tikėjimo. Žmonės įsitikinę, jog, laikydamiesi savo religijos normų, jie pasieks materialią gerovę. Žinoma, jei žmogus ištikimas kuriam nors religiniam tikėjimui, materialūs patogumai jam bus suteikti.

Kodėl žmonės taip trokšta materialios gerovės? Kad patenkintų jautimus. Žmonės mano: „Aš gausiu gerą žmoną, turėsiu nuostabių vaikų, užimsiu labai aukštą padėtį. Aš tapsiu prezidentu. Aš būsiu ministras pirmininkas.“ Visa tai jutiminiai malonumai. O kai jie patiria nusivylimą ir įsitikina, kad turtai ir prezidento pareigos neatneša jiems laimės, tada, persisotinę lytinio gyvenimo malonumais, žlugus visoms jų svajonėms, jie arba griebiasi LSD*, arba mėgina susilieti su tuštuma. Tačiau ir šios kvailystės neatneš laimės. Laimės reikia ieškoti kitur – reikia ieškoti Křšnos. Priešingu atveju viskas baigsis sąmonės užtemimu nuo LSD arba klaidžiojimu beasmenės tuštumos koncepcijų labirintuose. Žmonės nusivylę. Tačiau tai neišvengiama, kai negyvenama dvasiškai, nes žmogus iš prigimties yra dvasinė asmenybė.

Kaip galima būti laimingam be Křšnos? Tarkim, žmogų išmetė į vandenyną. Ar gali jis ten būti laimingas? Tokia laimė ne mums. Jis gali būti puikus plaukikas, tačiau ar ilgam užteks jėgų plaukti? Juk ilgai niui jis pavargs ir nuskęs. Taip ir mes. Iš prigimties mes esame dvasinės esybės. Tad ar galime būti laimingi čia, materialiam pasaulyje? Ne, tai neįmanoma. Deja, žmonės mėgina pasilikti materialiam pasaulyje ir griebiasi įvairiausių laikinų priemonių, kad liktų gyvi. Tačiau tas „skylių lopymas“ nėra laimė. Tiems, kurie nori surasti tikrąją laimę, yra vienas kelias – pamilti Dievą. Kol mes nemylime Křšnos ir, užuot skyrę savo meilę Jam, nesiliaujame mylėję kates, šunis, šalis, tautas ir visuomenes, apie laimę negali būti nė kalbos. Ta proga Rūpa Gosvāmī pateikia puikų pavyzdį. Egzistuoja nemaža narkotikų, kurie užtvindo žmogaus sąmonę įvairiausiomis svajomis ir haliucinacijomis. Tačiau, pasak Rūpos Gosvāmī, kol mes nepabandysime stipriausio narkotiko –

* Narkotikų rūšis. (Vert. past.)

Tobulumo pasiekimas

meilės Dievui, *kṛṣṇa-premos*, – tol mūsų dėmesį neišvengiamai trauks meditacija, impersonalusis monizmas ir dar daug kas kita.

Caitanya Mahāprabhu paaiškina, kad meilę Kṛṣṇai galima pelnyti tiksliai per atsidavimo tarnybą, arba Kṛṣṇos sąmonę. Kṛṣṇos tarnystei reikia skirti visą save. Grynasis atsidavimas, aukščiausia tobulumo pakopa – atsikratyti materialių troškimų, polinkio spekuliatyviems samprotavimams ir karminei veiklai. Svarbiausias grynojo atsidavimo principas – nieko netroškėti, išskyrus norą visiškai įsisąmoninti Kṛṣṇą. Netgi ir žinant, kad visi kiti Dievo pavidalai taip pat yra Kṛṣṇa, reikia garbinti ne juos, o sutelkti dėmesį tik į Kṛṣṇos pavidalą. Kṛṣṇa turi daug pavidalų, tačiau garbinti reikia tiksliai Kṛṣṇą su fleita, kokį Jį matome Rādhā-Kṛṣṇos Dievybių poroje. Sutelkite dėmesį į šį pavidalą ir jūs pamiršite visas abstrakčias spėliones bei karminę veiklą. Kṛṣṇos sąmonę būtina ugdyti geranoriškai nusiteikus, tai reiškia, jog tarnauti Kṛṣṇai reikia taip, kad ši tarnystė Jį patenkintų. Kṛṣṇos sąmonės neįmanoma įgyti paties išgalvotais būdais. Kažkam gali atrodyti, kad jis užsiėmęs veikla Kṛṣṇos sąmonėje, tačiau kas jo veiklą sankcionavo? Antai „Bhagavad-gītoje“ Arjuna kai kuriais moralės sumetimais abejojo, kautis jam ar ne. Tačiau padėtį jis vertino karminės veiklos požiūriu, o šios veiklos rezultatai verčia žmogų džiaugtis arba kentėti. Jis manė, kad giminaičių nužudymas turės skaudžių pasekmių, bet Kṛṣṇa tokiai nuomonei nepritarė. Veiksmo ir atoveikio dėsnis, kuris veikia materialiaame pasaulyje, vadinasi *karma*, bet atsidavimo tarnyba išsina už *karmos* ribų.

Tyra meilė negali turėti jokių karminės veiklos, spekuliatyvių samprotavimų ar materialių troškimų priemaišų. Gryną atsidavimo tarnybą reikia geranoriškai skirti Kṛṣṇai. „Geranoriškai“ reiškia, kad ji turi derintis su Kṛṣṇos norais. Kṛṣṇa norėjo, kad įvyktų Kurukšetros mūšis, ir Pats viską suruošė. Jis pasakė Arjunai: „Manyk kaip nori, bet net jeigu tu ir nesikausi, gali būti tikras, kad nė vienas iš čia esančių karių namo nesugrįš, nes viską suruošiau Aš. Jie žus čia. Tai iš anksto nulemta.“ Dievo noro niekas negali pakeisti. Kṛṣṇa pasižymi dviem savybėmis: Jis gali ir apsaugoti, ir nužudyti. Jei Kṛṣṇa panori ką nors nužudyti, nėra jėgos pasaulyje, kuri apsaugotų pasmerktąjį, o jei Kṛṣṇa ką nors globoja, pasaulyje neatsiras jėgos, kuri galėtų nužudyti Jo globotinį. Kṛṣṇos noras – lemiamas ir neatšaukiamas. Taigi savo norus mes turime sieti su Kṛṣṇos valia. Jei Kṛṣṇa ko nors įsigėdžia, Jo norų negalima nepaisyti, nes Jis – Aukščiausiasis Viešpats. Todėl

Savęs pažinimo mokslas

mūsų pareiga – savo veiksmus derinti su Kṛṣṇos norais, o ne išsigalvoti, kaip mums veikti, ir tvirtinti: „Tą darbą aš darau Kṛṣṇos sąmonėje.“ Pirmiausia reikia gerai įsitikinti, ar Kṛṣṇa išties nori to, ką mes darome. Autoritetingas žinias apie tai, ko nori Kṛṣṇa, pateikia Kṛṣṇos atstovas. Kasdien maldomis mes šloviname dvasinį mokytoją: „Jei patenkintas dvasinis mokytojas, bus patenkintas ir Dievas. O jei mokinyš sukelia dvasinio mokytojo nepasitenkinimą, Dievo patenkinti jam nepavyks.“

Todėl visomis išgalėmis reikia stengtis vykdyti dvasinio mokytojo nurodymus. Juos vykdydami, mes garantuojame sau tobulėjimą. Štai tokia ir yra Kṛṣṇos sąmonės praktikos geranoriškai nusiteikęs esmė. Aš atvykau į Ameriką būdamas senyvo amžiaus ir dabar stengiuosi mokyti Kṛṣṇos sąmonės, nes man taip nurodė mano dvasinis mokytojas. Vykdyti jo valią – mano pareiga, ir aš nežinau, kas manęs laukia: sėkmė ar nepasisekimas. Tai nesvarbu. Aš įvykdysiu pareigą, jei perduosiu jums viską, ką išgirdau iš savo dvasinio mokytojo. Tai vadinasi geranoriška Kṛṣṇos sąmonės praktika. Kas rimtai nusiteikęs tobulėti, tas turi sužinoti Kṛṣṇos valią per Kṛṣṇos atstovą ir laikyti jos įgyvendinimą savo gyvenimo tikslu. Ištikimai besilaikančiam šio principo pažanga garantuota. Taip kalbėjo Caitanya Mahāprabhu, o mano dvasinis mokytojas dažnai kartoję: „Dvasinis mokytojas – tai skaidri terpė.“ Pavyzdžiui, per šiuos akinius aš labai gerai matau raides knygoje, o be akinių raidžių nematyčiau, nes mano akys nesveikos. Analogiškai, netobuli ir visi kiti mūsų jūtimai. Mes negalime matyti Dievo savo akimis, negalime girdėti „Hare Kṛṣṇa“ savo ausimis – nieko negalime, jei netarpininkauja dvasinis mokytojas. Kaip nesveika akis nemato be tarpininko – akinių, taip niekas negali pasiekti Aukščiausiojo Viešpaties be „skaidrios terpės“, dvasinio mokytojo pagalbos. „Skaidri“ reiškia, kad terpė turi būti be priemaišų. Tik per tokią neužterštą terpę galima matyti.

Su tyra meile tarnaudami Dievui, mes turime užimti savo jūtimus – *sarvendriya*, visus jūtimus. Taigi ir seksą reikia įtraukti į Kṛṣṇos sąmonę. Dievo, kaip tėvo ar motinos, samprata neleidžia sekso panaudoti tarnaujant Dievui, nes seksas su tėvu ar motina negalimas. Bet kai Dievas suvokiamas kaip mylimasis, atsiranda vietos ir seksui. Todėl Caitanya Mahāprabhu suteikė mums pačias tobuliausias žinias apie mūsų santykius su Aukščiausiuoju Viešpačiu. Kiti religiniai tikėjimai Dievą geriausiu atveju laiko tėvu ar motina. Indijoje daugelis garbintojų Dievo įvaizdžiu laiko deivę Kālī. Žinia, to nepatvirtina raštai, bet

Tobulumo pasiekimas

toks tikėjimas gyvas. Krikščionybėje Dievas suvokiamas kaip tėvas. Bet Caitanya Mahāprabhu mums nurodo, kad su Viešpačiu galima bendrauti net lytiškai. Šis teiginys yra unikalus Caitanyos Mahāprabhu indėlis į išminties lobyną. Materialiame pasaulyje seksas laikomas kažkuo ypatingu, didžiausiu malonumu, nors čia jis egzistuoja tik iškreiptu pavidalu. Tačiau niekam į galvą neatėjo, kad lytiniai santykiai gali egzistuoti ir dvasiniame pasaulyje. Šitokios teologijos pavyzdžių pasaulyje daugiau nėra. Teiginį, jog Aukščiausiasis Dievo Asmuo gali būti mūsų vyras ar mylimasis, pirmąsyk pateikė Caitanya Mahāprabhu. Tai įmanoma garbinant Rādhā ir Kṛṣṇą, bet niekas, ir ypač impersonalistai, nepajėgūs suprasti Rādhā-Kṛṣṇos. Impersonalistai apie Rādhā-Kṛṣṇą neturi jokio supratimo, jie net negali įsivaizduoti, kad Dievas turi pavidalą. Tačiau Caitanya Mahāprabhu sako, kad Dievas turi ne tik pavidalą, bet ir lytinį gyvenimą. Ši informacija yra didžiausias Caitanyos Mahāprabhu indėlis.

Aukščiausiajam Viešpačiui galima tarnauti užmezgus su Juo įvairius santykius, tuo tarpu materialiam pasaulyje savitarpio santykiai egzistuoja tik kaip iškreiptas mūsų santykių su Dievu šešėlis. Ką gi mes darome čia, materialiam pasaulyje? Kokias visuomenės, draugystės ir meilės idėjas mes išpažįstame? Visos jos grindžiamos materialia būties samprata. Mūsų visuomenėje vieni atlieka tėvo ir motinos vaidmenį, kiti vyro ir žmonos, mylimojo ir mylimosios vaidmenis. Egzistuoja ir kitos *rasos* (santykiai), pavyzdžiui, priešiški santykiai. Iš viso yra dvylika skirtingų santykių, iš kurių penki – dominuojantys. Likusieji septyni – netiesioginiai santykiai, pavyzdžiui, priešiškumas. Dažniausiai ir tarp priešų egzistuoja tam tikri ryšiai, jie būna net tarp žudiko ir jo aukos. Tačiau kalbant apie mūsų santykius su Kṛṣṇa, reikia pažymėti, kad net ir tada, kai žmogus su Juo užmezga priešiškus santykius, jo gyvenimą apvainikuoja sėkmė. Taigi, kai žmogus savo jautimus nukreipia į Kṛṣṇą, tada užsimezga savitarpio santykiai, kurių yra dvylika: penki – tiesioginiai ir septyni – netiesioginiai.

Kai Kṛṣṇa pakilo ant Kamsos kautynių pakylos, ten Jo laukė daug garsių imtynininkų, pasirengusių Jį nužudyti. Iš tiesų Jį tam ir pakvietė, kad nužudytų. Kṛṣṇos priešas Kamsa manė: „Netrukus pasirodys tie vaikėzai. Šešiolika metų mes ruošėmės juos nužudyti, tačiau to vaikigalio Kṛṣṇos iki šiol nepavyko užmušti. Bet dabar aš Jį pasikviečiau į svečius. Kai tik Jis pasirodys, Jam teks susiremti su mano imtynininkais, o tada Jam galas.“ Demonai ir ateistai nuolat galvoja apie Kṛṣṇą

Savęs pažinimo mokslas

(Dievą) ir svarsto, kaip Jį nužudžius. Todėl jie skleidžia savo teorijas, esą Dievas miręs. Jie mano, jeigu Dievas bus miręs, galės elgtis kaip tik šauna į galvą. Dievas gali būti miręs ar gyvas, tačiau egzistuoja Dievo įgaliota materialinė energija, kuri yra tokia stipri, kad neleidžia niekam nebaudžiamai daryti pikta. Kai tik žmogus nusižengia įstatymui, netrukus ateina bausmė. Paties Dievo net nereikia. Dievas gali būti gyvas ar negyvas, tačiau visiškai pakanka materialios energijos, kad ji nubastų kiekvieną, kuris nors truputį pažeidžia materijos dėsnius. Tokią tvarką nustatė Dievas, tačiau kvailiai to nesupranta.

Viešpats Caitanya kalbėjo apie geranorišką visų jautimų panaudojimą tarnaujant Kṛṣṇai, apie gyvenimą, skirtą tyrai atsidavimo tarnybai. Savo jautimus turėtume pasitelkti geranoriškai veiklai ir daryti tai, ko Kṛṣṇa nori. Tačiau net ir tada, kai žmogus veikia prieš Kṛṣṇos valią, tačiau galvoja apie Kṛṣṇą, jis turės iš to naudos. Pavyzdžiui, demonė Pūtanā norėjo užmušti Kṛṣṇą. Kaip dievoti žmonės visad tarnauja Dievui, taip ir demonai bei ateistai visada yra pasiryžę nužudyti Dievą. Pūtanā manė: „Aš nužudysiu Kṛṣṇą. Jis viso labo vaikas.“ Tai dar viena demonų klaida. Kṛṣṇą, Dievą, jie laiko paprastu vaiku arba žmogumi. Taigi Pūtanā nusprendė: „Aš patepsiu savo krūtis nuodais, o kai vaikas ims žįsti pieną, Jis mirs.“ Ji žvelgė į Kṛṣṇą kaip į savo priešą, o Jis iš Savo gailestingumo laikė ją Savo drauge. Jis nekreipė dėmesio į demoniškąją jos mąstyseną ir neatstūmė jos. Visos gyvos esybės sąlygos, o Kṛṣṇa – ne. Psichiatras gydo psichiškai nesveikus žmones, bet pats iš proto nesikrausto. Kartais ligonis gali supykti ir net išplūsti jį, bet gydytojas išlieka ramus ir toliau gydo ligonį. Analogiškai, net jei žmogus laiko Kṛṣṇą savo priešu, Kṛṣṇa neatsako jam tuo pačiu.

Pūtanā atėjo nunuodyti Kṛṣṇos, bet Kṛṣṇa įvertino jos poelgį kitaip. Jis pagalvojo: „Iš jos krūtų Aš žindu pieną. Todėl dabar ji – Mano motina.“ Kṛṣṇa priėmė ją kaip Savo motiną, todėl išsivadavusi Pūtanā pasiekė tokią pat padėtį, kaip ir tikroji Kṛṣṇos motina Yaśodā. Taigi didžiausias tobulumas – užmegzti geranoriškus santykius su Kṛṣṇa. Tačiau Kṛṣṇa toks maloningas, kad dovanoja išsivadavimą net tiems, kurie Jo atžvilgiu nusiteikę priešiški. Visi Kṛṣṇos nužudyti priešai tučtuojau būdavo išvaduoti.

Įsilieti į beasmenį *brahmajyoti* gali dviejų kategorijų žmonės: į jį patenka tie, kurie sąmoningai trokšta susilieti su beasmeniu *brahmajyoti*, ir Kṛṣṇos nužudytieji priešai. Todėl bhaktas mano: argi man priimtina tai, ką gali pasiekti net Dievo priešai?

Tobulumo pasiekimas

Caitanya Mahāprabhu siūlo tyrą atsidavimo tarnybą – atsisakyti savo materialių troškimų, pastangų suvokti Kṛṣṇą filosofiniais eksperimentais ir karminės veiklos, kurios tikslas – gauti iš Kṛṣṇos materialių gėrybių. Mūsų siekis teturėtų būti geranoriškai Jam tarnauti, kaip Jis to nori. Mes privalome tenkinti Kṛṣṇos norus. Tarkim, jei aš paprašiau mokinį: „Brangus mokiny, prašau atnešti man stiklinę vandens“, jis turi atnešti man stiklinę vandens. Tačiau jeigu jis mano: „Prabhupāda nori stiklinės vandens, bet kodėl gi nepaduoti jam ko nors geresnio? Gal geriau stiklinę karšto pieno?“ – tai nebūs tarnystė. Jo supratimu, karštas pienas labai gardus ir geriau negu vanduo, ir vis dėlto, kadangi aš prašiau vandens, jis turėtų atnešti vandens, o ne pieno. Tokia tarnystė yra geranoriška. Reikia suprasti, ko iš mūsų nori Kṛṣṇa. Kai su Kṛṣṇa užmezgami glaudūs santykiai, tarnystė Jam gali būti kuo palankiausia. O kol labai glaudžių santykių nėra, sužinoti tai, ko nori iš mūsų Kṛṣṇa, tegalima per „skaidrią terpę“, tai yra iš dvasinio mokytojo.

Vaiṣṇavas niekad negalvoja, kad jo santykiai su Kṛṣṇa tiesioginiai. Viešpats Caitanya sako: „Aš esu Kṛṣṇos tarno tarno tarnas – šimtą kartų Kṛṣṇos tarno tarnas.“ Mes turėtume sutikti tapti tarno tarnais. Toks yra mokinių sekos kelias, ir trokštant tikros, transcendentinės meilės Dievui reikia sukti šiuo keliu. Žmonės to nedaro, tad tikros meilės Dievui jie neišsiugdo. Jie kalba apie Dievą, tačiau iš tiesų Jo nemyli. Jie netarnauja Dievui su tyru atsidavimu, todėl myli ne Dievą, o šunis.

Mes galime kalbėti apie „meilę Dievui“, tačiau kol patys nepasuksime šiuo keliu, būsime priversti mylėti šunis, o ne Dievą. Štai kur klaida. Caitanya Mahāprabhu pažymi, kad norint išties pamilti Dievą būtina imtis tyros atsidavimo tarnybos. Caitanya Mahāprabhu kalba ne tai, kas Jo proto išgalvota, ne. Jo žodžius patvirtina Vedų raštai: „Nārada-pañcarātra“ ir „Śrīmad-Bhāgavatam“. Šios dvi knygos ir „Bhagavad-gītā“ – labai autentiški šventraščiai, skirti bhaktams. Caitanya Mahāprabhu cituoja vieną „Nārada-pañcarātros“ posmą: *hr̥ṣīkeṇa hr̥ṣīkeśa-sevanam bhaktir ucyate*. Tai tyros atsidavimo tarnybos apibrėžimas. *Hr̥ṣīkeṇa hr̥ṣīkeśa-sevanam*. *Hr̥ṣīkeṇa* reiškia „savo jutimais“. Mes turime duoti darbo savo jutimams. Nereikia manyti, kad tereikia užimti tuo savo protą. Jei kas sako: „Aš nuolat mąstau apie Kṛṣṇą“, tai dar ne tyra atsidavimo tarnyba. Meditacija – tai apmąstymai, tačiau apie Kṛṣṇą niekas nemąsto – visi mąsto apie tuštumą arba

Savęs pažinimo mokslas

apie kažką impersonalaus. Tikroji *yoga* – kai žmogus mąsto apie Kṛṣṇą, Nārāyaṇą arba Višṇu, kaip tai nurodo šventraščiai. *Yogos* meditacija – tai minčių sutelkimas į Supersielą. Supersiela keturrankio Nārāyaṇos pavidalu atstovauja Kṛṣṇai. Net Patañjali – *yogos* sistemos autoritetas – siūlo medituoti Višṇu. Kaip žmonių išgalvotieji religijos keliai netikri, taip ir šiuolaikiniai tariamieji *yogai* išgalvojo savo kelią – medituoti tuštumą.

Tačiau „Nārada-pañcarātra“ pažymi: *hr̥ṣīkeṇa hr̥ṣīkeśa-sevanam* – reikia užimti ne tik savo protą, bet ir jutimus. Jutimai turėtų tarnauti jų šeimininkui. Šie trys sanskrito žodžiai labai prasmingi. *Hr̥ṣīkeśa* reiškia „jutimų Viešpats“. Taigi *bhakti-yoga* reiškia tarnavimą jutimų šeimininkui pasitelkus savo jutimus. Jutimų Viešpats – Kṛṣṇa. Turime nuolat atminti, jog jutimai mums suteikti todėl, kad panorame mėgautis materialiu pasauliu. Taigi Viešpats kiekvienam iš mūsų skyrė tam tikrą jutimų rinkinį, kuris leidžia mums patirti malonumus. Kiaulė turi tam tikrą kūną ir jutimus todėl, kad norėjo mėgautis ėsdama išmatas. Žmogui irgi suteiktas tam tikro tipo kūnas ir jutimai, nes jis taip pat norėjo patirti malonumų, tegu ir kitokių negu kiaulė. Mes turime tam tikrą sąlygotų jutimų rinkinį, kuriais naudojames šiame materialiaame pasaulyje ir kuriuos reikia apvalyti. Jutimus mes turime nuo pat pradžių, tačiau dabar juos slepia materialūs troškimai. Mes turėtume atsikratyti materialių troškimų, išsigydyti nuo jų. Kai jutimai jau nebelinksta į materialius jutiminius malonumus, pasiekiamas būvis, vadinamas tyru atsidavimu.

Šis „Nārada-pañcarātro“ posmas teigia, kad dvasinė siela jutimus turi nuo pat pradžių. Net ir labai mažame kūne glūdėdama, dvasinė siela nėra beasmenė, ji turi jutimus. Galbūt jums teko matyti vabalėlį, beropojantį knyga. Koks jis mažas! Mažesnis net už smeigtuko galvutę, tačiau vis dėlto juda; jis turi visus jutimus. Mikroskopinės bakterijos irgi juda, ir jos turi savo jutimus. Iš prigimties visos gyvos esybės turi jutimus. Netiesa, kad jutimai susiformavo tam tikromis materialiomis sąlygomis. Ateistinės teorijos skelbia, jog mūsų jutimų formavimąsi sąlygojo materialios aplinkybės, kad dvasinėje būsenoje jutimų nėra ir kad mes esame beasmeniai. Tačiau logika ir protas sako, kad taip negali būti. Mikroskopinė dvasinės jėgos dalelė, mažesnė net už atomą, turi savo jutimus. Tie jutimai pro materialių pradmenų apvalkalą reiškiasi iškreiptai. Mums reikia išvalyti savo jutimus, tada jie galės teikti malonumą jutimų šeimininkui. Jutimų valdovas ir šeimininkas

Tobulumo pasiekimas

yra Kṛṣṇa. Mes esame neatsiejamoms Aukščiausiojo Viešpaties dalelės, todėl ir savo jautimus „pasiskolinome“ iš Jo. Jutimai mums tarsi išnuomuoti. Todėl geriausia juos panaudoti Aukščiausiam Viešpačiui tenkinti, o ne mūsų pačių užgaidoms. Toks yra tyros Kṛṣṇos sąmonės kelias.

Viešpats Caitanya pateikia tyro atsidavimo pavyzdį iš „Śrīmad-Bhāgavatam“. Ten pažymėta, jog Kṛṣṇa glūdi visų širdyse. Todėl, kaip tekanti upė savaime veržiasi į jūrą, taip ir žmogus: tereikia jam išgirsti apie Viešpaties šlovę, ir jo sieloje pabunda įgimtas potraukis Aukščiausiam Viešpačiui. Tai tyros atsidavimo tarnybos pradžia. Kai tik pasigirsta „Hare Kṛṣṇa“ giesmės garsai, širdyje tuoj pat pasireiškia Kṛṣṇos atributai – Kṛṣṇos vardas, Kṛṣṇos šlovė, Kṛṣṇos buveinė, Kṛṣṇos palydovai – viskas, nes „Hare Kṛṣṇa“ garsuose glūdi Jis Pats. Taip užsimezga mumyse Kṛṣṇos sąmonė. Asociatyvios atminties esmė ta, jog žmogus, išgirdęs sutartinį žodį, tuoj pat prisimena viską, kas susiję su šiuo žodžiu. Taip ir mes: tereikia mums išgirsti keletą žodžių, šlovinančių Kṛṣṇos savybes, kad mūsų mintys nukryptų į Kṛṣṇą ir viską, kas su Juo susiję. Tai tyros Kṛṣṇos sąmonės pradžia, kai nebetrukdo *gati* – proto blaškymasis.

Taip buvo ir *gopēms*: tereikėdavo išgirsti Kṛṣṇos fleitos garsus, ir jos mesdavo viską. Vienos iš jų būdavo prigulusios pailsėti, kitos būdavo užsiėmusios namų ruoša, dar kitos prižiūrėdavo vaikus, tačiau tereikėdavo, kad prabilūt Kṛṣṇos fleita, ir jos, viską užmiršusios, puldavo pas Jį. Jų vyrai, broliai ir tėvai kalbėjo: „Kodėl jūs metate darbus ir išeinate?“ Bet jų tai nejaudino – jos viską mesdavo ir bėgdavo pas Kṛṣṇą. Tyra atsidavimo tarnyba prasideda tada, kai niekas negali uždrausti arba sutrukdyti mūsų mintims susijungti su Kṛṣṇa.

Puruṣottama – tai Kṛṣṇa. Žodis *puruṣa* reiškia „besimėgaujantis subjektas“. Sąlygotos gyvos esybės – netikri besimėgaujantys subjektai, mėgdžiotojai. Čia, materialiam pasaulyje, visos gyvos esybės elgiasi tarsi *puruṣos*. Tikslesnė žodžio *puruṣa* reikšmė – „vyras“. Sakoma, kad vyras yra besimėgaujantis subjektas, o moteris – pasimėgavimo objektas. Materialiam pasaulyje į malonumus linkę visi – ir tie, kurie turi vyro, ir tie, kurie turi moters kūną – tad visi vadinami *puruṣomis*. Tačiau iš tikrųjų vienintelis *puruṣa* yra Aukščiausiasis Viešpats. Mes, gyvosios esybės, esame Jo energija, o Jis – aukščiausias besimėgaujantis subjektas. Mes ne *puruṣos*. Energijos naudojamos malonumui gauti, o mes esame Aukščiausiojo Asmens energijos, Jo įrankiai. Todėl

Savęs pažinimo mokslas

Puruṣottama – tai aukščiausias transcendentinis asmuo, Kṛṣṇa. Kai mes su tyru atsidavimu tarnaujame Aukščiausiajam Dievo Asmeniui ir niekas mums nepajėgia sutrukdyti, tai yra tyros Kṛṣṇos sąmonės požymis.

Tyroje Kṛṣṇos sąmonėje nėra vietos ambicijoms ar savanaudiškumui. Visi kiti transcendentiniai veiksmai arba garbinimo būdai neišvengia įvairių savanaudiškų paskatų: vienas trokšta išsivaduoti, kitas geidžia materialios gerovės, trečias – patekti į aukštesnę planetą, ketvirtas – į Kṛṣṇaloką. Tokių ambicijų reikia vengti. Tyras bhaktas jų neturi. Tyras bhaktas netrokšta patekti net į aukščiausią Kṛṣṇos buveinę. Žinoma, jis į Kṛṣṇaloką pateks, tačiau to jis neturėtų trokšti. Jis turi vienintelį troškimą – su atsidavimu tarnauti Kṛṣṇai.

Yra įvairios išsivadavimo rūšys. *Sālokyos* išsivadavimas – gyvenimas vienoje planetoje su Aukščiausiu Viešpačiu. Vaikuṇṭhos planetų gyventojai gyvena vienoje planetoje su Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu. *Sārṣṭi* išsivadavimas suteikia beveik tokius pat turtus, kaip Paties Nārāyaṇos. Išsivadavusi individuali siela gali būti visiškai panaši į Nārāyaṇą – su keturiomis rankomis ir keturiais simboliais, beveik tokių pat kūno bruožų, valdyti beveik tokius pat turtus, dėvėti tokius pat papuošalus, gyventi tokiuose pat rūmuose – turėti visko tiek pat, kaip ir Nārāyaṇa. *Sārūpya* reiškia turėti Aukščiausiojo Viešpaties pavidalą arba išvaizdą. *Sāmīpya* leidžia visad būti šalia Aukščiausiojo Viešpaties ir nuolat bendrauti su Juo. Štai dabar visi mes sėdime greta, taip pat artimai galima bendrauti ir su Viešpačiu. Tai vadinasi *sāmīpya-mukti* – išsivadavimas, kurį pasiekęs bhaktas nuolat būna greta Viešpaties. Tačiau tyri bhaktai visų šių išsivadavimo formų negeidžia. Jie tenori vieno – tarnauti Kṛṣṇai. Išsivadavimas jiems nerūpi jokia forma. Tiems, kurie iš tiesų įsisąmonino Kṛṣṇą, bus suteikta galimybė bendrauti su Aukščiausiuoju Viešpačiu, tačiau jie to netrokšta. Vienintelis jų siekis – su transcendentine meile tarnauti Viešpačiui. Didžiausias atsidavimo tarnybos, arba Kṛṣṇos sąmonės, tobulumas pasireiškia tuo, kad bhaktas atsisako Aukščiausiojo Viešpaties dovanojamų palaiminimų ar gėrybių. Aukščiausiasis Viešpats pažadėjo Prahlādai Mahārājai patenkinti bet kurį norą – jam tereikėjo paprašyti, tačiau Prahlāda Mahārāja tarė: „Viešpatie, aš esu amžinas Tavo tarnas. Tarnauti Tau – mano pareiga. Tad kaip aš galiu sutikti priimti už šią tarnystę kažkokį apdovanojimą? Jei taip pasielgčiau, būčiau ne Tavo tarnas, o pirklys.“ Toks buvo jo atsakymas, būdingas tyrai sielai. Kṛṣṇa yra toks malo-

Tobulumo pasiekimas

ningas, kad patenkina visus bhakto troškimus, net jeigu šis trokšta ir materialių malonių. Jei bhakto širdies gelmėje slypi koks nors troškimas, Kṛṣṇa patenkina ir jį. Jis labai geras. Tačiau *bhakti-yogōs*, arba atsidavimo tarnybos, didybė pasireiškia tuo, kad tyras bhaktas atsisako bet kokios rūšies išsivadavimo, netgi jei jį Aukščiausiasis Viešpats ir siūlo.

Žmogus, kuris turi materialių troškimų arba paskatų ir atsidavimo tarnyba užsiima norėdamas juos realizuoti, tyros meilės Dievui niekada nepatirs. Jei žmogus mano: „Aš praktikuoju Kṛṣṇos sąmonę, atsidavimo tarnybą Kṛṣṇai todėl, kad noriu tų ir anų gėrybių“, toks jo noras gal ir išsipildys, tačiau jis niekada nepatirs tos tyros meilės Kṛṣṇai, kurią patyrė *gopēs*. Jei žmogus turi savanaudiškų paskatų, tai netgi atliekant atsidavimo tarnybos pareigas, pasiekti tyros meilės Dievui pakopos jam nepavyks. Viename „Bhakti-rasāmṛta-sindhu“ posme Rūpa Gosvāmī sako: „Kol žmogus geidžia kokios nors materialios naudos [*bhukti*] ar net trokšta išsivaduoti [*mukti*], tol jam nepavyks atsikratyti tų pamėkliškų pavidalų.“ Jei žmogaus širdyje *māyā*, jis negali patirti dvasinės palaimos, kurią teikia tyra meilė Dievui. Kitaip sakant, kol žmogus turi materialių norų ar net trokšta išsivaduoti, tyros meilės Dievui jis nepasieks. Tyram atsidavimui svetimi bet kokie norai – tai tėra meilės tarnystė dėl pačios tarnystės.

Gražus pavyzdys pateikiamas iš Rūpos Gosvāmī gyvenimo. Rūpa Gosvāmī ir jo brolis Sanātana Gosvāmī gyveno Vṛndāvanoje ir kiekvienas vykdė savo *bhajanā* – atsidavimo tarnybą. Rūpa gyveno miške ir neturėjo būtiniausių sąlygų maistui pasigaminti, jis negalėjo net paprašyti kaime *capātī*. Rūpa Gosvāmī, jaunesnysis Sanātanos brolis, kartą pagalvojo: „Jeigu turėčiau produktų, pagaminčiau gardžių patiekalų, paaukočiau juos Kṛṣṇai ir, pasikvietęs vyresnįjį savo brolių, jį pavaišinčiau.“ Jam gimė toks noras. Ir štai, kur buvus, kur nebuvus, pasirodė daili, maždaug dvylikos metų mergaitė ir atneša jam daugybę produktų – pieno, miltų, *ghī* ir kt. Pagal Vedų tradiciją šeimos žmonės kartais aukoja maisto elgetoms ir išminčiams, kurie davė atsižadėjimo įžadus. Rūpa Gosvāmī labai nudžiugo, kad Kṛṣṇa tiek visko atsiuntė ir kad jis dabar galės iškelti puotą. Jis suruošė vaišes ir į jas pakvietė savo vyresnįjį brolių.

Atėjęs Sanātana Gosvāmī apstulbo: „Iš kur visa tai gavai? Čia, miške, tu suruošei tokią puikią puotą. Kaip tau pavyko?“

Tada Rūpa Gosvāmī paaiškino: „Ryte panorau suruošti puotą, ir taip

Savęs pažinimo mokslas

atsitiko, kad Kṛṣṇa atsiuntė visa tai. Atėjo daili mergaitė ir paliko visus šiuos produktus.“ Jis papasakojo, kaip ta mergaitė atrodė: „Nuostabi mergaitė.“

Tada Sanātana tarė: „Ta nuostabioji mergaitė – Rādhārāṇī. Tu leidai, kad tau patarnautų Rādhārāṇī – amžinoji Viešpaties sutuoktinė. Tu padarei neleistiną klaidą.“ Tokios filosofijos jie laikėsi. Gosvāmiai jokių būdų nepriimtų paslaugų iš Viešpaties. Jie patys norėjo tarnauti. Tačiau koks gudrus Kṛṣṇa! Jis irgi nori patarnauti Savo bhaktams. Kṛṣṇa ieško būdų, kaip patarnauti bhaktui. Taip vyksta dvasinis lenktyniavimas. Tyras bhaktas nieko nereikalauja iš Kṛṣṇos, jis tenori tarnauti Jam, o Kṛṣṇa savo ruožtu irgi ieško progos patarnauti Savo bhaktui. Kṛṣṇa nori įtikti Savo bhaktui taip karštai, kaip ir bhaktas Kṛṣṇai.

Toks transcendentinis pasaulis. Absoliučiam pasaulyje nėra išnaudojimo. Kiekvienas trokšta tarnauti, niekas nenori, kad jam tarnautų. Transcendentiniame pasaulyje kiekvienas stengiasi tarnauti kitam. Jūs norite tarnauti man, o aš noriu tarnauti jums. Puiki nuostata. Materialaus pasaulio požymis – aš noriu ištuštinti jūsų kišenes, o jūs norite ištuštinti manąsias, ir tiek. Toks materialusis pasaulis. Pasistenkime tai suprasti. Materialiame pasaulyje kiekvienas nori išnaudoti savo draugą, tėvą, motiną, visus. Tuo tarpu transcendentiniame pasaulyje visi nori tarnauti. Centrinė tarnystės figūra ten yra Kṛṣṇa, o bhaktai, kad ir kas jie būtų – Jo draugai, tarnai, tėvai ar mylimieji – visi nori Jam tarnauti. O Kṛṣṇa savo ruožtu nori tarnauti jiems. Transcendentinių santykių esmė – tarnystė, nors tarnauti transcendentiniame pasaulyje ir nėra būtinybės, kadangi niekas čia nieko nestokoja. Transcendentiniame pasaulyje nėra nei alkio, nei poreikio valgyti, ir vis dėlto visi siūlo vienas kitam puikių patiekalų. Toks transcendentinis pasaulis. Ir kol mes nepradėsime beatodairiškai tarnauti Kṛṣṇai ar Jo bhaktui, tol transcendentinio tarnystės džiaugsmo nepatirsime. Jei mes turime kokių nors išskaičiavimų, toks jausmas mumyse niekada nepabus. Aukščiausiam Viešpačiui ir Jo bhaktams tarnauti reikia be jokių išskaičiavimų, netrokstant patenkinti savo paties jausmų.

Savęs pažinimo tobulumas

Šiame baigiamajame skyrelyje Śrīla Prabhupāda kalba apie galutinį savęs pažinimo tikslą – tobulą Aukščiausiojo Asmens, Kṛṣṇos, suvokimą. Savęs pažinimas prasideda suvokus, kad savasis „aš“ yra ne materialus, kad tai ne fizinis kūnas, o tyra dvasinė energija. Po to žmogus suvokia, kad tyras dvasinis „aš“ yra amžina Aukščiausiojo „Aš“, Kṛṣṇos, dalelė. Ir galiausiai jis išmoksta gyventi pilnavertį gyvenimą, palaikydamas amžinus, palaimingus transcendentinius santykius su Aukščiausiojo „Aš“. Tas, kuris pasiekė šį lygmenį, pasiekė ir aukščiausią savo gyvenimo tobulumą.

Kai Kṛṣṇa gyveno šioje Žemėje, visi Vṛndāvanos gyventojai labai Jį mylėjo. Jie galvojo tik apie Kṛṣṇą ir nežinojo, ar Kṛṣṇa – Dievas, ar ne. Jiems net mintis į galvą nešaudavo: „Jei Kṛṣṇa – Dievas, aš Jį mylėsiu“. Juos su Kṛṣṇa siejo tyra meilė ir jie manė: „Nesvarbu, Dievas Jis ar ne. Mes Jį mylime, ir tiek“. Tokia yra tikros, tyros meilės būseną. O jei žmogus mąsto: „Jeigu Kṛṣṇa – Dievas, tada aš Jį mylėsiu“, jo meilė ne tyra, o sąlygiška. Gyvendamas Žemėje, Kṛṣṇa atskleidė Savo nepaprastas galias, ir *vraja-vāsīams*, Vṛndāvanos gyventojams, dažnai kildavo mintis: „Nuostabus vaikas tas Kṛṣṇa. Gal Jis pusdievis?“ Taip jiems atrodė todėl, kad paprastai žmonėms susidaro įspūdis, jog pusdieviai yra visagaliai. Materialiame pasaulyje pusdieviai išties galingi, tačiau žmonės nežino, kad Kṛṣṇa yra visų galingiausias. Vyriausias iš pusdievių, Brahmā, išreiškė savo nuomonę tokiu posmu: *īśvaraḥ paramaḥ kṛṣṇaḥ sac-cid-ānanda-vigrahaḥ* – „Kṛṣṇa yra aukščiausias valdovas, o Jo kūnas – kupinas žinojimo, palaimos ir amžinybės“. Vṛndāvanos gyventojai nedaug tenutuokė apie Kṛṣṇos, kaip aukščiausiojo valdovo ir visų pusdievių šeiminko, galią. Tačiau pažymėtina, kad visa tai jų meilei neturėjo jokios įtakos.

Vṛndāvanos gyventojai be išlygų mylėjo Kṛṣṇą, o Kṛṣṇa be išlygų mylėjo juos. *Vraja-jana-vallabha, giri-vara-dhārī*. Kai Vṛndāvanos gyventojai liovėsi atnašauti aukas Viešpačiui Indrai, svarbiausiam dangaus pusdieviui, jiems iškilo labai didelis pavojus. Baisiausiai supykęs, Indra siuntė ant Vṛndāvanos milžiniškus debesis, iš kurių septynias

Savęs pažinimo mokslas

dienas be paliovos pylė lietus. Apylinkės patvino, ir gyventojus apėmė nerimas. Nors Kṛṣṇai tada tebuvo septyneri metai, Jis išgelbėjo Vṛndāvanos gyventojus, pakėlęs Govardhanos kalvą ir tarsi skėčiu uždenęs juos nuo lietaus. Šitaip Viešpats Kṛṣṇa pamokė pusdievį Indrą, parodydamas, kad visas Indros siunčiamas negandas Jis gali pašalinti Savo mažuoju piršteliu. Matydamas tai, Viešpats Indra nulenė galvą prieš Kṛṣṇą.

Taip Kṛṣṇa gavo Gopījana-vallabhos vardą, kuris nurodo, kad vienintelis Jo rūpestis – globoti *gopī-janas*. Kṛṣṇos sąmonės judėjimo tikslas – išmokyti žmones, kaip tapti *gopī-janomis* – užsidegti tyra meile Kṛṣṇai. Kai mes pasiekiamo tyros meilės Dievui būseną, Viešpats apsaugo mus nuo visų pavojų, netgi jei Jam tenka pakelti kalvą ar kalną. Kṛṣṇai nereikėjo praktikuoti jokios *yogos* sistemos, kad galėtų pakelti Govardhanos kalvą. Jis – Dievas, todėl yra visagalis net ir būdamas vaikas. Jis žaidė kaip vaikas ir su aplinkiniais elgėsi kaip vaikas, tačiau kai reikėdavo, parodydavo Dievo visagalybę. Tokia yra Kṛṣṇos, Dievo, prigimtis. Jam nereikia medituoti ar praktikuoti kokią nors *yogos* sistemą, kad taptų Dievu. Jis ne išgalvotas Dievas – Jis yra Dievas per amžius.

Nors Kṛṣṇa – Dievas, tačiau meilės santykiai su Savo bhaktais Jam teikia džiaugsmą, ir, norėdamas patenkinti Savo bhaktus, Jis dažnai imasi, atrodytų, antraeilio vaidmens. Kṛṣṇai labai patinka būti bhakto vaiku, todėl Jis tapo mylimuoju Yaśodos sūnumi – Yaśodā-nandana. Kadangi Jis yra Dievas, ir visi Jį garbina, niekas negali Jo nubauti. Tačiau Kṛṣṇa patiria didžiausią malonumą, kai Jį baudžia Jo bhaktos – Jo tėvas ir mama. O kadangi Kṛṣṇai patinka, kai bhaktai Jį baudžia, šie taip pat įsitraukia į žaidimą ir sako: „Aš būsiu Tavo tėvas ir Tave nubausiu“. Kai Kṛṣṇa nori su kuo nors kautis, vienas Jo bhaktų tampa demonu, pavyzdžiui, Hiranyakaśipu, ir stoja su Juo į kovą. Taigi visi Kṛṣṇos žygiai susiję su bhaktais. Jeigu ir mes trokštame būti tarp Kṛṣṇos palydovų, turime ugdyti Kṛṣṇos sąmonę – pažinti Kṛṣṇą.

Yaśodā-nandana vraja-jana-rañjana. Vienintelis Kṛṣṇos rūpestis – kad būtų patenkinti *vraja-janos*, o vienintelis *vraja-janų* rūpestis – suteikti džiaugsmo Kṛṣṇai. Tai abipusė meilė. *Yamunā-tīra-vana-cārī*: Kṛṣṇa, Aukščiausiasis Dievo Asmuo, klajoja Yamunos krantais, norėdamas suteikti džiaugsmo *gopėms*, piemenukams, paukščiams, bitėms, karvėms ir veršeliams. Tai ne paprasti paukščiai, bitės, karvės, veršeliai ir žmonės. Jie pasiekė savęs pažinimo viršūnę ir todėl po daugy-

Tobulumo pasiekimas

bės daugybės gyvenimų gali žaisti su Kṛṣṇa. Kṛṣṇos sąmonės judėjimas visiems suteikia galimybę patekti į Kṛṣṇaloką ir bendrauti su Kṛṣṇa – būti Jo draugu, tarnu, tėvu ar motina. Kṛṣṇa sutinka užimti bet kokią padėtį, bendraudamas su Savo bhaktu. Kaip tai Kṛṣṇai pavyksta, pasakoja mūsų knyga „Viešpaties Caitanyos mokymas“. Norėdami suprasti savo santykius su Kṛṣṇa, turėtume sekti Viešpaties Caitanyos ir jo svarbiausiųjų palydovų, šešių Gosvāmių – Śrī Rūpos, Sanātanos, Śrī Jivos, Gopālos, Raghunāthos dāsos ir Raghunāthos Bhaṭṭos – pavyzdžiu. Šie Gosvāmiai nuolat giedojo „Hare Kṛṣṇa“ ir šoko ekstazėje. Jie mokė, kad visiškai atsidėjęs *kṛṣṇa-kīrtanai* (šventų Kṛṣṇos vardų giedojimui) žmogus panyra į meilės Kṛṣṇai vandenyną. Žmogus gali išsyk panirti į šį vandenyną vien teiīgirdęs Kṛṣṇos vardą. Tai tyro atsidavimo požymis. Taip, per *kīrtanas*, tuoj pat panirdavo į meilės Dievui vandenyną šeši Gosvāmiai.

Šeši Gosvāmiais brangino ne tik Viešpaties Caitanyos Mahāprabhu bhaktai, bet ir abhaktai. Tyras bhaktas neturi priešų, nes jis niekam nejaučia pagiežos. Tyras bhaktas visad visiems atviras ir jis nedaro atrankos, kam galima giedoti „Hare Kṛṣṇa“, o kam ne. Materialiu – dualizmo lygiu, aukštas skiriasi nuo žemo, vyras – nuo moters, tas – nuo ano, tačiau dvasiniu lygiu šių skirtumų nėra. Viską vienodai vertindamas, tyras bhaktas niekam nejaučia pavydo. Ir dėl to, kad nepavydus, jis vertas garbinimo. Iš esmės galėtume netgi teigti, kad žmogus garbintinas vien už šią savybę – nepavydą, nes niekam nepavydėti galima tik pasiekus dvasinį lygį. Taip teigia ir „Bhagavad-gītā“ [5.18–19]:

*vidyā-vinaya-sampanne
brāhmaṇe gavi hastini
śuni caiva śvapāke ca
paṇḍitāḥ sama-darśinaḥ

ihaiva tair jitaḥ sargo
yeṣāṁ sāmye sthitaṁ manaḥ
nirdoṣaṁ hi samaṁ brahma
tasmād brahmaṇi te sthitāḥ*

„Nuolankus išminčius tikro žinojimo dėka vienodai žvelgia į mokytą romų *brāhmaṇą*, į karvę, dramblių, šunį bei šunėdį. Tie, kurių protas įgavo vienodumą ir pusiausvyrą, jau įveikė gimimą ir mirtį. Jie, kaip ir Brahmanas, neturi trūkumų, todėl jau yra Brahmane.“

Savęs pažinimo mokslas

Tokį būvį tegali pasiekti žmogus, pelnęs Viešpaties Caitanyos malonę. Pelnęs Jo malonę, jis gali išgelbėti kenčiančią žmoniją nuo materijos purvo. Šeši Gosvāmiai ir yra tokie bhaktai, todėl mes nuolankiai lenkiamės jiems ir meldžiamės: *vande rūpa-sanātanau raghu-yugau śrī-jīva-gopālakau*. Šeši Gosvāmiai nuodugniai išstudijavo visus šventraščius, nes siekė įtvirtinti pasaulyje tikrąją religiją. Jie paliko daug knygų, idant nurodytų mums kelią. Garsiausia iš jų – Śrī Rūpos Gosvāmī „Bhakti-rasāmṛta-sindhu“ („Atsidavimo nektaras“), kuri pateikia bhaktui-neofitui pirmąsias pamokas. Gosvāmiai dirbo dieną naktį, visiškai atsidėję rašė knygas, giedojo ir šoko. Jie, galima sakyti, buvo įveikę visus kūno poreikius: valgymo, miego, lytinius ir gynimosi. Apie seksą, kaip ir apie baimę bei savigyną, jiems net klausimo nekildavo, nes jie buvo visiškai pasinėrę į Kṛṣṇą. Miegodavo Gosvāmiai daugiausia pusantros valandos per parą ir beveik nieko nevalgė. Išalkę jie eidavo prie šeimos žmonių namų ir prašydavo išmaldos – vienos dviejų duonos žiauberių.

Vienintelis šių šventų asmenybių tikslas – suteikti laimę kenčiančiai žmonijai, pakylėjant visus į dvasinio sąmoningumo lygį. Materialiame pasaulyje visi stengiasi išnaudoti viens kitą: tauta – tautą, visuomenė – visuomenę, komersantas – komersantą ir t. t. Tai vadinasi kova už būvį. Kovojuojantys tarpusavyje žmonės sugalvojo įstatymą, kuris skelbia: „Kieno pusėje jėga, to ir tiesa.“ Tačiau iš tiesų mes matome, kad kovoti tenka net patiems galingiausiems – tokia padėtis šiandien pasaulyje. Įnirtinga kova vyksta tarp Rusijos, Amerikos ir Kinijos. Dėl jos kenčia visi. Beje, jau pati kova už būvį reiškia kančią. Bet tyri Kṛṣṇos bhaktai nesistengia išnaudoti kitų, jie nori padėti žmonijai surasti laimę, todėl jie yra garbinami visose planetose. Cāṇakya Paṇḍita yra pasakęs, kad išminčiaus negalima net lyginti su turtuoliu, nes turtuolį gerbia tik jo šalyje arba planetoje, o išminčių, Dievo bhaktą, šlovė lydi visur, kur tik jis eitų.

Bhaktas neskiria dangaus nuo pragaro, nes ir danguje, ir pragare su juo yra Kṛṣṇa. Kur Kṛṣṇa, ten negali būti pragaro – visur Vaikuṇṭha. Antai Haridāsa Ṭhākura neidavo į Jagannāthos šventyklą Puryje, nes buvo gimęs musulmonų šeimoje, o musulmonams induistai draudė įžengti į Jagannāthos šventyklą. Tačiau Haridāsa Ṭhākura dėl to nenušiminė. Jis manė: „Kam man ten eiti ir drumsti jiems ramybę? Aš čia kartosiu „Hare Kṛṣṇa“. Todėl Viešpats Caitanya, kuris yra Patsai Viešpats Jagannātha, kasdien ateidavo pas Haridāsą. Štai kuo galin-

Tobulumo pasiekimas

gas tyras bhaktas: jam nereikia eiti pas Jagannāthą – Jagannātha Pats ateina pas jį. Viešpats Caitanya pas Haridāsą Ṭhākūrą užsukdavo kasdien, eidamas išsimaudyti į jūrą. Jis užeidavo į Haridāsos trobelę ir klausdavo: „Haridāsa, ką veiki?“, o Haridāsa Jam atsakydavo: „Prašau įeiti, mano Viešpatie.“ Tokia tikroji bhakto padėtis. Todėl Kṛṣṇa sako, kad garbinti Jo bhaktą yra svarbiau negu garbinti Jį Patį. Bhaktas gali mums duoti Kṛṣṇą, nes jis suvokė Kṛṣṇos sąmonės mokslą, jis moka klausytis Kṛṣṇos žodžių, valgyti *kṛṣṇa-prasādam* ir patirti Kṛṣṇoje džiaugsmą. Tegu impersonalistai ir tuštumos filosofijos pasekėjai propaguoja bergždžias teorijas, kuriose skelbiama *aham brahmāsmi* – „Aš esu dvasia.“ Bet kam pagaliau tai įdomu? Kuo skiriasi žmogus, manantis: „Aš akmuo“, nuo žmogaus, kuris mano: „Aš tuštuma“? Kodėl mes turėtume pavirsti akmenimis, medžiais ar tuštuma? Mūsų tikroji nuostata turėtų būti užmegzti abipusius meilės santykius su Kṛṣṇa.

Meilės Kṛṣṇai kibirkštį įžiebia dvasinis mokytojas, tyras bhaktas. O dėl savęs, tai galiu pasakyti, kad mano dvasinis mokytojas – Jo Dieviškoji Malonė Om Viṣṇupāda Bhaktisiddhānta Sarasvatī Gosvāmī Prabhupāda – liepė man imtis atsakomybės skleisti Kṛṣṇos sąmonę Vakarų pasaulyje. Jo Dieviškoji Malonė labai norėjo Viešpaties Caitanyos žinią skelbti Vakaruose, tad mano sėkmė yra mano mokytojo malonė bei džiaugsmas. Kai pirmąkart susipažinau su savo dvasiniu mokytoju, buvau dar labai jaunas indas, nacionalistas, dirbau atsakingą darbą. Aš visiškai netroškau susitikti su Jo Dieviškąja Malone, bet vienas mano draugas, kuris dar ir dabar tebegyvena Kalkutoje, mane prievarta nusivedė. Nenorėjau susitikti su mokytoju todėl, kad mano tėvas dažnai kviesdavo *sannyāsius* į savo namus, ir jų elgesys man nelabai patiko. Maniau, kad Bhaktisiddhānta Sarasvatī Gosvāmī Mahārāja – taip pat iš tokių *sannyāsių*, o jeigu taip, kokia prasmė su juo susitikti? Tačiau draugas jėga nusitempė mane. „Kodėl tau su juo nesusitikus?“ – klausė jis manęs. Galų gale aš nusileidau, nuėjau su juo ir nepasigailėjau.

Mūsų pirmojo susitikimo metu Jo Dieviškoji Malonė pasakė, kad tokiems išsilavinusiems vaikinams, kaip aš, būtina vykti į užsienio šalis ir propaguoti Caitanyos Mahāprabhu mokymą. Aš atsakiau, kad Indija pavergtą kitataučių ir mūsų mokymo niekas neklausys. Ir iš tiesų, tada užsieniečiai visiškai ignoravo indus, nes, skirtingai nuo daugybės nepriklausomų valstybių, Indija vis dar tebuvo Anglijos kolonija. Vienas tų laikų bengalų poetas sielvartavo, kad Indija priversta vergauti Anglijai,

Savęs pažinimo mokslas

kai net necivilizuotos tautos yra nepriklausomos. Tačiau Jo Dieviškoji Malonė mane įtikino, kad priklausomybė ir nepriklausomybė – laikini dalykai. Jis atkreipė dėmesį į tai, kad jeigu mes rūpinamės amžina žmonijos gerove, mes turėtume atsiliepti į Caitanyos Mahāprabhu kvietimą. Mano susitikimas su Jo Dieviškąja Malone, mano Guru Mahārāja, įvyko 1922 metais, prieš pusę šimtmečio.

Oficialiai išventintas į mokinius buvau 1933 metais, o lygiai po trejų metų mano Guru Mahārāja pasitraukė iš šio mirtingųjų pasaulio. Paskutiniu momentu, vos pora savaitių prieš pasitraukdamas iš šio pasaulio, jis parašė man laišką ir pakartojo savo nurodymus. Jis ypač pabrėžė, kad aš turiu bandyti skelbti Caitanyos Mahāprabhu mokymą angliškai kalbančiuose kraštuose. Po to, kai gavau Guru Mahārājos laišką, kartais sapnuodavau, kad Guru Mahārāja kviečia mane ir aš išeinu iš namų, sekdamas paskui jį. Susapnavęs tokį sapną, aš manydavau: „Turiu išeiti iš namų. Mano Guru Mahārāja nori, kad palikčiau namus ir daugiau *sannyāsos* įžadus.“ Tačiau tuo pat metu nedavė ramybės mintis: „Koks siaubas. Kaip aš paliksiu namus? Žmoną? Vaikus?“ Tai vadinasi *māyā*. Iš tikrųjų nenorėjau palikti šeimos židinio, bet Guru Mahārāja privertė mane tai padaryti. Vykdydamas jo nurodymus, aš palikau šeimą ir vaikus, tačiau dabar Guru Mahārāja davė man daugybę nuostabiausių vaikų iš viso pasaulio. Taigi, tarnaudamas Kṛṣṇai, niekas nieko nepralaimi, ir tai įrodo mano paties gyvenimo patirtis.

Kai 1965 metais aš vienui vienas išvykau iš Indijos, bijojau, kad teks susidurti su daugybe sunkumų. Indijos vyriausybė neleido man išsivežti pinigų, visas mano turtas tebuvo keletas knygų ir keturiasdešimt rupijų. Taip beveik tuščiomis atsidūriau Niujorke. Tačiau visa tai įvyko Guru Mahārājos ir Kṛṣṇos malone. Viskas vyksta Kṛṣṇos ir dvasinio mokytojo malone. „Caitanya-caritāmṛtoje“ pasakyta, kad Kṛṣṇos ir *guru* malonė viena nuo kitos neatskiriama. Tokia ir yra mūsų Kṛṣṇos sąmonės judėjimo sėkmės paslaptis. Kṛṣṇa visad glūdi mumyse, todėl žino visus mūsų ketinimus ir suteikia mums progą veikti taip, kaip mes nusprendžiame. Jei mes nusprendžiame naudoti šį materialų pasaulį savo malonumui, Kṛṣṇa suteikia intelektą, kuris mums padeda tapti apsukriais komersantais, garsiais politikais ar suktais žmonėmis. Taip mes pelnomės pinigų ir galime džiaugtis gyvenimu. Žiūrint iš materialaus gyvenimo pozicijų, į žmones išsiveržia daug kas. Dažnas pradeda be cento kišenėje, bet nusišypsojus likimui tampa milijonierium. Tačiau nereikia manyti, kad sėkmę jiems lemia jų pačių menkos

Tobulumo pasiekimas

pastangos. Neturėdamas intelekto, toli nenuėisi, o intelektą suteikia Kṛṣṇa. „Bhagavad-gītoje“ Kṛṣṇa teigia, kad Jis glūdi kiekvieno širdyje kaip Supersiela, ir nuo Jo valios priklauso, ką žmogus prisimena ir ką užmiršta. Užmarštį ir atmintį Kṛṣṇa suteikia atsižvelgdamas į gyvos esybės troškimus. Jei mes norime užmiršti Kṛṣṇą ir džiaugtis materialiu pasauliu, Jis suteikia mums tokį intelektą, kad mes užmirštame Kṛṣṇą visiems laikams.

Daugelis žmonių mano: „Materialus pasaulis gali duoti man daugybę malonumų. Kaip šauniai čia visi leidžia laiką. O kuo aš už juos blogesnis?“ Taip manyti iliuzija, nes materialiaame pasaulyje tikro džiaugsmo nėra. Mes galime labai aukštai iškilti, kaip antai prezidentas Kennedy. Mes galime būti labai gražūs, garsūs, išmintingi, išsilavinę, turtingi ir įtakingi. Mes galime turėti gražuolę žmoną bei vaikus ir užimti patį aukščiausią postą šalyje, tačiau bet kurią akimirką mus gali nušauti. Tokia materialaus pasaulio esmė: kiekviename žingsnyje mūsų tyko pavojai. Apie nevaržomus malonumus čia negali būti nė kalbos. Net ir tada, kai malonumai pelnyti, juos pelnome alinančios kovos ir aukų kaina. Be to, visi džiaugsmai yra laikini, nes materialiaame pasaulyje amžinų ir nesibaigiančių malonumų nėra. Tikrą džiaugsmą mums tegali suteikti Kṛṣṇa.

Todėl „Bhagavad-gītoje“ Kṛṣṇa moko, kad kiekviena gyva esybė savo pačios labai visą šią beprasmišką materialią veiklą turėtų mesti ir atsiduoti Jam. Deja, šiame amžiuje žmonės taip traukia materialios gamtos blizgesys, iliuzija, arba *māyā*, kad jie nerodo didelio noro atsiduoti Kṛṣṇai. Kṛṣṇa žada, kad tą, kuris atsiduos Jam, Jis visapusiškai apsaugos nuo visų atoveikių už nuodėmes, tačiau žmonės vis dėlto yra taip prisirišę prie materialaus pasaulio, kad negali Jam atsiduoti. Jie negali atsikratyti baimės, kad atsidavę Kṛṣṇai kažką praras, kaip kad ir aš bijojau, kad prarasiu savo šeimą, jei važiuosiu į Vakarų pamokslauti. Tačiau Kṛṣṇa yra toks maloningas, kad ką nors iš mūsų paėmęs, atsilygina tūkstanteriopai.

Dvasinis mokytojas taip pat yra maloningas, nes beldžiasi į kiekvienas duris, keliauja iš vienos šalies į kitą, iš miesto į miestą ir prašo: „Gerbiamieji ponai ir ponios, brangūs vaikinai ir merginos, priimkite Kṛṣṇos sąmonę.“ Taip jis atlieka tarnystę, kuri Kṛṣṇai nepaprastai brangi. Kṛṣṇa – Aukščiausiasis Viešpats, kuris teikia nurodymus, o dvasinis mokytojas tuos nurodymus vykdo. Todėl dvasinis mokytojas labai brangus Kṛṣṇai. Dvasiniam mokytojui tas pats, kur Kṛṣṇa jį siun-

Savęs pažinimo mokslas

čia – į dangų ar pragarą. Dvasiniam mokytojui, tyram bhaktui, dangus, jei ten nėra Kṛṣṇos sąmonės – nesiskiria nuo pragaro. Pragare žmonės kenčia baisiausias kančias, o danguje – patiria įvairiausius jutiminius malonumus. Tačiau Viešpaties bhaktas gali gyventi visur, kur tik yra Kṛṣṇos sąmonė, o kadangi Kṛṣṇos sąmonė jį nuolat lydi, jis visada patenkintas. Jei jį nusiųstų į pragarą, jis būtų visiškai patenkintas, kartodamas „Hare Kṛṣṇa“. Iš esmės jis tiki ne pragarą, o Kṛṣṇą. Ir patekęs į dangų, kur tiek daug galimybių patenkinti jutimus, jis jomis nepasinaudoja, nes jo jutimus patenkina Pats Kṛṣṇa. Taigi, kad tarnauti Viešpačiui bhaktas pasiryžęs eiti bet kur, ir dėl to jis labai brangus Kṛṣṇai.

Pasaulio atsižadėję filosofai impersonalistai sako, kad šis pasaulis – netikras ir kad tiesa tėra beasmenis Brahmanas, tačiau jei juos paprašytume eiti ten, kur visi tenkina materialius jutimus, jie atsisakytų iš baimės, kad aplinka juos paveiks. Žmogui Kṛṣṇos sąmonėje tokių sunkumų neiškyla. Jis niekur nebijo eiti, nes atsidavė Kṛṣṇos valiai ir yra Jo globoje.

Taigi ne bėda, jei bhaktai susitinka ten, kur nėra Kṛṣṇos sąmonės. Giedodami „Hare Kṛṣṇa“, jie pripildo tą vietą Kṛṣṇos sąmonės. Tokią galimybę visada reikia išnaudoti. Visiškai nebūtina užsirakinti kambaryje ir kartoti *mantrą*, atsiskyrus nuo viso pasaulio. Didis išminčius Nārada – „kosmonautas“, keliaujantis po visą visatą – gali gyventi pačiose aukščiausiose planetose, bet vis dėlto kartais keliauja į pragarą ir pamokslauja tenai. Tuo ir didis Dievo tarnas, kad jis viską daro iš meilės Kṛṣṇai ir Jo neatsiejamoms dalelėms.

Pamatinis atsidavimo tarnybos principas – tyra meilė Kṛṣṇai. Nesvarbu, kas yra bhaktas – Kṛṣṇos draugas, tarnas, tėvas ar mylimoji, – jo tarnybos niekas nesąlygoja, nes Kṛṣṇos sąmonė nepriklauso nuo jokių materialių sąlygų. Ji transcendentinė ir su materialios gamtos *gunomis* neturi nieko bendra. Bhaktas niekur nebijo eiti, todėl visos materialios sąlygos jam vienodos. Mes galėtume pasakyti, kad šiame pasaulyje viena vieta yra gera, o kita – bloga. Tačiau, kaip buvo minėta, bhaktui tokie proto sukurti materialūs vertinimai svetimi. Jam materialinė egzistencija yra blogis, nes ji reiškia, jog užmiršamas Kṛṣṇa.

Pasiekęs neutralaus atsidavimo pakopą, žmogus daugiau reikšmės teiks beasmeniam Viešpaties spindesiui ir širdyje glūdinčiai Super-sielai. Tačiau Kṛṣṇos sąmonė iš tiesų susiformuoja tada, kai žmogus mano: „Kṛṣṇa yra mano šeimininkas, su kuriuo mane sieja labai glau-

Tobulumo pasiekimas

dūs saitai.“ Žinoma, iš pradžių Kṛṣṇos sąmonė apima ir beasmenio Dievo aspektą, ir Supersielos patyrimą. Dalinis Dievo suvokimas, kai Jis suvokiamas beasmeniu aspektu arba Supersielos aspektu, leidžia išsiugdyti pagarbą Viešpačiui, tačiau kai santykiai su Kṛṣṇa tampa artimi ir kai bendraujama su Juo kaip su draugu, šeimnininku, sūnumi ar mylimuoju, ši pagarba išnyksta.

Be abejonės, asmeniniai santykiai su Viešpačiu – aukštesnė negu beasmenis aspektas arba Supersielos (Paramātmos) patyrimas pakopa. Neutralumo samprata yra kokybinės savo ir Absoliučios Tiesos tapatybės suvokimas, suvokimas, jog esi neatsiejama Aukščiausiojo dalelė. Tai, be abejonės, teisingas supratimas, nes kai žmogus užmezga asmeninius santykius su Kṛṣṇa, suvokdamas save kaip Kṛṣṇos tarną, jis pamato visą Aukščiausiojo Viešpaties didybę. Kas suvokia, kad Dievas kupinas šešių privalumų, tas išties pradeda Jam tarnauti. Suvo- kus Kṛṣṇos didybę, viršenybę, prasideda tarnystė Jam. O atlikdamas transcendentinę tarnystę žmogus dar labiau įsisąmonina Dievo didybę. Žmogus, kuris tarnauja Viešpačiui, stengdamasis patenkinti Jo juti- mus, pats gauna pasitenkinimą, nes Kṛṣṇa yra Supersiela, o indivi- duali gyva esybė – neatsiejama Jo dalelė. Kai patenkintas Viešpats, patenkinta ir gyva esybė. Kai patenkinamas skrandis, patenkintos ir kitos kūno dalys, nes skrandis jas aprūpina maistu. Kartą, labai karštą dieną, vienas mano dvasios brolių ėmė vėduoti mūsų Guru Mahārāją [dvasinį mokytoją]. Guru Mahārāja paklausė jo: „Kodėl tu staiga ėmei vėduoti mane?“ Vaikinas atsakė: „Todėl, kad jeigu būsite patenkintas jūs, būsim patenkinti ir mes.“ Toks principas: nesistenkime tenkinti savo jautimų atskirai nuo Kṛṣṇos, stenkimės patenkinti Kṛṣṇos jautimus. Tada savaime gausime pasitenkinimą.

Kṛṣṇą įsisąmoninęs žmogus visada stengiasi patenkinti Kṛṣṇą. Nuo to ir prasideda Kṛṣṇos sąmonė. Pasak beasmenės Dievo sampratos, Dievas neturi jokio pavidalo, todėl nėra galimybės tenkinti ir Jo juti- mus. Tačiau tas, kuris į Kṛṣṇą žiūri kaip į šeimnininką, gali Jam tarnau- ti. „Bhagavad-gītoje“ Kṛṣṇa vadinamas Hṛṣīkeša – jautimų šeimnininku. Kai suprantame, kad Absoliuti Tiesa, Kṛṣṇa, yra jautimų valdovas, kad mūsų jautimai atsirado iš Jo jautimų ir todėl savo jautimus privalom panau- doti Jo jautimams tenkinti, – tada snaudžianti Kṛṣṇos sąmonė ima busti. Caitanya Mahāprabhu kartą paklausė: „Kuo skiriasi neutralūs santy- kiai su Kṛṣṇa nuo santykių su Kṛṣṇa, suvokiant save kaip Jo tarną?“ Ir vienu, ir kitu atveju žmogus suvokia Kṛṣṇos didybę, tačiau kai san-

Savęs pažinimo mokslas

tykiai neutralūs, nėra polinkio Jam tarnauti. Todėl šeimnininko ir tarno santykiai tarp Kṛṣṇos ir gyvos esybės yra tobulesnė pakopa. Užmezgus su Kṛṣṇa draugiškus santykius, prisideda dar viena transcendentinė ypatybė. Greta suvokimo, kad Dievas yra didis ir Jam reikia tarnauti, atsiranda papildomas jausmas: „Kṛṣṇa – mano draugas. Todėl aš turiu elgtis taip, kad Jis būtų laimingas.“ Draugui mes stengiamės ne tik patarnauti, bet ir suteikti tikro džiaugsmo bei pasitenkinimo. Draugiškiems Kṛṣṇos ir Jo *bhakt*o santykiams būdinga lygybė, nes Kṛṣṇa bendrauja su juo kaip lygus su lygiu. Todėl draugo padėtyje būdami, bhaktai iš tiesų užmiršta, kad Kṛṣṇa yra už juos viršesnis. Kai žaisdami Kṛṣṇos draugai jodinėdavo ant Jo pečių, jie nelaikė savęs pranašesniais už Kṛṣṇą. Šiuo atveju apie jutiminius malonumus ar savęs aukštinimą negali būti nė kalbos, nes draugiški santykiai grindžiami tyra meile. Vienintelis bhakt^o troškimas – suteikti Kṛṣṇai malonumą, o Kṛṣṇa savo ruožtu užsikelia draugus Sau ant pečių, ir tai Jam teikia malonumą. Kartais žmogus visiškai ramiai reaguoja į draugo skeltą antausį ir dėl to visiškai nesijaučia pažemintas. Kai santykiai grindžiami draugyste ir abipusiu džiaugsmu, apie įžeidimą ar pažeminimą negali būti nė kalbos.

Kṛṣṇos sąmonės ir visų santykių su Kṛṣṇa pagrindas yra Paties Kṛṣṇos malonumo energija. Śrīmatī Rādhārāṇī, Vrajos mergelės ir Kṛṣṇos draugai piemenukai – visi jie yra Kṛṣṇos malonumo energijos ekspansijos. Visi mes linkę į malonumus, nes šaltinyje, iš kurio mes atsirandame, slypi visi malonumai. Impersonalistai negali protauti šiomis kategorijomis, nes jie neigia malonumo energiją. Todėl impersonalizmo filosofija netobula. Kas įsisąmonino Kṛṣṇą, malonumo energiją išvelgia ir Kṛṣṇoje, ir visur kur, kas Jį supa – Jo drauguose, tarnuose, tėvuje, motinoje, mylimojoje. Visi santykiai su Kṛṣṇa stengiantis patenkinti Jo jūtimus yra Kṛṣṇos malonumo energijos apraiška.

O kalbant apie individualią sielą, tai ji iš prigimties yra neatsiejamą šios malonumo energijos, paties malonumų šaltinio, dalelė. Tačiau dėl sąlyčio su materija siela užmiršo savo tikrąją padėtį ir pateko į evoliucijos ciklo spąstus, kurie verčia ją keliauti iš vieno kūno į kitą. Todėl siela pasmerkta nuožmiai kovai už būvį. Mes turime atsikratyti vargų, kurių priežastis yra kova už būvį, išvengti begalinių persikūnijimų, kurie suteikia mums gimimo, senatvės, ligų ir mirties kančias, ir ateiti į amžinąjį gyvenimą Kṛṣṇos sąmonėje. Gyventi amžinai įmanoma. Kas gavęs žmogaus kūną padaro viską, kas nuo jo priklauso,

Tobulumo pasiekimas

tas kitą gyvenimą gaus dvasinį kūną. Dvasinis kūnas jau glūdi grubiam materialiam kūne, bet jis galutinai susiformuoja tik tada, kai mes apsisivalome nuo materialios būties nešvarybių. Toks yra žmogaus gyvenimo tikslas ir didžiausias gėris. Didžiausias gėris žmogui – suprasti: „Aš esu neatsiejama Dievo dalelė, aš turiu sugrįžti į Dievo karalystę ir būti kartu su Juo.“ Mes turime savo aplinką čia, o Dievas turi Savo aplinką dvasinėje karalystėje, ir mes galime į ją patekti. Nereikia manyti, kad mirus kūnui mes pavirsime į tuštumą. „Bhagavad-gītoje“ [2.12] Kṛṣṇa sako Arjunai: „Nebuvo taip, kad neegzistuočiau Aš, tu ir visi šie valdovai. Ir niekada nebus taip, kad mes liautumės buvę.“ Taigi mes egzistuojame amžinai, o gimimų ir mirčių kaitaliojimasis tėra laikinų materialių kūnų keitimas.

Priemonė, kuri realiai atveria kelią į amžiną gyvenimą, visiškai nesusidėtinga – tai Kṛṣṇos sąmonė. Kṛṣṇos sąmonė grindžiama žiniomis, kurias teikia Kṛṣṇa – pati tobuliausia būtybė. Žinios, gautos iš kitų šaltinių – netobulos, nes sąlygota siela pasmerkta klysti, pasiduoti iliuzijai, apgaudinėti kitus, o jos jūtimai netobuli. Tuo tarpu žinios, gautos iš Kṛṣṇos, realiai leidžia mums pamatyti Kṛṣṇą. Kai kas gal ir mėgins ginčytis: „O ar galite man parodyti Dievą?“ Mes atsakome: „Taip. Dievą matyti galima kiekvieną akimirką.“ Kṛṣṇa sako: *raso 'ham apsu kaunteya* – „Aš esu vandens skonis.“ Mes kasdien geriame vandenį ir nuolat jaučiame jo skonį, ir jei galvosime, kad tas skonis – tai Kṛṣṇa, mes patirsime Dievą kasdien. Toliau „Bhagavad-gītoje“ Kṛṣṇa pažymi: *prabhāsmi śaśi-sūryayoḥ* – „Aš esu saulės šviesa ir mėnesiena.“ Kasdien mums šviečia saulė, o kas vakarą pateka mėnuo, ir jei galvosime apie jų šviesos šaltinį, ilgainiui įsisąmoninsime Dievą. „Bhagavad-gītoje“ pateikta daug panašių pavyzdžių, nes Kṛṣṇa yra visų apraiškų pradžia, vidurys ir pabaiga. Jei mes norime įsisąmoninti Dievą ir suprasti, kas mes išties esame, tai visiškai nesunku padaryti. Tereikia teisingai suprasti Dievą – kaip Jis ateina į Žemę, kaip išeina ir kokie Jo tikslai. Tada būsime verti įžengti į Dievo karalystę. Palikęs savo materialų kūną, žmogus, suvokiantis Dievą, Kṛṣṇą, nebesugrįžta į Žemę ir nebegauna kito materialaus kūno. Kur jis eina? Kṛṣṇa sako: *mām eti* – „Jis eina pas Mane.“ Šito ir turėtų siekti kiekvienas išmintingas žmogus.

Priedai

Apie autorių

Jo Dieviškoji Kilnybė A.C. Bhaktivedanta Svamis Prabhupāda į šį pasaulį atėjo 1896 metais Indijoje, Kalkutos mieste. Su savo dvasiniu mokytoju, Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Gosvāmī, pirmą kartą susitiko Kalkutoje 1922 metais. Bhaktisiddhāntai Sarasvatī, garsiam teologui ir šešiasdešimt keturių Gauḍīyos Maṭhų (Vedų institutų) įsteigėjui, patiko išsilavinęs jaunuolis, ir jis įtikino pastarąjį skirti savo gyvenimą Vedų žinojimui skleisti. Śrīla Prabhupāda tampa Bhaktisiddhāntos Sarasvatī pasekėju, o po vienuolikos metų (1933 m. Alahabade) – oficialiai inicijuotu mokiniu.

Pirmojo susitikimo metu Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura paprašė Śrīlos Prabhupādos skelbti Vedų žinias anglų kalba. Vėlesniais metais Śrīla Prabhupāda parašo komentarus „Bhagavad-gītai“, prisideda prie Gauḍīyos Maṭhų veiklos, o 1944 metais pradeda leisti dvisavaitinį žurnalą anglų kalba – „Back to Godhead“ („Atgal pas Dievą“), kurį dabar Vakaruose toliau leidžia Jo mokiniai daugiau negu trisdešimčia kalbų.

1947 metais, pripažindama išskirtinį Śrīlos Prabhupādos išprusimą ir atsidavimą Viešpačiui, Gauḍīyos vaišnavų bendrija suteikia jam „Bhaktivedantos“ titulą. 1950 metais, būdamas penkiasdešimt ketverių metų amžiaus, Śrīla Prabhupāda atsisako šeimininio gyvenimo ir tampa *vānaprastha* – duoda atsiskyrėlio įžadus, daugiau laiko paskirdamas studijoms ir knygų rašymui. Jis išvyksta į šventą Vṛndāvanos miestą ir apsigyvena istorinėje viduramžių Rādhā-Dāmodaros šventykloje. Čia, kuklioje aplinkoje, jis keletą metų atsidėjęs studijuoja ir rašo. 1959 metais Śrīla Prabhupāda duoda *sannyāso* įžadus. Rādhā-Dāmodaros šventykloje Śrīla Prabhupāda pradeda kurti savo gyvenimo šedevrą – daugiatomį 18 000 posmų „Śrīmad-Bhāgavatam“ („Bhāgavata Purāṇos“) vertimą su komentarais. Parašo „Easy Journey to Other Planets“ (lietuviškai „Anapus laiko ir erdvės“).

1965 metais, išleidęs tris „Bhāgavatam“ tomus, Śrīla Prabhupāda atvyksta į Jungtines Valstijas įgyvendinti misijos, kurią jam uždėjo dvasinis mokytojas. Vėliau jis išleidžia daugiau kaip šešiasdešimt tomų

Savęs pažinimo mokslas

autoritetingų vertimų su komentarais bei studijų, kuriose apžvelgia Indijos religijos ir filosofijos klasikinius kūrinius.

1965 metais kroviniu laivu atvykęs į Niujorką, Šrila Prabhupāda praktiškai neturėjo jokių lėšų. Tik kitų metų liepos mėnesį, patyręs didžiulius sunkumus, jis įkuria Tarptautinę Krišnos sąmonės organizaciją. Kai 1977 metais Šrila Prabhupāda paliko šį pasaulį (lapkričio 14 d.), jo vadovaujama organizacija jau buvo išaugusi į pasaulinio masto konfederaciją, kurią sudarė daugiau kaip šimtas *āśramų*, mokyklų, šventyklų, institutų bei žemės ūkio bendruomenių.

Vakarų Virdžinijoje Šrila Prabhupāda įkūrė pirmąją Krišnos sąmonės žemės ūkio bendruomenę. Be to, Vakarų šalyse jis įvedė Vedų švietimo sistemą – *gurukulą*.

Šrila Prabhupāda – taip pat ir keleto stambių tarptautinių kultūros centrų Indijoje įkūrimo iniciatorius. Numatyta, kad aplink Šrīdhāma Māyāpuros centrą Vakarų Bengalijoje iškils dvasinis miestas. Šiam grandioziniam užmojui įgyvendinti prireiks virš dešimties metų. Vṛndāvanoje (Indija) pastatyta didinga Krišna-Balarāmos šventykla ir viešbutis svečiams iš viso pasaulio. Stambus kultūros bei švietimo centras yra ir Bombėjuje. Daugelyje svarbių Indijos vietų taip pat bus sukurti centrai.

Vis dėlto vertingiausias Šrilos Prabhupādos indėlis – tai jo knygos. Mokslininkų nepaprastai vertinamos už autoritetingumą, minties gilumą ir aiškumą, jos naudojamos kaip akademiniai vadovėliai daugelyje koledžų. Šrilos Prabhupādos raštai išversti daugiau kaip į 40 kalbų. Leidykla „The Bhaktivedanta Book Trust“, įsteigta 1972 metais Šrilos Prabhupādos knygoms publikuoti, šiuo metu yra stambiausia Indijos religijos bei filosofijos literatūros leidėja pasaulyje.

Jau būdamas garbingo amžiaus, per dvylika metų Šrila Prabhupāda su paskaitomis keturiolika kartų apkeliavo planetą, pabuvojo šešiuose kontinentuose. Nepaisant to, kad buvo labai užimtas, Šrila Prabhupāda visą laiką daug rašė. Jo raštai sudaro ištisą Vedų filosofijos, religijos, literatūros bei kultūros biblioteką.

Śrīlos Prabhupādos veiklos vertinimai

Śrīla Prabhupāda atnešė į Vakarus amžinąjį Indijos savęs pažinimo mokslą. Šį jo nuopelną įvairiais laikais aukštai įvertino daugelis žymių žmonių.

* * *

„Jo Dieviškoji Kilnybė A. C. Bhaktivedanta Svamis Prabhupāda atlieka labai naudingą darbą. Jo knygos – didžiulis indėlis į žmonijos išvadavimą.“

*Sri Lal Bahadur Shastri,
buvęs Indijos ministras pirmininkas*

„Svamis Bhaktivedanta primena Vakarams, ir tai išties naudingas priminimas, kad mūsų pernelyg aktyvi ir vienpusiška kultūra pergyvena krizę, kuri gali baigtis susinaikinimu, kadangi jai trūksta autentiškos metafizinės sąmonės gilumo. Be tokios sąmonės mūsų iškilmingi moraliniai ir politiniai pasižadėjimai tėra vien gražbylstė.“

*Thomas Merton,
teologas*

„Iš daugybės religijos kelių, kuriuos siūlo Indijos *yogai*, pats reikšmingiausias, be abejonės, yra Kṛṣṇos sąmonės kelias, kurį nurodė Śrīla Prabhupāda Bhaktivedanta Svamis – dešimtas mokytojas, tęsiantis Mahāprabhu Caitanyos tradiciją. Tiesiog stebėtina, kaip mažiau negu per dešimt metų asmeninio atsidavimo Viešpačiui ir nuoširdaus aukojimosi reikalui, neišsenkančios energijos bei sumanaus vadovavimo dėka Śrī Bhaktivedantai Svamis pavyko įkurti Tarptautinę Krišnos

Savęs pažinimo mokslas

sąmonės organizaciją, kuriai priklauso tūkstančiai bhaktų, atidaryti Rādhā-Kṛṣṇos šventyklas svarbiausiuose pasaulio miestuose ir parašyti ištisą pluoštą kūrinių apie *bhakti-yogą*, kaip jos mokė Śrī Kṛṣṇa ir Śrī Caitanya.“

*Prof. Mahesh Mehta,
Orientalistikos profesorius,
Vindzoro universitetas,
Ontarijas, Kanada*

„A.C. Bhaktivedanta Svamis Prabhupāda – autoritetingas didžiosios tradicijos mokytojas ir įpėdinis.“

*Joseph Jean Lanzo del Vasto,
prancūzų filosofas ir rašytojas*

„Nerandu žodžių, kuriais apibūdinti tas erudicijos ir atsidavimo Viešpačiui aukštumas, kurios atsiveria, skaitant gausius Śrīlos Prabhupādos raštus. Śrīlos Prabhupādos pastangomis būsimosios mūsų kartos gyvens geresniame pasaulyje – tai neabejotina. Jis stoja už tautų brolybę ir už visos žmonijos dvasinę integraciją. Visi išprusę žmonės už Indijos ribų, ir visų pirma Vakaruose, turėtų būti dėkingi Śrīlai Prabhupādai, moksliskai supažindinusiame juos su visu tuo, kas yra geriausia Kṛṣṇos sąmonė išpažįstančioje Indijoje.“

*Sri Viswanath Shukla,
Filosofijos mokslų daktaras,
Hindi kalbos profesorius,
Aligarhas, Utar Pradešas, Indija*

„Man, gyvenančiam Vakaruose indui, būdavo skaudu matyti, kaip mano tėvynainiai būriais traukdavo į Vakarus, dėdamiesi *guru* ir dvasiniais lyderiais. Kiekvienas vakarietis kartu su motinos pienu perima krikščioniškąją kultūrą, lygiai taip ir kiekvienas indas vos gimęs susipažįsta su meditacijos ir *yogos* pradmenimis. Deja, į Vakarus iš Indijos atvyksta nemaža negarbingų žmonių, kurie demonstruoja savo ribotą, lėkštą *yogos* supratimą ir apgaudinėja žmones, piršdami jiems už pinigų *mantras* bei skelbdamiesi Dievo inkarnacijomis. Sukčių, kurie įtikinėja nemokšas pasekėjus laikyti juos Dievais, čionai atsidangino

Śrīlos Prabhupādos veiklos vertinimai

tiesiog daug, jog tikriesiems Indijos kultūros žinovams tai kelia didelį susirūpinimą ir nerimą. Todėl aš labai nudžiugau, kai pasirodė Śrī A. C. Bhaktivedantos Svamio Prabhupādos raštų publikacijos. Jos padės padaryti galą baisiai apsišaukėlių *guru* ir *yogų* apgaulei ir suteiks galimybę visiems žmonėms suprasti tikrąją Rytų kultūros prasmę.“

*Dr. Kailash Vajpey,
Orientalistikos centro
Indijos skyriaus vedėjas,
Meksiko universitetas*

„A. C. Bhaktivedantos Svamio Prabhupādos knygos ne tik patrauklios, bet ir aktualios šiais laikais, kai mūsų nacija ieško savo gyvenimui naujų kultūros modelių.“

*Dr. C. L. Spreadbury,
Sociologijos profesorius,
Stefeno F. Austino
valstybinis universitetas*

„Man teko didžiulė garbė ir džiaugsmas įdėmiai susipažinti su „The Bhaktivedanta Book Trust“ leidiniais, kuriuos, mano nuomone, būtų naudinga įsigyti visoms švietimo įstaigoms ir bibliotekoms. Indijos filosofiją bei kultūrą tyrinėjantiems studentams ir dėstytojams ypač rekomenduočiau senovės klasikos kūrinių – „Śrīmad-Bhāgavatam“. Autorius, Jo Dieviškoji Kilnybė A. C. Bhaktivedanta Svamis Prabhupāda – plačios erudicijos asmenybė, pasaulinio garso šventasis ir didelis Vedų filosofijos bei jos praktinio taikymo šiandienos sąlygomis žinovas. Jis įsteigė per šimtą dvasinio gyvenimo centrų (*āśramų*), kur studijuojama ir puoselėjama Vedų mintis. Diegiant Vedų gyvenimą – *sanātana-dharmą* viso pasaulio šalyse, jam nėra lygių. Aš nepaprastai džiaugiuosi, kad šią „Bhāgavatą“ žinią žmonijos labai skelbia toks išmanantis žmogus, kaip Svamis Bhaktivedanta.“

*Dr. R. Kalia,
Indijos bibliotekų asociacijos prezidentas*

„Savo vertimais į anglų kalbą bei komentarais Svamis Bhaktivedanta šventai pasitarnavo visiems Dievo garbintojams. Šiais išbandymų

Savęs pažinimo mokslas

metais, kai šviesa kovoja su tamsa, galimybė universaliai pritaikyti tiesas, apie kurias jis kalba, yra tarsi žadėtoji palaima. Visoms nerimstančioms sieloms, ieškančioms atsakymų į amžinuosius būties klausimus, tai ištis šventi ir įkvėpti kūriniai.“

*Dr. Judith M. Tyberg,
Kultūros centro „Rytai-Vakarai“
steigėja ir vadovė,
Los Andželas, Kalifornija*

„...Pagal indų papročius, autoriui, kaip tiesioginiam Caitanyos tradicijos tęsėjui, suteiktas didingas Jo Dieviškosios Kilnybės A. C. Bhaktivedantos Svamio Prabhupādos titulas. Svamis Prabhupāda puikiai moka sanskritą. Jo „Bhagavad-gītos“ traktuotė mums labai įdomi tuo, kad ji siūlo autoritetingą interpretaciją, atitinkančią Caitanyos mokymo tradicijas. Šis krikščionių filosofo ir indologo vertinimas – tai nuoširdaus draugiškumo ženklas.“

*Olivier Lacombe,
Sorbonos garbės profesorius,
buvęs Indijos kultūros instituto direktorius,
Paryžius*

„Śrī Bhaktivedantos Svamio knygas perskaičiau labai atidžiai ir su didžiuliu susidomėjimu. Mano nuomone, visiems, kurie domisi Indijos dvasiniu ir kultūriniu paveldu, jos turi neįkainojamą vertę. Kiekvienas puslapis rodo nuostabų aptariamų dalykų išmanymą, taip pat sudėtingų idėjų supratimą ir autoriaus gebėjimą jas kuo aiškiausiai išdėstyti. Šie bruožai – tai rečiausia dovana žmogaus, kuris buvo auklėjamas griežta *vaiṣṇavų* filosofijos dvasia ir taip giliai įniko į visus vaišnavizmo mokyklų skelbiamus mokymus, kad, rodos, bus pasiekęs tą aukščiausią dvasinio prašviesėjimo būvį, kuris teprieinamas vos kelioms palaimintoms sieloms.“

*Dr. H. B. Kulkarni,
Anglų kalbos ir filosofijos profesorius,
Jutos valstijos universitetas,
Loganas, Juta*

Śrīlos Prabhupādos veiklos vertinimai

„Be jokios abejonės, Svamidži veikla – tai didžiulis indėlis gelbstint šiuolaikinio pasaulio žmones nuo juos užgriuvusių bėdų.“

*Dr. Sooda L. Bhatt,
Indijos kalbų profesorius,
Bostono universitetas,
Bostonas, Masačiusetas*

„Indijos kultūros bei istorijos tyrinėtojas ir nespecialistas, norintiems daugiau sužinoti apie Indijos dvasingumo tradicijas, tikra šventė tai, kad dienos šviesą išvydo angliškas Kṛṣṇadāso Kavirājos Gosvāmī „Śrī Caitanya-caritāmṛto“ vertimas, kurio autorius A. C. Bhaktivedanta Svamis Prabhupāda.

Kiekvienas, kuris įdėmiai skaitys komentarus, pajus, kad šioje knygoje, kaip ir kituose savo kūriniuose, Śrī Bhaktivedanta apjungia į vieną organišką visumą karštą atsidavimą Viešpačiui, bhakto jautrumą grožiui ir lingvisto, kuris griežtai laikosi teksto raidės, tikslumą.

Šias meistriškai parašytas knygas noriai savo bibliotekoms įsigis visi, kurie studijuoja Indijos dvasingumo tradicijas ir jos religinę literatūrą, nesvarbu, ar jie domisi jomis kaip mokslininkai, kaip atsidavę Dievo pasekėjai, ar kaip paprasti skaitytojai.“

*Dr. J. Bruce Long,
Orientalistikos katedra,
Kornelio universitetas*

Kaip kartoti Hare Kṛṣṇa mahā-mantra

Norintiems išsivaduoti iš kančių ir rūpesčių bei siekiantiems laimės vienas svarbiausių veiklos aspektų yra meditacija.

Meditacija – tai „vidinis susikaupimas“, jis neįmanomas neturint tikslo. Trokštantis atsikratyti kasdieninių, protą blaškančių vargų turi pakilti iš materialaus lygio į transcendentinį, dvasinį lygį. Tai pasiekti jis gali nuolatos kartodamas Dievo vardus ir taip su Juo bendraudamas.

Įvairūs religiniai raštai teigia: Dievas turi daugybę vardų – Kṛṣṇa, Rāma, Jehova, Alachas, Buddha ir kt. Dievo vardų kartojimas apvalo sąmonę ir pakelia ją iš materialaus lygio į dvasinį. Indijoje ištisus tūkstantmečius žmonės kartoja įvairias *mantras*, šventus Viešpaties vardus. Sanskrito kalba *mana* reiškia protą, o *traya* – išsivadavimą. Taigi *mantra* reiškia transcendentinių garsų rinkinį, išvaduojantį mūsų protą nuo nerimo ir baimės.

Vedų raštai vieną šių *mantrų* vadina *mahā-mantra* (didžiąja *mantra*). „Kali-santarana Upaniṣad“ teigia, kad šešiolika ją sudarančių žodžių: Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare – ypač rekomenduotini Kali-yugai, baimės, kivirčių ir veidmainystės epochai, kurioje mes gyvename.

Vardo *Kṛṣṇa* reikšmė – „visų patraukliausias“, *Rāma* – „visa džiuginantis“, o *Hare* – tai kreipimasis į Viešpaties atsidavimo tarnybos energiją. Taigi *mantra* reiškia: „O visų patraukliausias, o visa džiuginantis Viešpatie, o Viešpaties energija, leisk man su atsidavimu Tau tarnauti.“

Hare Kṛṣṇa *mantrai* kartoti nėra griežtų taisyklių. Ją galima kartoti visur – namuose, darbe, autobuse ar metro, be to, bet kuriuo paros metu.

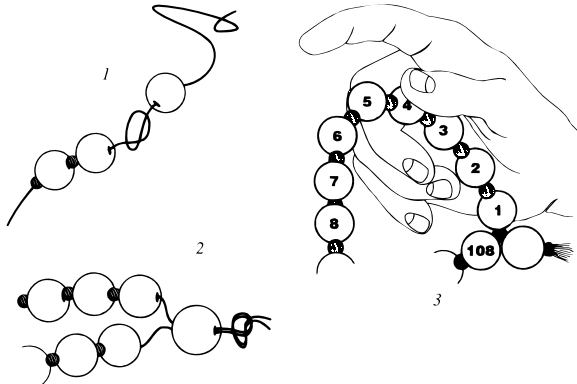
Yra du *mantros* meditacijos būdai: individualus, vadinamas *japa*, kai žmogus kartoja *mantrą* su karolių vėriniu, ir kolektyvinis, kai pirma gieda vienas žmogus, o paskui kiti jam pritaria – toks giedojimas vadinamas *kīrtana*. *Kīrtanos* metu dažnai akompanuojama muzikos ins-

Kaip kartoti Hare Kṛṣṇa mahā-mantrą

trumentais arba tiesiog plojama delnais. Abu šie būdai yra vienodai rekomenduotini, nes abu vienodai palankūs asmenybės vystymuisi.

Pirmajam *mantros* meditacijos būdai reikalingas tik karolių vėrinys. Jį galima įsigyti parduotuvėje arba pasidaryti pačiam pagal šiuos praktiškus patarimus:

1. Įsigykite 109 didelius apvalius medinius karolius (1–2 centimetrų skersmens) ir 3–5 metrų ilgio storą stiprų siūlą.
2. Užmegzkite mazgą, palikę 15 centimetrų nuo galo, ir verkite vieną po kito karolius, po kiekvieno karolio užmegzdami tvirtą mazgą (pieš. 1).
3. Suvėrę 108 karolius, abu galus perverkite per paskutinį karolį (pieš. 2).
4. Šis karolis vadinamas Kṛṣṇos karoliu ir turėtų būti didesnis už kitus. Per jį pernėrę abu siūlo galus, užmegzkite mazgą ir nupjaukite siūlo likutį. Štai jūsų karolių vėrinys ir baigtas.

Pradėkite *mantros* meditaciją, karolių vėrinį laikydami dešinėje rankoje. Nykščiu ir didžiuoju pirštu suspauskite karolį, einantį iškart po Kṛṣṇos karolio, ir pasakykite *mantrą*: Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare. Sukalbėję posmą, suspauskite kitą karolį ir vėl pakartokite *mahā-mantrą* (pieš. 3). Taip darykite tol, kol ties kiekvienu karoliu sukartosite po *mantrą* ir prieisite Kṛṣṇos karolį, – tada jūs būsite baigęs vieną

Savęs pažinimo mokslas

japos „ratą“. Vieno rato kartojimas turėtų trukti maždaug septynias minutes, tačiau pirmu metu tai gali trukti dešimt ir daugiau minučių. Ties Kṛṣṇos karoliu *mantros* nekartokite, tik apsukite vėrinį ir vėl tęskite kartojimą. Kartoti *mantrą* su karoliais rankose itin svarbu, nes taip į meditaciją įtraukiamas lytėjimas, o tai padeda geriau susikaupti.

Jei per dieną nutarėte kartoti tam tikrą ratų skaičių, jums pravers „skaičiuoklė“ – ant neilgos virvutės suverti karoliai. Jų kiekis priklauso nuo jūsų pasirinkto ratų skaičiaus. Mazgų tarp šių karolių nereikia, jie būtini tik virvutės galuose, kad nenusmuktų karoliai. Užbaigę ratą, vieną skaičiuoklės karolį perstumkite žemyn.

Kartoti *mantrą* galite namuose arba vaikščiodami gryname ore, garsiai arba tyliai, svarbu, kad patys girdėtumėte, ką sakote. Svarbiausia – aiškiai ir tiksliai tarti kiekvieną žodį. Gali būti, kad jūsų dėmesį patrauks pašalinės mintys, nes protas neramus ir nepastovus, verčia nuolatos galvoti apie įvairiausius dalykus. Pabandykite visas savo mintis sutelkti į Hare Kṛṣṇa *mahā-mantros* kartojimą ir išsiklausykite į kiekvieną žodį.

Kartoti *mantrą* galima bet kuriuo paros metu, tačiau Vedų raštai pažymi, kad dvasinei veiklai tam tikros valandos pačios palankiausios. Tinkamiausias laikas dvasiškai tobulėti – ankstyvas rytas. Gerai, jei Hare Kṛṣṇa *mantrą* kartosite kasdien vienu ir tuo pačiu metu. Pradėkite nuo vieno dviejų ratų *mantros* kartojimo per dieną ir palaipsniui jų skaičių didinkite iki šešiolikos; tiems, kurie rimtai žiūri į *japos* meditaciją ir nori tapti atsidavusiais Viešpaties Kṛṣṇos pasekėjais, tai rekomenduojamas minimumas.

Skirtingai nuo *japos* – individualios meditacijos, *kīrtana* yra kolektyvinė meditacija. *Kīrtanos* metu Hare Kṛṣṇa *mantrą* giedame pagal kokią nors melodiją. Giedoti galima pritariant muzikos instrumentams. Rinktis *kīrtanai* galite tiek namie – su šeima ar draugais, tiek svečiuose arba gamtoje. Iš pradžių Hare Kṛṣṇa *mantrą* gieda vienas žmogus, o po to visi kiti pagal tą pačią gaidą ją atkartoja. Vėliau tas pats žmogus vėl gieda *mantrą* ir vėl visi jam antrina. Taip giedama Hare Kṛṣṇa *mantra*. *Kīrtanos* metu galima pajusti nuolat augantį dvasinį džiaugsmą.

Giedodami su visais kartu, Hare Kṛṣṇa *mantrą* girdite ne tik pats ją tardamas, bet ir kai ją gieda kiti. Tai *kīrtanos* privalumas. Giedoti galima pagal bet kokią melodiją, pritariant (nors tai ir nebūtina) kokiais nors muzikos instrumentais. Ypač dera *kīrtanose* tradiciniai

Kaip kartoti Hare Kṛṣṇa mahā-mantrą

indų instrumentai – būgnai ir cimbolai; jeigu jų nėra, galima pritarti bet kuriuo turimu instrumentu – pasitelkite savo vaizduotę. Galima panaudoti ir kitus instrumentus: pianiną, vargonus, fleitą, gitarą ir pan. Pakanka ir tiesiog ploti delnais. *Kīrtanose* gali dalyvauti vaikai, tai jiems suteikia galimybę dvasiškai tobulėti. Giedoti galima vakarais kartu su visa šeima. Gerai ruošti *kīrtanas* kiekvieną dieną arba kada tik įmanoma.

Kartodami Hare Kṛṣṇa *mantrą*, pajusite dvasinį žvalumą, ir šis pojūtis nuolatos stiprės. Galite įsitikinti tuo patys. Pabandykite penkias minutes kartoti kokią kitą žodį ar frazę. „Pepsi-kola“ jau po kelių minučių jums mirtinai įgris ir nesuteiks jokio pasitenkinimo. Tuo tarpu Kṛṣṇos vardas – transcendentinis, Jo vardą norisi kartoti nuolatos.

Kad ir kokiomis aplinkybėmis žmogus kartotų *mahā-mantrą*, tai labai skatins jo dvasinį tobulėjimą. Vis dėlto didieji išminčiai ir šventieji – *mantros* meditacijos autoritetai rekomenduoja remtis keliais patarimais; tai sustiprina ir pagreitina tokios meditacijos poveikį.

Kuo daugiau žmogus kartoja Hare Kṛṣṇa *mantrą*, tuo lengviau jam laikytis šių patarimų, nes *mantra* suteikia dvasinių jėgų ir išugdo tobulesnio džiaugsmo supratimą. Dvasinę palaimą patyrusiam žmogui gerokai paprasčiau atsikratyti blogų įpročių, trukdančių dvasiškai tobulėti.

1. Norintiems rimtai ir nuoširdžiai siekti dvasinio tobulėjimo rekomenduojame laikytis žemiau išvardintų keturių svarbiausių principų:

- a) nevalgyti mėsos, žuvies ir kiaušinių;
- b) nevartoti intoksikatų (narkotikų, alkoholio, tabako, taip pat kavos ir arbatos);
- c) nežaisti azartinių lošimų;
- d) neturėti nesantuokinių lytinių santykių (santuokiniai ryšiai skirti tik vaikams pradėti).

2. Reikia nuolatos skaityti A. C. Bhaktivedantos Svamio Prabhupādos knygas, ypač „Bhagavad-gītā“ ir „Śrīmad-Bhāgavatam“. Jau vien klausantis apie Kṛṣṇą – Jo nepaprastus žygius ir transcendentinius žaidimus, valosi širdis, užteršta ilgo buvimo materialiaame pasaulyje. Nuolatos klausydamasis apie Kṛṣṇą ir dvasinį pasaulį, kuriame Kṛṣṇa amžinai pramogauja su Savo bhaktais, žmogus suvokia sielos prigimtį, tikrąją dvasinės veiklos prasmę, išmoksta sekti tobulu metodu, kuris išvaduoja iš šio materialaus pasaulio.

3. Kiekvienas, kuris nori tapti atspariu materijos purvui, turi valgyti

Savęs pažinimo mokslas

tik vegetarinį maistą, prieš tai paaukojęs jį Aukščiausiam Viešpačiui Kṛṣṇai, – toks maistas tampa sudvasintas. Už kiekvienos gyvos būtybės (taip pat ir augalų) žudymą mūsų laukia *karmos* atoveikis, tačiau „Bhagavad-gītoje“ Kṛṣṇa sako, kad Jis panaikina *karmos* pasekmes tam, kuris aukoja Jam vegetarinį maistą. (Žr. priedą „Mitybos yoga“.)

4. Savo veiklos rezultatus derėtų aukoti Aukščiausiam Viešpačiui Kṛṣṇai. Jei žmogus triūsia tik savo malonumui, tenkina tik savo jutimus, jis patiria savo veiklos karminį atoveikį. O jei jis dirba vardan Kṛṣṇos, tetrokšdamas Jį patenkinti, jo veikla karminio atoveikio nesulaukia. Kada žmogus dirba vardan Kṛṣṇos, tai ne tik išvaduoja jį nuo *karmos*, bet ir atgaivina miegančią meilę Kṛṣṇai. Galima tęsti savo įprastą veiklą, jeigu ji – tiesiogiai ar netiesiogiai – neprieštarauja keturiems reguliatyviems principams, išvardintiems aukščiau.

5. Tvirtai nutaręs kartoti *mantrą*, žmogus turi kuo daugiau bendrauti su pasirinkusiais tą patį tikslą žmonėmis – tai suteikia dvasinę paspirtį. Supantis pasaulis labai stipriai veikia, tai natūralu, todėl nepatariama bendrauti su tais, kurie neturi jokių dvasinių siekių. Bendravimas su žmonėmis, siekiančiais dvasinio tobulumo, Hare Kṛṣṇa *mantros* kartojimas ir laikymasis reguliatyvių principų – pats tiesiausias ir patogiausias tobulėjimo kelias grįžti namo, atgal pas Dievą.

Mitybos yoga

Baigdamas kalbėti apie *bhakti-yogā* (atsidavimo *yogā*), Viešpats sako „Bhagavad-gītoje“: „O Kuntī sūnau, kad ir ką tu darytum, valgytum, aukotum ar atiduotum, kokias askezes tu atliktum – daryk tai, kaip auką Man.“ [„Bhagavad-gītā“ 9.27] Ten pat Jis teigia, kad žmogui dera valgyti tik tai, kas pirmiau buvo paaukota Jam. Todėl maisto siūlymas Kṛṣṇai yra neatskiriama *bhakti-yogos* sistemos dalis.

Viešpats taip pat nusako tas aukas, kurias Jis priima. „Jeigu kas su meile ir atsidavimu pasiūlys Man lapelį, gėlę, vaisių ar vandens, Aš priimsiu auką.“ [„Bhagavad-gītā“ 9.26] Kṛṣṇa sąmoningai nepaminė mėsos, žuvies ir kiaušinių, todėl Kṛṣṇos bhaktas tokio maisto Jam neaukoja. Iš meilės Kṛṣṇai bhaktas siūlo Jam tik patį geriausią ir švariausią maistą, todėl skerdyklose užmuštų gyvulių pūvantys kūnai ir viščiukų gemalai, be abejo, šiam tikslui netinka.

Bhaktas Kṛṣṇos sąmonėje aukoja Kṛṣṇai maistą ir taip išreiškia Jam savo meilę. Net kasdieniniame gyvenime, norėdami parodyti kokiam nors žmogui savo atsidavimą ir meilę, ruošiamo jam valgi, ir tas žmogus įvertina ne tik patį maistą, bet ir šilumą, su kuria visa tai buvo paruošta. Toks pat ir maisto aukojimas Kṛṣṇai – jis skirtas ugdyti mūsų meilę ir atsidavimą Dievui.

Be abejo, sunku mylėti nepažįstamą, niekadęs nematytą pavidalą. Unikalūs Vedų raštai smulkiai aprašo Dievo asmenybės bruožus. Kitų tradicinių pasaulio religijų raštuose Dievas minimas tik kaip aukščiausiasis tėvas, o apie Jo asmenybę pateikiama labai mažai žinių. Kristus vadino save Dievo sūnumi, Mahometas buvo Jo pranašas, o kas yra Patsai Dievas? Jis apsieiškia tik netiesiogiai – kaip dangaus akis, liepsnojantis krūmas ir panašiai.

Jeį pripažįstame, kad mus sukūrė Dievas, remdamiesi logika turėtume pripažinti ir tai, kad Jis turi visus asmenybės požymius – tam tikrą pavidalą, išorę, visus jutimo organus, jų sugebėjimus ir savybes. Jei mes turime tam tikrą formą ir charakterį, o Dievas jų neturįs, tuomet šiuo atžvilgiu Jį pranokstame. Tačiau nelogiška tvirtinti, kad Dievo kūrinys kuo nors pranoksta savo Kūrėją. Vadinasi, jei mes esame asmenybės,

Savęs pažinimo mokslas

tai ir Dievas yra asmenybė, turinti nepaprastai galingą dvasinį pavidalą. Galų gale sakoma, kad mes sukurti pagal Dievo pavyzdį ir panašumą.

Įsivaizduodami Dievą, Vakarų dailininkai dažniausiai piešia kresną barzdotą prosenį. Tačiau Vedų raštai pateikia tikslų Dievo išorės ir asmenybės bruožų aprašymą, be to, šie senovės Indijos raštai yra vienintelis tokių žinių šaltinis. Visų pirma, Dievas visada jaunas. Nepaprastos Jo savybės žavi net išsivadavusias sielas. Jis – pats gabiausias dailininkas ir pats gabiausias muzikantas. Jis nepaprastai iškalbus ir be galo protingas, linksmo būdo ir visa ko atsižadėjęs. Be to, Jis apreiškia nepakartojamus transcendentinius žaidimus su Savo amžiniaisiais palydovais. Vedos pateikia nesibaigiančius Aukščiausiojo Dievo Asmens patraukliųjų savybių aprašymus. Todėl Jį vadina Kṛṣṇa arba „visų patraukliausiu“. Kai mes suvoksime Dievo Asmenį, bus daug paprasčiau į Jį sutelkti savo mintis – ypač, kai aukosime Jam maistą.

Kadangi Kṛṣṇa yra visų galingiausias ir absoliučiai dvasinis, visa, kas tik susiliečia su Juo, taip pat tampa absoliučiai tyra ir dvasiška. Kai kurie dalykai apvalo net materialiam pasaulyje. Pavyzdžiui, saulė stipriais spinduliais gali iš užteršto ežero išgarinti švarų vandenį. Jei tokia savybė būdinga saulei – materialiam objektui, mums sunku net įsivaizduoti tą valomąją galią, būdingą Aukščiausiam Dievo Asmeniui, Kṛṣṇai, be jokio vargo sukūrusiam milijonus saulių.

Iš tikrųjų Savo transcendentinių energijų padedamas, materiją Kṛṣṇa gali paversti į dvasią. Jeigu į ugnį įdėsime metalinį strypą, netrukus jis įkais iki raudonumo ir įgaus visas svarbiausias ugnies savybes. Taip pat ir maistas (materiali substancija) tampa absoliučiai dvasinis, kai jį pasiūlome Kṛṣṇai. Toks maistas virsta *prasāda* – sanskrito kalba tai reiškia Viešpaties malonę.

Bhakti-yogoje prasāda labai svarbu. Kitos *yogos* reikalauja dirbtinai tramdyti savo jautimus, tačiau praktikuodamas *bhakti-yogą* žmogus gali pasirinkti tokią dvasinę veiklą, kuri patenkintų jautimus ir įtrauktų juos į veiklą. Tokios praktikos dėka jautimai palaipsniui tampa dvasiniai, ir juos pradeda traukti dvasiniai džiaugsmas – daug kartų pranašesni už visus mūsų materialiai patirčiai prieinamus malonumus.

Vedų raštai pateikia daugybę *prasādos* aprašymų ir aiškina jo poveikį. Viešpats Caitanya, Aukščiausiojo Viešpaties inkarnacija, apsiėmęs Indijoje prieš 500 metų, taip kalbėjo apie *prasādą*: kiekvienam anksčiau teko ragauti šį materialų maistą, tačiau dabar jis nepaprastai skanus ir skleidžia nuostabų kvapą; jau vien kvapas, nekalbant

Mitybos yoga

apie skonį, sužavi protą ir verčia žmogų užmiršti visus kitus gardumynus. Tai liudija, kad Kṛṣṇos lūpos, kupinos dvasinio nektaro, lytėjo šį kasdieninį maistą ir suteikė jam visas transcendentines savybes.

Valgantis tik Viešpačiui Kṛṣṇai aukotą maistą yra vegetaras tikrąja to žodžio prasme. Daugelis gyvūnų, pavyzdžiui, balandžiai ir beždžionės, taip pat nevartoja mėsos, todėl pati savaime vegetarinė mityba nėra didelis laimėjimas. Vedos teigia, kad žmogaus gyvenimo tikslas – atgaivinti pirmąją ryšį tarp sielos ir Dievo, ir, siekiant šio tikslo, labai svarbu *prasādos* poveikis.

Tobulas tikro vegetarizmo suvokimas nulemia visų pirma tai, kokius produktus ruošiamės aukoti Kṛṣṇai. „Bhagavad-gītoje“ Viešpats sako, kad maistą galima skirstyti į tris rūšis pagal tai, kokiai *gunai* (dorybės, aistros ar neišmanymo) jis priklauso. Pieno produktai, grūdai, cukrus, daržovės, vaisiai ir riešutai yra dorybės *guṇoje*, ir juos galima siūlyti Kṛṣṇai. Įprasta, kad aistros ir neišmanymo *guṇose* esantis maistas neaukojamas Kṛṣṇai, kuris Pats „Bhagavad-gītoje“ [17.9-10] sako, jog toks maistas „sukelia kančias, nelaimės ir ligas“ ir kad jis „neskanus, nešviežias ir sugedęs“. Nesunku suprasti, kad mėsa, žuvis ir kiaušiniai, taip pat česnakas, svogūnai ir grybai – tai maistas, priklausantis žemiausioms *guṇoms*. Jų siūlyti Kṛṣṇai nedera. Kava ir arbata, kurių sudėtyje yra kofeino – tai narkotinės medžiagos, todėl jų taip pat negalima siūlyti Kṛṣṇai. Jas galima pakeisti pirktų ar surinktų įvairių žolelių arbata.

Perkant produktus reikia atminti, kad mėsos, žuvies ir kiaušinių gali būti kitų produktų sudėtyje, todėl būtina atidžiai skaityti etiketes, o ginčytiniais atvejais klausti pardavėjo arba kreiptis į fabriką. Pavyzdžiui, kai kuriose jogurto ir grietinės rūšyse yra želatinos, kuri gaminama iš skerdyklose užmuštų gyvūnų kaulų, ragų ir kanopų. Būtina taip pat įsitikinti, kad gaminant sūrį, kurį jūs perkate, nebuvo panaudotas veršelio skrandžio fermentas.

Taip pat dera vengti tokio maisto – ypač grūdinio, – kurį gamina žmonės, nesantys Viešpaties Kṛṣṇos bhaktai. Subtilieji gamtos dėsniai taip sutvarkyti, kad virėjo sąmonė veikia ne tik fizinę maisto kokybę, bet ir subtiliąją. Taip maistas nepastebimai veikia mūsų sąmonę. Kitas pavyzdys, atskleidžiantis šį principą – poveikslas, kuris yra ne tik potėpių derinys ant drobės, bet ir išreiškia dailininko nuotaiką, kuri persiduoda stebinčiam poveikslą žmogui. Lygiai taip, kai valgome maistą, gamintą neturinčių dvasinės sąmonės žmonių, pavyzdžiui, kokio nors

Savęs pažinimo mokslas

fabriko darbininko, mes, be abejo, gauname atitinkamą dozę materialios sąmonės. Be to, kiek tai įmanoma, turime vartoti tik šviežius, natūralius produktus.

Ruošiant valgį ypač svarbu laikytis švaros, kadangi dvasinis tobulėjimas ir švara – lygiaverčiai dalykai. Kṛṣṇai negalima siūlyti nieko nešvaraus. Todėl virtuvėje stenkitės palaikyti tvarką. Prieš pradėdami gaminti, būtinai kruopščiai nusiplaukite rankas. Ruošdami valgį, jo neragaukite. Tai meditacijos proceso dalis: jūs gaminatė ne šiaip sau, bet ruošiate maistą Kṛṣṇai patenkinti, todėl Jis turi būti pirmasis, kas paragaus ir pasisotins šiuo maistu. Jei gaminatė pagal išbandytus receptus, nesuklysite.

Gera turėti lėkštutę ir kitus stalo reikmenis, skirtus tik Kṛṣṇai. Puiku, jei šie reikmenys nauji ir niekur kitur nenaudoti. Kai maistas paruoštas, ant šios lėkštutės dedame po truputį visų patiekalų. Pats paprasčiausias aukojimo būdas – tiesiog ištarti: „Mano brangus Viešpatie Kṛṣṇa, prašau paragauti šio valgio.“ Atminkite, tikrasis viso to tikslas – parodyti savo atsidavimą ir padėką Viešpačiui, todėl ruošdami Kṛṣṇai įdėkite visą savo širdį, ir Jis priims jūsų auką. Dievas Pats Sau pakankamas. Jam nieko netrūksta, todėl šis atnašavimas – tai būdas parodyti savo meilę ir dėkingumą Jam. Pasiūlę Kṛṣṇai maistą, keletą minučių kartokite Hare Kṛṣṇa *mantrą*: Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare. Po to *prasāda* (tiksliai šio žodžio reikšmė – „Viešpaties malonė“) galima patiekti į stalą. Visas paruoštas maistas dabar laikomas paaukotu Kṛṣṇai, tačiau tai, kas buvo pačioje lėkštutėje, ypač vertinama ir vadinasi *mahā-prasāda*. Svarbu, kad kiekvienas gautų paragauti ir *mahā-prasādos*. Pabandykite suprasti *prasādos* dvasines savybes ir atminkite, kad šis maistas išvaduoja jus nuo *karmos* įtakos. Bet visų pirma – mėgaukitės juo!

Galbūt ilgai jūs panorėsite aukoti Viešpačiui maistą pagal taisykles, nustatytas Hare Kṛṣṇa judėjimo tiems, kurie praktikuoja Kṛṣṇos sąmonę namuose. Tam tikslui išrenkite paprastą altorių su Viešpaties Kṛṣṇos, Viešpaties Caitanyos ir Śrīlos Prabhupādos, Hare Kṛṣṇa judėjimo dvasinio mokytojo, atvaizdais. Pilnas valgio aukojimo ritualas nuo paprastesnio skiriasi dar tuo, kokios maldos yra kalbamos. Siūlant pagal visas taisykles tris kartus pakartojamos žemiau surašytos maldos, be to, aukojantis valgį žmogus nusilenkia prieš altoriaus atvaizdus, ties kuriais prieš tai padėjo lėkštutę su maistu Kṛṣṇai. Paskui, kai maldos

Mitybos yoga

pasakytos, maistas turi dešimt penkiolika minučių likti ant altoriaus, kol Viešpats skanauja. Šį laiką bhaktas gali skirti *kīrtanai*. (Žr. priedą „Kaip kartoti Hare Kṛṣṇa mahā-mantrą.“)

*nama om viṣṇu-pādāya kṛṣṇa-preṣṭhāya bhū-tale
śrimate bhaktivedānta-svāmin iti nāmine*

„Pagarbiai lenkiuosi Jo Dieviškajai Kilnybei A. C. Bhaktivedantai Svamiui Prabhupādai, kuris labai brangus Viešpačiui Kṛṣṇai, nes rado prieglobstį prie Jo lotoso pėdų.“

*namas te sārāsvatī-deve gaura-vāṇī-pracāriṇe
nirviśeṣa-śūnyavādi-pāścātya-deśa-tāriṇe*

„Pagarbūs nusilenkimai tau, o dvasinis mokytojau, Sarasvatī Gosvāmī tarne. Tu gailestingai skleidi Viešpaties Caitanyadevos mokymą ir gelbsti Vakarų pasaulį, apimtą impersonalizmo ir voidizmo.“

*namo mahā-vadānyāya kṛṣṇa-prema-pradāya te
kṛṣṇāya kṛṣṇa-caitanya-nāmne gaura-tviṣe namaḥ*

„O gailestingiausia Dievo inkarnacija! Tu esi Pats Viešpats Kṛṣṇa, nužengęs kaip Śrī Caitanya Mahāprabhu. Tavo oda aukso spalvos kaip Śrīmatī Rādhārāṇī, ir Tu dosniai dalini tyrą meilę Kṛṣṇai. Pagarbiai Tau lenkiuosi.“

*namo brahmaṇyā-devāya go-brāhmaṇa-hitaya ca
jagaddhitāya kṛṣṇāya govindāya namo namaḥ*

„Reiškiu savo pagarbą Viešpačiui Kṛṣṇai, kuris yra visų *brāhmaṇų* garbinama Dievybė. Jis linki gero karvėms, *brāhmaṇams* ir visoms gyvoms esybėms. Dar kartą lenkiuosi Govindai, visų jautimų džiaugsmo šaltiniui.“

Žodynėlis

A

- Abhaktas** – tas, kuris nenori atsiduoti Viešpačiui; ateistas.
- Ācārya** – tas, kuris moko savo pavyzdžiu; *bona fide* dvasinis mokytojas.
- Adhibhautika** – kančios, kurias sukelia kitos gyvos būtybės.
- Adhidaivika** – kančios, kurias sukelia gamtos jėgos.
- Adhyātmika** – kančios, kurias sukelia mūsų pačių kūnas ir protas.
- Advaita Ācārya** – Viešpaties inkarnacija; apsireiškė kaip vienas svarbiausių Viešpaties Caitanyos Mahāprabhu palydovų.
- Akrūra** – Kṛṣṇos dėdė.
- Ānandagiri** – vienas žymiausių Šaṅkarācāryos pasekėjų.
- Apavarga** – žr. *Mukti*.
- Arjuna** – vienas iš penkių brolių Pāṇḍavų. Viešpats Kṛṣṇa ėmėsi jo vežėjo vaidmens Kurukṣetros mūšyje ir papasakojo jam „Bhagavad-gītā“.
- Askezė** – *tapasya*; savanoriškas materialių sunkumų pasirinkimas siekiant tam tikrų tikslų, pvz. dvasinio savęs pažinimo.
- Āśramas** – keturi nuoseklaus tobulėjimo etapai žmogaus gyvenime, kuriuos numato Vedų sistema; padeda pasiekti dvasinį tobulumą. Pirmasis etapas – *brahmacarya* (celibatas ir studijos), tolesni – *gṛhastha* (gyvenimas santuokoje), *vānaprastha* (pasitraukimas iš žemiškosios veiklos) ir aukščiausioji pakopa – *sannyāsa* (visiškas šeimyninio gyvenimo ir materialių išpareigojimų atsižadėjimas). Žr. taip pat *Varṇāśrama-dharma*.
- Aṣṭāṅga-yoga** – aštuonių pakopų meditacijos metodas, kurį sudaro *yama*, *niyama* (dorovinė praktika), *āsana* (statinės kūno pozos), *prāṇāyāma* (kvėpavimo reguliavimas), *pratyāhāra* (jutimų suvaldymas), *dhāraṇa* (proto nuraminimas), *dhyāna* (meditacija) ir *samādhi* (širdyje glūdinčio Viešpaties Viṣṇu patyrimas).
- Aśvatthāmā** – nedorasis didžiojo karo mokytojo Droṇos sūnus; nužudė brolių Pāṇḍavų sūnus.

Žodynėlis

Ātmā – žr. *Jīva*.

Atsidavimo nektaras – apžvalginė „Bhakti-rasāmṛta-sindhu“ studija; autorius – Jo Dieviškoji Kilnybė A. C. Bhaktivedanta Svamis Prabhupāda.

Avatāra – „tas, kuris nužengia“; visiškus ar dalinius įgaliojimus turinti Dievo inkarnacija, kuri su tam tikra misija apsireiškia Žemėje.

B

Bādarāyaṇa – žr. *Vyāsadeva*.

Baladeva – žr. *Jagannātha*, *Baladeva* ir *Subhadra*.

Bhagavad-gītā – tobuliausias Vedų tradicijos šventraštis; jo turinį sudaro Viešpaties Kṛṣṇos pamokymai Savo atsidavusiam pasekėjui Arjunai. Aiškina atsidavimo tarnybą Aukščiausiam Viešpačiui kaip svarbiausiąją dvasinio tobulėjimo priemonę, nagrinėja dvasinio tobulėjimo galutinį tikslą.

Bhagavānas – „tas, kuris valdo visus turtus ir galybę“; Aukščiausiasis Viešpats, pirminis visų turtų valdovas.

Bhāgavatam (Bhāgavata Purāṇa) – žr. „*Śrīmad-Bhāgavatam*“.

Bhaktas – atsidavęs Viešpaties pasekėjas.

Bhakti – atsidavimo tarnyba Aukščiausiam Viešpačiui.

Bhakti-yoga – jungtis su Aukščiausiuoju Viešpačiu per atsidavimo tarnybą.

Bhakti-rasāmṛta-sindhu – Śrīlos Rūpos Gosvāmī veikalas, išsamiai aiškinantis atsidavimo tarnybą Aukščiausiam Viešpačiui; prasideda pačių paprasčiausių praktinių atsidavimo tarnybos dalykų aptarimu ir baigiasi paties tobulumo – asmeniškų santykių su Viešpačiu aprašymu.

Bhaktisiddhānta Sarasvatī (1874–1936) – Jo Dieviškosios Kilnybės A. C. Bhaktivedantos Svamio Prabhupādos dvasinis mokytojas.

Bhaktivedānta – „tas, kuris suvokė, kad atsidavimo tarnyba Aukščiausiam Viešpačiui yra galutinis pažinimo tikslas“; titulas.

Bhaktivinoda Ṭhākura (1838–1915) – *vaiṣṇavų* dvasinis mokytojas ir Jo Dieviškosios Kilnybės Bhaktisiddhāntos Sarasvatī Ṭhākuro tėvas; pirmasis pradėjo skelbti Kṛṣṇos sąmonės filosofiją Vakaruose.

Bhārata – „Bharatos ainis“; Arjunos vardas.

Savęs pažinimo mokslas

Bharata Mahārāja – didis Viešpaties bhaktas; jam valdant, Indija gavo „Bhārata-varšos“ vardą.

Bhārata-varša – tradicinis šventraščiuose minimas Indijos pavadinimas.

Bhīṣma – visų galingiausias karys Kurukšetros mūšio lauke; vienas autoritetingiausių atsidavimo tarnybos Viešpačiui žinovų.

Bona fide (lot.) – tikras, autentiškas, nuoširdus.

Brahmā – pirmoji Visatoje sukurta gyvoji būtybė; Viešpačiui prižiūrint, kuria įvairiausias gyvybės rūšis, planetas, gyvenimo sąlygas. Valdo aistros *guṇa*.

Brahmacarya – žr. *Āśramos*.

Brahmajyoti – dvasinis spindesys, kurį skleidžia Aukščiausiojo Viešpaties kūnas.

Brāhmaṇas – žr. *Varṇos*.

Brahmanas – beasmenis, visa apimantis Aukščiausiojo Viešpaties aspektas.

Brahma-saṁhitā – glaustas Viešpaties didybės aprašymas; Brahmos maldos Viešpačiui.

Bṛhan-nāradya Purāṇa – žr. *Purāṇos*.

Buddha – Aukščiausiojo Viešpaties inkarnacija; skelbė ateizmą, siekdamas atgrasyti to meto žmones nuo gyvulių žudymo, kuris buvo vykdomas dangstantis Vedų ritualiniais aukojimais.

C

Caitanya-caritāmṛta – Kṛṣṇadāso Kavirājos Gosvāmī veikalas, Viešpaties Caitanyos Mahāprabhu biografija; dėsto Viešpaties Caitanyos filosofiją.

Caitanya Mahāprabhu – Aukščiausiojo Viešpaties inkarnacija, apsi-reiškusi kaip Viešpaties bhaktas; atėjo mokyti meilės Dievui, skatindamas kolektyvinį šventų Dievo vardų giedojimą.

Caitya-guru – Aukščiausiasis Viešpats, esantis širdyje ir iš vidaus vadovaujantis dvasinių aukštumų pasiekusiam bhaktui.

Cāṇūra – nepaprastos jėgos imtynininkas ir demono Kaṁsos tarnas; žuvo nuo Viešpaties Kṛṣṇos rankos.

Cārvāka – filosofas-ateistas, garsus savo šūkiu: „Prašinėk išmaldos, skolinkis arba vok, bet nepraleisk progos pasimėgauti materialiu gyvenimu.“

Žodynėlis

Chāndogya Upaniṣad – žr. *Upaniṣados*.

D

Devakī – Vasudevos žmona ir Viešpaties Kṛṣṇos motina.

Devī – žr. *Durgā*.

Dharma – amžinoji gyvosios esybės funkcija.

Dhṛtarāṣṭra – sudarė sąmokslą su savo sūnumis, siekdamas apgauti brolius Pāṇḍavas ir atimti iš jų karalystę. Šio sąmokslo išdava buvo Kurukṣetros mūšis.

Droṇa – brolių Pāṇḍavų karo mokytojas; Kurukṣetros mūšyje buvo priverstas kautis prieš Pāṇḍavas.

Durgā – personifikuota materiali Viešpaties energija, pusdievio Śivos žmona.

Duryodhana – Dhṛtarāṣṭros sūnus; Kurukṣetros mūšyje vadovavo kovai prieš brolius Pāṇḍavas.

E

Ekspansija – Aukščiausiojo Dievo Asmens pavidalas, viena iš daugybės Jo apraiškų.

G

Gadādhara Paṇḍita – vienas svarbiausiųjų Viešpaties Caitanyos Mahāprabhu palydovų.

Gaṇeśa – pusdievis, valdantis materialius turtus.

Ganga (Gaṅgā) – švenčiausia Indijos upė.

Gargamuni – Yadu dinastijos, kurioje apsireiškė Viešpats Kṛṣṇa, šventikas.

Gauḍīya Maṭha (Gauḍīyos Misija) – Kṛṣṇos sąmonės šventyklų ir pamokslavimo centrų bendrija, kurią pirmoje dvidešimto amžiaus pusėje įkūrė Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī.

Gaurāṅga – Caitanya Mahāprabhu.

Goloka – aukščiausioji dvasinio dangaus (Vaikuṇṭhos) planeta.

Gopāla Bhaṭṭa Gosvāmī – vienas iš šešių Vṛndāvanos Gosvāmių; *vaiṣṇavų* tradicijos dvasinis mokytojas, tiesioginis Viešpaties Caitanyos Mahāprabhu mokymo skelbėjas.

Savęs pažinimo mokslas

Gopės – piemenaitės, Viešpaties Kṛṣṇos draugės Vṛndāvanoje; labiausiai atsidavusios ir visų brangiausios Jo garbintojos.

Gosvāmis (Gosvami) – žr. *Svāmis*.

Govinda – „tas, kuris teikia džiaugsmo žemei, karvėms ir jausmams“; Aukščiausiojo Dievo Asmens vardas.

Gṛhastha – žr. *Āśramos*.

Guṇos – trys materialios gamtos ypatybės (dorybė, aistra ir neišmanymas).

Guru – dvasinis mokytojas (*ācārya*); kalba ir veikia, kaip to reikalauja šventraščiai.

Gurukula – mokykla, veikianti pagal Vedų pedagogikos normas; ją lanko berniukai nuo penkerių metų. *Gurukuloje* mokiniai laikosi celibato ir mokosi, vadovaujami dvasinio mokytojo.

H

Hare (Harā) – žr. *Rādhā*.

Hari – „tas, kuris pašalina visas kliūtis dvasinio tobulėjimo kelyje“; Aukščiausiojo Dievo Asmens vardas.

Haridāsa Ṭhākura – didis Viešpaties Caitanyos Mahāprabhu bhaktas, garsėjęs tuo, kad kasdien 300 000 kartų ištardavo Dievo vardą.

Hari-kīrtana – žr. *Kīrtana*.

Hari-vaṁśa – „Mahābhāratos“ priedas.

I

Impersonalistas – tas, kuris beasmenį Dievo aspektą (Brahmaną) laiko visa ko priežastimi ir aukščiausią realybę.

Indra – dangaus planetų valdovas, svarbiausias iš pusdievių valdytojų.

Inkarnacija – *avatāra*; Dievo įsikūnijimas materialiaame pasaulyje, nužengiantis su tam tikra misija.

Īśopaniṣad – žr. *Upaniṣados*.

Y

Yamarāja – pusdievis, kuris rūpinasi, kad po mirties būtų nubausiti nusidėjėliai; pripažįstamas kaip vienas didžiausių atsidavimo tarnybos Viešpačiui Kṛṣṇai žinovų.

Yaśodā – Viešpaties Kṛṣṇos įmotė ir Nandos Mahārājos žmona.

Žodynėlis

Yavana – barbaras.

Yoga – įvairūs dvasinio pažinimo metodai; visų jų tikslas – pasiekti Aukščiausiąjį.

Yogas – tas, kuris praktikuoja vieną iš *yogų*.

Yudhiṣṭhira – vyriausiasis iš brolių Pāṇḍavų; pasibaigus Kurukšetros mūšiui, Viešpats Kṛṣṇa pasodino jį į karaliaus sostą.

Yugos – keturios istorinės Vedų epochos. Jų ciklas pasižymi didėjančiu dvasiniu nuosmikiu.

J

Jagad-guru – „visatos dvasinis mokytojas“.

Jagannātha, Baladeva ir Subhadrā – Viešpats Kṛṣṇa, apsireiškęs kaip Jagannātha („Visatos Viešpats“). Jį lydėjo brolis Baladeva bei sesuo Subhadrā.

Jagannātha Purī (Jagannātha-dhāma) – miestas prie Bengalijos įlankos Orisos provincijoje (Rytų Indija); šventa vieta, kurioje iškilusi Viešpaties Jagannāthos šventykla.

Jayadratha – vienas iš karo vadų; Kurukšetros mūšyje kovėsi prieš Pāṇḍavas.

Jīva – individuali gyvoji esybė, amžina mikroskopinė Aukščiausiojo Viešpaties dalelė.

Jīva Gosvāmī – vienas iš šešių Vṛndāvanos Gosvāmių; *vaiṣṇavų* tradicijos dvasinis mokytojas, tiesioginis Viešpaties Caitanyos Mahāprabhu mokymo skelbėjas.

Jñānis – tas, kuris stengiasi pasiekti Aukščiausiąjį Absoliutą, plėtodamas spekuliatyvųjį pažinimą.

K

Kālī – žr. *Durgā*.

Kali-yuga (Kali) – dabartinė istorinė epocha (ketvirtoji ir paskutinė *yuga* pagal Vedų chronologiją), kuriai būdingas dvasinio pažinimo nuosmukis ir to nuosmukio sąlygojama žmonių civilizacijos degradacija. Prasidėjo 3037 metais pr. m. e., Kurukšetros mūšio metu.

Kalpa-taru – „troškimų medis“; auga dvasiniame pasaulyje ir tenkina visus troškimus.

Kāma – materialus troškimas, geismas.

Savęs pažinimo mokslas

Kaṁsa – karalius demonas; daug sykių mėgino nužudyti Kṛṣṇą, tačiau pats buvo Kṛṣṇos nužudytas.

Karma – materialiam pasaulyje atliekamas veiksmas, kuris supančioja veikėją, sukeldamas gerą ar blogą atoveikį.

Karma-kāṇḍa – ritualai, Vedų rekomenduojami tiems, kuriuos domina materialioji nauda.

Karmis – tas, kuris siekia pasinaudoti savo materialios veiklos rezultatais.

Karṇa – vyresnysis Pāṇḍavų brolis; Kurukšetros mūšyje kovėsi prieš Pāṇḍavas.

Kaṭha-Upaniṣad – žr. *Upaniṣados*.

Keśava Kāśmīrī – garsusis eruditas, pralaimėjęs Viešpačiui Caitanyai Mahāprabhu poetinę dvikovą.

Kīrtana – Aukščiausiojo Viešpaties šlovinimas žodžiu arba giesme. Žr. taip pat *Saṅkīrtana*.

Kṛpa – didis karys; Kurukšetros mūšyje kovėsi prieš Pāṇḍavas.

Kṛṣṇa – Aukščiausiasis Dievo Asmuo, apsireiškęs Savo pirminiu dvi-rankiu pavidalu; visų kitų Viešpaties pavidalų ir inkarnacijų šaltinis.

Kṛṣṇaloka – žr. *Goloka*.

Kṣatriyas – žr. *Varnos*.

Kuntī – Pāṇḍavų motina ir Viešpaties Kṛṣṇos teta.

Kurukṣetra – šventa vieta netoli Delio, nuo senų senovės lankoma maldininkų. Čia vyko garsusis Kurukšetros mūšis ir buvo papasakota „Bhagavad-gītā“.

L

Lakṣmī – sėkmės deivė ir amžinoji Aukščiausiojo Dievo Asmens, Nārāyaṇos, žmona.

M

Madhvācārya – *vaiṣṇavų* tradicijos dvasinis mokytojas, gyveno XIII amžiuje. Skelbė „grynojo dualizmo“ teistinę filosofiją, kuri teigia, kad Viešpats ir gyvosios esybės amžinai skirtingi.

Mahābhārata – Vyāsadevos veikalas (epas), pasakojantis senovės Indijos istoriją. Į šį kūrinį įeina „Bhagavad-gītā“.

Žodynėlis

Mahājanos – didžiausi atsidavimo tarnybos Viešpačiui žinovai, šios srities autoritetai.

Mahā-mantra – „Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare“. Didžioji *mantra*, visų kitų *mantrų* kvintesencija; jos žodžiai reiškia: „O Viešpatie Kṛṣṇa, o Kṛṣṇos energija, leisk tarnauti Tau.“

Mahārāja – titulas, vartojamas kreipiantis į karalių arba *svāmį*.

Mahātma – „didžioji siela“, atsidavęs Dievo pasekėjas.

Māyā – materialioji energija; Viešpaties iliuzinė energija, kuri klaidina gyvąją esybę ir verčia užmiršti savo tikrąją, dvasinę prigimtį.

Māyāvāda – monistinė filosofija, kuri teigia, kad tarp Dievo ir gyvųjų esybių nėra skirtumo. Žr. taip pat *Śaṅkarācārya*.

Māṇḍūkya Upaniṣad – žr. *Upaniṣados*.

Mantra – skiemuuo, žodis arba posmas, turintis ypatingą dvasinę galią; kartojamas arba medituojamas, siekiant sužadinti dvasinį supratimą arba praregėjimą.

Manu-saṁhitā – senovinis Vedų įstatymų kodeksas, nustatantis žmonių bendrabūvio normas visuomenėje.

Martya-loka – „mirties pasaulis“, Žemės planeta.

Marutas (Vāyu) – pusdievis, valdantis vėją.

Mleccha – tas, kuris nesilaiko Vedų kultūros normų.

Mṛdaṅga – molinis būgnas, kuriam pritariant šlovinamas Viešpats.

Mukti – išsivadavimas iš besikartojančių gimimų ir mirčių ciklo.

Muṇḍaka Upaniṣad – žr. *Upaniṣados*.

N

Nanda Mahārāja – Vrajos karalius ir Viešpaties Kṛṣṇos tėvis.

Nārada-pañcarātra – Nārados Muni veikalas, kuriame nurodoma, kaip vykdyti atsidavimo tarnybą Viešpačiui.

Nārāyaṇa – „visų gyvų būtybių šaltinis ir jų gyvenimo tikslas“; Aukščiausiojo Dievo Asmens vardas.

Navadvīpa – miestas Vakarų Bengalijoje, Nadijos provincijoje; Viešpaties Caitanyos Mahāprabhu gimtinė.

Nimāi Paṇḍita – Viešpaties Caitanyos Mahāprabhu vardas; tuo laiku Jis buvo jaunas eruditas.

Nityānanda Prabhu – Viešpaties inkarnacija; apsireiškė kaip svarbiausias Viešpaties Caitanyos Mahāprabhu palydovas.

Savęs pažinimo mokslas

O

Oṃkāra – šventasis skiemuo *om*, kuriuo prasideda didžioji dauguma Vedų *mantrų*; atstovauja Aukščiausiam Viešpačiui.

P

Padma Purāṇa – žr. *Purāṇos*.

Pāṇḍavos – Yudhiṣṭhira, Bhīma, Arjuna, Nakula ir Sahadeva; penki broliai karžygiai, artimi Viešpaties Kṛṣṇos draugai. Kovėsi Kurukṣetros mūšyje, siekdami iš Dhṛtarāṣṭros sūnų susigrąžinti savo karalystę.

Para-brahmanas – Aukščiausiojo Dievo Asmens aspektas, aukštesnis už beasmenio Brahmano aspektą.

Paramātmā – Aukščiausiojo Viešpaties pavidalas; yra kiekvienos gyvosios esybės (materialiame pasaulyje) širdyje ir lydi gyvąją esybę jos kelionėje iš kūno į kūną.

Parāśara Muni – Vyāsadevos tėvas; pirmasis papasakojo „Viṣṇu Purāṇą“.

Parikṣitas Mahārāja – didysis Vedų laikų karalius ir Viešpaties bhaktas; išklausė „Śrīmad-Bhāgavatam“ iš Śukadevos Gosvāmī lūpų ir taip pasiekė tobulumą.

Patañjali – *yog*os sistemos kūrėjas.

Prahlāda Mahārāja – Viešpaties bhaktas, kurį persekiojo jo tėvas demonas ir kurį išgelbėjo Viešpats Nṛsiṃha.

Prayāga – šventa vieta netoli Alahabado, dviejų šventų upių – Gangos ir Yamunos santakoje.

Prakāśānanda Sarasvatī – *sannyāsis* impersonalistas; patyrė pralaimėjimą, diskutuodamas su Viešpačiu Caitanya Mahāprabhu šventraščių temomis, ir kartu su keturiasdešimt tūkstančių savo pasekėjų tapo Jo mokiniu.

Prakṛti – Aukščiausiojo Viešpaties valdžioje esančios energijos; yra dviejų rūšių – gyvosios esybės ir materiali gamta (negyvoji materija). Žr. taip pat *Puruṣa*.

Praṇava – žr. *Oṃkāra*.

Prasādam – maistas, sudvasintas paaukojus Viešpačiui.

Premā – meilė Dievui be jokių savanaudiškų paskatų.

Purāṇos – aštuoniolika tekstų, aiškinančių Vedų mokymą istoriniais ir alegoriniais pasakojimais.

Žodynėlis

Puruṣa – Aukščiausiasis Viešpats, aukščiausiasis *prakṛti* valdovas.
Pūtanā – demonė ragana; norėjo nužudyti Viešpatį Kṛṣṇą, kai Jis buvo apsireiškęs kūdikiu, tačiau pati buvo Viešpaties nužudyta.

R

Rādhā (Rādhārāṇī) – amžina ir pati artimiausia Viešpaties Kṛṣṇos sutuoktinė, personifikuota Jo malonumo galia.

Raghunātha Bhaṭṭa ir Raghunātha dāsa Gosvāmiai – du iš šešių Vṛndāvanos Gosvāmių; *vaiṣṇavų* tradicijos dvasiniai mokytojai, tiesioginiai Śrī Caitanyos Mahāprabhu mokymo skelbėjai.

Rajas – materialios aistros *guṇa*, kuriai būdingi materialūs siekiai ir jutiminių malonumų troškimas.

Rāma – „visų malonumų šaltinis“; Aukščiausiojo Dievo Asmens vardas.

Rāmacandra – Viešpaties inkarnacija; pademonstravo, kaip turėtų elgtis tobulas valdovas.

Rāmānanda Rāya – artimas Viešpaties Caitanyos palydovas.

Rāmānujācārya – *vaiṣṇavų* tradicijos dvasinis mokytojas, gyvenęs XII amžiuje. Pradėjo teizmo puolimą prieš Śaṅkarācāryos monizmo filosofiją.

Rasa – ypatingas asmeniškų ir nepakartojamų santykių su Aukščiausiuoju Viešpačiu „skonis“.

Ratha-yātrā – kasmetinė Viešpaties Jagannāthos šventė (Vežimų festivalis); didžiulė eiseną, kurios metu milžiniškuose vežimuose traukiamos Jagannāthos, Baladevos ir Subhadros Dievybės.

Reinkarnacija – sielų persikūnijimas.

Rg Veda – viena iš keturių pirminių Vedų, kurios turinį sudaro įvairiems pusdieviams skirti himnai.

Rudra – žr. *Śiva*.

Rūpa Gosvāmī – svarbiausias iš šešių Vṛndāvanos Gosvāmių; *vaiṣṇavų* tradicijos dvasinis mokytojas, tiesioginis Viešpaties Caitanyos Mahāprabhu mokymo skelbėjas.

S

Sac-cid-ānanda – tobula dvasinė būtis; yra amžina (*sat*), absoliučiai suvokta (*cit*) ir absoliučiai laiminga (*ānanda*).

Samādhi – nuolatinė meditacija į Viešpaties asmeninį pavidalą.

Savęs pažinimo mokslas

Sāma Veda – viena iš keturių pirminių Vedų, kurios turinį sudaro aukojimų maldos ir šių maldų melodinės bei metrinės struktūros aprašymai.

Sanātana Gosvāmī – vienas iš šešių Vṛndāvanos Gosvāmių; *vaiṣṇava* tradicijos dvasinis mokytojas, tiesioginis Viešpaties Caitanyos Mahāprabhu mokymo skelbėjas.

Sāṅkhya – filosofijos šaka, analizuojanti materialaus pasaulio pradmenis.

Sanikirtana – kolektyvinis šventųjų Dievo vardų giedojimas.

Sannyāsa – žr. *Āśramas*.

Sārvabhauma Bhāṭṭācārya – didis mokslininkas; diskutuodamas su Viešpačiu Caitanya Mahāprabhu filosofijos temomis pralaimėjo, po to tapo atsidavusiu Viešpaties mokiniu.

Satya-yuga – istorinė epocha (pirmoji iš keturių *yugų* pagal Vedų chronologiją), kuriai būdinga tobula dvasinė civilizacija.

Sattva – materialioji dorybės *guṇa*, kuriai būdingi laimės jausmas ir išmintis.

Sindhu – upė palei vakarinę Indijos sieną.

Smṛti – literatūra, papildanti keturias Vedas (Purāṇos, „Bhagavad-gītā“, „Mahābhārata“ ir kt.).

Spekulyatyvūs samprotavimai – pastangos suvokti Absoliučiąją Tiesą remiantis vien tik savo patirtimi ir proto galiomis.

Subhadṛā – žr. *Jagannātha*, *Baladeva* ir *Subhadṛā*.

Supersiela – Paramātmā; Aukščiausiojo Viešpaties pavidalas, esantis kiekvienos gyvos esybės širdyje ir įeinantis į kiekvieną atomą.

Svāmis (Svami) – tas, kuris dvasine jėga nugalėjo savo jautimus ir tapo jų šeimininkas.

Š

Śabda-brahma – Vedos, kaip grynas dvasinis garsas.

Śalya – brolių Pāṇḍavų dėdė; Kurukšetros mūšyje kovėsi prieš Pāṇḍavas.

Śaṅkarācārya – žymus ir įtakingas IX amžiaus monizmo filosofijos mokytojas. Pasak šios filosofijos, tarp Dievo ir gyvųjų esybių nėra skirtumo.

Śārīraka-bhāṣya – garsusis „Vedānta-sūtros“ komentaras, kuriame Śaṅkarācārya dėsto monizmo filosofiją.

Žodynėlis

Śāstros – autoritetingi šventraščiai. Žr. taip pat *Vedų raštai*.

Śikṣāṣṭaka – aštuonios labai pamokančios maldos, kurių autorius – Viešpats Caitanya Mahāprabhu.

Śiva – pusdievis, kuris valdo materialiąją neišmanymo savybę (*tamo guṇa*) ir kurio pareiga – sunaikinti materialų kosmosą, pasibaigus jo egzistavimo laikui.

Śloka – sanskrito posmas.

Śraddhā – tikėjimas, reikalingas nuolankiai klausytis iš autoritetingo šaltinio.

Śrīmad-Bhāgavatam (Bhāgavata Purāṇa) – Vyāsadevos „nepriekaištingoji Purāṇa“; nagrinėja grynąją atsidavimo tarnybą Aukščiausiam Viešpačiui. „Śrīmad-Bhāgavatam“ sudaro dvylika giesmių arba 18 tūkstančių posmų.

Śrīnivāsa Ācārya – didis *vaiṣṇavas*, dvasinis mokytojas ir tiesioginis Rūpos, Sanātanos ir Jivos Gosvāmių pasekėjas.

Śrīvāsa Ṭhākura – vienas iš svarbiausių Viešpaties Caitanyos Mahāprabhu palydovų.

Śruti – keturios pirminės Vedos, Upaniṣados ir „Vedānta-sūtra“.

Śūdra – žr. *Varnos*.

Śukadeva Gosvāmī – išminčius, papasakojęs karaliui Parikṣītui prieš pat jo mirtį „Śrīmad-Bhāgavatam“.

Śvetāśvātara Upaniṣad – žr. *Upaniṣados*.

T

Tamas – materialinė neišmanymo *guṇa*, kuriai būdingi nemokšiškumas, tamsumas, mieguistumas ir pamišimas.

Tapasya – askezė; savanoriškas materialių sunkumų pasirinkimas siekiant tam tikrų tikslų, pvz. dvasinio savęs pažinimo.

Transcendentinis – dvasinis, esantis už materialios gamtos ribų.

U

Upaniṣados – filosofinė Vedų dalis, kurios tikslas – padėti geriau suprasti Absoliučiąją Tiesą kaip asmenybę.

V

Vaikunṭha – amžinas, dvasinis pasaulis, išsidriekęs anapus materialaus kosmoso.

Savęs pažinimo mokslas

Vaiśyas – žr. *Varṇas*.

Vaiṣṇavas – Kṛṣṇos arba kurį kitą pavidalą turinčio Aukščiausiojo Dievo Asmens atsidavęs pasekėjas.

Vālmiki Muni – pirminio „Rāmāyaṇos“ varianto autorius. Epas pasakoja apie Viešpaties Rāmacandros žaidimus.

Vānaprastha – žr. *Āśramos*.

Varṇāśrama-dharma – senoji Vedų sistema, skirstanti visuomenę į keturis socialinius-profesinius (*varṇas*) ir keturis dvasinio gyvenimo (*āśramas*) skyrius; užtikrina visų visuomenės narių socialinę, ekonominę ir politinę gerovę bei dvasinę jų pažangą.

Varṇos – keturi socialiniai-profesiniai Vedų visuomenės skyriai: *brāhmaṇai* (šventikai, mokytojai ir intelektualai), *kṣatriyai* (kariškiai ir valdytojai), *vaiśyai* (ūkininkai ir prekijai) ir *sūdro* (darbininkai ir amatininkai). Žr. taip pat *Varṇāśrama-dharma*.

Varuṇa – pusdievis, vandenų valdovas.

Vasudeva – Viešpaties Kṛṣṇos tėvas.

Vāsudeva – „Aukščiausiasis materialių ir dvasinių pasaulių Viešpats“; Aukščiausiojo Dievo Asmens vardas.

Vedānta-sūtra (Vedānta) – Vyāsadevos veikalas, glaustai perteikiantis Vedų raštų teistinę filosofiją; parašytas trumpų aforizmų pavidalu.

Vedos – keturi šventraščiai: „Rg“, „Yajur“, „Sāma“ ir „Atharva“; platesniąja prasme – ir Upaniṣados bei „Vedānta-sūtra“.

Vedų raštai – keturios Vedos, Upaniṣados, „Vedānta-sūtra“, Purāṇos, „Mahābhārata“, kiti istoriniai raštai bei priedai, taip pat vėlesni darbai, sutinkantys su Vedų išvadomis.

Viešpaties Caitanyos mokymas – apžvalginė „Caitanya-caritāmṛtos“ studija; autorius – Jo Dieviškoji Malonė A.C. Bhaktivedanta Svamis Prabhupāda.

Viṣṇu – „materialių visatų kūrėjas ir saugotojas“; Aukščiausiojo Dievo Asmens vardas.

Viśvanātha Cakravartī Ṭhākura – *vaiṣṇavas*, dvasinis mokytojas, priklausantis Viešpaties Caitanyos Mahāprabhu mokinių sekai; komentavo „Śrīmad-Bhāgavatam“.

Viveka-cudāmaṇi – plačiai žinomas Śaṅkarācāryos veikalas, kuriame jis dėsto monizmo filosofiją.

Vyāsadeva – pirmasis Vedų ir Purāṇų sudarytojas, taip pat „Vedānta-sūtros“ bei „Mahābhāratos“ autorius.

Žodynėlis

Vyāsa-pūjā – dvasinio mokytojo atėjimo diena; šią dieną jis, kaip tiesioginis Vyāsadevos ir Aukščiausiojo Viešpaties atstovas, yra šlovinamas su ypatinga pagarba.

Vraja (Vrajabhūmi) – žr. *Vṛndāvana*.

Vṛndāvana – Viešpaties Kṛṣṇos buveinė, kurioje vyksta Jo meilės žaidimai su bhaktais, brangiausia Jam vieta.

Cituotų posmų rodyklė

Pastorintu šriftu spausdinamuose puslapiuose pateikiamas visas posmas.

- abhyutthānam adharmasya* 152
ācāryaṁ mām vijānīyān **71**
adhuneha mahā-bhāga **250, 255**
adveṣṭā sarva-bhūtānāṁ 264
ahaituky apratihata **12, 185**
aham brahmāsmi 66, 245, 284, 305
aham sarvasya prabhavo 224
aham tvām sarva-pāpebhyo **57, 65,**
185
ahaṅkāra itīyaṁ me **76, 224**
aikāntikī harer bhaktir **100, 208**
aiśvaryasya samagrasya **19**
ajo nityaḥ śāśvato 'yaṁ purāṇo **26,**
244
anādir ādir govindaḥ **79**
ānanda-cinmaya-rasa 86
ānandāmbudhi-vardhanaṁ 146, **152**
anarpita-carīm cirāt karuṇayā **153**
anāsaktasya viṣayān **77**
anāvṛttih śabdāt 96, 98, 102
antavanta ime dehā 218
antavat tu phalaṁ teṣāṁ **110**
apareyam itas tv anyāṁ 224
api cet sudurācāro **265**
ārādhyo bhagavān vrajeśa-tanayas 159
athāto brahma-jijñāsā 41, 160, 272
avicyuto 'rthaḥ kavibhir nirūpito **275**
avidyayā mṛtyuṁ tīrtvā **101**
avyaktād vyaktayaḥ sarvāḥ **232**
bahūnām janmanām ante **102, 212,**
263
bhagavat-tattva-vijñānaṁ **160**
bhaja govindam bhaja govindam **87**
bhaktiā mām abhijānāti 13
bhārata-bhūmite haila manuṣya **174**
bhava-mahādāvāgni-nirvāpaṇam 157
bhogaiśvarya-prasaktānām **109, 174**
bhuñjate te tv aghaṁ pāpā **120**
bhūmir āpo 'nalo vāyuh **76, 224**
bhūtvā bhūtvā pralīyate 244
brahma satyaṁ jagan mithyā 87
brahma-bhūtaḥ prasannātmā 160, **268**
brahmeti paramātmēti **117**
cakṣur unmilitaṁ yena **53**
cātur-varnyaṁ mayā sṛṣṭam 14, 201,
211
cetanaś cetanānām 243
ceto-darpaṇa-mārjanaṁ 146, **152, 156,**
157, 281, 283
cintāmaṇi-prakara-sadmasu 251
dehino 'smin yathā dehe 205, **206, 218**
devān deva-yajo yānti **110**
dharma-kṣetre kuru-kṣetre **158**
dharmaṁ tu sākṣād bhagavat 152, 179
dhruvaṁ sa vai pretya narakān upaiti
256
divīva cakṣur ātataṁ **78**
doṣasya dṛṣṭvā guru-lāghavaṁ yathā
258
dvā suparṇā sayujā sakhāyā 96
dvāpare paricaryāyām **155**
evaṁ paramparā-prāptam **56, 66**
evaṁ prasanna-manaso **160**
harer nāma harer nāma **141, 144, 158,**
282
hariḥ puraṭa-sundara-dyuti-kadamba
153
hari-kīrtana, paraṁ vijayate 160
hr̥ṣīkeṇa hr̥ṣīkeśa-sevanaṁ **269, 295**
idaṁ hi puṁsas tapasaḥ śrutasya vā
275
ihaiva tair jitaḥ sargo **303**
iśāvāsyam idaṁ sarvaṁ 171, 199, 247,
247
iśvaraḥ paramaḥ kṛṣṇaḥ **79, 301**
iśvaraḥ sarva-bhūtānām 274
ity ādi-śabdebhyaḥ 98
yac cāndramasī yac cāgnau **227**
yac chreyaḥ syān niścitaṁ brūhi tan me
57, 273
yad āditya-gataṁ tejo **226**
yad gatvā na nivartante **53**
yad yad ācarati śreṣṭhas **189, 248**
yadā yadā hi dharmasya 152
yadi śloko 'pi pramāṇam 103
yah sa sarveṣu bhūteṣu **21, 244**

Cituotų posmų rodyklė

- yajña-śiṣṭāśinah santo* **120**
yamunā-tīra-vana-cārī 302
yasya deve parā bhaktir **73**
yasya prasādād bhagavat-prasādaḥ 57
yasyātma-buddhiḥ kuṇape tri-dhātuke
75
yasmin vijñāte sarvam evaṁ vijñātaṁ
226, 232
yasoḍā-nandana vraja-jana-rañjana
302
yatatām api siddhānām **22**
yathecchasi tathā kuru 257
yat-tūrtha-buddhiḥ salile na karhicij **75**
yei kṛṣṇa-tattva-vettā, sei 'guru' haya
211
yoga-yukto viśuddhātmā 264
yuktāhāra-vihārasya 159
jñāna-yajñena... yajanto mām 98,
101, 102
jñāna-vairāgyayoś caiva **19**
janma karma ca me divyam **29, 260,**
268
janmādy asya yataḥ 272
janmādy asya yato 'nvayād itarataś
272
janma-mṛtyu-jara-vyādhi 259
jijñāsuḥ śreya uttamam 160
jīvaḥ sūkṣma-svarūpo 'yaṁ **242**
jyotiśāṁ ravir aṁśumān 227
kalau nāsty eva nāsty eva **142, 144,**
158, 282
kalau śūdra-sambhavaḥ 203
kālena balinā rājan **178**
kaler doṣa-nidhe rājann 158
kāma eṣa krodha eṣa **262**
kāmais tais tair hṛta-jñānāḥ **109**
kandarpa-koṭi-kamanīya-viśeṣa-śobhaṁ
180
karīṣye vacanaṁ tava 215, 257
kārpaṇya-doṣopahata-svabhāvaḥ **57,**
273
kathayantaś ca mām nityaṁ **264**
kaumāra ācāret prājñāḥ 185, 187
keśāgra-śata-bhāgasya **242**
kibā vipra, kibā nyāsī, śūdra kene naya
211
kintu prabhor yaḥ priya eva tasya **58,**
70
kīrtanād eva kṛṣṇasya 158
kīrtanīyaḥ sadā hariḥ 99
kṛṣṇāya kṛṣṇa-caitanya **141**
kṛte yad dhyāyato viṣṇuṁ **155**
kṣurasya dhārā niśitā duratyayā **74**
labdhvā sudurlabhaṁ idaṁ bahu **76**
mac-cittā mad-gata-prāṇā **264**
mahājano yena gataḥ sa panthāḥ 71
mahān hi śabdasya prayoga-viśayaḥ
104
mahāśano mahā-pāpmā **263**
mayādhayakṣeṇa prakṛtiḥ 225
mām ca yo 'vyabhicāreṇa **59, 116, 267**
mām eti 247, 260, 311
mām evaiṣyasi yuktvaivam **55**
mām hi pārtha vyapāśritya **216**
mām upetya punar janma **262**
man-manā bhava mad-bhakto **55**
mantrārtha-vādādi 98
manuṣyānāṁ sahasreṣu **22, 67**
mattaḥ smṛtir jñānam apohanaṁ ca
257
mukha-bāhūru-pāda-jāḥ 203
mumukṣubhiḥ paritṛāgo **77**
na caiva na bhaviṣyāmaḥ **246**
na ced ihaivāpacitiṁ yathāṁhasaḥ
256
na hanyate hanyamāne śarīre 258
na jāyate mriyate vā kadācin **26, 244**
na martya-buddhyāśritya **71**
na tad bhāsayate sūryo **53**
na tv evāhaṁ jātu nāsaṁ **246**
naitān vihāya kṛpaṇān vimumukṣa eko
254
naivodvije para duratyaya **252, 254**
nāyaṁ deho deha-bhājāṁ nṛloke **157**
namasyantaś ca mām bhaktyā **95**
nāmnām akārī bahudhā nija-sarva
120
namo mahā-vadānyāya **141, 153**
nānā-śāstra-vicāraṇaika-nipuṇau **255**
nānogra-yātanān neyāt **250, 255**
nāpnuvanti mahātmānaḥ **262**
nigama-kalpataror galitām phalaṁ
100, 200
nirbandhaḥ kṛṣṇa-sambandhe **77**
nirdoṣaṁ hi samaṁ brahma **303**
nitya-siddha kṛṣṇa-prema 'sādhya' **10**
nityo nityānāṁ cetanaś cetanānām
195, 283
orṁ ajñāna-timirāndhasya **53**
orṁ tad viṣṇoḥ paramaṁ padam 99
paṇḍitaḥ sama-darśinaḥ 264
paraṁ vijayate śrī-kṛṣṇa-saṅkīrtanam
152
paras tasmāt tu bhāvo 'nyo **21, 244**
parāsyā śaktir vividhaiva śrūyate 280
patraṁ puṣpaṁ phalaṁ toyam **119,**
126
phalena paricīyate 102, 104

Savęs pažinimo mokslas

pibata bhāgavatam rasam ālayam **100**
prabhāsmi śaśi-sūryayoḥ 247, 311
prāyeṇa deva munayaḥ sva-vimukti
254
prāyeṇālpāyusaḥ sabhya 158
praṇavaḥ sarva-vedeṣu 96
prāpañcikatayā buddhyā **77**
prāptasya kalyāṇa-guṇārnavasya **274**
prthivite ache yata nagarādi grāma
154
rādhā-kṛṣṇa-padāravinda-bhajana **255**
raso 'ham apsu kaunteya 247, 311
rātrim yuga-sahasrāntam **230**
rātry-āgame praliyante **232**
sa buddhimān manuṣyeṣu 265
sa eva go-kharaḥ 267
sa guṇān samatītyaitān **59, 116, 267**
sa yat pramāṇam kurute **189, 249**
sa kāleneha mahatā **56**
sa vai puṁsām paro dharmo **12**
sādhur eva sa mantavyaḥ **265**
sahasra-yuga-prayantam **230**
sākṣād-dharitvena samasta-śāstrair 16,
58, 70
samaḥ sarveṣu bhūteṣu 248, **268**
sambhūty-amṛtam āsnute 101
sampradāya-vihīnā ye **72**
samprāpte sannihite kāle **87**
saṁsāra-dāvānala-liḍha-loka **274**
sarva-bhūtātma-bhūtātma 264
sarva-dharmān parityajya **57, 65, 68,**
102, 211
sarva-yoniṣu kaunteya **22, 127, 128,**
226
sarva-kāraṇa-kāraṇam 226
sarva-phala-tyāga 103
sarvasya cāham ḥṛdi sanniviṣṭaḥ **208,**
257
sarvatra labhyate daivād **182**
sarvopādhi-vinirmuktaḥ 64, **269**
sarvopaniṣādo gāvaḥ 101
satatam kīrtayanto mām **95**
stena eva saḥ 234
sthāne hr̥ṣikeṣa 96
striyo vaiśyās tathā śūdrās **216**
suhṛdaḥ sarva-bhūtānām 190
sukham aindriyaukaḥ daityā **182**
śaśi-sūrya-netram 227
śyāmāc chvalam prapadye **78**
śoce tato vimukha-cetasa indriyārtha
252
śravaṇam kīrtanam viṣṇoḥ 142, 148
śrī-bhagavān uvāca 55
śrotavyaḥ kīrtitavyaś ca **45**

śrotriyam brahma-niṣṭham 62, 271
śruti-smṛti-purāṇādi **100, 208**
śruti-smṛti-virodhaḥ 99, 101
śuni caiva śvapake ca **15, 242, 303**
tad aham bhakty-upahṛtam **119**
tad viddhi praṇipātena **58, 73, 207,**
223
tad viṣṇoḥ paramam padam **78**
tadātmānam srjāmy aham 152
tad-vijñānārtham sa gurum evābhigac-
chet **55, 71, 271, 273**
tal labhyate duḥkhavad anyataḥ sukham
181
taṁ taṁ niyamam āsthāya **109**
tāsām brahma mahad yonir **22, 226**
tasyaite kathitā hy arthāḥ **73**
tasyaiva hetoḥ prayateta kovidaḥ **181,**
185
tasmād bhārata sarvātmā **45**
tasmāt puraivāśv iha pāpa-niṣkṛtau
258
tataś cānudinam dharmam **178**
tathā dehāntara-prāptiḥ **206**
tathā śarīrāṇi vihaya jīrṇāny **242**
tato mām tattvato jñātvā 247
tat-paratvena nirmalam 64
tena tyaktena bhuñjīthāḥ 199, **247**
tyaktvā deham punar janma **29, 260,**
268
tūrṇam yateta na pated anu mṛtyu yā-
van **76**
tuṣṭe ca tatra kim alabhyam ananta ādye
188
upadekṣyanti te jñānam **58, 73**
uttiṣṭhata jāgrata **74**
vadanti tat tattva-vidas **117**
vande rūpa-sanātanaḥ raghu-yugau
304
varṇāśramācāravatā puruṣeṇa paraḥ
202
vāsāṁsi jīrṇāni yathā vihāya **242**
vāsudevaḥ sarvam iti **102, 212, 263**
vedaś ca sarvair aham eva vedyo 99,
208
vedānta-śravaṇam praṇava-japaś ca
98, 101
vede rāmāyaṇe caiva hariḥ sarvatra
99
veṇuṁ kvaṇantam aravinda-dalāyata-
kṣam **180**
vidyām cāvidyām ca yas **101**
vidyā-vinaya-sampanne **15, 242, 303**
vyavasāyātmikā buddhiḥ **110, 174**
vraja-jana-vallabha giri-vara-dhārī 301

Kaip tarti sanskritą

Visi sanskrito terminai ir vardai pateikiami pagal lotyniškąją sanskrito transliteracijos sistemą, kuri tiksliai perteikia sanskrito rašybą. Kiekvieną sanskrito abėcėlės (*devanāgarī*) ženklą žymi atitinkama lotyniška raidė (su diakritiniu ženklu arba be jo) arba šių raidžių junginys. Tai pasaulio mokslininkų pripažintas ir plačiai vartojamas metodas sanskrito žodžiams rašyti. Todėl knygoje rašoma: **Kṛṣṇa** (tarti kaip „Krišna“), **Caitanya** („Čaitanja“), **Śrīla Prabhupāda** („Šryla Prabhupada“), **Arjuna** („Ardžuna“), **ācārya** („ačarja“), **prakṛti** („prakriti“) ir pan. Žemiau pateikiamas smulkus tarimo paaiškinimas.

Trumpasis balsis **a** tariamas kaip **a** žodyje „kad“, ilgasis **ā** – kaip **a** žodyje „lašas“. Trumpasis **i** tariamas kaip **i** žodyje „tik“, ilgasis **ī** – kaip **y** žodyje „lyja“, trumpasis **u** – kaip žodyje „kur“ ir ilgasis **ū** – kaip žodyje „dūmai“. Balsis **ṛ** tariamas kaip **ri** žodyje „rimas“. Balsiai **e** ir **ai** tariami kaip **ei** žodyje „keistas“ ir **o** bei **au** tariami kaip **o** anglų kalbos žodyje „go“ [gou] („eiti“). *Anusvāra* (**ṁ**) yra grynas nosinis garsas ir tariamas kaip **n** prancūzų kalbos žodyje „boñ“ („geras“). *Visarga* (**h**) – stiprus aspiratas (artikuliacijai būdingas stiprus iškvėpimas, kylantis dėl staigaus oro srovės nutraukimo). Dvieilio gale **aḥ** tariamas kaip **aha**, o **iḥ** – kaip **ihi**.

Guturaliniai (gomuriniai) priebalsiai – **k, kh, g, gh** ir **ṅ**; juos tariant, liežuvio užpakalinė dalis pakyla ir priartėja prie minkštojo gomurio. **K** tariamas kaip žodyje „kalnas“, **kh** – kaip junginys „kch“, **g** – kaip žodyje „gilus“, **gh** – kaip junginys **gh** ir **ṅ** – kaip žodyje „dingti“.

Palataliniai (liežuvio vidurinieji) priebalsiai – **c, ch, j, jh** ir **ñ**; juos tariant liežuvio vidurinė dalis pakyla ir priartėja prie kietojo gomurio. **C** tariamas kaip žodyje „čia“, **ch** – kaip junginys **čch**, **j** – kaip žodyje „džiaugsmas“, **jh** – kaip junginys **džh** ir **ñ** – kaip anglų kalbos žodyje „canyon“ („kanjonas“).

Cerebraliniai priebalsiai – **ṭ, ṭh, ḍ, ḍh** ir **ṇ** – tariami panašiai kaip dantiniai, tačiau liežuvio priešakinė dalis neličia dantų, bet užsiriečia į viršų ir apatine puse liečia priešakinę kietojo gomurio dalį.

Dantiniai priebalsiai – **t, th, d, dh** ir **n**; juos tariant liežuvio priešakinė dalis liečia dantis. **T** tariamas kaip žodyje „tikslas“, **th** –

Savęs pažinimo mokslas

kaip junginys **tch, d** – kaip žodyje „diena“, **dh** – kaip junginys **dh** ir **n** – kaip žodyje „ne“.

Labialiniai (lūpiniai) priebalsiai – **p, ph, b, bh** ir **m**; juos tarant dalyvauja lūpos. **P** tariamas kaip žodyje „pintinė“, **ph** – kaip junginys **pch**, **b** – kaip žodyje „banga“, **bh** – kaip junginys **bh** ir **m** – kaip žodyje „miegas“.

Pusbalsiai **y, r, l** ir **v** tariami atitinkamai kaip žodžiuose „jautrus“, „ratas“, „laikas“ ir „vaikas“. Sibilantai (švilpiamieji ir šnypščiamieji) – **š, ś** ir **s** tariami atitinkamai kaip žodžiuose „šaltis“, „šienas“ ir „saulė“. Raide **h** žymimas garsas tariamas kaip žodyje „himnas“.

Pastaba: junginys **jñ** tariamas kaip **gj** (pvz.: yajñā – kaip „jagja“).

Tarptautinės Krišnos sąmonės bendrijos centrai

Ikūrėjas-ācārya: Jo Dieviškoji Kilnybė A.C. Bhaktivedanta Svamis Prabhupāda

Dėl tikslesnės informacijos apie paskaitas, programas, festivalius,
kursus ir susitikimus kreipkitės į artimiausią centrą

EUROPA

Abentaueris, Vokietija – Böckingstrasse 4a,
55767 Abentheuer; Tel. +49-6782-2214;
www.goloka-dhama.de

Barselona, Ispanija – Plaza Reial 12, Entlo 2,
08002 Barcelona; Tel. +34-93-3025194;
templobcn@hotmail.com

Bazelis, Šveicarija – St. Jakob-Strasse 33,
4132 Muttentz; Tel. +41-61-4620614;
kgs@pamho.net; www.krishna.ch

Bergamas, Italija – Villaggio Hare Krishna
(da Medolago strada per Terno d'Isola), 24040
Chignolo d'Isola (BG); Tel. +39-035-4940706

Berlynas, Vokietija – Schöneicher Str. 18,
13055 Berlin; Tel. +49 (030) 44357296;
post@tempelberlin.de; www.tempelberlin.de

Budapeštas, Vengrija – Lehel u. 15-17,
1039 Budapest; Tel. +36-1-3910435;
budapest@pamho.net; www.haribol.hu

Ciūrichas, Šveicarija – Bergstrasse 54,
8032 Zürich; Tel. +41-1-2623388;
kgs@pamho.net; www.krishna.ch

♦ **Durbajus, Belgija** – Château de Petite
Somme, 6940 Septon-Durbuy;
Tel. +32-86-322926; radhadesh@pamho.net;
www.radhadesh.com

♦ **Gioteburgas, Švedija** – Karl Johansgatan 57,
41455 Göteborg; Tel. +46-31-879648; restaurant:
+46-31-421462; info@harekrishnagoteborg.com;
www.harekrishnagoteborg.com

Helsinkis, Suomija – Ruoholahdenkatu 24 D
(III krs) 00180 Helsinki; Tel. +358-9-6949879;
www.harekrishna.fi

Kaunas, Lietuva – Savanorių pr. 37, 44255
Kaunas; Tel. +370-7-222574

♦ **Kelnas, Vokietija** – Taunusstrasse 40, 51105
Köln; Tel. +49-221-8303778; restaurant:
+49-221-9750323; www.krishna-tempel.de

Kopenhaga, Danija – Skjulhøj Allé 44, 2720
Vanløse; Tel. +45-48-286446;
iskcon.denmark@pamho.net

Liubliana, Slovėnija – Zibertova 27, 1000
Ljubljana; Tel. +386-1-4312319;
ananta.rns@pamho.net

♦ **Londonas, Jungtinė Karalystė** – 10 Soho Street,
London W1D 3DL; Tel. +44-20-74373662; shop:
72870269; Govinda's Restaurant: 74374928;
london@pamho.net;
www.iskcon-london.org

♦ **Londonas, Jungtinė Karalystė** –
Bhaktivedanta Manor, Dharam Marg, Hilfield
Lane, Aldenham, near Watford, Herts
WD25 8EZ; Tel. +44-1923-851000;
www.krishnatemple.com

Madridas, Ispanija – Espiritu Santo 19, 28004
Madrid; Tel. +34-91-5213096

Malaga, Ispanija – Ctra. Alora 3, Int., 29140
Churriana; Tel. +34-95-2621038;
malaga@pamho.net

Miunchenas, Vokietija – Wachenheimer Strasse 1,
81539 München; Tel. +49-89-68800288;
www.krishnatempel.de

Paryžius, Prancūzija – 230 Avenue de la
Division Leclerc, 95200 Sarcelles;
www.krishnaparis.com

Praha, Čekijos Respublika – Jilova 290,
Prague 5-Zlicin 15521; Tel. +42-2-57950391;
info@vedavision.cz

Pula, Kroatija – Vinkuran centar 58, 52000 Pula
(mail: P.O. Box 16); Tel. 385-52-573581

♦ **Ryga, Latvija** – K. Baron St. 56, 1011 Riga;
Tel. +371-2-272490

♦ **Roma, Italija** – Govinda Centro Hare Krsna,
via Santa Maria del Pianto 16, 00186 Roma;
Tel. +39-06-68891540;
govinda.roma@harekrsna.it

Sofija, Bulgarija – 119 Kliment Ohridski Street,
kv. Malinova Dolina, 1756 Sofia;
Tel. +359-2-9616050; oks_sofia@abv.bg

♦ **Stokholmas, Švedija** (miestas) –
Fridhemsgatan 22, 11240 Stockholm;
Tel. +46-8-6549002; tapasa.rns@pamho.net
Stokholmas, Švedija (priemiestis) – New
Radhakund, Korsnäs Gård, 14792 Grödinge; Tel.
+46-8-53029800; info@pamho.net;
www.krishna.se

Talinas, Estija – Luise Street 11a, 10142 Tallinn;
Tel. +372-6460047; tallinn@pamho.net

Varšuva, Lenkija – Mysiadio k. Warszawy,
05-500 Piaseczno, ul. Zakręt 11;
Tel. +48-22-7507797; www.harekryszna.pl

Viėenza, Italija – via Roma 9, 36020
Albettone (VI); Tel. +39-0444-790573;
giridhari.rns@pamho.net

Vilnius, Lietuva – Raugyklos g. 23-1, 01140
Vilnius; Tel. +370-5-2135218; www.gauranga.lt

Zagrebas, Kroatija – Centar Za Vedske Studije, II
Bizek 36, 10090 Zagreb (mail: P.O. Box 68, 10001);
Tel. +385-1-3492468; www.vvz.hr

KAIMO BENDRUOMENĖS

♦ **Florence, Italija** (Villa Vrindavan) – Via Scopeti 108, 50026 San Casciano in Val di Pesa (FI); Tel. +39-055-820054; info@villavrindavana.org

Jandelsbrunas, Vokietija (Simhachalam), – Zielberg 20, 94118 Jandelsbrunn; Tel. +49 (08583) 316; info@simhachalam.de

Krišna-violgy, Vengrija – New Vraja-dhama, F6 u. 38., 8699 Somogyvámos; Tel. +36-85-540002; krisna-volgy@pamho.net; www.krisna-volgy.hu

RESTORANAI

Barselona, Ispanija – Restaurante Govinda, Plaza de la Villa de Madrid 4-5, 08002 Barcelona; Tel. +34-93-3187729

Budapeštas, Vengrija – Govinda Restaurant, Vigyázó Ferenc utca 4., 1051 Budapest; Tel. +36-1-2691625; govinda@invitel.hu

Kopenhaga, Danija – Govinda's, Nørre Farimagsgade 82, DK-1364 Kbh K; Tel. +45-33337444

Praha, Čekijos Respublika – Govinda's, Soukenicka 27, 11000 Prague-1; Tel. +420-2-24816631; info@vedavision.cz

Talinas, Estija – Damodara, Lauteri St. 1, 10114 Tallinn; Tel. +372-6442650

AZIJA

♦ **Majapuras, VB, Indija** – ISKCON, Shree Mayapur Chandrodaya Mandir, Shree Mayapur Dham, Dist. Nadia, WB 741 313; Tel. +91 (3472) 245239, 245240, or 245233; mayapur.chandrodaya@pamho.net

Mumbajus, Maharaštra, Indija – Hare Krishna Land, Juhu, MH 400 049; Tel. +91 (22) 2620 6860; www.iskconmumbai.com

♦ **Naujasis Delis, UP, Indija** – Hare Krishna Hill, Sant Nagar Main Road, East of Kailash, UP 110 065; Tel. +91 (11) 2623 5133, 4, 5, 6, 7; delhi@pamho.net, Guesthouse: neel.sunder@pamho.net

♦ **Vrindavana, UP, Indija** – Krishna-Balaram Mandir, Bhaktivedanta Swami Marg, Raman Reti, Mathura Dist., UP 281 124; Tel. +91 (565) 254 0021; vrindavan@pamho.net; Guesthouse: Tel. +91 (565) 254 0022; ramamani@sancharnet.in

KAIMO BENDRUOMENĖS

Puris, Orisa, Indija – Bhaktivedanta Asram, Sipasirubuli, OR 752 001; Tel. +91 (6752) 230494

Vrindavana, UP, Indija – Vrinda Kund, Nandagaon, Dist. Mathura, UP; vrinda@aol.com

ŠIAURĖS AMERIKA

Bostonas, Masačiusetas, JAV – 72 Commonwealth Ave., MA 02116; Tel. +1 (617) 247 8611

♦ **Los Andželas, Kalifornija, JAV** – 3764 Watseka Ave., CA 90034; Tel. +1 (310) 836 2676; nirantera@juno.com; restaurant: arcita@webcom.com

♦ **Niujorkas, Niujorkas, JAV** – 305 Schermerhorn St., Brooklyn, NY 11217; Tel. +1 (718) 855 6714; ramabhadra@aol.com

♦ **Torontas, Ontarijas, Kanada** – 243 Avenue Road, M5R 2J6; Tel. +1 (416) 922 5415; www.toronto.iskcon.ca

KAIMO BENDRUOMENĖS

Alačia, Florida, JAV (New Raman Reti) – 17306 N.W., 112th Blvd., FL 32615 (mail: P.O. Box 819, 32616); Tel. +1 (386) 462 2017; alachuatemple@alltel.net

Maundsvilis, Vakarų Virdžinija, JAV (New Vrindaban) – R.D. No. 1, Box 319, Hare Krishna Ridge, VA 26041; Tel. +1 (304) 843 1600; Guest House: +1 (304) 854 5905; mail@newvrindaban.com

NVS

Jekaterinburgas, Rusija – Murzinskaya st. 23, 620033, Tel. +7 (922) 1248706

Kijevas, Ukraina – Dmitrievskaya ap.13 21V, 01054; Tel. +380 (44) 4844042

Kijevas, Ukraina – Zorany per. 16, 04078; Tel. +380 (44) 4347028; www.krishna.org.ua

Krasnodaras, Rusija – Stepnaya st. 418, selo Elizavetinskoye, Krsnodarski kraj; Tel. +7 (861) 229 16 94

Minskas, Baltarusija – Pavlova st. 11, 220053; Tel. +375 (172) 13 06 29

Nižnij Novgorodas, Rusija – Chernigovskaya st. 14b, 603001; Tel. +7 (8312) 305197 or 309854

Novorosijskas, Rusija – Futbolnaya st. 12, 353915; Tel. +7 (918) 4628130; www.navarasa.ru

Rostovas prie Dono, Rusija – Belorusskaya st. 26, Bataisk, 346888; Tel. +7 (863) 272 30 29

Sočis, Rusija – Leselidze st. 64, Nizhnyaya plastunka; Tel. +7 (918) 9173760

KAIMO BENDRUOMENĖS

Kurdžinovas, Rusija – 369272, Shosseinaya st. 14, pos. Ershovo, Urupski region, Karachayevo-Cherkessia; Tel. +7 (918) 3904056

RESTORANAI

Sankt Peterburgas, Rusija – Gauranga, Ligosky pr. 17; Tel. +7 (812) 2737723